

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจ
แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

THE DEVELOPMENT OF DRUG ABUSE PREVENTION CURRICULUM TRAINING
BY SOCIAL ENGAGEMENT FOR POLICE NURSING STUDENT LEADERSHIP

พัชรี กระจ่างโพธิ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2566

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจ
แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

ปริญญาานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2566
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

THE DEVELOPMENT OF DRUG ABUSE PREVENTION CURRICULUM TRAINING
BY SOCIAL ENGAGEMENT FOR POLICE NURSING STUDENT LEADERSHIP

PATCHAREE KRACHANGPHO

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of DOCTOR OF PHILOSOPHY
(Educational Science & Learning Management)
Faculty of Education, Srinakharinwirot University

2023

Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจ

แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

ของ

พัชรี กระจ่างโพธิ์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

..... ที่ปรึกษาหลัก ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติชัย สุธาสิโนบล)

(รองศาสตราจารย์ ดร.พิชิต ฤทธิจัญญ)

..... ที่ปรึกษาร่วม

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิไลลักษณ์ ลังกา)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงใจ สีเขียว)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.เกศินี ครุณาสวัสดิ์)

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด
ผู้วิจัย	พัชรี กระจ่างโพธิ์
ปริญญา	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
ปีการศึกษา	2566
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. กิตติชัย สุทธาสินบอล
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	รองศาสตราจารย์ ดร. วิไลลักษณ์ ลังกา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ศึกษาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาพยาบาลตำรวจชั้นปีที่ 3 จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ 1) หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด 2) แบบประเมินภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านคุณลักษณะ 3) แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ซึ่งผ่านการตรวจสอบความสอดคล้องเชิงเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน อยู่ในเกณฑ์ดี วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้การทดสอบสถิติ Hotelling's T^2 และเชิงคุณภาพ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด มีขั้นตอนดังนี้ 1.1 วิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการ และความจำเป็น 1.2 กำหนดหลักการและเหตุผล 1.3 จุดประสงค์ของหลักสูตร 1.4 การจัดเนื้อหา 1.5 การจัดการเรียนรู้ 1.6 สื่อและอุปกรณ์ 1.7 การวัดและประเมินผล 2) ประสิทธิภาพของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด มีความสอดคล้องระหว่างอยู่ในระดับสูงเท่ากับ 1.00 และการประเมินความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.98$, $SD = .05$) 3) ประสิทธิภาพของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดหลังทดลองใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม, ภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาล, การมีส่วนร่วมของสังคม

Title	THE DEVELOPMENT OF DRUG ABUSE PREVENTION CURRICULUM TRAINING BY SOCIAL ENGAGEMENT FOR POLICE NURSING STUDENT LEADERSHIP
Author	PATCHAREE KRACHANGPHO
Degree	DOCTOR OF PHILOSOPHY
Academic Year	2023
Thesis Advisor	Associate Professor Dr. Kittichai Suthasinobol
Co Advisor	Associate Professor Dr. Wilailak Langka

The aims of this research are to develop drug abuse prevention curriculum training by social engagement for police nursing student leadership. This research examines the efficiency and effectiveness of curriculum training to enhance police nursing student leadership by social engagement for drug abuse prevention. The sample consisted of 30 people. The tools used were (1) the drug abuse prevention curriculum training by social engagement for police nursing student leadership; (2) evaluation form of drug abuse prevention by social engagement for police nursing student leadership in terms of knowledge, skills, and characteristics; (3) and assessment form of student satisfaction with drug abuse prevention curriculum training by social engagement for police nursing student leadership, verified for the content validity approved by five experts as a good standard. The quantitative data, including percentage, mean, standard deviation, Hotelling' s T^2 , were analyzed whereas content analysis was used for qualitative data. The results of the research were as follows: (1) the development of drug abuse prevention curriculum training by social engagement for police nursing student leadership had the following steps: (1.1) to analyze problems and needs; (1.2) to determine principles and rationale, and curriculum objectives; (1.3) content organization; (1.4) learning administration; (1.5) media and equipment; (1.6) testing and evaluation; (2) efficiency of the curriculum training to enhance police nursing student leadership by social engagement for drug abuse prevention was at a high level (IOC=1.00) and the suitability assessment was at the highest level ($M = 4.98$, $SD = .05$); (3) effectiveness of the curriculum training to enhance police nursing student leadership by social engagement for drug abuse prevention at the post-intervention of the curriculum was higher than pre-intervention of the curriculum with a statistical significance of .05.

Keyword : Curriculum training, Police nursing student leadership, Social engagement

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจ แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงสมบูรณ์ได้ด้วยความอนุเคราะห์ช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร. กิตติชัย สุทธิโนบล อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และ รองศาสตราจารย์ ดร. วิไลลักษณ์ ลังกา อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษางานวิจัย ให้ข้อเสนอแนะคำแนะนำ และตรวจสอบแก้ไขเพื่อปรับปรุงเนื้อหา ด้วยความเมตตาและสนับสนุนให้กำลังใจในการทำงานวิจัยเป็นอย่างมาก

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. พิเชิต ฤทธิจรรณู ประธานคณะกรรมการสอบปากเปล่า ปรินญาณินพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดวงใจ สีเขียว และ อาจารย์ ดร. เกศินี คุรุณาสวัสดิ์ คณะกรรมการสอบปากเปล่าปรินญาณินพนธ์ ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะ เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาเสียสละเวลาให้การสัมภาษณ์ และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมถึงให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา วิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ เป็นต้นแบบแก่ผู้วิจัย เพื่อนำไปใช้พัฒนางานของตนเองต่อไป

ขอขอบพระคุณ ผู้บังคับการวิทยาลัยพยาบาลตำรวจ และคณาจารย์ภาควิชาการพยาบาลอนามัยชุมชน วิทยาลัยพยาบาลตำรวจทุกท่านที่คอยให้คำปรึกษา และให้กำลังใจในการทำงานวิจัย

ขอขอบคุณนักศึกษาพยาบาลตำรวจ ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2565 ที่ให้ความอนุเคราะห์ ให้ข้อมูลต่าง ๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้ประกอบการวิจัย

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ สมาชิกทุกคนในครอบครัวของผู้วิจัย ซึ่งให้การสนับสนุน และเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จ ให้ความหวังใยช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจด้วยดีตลอดมา และทุกท่านที่มีได้กล่าวนามในที่นี้ ที่ให้การสนับสนุน กำลังใจ และมีส่วนช่วยในการทำวิจัยครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ประโยชน์หรือคุณค่าและความดีงามจากการวิจัยครั้งนี้ อันพึงมีแก่ผู้อ่าน และผู้สนใจทั่วไป ผู้วิจัยขอน้อมนำเป็นพระคุณแต่ บิดา มารดา ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน

พัชรี กระจ่างโพธิ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญรูปภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	9
ความมุ่งหมายของการวิจัย	9
ความสำคัญของการวิจัย	9
ขอบเขตของการวิจัย	10
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	11
สมมติฐานในการวิจัย	15
กรอบแนวคิดในการวิจัย	15
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	18
1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม	18
1.1 ความหมายของหลักสูตร	18
1.2 การพัฒนาหลักสูตร.....	21
1.3 รูปแบบของการพัฒนาหลักสูตร.....	23
1.4 การประเมินหลักสูตร	35

1.5 หลักสูตรฝึกอบรม.....	50
2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติดภาวะผู้นำ.....	67
3. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ	133
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	143
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	152
ขั้นตอน 1 การวิจัย (R ₁) ขั้นการศึกษาความต้องการในการพัฒนารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อ เสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยา เสพติด.....	156
ขั้นตอน 2 การพัฒนา (D ₁) ขั้นการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษา พยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด (ฉบับร่าง).....	164
ขั้นตอน 3 การวิจัย (R ₂) ขั้นการทดลองใช้และประเมินผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อ เสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยา เสพติดไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรโดยมีการ ทดสอบทั้งก่อนและหลังใช้หลักสูตร	181
ขั้นตอน 4 พัฒนา (D ₂) เป็นการนำผลที่ได้จากการทดลองใช้หลักสูตรมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ หลักสูตรมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เพื่อให้พร้อมที่จะนำไปขยายผลและนำไปใช้ต่อไป .	183
การพิทักษ์สิทธิ์และจรรยาบรรณในการวิจัย	183
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	185
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของ สังคมในการป้องกันยาเสพติด โดยผู้เชี่ยวชาญ มีดังนี้	185
ตอนที่ 2 ผลของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจ แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด	196
ตอนที่ 3 ผลการศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษา พยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด.....	212
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	221

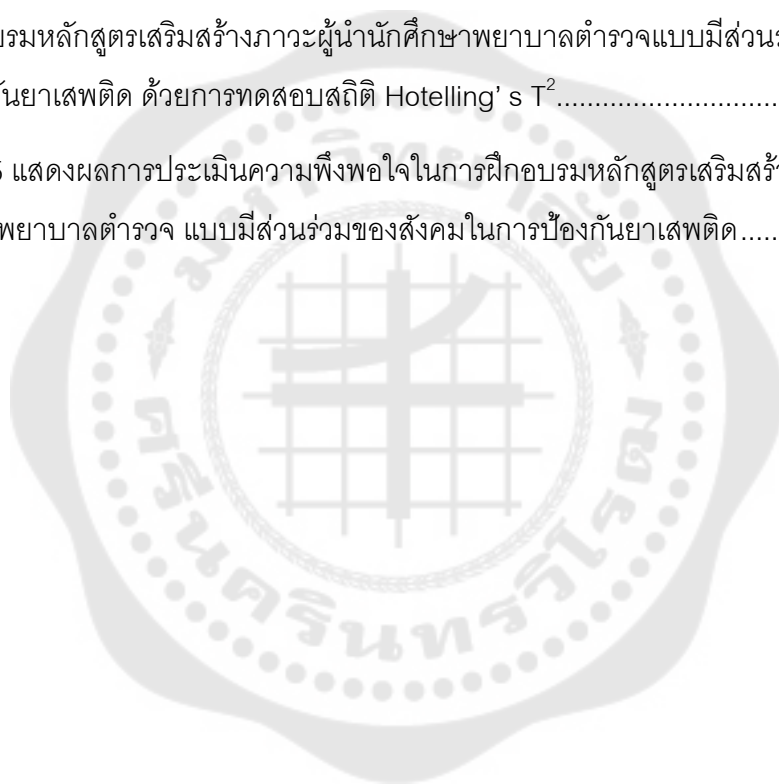
ความมุ่งหมายของการวิจัย	221
ขั้นตอนการวิจัย	221
สรุปผลการวิจัย.....	222
อภิปรายผลการวิจัย	228
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	236
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	236
ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ.....	237
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	237
บรรณานุกรม	238
ภาคผนวก.....	251
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ	252
ภาคผนวก ข คู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจ แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด	255
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	368
ภาคผนวก ง ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	385
ประวัติผู้เขียน.....	398

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 แสดงการวิเคราะห์แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร.....	31
ตาราง 2 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร	34
ตาราง 3 วิเคราะห์แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมกับสังคม.....	100
ตาราง 4 วิเคราะห์และเปรียบเทียบองค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมกับสังคม.....	104
ตาราง 5 แสดงขั้นตอนหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมกับสังคมในการป้องกันยาเสพติด	154
ตาราง 6 แสดงองค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมกับสังคมในการป้องกันยาเสพติดจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ	185
ตาราง 7 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมกับสังคมในการป้องกันยาเสพติด	189
ตาราง 8 แสดงหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ เนื้อหา ระยะเวลาในการฝึกอบรมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมกับสังคมในการป้องกันยาเสพติด	199
ตาราง 9 แสดงแนวทางการจัดการเรียนรู้และผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมกับสังคมในการป้องกันยาเสพติด	201
ตาราง 10 แสดงการวัดและประเมิน วิธีการ และเครื่องมือวัดการเรียนรู้.....	206
ตาราง 11 แสดงผลการประเมินความสอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมกับสังคมในการป้องกันยาเสพติดสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมกับสังคมในการป้องกันยาเสพติดได้.....	208

ตาราง 12 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมสำหรับผู้เชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด.....	209
ตาราง 13 แสดงผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดก่อนและหลังทดลองใช้หลักสูตร	212
ตาราง 14 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนามของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดทั้ง 3 องค์ประกอบ ของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการฝึกอบรมหลักสูตรเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ด้วยการทดสอบสถิติ Hotelling's T ²	213
ตาราง 15 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจในการฝึกอบรมหลักสูตรเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจ แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด.....	214

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	17
ภาพประกอบ 2 แบบแผนการวิจัยแบบ One-Group Pretest-Posttest Design.....	182
ภาพประกอบ 3 หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมี ส่วนรวมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด	204

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“...ยาเสพติดนี้มันก่อให้เกิดความเดือดร้อนหลายอย่างโดยที่ไม่ได้ตั้งใจ ทั้งราชการ ตำรวจ โดยโรงพยาบาล โดยคน เอกชนต่าง ๆ เดือดร้อนหมด และสิ้นเปลือง คนทั่วประเทศ ก็สิ้นเปลือง แทนที่จะมีเงินทอง มีทุนมาสร้างบ้านเมืองให้สบาย ให้เจริญ มัวแต่ต้องมาปราบปราม ยาเสพติด มัวแต่ต้องเสียเงิน ค่าดูแลรักษาทั้งผู้เสพยา ผู้เป็นคนเดือดร้อนอย่างนี้ก็เสียทั้งเงิน และเสียทั้งชื่อเสียง...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ทรงพระราชทานในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา
วันพุธที่ 4 ธันวาคม พุทธศักราช 2545

ปัญหาเสพติดเป็นปัญหาความมั่นคงปลอดภัยของมนุษยชาติ (Human security) และยาเสพติดเป็นตัวการที่สำคัญในการบ่อนทำลายกำลังทรัพยากรบุคคลของชาติ จากข้อมูลของสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime : UNODC) พบว่าผู้ติดยาเสพติดทั่วโลกในปี ค.ศ. 2017 (พ.ศ. 2560) มีผู้ใช้ยาเสพติดทั่วโลกประมาณ 271 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 5.5 ของประชากรโลก และมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น (World Drug Report, 2019) จากสถานการณ์ความรุนแรงของยาเสพติดดังกล่าว จึงเป็นตัวแปรที่สำคัญให้มีการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของทุกรัฐบาลที่ผ่านให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับที่สูงมาก โดยการกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ (National agenda) การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นนโยบายสาธารณะ เพื่อประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม (Protective regulatory policy) (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2561, น. 1)

สำหรับประเทศไทย จากผลการสำรวจของกระทรวงมหาดไทย ปีงบประมาณ 2562 พบว่าปัญหายาเสพติดในประเทศไทย จากการประเมินสถานะหมู่บ้านและชุมชน พบว่าในหมู่บ้านและชุมชนทั่วประเทศ จำนวน 81,983 แห่ง มีหมู่บ้านและชุมชนจำนวน 24,500 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 30 ของจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด มีการแพร่ระบาดของยาเสพติด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นยาบ้า กระท่อม ไอซ์ กัญชา เฮโรอีน และโคเคน กลุ่มประชากรที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดทั้งที่

ตกเป็นผู้ต้องหาและผู้เข้ารับการรักษา พบว่าอัตราเฉลี่ยร้อยละ 36 เป็นเด็กและเยาวชนอายุไม่เกิน 24 ปี โดยผู้เข้ารับการรักษาร้อยละ 38 เป็นผู้กระทำผิดคดีเสพยาเสพติด ร้อยละ 35 และยาเสพติดที่ต้องมีการเฝ้าระวัง ได้แก่ ไอซ์ เฮโรอีน คีตาเมีน และเอ็กซ์ตาซี มีแนวโน้มการแพร่ระบาดเพิ่มขึ้น (แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2563, น. 17)

ยาเสพติดเป็นปัญหาที่สำคัญ เป็นภัยคุกคาม กัดกร่อน บ่อนทำลายประชาชน ส่งผลกระทบต่ออย่างกว้างขวาง ผลกระทบต่อบุคคล มีผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจ โดยเฉพาะด้านบุคลิกภาพและสุขภาพอนามัย ความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สิน และยังส่งผลกระทบต่อครอบครัว ชุมชนและสังคม โดยเฉพาะครอบครัวที่มีผู้ติดยา มักได้รับความเดือดร้อนจากผู้ติดยาในทุกด้าน นำไปสู่ความยุ่งยาก ขัดแย้ง แยกแยก และสิ้นเปลืองในการแก้ปัญหา ผู้ติดยาเสพติดมักก่อให้เกิดอาชญากรรมต่อเนื่อง ตั้งแต่การเข้าไปเกี่ยวข้องกับแหล่งอบายมุข การลักเล็กขโมยน้อย การประทุษร้ายต่อชีวิตและทรัพย์สิน การพนันและอาชญากรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะผู้ค้าและผู้เสพซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัว เมื่อถูกจับกุมและดำเนินการทางกฎหมาย จะส่งผลกระทบต่อสมาชิกภายในครอบครัวได้รับความเดือดร้อนในการดำรงชีวิตทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนที่อยู่ภายใต้การปกครองจะต้องออกจากโรงเรียน ซึ่งเป็นการทำลายอนาคตของประเทศชาติ ปัญหายาเสพติดทำให้รัฐบาลต้องทุ่มเทงบประมาณจำนวนมากเพื่อใช้ในการป้องกัน ปราบปราม บำบัดรักษาและฟื้นฟู แทนที่จะนำไปใช้ในการด้านอื่น ๆ ที่มีความจำเป็น ต้องสูญเสียทรัพยากรในการป้องกันและแก้ไขปัญหาโดยไม่จำเป็น รวมทั้งกระทบต่อทรัพยากรมนุษย์ เพราะยาเสพติดมีส่วนทำลายพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสมองของเด็กและเยาวชน และแรงงานที่จะเป็นพลังของประเทศไทยในอนาคต ผลกระทบต่อความมั่นคงและชื่อเสียงของประเทศ การป้องกัน และแก้ไขปัญหาเสพติดจึงมิใช่หน้าที่ของใครคนใดคนหนึ่งหรือองค์การใดองค์การหนึ่ง แต่หากเป็นหน้าที่ของทุกคนในชาติที่จะต้องร่วมมือ ร่วมใจกันป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด โดยมีเป้าหมายร่วมกัน คือ การขจัดยาเสพติดให้หมดไปจากแผ่นดินไทยก่อนที่ชาติไทยจะตกเป็นทาสของยาเสพติด (แผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด พ.ศ. 2558-2562, 2558, น. 1-17; รายงานผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ประจำปีงบประมาณ 2560, 2561, น. 8-12)

วิทยาลัยพยาบาลตำรวจเป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ผลิตบุคลากรทางการพยาบาลให้แก่หน่วยงานสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อสนับสนุนการบริการ ด้านการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาลและฟื้นฟูสภาพแก่ข้าราชการตำรวจและครอบครัว รวมทั้งให้บริการแก่ประชาชนทั่วไป (รายงาน

ประเมินตนเองเพื่อการขอรองรับสถาบันการศึกษาวิชาการพยาบาลและผดุงครรภ์, 2563, น. 2-3) สอดคล้องต่อบทบัญญัติและแผนของสถาบันการศึกษาที่มุ่งเน้น เพื่อพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีความเชี่ยวชาญตามสาขาวิชาการหรือวิชาชีพที่ตนถนัด สามารถ ตอบสนองต่อความต้องการของประเทศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับโลก พัฒนาบุคคลให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และทักษะที่จำเป็น เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ เข้าใจสังคมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อรองรับสังคมโลกที่จะเปลี่ยนแปลงในอนาคต มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ร่วมกันแก้ปัญหาสังคม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ และแผนด้านการศึกษา และต้องเชื่อมโยงกับการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่า เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับทรัพยากรบุคคลของประเทศในการเข้ารับการศึกษาในระดับ อุดมศึกษา รวมทั้งส่งเสริมให้มีการศึกษาอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะในการประกอบอาชีพของบุคคลและการศึกษา ตลอดชีวิต (ราชกิจจานุเบกษา พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 มาตรา 5, 2562, น. 56-57) ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร์ลักษณะของสาขา สาขาพยาบาลศาสตร์ เป็นวิชาชีพที่ต้องปฏิบัติโดยตรงต่อชีวิต สุขภาพและอนามัยของประชาชน ด้วยความเอาใจใส่อย่างเอื้ออาทร จำเป็นต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ทางการพยาบาล การผดุงครรภ์ศาสตร์ ที่เกี่ยวข้อง และหลักฐานเชิงประจักษ์เพื่อให้การพยาบาลองค์รวมแก่ผู้รับบริการที่เป็นบุคคล ครอบครัว และชุมชน ในทุกมิติทุกภาวะสุขภาพ และทุกช่วงชีวิต โดยคำนึงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมของผู้รับบริการ การเปลี่ยนแปลงของสังคม ความก้าวหน้าของศาสตร์ทางการพยาบาลศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง และเทคโนโลยี ทางการแพทย์รวมถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่สนองตอบความต้องการของประชาชนและผู้รับบริการสุขภาพ ตามคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ 1) มีความรอบรู้ในศาสตร์ทางการพยาบาลการผดุงครรภ์และศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง และสามารถประยุกต์ได้อย่างเหมาะสมในการปฏิบัติการพยาบาล 2) สามารถปฏิบัติการพยาบาลองค์รวมเน้นความปลอดภัยของผู้รับบริการทุกช่วงชีวิต ทุกภาวะสุขภาพ ทุกระดับของสถานบริการสุขภาพ และในความแตกต่างทางวัฒนธรรม โดยใช้ศาสตร์และศิลป์ทางการพยาบาล การผดุงครรภ์และศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้กฎหมายและจรรยาบรรณวิชาชีพ 3) สื่อสารด้วยภาษาไทยและภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) คิดอย่างเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์คิดอย่างมีวิจารณญาณ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 5) มีความรู้และสมรรถนะด้านดิจิทัลในการศึกษาค้นคว้า การปฏิบัติงาน การสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่น 6) สามารถใช้กระบวนการวิจัยและกระบวนการสร้าง

นวัตกรรมในการแก้ไขปัญหาทางการแพทย์ และทางสุขภาพ 7) แสดงภาวะผู้นำและสามารถบริหารจัดการในการทำงานร่วมกับทีมสุขภาพ สหวิชาชีพ และผู้เกี่ยวข้อง 8) มีคุณธรรม จริยธรรม เคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ มีความรับผิดชอบ และมีความเอื้ออาทร 9) สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง และสนใจใฝ่รู้ในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 10) สามารถใช้การวิเคราะห์เชิงตัวเลข และใช้สถิติอย่างเหมาะสมในวิชาชีพ 11) แสดงออกถึงการมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพการพยาบาล ตระหนักในคุณค่าวิชาชีพ และสิทธิของพยาบาล 12) เป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ตลอดจนเป็นพลเมืองดี ของชาติภูมิภาค และประชาคมโลก 13) มีสมรรถนะทางวัฒนธรรม สามารถปฏิบัติงานในสภาพการณ์ของความแตกต่างทางวัฒนธรรม ที่สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติและลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสาขาพยาบาลศาสตร์ที่กำหนด เกิดผลตามมาตรฐานผลการเรียนรู้สาขาพยาบาลศาสตร์กำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ 6 ด้าน (มคอ.1 สาขาพยาบาลศาสตร์, 2561) และเพื่อให้สามารถสร้างบุคลากรทางการแพทย์สอดคล้องกับความต้องการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จากยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการรักษาความมั่นคงภายในประเทศ พัฒนาศักยภาพในการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงและภัยคุกคามของชาติ ยกระดับขีดความสามารถในการปฏิบัติการด้านปัญหาเสถียรภาพ ที่เป็นปัญหาสำคัญต่อความมั่นคงของประเทศ เสริมสร้างความสัมพันธ์และร่วมมือในการบริหารจัดการปัญหา ด้านความมั่นคงและภัยคุกคามในทุกระดับ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ เชื่อมโยงบูรณาการกับหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องได้ในทุกมิติ และยุทธศาสตร์ที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันปัญหาเสถียรภาพของสังคมอย่างยั่งยืน มีการบูรณาการและร่วมมือกันของภาคีเครือข่าย ซึ่งประกอบด้วย ประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม ในการป้องกันปัญหาเสถียรภาพของชุมชนและสังคม การพัฒนารูปแบบและวิธีการทำงานที่เน้นการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ปรับเปลี่ยนกระบวนการของบุคลากรทุกระดับให้ยึดถือประชาชนเป็นศูนย์กลางตามแนวคิด Community Policing สร้างความเป็นหุ้นส่วน (Partnership) ทุกภาคส่วนในการดูแลชุมชนและสังคม โดยเน้นการแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุ (Problem Oriented Policing) เปิดโอกาสให้ภาคีเครือข่าย ประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม มีส่วนร่วมในการรับรู้ร่วมแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจ การดำเนินการ ติดตามตรวจสอบประเมินผลการบริหารจัดการ สอดส่อง เฝ้าระวัง ให้ข้อมูลและตรวจสอบการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม ส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายรับรู้เข้าใจวิธีการรักษาความสงบ เรียบร้อยภายในชุมชนของตนเอง และนำไปใช้เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

อย่างยั่งยืน พัฒนากลไกหรือเครื่องมือในการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทักษะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม รวมถึงการพัฒนาหลักสูตรการอบรมที่เกี่ยวข้องให้ทันสมัยและสอดคล้อง กับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่การทำงานที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น (ยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ 20 ปี, 2563, น. 7-16) ซึ่งภาวะผู้นำเป็นสิ่งที่สำคัญในการปฏิบัติงาน พยาบาลวิชาชีพทุกระดับที่ต้องทำหน้าที่ผู้นำที่ทีมงานการพยาบาล ผู้นำผู้ปวยญาติ และผู้นำชุมชนไปสู่ความสำเร็จภายใต้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้านสุขภาพ พยาบาลตำรวจ ที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี ต้องเป็นพยาบาลที่สามารถปฏิบัติงานในการให้การพยาบาลแก่ผู้รับบริการทุวัย ทั้งที่สุขภาพดี ภาวะเสี่ยง และเจ็บป่วย ในสถานบริการระดับปฐมภูมิ ทติยภูมิ ตติยภูมิ โดยเฉพาะปัญหาเสพติดที่เป็นปัญหาสำคัญของประเทศ การป้องกันปัญหาและความเจ็บป่วยเหล่านั้น ควรมีความรู้ ทักษะในการปฏิบัติการพยาบาล ในการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกัน ให้การพยาบาลผู้ที่เจ็บป่วยทั้งในภาวะเฉียบพลัน เรื้อรังภาวะวิกฤติ จุกเฉินสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพทั่วไปสามารถพัฒนาให้เพิ่มขึ้นชำนาญขึ้นได้ตั้งแต่การศึกษาในระดับชั้นปริญญาตรี เพื่อให้เกิดการเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงานพยาบาล ที่จะทำให้สามารถปฏิบัติการพยาบาลได้ตามขอบเขตของวิชาชีพอย่างปลอดภัย ดังนั้นการพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาพยาบาลตำรวจให้มีภาวะผู้นำ เพื่อจะได้เผชิญกับสถานการณ์ดังกล่าว สามารถทำงานได้สำเร็จบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ ภาวะผู้นำเป็นประเด็นหนึ่งที่มีความสำคัญในวิชาชีพพยาบาลซึ่งถือว่าภาวะผู้นำเป็นบทบาทหน้าที่ของพยาบาลทุกคน เนื่องจากการมีภาวะผู้นำเน้นที่การทำงานร่วมกับผู้อื่น การทำงานของพยาบาลส่วนใหญ่จะทำงานร่วมกับบุคลากรทางการพยาบาล บุคลากรนอกหน่วยงาน ลักษณะงานเช่นนี้ทำให้พยาบาลต้องปฏิบัติบทบาทผู้นำทีมในสถานการณ์ที่แตกต่างกันไป ดังนั้นการผลิตบัณฑิตพยาบาลจึงต้องมีการพัฒนาภาวะผู้นำในการเป็นผู้นำทางการพยาบาล เพื่อสามารถทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างดียิ่ง (พิชญากร, 2557) จะเห็นได้ว่าการสร้างบุคลากรทางการพยาบาลที่มีภาวะผู้นำเป็นสิ่งสำคัญพยาบาลตำรวจที่มีภาวะผู้นำจะสามารถทำให้องค์กรสามารถบรรลุผลสำเร็จ ภาวะผู้นำยังสามารถทำให้เกิดวิสัยทัศน์ขององค์กรสามารถนำกลุ่มประกอบกิจกรรมใด ๆ บรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กรได้สำเร็จ บรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กร จากภาวะเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และพฤติกรรมสุขภาพของประชาชนที่เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์โลก

การพัฒนาหลักสูตรจึงควรมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับปัญหาสุขภาพของบุคคลในยุคปัจจุบัน โดยให้ความสำคัญกับการป้องกันโรคและการส่งเสริมสุขภาพ และเน้นการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัวและชุมชนในการดูแลสุขภาพ ในบริบทที่มีความแตกต่างทาง

วัฒนธรรม การพัฒนาหลักสูตรจึงเน้นการส่งเสริมบทบาท ผู้สำเร็จการศึกษาในการใช้ความรู้ โดยบูรณาการศาสตร์ทางวิชาชีพ และศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ในการส่งเสริมสุขภาพและป้องกัน พฤติกรรมเสี่ยงด้านสุขภาพรวมทั้งแก้ไขปัญหาสุขภาพจากยาเสพติด ให้การดูแลรักษาและฟื้นฟู สุขภาพแก่บุคคล ภาวะผู้นำจึงมีความสำคัญที่จะช่วยให้การพยาบาลมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ บรรลุตามความคาดหวังของสังคมโดยรวม สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลง ของสังคมในปัจจุบันตามมาตรฐานวิชาชีพการพยาบาลเป็นการต่อยอดความรู้จากเดิมให้มีความรู้ และพัฒนาทางวิชาชีพ เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษามีภาวะผู้นำ มีความรู้ มีทักษะ และคุณลักษณะ ในการดูแลประชากรตามสภาวะการณ์และความแตกต่างทางวัฒนธรรมครอบครัว หรือชุมชน สามารถส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การบำบัดการพยาบาล และการฟื้นฟูสภาพของบุคคล สามารถตอบสนองปัญหาสุขภาพที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้จากยาเสพติด การพัฒนา หลักสูตรพยาบาลศาสตรจึงเน้นการพัฒนาผู้เรียน ให้มีศักยภาพในการปฏิบัติงานในด้านภาวะผู้นำ เพื่อส่งเสริมศักยภาพของบุคคล ครอบครัวและชุมชนในการดูแล สุขภาพของตนเอง เพิ่มบทบาท ของผู้สำเร็จการศึกษาในการส่งเสริมสุขภาพ และป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงด้านสุขภาพแก่บุคคล ทุกช่วงวัยโดยเฉพาะปัญหาด้านยาเสพติดที่มีแนวโน้มในเรื่องปัญหาสุขภาพ และปัญหาทางสังคม ที่เพิ่มมากขึ้น และจากผลการประเมินของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และ สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษาของคณะกรรมการมหาชน) หรือ (สมศ.) ผ่านการประเมินผู้ใช้บัณฑิตส่วนใหญ่สะท้อนให้สภาพปัญหาของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษพบว่า บางส่วนยังขาดทักษะด้านภาวะผู้นำ ขาดกระบวนการคิดวิเคราะห์ ขาดทักษะทางด้านภาษาอังกฤษ ทักษะการใช้ชีวิตและเทคโนโลยีสารสนเทศ สถาบันอุดมศึกษาจึงควรมีแนวทางการพัฒนา ในการเสริมสร้างคุณลักษณะภาวะผู้นำให้กับนักศึกษา ก่อนการทำงานจริง เพื่อให้นักศึกษา สามารถนำความรู้ไปใช้ประกอบการทำงานในอนาคตได้เป็นอย่างดี ผู้ประกอบการต้องการบัณฑิต ที่มีภาวะผู้นำ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถปฏิบัติงานได้อิสระภายใต้บริบทของงานแต่ บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดภาวะผู้นำ (เกรียงศักดิ์, 2018) ซึ่งสอดคล้องกับผลตรวจประเมินการประกันคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา 2560 พบว่า การพัฒนา ระดับหลักสูตรของวิทยาลัยพยาบาลตำรวจ การวางแผนหรือปรับปรุงหลักสูตร ควรมีการกระตุ้น และส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้ครอบคลุมถึงทักษะการใช้ชีวิต กระบวนการคิด และการ เสริมสร้างภาวะผู้นำของนักศึกษาพยาบาลตำรวจ โดยบูรณาการการเรียนการสอนกับทุกพันธกิจ ควรวางแผนการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เน้นการคิดวิเคราะห์ และสามารถ ประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ในชีวิตประจำวันได้ (การตรวจประเมินการประกันคุณภาพการศึกษา

ปีการศึกษา 2560 วิทยาลัยพยาบาลตำรวจ, 2560) ผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคม ให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม และพฤติกรรมสุขภาพของประชาชนที่ไม่เหมาะสม การพัฒนาหลักสูตรจึงต้องเน้นการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับปัญหาสุขภาพของบุคคลในปัจจุบันด้านยาเสพติด โดยให้ความสำคัญกับการป้องกันและการส่งเสริมสุขภาพ เน้นการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัวและชุมชนในการดูแลสุขภาพ ในบริบทที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมของสังคมโลก การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำของนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดจึงเน้นที่จะส่งเสริมให้นักศึกษาพยาบาลมีบทบาทของภาวะผู้นำ เมื่อสำเร็จการศึกษาสามารถใช้ความรู้โดยบูรณาการศาสตร์ทางวิชาชีพและศาสตร์ที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงด้านยาเสพติด รวมทั้งแก้ไขปัญหาสุขภาพ ให้การดูแลรักษาและฟื้นฟูสุขภาพแก่บุคคลทุกช่วงวัยอย่างเป็นองค์รวมให้ห่างไกลยาเสพติด ดังนั้นภาวะผู้นำช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาพยาบาลมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการเป็นผู้นำได้ บรรลุตามความคาดหวังของสังคมโดยรวม สอดคล้องกับพันธกิจของวิทยาลัยพยาบาลตำรวจ ผลิตและพัฒนาบุคลากรทางด้านพยาบาลตามมาตรฐานวิชาชีพ สามารถปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ในการเป็นผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจที่มีส่วนร่วมต่อสังคมได้เป็นอย่างดี และจากการวิเคราะห์ด้านเนื้อหาหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและสารเสพติด มีการกำหนดเนื้อหาสาระความรู้ด้านยาเสพติดไว้ในการจัดการเรียนการสอนโดยสอดแทรกเข้าไปในเนื้อหาวิชา เนื้อหาสาระด้าน ยาเสพติดเพียงส่วนหนึ่งของรายวิชา แต่ยังไม่พบที่มีการจัดหลักสูตรและเนื้อหาวิชาการสอนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและการป้องกันยาเสพติดเป็นการเฉพาะเจาะจงเป็นรายวิชา ส่วนเนื้อหาเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดกับสุขภาพ สุขภาพจิต การดูแล รักษา ป้องกันและฟื้นฟูสุขภาพจากปัญหายาเสพติด ซึ่งหลักสูตรหรือเนื้อหาวิชาการให้ความรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดในชั้นเรียน ยังไม่เพียงพอที่จะเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ให้มีความรู้ มีทักษะในการรับรู้เกี่ยวกับยาเสพติด และมีคุณลักษณะในการเป็นผู้นำนักศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด จึงควรจะมีกระบวนการให้ความรู้ นอกเหนือจากการเรียนการสอนในชั้นเรียนด้วยวิธีการฝึกอบรมให้แก่ผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจ ทั้งนี้การสร้างผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจควรจะต้องมีการบูรณาการบุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) เกี่ยวข้องในการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด มีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหายาเสพติดในโรงเรียน และสังคมได้อีกด้วย

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดขึ้นมา ให้สอดคล้องกับ รัฐธรรมนูญแห่งชาติอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 มาตรฐานการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร์ พ.ศ. 2560 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และ ประเทศชาติ เป็นพลเมืองดี มีคุณภาพและความสามารถสูง พัฒนาตนเองตลอดชีวิต ร่วมสร้าง นวัตกรรม ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ร่วมถึงเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด การพัฒนาองค์ความรู้และทักษะในการทำงานวิชาการ เพื่อสังคมอย่างเป็น ระบบและต่อเนื่อง บนหลักการทำงานที่สำคัญ 4 ประการ คือ 1) ร่วมคิดร่วมทำแบบพันธมิตรและ หุ้นส่วน (Partnership) 2) เกิดประโยชน์ร่วมกันแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย (Mutual benefits) 3) เกิด การเรียนรู้ร่วมกัน และเกิดผลงานวิชาการ (Knowledge sharing and scholarship) 4) เกิดผล กระทบต่อสังคมที่ประเมินได้ (Measurable social impact) เป็นการบูรณาการการทำงานวิชาการ เพื่อสังคมมากขึ้น และหวังว่าจะนำไปสู่การขยายผลและการพัฒนาต่อยอดผลงานที่เป็นประโยชน์ ต่อสังคม มีส่วนร่วมในการพัฒนาบ้านเมือง/สังคม/พื้นที่/ชุมชนอย่างใกล้ชิด (วิจารณ์ พานิช , 2560) ร่วมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้กับสังคม อันจะเป็นการป้องกันวงจรของปัญหาเสพติด การสร้างผู้นำนักศึกษาป้องกันยาเสพติด ให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะสามารถปฏิบัติตน และมีคุณลักษณะของภาวะผู้นำช่วยเหลือสังคมแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด เพื่อช่วยป้องกันปัญหา และลดปัญหาเสพติด สร้างความเข้มแข็งในกับคน ให้สามารถช่วยเหลือ ตนเอง ครอบครัว สถาบันการศึกษา สังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นสังคมที่น่าอยู่ ช่วยพัฒนาประเทศให้เป็นประเทศที่มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน บรรลุวัตถุประสงค์ยุทธศาสตร์ของชาติไทย สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และ ยุทธศาสตร์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ 20 ปี

ผู้วิจัยในฐานะผู้ปฏิบัติหน้าที่ผู้รับผิดชอบหลักสูตร และผู้ปฏิบัติหน้าที่สอนในวิทยาลัย พยาบาลตำรวจ จึงมีความสนใจที่จะพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษา พยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด โดยใช้แนวคิด ทฤษฎี การสร้าง ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) เสริมสร้างภาวะผู้นำ และใช้วิธีการฝึกอบรมที่เน้นให้ผู้ฝึกอบรม ได้เรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ (Experiential learning) แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based

learning) แบบใช้โครงการเป็นฐาน (Project-based learning) ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะ ช่วยเสริมสร้างภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด และภาวะผู้นำที่ได้รับ การเสริมสร้างนี้จะได้นำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อวิชาชีพ ต่อสังคม ต่อประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ ต่อไป

คำถามการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีคำถามการวิจัยดังนี้

1. องค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคม ในการป้องกันยาเสพติด มีองค์ประกอบอะไรบ้าง
2. หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมี ส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดควรมีลักษณะและมีประสิทธิภาพอย่างไร
3. หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมี ส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดมีประสิทธิภาพอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัย เรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาล ตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด มีความมุ่งหมายของงานวิจัย ดังนี้

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการป้องกันยาเสพติด
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจ แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด
3. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษา พยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาล ตำรวจแบบมี ส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งผลที่ได้เป็นประโยชน์ ต่อบุคคล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดความสำคัญของงานวิจัยไว้ดังนี้

1. ได้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการป้องกันยาเสพติด เป็นต้นแบบของหลักสูตรฝึกอบรมให้กับนักศึกษาพยาบาล

ได้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ใช้เป็นแนวทางหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดติดตามบริบทสังคมจริง

2. หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดจะช่วยสนับสนุนการปฏิรูปการศึกษานำไปสู่การสร้างสรรคความรู้ และสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดปัญญา อันจะนำไปสู่การสร้างสังคมบนฐานของการดำรงชีวิตอย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในระดับชุมชนและสังคม

3. หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดมีการนำความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์และการปฏิบัติของคนในสังคมและชุมชนเข้ามาสู่กระบวนการเรียนรู้ในวิทยาลัยส่งผลต่อเนื่องสนับสนุนการปรับทิศทางการศึกษาของวิทยาลัยให้อยู่บนฐานของความรู้คุณค่าและเกิดประโยชน์ต่อสังคมและชุมชนอย่างแท้จริงมากขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากร ที่ใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดครั้งนี้ คือ นักศึกษาพยาบาลตำรวจวิทยาลัยพยาบาลตำรวจ ปีการศึกษา 2565 จำนวน 280 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด คือ นักศึกษาพยาบาลตำรวจชั้นปีที่ 3 ที่ผ่านการเรียนรู้รายวิชาการพยาบาลพื้นฐานและปฏิบัติการพยาบาลขั้นพื้นฐาน ที่มีความสนใจในการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด จำนวน 30 คน ปีการศึกษา 2565

วิธีการเลือกโดยมีเกณฑ์การคัดเลือก เป็นการเลือกหลายขั้นตอน (Multi Stage Sampling) คือ

1.2.1 เจาะจงตามเกณฑ์ โดย นักศึกษาต้องผ่านการเรียนรายวิชาการพยาบาลพื้นฐานและปฏิบัติการพยาบาลขั้นพื้นฐาน

1.2.2 ประชากรที่ผ่านเกณฑ์ชั้นปี 3 และ 4 จับฉลากชั้นปี

1.2.3 คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเลือกคนที่ผ่านตามเกณฑ์และสมัครใจเข้าร่วมการวิจัย 30 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาล ตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด มีดังนี้

2.1 ตัวแปรต้น คือ การจัดฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

2.2 ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพของการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด คือ ภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

การทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เวลา ภาคการศึกษาปลาย วันที่ 4- 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565 (ตามระบบการศึกษาของวิทยาลัยพยาบาลตำรวจ)

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด หมายถึง กระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด โดยประยุกต์ใช้หลักการแนวคิดของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 และ ศาสตราจารย์สาโรช บัวศรี มาเป็นแนวทางสำคัญสร้างความสำเร็จในการศึกษา ใช้หลักอริยสัจ 4 ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาความเจริญ เริ่มต้นจาก “ทุกข์” ซึ่งในทางการศึกษา มองหาปัญหาให้พบ “สมุทัย” คือต้องค้นคว้าหาต้นเหตุของปัญหาของหลักสูตร ให้ได้ “นิโรธ” คือ ต้องรู้จักวางแนวแก้ไขปัญหา พิจารณาอย่างรอบคอบ และ “มรรค” คือ ลงมือปฏิบัติตามแนวทางการแก้ปัญหาที่ถูกต้องสอดคล้องตาม “ภูมิสังคม” โดยมีกระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (R_1) 2) การออกแบบและพัฒนาหลักสูตร (D_1) 3) การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ (R_2) 4) การขยายผลการใช้หลักสูตร (D_2)

2. หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด หมายถึง การประมวลความรู้ เนื้อหาสาระ และประสบการณ์ ที่ผู้จัดหลักสูตรฝึกอบรมให้ผู้เข้าอบรมการฝึกอบรมเพื่อการพัฒนา ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนดไว้ มีขั้นตอนในการฝึกอบรมสามารถ ดังนี้ 1) กำหนดหลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมายความจำเป็นในการฝึกอบรม 2) การออกแบบการฝึกอบรม จัดเนื้อหา จัดการเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ในการฝึกอบรม 3) นำหลักสูตรที่ออกแบบไว้ไปทดลองปฏิบัติกับกลุ่มตัวอย่าง

เพื่อนำปัญหามาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปปฏิบัติจริงกับผู้อบรม 4) การดำเนินการจัดการฝึกอบรมกับกลุ่มเป้าหมาย และ 5) การติดตามและประเมินผลการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

3. ภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด หมายถึง กระบวนการที่ผู้นำใช้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ของความเป็นผู้นำของ นักศึกษาพยาบาลตำรวจแกนนำแบบมีส่วนร่วมต่อสังคมป้องกันยาเสพติด โดยมีการบูรณาการ ด้านความรู้ คือ องค์ความรู้เนื้อหายาเสพติดและภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกัน ยาเสพติด ด้านทักษะ คือ ความสามารถหรือความชำนาญการ พฤติกรรมในการปฏิบัติงานของ ภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด และด้าน คุณลักษณะ คือ เจตคติ ค่านิยมส่วนบุคคล แรงจูงใจเป็นแรงขับในการทำงานให้ผู้นำนักศึกษา พยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดมีความสามารถในการ ปฏิบัติงานได้ เพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ตั้งไว้ ดังนี้

1. ด้านความรู้ (Knowledge) คือ เนื้อหาเกี่ยวข้องกับยาเสพติด นโยบาย กฎหมาย ที่เกี่ยวข้องของชุมชน สังคม ซึ่งสาระของความรู้ ประกอบด้วย ความหมาย ประเภท ของยาเสพติด ความสำคัญ ผลกระทบของยาเสพติด การดูแลและป้องกันยาเสพติด บริบทชุมชน นโยบาย กฎหมายของพื้นที่ ชุมชน สังคม การทำงานร่วมกันของภาคีเครือข่าย คิดร่วมกัน เพื่อประโยชน์ ร่วมกัน ส่งผลร่วมกันต่อสังคม และเนื้อหาเกี่ยวกับภาวะผู้นำ ประกอบด้วย ความหมาย และ ความสำคัญของผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด องค์ประกอบของผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด เพื่อการป้องกันยาเสพติดแบบมีส่วนร่วมของสังคมที่มั่นคง ยั่งยืน

2. ด้านทักษะ (Skill) คือ ความสามารถหรือความชำนาญการ พฤติกรรมในการ ปฏิบัติงานของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ประกอบด้วย

2.1 ทักษะการคิด (Thinking) การคิดอย่างมีเหตุผลและคิดอย่างสร้างสรรค์ คือ ผู้นำสามารถในการคิดโดยใช้ข้อมูล ริเริ่มกระทำสิ่งใหม่ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม และการแก้ไขปัญหา และการตัดสินใจ คือ ผู้นำสามารถในการคิดพยายามคลายปัญหาจากสภาพจริงที่เกิดขึ้น โดยตัดสินใจพิจารณาทางเลือกที่เหมาะสม

2.2 ทักษะการวางแผนงาน และบริหารจัดการอย่างเหมาะสม (Planning and management) คือ ผู้นำต้องสามารถจัดลำดับความสำคัญ การจัดการระเบียบวินัย และดำเนินการ

ตามความสำคัญ เพื่อทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จด้วยการจัดการกับตัวเอง และพยายามรักษาความสมดุลของผลลัพธ์กับทรัพยากร ความสามารถในการบริหารเวลา วิธีที่ก่อให้เกิดประสิทธิผลมากที่สุด

2.3 ทักษะการสื่อสาร และสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Communication) คือ ผู้นำต้องมีความสามารถในการรับและส่งสาร ติดต่อด้วยวาจา หรือลายลักษณ์อักษร

2.4 ทักษะการทำงานเป็นทีม (Collaboration) คือ ผู้นำการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน การฟังพาดูอาศัย หรือประสานพลัง รู้จักคุณค่าของความแตกต่าง สร้างเสริมส่วนที่แข็งแกร่งและชัดเจนส่วนที่อ่อนแอ ปัญหาจะถูกแก้ไขด้วยความคิดสร้างสรรค์

2.5 ทักษะโน้มน้าวการสร้างความแรงจูงใจให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในงาน (Persuasion) คือ ผู้นำต้องมีวิธีการโน้มน้าว และเสริมแรงจูงใจให้ผู้อื่นคล้อยตาม สร้างข้อตกลงร่วมภายในกลุ่มในการปฏิบัติงานได้

2.6 ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital) คือ ผู้นำสามารถสื่อสารทางเทคโนโลยี ขับเคลื่อนทางดิจิทัล และนวัตกรรม และใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางสารสนเทศได้

3. **ด้านคุณลักษณะ (Character)** คือ เจตคติ ค่านิยมส่วนบุคคล แรงจูงใจเป็นแรงขับเคลื่อนในการทำงานให้ผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด มีความสามารถในการปฏิบัติงานได้ เพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ตั้งไว้ ประกอบด้วย

3.1 มีคุณธรรม จริยธรรม คือ (Ethics) หมายถึง ผู้นำต้องมีความประพฤติดีงาม ทำในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นผู้มีศีลธรรม หลีกเลียงที่จะใช้อำนาจเพื่อผลประโยชน์ส่วนตน ประพฤติตนเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นและเพื่อประโยชน์ของส่วนร่วม

3.2 มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม (Honesty) คือ ผู้นำต้องมีการปฏิบัติอย่างซื่อตรง ไม่คิดไม่โกงไม่กอบโกยไม่โกงกินไม่เสแสร้ง หากผลประโยชน์ในทางมิชอบ ปฏิบัติโดยสุจริต ให้การปฏิบัติอย่างเสมอภาค

3.3 มีความรับผิดชอบ (Accountability) คือ ผู้นำสามารถควบคุมอารมณ์ตนเอง ให้มั่นคง ทำงานให้สำเร็จ

3.4 มีระเบียบวินัย (Orderly) คือ ผู้นำต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ ตั้งใจอย่างแน่วแน่ และสามารถบรรลุเป้าหมาย

3.5 อดทน (Tolerance) คือ ผู้นำต้องมีความตั้งใจ ยอมรับในปัญหา สิ่งที่ยึดมั่นไม่พอใจ ไม่ทอดทิ้ง อดความพยายาม สามารถทำงานให้บรรลุเป้าหมาย

3.6 เข้าใจผู้อื่น (Empathy) คือ ผู้นำต้องเข้าใจ รู้ซึ่งถึงความรู้สึกของผู้อื่น ยอมรับและตระหนักถึงเอกลักษณ์เฉพาะตน แสดงความปรารถนาดีผู้อื่น

3.7 ปรับตัว-ยืดหยุ่น (Adaptable-Flexible) คือ ผู้นำต้องมีพฤติกรรมการปรับตัวให้เข้ากับงาน กำหนดเป้าหมายการทำงาน เคารพในความสามารถในบุคคลอื่น มีความยืดหยุ่น เปิดกว้างต่อการเรียนรู้ให้สถานการณ์ การแก้ไขปัญหา การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยการมองไปที่ผลลัพธ์ที่ต้องการ

3.8 ทศนคติเชิงบวก (Growth mindset) คือ ผู้นำต้องเชื่อว่าตนเองสามารถเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพได้อย่างต่อเนื่องด้วยความมุ่งมั่นและพยายาม ตอบสนองต่ออุดมการณ์และผลประโยชน์ต่อองค์กรและส่วนร่วม

3.9 บุคลิกภาพดี (Personality) คือ คุณลักษณะทางกายภาพ เช่น รูปร่าง ส่วนสูง น้ำหนัก หน้าตา คุณลักษณะทางบุคลิกภาพ เช่น มีความมั่นใจ เป็นคนเปิดเผย ร่าเริง มีอุดมการณ์ ความคิดริเริ่ม คุณลักษณะด้านทักษะและความสามารถ เช่น ระดับสติปัญญา ความสามารถเชิงเทคนิคในงานที่รับผิดชอบ คุณลักษณะด้านสังคม เช่น มนุษย์สัมพันธ์ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ผู้นำประพฤติตัวเป็นแบบอย่างสำหรับผู้ตาม เป็นที่ยกย่อง เคารพนับถือ ศรัทธาไว้วางใจ และทำให้ผู้ตามเกิดความภาคภูมิใจเมื่อร่วมงาน

3.10 เรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ (Learner) คือ ผู้นำจะนึกถึงสิ่งที่ตนเองเคยทำผิดพลาดเป็นบทเรียน และจะพยายามเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาผู้นำยังต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อพัฒนาศักยภาพตนเองตลอดเวลา

4. ประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาล ตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด หมายถึง ผลที่ได้จากการประเมินหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด โดยการตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรจากผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย

3.1 ผลของค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างเนื้อหาสาระการเรียนรู้กับจุดประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด โดยตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพจะต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .50 ขึ้นไป

3.2 ผลการประเมินความเหมาะสมโดยรวมของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ การเป็นผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จะต้องมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากขึ้นไป

5. ประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาล
ตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด หมายถึง ผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม
 เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดที่บรรลุตาม
 จุดมุ่งหมายที่กำหนด ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นในการประเมินประสิทธิผลของ
 หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมใน
 การป้องกันยาเสพติด คือ ผลการประเมินภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของ
 สังคมในการป้องกันยาเสพติด หมายถึง สมรรถนะที่ได้จากการวัดความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ
 ของตนเองต่อภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด
 ก่อนทดลองและหลังทดลอง ใช้แบบทดสอบด้านความรู้ และแบบสังเกตและประเมินตนเอง
 ด้านทักษะ และคุณลักษณะ ใช้ผลคะแนนเฉลี่ยของภาวะผู้นำนักศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสังคม
 ในการป้องกันยาเสพติดของนักศึกษาพยาบาลตำรวจหลังการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรสูงกว่าก่อน
 การจัดการฝึกอบรมหลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่ามีประสิทธิผล

สมมติฐานในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานของการวิจัย เรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้าง
 ภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ดังนี้
 นักศึกษาพยาบาลตำรวจที่เข้าอบรมการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรฝึกอบรม
 เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด
 มีภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดหลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาล
 ตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิด
 ในการวิจัย จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อ
 เสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด
 ประกอบด้วย แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ องค์ประกอบของภาวะผู้นำที่มีการเปลี่ยนแปลง
 ของสภาวะแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี ส่งผล
 ต่อการสร้างเสริมภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจ ในปัจจุบันปฏิบัติและทำหน้าที่ประสานงาน
 กำกับดูแลการปฏิบัติงานให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้สำเร็จ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล
 ความพึงพอใจ ในการพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องมีความรู้และเข้าใจในหลักการและกระบวนการ

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมและเข้าใจภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดที่ต้องมีความรู้ ทักษะ คุณลักษณะที่ถูกต้อง

ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาดังกล่าวมาใช้แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ผู้วิจัยนำแนวคิดตามแนวคิดของ Saylor, Alexander, and Lewis (1981), Taba (1962) และ Tyler (1975) รวมทั้งรูปแบบการฝึกอบรมของ Blanchard and Thacker (2007) ประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

2. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำ นำมาใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

3. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล การเรียนรู้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีของ Bloom (1984, pp. 15-16) ซึ่งให้แนวคิดเกี่ยวกับการตั้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม เพื่อใช้เป็นแนวทางในด้านพุทธิพิสัย (Cognitive domain) ในระดับมีความรู้ (Knowledge) มีความเข้าใจ (Comprehension) และการนำไปประยุกต์ใช้ (Application) และการวิเคราะห์ (Analysis) ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

4. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรฝึกอบรม ผู้วิจัยนำแนวคิดของ Kirkpatrick (1988, p. 216) มาประยุกต์ใช้กับการประเมินหลักสูตรฝึกอบรมที่สร้างขึ้น ดังนี้

4.2 การประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมก่อนและหลัง

4.1 การประเมินความพึงพอใจจากการฝึกอบรม มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยในครั้งนี้ในการวิจัยดังภาพประกอบ 1 ต่อไปนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม
2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด
3. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเป็นการกำหนดทิศทาง แนวทางปฏิบัติในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียน สามารถช่วยให้ผู้ที่เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะในการปฏิบัติงาน เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม มีเจตคติ เกิดเรียนรู้ที่สอดคล้องกัน สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ความหมายของหลักสูตร

หลักสูตร มาจากคำภาษาอังกฤษว่า Curriculum มาจากคำภาษาละตินว่า Currere หมายถึง ทางวิ่ง หรือลู่วิ่ง (Longstreet and Shane, 1993, p. 52) เป็นแนวทาง กระบวนการในการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย ซึ่งมีนักวิชาการให้ความหมาย ดังนี้

Ornstein and Hunkins (2013, pp. 8-9) ได้กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง กิจกรรมและวิธีการในการวางแผนเพื่อให้ประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายโดยผู้สอนเป็นผู้จัดเนื้อหาความรู้และประสบการณ์ทั้งหลายให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนมีประสบการณ์ ด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคม เป็นแบบแผนสำหรับปฏิบัติการ กลยุทธ์ในการจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมาย

Lattuca and Stark (2009, p. 4) ได้กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง เป็น Academic plan หรือ แผนการศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ 8 ประการ คือ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การจัดลำดับเนื้อหา ประสบการณ์ผู้เรียน กระบวนการเรียนการสอน ทรัพยากรการเรียนการสอน และการประเมินผล โดยหลักสูตรในความหมายนี้มีขอบเขตครอบคลุมแผนทั้งในระดับบทเรียน

รายวิชา โปรแกรมการศึกษาระดับภาควิชา คณะวิชา และสถาบันการศึกษา ซึ่งได้รับอิทธิพลจาก ทั้งปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายใน และปัจจัยองค์กร

Oliva (2009, p 3) ได้กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง ความเชื่อหรือปรัชญาของแต่ละบุคคล สิ่งที่สอนในสถานศึกษา เนื้อหาวิชา โปรแกรมสำหรับการเรียน กลุ่มของวัสดุอุปกรณ์ กลุ่มวิชา ลำดับของรายวิชา กลุ่มการปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ รายวิชาที่จะศึกษา ทุกสิ่งทุกอย่างที่ดำเนินการภายในสถานศึกษา และกิจกรรมนอกชั้นเรียน การแนะแนว รวมทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้อง สิ่งที่สอนทั้งในและนอกสถานศึกษาโดยการดูแลจากสถานศึกษา ทุกสิ่งที่ได้วางแผนจากบุคลากรในสถานศึกษา ลำดับขั้นตอนของประสบการณ์ที่สถานศึกษาจัดให้กับผู้เรียน ผลของประสบการณ์ที่ผู้เรียนแต่ละคนได้รับมาจากสถานศึกษา

Posner (2004, p. 5) ได้กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง เนื้อหามาตรฐานหรือวัตถุประสงค์ ที่ระบุวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ผู้สอนวางแผนไว้ รวมถึงการวางแผนการจัดโอกาสการเรียนรู้ ประสบการณ์การเรียนรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

Hass (2000, p. 4) ได้กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับจากโปรแกรมการศึกษา ซึ่งจัดขึ้นเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้โดยอาศัยกรอบทฤษฎีและการวิจัยในอดีตและปัจจุบันเป็นพื้นฐาน

Longstreet and Shane (1993, p. 53) ได้กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง ผลของปฏิกิริยาตอบสนองซึ่งกันและกันระหว่างแผนการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่จัดทำไว้โดยมีวัตถุประสงค์กับภูมิหลังบุคลิกภาพและศักยภาพของผู้เรียนในสภาพแวดล้อมที่ผู้สอนคิดจัดขึ้น เพื่อประโยชน์แก่ผู้เรียนและเพื่อการนำแผนไปใช้ให้เกิดผลดีขึ้น

Saylor and Alexander (1974, p. 2) ได้กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง เป็นโครงการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ให้แก่บุคคลด้วยการอาศัยบุคคลอื่น หรืออาศัยเครื่องมือเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้ โดยกำหนดขอบเขตการเรียนรู้ด้านเนื้อหาวิชาและระยะเวลาไว้อย่างแน่นอน

Lavatelli et al. (1972, pp. 1-2) ได้กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง หลักสูตรเป็นชุดของการเรียนและประสบการณ์ สำหรับผู้เรียน ซึ่งโรงเรียนวางแผนไว้เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุถึงจุดหมายของการศึกษา

Johnson (1971, p. 25) ได้กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง หลักสูตรเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความคาดหวัง หรือความตั้งใจและถ้าเฉพาะเจาะจงไปอีกก็ คือ เกี่ยวกับผลการเรียนรู้ที่ตั้งใจเอาไว้ และมุ่งหวังจะให้บรรลุ โดยผ่านการสอน คือผ่านประสบการณ์ที่จัดให้ผ่านทางสิ่งที่เกิดขึ้น และสิ่งที่ผู้เรียนจะกระทำ

Taba (1962, p. 9) ได้กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ กิจกรรม มวลประสบการณ์ต่าง ๆ ที่โรงเรียน และผู้สอนจัดขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะที่ตั้งจุดมุ่งหมาย การประเมินผล

Good (1959, p. 149) ได้กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง เนื้อหาวิชาที่จัดไว้เป็นระบบให้ผู้เรียนได้ศึกษาเพื่อจบชั้นหรือรับประกาศนียบัตรในหมวดวิชาหรือ สาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง ตามความหมายนี้ หลักสูตร หมายถึง เนื้อหาวิชาใดวิชาหนึ่ง โปรแกรมการศึกษาที่ทางโรงเรียนกำหนดให้ผู้เรียนได้เรียน เพื่อรับประกาศนียบัตรต่าง ๆ ตามความหมายนี้ หลักสูตร หมายถึง โปรแกรมการศึกษาที่กำหนดเค้าโครงการเรียน ซึ่งประกอบด้วยรายวิชา กลุ่มวิชาหรือประสบการณ์ที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียนภายใต้การแนะนำของโรงเรียน ตามความหมายนี้ หลักสูตร หมายถึง เนื้อหาของวิชาส่วนหนึ่งและการจัดประสบการณ์อีกส่วนหนึ่ง

Caswell and Campbell (1935, p. 69) ได้กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง หลักสูตรในโรงเรียนเป็นหลักสูตรที่ประกอบไปด้วยประสบการณ์ทุกอย่างที่จัดให้แก่ผู้เรียนโดยอยู่ในความดูแลและการสอนของผู้สอน

ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ (2561, น. 3) ได้กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง หลักสูตรระดับอุดมศึกษา หมายถึง เนื้อหาสาระที่สถาบันอุดมศึกษาจัดให้กับผู้เรียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

ราชบัณฑิตยสถาน (2556, น. 1314) ได้กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง ประมวลวิชาและกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในการศึกษาเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554, น. 6) ได้กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง วิชาที่สอน มวลประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดให้กับผู้เรียน ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งเป็นทั้งทางตรงและทางอ้อม มีความเหมาะสมกับการจัดการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน การจัดประสบการณ์การเรียนรู้จะต้องมีความหลากหลาย ให้สอดคล้องกับสังคมข่าวสาร ซึ่งเป็นสังคมของการเรียนรู้ มีการนำนวัตกรรมเทคโนโลยีที่เอื้ออำนวยความสะดวกที่ทางสถานศึกษาสามารถจัดได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม สามารถจัดได้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

มาเรียม นิลพันธ์ (2554, น. 15) ได้กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง การประมวลประสบการณ์ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองไปในทิศทางที่สถานศึกษาปรารถนา โดยสถานศึกษาเป็นผู้บริหารจัดการประสบการณ์เรียนรู้ให้ผู้เรียน

ธำรง บัวศรี (2542, น. 7) ได้กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง การมุ่งเน้นแผนในการจัดประสบการณ์ มากกว่ามุ่งเน้นที่ตัวประสบการณ์หรือมวลสาระจากประสบการณ์ แผนที่ได้ออกแบบ

จัดทำขึ้น เพื่อแสดงถึงจุดมุ่งหมายการจัดเนื้อหา กิจกรรม และประมวลประสบการณ์ในแต่ละโปรแกรมศึกษา

จากการศึกษาความหมายของหลักสูตร ผู้วิจัยสรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับจากโปรแกรมการศึกษาที่จัดทำขึ้นเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ ที่กำหนดไว้ โดยมีกรอบทฤษฎีและการวิจัยเป็นพื้นฐาน ซึ่งความหมายของหลักสูตร หลักสูตรเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดใช้การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของโลก ซึ่งการพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง โดยหลักสูตรที่สมบูรณ์ควรมีจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้การพัฒนาหลักสูตรมีรายละเอียดของเนื้อหาสาระชัดเจน สามารถจัดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมาย ผ่านการทดลองใช้ และวิจัยเพื่อหาประสิทธิภาพและประสิทธิผล ปรับปรุงให้มีคุณภาพดีขึ้น

1.2 การพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรบุคคลที่เป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างในการพัฒนาหลักสูตรให้กับปวงชาวไทยอย่างมีคุณูปการ คือ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช โดยใช้หลักการพัฒนาต่าง ๆ ด้วยกระบวนการวิจัย และพัฒนาอย่างเป็นระบบ ซึ่งทำให้เกิดนวัตกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน ประเทศชาติ และโลก โดยที่การทรงงานของพระองค์ทรงยึดหลักอริยสัจสี่ เป็นสำคัญ คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค และ นวัตกรรมต่าง ๆ ที่พระองค์ทรงพัฒนานั้นจะมีความสอดคล้องกับสภาพภูมิศาสตร์และสังคมศาสตร์ของแต่ละพื้นที่ ตามภูมิสังคม การใช้การวิจัยและพัฒนาเป็นเครื่องมือในการสร้างสรรค์นวัตกรรมการพัฒนาแบบบูรณาการตามหลักอริยสัจสี่ และภูมิสังคม ได้เป็นอย่างดี ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่คนไทยทุกคนต้องศึกษาและเรียนรู้แล้วนำมาประยุกต์ใช้ ในการสร้างสรรค์นวัตกรรมในวิชาชีพ โดยมีลักษณะเป็นวงจรการวิจัยและพัฒนา ที่แต่ละวงจรประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบ และการปรับปรุง ซึ่งเป็นกระบวนการวิจัย ที่สามารถนำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมที่มีประโยชน์ และตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย อีกทั้งสอดคล้องกับสภาพบริบทสังคม (มารุต พัฒนาผล, 2562, น. 2-3) โดยการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าวมีรายละเอียด ดังนี้

จากการศึกษาความหมายของการพัฒนาหลักสูตร ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง กระบวนการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด โดยมีกระบวนการพัฒนาอยู่ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตรและการหาคุณภาพหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร และ 4) การประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตร

1.3 รูปแบบของการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรได้มีนักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้นำเสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่แตกต่างกันออกไป แต่ส่วนมากมักนำเสนอรูปแบบหรือกระบวนการหลัก ๆ ที่ใกล้เคียงกันดังนี้

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามทัศนะของ Tyler

Tyler (1949, p. 1) ได้เสนอแนวคิดว่ารูปแบบการพัฒนาหลักสูตร คือ เป้าหมายและวิธีการ และใช้หลักการในการพัฒนาหลักสูตร 4 ข้อ ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่โรงเรียนควรจะมี
2. ประสิทธิภาพทางการศึกษาที่ควรจะมีเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษา

3. ประสิทธิภาพทางการศึกษาเหล่านี้จะจัดให้มีประสิทธิภาพ

4. การตัดสินใจให้บรรลุจุดมุ่งหมาย

ซึ่งแสดงถึง 4 ขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมาย

2. เลือกแนวทางเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมาย

3. การจัดประสิทธิภาพการเรียนรู้

4. การประเมินผลที่ได้รับ

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ Tyler ให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน จำเป็นสำหรับการกำหนดจุดมุ่งหมายทางการศึกษา การศึกษาผู้เรียน การศึกษาสังคม การศึกษาแนวคิดของนักวิชาการ ตลอดจนปรัชญาสังคม และปรัชญาการศึกษา นำมาสังเคราะห์กำหนดเป็นจุดมุ่งหมายทางการศึกษาชั่วคราว เมื่อได้จุดมุ่งหมายชั่วคราวแล้วนำทฤษฎีการเรียนรู้ ปรัชญาสังคม และปรัชญาการศึกษา มากลั่นกรองให้เป็น จุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่แน่นอน

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามทัศนะของ Taba

Taba (1962, p. 12) เสนอแนวคิดว่ารูปแบบการพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบ เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการวางแผนหลักสูตร การออกแบบหลักสูตร และยุทธศาสตร์การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาหลักสูตร เป็นการวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์บทบาทหน้าที่ การวิเคราะห์สังคม การวิเคราะห์วัฒนธรรม การวิเคราะห์ทฤษฎีการเรียนรู้ พัฒนาการทางสติปัญญา การถ่ายโยงการเรียนรู้ การเรียนรู้ทางสังคมและวัฒนธรรม การวางแผนหลักสูตร ประกอบด้วย การกำหนดเป้าประสงค์ทางการศึกษา การวินิจฉัยปัจจัย ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร การคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ การจัดระบบเนื้อหาสาระ และกระบวนการเรียนรู้ การประเมินผลการใช้หลักสูตร การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้

แผนการเรียนรู้สำหรับการพัฒนามีขั้นตอนการพัฒนา 7 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 วินิจฉัยความต้องการของผู้เรียนและสังคม (Diagnosis of needs) สัมภาษณ์ปัญหาความต้องการและความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคมและผู้เรียน

ขั้นที่ 2 กำหนดจุดมุ่งหมาย (Formulation of objectives) กำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจน หลังจากที่ได้ทำการสำรวจความต้องการแล้ว

ขั้นที่ 3 เลือกเนื้อหาสาระ (Selection of contents) จุดมุ่งหมายที่เลือกไว้หรือที่สร้างขึ้นเป็นตัวชี้แนะแนวทางในการเลือกรายวิชาหรือเนื้อหาของหลักสูตรและควรเลือกเนื้อหาที่มีความเชื่อถือได้และสำคัญต่อการเรียนรู้

ขั้นที่ 4 จัดเนื้อหาสาระ (Organization of content) เนื้อหาสาระที่เลือกได้ยังต้องจัดโดยคำนึงถึงความต่อเนื่องและความยากง่ายของเนื้อหา ภูมิภาคความสามารถและความสนใจของผู้เรียน

ขั้นที่ 5 การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ (Selection of experiences) ผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและจุดประสงค์ของหลักสูตร

ขั้นที่ 6 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Organization of learning experience) ประสบการณ์การเรียนรู้ควรจัดโดยคำนึงถึงเนื้อหาสาระและความต่อเนื่อง

ขั้นที่ 7 ตัดสินใจสิ่งที่จะประเมินและวิธีการประเมิน (Evaluation and means of evaluation) เพื่อตรวจสอบดูกิจกรรมและประสบการณ์เรียนที่จัดไว้บรรลุตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ รวมทั้งวิธีการประเมินผล

ซึ่งหลักสูตรมี 4 องค์ประกอบ คือ วัตถุประสงค์ (Objectives) เนื้อหาสาระ (Subject matter) การจัดการเรียนการสอน (Method and organization) และการประเมินผล (Evaluation) จุดเน้นของการพัฒนาหลักสูตร มี 5 ประการ คือ ความสมดุลของแต่ละองค์ประกอบ ความสอดคล้องเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน มีหลักการและเหตุผล (rationale) หรือทฤษฎีรองรับ การกำหนดเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่ตอบสนองของประสบการณ์การเรียนรู้ และ ความเหมาะสมของเนื้อหาสาระและกิจกรรมกับธรรมชาติของผู้เรียน

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามทัศนะของ Saylor & Alexander

Saylor & Alexander (1974, p. 22) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาหลักสูตรที่เป็นระบบที่มีความยืดหยุ่นมากขึ้น โดยสามารถที่จะปรับปรุงในระดับหรือขั้นใดของกระบวนการก็ได้ ซึ่งมีรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร คือ 1) ปัจจัยนำเข้า (input) คือ ผู้เรียน 2) กระบวนการ (process) คือ การวางแผน หลักสูตรการใช้หลักสูตร และการประเมินผล 3) ผลผลิต (output) คือ คุณภาพผู้เรียน จากรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของเซเลอร์ และอเล็กซานเดอร์ประกอบด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่เป็นปัจจัยภายนอกเพื่อนำไปสู่การกำหนด เป้าประสงค์และวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ส่งผลไปที่การวางแผน และการออกแบบหลักสูตร การนำหลักสูตรไปปฏิบัติการประเมินหลักสูตร และการให้ข้อมูลย้อนกลับไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดเป้าหมายจุดมุ่งหมายและขอบเขต (Goals, objectives and domains) ประกอบด้วย 4 ประการ คือ ประสบการณ์เรียนรู้ที่หลากหลาย พัฒนาการของบุคคล ความสามารถ ทางสังคม ทักษะการเรียนรู้และความชำนาญเฉพาะด้าน

ขั้นที่ 2 การออกแบบหลักสูตร (Curriculum designing) เมื่อกำหนดเป้าหมายและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแล้ว นักพัฒนาหลักสูตรต้องวางแผนออกแบบหลักสูตร ตัดสินใจเกี่ยวกับการเลือกและจัดเนื้อหาสาระการเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาสาระที่ได้เลือก

ขั้นที่ 3 การใช้หลักสูตร (Curriculum implementation) หลังจากตัดสินใจเลือกรูปแบบหลักสูตรแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการนำหลักสูตรไปใช้โดยผู้สอนต้องวางแผนและจัดทำแผนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ ผู้สอนต้องเลือกวิธีสอนและวัสดุสื่อการเรียนการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่กำหนด

ขั้นที่ 4 การประเมินหลักสูตร (Curriculum evaluation) นักพัฒนาหลักสูตร และผู้สอนต้องเลือกวิธีการประเมินเพื่อตรวจสอบความสำเร็จของหลักสูตร ซึ่งเป็นทั้งการประเมินระหว่างดำเนินการและการประเมินผลรวมทั้งหมด ทั้งนี้เพื่อนำผลการประเมินไปปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรต่อไป

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ Oliva

Oliva (2009 p. 138) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร 12 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการกำหนดเป้าหมายปรัชญาในการจัดการเรียนรู้ จะต้องขึ้นอยู่กับความเชื่อในเรื่องความต้องการของสังคม และความต้องการของบุคคลในสังคม ซึ่งแนวคิดนี้ คล้ายกับ Tyler ที่ใช้ปรัชญาและจิตวิทยาในการกลั่นกรองการกำหนดเป้าหมาย

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการวิเคราะห์ความต้องการของชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ การวิเคราะห์ ความต้องการของผู้เรียนในชุมชน รวมถึงการวิเคราะห์เนื้อหาวิชาที่นำมาสอน ในโรงเรียน ดังนั้นหลักสูตรจึงเป็นภาคตัดระหว่างตอนที่ 1 และตอนที่ 2 กล่าวคือ ตอนที่ 1 มุ่งประเด็นไปที่ความต้องการของผู้เรียน และท้องถิ่นที่ค่อนข้างจำเพาะลงไป ซึ่งความต้องการ ทั่ว ๆ ไปของผู้เรียนและสังคม อาจไม่ตรงกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 3 และ 4 เป็นการกำหนดรายละเอียดของจุดหมายและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ขึ้นอยู่กับเป้าหมายใหญ่ความเชื่อและความต้องการในตอนที่ 1 และ ตอนที่ 2 ความแตกต่าง ในขั้นตอนนี้กับ ตอนที่ 1 และ 2 คือกล่าวถึงความแตกต่างที่ชัดเจนระหว่างจุดหมายและวัตถุประสงค์

ขั้นตอนที่ 5 เป็นการจัดการและการนำหลักสูตรไปปฏิบัติรวมทั้งกำหนด โครงสร้างที่จะให้มีการจัดการเกี่ยวกับหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 6 และ 7 เป็นการเขียนรายละเอียดเพิ่มขึ้นเกี่ยวกับจุดมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนของแต่ละวิชาและแต่ละระดับซึ่งความชัดเจนของความแตกต่างระหว่างจุดหมายและวัตถุประสงค์จะให้เห็นชัดเจนเป็นรูปธรรมในขั้นตอนนี้

ขั้นตอนที่ 8 หลังจากกำหนดรายละเอียดของวัตถุประสงค์แล้ว ในขั้นตอนนี้ เป็นการเลือกเทคนิควิธีการสอนที่ใช้ในชั้นเรียน

ขั้นตอนที่ 9 A, B เป็นการเสนอแนะแนวทางในการประเมินผลการเรียน ของผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 10 เป็นการนำเทคนิคการสอนไปปฏิบัติ

หลังจากที่ผู้เรียนได้มีโอกาสในการปฏิบัติตามขั้นตอนที่ 10 แล้ว ผู้บริหารหลักสูตร จะต้องย้อนกลับมาพิจารณาปัญหาในการเลือกเทคนิคการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนและประสิทธิภาพการสอนของผู้สอน

ขั้นตอนที่ 9 จึงแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ขั้นตอนที่ 9 A เป็นการนำหลักสูตรไปปฏิบัติและขั้นตอนที่ 9 B เป็นการติดตามผลการปฏิบัติสำหรับขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนซึ่งอยู่ในขั้นตอนที่ 10 ผู้วางแผนหลักสูตร อาจยกเลิกหรือเพิ่มเติมวิธีการประเมินผลการปฏิบัติของผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 11 เป็นขั้นการประเมินผลการสอน

ขั้นตอนที่ 12 เป็นการประเมินผล แบบครบวงจร

รูปแบบของ Oliva สามารถแบ่งเป็น

ขั้นตอนที่ 1-4 และ 6-9 เป็นระยะของการวางแผน

ขั้นตอนที่ 10-11 เป็นขั้นตอนการปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 5 เป็นทั้งการวางแผนและการปฏิบัติ

แสดงวงจรย้อนกลับ ตั้งแต่การประเมินหลักสูตรเข้าสู่เป้าหมายของหลักสูตร และจากการประเมินผลการสอนจนถึงเป้าหมายของการสอนเป็นส่วนที่สำคัญของรูปแบบนี้ เส้นที่เชื่อมโยงเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการทบทวนในขั้นตอนแต่ละขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการนำรูปแบบของ Oliva ไปใช้โดยสามารถนำไปใช้ได้หลายทาง เป็นต้นว่า เป็นการนำเสนอกิจกรรมของการพัฒนาหลักสูตรได้ครบถ้วน ผู้ที่มีหน้าที่ในการพัฒนาหลักสูตรของแต่ละสาขาวิชาสามารถนำไปวางแผนหลักสูตรและออกแบบตั้งแต่ต้นจนถึงการสอน ในขณะเดียวกันก็สามารถนำมาพัฒนาหลักสูตรร่วมกันทั้งโรงเรียน หรืออาจให้มีการบูรณาการเนื้อหาวิชาเข้าด้วยกัน เช่น การจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ การแนะแนวและกิจกรรมนอกห้องเรียน รูปแบบมุ่งประเด็นไปที่ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้สามารถนำมาใช้ในการตัดสินใจและยังช่วยให้ผู้พัฒนาหลักสูตรหันมาให้ความสำคัญกับองค์ประกอบของการสอนมากขึ้น ซึ่งจุดแข็งของรูปแบบนี้คือเอกสารหลักสูตรทั่วไปมักไม่ให้ความสนใจในเรื่องนี้มากนัก นอกจากนั้นยังมีการทบทวนความต้องการของสังคม และความต้องการของผู้เรียนซึ่งเป็นสิ่งที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง

ประยุกต์ใช้แนวคิดและหลักการการพัฒนาหลักสูตรของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงงานการพัฒนาต่าง ๆ โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาอย่างเป็นระบบ ทำให้เกิดนวัตกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน ประเทศชาติ และโลก โดยที่การทรงงานของพระองค์ทรงยึดหลักอริยสัจ 4 เป็นสำคัญ คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค และ นวัตกรรมต่าง ๆ ที่พระองค์ทรงพัฒนามีความสอดคล้องกับสภาพภูมิศาสตร์และสังคมศาสตร์ของภูมิสังคมตามพื้นที่ต่าง ๆ เป็นเครื่องมือในการสร้างสรรค์นวัตกรรม การพัฒนาแบบบูรณาการตามหลักอริยสัจ 4 และภูมิสังคม ได้เป็นอย่างดี เป็นสิ่งที่ศึกษาและเรียนรู้แล้วนำมาประยุกต์ใช้ ในการสร้างสรรค์นวัตกรรมในการพัฒนาหลักสูตรที่มีลักษณะเป็นวงจรการวิจัยและพัฒนา ประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบ และการปรับปรุง ซึ่งเป็นกระบวนการวิจัย ที่สามารถนำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมที่มีประโยชน์ และตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย สอดคล้องกับสภาพบริบทของภูมิสังคม (การวิจัยและพัฒนาเพื่อการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนรู้, 2562, น. 2-3)

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ साโรช बव्स्त्री

ศาสตราจารย์ ดร. साโรช बव्स्त्री (2561) กล่าวถึง วิธีของการศึกษา วิธีแห่งปัญญา (The Method of Intelligence) ตามแนวพุทธศาสนา การศึกษา คือการพัฒนาขั้น 5 เพื่อบุคคลจะได้ลดน้อยลงและบรรลุชีวิตที่ร่มเย็นตามควรแก่กรณี ความมุ่งหมายของการศึกษา คือ การบูรณาการ แนวนโยบายหลักของการศึกษา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา การศึกษาตนเอง ศึกษาสิ่งแวดล้อม ศึกษาจริยธรรมซึ่งจะช่วยให้บุคคลลดน้อยลงไป รูปแบบหรือวิธีการของการศึกษา คือ อริยสัจ 4 นำมาประยุกต์ใช้ มี 4 ขั้นตอนดังนี้

1. ทุกข์ คือ ความทุกข์ปัญหา ขั้นกำหนดปัญหา ศึกษาให้รู้จัก เข้าใจตามสภาพจริง พิจารณาปัญหาอย่างรอบคอบ
2. สมุทัย คือ สาเหตุ ขั้นตั้งสมมุติฐาน หาสาเหตุของปัญหา หาแนวทางแก้ไข
3. นิโรธ คือ การหลุดพ้น ขั้นการทดลองและเก็บข้อมูล การทำให้เห็นแจ้งหรือบรรลุจุดมุ่งหมาย โดยการทดลองทำ ลงมือทำ และบันทึกผลการทดลอง ลงมือทำ
4. มรรค คือ การดับทุกข์ ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล เพื่อเป็นแนวทางให้การดำเนินการและพัฒนาต่อไป จากการทดลองกระทำย่อมได้ผลลัพธ์ออกมา ได้แนวทางปฏิบัติหรือข้อปฏิบัติอย่างเป็นระบบ

ซึ่งจะเห็นได้ว่ารูปแบบการพัฒนาของ ศาสตราจารย์ ดร. สาโรช บัวศรี สามารถนำมาใช้เป็นรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรได้อย่างดีเยี่ยม เป็นรูปแบบเป็นกระบวนการพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยเข้าใจถึงบริบทแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน (สารานุกรมศึกษาศาสตร์ฉบับรวมเล่มเฉพาะเรื่องอันดับที่ 9 สาขาปรัชญาการศึกษา, 2561, น. 153-156)

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ วิชัย วงษ์ใหญ่

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554. น. 57-59) ได้เสนอแนวความคิดการพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร ซึ่งประกอบด้วยระบบที่สัมพันธ์กัน 3 ระบบ คือ ระบบการร่างหลักสูตร ระบบการนำหลักสูตรไปใช้ และระบบการประเมินหลักสูตรแต่ละระบบประกอบด้วยขั้นตอนย่อย ๆ ดังนี้ ระบบการร่างหลักสูตร มี 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. สิ่งกำหนดหลักสูตร คือ การเตรียมการศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้สำหรับการพัฒนาหลักสูตรอาจเริ่มจากการศึกษาวิจัย เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงหลายอย่างที่เกี่ยวข้อง กับการจัดการศึกษา ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องโดยตรงและโดยอ้อม เช่น ต้องการทราบสภาพความต้องการของสังคมในด้านการศึกษา ต้องการทราบการศึกษาในปัจจุบันแนวโน้มของสังคมและความต้องการ ทางการศึกษาในอนาคต การศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นในการกำหนดหลักสูตร ประกอบไปด้วย สิ่งกำหนดทางวิชาการทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและการเมือง

2. รูปแบบหลักสูตร หลังจากศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากสิ่งกำหนดหลักสูตร แล้วก็เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับรูปแบบหลักสูตรเช่น หลักสูตรแบบรายวิชา หลักสูตรแบบบูรณาการ หรือ หลักสูตรแบบแกนวิชา เป็นต้น รูปแบบหลักสูตรจะประกอบด้วยโครงสร้างและองค์ประกอบหลักสูตร ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นภาพรวมและมาตรฐานการศึกษาของแต่ละหลักสูตร

3. การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร เมื่อร่างหลักสูตรเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก่อนจะนำหลักสูตรไปใช้ต้องตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร ทั้งนี้เพื่อศึกษาความเป็นไปได้พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขบางส่วนก่อนนำไปใช้จริงการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรอาจใช้วิธีการประชุมสัมมนา หรือให้ผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีประสบการณ์ช่วยพิจารณาการทดลองใช้หลักสูตรแบบนำร่อง เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของหลักสูตร

4. การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรก่อนนำไปใช้ ต้องอาศัยการจัดทำข้อมูลที่ชัดเจนอันจะเป็นการทำให้การปรับแก้ไขหลักสูตรเป็นไปอย่างมีระบบและประสิทธิภาพ

ระบบการนำหลักสูตรไปใช้มี 3 ขั้นตอน ได้แก่

1. การขออนุมัติหลักสูตรเป็นการนำหลักสูตรที่ผ่านการปรับแก้แล้ว เสนอหน่วยงาน บัณฑิตบัญชา เพื่อให้เห็นชอบสั่งการ
2. การวางแผนการใช้หลักสูตรเป็นขั้นตอนเตรียมการใช้หลักสูตร ซึ่งจะต้องคำนึงถึง สิ่งต่อไปนี้ การเตรียมงบประมาณ การเตรียมความพร้อมของบุคลากร วัสดุ หลักสูตร บริการ สนับสนุนและอาคารสถานที่ระบบบริหารของสถาบันการศึกษาการฝึกอบรม เชิงปฏิบัติการให้กับผู้สอน การประเมินผลและติดตามการใช้หลักสูตร
3. ดำเนินการใช้หลักสูตรหรือบริหารหลักสูตรขั้นตอนนี้ นับเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ หมายถึงการวางแผนใช้อย่างเป็นระบบและใช้เทคโนโลยีทางการศึกษามาช่วยเสริม ส่วนที่ว่าเป็นศิลปะนั้น หมายถึง ผู้ใช้ในที่นี้รวมถึงผู้บริหาร และผู้สอนจะมีบทบาทมากในการที่จะทำให้หลักสูตรบรรลุความสำเร็จมากน้อยเท่าใด ดังที่กล่าวว่า หลักสูตร แม้จะปรับปรุงเพียงใด ถ้าผู้สอนไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรใหม่นั้น ก็ไม่มีความหมายและไม่ได้ผลตามที่หลักสูตรคาดหวัง

ระบบการประเมินหลักสูตรเป็นระบบสุดท้ายของการพัฒนาหลักสูตรการ ประเมิน หลักสูตรคือกระบวนการเปรียบเทียบระหว่างผลการใช้หลักสูตรที่วัดได้กับวัตถุประสงค์ ของหลักสูตรการประเมินหลักสูตรมีขั้นตอนและกระบวนการดังนี้

1. วางแผนประเมินหลักสูตรเป็นการพิจารณาว่าจะประเมินหลักสูตรใน ส่วนใดมาก เช่น ประเมินเอกสารหลักสูตร ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ประเมินการ สอนของผู้สอน ประเมินการการบริหารของผู้บริหาร ประเมินติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาและ ประเมิน การยอมรับหลักสูตรจากผู้ปกครองหรือชุมชน เป็นต้น
2. การเก็บข้อมูลได้แก่การรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ โดยใช้เครื่องมือ และวิธีการ ที่เหมาะสมกับลักษณะข้อมูลจากแหล่งนั้น
3. การวิเคราะห์ข้อมูลคือการจัดกระทำกับข้อมูลที่รวบรวมมาได้จัดเป็น หมวดหมู่ วิเคราะห์ด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับข้อมูลนั้น
4. การรายงานข้อมูลเป็นการนำเสนอข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์มาแล้ว โดยใช้การตีความ อธิบายสรุปเกี่ยวกับข้อมูลนั้น เพื่อนำข้อค้นพบจากรายงานข้อมูลไปปรับปรุง แก้ไขในส่วนต่าง ๆ ของหลักสูตรต่อไป

เห็นได้ว่าองค์ประกอบของการพัฒนาหลักสูตรมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน เช่น มีการกำหนดเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การออกแบบหลักสูตร การทดลองใช้หลักสูตร การประเมินหลักสูตร และการปรับปรุงแก้ไขเพื่อนำหลักสูตรไปใช้ต่อไป

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ ไพฑูรย์ สินลารัตน์

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2561, น. 26-27) กล่าวว่า รูปแบบกระบวนการหลักในการพัฒนาหลักสูตร มี 4 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ (Objectives) เป็นจุดเริ่มต้นก่อน 2) การกำหนดเนื้อหาสาระ (Content) โดยพิจารณาเนื้อหาสาระที่จัดทำได้ตามวัตถุประสงค์ 3) การจัดการเรียนรู้ กำหนดระเบียบวิธีการเรียนรู้ (Methods) การจัดการเรียนรู้ต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและเนื้อหาสาระควบคู่กัน 4) การประเมินผล (Evaluation) ประเมินภาพรวมของหลักสูตร ความสัมพันธ์สอดคล้องกัน เพื่อพิจารณาทั้งระบบ นำหลักสูตรไปใช้ การประเมินผลมี 2 ขั้นตอน คือ การประเมินความพร้อมให้ชัดเจนก่อนนำไปใช้ เมื่อใช้แล้วต้องมีการประเมินอีกครั้ง เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาทั้งระบบ

จากการศึกษารูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของนักวิชาการดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำแนวคิดดังกล่าวมาวิเคราะห์และสรุป นำมาสังเคราะห์ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 แสดงการวิเคราะห์แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร

ผู้เสนอแนวคิด	รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร
Oliva (2009)	<ol style="list-style-type: none"> 1. การวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน สังคม และกำหนดเป้าประสงค์ของการศึกษา 2. การวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน สังคม เนื้อหาสาระ และกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3. การกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร 4. การกำหนดรูปแบบของหลักสูตร 5. การนำหลักสูตรไปปฏิบัติ 6. การประเมินหลักสูตร

ตาราง 1 (ต่อ)

ผู้เสนอแนวคิด	รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร
Saylor & Alexander (1974)	<ol style="list-style-type: none"> 1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2. การกำหนดเป้าประสงค์ 3. การออกแบบหลักสูตร 4. การนำหลักสูตรไปปฏิบัติ 5. การประเมินหลักสูตร
Taba (1962)	<ol style="list-style-type: none"> 1. การวิเคราะห์ความต้องการ 2. การกำหนดวัตถุประสงค์ 3. การคัดเลือกเนื้อหาสาระ 4. การจัดระบบเนื้อหาสาระ 5. การคัดเลือกประสบการณ์ การเรียนรู้ 6. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 7. การประเมินผล
Tyler (1949)	<ol style="list-style-type: none"> 1. การศึกษาวิเคราะห์บริบท 2. การกำหนดจุดมุ่งหมายชั่วคราว 3. การวิเคราะห์จุดมุ่งหมายทางการศึกษา 4. การกำหนดจุดมุ่งหมายจริง 5. การจัดกิจกรรมและประสบการณ์ 6. การประเมินผลการศึกษา

ตาราง 1 (ต่อ)

ผู้เสนอแนวคิด	รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร
ศาสตราจารย์ ดร. สาโรช บัวศรี (2561)	<ol style="list-style-type: none"> 1. ทุกซ์ คือ ชั้นกำหนดปัญหา ศึกษา พิจารณา ปัญหาอย่างรอบคอบ 2. สมุทัย คือ สาเหตุ ชั้นตั้งสมมุติฐาน หาสาเหตุของปัญหา หาแนวทางแก้ไข 3. นิโรธ คือ การหลุดพ้น ชั้นการทดลองและ เก็บข้อมูล การทำให้เห็นแจ้งหรือบรรลุ จุดมุ่งหมาย โดยการทดลองทำ ลงมือทำ และ บันทึกผลการทดลอง ลงมือทำ 4. มรรค คือ การดับทุกซ์ ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผล เพื่อเป็นแนวทางให้การดำเนินการ และพัฒนาต่อไป
ไพฑูรย์ สีนลาร์ตน์ (2561)	<ol style="list-style-type: none"> 1. การกำหนดวัตถุประสงค์ (Objectives) 2. การกำหนดเนื้อหาสาระ (Content) ตาม วัตถุประสงค์ 3. การจัดการเรียนรู้ กำหนดระเบียบวิธีการ เรียนรู้ (Methods) การจัดการเรียนรู้ต้อง สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและเนื้อหาสาระ ควบคู่กัน 4. การประเมินผล (Evaluation)
วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554)	<ol style="list-style-type: none"> 1. การกำหนดจุดมุ่งหมาย หลักการ โครงสร้าง และการออกแบบหลักสูตร 2. การยกร่างเนื้อหาสาระและกิจกรรม 3. การทดลองใช้นำร่อง 4. การเตรียมความพร้อมบุคคลที่เกี่ยวข้อง 5. การนำหลักสูตรไปปฏิบัติ 6. การประเมินผล

ตาราง 2 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร

ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร	Peter Oliva (2009)	Saylor & Alexander (1974)	Taba (1962)	Tyler (1949)	ศ. ดร. สาโรช บัวศรี (2561)	วิทย์ วงษ์ใหญ่ (2554)	ไพฑูริย์ สันลารัตน์ (2561)	ผู้วิจัย
1. วิเคราะห์ความต้องการ	/	/	/	/	/			/
2. การกำหนด หลักการจุดมุ่งหมาย	/	/	/	/	/	/	/	/
3. การกำหนดรูปแบบของหลักสูตร	/	/				/		/
4. การคัดเลือกเนื้อหาสาระ			/			/	/	/
5. การคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้			/	/				
6. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้			/	/		/	/	/
7. การเตรียมความพร้อมบุคคลที่เกี่ยวข้อง						/		
8. นำหลักสูตรไปปฏิบัติ	/	/			/	/		/
9. การประเมินผล	/	/	/	/	/	/	/	/

จากตาราง 2 การวิเคราะห์ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร พบว่า รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของนักวิชาการทั้ง 8 คน มีจุดร่วมกัน คือ ระบบของการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งเมื่อสังเคราะห์แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของนักวิชาการทั้ง 8 คน ดังกล่าวสามารถสังเคราะห์ได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วยระบบต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกัน 4 ระบบ คือ ระบบการวิเคราะห์หลักสูตร ระบบการออกแบบหลักสูตร ระบบการนำหลักสูตรไปปฏิบัติ และระบบการประเมิน

จากการศึกษารูปแบบการพัฒนาหลักสูตร ผู้วิจัยสรุปได้ว่า รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ซึ่งมีทั้งหมด 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2) การกำหนดหลักการ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตรการคัดเลือกเนื้อหาสาระ แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและอุปกรณ์ การวัดและการประเมินผลของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด 3) การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด 4) การประเมินผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ปรับปรุง พัฒนา และนำไปใช้หลักสูตร

1.4 การประเมินหลักสูตร

เป็นกระบวนการที่สำคัญ ที่จะรวบรวมสรุปผลวิเคราะห์ผลการดำเนินงานว่าบรรลุวัตถุประสงค์ ตามที่กำหนดไว้เพียงใด มีส่วนใดบ้างที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนาให้การดำเนินงานต่อไป มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น ผู้วิจัยสรุปการประเมินหลักสูตร หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมวิเคราะห์สังเคราะห์ และสรุปผลข้อมูลออกมา เพื่อตัดสินใจว่าหลักสูตรมีคุณค่าบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยประเมินหลักสูตรโดยใช้กระบวนการพิจารณาผลต่างของคะแนนเฉลี่ย จากแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจและแบบวัดเจตคติ และพฤติกรรมผู้นำนักศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดทั้งก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตรโดยกำหนดว่าหลังการทดลองใช้หลักสูตร กลุ่มทดลองจะต้องมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการทดลองและคะแนนเฉลี่ยที่ได้จะต้องสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การประเมินหลักสูตร การประเมินหลักสูตร มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อคุณภาพของหลักสูตร การประเมินหลักสูตรจะเกิดขึ้นหลังจากที่ได้มีการนำหลักสูตรไปใช้สามารถนำผลการประเมินนั้นมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งการประเมินหลักสูตร มีผู้ให้แนวคิดไว้ดังนี้

Good (1973, p. 209) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร คือ การประเมินผลของกิจกรรมการเรียนภายในขอบข่ายของการสอนที่เน้นเฉพาะจุดประสงค์ของการตัดสินใจในความถูกต้องของจุดมุ่งหมายความสัมพันธ์และความต่อเนื่องของเนื้อหาและผลสัมฤทธิ์ จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร โดยทั่วไปการประเมินหลักสูตรใด ๆ ก็ตาม จะมีจุดมุ่งหมายสำคัญที่คล้ายคลึงกัน

Taba (1962, p. 310) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรมีความหมายครอบคลุม ขอบข่าย หลายประการอาจเป็นการประเมินจุดมุ่งหมายและขอบข่ายของหลักสูตรคุณสมบัติ ของบุคลากร ที่รับผิดชอบเรื่องหลักสูตรความสามารถของผู้เรียน ความสำคัญของรายวิชาต่าง ๆ ผลของการนำหลักสูตรไปใช้และประเมินวัสดุสื่อการเรียนต่าง ๆ เป็นต้น

ศักดิ์ศรี ปาณะกุล (2555, น. 33) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร ดังนี้

1. เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขสิ่งบกพร่องที่พบในองค์ประกอบต่าง ๆ ของ หลักสูตร การประเมินผลในลักษณะนี้มักจะดำเนินการในช่วงที่การพัฒนาหลักสูตรยังคง ดำเนินการอยู่ เพื่อที่จะพิจารณาว่า องค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร เช่น จุดหมาย โครงสร้าง เนื้อหาการวัด ฯลฯ มีความสอดคล้องและเหมาะสมหรือไม่สามารถนำมาปฏิบัติในช่วงการนำ หลักสูตรไปทดลองใช้ หรือในขณะที่การใช้หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนกำลังดำเนินอยู่ ได้ผลมากน้อย และมีปัญหาอุปสรรค จะได้เป็นประโยชน์แก่นักพัฒนาหลักสูตรและผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้องในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรให้มีคุณภาพดีขึ้น

2. เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขระบบการบริหารหลักสูตรการนิเทศกำกับดูแล และการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การประเมินผลในลักษณะนี้ จะดำเนินการ ในขณะที่มีการนำหลักสูตรไปใช้จะช่วยปรับปรุงหลักสูตรให้บรรลุตามเป้าหมาย ที่วางไว้

3. เพื่อช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารว่าควรใช้หลักสูตรต่อไปหรือควร ยกเลิก การใช้หลักสูตรเพียงบางส่วน หรือยกเลิกทั้งหมด การประเมินผลในลักษณะนี้จะ ดำเนินการหลังจากที่ใช้หลักสูตรไปแล้วระยะหนึ่ง ประเมินเพื่อสรุปผลตัดสินใจว่าหลักสูตร มีคุณภาพดีหรือไม่ดีบรรลุตามเป้าหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้มากน้อย สนองความต้องการของ สังคม และเหมาะสมกับการนำไปใช้ต่อไปหรือไม่

4. เพื่อต้องการทราบคุณภาพของผู้เรียนซึ่งเป็นผลผลิตของหลักสูตรว่ามี การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามความมุ่งหวังของหลักสูตรหลังจากผ่านกระบวนการทางการศึกษา มาแล้วหรือไม่อย่างไร การประเมินผลในลักษณะนี้จะดำเนินการในขณะที่มีการนำหลักสูตรไปใช้ หรือหลังจากที่ใช้หลักสูตรไปแล้วระยะหนึ่งก็ได้ ความจำเป็นและประโยชน์ของการประเมิน หลักสูตร การทำงานหรือกิจกรรมใด ๆ ก็ตาม ทุกคนย่อมหวังผลและอยากทราบเหตุของการ กระทำ ซึ่งเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของคน ในทำนองเดียวกันการจัดหลักสูตรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับ

หลักสูตรก็ย่อมต้องการทราบคุณภาพของหลักสูตรว่าดีเหมาะสมหรือไม่นอกจาก มีความจำเป็นด้านอื่น ๆ อีกกล่าวคือ

1. การดำเนินการสร้าง การบริหาร การใช้ และการประเมินผลหลักสูตรเป็นเรื่องของการตัดสินใจโดยบุคคลกลุ่มคนในขณะหนึ่ง ช่วงเวลาหนึ่งการตัดสินใจดังกล่าวนี้อาจเหมาะสมหรือผิดพลาดได้ทั้งนี้เพราะโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตรเกี่ยวข้องกับ เรื่องต่าง ๆ หลายเรื่อง เช่น กฎหมายแผนพัฒนาชนบทรวมเนียมประเพณีปรัชญา ทฤษฎีทางจิตวิทยา ค่านิยม ประวัติศาสตร์สังคมวิทยา ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องของแนวคิดและการปฏิบัติที่มี ความซับซ้อนอยู่มาก

2. หลักสูตรเป็นสิ่งที่จัดสร้างขึ้นเพื่อพัฒนาบุคคลหลายระดับอายุหลายระดับความรู้ หลายกลุ่มคน ซึ่งมีความแตกต่างกันอยู่แล้วโดยธรรมชาติการปฏิบัติงานกับกลุ่มคนที่มีความแตกต่างกันย่อมมีปัญหาและอุปสรรคไม่มากก็น้อย

3. การดำเนินการใช้หลักสูตรย่อมมีผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการปกครองของประเทศกล่าวคือ ต้องใช้งบประมาณ ต้องได้รับความร่วมมือร่วมใจจาก หน่วยงาน องค์กรอื่น และบุคลากรฝ่ายอื่น ๆ ด้วย ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของฝ่ายรับผิดชอบหลักสูตร จะต้องรายงานผลการดำเนินการให้ฝ่ายอื่น ๆ ทราบ เพื่อให้เกิดการยอมรับ เพื่อความสนับสนุน หรือเพื่อให้ทุนอุดหนุนต่อไป

4. การจัดการศึกษาถือว่าเป็นการลงทุนประเภทหนึ่งคือ ต้องใช้งบประมาณเพื่อการศึกษาในแต่ละปีเป็นจำนวนมิใช่น้อย ทั้งรัฐและเอกชนจึงต้องการทราบความคุ้มค่าของการลงทุน จะได้ตัดสินใจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า การประเมิน มีความจำเป็นที่ต้องกระทำ เพื่อยืนยันความต่อเนื่องของโครงการการปรับปรุงแก้ไขการบริหาร ตลอดจนการตัดสินใจล้มเลิกโครงการหรือหลักสูตรตามแต่ผลที่ได้จากการประเมิน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังเห็นว่า การประเมินหลักสูตร ยังมีประโยชน์ดังนี้

1. ทำให้ทราบว่าหลักสูตรที่สร้างหรือพัฒนาขึ้นนั้นมีจุดดีหรือจุดเสียตรงไหน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนปรับปรุงได้ถูกต้อง ส่งผลให้หลักสูตรมีคุณภาพดียิ่งขึ้น

2. ช่วยส่งเสริมและปรับปรุงการบริหารงานในสถานศึกษาให้ดีขึ้น เนื่องจากข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลจะชี้ให้เห็นถึงข้อดีข้อเสียที่เกิดขึ้น จึงสามารถช่วยในการบริหารงานต่อไป

3. ช่วยชี้ให้เห็นถึงคุณค่าของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมา

เกณฑ์การประเมินหลักสูตร ผลการประเมินหลักสูตรจะมีความน่าเชื่อถือเพียงใด อยู่ที่เกณฑ์สำหรับการใช้พิจารณา ตัดสินการประเมินหลักสูตรของคณะกรรมการการประเมินหลักสูตรเลือกใช้ได้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการประเมิน เกณฑ์ที่ใช้พิจารณาสำหรับการประเมินหลักสูตร

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการประเมินผลหลักสูตร ที่ปฏิบัติกันส่วนใหญ่มี 2 ประการ คือ 1. การประเมินผลเพื่อปรับปรุงหลักสูตรเป็นการประเมินผล ระหว่างการปฏิบัติ การพัฒนาหลักสูตรโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ผลการประเมินนี้ให้เป็นประโยชน์ ในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงหลักสูตรโดยมีการวัดผลเป็นระยะ ๆ ในระหว่างการทดลองใช้ หลักสูตรแล้วนำผล จากการวัดมาประเมินว่าในแต่ละตอนของหลักสูตรมีความเหมาะสมและ สามารถปฏิบัติได้เพียงใด มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่นัก พัฒนา หลักสูตรในการที่จะปรับปรุง ส่วนประกอบทุกส่วนของหลักสูตรได้ถูกต้อง 2. การประเมิน เพื่อสรุปผลคุณค่าของการพัฒนาหลักสูตร มีความเหมาะสมหรือไม่ หลักสูตรได้ตอบสนอง ความต้องการของผู้เรียน ของสังคมเพียงใด ควรจะใช้ต่อไปหรือควรจะยกเลิกทั้งหมด หรืออาจจะ ยกเลิกเพียงบางส่วนและปรับแก้ไขในส่วนใด ซึ่งได้สรุปไว้ดังนี้

1. ความเที่ยงตรงภายใน (Internal validity) หมายถึง การออกแบบการ ประเมิน เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำให้ได้ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ที่ประเมิน ผลของการ ประเมิน ตรงตามปรากฏการณ์ที่เป็นตัวแทนภายในขอบข่ายของการพิจารณาอย่างถูกต้องและเป็นจริง

2. ความเที่ยงตรงภายนอก (External validity) หมายถึง ผลการประเมิน หลักสูตรที่ได้ สามารถนำไปอ้างอิง สรุปได้อย่างกว้างขวางเพียงใด เกี่ยวกับเรื่องเวลาสิ่งแวดล้อม ภูมิภาคและบุคคล ที่มีสภาพความคล้ายคลึงกับกลุ่มที่ประเมิน

3. ความเชื่อถือได้ (Reliability) หมายถึง ความคงที่ของข้อมูลที่เก็บรวบรวม ได้จากการใช้เครื่องมือวัดหลายอย่าง ผู้ประเมินหลักสูตรควรคำนึงถึงความเพียงพอของการเก็บ หรือวัดหรืออาจจะทำการวัดหลาย ๆ ครั้ง หรือวัดครั้งเดียวด้วยเทคนิคการวัดแบบต่าง ๆ เพื่อ ตรวจสอบความคงที่ของคำตอบ เรื่องนี้ผู้ประเมินหลักสูตรต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับการวัดค่อนข้างมาก และมีความละเอียดรอบคอบและมีความรับผิดชอบ

4. ความเป็นปรนัย (Objectivity) หมายถึง ส่วนใหญ่มีความเข้าใจข้อมูลที่ได้ จากการวัดตรงกันมากน้อย ผู้ประเมินรวบรวมข้อมูลละเอียดและตัดสินใจแปลผลตรงกับ บุคคลที่ร่วมประเมินด้วยความเป็นปรนัยของการประเมินจึงจะเกิดขึ้น

5. ความสอดคล้องสัมพันธ์ (Relevance) หมายถึง ข้อมูลที่ได้จากการประเมิน ความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการประเมิน การกำหนดจุดมุ่งหมายของการประเมิน ไร้ขีดเงื่อนไขจะช่วยให้ผู้ประเมินมีความระมัดระวังในการเก็บข้อมูลและตรวจสอบ การทำกิจกรรมการประเมินสอดคล้องกับประเด็นที่สัมพันธ์กับจุดมุ่งหมาย

6. ความสำคัญ (Importance) หมายถึง การจัดลำดับความสำคัญขององค์ประกอบ หลักสูตรที่จะประเมิน การวางแผนเก็บรวบรวมข้อมูลว่าข้อมูลส่วนใดมีประโยชน์มากกว่ากัน เพราะการประเมินหลักสูตรบางครั้งต้องทำการประเมินที่มีลักษณะกว้างและลึกการเก็บรวบรวม ข้อมูลถ้าไม่มีการจัดลำดับความสำคัญขององค์ประกอบหลักสูตรที่จะประเมิน ทำให้การเก็บข้อมูลในเรื่องเดียวกันจำนวนมาก ซึ่งอาจพบว่าข้อมูลที่มีความสำคัญน้อยมีจำนวนมากที่ใช้ในการสรุป ส่วนการเก็บข้อมูลบางองค์ประกอบของหลักสูตรที่เก็บข้อมูลมาจำนวนน้อยแต่กลับมีความสำคัญ ผู้ประเมินหลักสูตรจะต้องถือเป็นความรับผิดชอบที่จะต้องจัดลำดับความสำคัญให้กับข้อมูลที่จะไปเก็บรวบรวม

7. ขอบข่ายของการประเมิน (Scope) หมายถึง ระบบและแบบแผนของการประเมิน ที่จะเอื้ออำนวยให้ทำการศึกษาได้กว้างและลึกผู้ประเมินจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ

8. ความเชื่อถือและการยอมรับ (Credibility) หมายถึง ผู้ที่ต้องการใช้ผลการประเมิน มีความเชื่อถือในผู้ประเมิน และยอมรับข้อมูลจากการประเมิน เพราะความสัมพันธ์ของผู้ประเมินหลักสูตรกับผู้ผลการประเมินหลักสูตรจะมีอิทธิพลต่อการประเมินหลักสูตรมาก

9. เวลา (Timeliness) หมายถึง การรายงานผลการประเมินจะทันใช้ในเวลาที่ต้องการ หรือไม่การใช้เวลาสำหรับกิจกรรมการประเมิน การเขียนรายงานการประเมินเป็นรายละเอียด จะต้องใช้เวลามากอาจจะทำให้พลาดโอกาสที่จะใช้ผลการประเมินซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติการใช้หลักสูตรการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรรวมทั้งการตัดสินใจหลักสูตร ดังนั้นการเสนอรายงานอาจทำเป็นระยะโดยนำเสนอแบบไม่เป็นทางการก็สามารถจะช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับการรายงานผลที่ช้าเกินกว่ากำหนด และไม่ทันนำมาใช้การพิจารณาตัดสินใจ

10. ขอบเขตของการใช้ผลการประเมิน (Pervasiveness) หมายถึง การนำผลการประเมินหลักสูตรไปใช้อย่างกว้างขวางและมีการเผยแพร่ การเขียนรายงานการประเมินหลักสูตร จะต้องกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะนำเสนอให้ถูกต้อง เช่น ผู้บริหารศึกษานิเทศก์และคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรต้องการทราบและใช้ผลการประเมินกว้างและลึกในลักษณะที่แตกต่างกัน

11. ประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง การพิจารณาทางเลือกในการปฏิบัติ เมื่อการประเมินเรียบร้อย ทางเลือกอาจจะเกี่ยวข้องกับผู้ร่วมงาน ค่าใช้จ่าย ประโยชน์ที่ได้รับจากการประเมินหลักสูตรครั้งนี้มีทรัพยากรอะไรบ้างที่สูญเสียโดยเปล่าประโยชน์ ทั้ง ๆ ที่การสูญเสีย นั้น สามารถหลีกเลี่ยงได้มีสถานการณ์หรือเหตุการณ์อะไรที่เกี่ยวข้องกับการประเมินแต่ไม่ได้ นำมาใช้ศึกษารูปแบบการประเมินผลหลักสูตร ในการประเมินผลหลักสูตรได้มีนักวิชาการและ นักการศึกษาหลายท่านได้นำเสนอ

รูปแบบการประเมินผลหลักสูตรที่แตกต่างกันออกไป แต่ละรูปแบบจะมีบางลักษณะ ที่มีส่วนร่วมกันอยู่ดังรายละเอียดที่ผู้วิจัยได้สรุปมาให้ดังนี้

Cronbach (1970, p. 231) ได้เสนอแนวคิดและให้ความหมายเกี่ยวกับการ ประเมินผล หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลและใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการทาง การศึกษา Cronbach มีความเห็นแตกต่างจาก Tyler ในเรื่องของการประเมินผลการเรียนการสอน ตรงที่เขา ไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับการกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของผู้เรียนอย่างเฉพาะเจาะจง หรืออย่างแคบ ทั้งนี้เขาได้เสนอแนะให้กำหนดไว้อย่างกว้าง ๆ หรือทั่ว ๆ ไปโดยเขาให้เหตุผลว่า การกำหนดจุดประสงค์เฉพาะเจาะจงจะทำให้ผู้เรียนและผู้สอนสนใจกับพฤติกรรมการเรียนรู้ ตามที่กำหนดไว้ และจะละเลยไม่ให้ความสนใจเรียนรู้หรือทำการสอนในเรื่องอื่น ๆ ที่มีความ เกี่ยวข้องกัน นอกจากนี้ยังเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูลของผู้เรียนเพื่อนำมาประกอบในการประเมิน เขาก็เสนอแนะให้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างรอบด้านมากกว่าที่จะเก็บข้อมูล เฉพาะเรื่องใดเรื่อง หนึ่ง เช่น ข้อมูลทางด้านความรู้ทัศนคติกระบวนการเรียนรู้และในท้ายที่สุด ในการเปรียบเทียบ หรือการยึดเกณฑ์เพื่อการประเมินผู้เรียน สนับสนุนให้ใช้วิธีการศึกษาภาพรวมเฉพาะตัวผู้เรียน และไม่ใช่วิธีการเปรียบเทียบระหว่างผู้เรียน

การประยุกต์รูปแบบการประเมินผลหลักสูตรของ Cronbach มาใช้ควร ดำเนินการ ดังนี้

1. ค้นหาจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของหลักสูตรให้ได้ว่า คืออะไรกันแน่แล้ว เลือกจุดมุ่งหมายที่ต้องการจะประเมินมาจำนวนหนึ่ง
2. บรรยายลักษณะของหลักสูตรและการดำเนินงานของหลักสูตรนั้น อย่างละเอียดและกว้างขวางทุกแง่มุม
3. สร้างแบบทดสอบวัดความสามารถ (Proficiency measurement) ใน การเรียนหลาย ๆ จุด ให้ครอบคลุมเนื้อหาต่าง ๆ ของหลักสูตรแล้วปรับปรุงแก้ไขแบบทดสอบนี้ ใหม่ คุณภาพที่ดีในการทดสอบและประเมินผล

4. สร้างแบบทดสอบวัดทัศนคติในการเรียนหลาย ๆ ชุด และวัดทัศนคติให้ครอบคลุมทุก ๆ ด้าน
5. ทำการสุ่มสอบนักเรียนในโครงการด้วยข้อสอบที่ปรับปรุงแล้วหลาย ๆ ชุด ให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการทดสอบ และสอบถามทัศนคติด้วยแบบสอบถามหลาย ๆ ชุด
6. ประเมินผลการดำเนินงานของหลักสูตรทุก ๆ ด้านว่าปัญหาคืออะไร
7. ทำการศึกษาติดตามผลการเรียน เมื่อหลักสูตรเสร็จสิ้นแล้ว โดยเปรียบเทียบผลของหลักสูตรอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน
8. นำผลที่ได้จากการทดสอบ สอบถาม และติดตามผล มาประมวลผลเพื่อพิจารณาว่าจุดบกพร่องของหลักสูตรคืออะไรอาจนำผลของการทำการวิเคราะห์ข้อสอบรายข้อเพื่อค้นหาว่าจุดบกพร่องในการเรียนคืออะไรจุดใดอ่อนก็ปรับปรุงแก้ไขต่อไป (ถ้าหลักสูตรกำลังดำเนินอยู่) ส่วนใดประสบผลสำเร็จก็เก็บไว้ใช้ต่อไปได้
9. ต้องคำนึงอยู่เสมอว่าการประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของการสอน และใช้เพื่อปรับปรุงรายวิชาให้ดียิ่งขึ้น

รูปแบบการประเมินผลหลักสูตรของ Scriven

Scriven (1967) เป็นผู้คิดค้นการประเมินผลโดยไม่ยึดเป้าหมาย (Goal free evaluation) เขาไม่เห็นด้วยกับการประเมินที่ผูกพันกับเป้าหมาย (Goal based evaluation) เพราะจะก่อให้เกิดความลำเอียงในการประเมินว่าจะต้องตรวจสอบให้ตรงกับจุดประสงค์ให้ได้เท่านั้น ซึ่งจะทำให้ประเมินในสิ่งที่เกิดขึ้นจริงไม่ได้ครบถ้วนแน่นอน เขาได้เสนอว่า ในการประเมินนั้น ผู้ที่ทำการประเมิน ควรประเมินผลสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ๆ และจะสังเกตพฤติกรรมและสภาพการณ์รวมทั้งผลต่าง ๆ ที่ได้รับ ผู้ประเมินจะมีความเป็นอิสระในการเก็บข้อมูลทุกชนิดที่มีความเกี่ยวข้องกับสิ่งที่สังเกตได้ ซึ่งข้อมูลที่ได้จะเป็นข้อมูลในลักษณะเชิงคุณภาพ ซึ่งอาจได้ข้อค้นพบต่าง ๆ มากมาย นอกเหนือจากการได้ค้นพบเพียงว่าหลักสูตรได้บรรลุจุดประสงค์หรือไม่อย่างไร เช่น อาจได้คำตอบว่าหลักสูตรที่ ประเมินนั้นคุ้มกับการลงทุนหรือไม่ เป็นต้น และจุดเด่นสำคัญของรูปแบบประเมินโดยไม่ยึดเป้าหมาย เป็นการประเมินผลทั้งหมดที่เกิดขึ้นจากหลักสูตรทั้งที่คาดหวังไว้และไม่คาดหวังไว้เป็นการขยายแนวคิดของ Tyler

Scriven เน้นการประเมิน 4 ลักษณะ คือ

1. การประเมินย่อย (Formative evaluation) เป็นการประเมินที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการโครงการหรือดำเนินหลักสูตรเป็นการประเมินเพื่อการปรับปรุงการเรียนการสอน

2. การประเมินรวบยอด (Summative evaluation) เป็นการประเมินสรุปผลของหลักสูตรจะดำเนินการเมื่อสิ้นสุดกระบวนการใช้หลักสูตรแล้ว เพื่อเป็นการตัดสินคุณค่าของหลักสูตร ตลอดจนการหาคุณค่าหรือจุดบกพร่องของหลักสูตรที่ดำเนินการไปแล้ว

3. การประเมินภายใน (Intrinsic evaluation) เป็นการประเมินคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ภายในตัวของมันเอง เช่น ประเมินเนื้อหาจุดมุ่งหมายกระบวนการให้คะแนน เจตคติของผู้สอนเป็นการประเมินกระบวนการ การดำเนินงาน

4. การประเมินผลที่เกิดขึ้น (Pay of evaluation) เป็นการประเมินผลที่เกิดขึ้นจากสิ่งต่าง ๆ สิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ใช้ในการดำเนินการหลักสูตร เช่น การประเมินผลจากการสอบของผู้เรียน การตัดสินความแตกต่างของคะแนนก่อนและหลังสอบ หรือผลที่ได้จากกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

การประยุกต์ใช้แนวคิดของ Scriven

การประเมินย่อย

1. ค้นหาจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของหลักสูตรว่าคืออะไร
2. ลำดับความสำคัญของจุดมุ่งหมายแล้วเลือกจุดมุ่งหมายที่สำคัญ ๆ มาประเมินผล

3. ทำการประเมินผลจุดมุ่งหมายที่จะประเมินนั้นว่าควรแก่การประเมินหรือไม่ กำหนดเกณฑ์ในการประเมินผลจุดมุ่งหมายแต่ละข้อ

4. สร้างข้อทดสอบตามเนื้อหาที่กำหนดในหลักสูตรให้ครบถ้วนและละเอียดทุกมุม

5. ตรวจสอบจุดประสงค์ที่ตั้งไว้เสมอ ๆ เพื่อปรับปรุงให้สอดคล้องกับการเรียนการสอน

6. ทำการประเมินผลเครื่องมือในการเก็บข้อมูลด้วยการปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความเชื่อมั่นให้สูงขึ้น รวมทั้งปรับปรุงคุณภาพในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ตรวจสอบดูความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ระหว่างจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตรและเนื้อหาข้อสอบว่าสัมพันธ์กัน

7. สุ่มแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ อย่างน้อย 2 กลุ่ม คือกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง แล้วทดสอบผู้เรียน เมื่อการเรียนเนื้อหาบางส่วนได้เสร็จสิ้นลงไปแล้ว

8. นำผลการทดสอบของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมาเปรียบเทียบกัน ส่วนใดที่ได้ผลดีก็เก็บไว้ใช้ต่อไป แต่ส่วนใดที่บกพร่องก็แก้ไขปรับปรุงครั้งต่อ ๆ ไป แต่ที่สำคัญต้องพยายามศึกษาถึงสาเหตุของความบกพร่องนั้น ให้ได้ จะได้แก้ไขได้ตรงจุด

การประเมินผลรวบยอด

การประเมินผลสรุปของหลักสูตร ควรต้องอาศัยความคิดของนักประเมินผลภายนอก ที่เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการประเมินผลหลักสูตรมาร่วมพิจารณาว่าหลักสูตรประสบผลสำเร็จหรือไม่ การประเมินในขั้นนี้มักเกี่ยวกับการพิจารณาจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ นั้น ประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด

Stufflebeam et al. (1971) ได้เสนอรูปแบบเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรหรือโครงการ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันทั่วไป ชื่อ ชิปปี้โมเดล (CIPP Model) คำว่าชิปปี้มาจากอักษรย่อของคำ 4 คำ คือ Context (C) คือ บริบท Input (I) คือ ปัจจัยเบื้องต้น Process (P) คือ กระบวนการ Product (P) คือ ผลผลิต

รูปแบบการประเมินของ Stufflebeam เป็นรูปแบบที่เน้น เกี่ยวกับการตัดสินใจทางด้านการศึกษา โดย Stufflebeam ได้อธิบายเกี่ยวกับแนวทางของการตัดสินใจไว้ 4 แนวทาง คือ

1. การตัดสินใจเพื่อนำไปสู่แนวทางการเปลี่ยนแปลงอย่างสิ้นเชิง หรือเปลี่ยนแปลงทั้งหมด (Metamorphism)
2. การตัดสินใจเพื่อเปลี่ยนแปลงบางสิ่งบางอย่างแต่ยังคงรักษาหรือคงรักษาหรือ คงสภาพการณ์เดิมไว้ (Homeostasis)
3. การตัดสินใจเพื่อปรับปรุงและพัฒนา (Incremental)
4. การตัดสินใจนำสิ่งใหม่เข้ามาในระบบ โดยใช้วิธีการทดลองและสืบค้นหาอย่างมีระบบ (Neomobilistic)

รูปแบบการประเมิน 4 ด้าน มีรายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินบริบท (Context evaluation) เป็นการประเมินสภาพแวดล้อมและความต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการประเมินสภาวะแวดล้อมจะเริ่มที่การศึกษาลักษณะทั่วไปของหลักสูตรและสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันจะถูกนำไปเปรียบเทียบกับสภาพที่ควรจะเป็น เพื่อนำไปสู่เหตุผลและความจำเป็นที่จะต้องกำหนดนโยบายของหลักสูตรใหม่
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input evaluation) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการดำเนินงานหรือปัจจัยที่เป็นตัวทำให้เกิดวิธีการที่จะนำมาใช้ปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process evaluation) เป็นการประเมินเรื่องราวหรือกิจกรรมต่าง ๆ ในขั้นการปฏิบัติงาน

4. การประเมินผลผลิต (Product evaluation) เป็นการประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติและผลกระทบที่เกิดจากการปฏิบัติตามหลักสูตร

Tyler (1942) เป็นผู้ที่วางรากฐานการประเมินหลักสูตรนับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1930 โดยเป็นผู้ริเริ่มให้คำนิยามการศึกษาว่า “การศึกษาคือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม” ดังนั้นการประเมินหลักสูตรจึงเป็นการเปรียบเทียบว่า พฤติกรรมของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้หรือไม่ โดยการศึกษารายละเอียดขององค์ประกอบของกระบวนการจัดการศึกษา 3 ส่วน คือ จุดมุ่งหมายทางการศึกษา การจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการตรวจสอบสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน การประเมินหลักสูตรตามแนวคิดนี้ คือ พิจารณาผู้เรียนมีความก้าวหน้าตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบการจัดการศึกษาระบบการศึกษาทั้ง 3 ประการ Tyler มีความเชื่อว่าจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างชัดเจนจะเป็นแนวทางช่วยในการประเมินผล ภายหลัง พื้นฐานของการจัดหลักสูตร คือ ผู้จัดทำหลักสูตรจะต้องสามารถวางจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนว่าต้องการให้ผู้เรียนเปลี่ยนหรือมีพฤติกรรมเมื่อเรียนจบหลักสูตรและพยายามจัดประสบการณ์การสอนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเปลี่ยนพฤติกรรมไปตามที่ต้องการ บทบาทของการประเมินหลักสูตรจึงอยู่ที่การดูผลผลิตของหลักสูตรว่าตรงตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดหรือไม่ ยึดความสำเร็จของจุดมุ่งหมายเป็นหลัก (Goal attainment model)

Tyler มีความเห็นว่าจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร คือ

1. เพื่อตัดสินว่าจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่ตั้งไว้ในรูปของจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมนั้นประสบผลสำเร็จหรือไม่ ส่วนใดที่ประสบผลสำเร็จก็อาจเก็บไว้ใช้ต่อไป แต่ส่วนใดไม่ประสบผลสำเร็จก็จะปรับปรุงแก้ไขต่อไป

2. เพื่อประเมินค่าความก้าวหน้าทางการศึกษาของกลุ่มประชากรขนาดใหญ่ เพื่อให้สาธารณชนได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือและเข้าใจปัญหาความต้องการของการศึกษาและเพื่อให้ข้อมูลนั้นเป็นแนวทางในการปรับปรุงนโยบายทางการศึกษาที่คนส่วนใหญ่เห็นด้วย

การประเมินหลักสูตรจึงเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนและของการประเมินคุณค่าของหลักสูตรด้วยเขาจึงได้จัดลำดับขั้นตอนการเรียนการสอนและประเมินผล ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายอย่างกว้าง ๆ โดยการวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ในการกำหนดจุดมุ่งหมาย คือ ผู้เรียน สังคม และเนื้อหาสาระ ส่วนปัจจัยที่กำหนดขอบเขตของจุดมุ่งหมาย คือ จิตวิทยาการเรียนรู้ และปรัชญาทางการศึกษา
2. กำหนดจุดประสงค์เฉพาะหรือจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมอย่างชัดเจน ซึ่งจะ
เป็นพฤติกรรมที่ต้องการวัดภายหลังจากการวัดประสบการณ์การเรียนรู้
3. กำหนดเนื้อหาหรือประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้
4. เลือกวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสมที่จะทำให้เนื้อหาหรือประสบการณ์ที่วางไว้ ประสบความสำเร็จ
5. ประเมินผลโดยการตัดสินด้วยการวัดผลทางการศึกษาและทดสอบสัมฤทธิ์ผลในการเรียน
6. ถ้าไม่บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ก็จะต้องมีการตัดสินใจที่จะยกเลิกหรือปรับปรุงหลักสูตร แต่ถ้าบรรลุตามจุดมุ่งหมายก็อาจใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เพื่อปรับปรุงการกำหนดจุดมุ่งหมายให้สอดคล้องกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงหรือใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพของหลักสูตร

การประยุกต์แนวคิดของ Tyler

1. ต้องค้นหาจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของหลักสูตรที่จะทำการประเมิน Tyler มีความเห็นว่าจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้แก่สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนการสอน
2. นำจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมาแยกย่อยออกเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
3. จัดเนื้อหาให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ต่าง ๆ เหล่านั้น
4. ทำการทดสอบผู้เรียนก่อนการเรียนการสอนใช้แบบทดสอบที่มีคุณภาพ
5. เลือกวิธีสอนและอุปกรณ์การสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์ที่กำหนดไว้
6. เมื่อสอนจบหรือเสร็จลง อาจจะเป็นบางส่วนหรือทั้งหมด จึงทำการทดสอบผู้เรียนตามเนื้อหา
7. ประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรบางส่วนหรือทั้งหมดด้วยการเปรียบเทียบคะแนนจากการสอบก่อนกับการสอบหลังว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่และมีผู้เรียนร้อยละเท่าไรที่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

8. นำผลของการเปรียบเทียบมาพิจารณาหาจุดบกพร่องในการเรียนการสอน เพื่อปรับปรุงแก้ไขต่อไป เมื่อหลักสูตรกำลังดำเนินการถ้าส่วนใดประสบผลสำเร็จไว้ใช้ต่อไป

9. ต้องตระหนักอยู่เสมอว่าการประเมินเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน

Hammond (1972) มีแนวคิดในการประเมินหลักสูตรโดยมีส่วนยึดจุดประสงค์เป็นหลักคล้าย Tyler แต่ Hammond ได้เสนอแนวคิดที่ต่างจาก Tyler โดยได้กล่าวว่า การประเมินผล ควรจะประเมินองค์ประกอบต่าง ๆ ในรูปของปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ของมิติต่าง ๆ ที่อยู่ในสภาวะแวดล้อมทางการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 3 มิติ (Dimensions) ใหญ่ ๆ แต่ละมิติจะประกอบด้วย ตัวแปรที่สำคัญหลายตัวแปรความสำเร็จของหลักสูตรขึ้นอยู่กับ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในทั้ง 3 มิติ ได้แก่ มิติด้านการสอน (Instructional dimension) มิติด้านสถาบัน (Institutional dimension) และมิติด้านพฤติกรรม (Behavioral dimension)

1. มิติด้านการสอน ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 5 ตัวแปร

1.1 การจัดชั้นเรียนและตารางสอนเป็นเรื่องของการจัดผู้สอนและผู้เรียน ให้พบกันและดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งการจัดในส่วนนี้จะต้องคำนึงถึงเวลาและสถานที่ (time and space) กล่าวคือในเรื่องเวลา หมายถึง การกำหนดช่วงเวลาสอน ซึ่งต้องคำนึงถึง ธรรมชาติของผู้เรียน ลักษณะวิชาว่าควรจะจัดวิชาใดก่อนหลังในตารางสอน ส่วนสถานที่ หมายถึง ลักษณะการแบ่งกลุ่มผู้เรียนและลักษณะการเลื่อนชั้นสูงขึ้น ซึ่งอาจจัดเป็นระดับชั้น เรียงลำดับตามความยากง่าย หรือการไม่แบ่งชั้น (Non-graded organization) หรือแบบผสมผสาน ทั้ง 2 แบบ

1.2 เนื้อหาวิชา หมายถึง เนื้อหาวิชาที่จะนำมาจัดการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วย โครงสร้างของความรู้ ความคิดรวบยอด และวิธีการแสวงหาความรู้ตามลักษณะเฉพาะของแต่ละวิชา การจัดลำดับเนื้อหาให้เหมาะสมกับระดับวุฒิภาวะของผู้เรียนและชั้นเรียนแต่ละระดับ

1.3 วิธีการ หมายถึง หลักการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนรวมทั้ง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน หลักการเรียนรู้ควรคำนึงถึงองค์ประกอบ 4 ประการ คือ 1) การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม (Active participation) 2) การให้ข้อมูลย้อนกลับทันที (Immediate feedback) แก่ผู้เรียน 3) การให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์แห่งความสำเร็จ (Successful experiences) และ 4) การแบ่งและจัดลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ทีละน้อย (Gradual approximation)

1.4 สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ หมายถึง สถานที่อุปกรณ์เครื่องมือ และอุปกรณ์พิเศษ ห้องปฏิบัติการ วัสดุสิ้นเปลืองต่าง ๆ รวมถึงสิ่งที่มีผลต่อการใช้หลักสูตรและการสอนด้านอื่น ๆ

1.5 งบประมาณ หมายถึง เงินที่ใช้เพื่ออำนวยความสะดวก การจัดการเรียนการสอน การซ่อมแซม เงินเดือนค่าจ้างบุคลากรที่จะทำให้การใช้หลักสูตรประสบความสำเร็จ

2. มิติด้านสถาบัน ประกอบด้วยตัวแปรที่ควรคำนึงถึงในการประเมินหลักสูตร 5 ตัวแปร คือ

2.1 ผู้เรียน มีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึงในการประเมินหลักสูตร ได้แก่ อายุ เพศ ระดับชั้นที่กำลังศึกษาความสนใจผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สุขภาพอนามัย และสุขภาพจิต ภูมิหลังทางครอบครัว

2.2 ผู้สอน มีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึงในการประเมินหลักสูตร ได้แก่ อายุ เพศ วุฒิสูงสุดทางการศึกษา ประสบการณ์ทางการสอน เงินเดือน กิจกรรมที่ทำเวลาว่าง การฝึกอบรม เพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรในช่วงระยะเวลา 1-3 ปี ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

2.3 ผู้บริหาร มีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึงในการประเมินหลักสูตร ได้แก่ อายุ เพศ วุฒิสูงสุดทางการศึกษา ประสบการณ์ทางการบริหาร เงินเดือน ลักษณะทางบุคลิกภาพ การฝึกอบรม เพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรในช่วงระยะเวลา 1-3 ปี ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านวิชาการ

2.4 ผู้เชี่ยวชาญ มีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึงในการประเมินหลักสูตร ได้แก่ อายุ เพศ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ลักษณะของการให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือลักษณะทางบุคลิกภาพ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

2.5 ครอบครัว มีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึงในการประเมินหลักสูตร ได้แก่ สถานภาพสมรส ขนาดครอบครัว รายได้ สถานที่อยู่การศึกษา การเป็นสมาชิกของสมาคม การโยกย้าย จำนวนลูกอยู่ที่โรงเรียน จำนวนญาติที่อยู่ร่วมโรงเรียน

2.6 ชุมชน มีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึงในการประเมินหลักสูตร ได้แก่ สภาพชุมชน จำนวนประชากรการกระจายของอายุของประชากร ความเชื่อ (ค่านิยม ประเพณี ศาสนา) ลักษณะทางเศรษฐกิจ สภาพการให้บริการทางสุขภาพอนามัย การรับนวัตกรรมเทคโนโลยี

3. มิติด้านพฤติกรรม มีองค์ประกอบของพฤติกรรม 3 ด้าน คือ พฤติกรรมด้านความรู้ (Cognitive domain) พฤติกรรมด้านทักษะ (Psychomotor domain) และพฤติกรรมด้านเจตคติ (Affective domain)

แนวคิดการประเมินหลักสูตรของ Hammond เริ่มด้วยการประเมินหลักสูตรที่กำลังดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน เพื่อได้ข้อมูลเป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การตัดสินใจแล้วจึงเริ่มกำหนดทิศทางและกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ขั้นตอนของการประเมินหลักสูตร มีดังนี้

1. กำหนดสิ่งที่ต้องการประเมิน ควรจะเริ่มต้นที่วิชาใดวิชาหนึ่งในหลักสูตร เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์และจำกัดระดับชั้นเรียน
2. กำหนดตัวแปรในมิติการสอนและมิติสถาบันให้ชัดเจน
3. กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยระบุถึง 1) พฤติกรรมของผู้เรียนที่แสดงว่าประสบความสำเร็จตามจุดประสงค์ที่กำหนด 2) เงื่อนไขของพฤติกรรมที่เกิดขึ้น และ 3) เกณฑ์ของพฤติกรรมที่บอกให้รู้ว่าผู้เรียนประสบความสำเร็จตามจุดประสงค์มากน้อยเท่าใด
4. ประเมินพฤติกรรมที่ระบุไว้ในจุดประสงค์ผลที่ได้จากการประเมินจะเป็นตัวกำหนด พิจารณาหลักสูตรที่ดำเนินการใช้อยู่เพื่อตัดสินรวมทั้งการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร
5. วิเคราะห์ผลภายในองค์ประกอบและความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับพฤติกรรมแท้จริงที่เกิดขึ้น ซึ่งจะเป็นผลสะท้อนกลับไปสู่พฤติกรรมที่ตั้งจุดประสงค์ไว้และเป็นการตัดสินว่า หลักสูตรนั้นมีประสิทธิภาพเพียงใด
6. พิจารณาส่งที่ควรเปลี่ยนแปลงปรับปรุงแนวคิดในการประเมินหลักสูตรของ Hammond ใช้แนวคิดของ Tyler เป็นพื้นฐานในการกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมและการใช้ข้อมูลจากการประเมินผลในการปรับปรุง จุดประสงค์ของหลักสูตรนั้น แต่ Hammond ให้แนวคิดที่เป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ตัวแปรของมิติด้านการสอนและมิติด้านสถาบัน ซึ่งอาจมีผลต่อความสำเร็จของหลักสูตร

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2561, น. 60-72) กล่าวว่า เป็นกระบวนการตรวจสอบว่า หลักสูตรที่ดำเนินการและใช้อยู่เป็นอย่างไร มีจุดอ่อนจุดแข็งที่ไหน เพื่อแก้ไขปรับปรุงในส่วนที่เป็นจุดอ่อน และเสริมจุดแข็งให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น แนวคิดพื้นฐานเบื้องต้นเกี่ยวกับการประเมิน คือ

1. วัตถุประสงค์ การประเมินต้องเริ่มจากวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ตรงกันเหมาะสม ใช้ได้ดี สามารถดำเนินการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2. กระบวนการ การประเมินกระบวนการมี 2 ลักษณะ คือ ประเมินการดำเนินการสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และประเมินความประสบความสำเร็จ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในขั้นนี้ ได้แก่ ผู้เรียน ผู้สอน กระบวนการสอน กระบวนการบริหารจัดการ

3. ผลผลิตหรือผลลัพธ์ การประเมินผลผลิตหรือผลลัพธ์ที่ได้สอดคล้องกัน ผู้ที่สำเร็จการศึกษาเป็นไปตามที่ต้องการ เป็นสิ่งที่สะท้อนกระบวนการด้วย

4. สภาพแวดล้อมและทิศทางในอนาคต การประเมินทิศทางของสังคมในอนาคต พิจารณาสภาวะแวดล้อมและบริบทที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร จะทำให้เห็นแนวทางการพัฒนาผู้เรียนในอนาคต

รูปแบบการประเมินประกอบด้วย การประเมินเทียบกับจุดมุ่งหมาย การประเมินความสอดคล้องการประเมินกระบวนการ การประเมินหลักสูตรต้องมีกรอบเวลา การประเมินอาจทำในลักษณะการประเมินผลย่อยระหว่างดำเนินการ (Formative Evaluation) หรือการประเมินผลรวมเมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินการ (Summative Evaluation) สิ่งที่ประเมิน คือ ประเมินกระบวนการ (Process) ประเมินผู้เรียนที่รับเข้าศึกษาในหลักสูตร (Input) เป็นการประเมินผู้เรียนที่รับเข้ามามีความสอดคล้องเหมาะสม การประเมินผู้จบการศึกษาตามหลักสูตร (Output) คือการประเมินผู้จบการศึกษา เมื่อสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรแล้ว ประสิทธิภาพสำเร็จในการสมัครงาน หรือสมัครเข้าศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น

จากการศึกษาการประเมินหลักสูตร ผู้วิจัยสรุปได้ว่า รูปแบบการประเมินการพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การประเมินเทียบกับจุดมุ่งหมาย ความสอดคล้อง กระบวนการ การประเมินอาจทำในลักษณะการประเมินผลย่อยระหว่างดำเนินการ หรือการประเมินผลรวมเมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินการ ซึ่งในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้เลือกรูปแบบการประเมินผลหลักสูตรของ Tyler เพราะว่ามี ความสอดคล้องกับการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มาประยุกต์ใช้ในงานวิจัยได้ดังนี้

1. ค้นหาจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของหลักสูตรที่จะทำการประเมิน ซึ่งจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ พฤติกรรม และคุณลักษณะของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดกลุ่มทดลองจะต้องมีคะแนนเฉลี่ยมากกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. กำหนดนำจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมาแยกย่อยออกเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

3. เนื้อหาให้สอดคล้องกับจุดประสงค์

4. การทดสอบผู้เข้ารับการฝึกอบรมก่อนการทดลองใช้หลักสูตร (Pretest) ใช้แบบทดสอบที่มีคุณภาพ ผ่านการหาคุณภาพของเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญและจากผู้บริหารสถานศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง (Try out)

5. เลือกรูปแบบการฝึกอบรม โดยผู้วิจัยจัดเตรียมสื่อการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์ที่กำหนดไว้เป็นคู่มือ

6. กำหนดเวลาที่ศึกษาเป็นระยะเวลา 1 เดือน เมื่อครบเวลาที่กำหนดลงแล้วผู้วิจัยได้ทำการทดสอบผู้เข้ารับการฝึกอบรมตามเนื้อหาที่ได้เรียนไปแล้วอีกครั้งหนึ่งเป็นการทดสอบหลังการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม (Posttest)

7. ประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตร ด้วยการเปรียบเทียบคะแนนจากการสอบก่อนการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมกับการสอบหลังการทดลองใช้หลักสูตรว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.5 หลักสูตรฝึกอบรม

การฝึกอบรมเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพเตรียมความพร้อม และเข้าใจในเนื้อหาของงาน ตลอดจนจนแนวทางในการปฏิบัติงาน การฝึกอบรมทำให้นักศึกษามีความรู้ความสามารถตรงกับความต้องการ สามารถพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น และมีผู้ให้ความหมายของการฝึกอบรม ดังรายละเอียด ดังนี้

ความหมายของการฝึกอบรม

Blanchard and Thacker (2007, p.4) กล่าวว่า การฝึกอบรม หมายถึง การกระทำที่มีความเฉพาะทำให้เกิดความเชี่ยวชาญ โดยจัดเตรียมความรู้และทักษะให้แก่บุคลากรในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บุคลากรมีความสามารถปฏิบัติงานและหน้าที่ตามตำแหน่งงาน เป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่บุคลากรเพื่อสามารถเผชิญต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน เป็นโอกาสในการเรียนรู้โดยเฉพาะ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและความชำนาญ หรือทักษะในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Cartwright (2003, pp.7-8) กล่าวว่า การฝึกอบรม หมายถึง การกระทำที่มีความเฉพาะทำให้เกิดความเชี่ยวชาญในงานเฉพาะหรือกลุ่มของงานใดงานหนึ่ง

Nadler and Nadler (1994, p. 6) กล่าวว่า การฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือทักษะในการปฏิบัติงาน เพื่อมุ่งให้บุคลากรในองค์กรเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และทัศนคติ โดยสอดคล้องกับเป้าหมาย และมาตรฐานที่องค์กรได้กำหนดไว้ในระยะเวลาดำเนินกิจกรรม ตามความจำเป็น รวมทั้งสามารถนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่กำลังจะเกิดขึ้นได้ทันที และเป็นกระบวนการในการสอนบุคลากรใหม่ขององค์กร เพื่อให้มีทักษะในการปฏิบัติงานในหน้าที่และรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายจากองค์กร เป็นการเพิ่มพูนความรู้ หรือทักษะที่บุคลากรต้องการเป็นการพัฒนางานทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

Goldstein (1993, pp 42-51) กล่าวว่า การฝึกอบรมว่า หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความสามารถ และเจตคติ ช่วยปรับปรุงให้การปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

Nadler (1989, pp 1-16) กล่าวว่า การฝึกอบรมว่า หมายถึง การเรียนรู้ที่ได้จัดขึ้นในระยะเวลาที่กำหนดให้เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงาน เกิดการพัฒนาของบุคคล รวมถึงการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น เป็นการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับงานในปัจจุบัน

อาทิตย์ โพธิ์ศรีทอง (2559, น. 16) กล่าวว่า การฝึกอบรมว่า หมายถึง กระบวนการที่จัดขึ้น เพื่อให้บุคคลได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ ความชำนาญ เพื่อพัฒนาทักษะและความรู้ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

สมคิด บางโม (2559, น. 13) กล่าวว่า การฝึกอบรมว่า การฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานเฉพาะด้านของบุคคล โดยมุ่งเพิ่มพูน ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ อันนำไปสู่การยกมาตรฐานการทำงานให้สูงขึ้น ทำให้บุคคลมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานและองค์กร บรรลุเป้าหมาย

ชูชัย สมितिไกร (2558, น. 265) กล่าวว่า การฝึกอบรม หมายถึง เครื่องมือหรือกิจกรรมที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ เพื่อให้ผู้รับการอบรมมีความรู้ ทักษะ ความสามารถ ทัศนคติตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม

จำเนียร จวงตระกูล (2554, น. 119-120) กล่าวว่า การฝึกอบรม หมายถึง กิจกรรมที่สำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การฝึกอบรมเป็นเรื่องของคนกับงาน คือ มุ่งไปที่การสร้างความรู้ ทักษะ และความสามารถในการทำงาน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2546 กล่าวว่า การฝึกอบรม คือ การให้ความรู้หรือการให้คำแนะนำ และการฝึกหัดเฉพาะเรื่อง ให้ผู้อบรมมีความรู้ความสามารถ เป็นไปตามจุดประสงค์ที่ต้องการ

จากการศึกษาความหมายของการฝึกอบรม ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการที่มุ่งเน้นการสร้างความรู้ และทักษะในการทำงานให้เกิดความชำนาญในเรื่องเฉพาะ และอาจทำให้ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งเท่านั้น เป็นกระบวนการการเรียนรู้ และกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบตามความจำเป็นในการฝึกอบรมของบุคลากรและองค์กร เป็นกระบวนการการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การปฏิบัติงานของบุคลากร เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคลากร และองค์กรทั้งในปัจจุบันและอนาคต เน้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้นำความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ถูกต้องไปประยุกต์ใช้ได้จริงกับสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานในองค์กร มุ่งเน้นการสร้างคุณลักษณะ เกิดแรงจูงใจในการทำงานโดยการให้รางวัลแก่ผู้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นการกระตุ้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความท้าทายในการปฏิบัติงานมากกว่าการใช้มาตรการลงโทษในการปฏิบัติงาน เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่สูงขึ้น

จุดมุ่งหมายของการฝึกอบรม

จุดมุ่งหมายของการฝึกอบรมมี 4 ประการ ดังนี้

1. พัฒนาคคน คนเป็นทรัพยากรขององค์กรที่สำคัญ เมื่อคนมีคุณภาพ มีความรู้ ความสามารถและเจตคติตามที่องค์กรต้องการ จะทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานสูงขึ้น
2. พัฒนางาน กลไกการทำงานขององค์กรต้องอาศัยความสามารถของ คนเป็นพื้นฐาน การส่งเสริมความรู้ ทักษะให้กับคนในองค์กรจะช่วยให้การปฏิบัติงานใน ความรับผิดชอบดียิ่งขึ้น
3. พัฒนาองค์กร จุดมุ่งหมายของการพัฒนาองค์กร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การทำงาน โดยการฝึกอบรมเพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ เจตคติให้แก่ผู้ปฏิบัติได้อย่าง คล่องตัว เป็นขวัญกำลังใจให้แก่บุคลากร เปลี่ยนบรรยากาศจากการทำงานเป็นการศึกษาอบรม ทำให้เกิดความกระตือรือร้นในการทำงาน พัฒนาองค์กร ลดความขัดแย้งในองค์กร จาก การอบรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน การจัดอบรมที่มุ่งเน้นวิชาการให้กับผู้ปฏิบัติงาน เสริมสร้างเนื้อหาทางวิชาการเป็นหลัก สร้างความรู้ความเข้าใจต่อนโยบายและแนวทางของการ ขยายและพัฒนาหน่วยงาน เพิ่มทางวิชาการเป็นหลัก สร้างความรู้ความเข้าใจต่อนโยบายและ

แนวทางของการขยายและพัฒนาหน่วยงาน เพิ่มวิทยฐานะแก่ผู้ปฏิบัติงานให้เป็นที่ยอมรับวิทยฐานะแก่ผู้ปฏิบัติงานให้เป็นที่ยอมรับมากขึ้นมากขึ้น

4. พัฒนาสังคม การจัดฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างนโยบาย การจัดฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างนโยบายการบริการทางวิชาการแก่สังคม เป้าหมายเพื่อขยายบริการเพื่อพัฒนาชุมชน เผยแพร่วิชาการแก่สังคม

สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการฝึกอบรม เพื่อมุ่งพัฒนาบุคลากร ด้านความรู้ ความเข้าใจ สร้างความเข้าใจร่วมกัน สร้างความเชื่อมั่นในการทำงานให้แก่บุคลากร เกิดทักษะ และคุณลักษณะ ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

วัตถุประสงค์ในการฝึกอบรม

การฝึกอบรมเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถในการทำงานเฉพาะ ตามวัตถุประสงค์ 4 ประการ ดังนี้ (สมคิด บางโม, 2559, น.14-15)

1. เพื่อเพิ่มพูนความรู้ (Knowledge) การให้ความรู้ หลักการ ทฤษฎี แนวคิดในเรื่องที่อบรม นำไปใช้การทำงาน
2. เพื่อเพิ่มพูนความเข้าใจ (Understand) มีความสามารถในการตีความ ขยายความ อธิบายและแปลความ สามารถนำมาประยุกต์ได้
3. เพื่อเพิ่มพูนทักษะ (Skill) ความชำนาญ ความคล่องแคล่วในการปฏิบัติงาน
4. เพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติ (Attitude) คือ ความรู้สึกดีหรือไม่ดี มุ่งให้เกิดเพิ่มความรู้สึกที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา องค์กร

ประเภทของหลักสูตรฝึกอบรม

การฝึกอบรมเป็นการจัดการศึกษาที่มีความเฉพาะ เพื่อพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร ตามความต้องการฝึกอบรม ตามความจำเป็น ได้แบ่งประเภทของการฝึกอบรม ตามความสำคัญดังนี้ (Odiome,1970, p. 80)

1. การฝึกอบรมขั้นต้น (Regular Training Program) เป็นการฝึกอบรมเพื่อตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน ให้บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจ สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม เช่น การปฐมนิเทศ การฝึกอบรมเพื่อเลื่อนตำแหน่ง

2. การฝึกอบรมเพื่อแก้ปัญหา (Problem-solving Training Program) เป็นการฝึกอบรม เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้สูงขึ้น มุ่งเน้นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติงาน

3. การฝึกอบรมเพื่อการพัฒนา (Innovative Training Program) เป็นการฝึกอบรมขั้นสูง มุ่งเน้นอนาคต เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถพัฒนางานให้ก้าวหน้า

จำเนียร จวงตระกูล (2554, น. 119-120) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับประเภทของการฝึกอบรม สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. การฝึกอบรมในกิจการ (In-hours Training) คือ การฝึกอบรมที่องค์กร ดำเนินการจัดการฝึกอบรมให้แก่พนักงาน ดำเนินการโดยฝ่ายฝึกอบรม หรือฝ่ายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กร หรือผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกมาดำเนินการให้การฝึกอบรม เช่น การปฐมนิเทศ การฝึกความรู้ความสามารถ ทักษะรวมขององค์กร (core competency) เป็นต้น

2. การฝึกอบรมในงาน (On-the job Training) คือ การฝึกอบรมในขณะที่ปฏิบัติงาน โดยใช้สถานการณ์ในการทำงานจริงทำการฝึกพนักงาน เป็นการให้ความรู้ และทักษะในการทำงานแก่พนักงาน เพื่อให้พนักงานสามารถทำงานได้ การฝึกอบรมในขณะที่ปฏิบัติงาน หัวหน้างานเป็นผู้ทำการฝึกอบรม หรือมีครูฝึกประจำหน่วยงาน หรือพนักงานอาวุโสทำหน้าที่เป็นครูฝึกในหน่วยงาน ให้แก่พนักงาน

3. การฝึกอบรมภายนอก (Outside Training) คือ การที่องค์กรส่งพนักงานของตนออกไปเข้ารับการฝึกอบรมตามสถาบันการฝึกอบรมต่าง ๆ ภายนอกองค์กร

ชูชัย สมितिไกร (2558, น. 10-13) สามารถจำแนกประเภทของการฝึกอบรมตามเกณฑ์ต่าง ๆ ได้ ดังนี้

1. แหล่งของการฝึกอบรม บวกถึงแหล่งของผู้รับผิดชอบการฝึกอบรม แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1.1 การฝึกอบรมภายในองค์กร (In-house Training) การฝึกอบรมที่องค์กรจัดขึ้นภายในสถานที่ทำงาน โดยหน่วยฝึกอบรมขององค์กรจะเป็นผู้ออกแบบและพัฒนาหลักสูตร กำหนดตารางเวลา และเชิญผู้ทรงวุฒิทั้งภายในและภายนอกองค์กรมาเป็นวิทยากร องค์กรสามารถกำหนดหลักสูตรการฝึกอบรมให้เหมาะสมสอดคล้อง กับสภาพของการดำเนินงานขององค์กรได้อย่างเต็มที่ ตั้งแต่ การออกแบบ และพัฒนาหลักสูตร การจัดหาวิทยากร การจัดการ และการประเมินผล

1.2 การฝึกอบรมจากภายนอก เป็นการจ้างองค์กรฝึกอบรมภายนอก ให้เป็นผู้จัดการฝึกอบรมแทนหรืออาจจะเป็น การส่งพนักงานเข้ารับการฝึกอบรมจัดขึ้นโดยองค์กร ภายนอก

2. การจัดประสบการณ์การฝึกอบรม จัดขึ้นในขณะที่ผู้รับการฝึกอบรม กำลังปฏิบัติงานหรือหยุดพักการปฏิบัติงานไว้ชั่วคราว เพื่อรับการอบรมในห้องเรียน

2.1 การฝึกอบรมในงาน (On-the-job Training) การฝึกอบรมโดยการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมลงมือปฏิบัติงานจริงในสถานที่ทำงานจริง ภายใต้การดูแลของพนักงานซึ่งทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยง โดยการแสดงวิธีการปฏิบัติงานพร้อมทั้งอธิบายประกอบ ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมปฏิบัติตาม ที่เลี้ยงจะคอยดูแลให้คำแนะนำ และช่วยเหลือหากมีปัญหาเกิดขึ้น

2.2 การฝึกอบรมนอกรงาน (Off-the-job Training) ผู้เข้ารับการฝึกอบรม จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ในสถานที่ฝึกอบรมโดยเฉพาะและต้องหยุดพักการปฏิบัติงานภายในองค์กร จนกว่าการฝึกอบรมจะเสร็จสิ้น

3. ทักษะที่ต้องการฝึก หมายถึง สิ่งที่ต้องการฝึกอบรมต้องการเพิ่มพูน หรือ สร้างขึ้นในตัวผู้รับการฝึกอบรม

3.1 การฝึกอบรมทักษะด้านเทคนิค (Technical Skills Training) คือ การฝึกอบรมที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้านเทคนิค

3.2 การฝึกอบรมทักษะด้านการจัดการ (Managerial Skills Training) คือ การฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และทักษะด้านการจัดการ และบริหารงาน ผู้เข้ารับการฝึกอบรม จะมีตำแหน่งเป็นผู้จัดการหรือหัวหน้างานขององค์กร

3.3 การฝึกอบรมทักษะด้านการติดต่อสัมพันธ์ (Interpersonal Skills Training) การฝึกอบรมมุ่งเน้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีการพัฒนาทักษะในด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน

4. ระดับชั้นของพนักงานที่เข้ารับการฝึกอบรม หมายถึง ระดับความรับผิดชอบในงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

4.1 การฝึกอบรมระดับพนักงานปฏิบัติการ (Employee Training) คือการฝึกอบรมที่จัดให้แก่ พนักงานระดับปฏิบัติการ เกี่ยวข้องกับลักษณะและขั้นตอนของการปฏิบัติงาน

4.2 การฝึกอบรมระดับหัวหน้างาน (Supervisory Training) คือ การฝึกอบรมที่มุ่งเน้นกลุ่มพนักงานที่ดำรงตำแหน่งเป็นผู้บริหารระดับต้นขององค์กร หลักสูตรที่ให้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการบริหารงาน

4.3 การฝึกอบรมระดับผู้จัดการ (Managerial Training) กลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มพนักงานระดับผู้จัดการฝ่าย หรือผู้จัดการระดับกลางขององค์กร มุ่งเน้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีความรู้ความเข้าใจในหลักการจัดการ และบริหาร เพื่อให้สามารถบริหารงาน และจัดการคนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.4 การฝึกอบรมระดับผู้บริหารชั้นสูง (Executive Training) การฝึกอบรมมุ่งเน้นเป็นผู้บริหารระดับสูงขององค์กร มีความรู้การบริหารองค์กร

ประเภทของการฝึกอบรม ประกอบด้วย 1) การฝึกอบรมในกิจการ คือ การฝึกอบรมที่องค์กรดำเนินการจัดการฝึกอบรมให้แก่พนักงาน 2) การฝึกอบรมในงาน คือ การฝึกอบรมในขณะปฏิบัติงานโดยใช้สถานการณ์ในการทำงานจริงทำการฝึกพนักงาน 3) การฝึกอบรมภายนอก คือ องค์กรส่งพนักงานของตนออกไปเข้ารับการฝึกอบรมตามสถาบันการฝึกอบรมภายนอกขององค์กร หรือ 1) การแบ่งประเภทออกตามแหล่งการฝึกอบรม ได้แก่ การฝึกอบรมภายในองค์กร เป็นสิ่งที่องค์กรจัดขึ้นภายในสถานที่ทำงาน และการฝึกอบรมจากภายนอกเป็นการจ้างองค์กรฝึกอบรมภายนอกให้เป็นผู้จัดการฝึกอบรมแทน 2) แบ่งตามเวลาที่ปฏิบัติงาน ได้แก่ การฝึกอบรมในงาน โดยการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมลงมือปฏิบัติงานจริงในสถานที่ทำงานจริง และการฝึกอบรมนอกรงาน ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ในสถานที่ฝึกอบรมโดยเฉพาะ และต้องหยุดพักการปฏิบัติงานภายในองค์กรไว้เป็นเวลาชั่วคราว 3) แบ่งตามทักษะการฝึกอบรม คือ ทักษะด้านเทคนิค ทักษะด้านการจัดการ ทักษะด้านการติดต่อสัมพันธ์ มุ่งเน้นให้การฝึกอบรมมีการพัฒนาทักษะในด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น และ 4) แบ่งตามระดับชั้น

ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้แก่ ระดับพนักงานปฏิบัติการ ระดับหัวหน้างาน ระดับผู้จัดการ และระดับผู้บริหารชั้นสูง

กระบวนการของการฝึกอบรม

นักวิชาการหลายท่านได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการของการฝึกอบรม ดังนี้

Cartwright (2003, pp. 111-112) ได้กล่าวถึงกระบวนการของการนำกลยุทธ์การฝึกอบรมและการพัฒนาไปปฏิบัติสำหรับผู้ที่มีขีดความสามารถในการฝึกอบรมในองค์กรดังนี้

1. เข้าใจถึงวิสัยทัศน์และเป้าหมายขององค์กร
2. กลยุทธ์การฝึกอบรมและการพัฒนาได้บรรจุอยู่ในกลยุทธ์โดยรวมขององค์กร
3. ประเมินพื้นฐานทักษะของพนักงานและองค์กรในปัจจุบัน
4. คาดการณ์ทักษะที่องค์กรจะต้องการให้มีในอนาคต จากการวิเคราะห์ปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายนอกที่จะมีผลกระทบต่อองค์กรในอนาคต
5. ตัดสินใจว่าจะปิดช่องว่างของทักษะที่เกิดขึ้นระหว่างที่มีจริงในปัจจุบันกับความต้องการขององค์กรในอนาคต
6. จัดทำหลักเกณฑ์ที่ใช้วัดความสำเร็จของกลยุทธ์ที่นำมาใช้
7. องค์กรมีแหล่งทรัพยากรที่เพียงพอสำหรับนำมาใช้สนับสนุนกลยุทธ์ขององค์กร
8. กลยุทธ์ที่นำมาใช้ในองค์กรไม่ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งเกิดขึ้นภายในองค์กร
9. นำการวิเคราะห์ต้นทุน และประโยชน์ที่ได้นำมาใช้ในกระบวนการจัดการฝึกอบรม
10. ได้รับความร่วมมือจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ขององค์กร

ซูซีย์ สมิทธิไกร (2558, น. 44-48) ได้กล่าวถึง กระบวนการของการฝึกอบรม มีกระบวนการดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ความต้องการในการฝึกอบรม (Need Assessment) จะช่วยให้ทราบข้อมูลที่เป็นสำหรับการออกแบบและพัฒนาการฝึกอบรม สอดคล้องกับความต้องการ

ต้องการและเกิดประโยชน์สูงสุด โดยการวิเคราะห์องค์การ (Organization Analysis) วิเคราะห์งาน (Job Analysis) วิเคราะห์บุคคล (Person Analysis)

2. กำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม กำหนดเพิ่มเติมที่คสำหรับกรออกแบบและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม และกำหนดแนวทางการประเมินผล

3. การออกแบบการฝึกอบรม ต้องพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ต้องมีความรู้ในหลักการเรียนรู้ สื่อการสอนที่เหมาะสมกับผู้เข้ารับการอบรม เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ทักษะ คุณลักษณะที่มุ่งหวัง

4. สร้างเกณฑ์การประเมินผล เกณฑ์ที่สร้างขึ้นต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม ควรระบุพฤติกรรมที่ผู้รับการอบรมต้องพัฒนา ด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ

5. การจัดการฝึกอบรม คือ การดำเนินการฝึกอบรมตามแผนที่กำหนดไว้ สถานที่ โต๊ะ เก้าอี้ อุปกรณ์และสื่อการสอน แสงสว่าง อุณหภูมิ อาหาร ที่พัก ดูแลและประสานงานกับวิทยากร ในระหว่างการอบรมอาจเกิดปัญหาและอุปสรรค จึงควรมีการเตรียมการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า

6. การประเมินผลการฝึกอบรม กระบวนการของการประเมินผลการศึกษา คือ การวัดผลโดยใช้วิธีการทดลอง (Experimental Method) หรือวิธีการที่ไม่ใช่การทดลอง (Non-experimental Method) เพื่อตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ผลที่ได้รับตรงกับความต้องการหรือวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม ให้ประโยชน์และคุณค่าตรงตามวัตถุประสงค์ ผลที่ได้จากการประเมินจะนำไปใช้ประกอบการวิเคราะห์และวางแผนการฝึกอบรมในอนาคตให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

จำเนียร จวงตระกูล (2554, น. 120-124) ได้กล่าวถึง กระบวนการของการฝึกอบรม มีกระบวนการแบ่งออกได้เป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดความจำเป็นในการฝึกอบรม การวิเคราะห์ความต้องการหรือความจำเป็นในการฝึกอบรม (Need Assessment) หมายถึง กระบวนการที่ใช้เพื่อกำหนดความจำเป็นในการฝึกอบรม หรือ Training Needs เป็นหัวใจของการจัดทำโครงการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพราะความจำเป็น เมื่อจำเป็นจะต้องฝึกอบรม กำหนดวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรม เรื่องที่ฝึก ผู้ฝึก สถานที่ เวลา กิจกรรม เอกสารประกอบการฝึกวัสดุงบประมาณบรรจุเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของการอบรม สามารถดำเนินการได้โดยวิธีการใช้เป้าหมาย กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ วัตถุประสงค์เป้าหมายขององค์กร กำหนดเป้าหมาย กำหนดการเดิน

ไปสู่เป้าหมายความสามารถของพนักงาน (Competencies) ระดับของความสามารถ การใช้ปัญหาเป็นตัวตั้ง คือ รอให้ปัญหาเกิดขึ้นแล้วจึงแก้ไข การสำรวจความจำเป็นในการฝึกอบรม

2. การพัฒนาโครงการและหลักสูตรฝึกอบรม วิเคราะห์ ประเมิน และกำหนดความจำเป็นในการฝึกอบรม การออกแบบโครงการและหลักสูตรการฝึกอบรม เป็นแนวทางในการดำเนินการฝึกอบรม ขออนุมัติเพื่อดำเนินการฝึกอบรม และดำเนินการฝึกอบรม ในโครงการฝึกอบรมมีส่วนประกอบ คือ ชื่อโครงการ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เป้าหมาย หัวข้อการฝึกอบรม วิธีการวัดผล ระยะเวลา วิทยากรฝึกอบรม วิธีการฝึกอบรม เครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกอบรม เอกสารประกอบการฝึกอบรม สถานที่ฝึกอบรม คุณสมบัติและจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรม ความพร้อมในการดำเนินการ งบประมาณ และผู้รับผิดชอบโครงการ เมื่อเขียนโครงการเสร็จต้องนำเสนอผู้บริหารผู้รับผิดชอบเพื่อขออนุมัติดำเนินการ การจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมเป็นแนวทางในการดำเนินการฝึกอบรม หลักสูตรการฝึกอบรมจะมีข้อมูลที่เฉพาะเจาะจงที่ชัดเจน หลักสูตรจะเสนอรายละเอียดทั้งหมดของการฝึกอบรมประกอบด้วย ชื่อหลักสูตร หลักการและเหตุผลของหลักสูตร วัตถุประสงค์โดยรวมของหลักสูตร หัวข้อวิชาที่ฝึกอบรมในหลักสูตร วัตถุประสงค์ของแต่ละหัวข้อวิชา เนื้อหาวิชาสำหรับแต่ละหัวข้อวิชา วิธีการฝึกอบรมสำหรับแต่ละหัวข้อวิชา สื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้ในการฝึกอบรมแต่ละหัวข้อวิชา เวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมสำหรับแต่ละหัวข้อวิชา สถานที่ฝึกอบรมสำหรับแต่ละหัวข้อวิชา การวัดผลสำหรับแต่ละหัวข้อวิชา การประเมินผลโดยรวมของหลักสูตรการฝึกอบรมเมื่อได้จัดทำโครงการและหลักสูตรการฝึกอบรม

3. การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนในการฝึกอบรม คือ การพัฒนาวัสดุอุปกรณ์การฝึกอบรมประกอบด้วย การกำหนดความจำเป็นในการใช้สื่อที่เป็นเอกสารหรือวัสดุประกอบการฝึกอบรม การเขียนวัตถุประสงค์ และเลือกรูปแบบของสื่อที่เหมาะสมสอดคล้องกัน

4. การดำเนินการจัดการฝึกอบรม การจัดการฝึกอบรม โดยมีกระบวนการและขั้นตอนที่สำคัญตั้งแต่การวางแผน การดำเนินการฝึกอบรม และการประเมินผล การฝึกอบรม

5. การติดตามและประเมินผลการฝึกอบรม การประเมินผลการฝึกอบรมประกอบด้วย การประเมินผลการจัดการฝึกอบรม การประเมินผลวัสดุและสื่อการฝึกอบรม การประเมินผลครูฝึกหรือวิทยากร การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม การประเมินผลที่เกิดขึ้นจากการฝึกอบรม

จากการศึกษาหลักสูตรฝึกอบรม ผู้วิจัยสรุปได้ว่า หลักสูตรฝึกอบรม คือ การประมวลความรู้ เนื้อหาสาระ และประสบการณ์ ที่ผู้จัดหลักสูตรฝึกอบรมให้ผู้เข้าอบรม การฝึกอบรมเพื่อการพัฒนา ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนดไว้ มีขั้นตอนในการฝึกอบรม สามารถ ดังนี้ 1) กำหนดหลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมาย ความจำเป็นในการฝึกอบรม 2) การออกแบบการฝึกอบรม จัดเนื้อหา จัดการเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ในการฝึกอบรม 3) นำหลักสูตรที่ ออกแบบไว้ไปทดลองปฏิบัติกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำปัญหา มาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปปฏิบัติจริง กับผู้อบรม 4) การดำเนินการจัดการฝึกอบรมกับกลุ่มเป้าหมาย และ 5) การติดตามและ ประเมินผลการฝึกอบรม การฝึกอบรมจำเป็นต้องตระหนักถึงกลยุทธ์ที่นำมาใช้ในการฝึกอบรม วิสัยทัศน์ เป้าหมาย และทักษะที่มีอยู่จริงในปัจจุบัน และความต้องการในอนาคต การตัดสินใจใน การเลือกใช้วิธีการปิดช่องว่างทักษะที่เกิดขึ้น การจัดทำหลักเกณฑ์ที่ใช้วัดและประเมินความสำเร็จ ของการนำกลยุทธ์การฝึกอบรมมาใช้ การจัดเตรียมแหล่งทรัพยากรที่เพียงพอ เพื่อใช้สนับสนุน การฝึกอบรม มั่นใจว่าสิ่งที่นำมาใช้ ไม่ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้ง การวิเคราะห์ต้นทุน และ ประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดฝึกอบรม และการได้รับการยอมรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

วิธีการฝึกอบรม

วิธีการฝึกอบรมเป็นเครื่องมือ กิจกรรมที่ใช้ในการสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ระหว่างผู้ฝึกอบรมและผู้รับการอบรม เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ ตามวัตถุประสงค์ วิธีการฝึกอบรมใช้สำหรับการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมาย ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (ชูชัย สมितिไกร 2558, น. 235-265)

ประเภทของวิธีการฝึกอบรม จะยึดถือเกณฑ์ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม จะช่วยให้ผู้ฝึกอบรมเลือกใช้วิธีการ ฝึกอบรมได้อย่างมีเป้าหมาย ได้แก่

1.1 วิธีการฝึกอบรมที่มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ (Knowledge) คือ วิธีการที่มุ่งเน้นผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้อย่างถูกต้อง และมากเพียงพอ

1.2 วิธีการฝึกอบรมที่มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงด้านทักษะและ ความสามารถ (Skill and abilities) คือ วิธีการที่มุ่งเน้นผู้เข้ารับการอบรมมีทักษะและความสามารถอย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ

1.3 วิธีการฝึกอบรมที่มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติ (Attitude) คือ วิธีการที่มุ่งเน้นผู้เข้ารับการอบรมมีทัศนคติที่เหมาะสม และเอื้อต่อการปฏิบัติงาน

2. ลักษณะของการเรียนรู้ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท

2.1 วิธีการที่มุ่งเน้นการเรียนรู้เป็นรายบุคคล (Individual Learning)

คือ วิธีการซึ่งจัดให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองเป็นรายบุคคล ตามความสามารถ ความถนัด และสติปัญญาของแต่ละคน

2.2 วิธีการที่มุ่งเน้นการเรียนรู้เป็นกลุ่ม (Group Learning) คือ

วิธีการที่จัดให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เรียนรู้ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ซึ่งจะเกิดประโยชน์มากกว่าการเรียนรู้รายบุคคล

หลักเกณฑ์ดังกล่าวจะช่วยให้สามารถเลือกใช้วิธีการฝึกอบรมได้อย่างเหมาะสม ถูกต้อง และรวดเร็ว ดังนี้

ประเภทของการฝึกอบรม โดยยึดหลักวัตถุประสงค์และลักษณะการเรียนรู้

วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม ด้านความรู้

ลักษณะของการเรียนรู้ แบบรายบุคคล ได้แก่ โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง การสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์และแบบกลุ่ม ได้แก่ การบรรยาย การอภิปราย การอภิปรายเป็นคณะ การระดมสมอง ทักษะศึกษา

วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม ด้านทักษะและความสามารถ

ลักษณะของการเรียนรู้ แบบรายบุคคล ได้แก่ การฝึกอบรมในงาน แบบฝึกหัดรายบุคคล การฝึกโดยใช้อุปกรณ์จำลอง และแบบกลุ่ม ได้แก่ การสาธิต กลุ่มฝึก การแก้ไขปัญหา กรณีศึกษา การจำลองสถานการณ์ เกมเชิงธุรกิจ การแสดงบทบาทสมมติ การแสดงแบบพฤติกรรม

วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม ด้านคุณลักษณะ

ลักษณะของการเรียนรู้ แบบรายบุคคล ได้แก่ การฝึกอบรมในงาน และแบบกลุ่ม ได้แก่ การอภิปรายกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมติ การแสดงแบบพฤติกรรม

วิธีการฝึกอบรม

การฝึกอบรมแต่ละรูปแบบมีวิธีการอบรมที่แตกต่างกันตามประเภทของการฝึกอบรม ต้องคำนึงถึงเนื้อหา วิธีการฝึกอบรมที่สำคัญ ดังนี้ ชูชัย สมितिไกร (2558, น. 240-245)

1. การบรรยาย (Lecture) คือ การบรรยายสาระความรู้โดยวิทยากร เป็นการสื่อสารแบบทางเดียว (One-way communication) วิทยากรเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ จัดเตรียมเนื้อหาสำหรับการบรรยาย สื่อที่ใช้ประกอบการบรรยาย

2. **การอภิปรายกลุ่ม (Group discussion)** คือ การแบ่งผู้อบรมเป็นกลุ่มย่อย จำนวน 4-12 คนต่อกลุ่ม สมาชิกในแต่ละกลุ่มอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

3. **การอภิปรายเป็นคณะ (Panel discussion)** คือ การอภิปรายร่วมกันโดยกลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ ประมาณ 3-5 คน โดยมีพิธีกร (Moderator) เป็นผู้ดำเนินรายการ ผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่านจะอภิปรายตามประเด็นที่ได้รับมอบหมาย เปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการอบรมซักถามปัญหา ใช้เวลาประมาณ 3 ชั่วโมง แบ่งการอภิปรายเป็น 2 รอบ

4. **การระดมสมอง (Brainstorming)** คือ การประชุมกลุ่มเปิดโอกาสและกระตุ้นให้สมาชิกทุกคนได้แสดงความคิดเห็น โดยปราศจากข้อจำกัด

5. **ทัศนศึกษา (Field trip)** คือ การนำผู้เข้ารับการอบรมไปชมสถานที่จริง การทำงาน โดยการบรรยายสรุปประกอบการชม

6. **โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Programmed instruction)** คือ แบบเรียนสำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนต้องศึกษาเนื้อหาตามลำดับที่วางไว้ ผู้เรียนจะตอบคำถามในแบบเรียนเป็นระยะ

7. **การสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์ (Computer-assisted instruction)** คือ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับคอมพิวเตอร์ ได้เก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการเรียนรู้

8. **การสาธิต (Demonstration)** คือ การแสดงให้ผู้รับการฝึกอบรมเห็นถึงการปฏิบัติจริง และเปิดโอกาสให้ผู้รับการอบรมได้ทดลองปฏิบัติตามและซักถามปัญหา

9. **กลุ่มฝึกแก้ไขปัญหา (Task force exercise)** คือ การมอบหมายให้สมาชิกตั้งแต่ 3-8 คน ร่วมทำงาน เพื่อแก้ไขปัญหา เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาให้แก่ที่ประชุม

10. **กรณีศึกษา (Case studies)** คือ การบรรยายถึงสถานการณ์ในรูปแบบของงานเขียน เทปบันทึกเสียง วิดีทัศน์ เพื่อให้ผู้รับการอบรมศึกษาและอภิปราย ภายใต้การแนะนำของวิทยากร

11. **การจำลองสถานการณ์ (Simulation)** คือ แบบฝึกหัดที่จำลองสถานการณ์ในการทำงาน เปิดโอกาสให้ผู้รับการอบรมได้ฝึกฝนทักษะ ประยุกต์ความรู้ภายในระยะเวลาจำกัดและสภาพการณ์ที่ไม่มีความเสี่ยง

12. **เกมเชิงธุรกิจ (Business games)** คือ สถานการณ์จำลองด้านธุรกิจ กำหนดให้ผู้รับการอบรมต้องทำการตัดสินใจเป็นระยะ และการตัดสินใจจะส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ภายหลัง

13. **การแสดงบทบาทสมมติ (Role playing)** คือ กิจกรรมซึ่งกำหนดให้ผู้รับการอบรมแสดงบทบาทตามสถานการณ์ที่ได้กำหนดไว้ มีการอภิปราย พิจารณา วิเคราะห์

14. **การแสดงแบบพฤติกรรม (Behavior modeling)** คือ การแสดงพฤติกรรมใช้ในการจัดการกับสถานการณ์ อย่างเป็นขั้นตอน เปิดโอกาสให้ผู้รับการฝึกอบรมได้ปฏิบัติตามขั้นตอนที่แสดง พร้อมทั้งมีการแสดงความคิดเห็นหรือวิจารณ์

15. **การฝึกอบรมในงาน (On-the-job training)** คือ การเรียนรู้งาน โดยการสังเกตการณ์ทำงานของผู้ที่มีความชำนาญและลงมือปฏิบัติจริงตามคำแนะนำ

16. **แบบฝึกหัดรายบุคคล (Individual exercise)** คือ การมอบหมายงานให้ผู้เรียนแต่ละคนกระทำ เพื่อประยุกต์ความรู้ไปใช้ในสถานการณ์เฉพาะของตนเอง

17. **การฝึกโดยใช้อุปกรณ์จำลอง (Machine simulation)** คือ การฝึกอบรมโดยอาศัยอุปกรณ์ จำลองการทำงานจริงของเครื่องจักรหรือเครื่องยนต์

การเรียนรู้เชิงรุก (Active learning)

การเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การพัฒนาศักยภาพการคิด การแก้ปัญหา และนำความรู้มาประยุกต์ใช้ โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดระบบการเรียนรู้ สร้างองค์ความรู้ที่มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในรูปแบบของความร่วมมือกันมากกว่าแข่งขัน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนสูงสุด เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศ สู่ทักษะการคิดวิเคราะห์และประเมินค่า ผู้เรียนได้เรียนรู้ความมีวินัยในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ความรู้เกิดจากประสบการณ์และสรุปของผู้เรียน ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนปฏิบัติได้ด้วยตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562, น. 5)

แนวคิดทฤษฎีและรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

แนวคิดทฤษฎีและรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีหลายแนวคิด และหลายรูปแบบที่เกี่ยวข้อง งานวิจัยนี้ได้เลือกแนวคิดทฤษฎีและรูปแบบที่เกี่ยวข้อง เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการเป็นผู้นำนักศึกษาพยาบาลแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ดังนี้

แนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม (Constructivism)

แนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม (Constructivism) มีรากฐานความคิดมาจากแนวคิดด้านปรัชญาของจอห์น ดิวอี้ (John Dewey) แนวคิดด้านจิตวิทยาเชิงการคิดของ เพียเจท์ (Piaget) และบรูเนอร์ (Bruner) และแนวคิดด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงสังคมของไวทสกี (Vygotsky) โดยมีแนวคิดที่ผู้เรียนเป็นผู้กระทำ สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองโดยการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม อาศัยประสบการณ์เดิม โครงสร้างทางปัญญา แรงจูงใจภายในเป็นฐานในการสร้างองค์ความรู้ ประสานโครงสร้างความรู้เดิมเข้ากับความรู้ใหม่ ผู้เรียนสัมผัสประสบการณ์ใหม่เรียนรู้ด้วยตนเอง ผ่านกระบวนการ กิจกรรมที่หลากหลาย ลงมือปฏิบัติ สืบค้นด้วยตนเอง ร่วมกันเพื่อน ผู้เรียนจะเข้าใจอย่างถ่องแท้ ใช้ทักษะการคิด กระบวนการคิดเป็นกระบวนการสร้างความรู้ที่แตกต่างกัน เพราะมีประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ผู้สอนมีบทบาทในการเป็นผู้ช่วยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนค้นคว้า ลงมือทำ กระตุ้นให้สงสัย ให้ตั้งคำถาม ให้ผู้เรียนหาคำตอบด้วยตนเอง

จากแนวคิดของนักวิชาการข้างต้น การจัดการเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเอง บรรยายการศึ่ต่อการเรียนรู้ การทำงานร่วมกับผู้อื่น การสื่อสาร การสังเกต การลงมือทำ ผู้สอนพิจารณาเลือกตามความเหมาะสมกับบริบททางสังคม เศรษฐกิจ และสภาพของผู้เรียน งานวิจัยนี้จึงรวบรวมวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ในงานวิจัย ดังนี้

การจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงการเป็นฐาน (Project-base learning)

การจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงการเป็นฐาน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้สอนเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการทำกิจกรรม ค้นคว้า แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ผ่านกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มนำมาสรุปความรู้ใหม่ ผู้เรียนวางแผนการดำเนินการ ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษา ผู้เรียนเสนอแนวคิด ออกแบบชิ้นงาน พร้อมให้เหตุผลประกอบการค้นคว้า ผู้สอนร่วมพิจารณา อภิปรายในชั้นเรียน ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ ประเมินผลตามสภาพจริง โดยมีเกณฑ์การประเมิน เชิญผู้ทรงคุณวุฒิร่วมประเมิน

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาและกระทรวงศึกษาธิการ ได้เสนอขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ มี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ผู้สอนให้ผู้เรียนศึกษาสถานการณ์ ขั้นที่ 2 ผู้เรียนร่วมวางแผน ระดมความคิด อภิปรายหรือข้อสรุปของกลุ่ม เป็นแนวทางในการปฏิบัติ ขั้นที่ 3 ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรม สร้างโครงการ เขียนสรุปรายงานผล ขั้นที่ 4 วัดและประเมินผลตามสภาพจริง โดยผู้สอน ผู้เรียน และเพื่อนร่วมกันประเมิน ผลที่ได้จากการ

จัดการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง รู้จักวางแผนการทำงาน การลงมือปฏิบัติ เกิดทักษะการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เกิดทักษะการคิดขั้นสูง สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น

การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ (Experiential learning)

เป็นแนวคิดที่เน้นการปฏิบัติหรือประสบการณ์จริงมาก โดยเน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ควบคู่กับกระบวนการทางสังคม ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ความเข้าใจ ความคิด ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ความรู้สึก และด้านทักษะ ผู้สอนวางแผนจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนมีประสบการณ์การเรียนรู้ กระตุ้น ให้ผู้เรียนสะท้อนคิด อภิปราย สิ่งที่ได้รับจากสถานการณ์

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ คือ เทคนิคการสอน โดยผู้สอนวางแผนการสอนและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ แบ่งสำหรับการบรรยายเนื้อหาและสาธิตคัดเลือกวิธีการที่ลงมือปฏิบัติให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ถ้าเป็นกิจกรรมกลุ่มต้องวางโครงสร้างการทำงานกลุ่ม แบ่งหน้าที่ มีการสลับหมุนเวียนทุกครั้ง ดำเนินการบรรยายเนื้อหาและสาธิต เปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถาม ผู้สอนแนะนำเทคนิค ผู้เรียนลงมือปฏิบัติและผู้สอนประเมินผู้เรียนโดยสังเกตพร้อมให้คำแนะนำเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม เมื่อเสร็จสิ้นการปฏิบัติกิจกรรม ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันอภิปราย สรุปผลสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติ และเทคนิคการสอนแบบเน้นการฝึกปฏิบัติ เริ่มจากผู้สอนวางแผนและออกแบบกิจกรรมเน้นการฝึกทักษะ จัดกิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนฝึกทักษะบ่อย ๆ ผู้สอนมีบทบาทให้คำแนะนำ อำนวยความสะดวก กระตุ้นผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ผลที่ได้รับจากการเรียนรู้ ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจที่ชัดเจน โดยนำประสบการณ์ที่ได้มาทบทวน ผ่านกระบวนการสะท้อนคิด สามารถถ่ายโอนการเรียนรู้จากความรู้ในชั้นเรียนกับการลงมือปฏิบัติ ส่งผลต่อการสร้างความรู้ใหม่ ผู้เรียนเกิดความตระหนักถึงความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ มีความต้องการและรับผิดชอบเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning)

การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนค้นพบข้อมูลที่จำเป็นในการทำความเข้าใจปัญหา แก้ปัญหา โดยที่ไม่มีการศึกษาหรือเตรียมล่วงหน้า เน้นในสิ่งที่ผู้เรียนอยากเรียนรู้เริ่มจากปัญหาที่ผู้เรียนสนใจ พบประจำ มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับบทเรียน ผู้เรียนและผู้สอนร่วมคิดกิจกรรมการเรียนรู้ นำไปสู่การค้นคว้าหาคำตอบหรือสร้างความรู้ใหม่บนฐานความรู้เดิมของผู้เรียน ผู้สอนมีบทบาทกระตุ้น ผู้เรียนเกิดคำถาม วิเคราะห์ วางแผนกำหนดวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ให้คำแนะนำแก่ผู้เรียน

ในการลงมือแก้ปัญหา เมื่อสิ้นสุดกระบวนการผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันสรุปผลการแก้ปัญหา แลกเปลี่ยนการเรียนรู้

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ใช้กระบวนการกลุ่ม มี 7 ขั้นตอน คือ 1) ทำความเข้าใจกับศัพท์หรือมโนทัศน์ในปัญหาที่ได้รับ 2) ระบุปัญหา จับประเด็น ข้อมูลที่สำคัญ 3) ระดมสมองเพื่อวิเคราะห์ปัญหา อภิปรายหาคำตอบ 4) ตั้งสมมติฐานและ จัดลำดับความรู้ 5) กำหนดประเด็นความรู้ สร้างวัตถุประสงค์การเรียนรู้ 6) รวบรวมข้อมูล ศึกษา เพิ่มเติมจากทรัพยากรการเรียนรู้ 7) สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้ สรุปหลักการเป็นแนวทางในการนำไปใช้ ผลที่ได้จากการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถใช้ความคิดอย่างมีขั้นตอน มีความเข้าใจในปัญหา เกิดทักษะ การสื่อสาร ทักษะการทำงานร่วมกัน ทักษะการแก้ปัญหา เกิดคุณลักษณะการเรียนรู้

ดังนั้นจากการศึกษาด้านความหมายของหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตร รูปแบบของ หลักสูตร การประเมินหลักสูตร หลักสูตรฝึกอบรม และการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การ พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม คือ การประมวลความรู้ เนื้อหาสาระ และประสบการณ์ ที่ผู้จัดหลักสูตร ฝึกอบรมให้ผู้เข้าอบรมการฝึกอบรมเพื่อการพัฒนา ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนดไว้ โดยยึดหลักแนวคิดการพัฒนา จากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ศาสตราจารย์ สาโรช บัวศรี มาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาหลักสูตร มีขั้นตอนทั้งหมด 4 ขั้นตอน คือ 1) การวิเคราะห์ ข้อมูลพื้นฐาน (ทุกซ์) 2) การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม และการหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม (สมุทัย) โดยมีขั้นตอนในการฝึกอบรม คือ การกำหนดความจำเป็นในการฝึกอบรม การออกแบบ การฝึกอบรมและการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนในการฝึกอบรม โดยจัดการเรียนรู้เชิงรุก การหลักสูตรที่ออกแบบไว้ไปทดลองปฏิบัติกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำปัญหามาปรับปรุงแก้ไขก่อน นำไปปฏิบัติจริงกับผู้อบรม การดำเนินการจัดการฝึกอบรมกับกลุ่มเป้าหมาย และการติดตามและ ประเมินผลการฝึกอบรม 3) การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม (นิโรธ) 4) การประเมินผลการทดลอง ใช้หลักสูตรฝึกอบรม (มรรค)

2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดภาวะผู้นำ

อดีตมนุษยศาสตร์มีความเชื่อว่าการเป็นผู้นำเป็นเรื่องของความสามารถที่เกิดขึ้นเฉพาะตระกูลหรือเฉพาะบุคคลและสืบเชื้อสายกันได้บุคลิกและลักษณะของการเป็นผู้นำเป็นสิ่งที่มีความแต่กำเนิดและเป็นคุณสมบัติเฉพาะตัวสามารถถ่ายทอดทางพันธุกรรมได้ผู้ที่เกิดในตระกูลของผู้นำย่อมจะต้องมีลักษณะผู้นำด้วยแนวคิดเกี่ยวกับผู้นำเริ่มเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย มีการสร้างแนวคิดใหม่เพิ่มมากขึ้นทำให้เห็นวิวัฒนาการของแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำได้ชัดเจนและต่อเนื่อง

ความหมายของผู้นำ

ผู้นำ (Leader) เป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งต่อความสำเร็จขององค์การ เพราะผู้นำมีภาระหน้าที่ และความรับผิดชอบ วางแผนสั่งการดูแล และควบคุมให้บุคลากรขององค์การปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้นำ คือ บุคคลที่มาจากกาเลือกตั้งหรือแต่งตั้งหรือการยกย่องขึ้นมาของกลุ่ม เพื่อให้ทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะและช่วยเหลือให้กลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ มีนักวิชาการได้ให้คำนิยามและความหมายไว้อย่างหลากหลาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทและมุมมองของแต่ละคน ได้แก่

ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี (2561, น. 75) กล่าวว่า ผู้นำ หมายถึง บุคคลภายในกลุ่มหรือองค์การที่ทำหน้าที่โน้มน้าวหรือจูงใจ สมาชิกภายในกลุ่มหรือองค์การของตนให้ทำงานเพื่อการบรรลุเป้าหมายร่วมกัน

สถาพร ปิ่นเจริญ (2556, น. 4) กล่าวว่า ผู้นำ หมายถึง บัณฑิตบุคคลพยายามทำให้บุคคลอื่นกระทำการบางอย่างที่ต้องการให้พวกเขากระทำ ความเป็นผู้นำของคนเรานั้นจะแสดงออกในการชักนำผู้อื่น คุณสมบัตินั้นนอกจากเป็นสิ่งที่ติดตัวบุคคลมา ยังสามารถเรียนรู้และพัฒนาได้

สมบัติ ศรีทองอินทร์ (2552) กล่าวว่า ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง ใน 5 อย่าง 1) มีบทบาทหรือมีอิทธิพลต่อคนในหน่วยงานมากกว่าผู้อื่น 2) มีบทบาทเหนือบุคคลอื่น 3) มีบทบาทสำคัญที่สุดที่ทำให้หน่วยงานบรรลุเป้าหมาย 4) ได้รับเลือกจากผู้อื่นให้เป็นผู้นำ 5) เป็นหัวหน้าของกลุ่ม

จากการศึกษาความหมายผู้นำ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ผู้นำ หมายถึง ตัวบุคคลหรือกลุ่มบุคคล (Persons) ที่มีหน้าที่ และความรับผิดชอบ วางแผน และกำกับติดตามให้บุคลากรขององค์การปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์

ความหมายภาวะผู้นำ

ภาวะผู้นำ (Leadership) เป็นสิ่งที่แสดงออกมา (Actions) จากบุคคลที่เป็นผู้นำ อย่างเป็นทางการ ดังนั้นความหมายของผู้นำมักจะพิจารณาจากตำแหน่ง (Position) ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำเอาไว้ต่าง ๆ กันหลายทฤษฎี ดังนี้

Colquitt, LePine, & Wesson, (2017, p. 412) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง การใช้อำนาจ โน้มน้าว เพื่อแนะแนวการปฏิบัติงานของผู้ตาม เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

Jones & George, (2016, p. 416) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการที่บุคคลใช้ในการโน้มน้าวบุคคลอื่น ให้กำลังใจ จูงใจ ให้คำแนะนำในการทำกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่มหรือองค์การ

Griffin & Moorhead, (2014, p. 324) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการ และคุณสมบัติ การใช้อำนาจ การโน้มน้าวที่ปราศจากการบังคับ จนประสบความสำเร็จ

ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี (2561, น. 75) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการที่ผู้นำสามารถโน้มน้าวหรือจูงใจบุคคลในองค์การให้ทำงานด้วยความเต็มใจ เพื่อการบรรลุเป้าหมายขององค์การร่วมกัน

ณัฐพงศ์ บุญยารมณ (2553, น. 23) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ศิลปะและความสามารถในการจูงใจ ผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาแต่ละคนให้ทำงานด้วยความเต็มใจและกระตือรือร้น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มและองค์การ

ไคศิษฏี เพลรินทร์ (2552, น. 50) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง เป็นกระบวนการที่สร้างงานและมุ่งงานเชิงสังคม มุ่งสิ่งต่าง ๆ ที่มีคุณค่า เน้นความคิดและพฤติกรรมที่เป็นเรื่องจำเป็นของผู้นำนั้นเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

จากการศึกษาความหมายภาวะผู้นำ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการที่ผู้นำใช้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของความเป็นผู้นำของนักศึกษพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมต่อสังคมป้องกันยาเสพติด โดยมีการบูรณาการ ด้านความรู้ คือ องค์ความรู้เนื้อหา ด้านทักษะ คือ ความสามารถหรือความชำนาญการในการปฏิบัติงานของผู้นำนักศึกษพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด และด้านคุณลักษณะ คือ เจตคติ ทักษะ หรือค่านิยมส่วนบุคคล แรงจูงใจเป็นแรงขับในการทำงานให้ผู้นำนักศึกษพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดมีความสามารถในการปฏิบัติงานได้ เพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ตั้งไว้

แนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำ

อดีตนุชนุชนมีความเชื่อว่าการเป็นผู้นำเป็นเรื่องของความสามารถที่เกิดขึ้นเฉพาะตระกูลหรือเฉพาะบุคคลและสืบเชื้อสายกันได้บุคลิกและลักษณะของการเป็นผู้นำเป็นสิ่งที่มีความแต่กำเนิดและเป็นคุณสมบัติเฉพาะตัวสามารถถ่ายทอดทางพันธุกรรมได้ผู้ที่เกิดในตระกูลของผู้นำย่อมจะต้องมีลักษณะผู้นำด้วยแนวคิดเกี่ยวกับผู้นำเริ่มเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยมีการศึกษาและรวบรวมทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำโดยแบ่งตามระยะการพัฒนาดังนี้ ยุคที่ 1 กลุ่มทฤษฎีลักษณะของผู้นำ ยุคที่ 2 กลุ่มทฤษฎีพฤติกรรมผู้นำ ยุคที่ 3 กลุ่มทฤษฎีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ ยุคที่ 4 กลุ่มทฤษฎีภาวะผู้นำบูรณาการ แนวคิดเหล่านี้มีความเชื่อแตกต่างกันออกไป และได้รับการพัฒนาเรื่อยมาจนเป็นที่ยอมรับในขณะนี้ปัจจุบันแนวคิดเหล่านี้ ได้รับการทบทวนและมีการสร้างแนวคิดใหม่เพิ่มมากขึ้นทำให้เห็นวิวัฒนาการของแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำได้ชัดเจนและต่อเนื่อง

ยุคที่ 1 กลุ่มทฤษฎีลักษณะผู้นำ (The Trait Leadership Theory) เริ่มขึ้นระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 เมื่อนักจิตวิทยาในกองทัพสหรัฐอเมริกาได้ทำการศึกษาวินัยคัดเลือกนายทหาร การศึกษาดังกล่าวได้จุดประกายให้เกิดความกระตือรือร้น สนใจในการทำวิจัยทางวิทยาศาสตร์อย่างจริงจัง ภายหลังจากสงคราม นักวิจัยจึงได้เริ่มศึกษาเพื่อระบุ ลักษณะที่สำคัญ ๆ ของบุคคลซึ่งใช้แยกแยะระหว่างบุคคลที่มีความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ (Effective leaders) ออกจากบุคคลที่ไม่ใช่ผู้นำ

ยุคที่ 2 กลุ่มทฤษฎีพฤติกรรมของผู้นำ (The Behavioral Leadership Theory) นักวิชาการที่เห็นด้วยกับใน แนวคิดนี้มีความเชื่อว่าคุณสมบัติความสำเร็จของผู้นำในการปฏิบัติงานมีส่วนเกี่ยวข้องกับสิ่งที่เขาทำมากกว่า กล่าวคือ เชื่อว่าคุณสมบัติความสำเร็จของผู้นำมาจากสิ่งที่เขาทำมากกว่าลักษณะที่เขาเป็นและเชื่อว่าลักษณะเด่นเป็นสิ่งที่ติดตัวมา เปลี่ยนแปลงได้ยากในทางตรงกันข้ามเป็นไปได้ง่ายกว่าที่เรา จะเรียนรู้พฤติกรรมที่ทำให้ผู้นำเหล่านั้นประสบความสำเร็จงานวิจัยในระยะที่ 2 จึงมุ่งเน้นการศึกษาพฤติกรรมผู้นำคำถามสำคัญในกลุ่มนี้ คือ พฤติกรรมดี ๆ สำหรับผู้นำนั้นมีอะไรบ้าง นักวิจัยที่ทำการศึกษาดังกล่าวความสำเร็จของผู้นำ ปรากฏอย่างเด่นชัด 4 กลุ่ม คือ มหาวิทยาลัย ไอโอวา (University of Iowa) มหาวิทยาลัยมิชิแกน (University of Michigan) มหาวิทยาลัยแห่งรัฐ โอไฮโอ (Ohio State University) รวมทั้งกลุ่มนักวิจัยอิสระ อาทิ Robert Tannenbaum กับ Warren H.Schmidt และ Robert Blake กับ Srygley Mouton เป็นต้น

ยุคที่ 3 กลุ่มทฤษฎีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ (The Situational Leadership Theory) ทฤษฎีผู้นำตามสถานการณ์มีแนวความคิดว่าผู้นำจะต้องสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอย่างมีระบบจาก สถานการณ์หนึ่งไปยังอีกสถานการณ์หนึ่งเพื่อความเหมาะสมทั้งสถานที่และเวลาซึ่งแตกต่างจาก ทฤษฎีคุณลักษณะของผู้นำ และทฤษฎีพฤติกรรมผู้นำที่อธิบายว่าลักษณะของผู้นำมีรูปแบบที่คงที่ตายตัวทฤษฎีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ทำให้เชื่อว่าการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพนั้น ผู้นำจำเป็นต้องปรับแบบภาวะผู้นำของตนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ภาวะผู้นำ ในกลุ่มนี้ ได้แก่

1. ทฤษฎีเชิงสถานการณ์ของภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพของ Fiedler (Fiedler' Contingency Theory of Leadership Effectiveness)
2. ทฤษฎีเชิงสถานการณ์ของ Hersey-Blanchard
3. ทฤษฎีเส้นทางสู่เป้าหมาย (Path Goal Theory) ของ Robert House
4. ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ ของ Vroom –Yetton –Jago 5) ทฤษฎีผู้นำ 3 มิติของ Reddin

ยุคที่ 4 กลุ่มทฤษฎีภาวะผู้นำบูรณาการ (The Integrative Leadership Theory) ได้มีการเปลี่ยนกระบวนทัศน์การศึกษาทฤษฎีภาวะผู้นำ โดยได้มีการศึกษาทฤษฎีภาวะผู้นำแบบบูรณาการโดยได้ นำเอาทฤษฎีคุณลักษณะทฤษฎีพฤติกรรมผู้นำ และทฤษฎีภาวะผู้นำตามสถานการณ์เข้าด้วยกัน เพื่อให้ได้รูปแบบภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งนี้ ทฤษฎีภาวะผู้นำตามกระบวนทัศน์นี้ มีดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงบารมี (Charismatic Leadership)
2. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ (Strategic Leadership)
3. ภาวะผู้นำเปลี่ยนแปลงสภาพ (Transformational Leadership)

จากการศึกษาพบว่า มีนักวิชาการได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำที่สำคัญหลากหลายกลุ่มทฤษฎี ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ทฤษฎีลักษณะผู้นำ (The Trait Leadership Theory)

การศึกษาคูณลักษณะความเป็นผู้นำระยะแรก โดยมีความเชื่อพื้นฐานว่าผู้นำเป็นคุณลักษณะที่ติดตัวมา ตั้งแต่กำเนิดไม่ได้เกิดมาจากการฝึกหัดภายหลัง (Leader are Born, not Med) ในการศึกษาเพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้นำมีความพยายามศึกษาโดยใช้วิธีการสำคัญ 2 วิธี คือ 1) การเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้นำกับคุณลักษณะของคนที่ไม่ใช่ผู้นำ เพื่อค้นหาความแตกต่างด้านคุณลักษณะอย่างเคร่งครัด 2) การเปรียบเทียบของผู้ที่ประสบ

ความสำเร็จกับคุณลักษณะของผู้ที่ไม่ประสบความสำเร็จและวิเคราะห์คัดสรรคุณลักษณะเด่นออกมา ดังนั้นคุณลักษณะของบุคคล หมายถึง คุณลักษณะทางกายภาพ เช่น รูปร่าง ส่วนสูง น้ำหนัก หน้าตา คุณลักษณะทางบุคลิกภาพ เช่น ความเป็นคนเปิดเผย ร่าเริง มีอุดมการณ์ ความคิดริเริ่ม คุณลักษณะด้านทักษะและความสามารถ เช่น ระดับสติปัญญา ความสามารถเชิงเทคนิคในงานที่รับผิดชอบ คุณลักษณะด้านสังคม เช่น มนุษยสัมพันธ์ สถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคม

Daft (2014) ได้กล่าวว่า ลักษณะผู้นำ ต้องมีความฉลาด ความซื่อสัตย์ ความเชื่อมั่นในตนเอง รวมถึงลักษณะภายนอก รูปร่างหน้าตา

Bertocci (2009) ได้กล่าวว่า ลักษณะผู้นำ ต้องมีลักษณะเฉพาะเจาะจง บุคลิกภาพ สติปัญญาที่สัมพันธ์กับความสำเร็จของผู้นำ

Bannard (1996, pp. 92-102) ได้กล่าวว่า ลักษณะผู้นำ ต้องมีความสดชื่น และอดทนทำงานความสนุกสนาน มีความสามารถในการตัดสินใจ มีความสามารถในการจูงใจคน โน้มน้าวให้ทำงานร่วมกัน มุ่งเน้นที่วัตถุประสงค์ของหน่วยงานเป็นหลัก มีความรับผิดชอบต่อสูง สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองให้มั่นคง ทำงานให้สำเร็จ มีสติปัญญาเฉียบแหลม สามารถเรียนรู้อะไรได้เร็ว ตลอดจนมีความรอบรู้ในทุกแขนง

มอสนีห์ หะยีเซ็ง (2559 น. 44) ได้กล่าวว่า ลักษณะผู้นำ มิใช่แค่เพียงคุณลักษณะที่ได้มาตั้งแต่กำเนิด แต่ผู้นำยังต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลิกภาพที่มาแต่กำเนิดให้เป็นผู้ที่สมบูรณ์แบบมากขึ้นด้วย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีลักษณะผู้นำ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ลักษณะผู้นำ ต้องมีคุณลักษณะเด่นออกมา คุณลักษณะของบุคคล คุณลักษณะทางบุคลิกภาพ ความเป็นคนเปิดเผย ร่าเริง มีอุดมการณ์ ความคิดริเริ่ม คุณลักษณะด้านทักษะและความสามารถ ระดับสติปัญญา รับผิดชอบต่อในงาน คุณลักษณะด้านสังคม มีมนุษยสัมพันธ์ สถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมดี

ทฤษฎีพฤติกรรมของผู้นำ (The Behavioral Leadership Theory)

นักวิจัยได้ปรับเปลี่ยนการศึกษาภาวะผู้นำที่มุ่งเน้นด้านคุณลักษณะไปสู่ การศึกษาภาวะผู้นำเชิงกระบวนการและกิจกรรมของผู้นำสามารถมองเห็นได้ชัดเจน เรียกว่า การศึกษาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม โดยพิจารณาว่าพฤติกรรมที่ผู้นำประสบความสำเร็จแตกต่าง จากจากผู้นำที่ไม่ประสบความสำเร็จ จากการศึกษาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมจะตอบคำถามที่ว่า ผู้นำประสบความสำเร็จมีพฤติกรรมอย่างไร ความเชื่อพื้นฐานในการศึกษาพฤติกรรมของผู้นำ

จึงปรับจากความเชื่อที่ว่าผู้นำเกิดมาเพื่อนำในยุคแรก สู่นวัตกรรมใหม่ที่เชื่อว่าผู้นำสามารถศึกษาเรียนรู้ เพื่อเป็นผู้นำที่ดีได้ มีหลายแนวคิด เช่น การศึกษาภาวะผู้นำที่มหาวิทยาลัยโอไฮโอ (Ohio State Studies) การศึกษาภาวะผู้นำที่มหาวิทยาลัยมิชิแกน (University of Michigan Studies) ทฤษฎีตาข่ายผู้นำ (Leader Gird)

1. ภาวะผู้นำตามความคิดของมหาวิทยาลัยโอไฮโอสเตต (The Ohio State Studies) คณะวิจัยของโอไฮโอสเตต (Ohio State Studies) ในสหรัฐอเมริกา ได้ทำการศึกษาวิจัยเพื่อค้นหามิติสำคัญในการแสดงออกด้านพฤติกรรมของผู้นำ โดยนำเสนอมิติพฤติกรรมผู้นำอย่างหลากหลาย จากการใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ชื่อว่า แบบสอบถาม พรรณนาพฤติกรรมผู้นำ (Leader Behavior Description Questionnaire : LBDQ) พบว่าการวิจัยจำแนกพฤติกรรมของผู้นำออกเป็น 2 มิติ ได้แก่ ด้านกิจสัมพันธ์ (Initiating Structure) และด้านมิตรสัมพันธ์ (consideration) เน้นความสำคัญของงานและคน ในการประเมินพฤติกรรมของผู้นำ

1) พฤติกรรมของผู้นำที่มุ่งด้านกิจสัมพันธ์ (Initiating Structure) เป็นพฤติกรรมที่ผู้นำแสดงออกต่อผู้ตาม โดยมุ่งความสำเร็จขององค์กรในเรื่องเกี่ยวกับการจัดโครงสร้างของงานและองค์การ การกำหนดคุณลักษณะที่ต้องการ การกำหนดบทบาทของผู้นำและผู้ตาม การมอบหมายงานและความรับผิดชอบ การกำหนดวิธีสื่อสาร การกำหนดกระบวนการและวิธีการทำงาน พฤติกรรมของผู้นำที่มุ่งความสำเร็จของงาน

2) พฤติกรรมผู้นำมุ่งเน้นมิตรสัมพันธ์ (Consideration) เป็นพฤติกรรมของผู้นำแสดงถึงความรู้สึก ไวต่อการรับรู้ต่อผู้ตามในแง่ให้การยอมรับถึงความรู้สึก ความคิด การให้ความไว้วางใจ การแสดงความชื่นชม และรับฟังปัญหาของผู้ตามอย่างตั้งใจ การแสดงความเอื้ออาทรห่วงใยต่อ ปัญหาและความต้องการของลูกน้อง (Stogdill, 1974)

2. ภาวะผู้นำตามแนวคิดของมหาวิทยาลัยมิชิแกน (University of Michigan Studies) เป็นการศึกษาภาวะพฤติกรรมผู้นำที่มหาวิทยาลัยมิชิแกน (The Michigan Leadership Studies) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของกลุ่มและการวัดการทำงานกลุ่ม การหาข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้จัดการ โดยวิธีการรวบรวมจากการสัมภาษณ์ และการใช้แบบสอบถาม มีวัตถุประสงค์ คือ การวัดผลผลิตของกลุ่มในการปฏิบัติงานของผู้บริหาร พบว่า 1) พฤติกรรมการมุ่งความสัมพันธ์ที่งาน (Task-oriented Behavior) เป็นผู้นำที่มุ่งความสำคัญที่ความสำเร็จของงาน ผู้บริหารที่มีประสิทธิผล การทำงานต้องมีการวางแผน การกำหนดตารางเวลาปฏิบัติงาน การประสานงานในกิจกรรมของผู้ใต้บังคับบัญชา การจัดหาวัตถุดิบที่จำเป็น การจัดหาเครื่องมือ การให้ความช่วยเหลือด้านเทคนิคต่าง ๆ รู้จักการให้แนวทาง กำหนดเป้าหมายการทำงาน พฤติกรรมปรับตัวให้เข้ากับงานซึ่งเป็นการค้นพบที่สำคัญตามทฤษฎี

2) พฤติกรรมมุ่งความสัมพันธ์กับพนักงาน (Relationship-oriented Behavior) เป็นผู้นำที่ให้ความสนใจกับคน มุ่งความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล ตรงกันข้ามกับผู้นำที่มีพฤติกรรมมุ่งงาน มักไม่มีการใช้มนุษยสัมพันธ์ จะเห็นได้ว่าประสิทธิภาพของผู้บริหารแต่ละรายต้องขึ้นอยู่กับความคำนึงถึงผู้อื่นด้วย การให้การสนับสนุนและการให้ความช่วยเหลือ ผู้ใต้บังคับบัญชา รูปแบบของพฤติกรรมที่มุ่งความสัมพันธ์มีความสำคัญต่อประสิทธิภาพของภาวะผู้นำ เป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความไว้วางใจ ความมั่นใจ เป็นมิตร การให้ความสนใจ เพื่อที่จะให้เข้าใจถึงปัญหาและการช่วยพัฒนา ผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีความก้าวหน้าในอาชีพการงาน ให้คำแนะนำที่ดีในการทำงาน สร้างความพึงพอใจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา ทำให้ได้รับการยกย่อง นับถือจากผู้ใต้บังคับบัญชา ตั้งเป้าหมายและบรรลุวัตถุประสงค์ (Rensis Likert, 1947) ผู้นำแต่ละคนสามารถแสดงพฤติกรรมการเป็นผู้นำได้แบบใดแบบหนึ่งเท่านั้น และพฤติกรรมการเป็นผู้นำแบบมุ่งคนมีแนวโน้มของผลการปฏิบัติงานของกลุ่มมีประสิทธิภาพมากกว่าผู้นำที่มีพฤติกรรมแบบมุ่งงาน (Moorhead & Griffin, 2012)

3. ภาวะผู้นำตามแนวคิดของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ในปี พ.ศ. 1974 มีการสืบค้นที่ได้รับการยอมรับของห้องปฏิบัติการคณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด (Laboratory of Social Relations at Harvard University) การปฏิบัติการและเพื่อศึกษาพฤติกรรมสังคม โดยการสังเกตพฤติกรรมโดยตรง พบว่าผู้นำมี 2 รูปแบบ คือ 1) ผู้นำที่มุ่งทำงาน (Task Leader) 2) ผู้นำที่มุ่งสังคม (Social Leader) ศึกษาในกลุ่มนักศึกษาที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยที่เป็นผู้นำองค์กร ถึงแม้จะมีความแตกต่างในหน่วยงานของการวิเคราะห์และชนิดของการวิจัย ผลการวิจัยยืนยันไม่เปลี่ยนแปลง ผู้นำ 2 รูปแบบนี้ (Hoy & Miskel, 1991, pp 269-270)

ทฤษฎีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ (The Situational Leadership Theory)

การศึกษาภาวะผู้นำตามสถานการณ์ โดยมีความเชื่อว่าพฤติกรรมผู้นำที่มีประสิทธิผลจะปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ จากสถานการณ์หนึ่งไปสู่สถานการณ์หนึ่ง ซึ่งการเป็นผู้นำที่ดีนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยสถานการณ์ จึงทำให้การศึกษาแบบภาวะผู้นำตามสถานการณ์คิดขึ้นอย่างกว้างขวางและมีทฤษฎีที่สำคัญ คือ

1. ทฤษฎีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของฟีดเลอร์ (Fiedler's Situational) ผู้นำมีระดับการมุ่งงานและการมุ่งคนต่างกันความแตกต่างนี้ทำให้ผู้นำที่ดีในสถานการณ์หนึ่งมากกว่าไปอีกสถานการณ์หนึ่ง ทฤษฎีนี้พยายามจะชี้ให้เห็นว่าสถานการณ์แบบไหนที่ผู้นำสามารถจะกระทำได้ดีที่สุด จึงได้จำแนกภาวะผู้นำเป็นสองรูปแบบคือ แบบมุ่งสัมพันธ์ และแบบมุ่งงาน (Relationship & Task Leader) โดยใช้เครื่องวัดลักษณะบุคลิกภาพ (Personality Traits) ที่เรียกว่า "The Least-Preferred Coworker (LPC) Scales" (Fiedler, 1967)

2. ทฤษฎีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของเฮอร์ซี และแบลนชาร์ด (Hersey & Blanchard's Situation Leadership Theory) เป็นผู้พัฒนาทฤษฎีนี้ ระยะเวลาแรกเรียกว่า ทฤษฎีวงจรชีวิตของภาวะผู้นำ (Life-Cycle Theory of Leadership) แบ่งพฤติกรรมออกเป็นสองมิติ คือ พฤติกรรมมุ่งงาน และพฤติกรรมมุ่งสัมพันธ์ซึ่งผู้นำจะให้การติดต่อสื่อสารแบบสองทาง หรือมากกว่า พฤติกรรมใดจะเหมาะกับสถานการณ์ใด โดยพิจารณาจากความพร้อมของผู้ใต้บังคับบัญชาใน 2 ด้าน คือ ด้านความสามารถ (Ability) ดูจากความรู้ ทักษะและประสบการณ์ที่จำเป็นสำหรับงาน ด้วยความเต็มใจที่จะทำให้งานสำเร็จ ดูจากความเชื่อมั่น ความผูกพัน และแรงจูงใจที่จะทำงาน มี 4 รูปแบบ คือ 1) แบบกำกับ (Telling) ต้องกำหนดสิ่งที่จะทำและวิธีการดำเนินงานให้กำกับและควบคุมอย่างใกล้ชิดในสถานการณ์ที่ผู้ใต้บังคับบัญชามีความพร้อม 2) แบบขายความคิด (Selling) สิ่งที่จะทำและให้โอกาสในการทำความเข้าใจในงานนั้น ใช้ในสถานการณ์ ผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีความเต็มใจ มีความมั่นใจที่จะทำงาน 3) แบบมีส่วนร่วม (Participating) การติดต่อสองทางและความร่วมมือ ใช้สถานการณ์ที่ผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีความสามารถที่จะรับผิดชอบงานแต่ไม่มีความเต็มใจ 4) แบบมอบอำนาจ (Delegating) ให้ความเป็นอิสระในการทำงานมาก ใช้กับสถานการณ์ ที่ผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีความสามารถ มีความเต็มใจหรือความมั่นใจที่จะทำงาน (Hersey & Blanchard, 1969)

3. ทฤษฎีทางสู่เป้าหมาย (The Path-Goal Theory) เป็นอีกทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำตามสถานการณ์เป็นผลมาจากงานวิจัยที่เกี่ยวกับแรงจูงใจ พัฒนาโดย House & Mitchell (1974:81-97) เป้าหมายของทฤษฎี คือ การส่งเสริมการเพิ่มการปฏิบัติงานของบุคลากร พร้อมกับความพึงพอใจของบุคลากรให้สูงขึ้น โดยเน้นที่การจูงใจเป็นสำคัญ และเชื่อว่าประสิทธิผลของผู้นำขึ้นอยู่กับความสามารถของการจูงใจ และการสร้างความพึงพอใจให้แก่บุคลากร ระดับที่ 1 บุคคลที่ได้รับการทำงานให้ได้ผลงานมาก ถ้าเขารู้ว่าความพยายามของเขาเป็นผลทำให้งานสำเร็จ ระดับที่ 2 บุคคลจะรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างผลการทำงานของเขากับรางวัลที่ได้รับ แบ่งพฤติกรรมผู้นำเป็น 4 ประเภท คือ 1) ภาวะผู้นำแบบใช้อำนาจ (Directive Leadership) เป็นพฤติกรรมของผู้นำ ที่ปฏิบัติหน้าที่ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยการใช้คำสั่งเกี่ยวกับการทำงาน บอกถึงวิธีการทำงานตลอดจนกำหนดเวลาทำงานเสร็จให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทราบ ผู้นำแบบใช้อำนาจจะกำหนดมาตรฐานของการทำงานพร้อมกฎระเบียบที่ชัดเจนแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา 2) ภาวะผู้นำแบบสนับสนุน (Supportive Leadership) ผู้นำให้การสนับสนุนและมี พฤติกรรมที่เป็นมิตร ผู้ใต้บังคับบัญชาเข้าถึงง่าย เป็นผู้นำที่ใส่ใจสวัสดิภาพความเป็นอยู่และความต้องการ ในฐานะผู้ใต้บังคับบัญชา สร้างบรรยากาศที่ดีของการทำงาน ให้การปฏิบัติอย่างเสมอภาค และ

ให้การนับถือต่อศักดิ์ศรี 3) ภาวะผู้นำแบบให้มีส่วนร่วม (Participative Leadership) เป็นผู้นำที่แสดงพฤติกรรมต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ด้วยการขอคำปรึกษาก่อนที่จะตัดสินใจ ขอความคิดเห็น และข้อเสนอแนะกระตุ้น ให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีการประชุมกับผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่เสมอ มีการกระตุ้นให้อภิปรายกลุ่ม เขียนข้อเสนอแนะ 4) ภาวะผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จของงาน (Achievement Oriented Leadership) เป็นผู้นำที่กำหนดเป้าหมายที่ท้าทายสร้างความมีมาตรฐาน ด้านความเป็นเลิศสูงแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา แสวงหาวิธีปรับปรุงการปฏิบัติงาน รวมทั้งการตั้งความคาดหวังต่อผู้ใต้บังคับบัญชาแสดงความมั่นใจว่าผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถปฏิบัติงานที่มีมาตรฐานสูงได้เสร็จ (Griffin & Moorhead, 2014)

การศึกษาภาวะผู้นำตามสถานการณ์ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ หมายถึง ภาวะผู้นำสามารถแบ่งพฤติกรรมออกเป็นสองมิติ คือ พฤติกรรมมุ่งงาน และพฤติกรรมมุ่งสัมพันธ์ โดยพิจารณาจากความพร้อมของผู้ใต้บังคับบัญชาใน 2 ด้าน คือ ด้านความสามารถ (Ability) ดูจากความรู้ ทักษะและประสบการณ์ ความจำเป็นสำหรับงาน ความเต็มใจที่จะทำงานสำเร็จ ความเชื่อมั่น ความผูกพัน และแรงจูงใจที่จะทำงาน มี 4 รูปแบบ คือ 1) แบบกำกับ (Telling) ต้องกำหนดสิ่งที่จะทำและวิธีการดำเนินงานให้กำกับและควบคุมอย่างใกล้ชิด 2) แบบขายความคิด (Selling) ให้โอกาสในการทำความเข้าใจในงานนั้น 3) แบบมีส่วนร่วม (Participating) การติดต่อสองทางและความร่วมมือ 4) แบบมอบอำนาจ (Delegating) ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และกาลเวลาที่เหมาะสม

ทฤษฎีภาวะผู้นำบูรณาการ (The Integrative Leadership Theory)

ทฤษฎีภาวะผู้นำเปลี่ยนไปสู่กระบวนการเชิงบูรณาการ รวบรวมทฤษฎีลักษณะผู้นำ ทฤษฎีพฤติกรรมของผู้นำ ทฤษฎีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ เพื่ออธิบายถึงการมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำ และผู้ตามที่มีประสิทธิภาพ งานและความสำเร็จของกลุ่มและองค์กรระดับสูง หรือศึกษาคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำที่มีประสิทธิภาพต่อผู้ตามแตกต่างกันในสถานการณ์ที่ต่างกัน ภาวะผู้นำเชิงบูรณาการที่มีความสำคัญ คือ ภาวะผู้นำเชิงศรัทธาบารมี ภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

1. ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงศรัทธาบารมี (Charismatic Leadership) เป็นกระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงในเจตคติและข้อตกลงเบื้องต้นของสมาชิกในองค์กร และการสร้างความสัมพันธ์ผูกพันกับวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยเฉพาะในภาวะวิกฤติ โดยอาศัยคุณลักษณะหรือคุณภาพของผู้นำในด้าน ความเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ การมีทักษะในการสื่อสารที่ดี ความมั่นใจในตนเอง ความเชื่อมั่นในหลักคุณธรรม ความสามารถสร้างแรงบันดาลใจ

ให้เกิดความเชื่อ มีพลังตื่นตัวและมุ่งให้เกิดการกระทำแสดงอำนาจเชิงสัมพันธ์ มั่นคงในวิสัยทัศน์ และยุทธศาสตร์ การแสดงภาวะผู้นำตามทฤษฎี มีลักษณะเป็น ผู้นำจะต้องมุ่งให้เป็นไปในทางบวก ตอบสนองต่ออุดมการณ์และผลประโยชน์ต่อองค์การหรือ ส่วนรวม (Socialized Charismatic) ไม่มุ่งการตอบสนองต่อความต้องการหรือผลประโยชน์ส่วนตัว (Personalized Charismatic)

2. ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Leadership) เป็นกระบวนการกำหนดทิศทางขององค์การ การสร้างทางเลือกและการนำไปสู่การปฏิบัติ เชื่อว่าการที่จะให้ บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรนั้นจะต้องเป็นผลจากการที่ติดตามสถานการณ์เปลี่ยนแปลง ทั้งภายในและภายนอกองค์การ การคาดการณ์ถึงอนาคตขององค์การในระยะยาวและการพัฒนา ยุทธศาสตร์เพื่อมุ่งสู่อนาคตที่พึงประสงค์

3. ทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) เป็นสิ่งที่ผู้นำทำแล้วประสบความสำเร็จหรือทำแล้วก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมากกว่าที่มุ่งจะ อธิบายถึงคุณลักษณะของผู้นำ เพื่อให้เกิดความศรัทธาและมีปฏิกริยาจากผู้ตาม เพราะลักษณะที่ สำคัญของภาวะแห่งการเปลี่ยนแปลงคือการมุ่งให้มีการเปลี่ยนแปลงจากสภาพเดิม กระตุ้นให้ ผู้ตามได้ตระหนักถึงโอกาสหรือปัญหา และการร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ ให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ ในองค์การ เป็นตัวการเปลี่ยนแปลงมีวิสัยทัศน์แน่วแน่ ที่จะทำให้บรรลุผล กล่าวเสี่ยงด้วยการไตร่ตรอง สามารถ สร้างค่านิยมหลักเพื่อชี้นำพฤติกรรม แห่งตนมีความสามารถทางสติปัญญา เคารพในความสามารถ ในบุคคลอื่น มีความยืดหยุ่น เปิดกว้างต่อการเรียนรู้จากประสบการณ์

นอกจากนี้ปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงทุก ๆ ด้าน องค์การต้องเผชิญกับสภาวะ การเปลี่ยนแปลง ทั้งในระดับโลก ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ ระดับสังคม ระดับองค์การ ระดับ กลุ่ม จนกระทั่งระดับบุคคล ทั้งในด้านสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม ค่านิยม ข้อมูล ข่าวสาร เทคโนโลยีและอื่น ๆ หากมองในระดับองค์การทุกองค์การทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจและภาคเอกชน ทุกกลุ่มขององค์การและในทุกส่วนระดับ มีความจำเป็นที่จะต้องมีการ วิเคราะห์ตนเอง หรืออาจจะต้องเปรียบเทียบกับคู่แข่งกันของตน ทั้งจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและ อุปสรรคปัญหาต่าง ๆ ขององค์การ เพื่อให้เห็นความสำคัญและความเร่งด่วนในการที่จะต้อง ปรับเปลี่ยนหรือเปลี่ยนแปลงตนเอง และเพื่อให้ตระหนักอย่างแท้จริงว่า หากเราไม่เปลี่ยนแปลง ตนเอง ขณะที่สภาวะแวดล้อมและปัจจัยต่าง ๆ รอบตัวเรามีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

ความสำคัญของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้นำในยุคปัจจุบันได้ให้ความสำคัญต่อการ เปลี่ยนแปลง ดังนั้นผู้นำยุคใหม่ต้องสามารถทำให้องค์กรเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี ผู้บริหาร คือ ผู้ที่ทำงานประจำให้ถูกต้อง ในขณะที่ ผู้นำ คือ ผู้ที่ทำให้เกิดการสร้างสรรค์นวัตกรรมโดย

การตัดสินใจเลือกในสิ่งที่ควรทำ ก่อให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงและจุดประกายสร้างแรงบันดาลใจ ให้แก่ผู้ตามให้เกิดการเริ่มต้นและยืนหยัดมุ่งมั่นทุ่มเท ความพยายามปฏิบัติงาน (ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ, 2551 : 85) ปัจจัยที่จะมีอิทธิพลต่อความมีประสิทธิภาพหรือประสิทธิผลต่อองค์กร ตัวแปรหรือ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน แรงจูงใจและความพึงพอใจในการทำงาน การ พัฒนาสมรรถนะและศักยภาพของพนักงาน คือ ภาวะผู้นำ ในที่นี้จะหมายถึง พฤติกรรมหรือ กระบวนการที่บุคคลหนึ่งมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่นหรือกลุ่มในการทำงาน มีแนวคิด ทฤษฎีหนึ่ง ที่ได้รับการยอมรับและกล่าวถึงกันมาก คือ “ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง” (Transformational Leadership) ความสำคัญของภาวะผู้นำถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จหรือ ความล้มเหลวขององค์กร ดังที่ว่า “Put the Right Man on the Right Job” เป็นการเลือกคนให้ เหมาะสมกับงาน ตามความรู้ ความสามารถของแต่ละบุคคล รวมถึงทักษะต่าง ๆ ในการทำงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการพัฒนา ดังนั้นการเลือกคนให้เหมาะสมกับงาน นอกจาก ความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะเชิงพฤติกรรม ยังช่วยให้เลือกคนให้เหมาะสมกับงาน ได้มากยิ่งขึ้น (รัชนีวรรณ วณิชยธนอม, 2550, น. 55)

แนวคิด ทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงถือเป็นทฤษฎีของการศึกษาภาวะผู้นำ แนวใหม่ หรือเป็นกระบวนทัศน์ใหม่ (New Paradigm) ของภาวะผู้นำ โดยเป็นแนวคิดที่ถูกนำเสนอ เป็นครั้งแรกในช่วงราวปี พ.ศ. 2519 โดย J.V. Downton (1973) ในงานเรื่อง “Rebel Leadership: Commitment and Charisma in a Revolutionary Process.” และต่อมาในปี พ.ศ. 2521 ได้มี ผลงานของ Jame M. Burns (2003) ทำให้เขาได้รับสิทธิ์ในการเป็นผู้ริเริ่มแนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลง โดย Jame M. Burns (2003) ได้พยายามเชื่อมโยงบทบาทความเป็นผู้นำกับ ความเป็นผู้ตามโดยได้กล่าวถึง ผู้นำ คือ เป็นบุคคลที่กระตุ้นแรงจูงใจผู้ตาม เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ทั้งของผู้นำและผู้ตาม ซึ่งเป็นทัศนะของความเป็นผู้นำแตกต่างจากการใช้อำนาจแบบเดิม เนื่องจากเป็นสิ่งที่ผู้ตามต้องการด้วยเช่นกัน และในช่วงปี พ.ศ. 2523 Bernard M. Bass ได้ขยาย และปรับปรุง แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงจากพื้นฐานของ Jame M. Burns (2003) โดยการให้ความสำคัญมากขึ้นต่อความต้องการของผู้ตามมากกว่าผู้นำ และเสนอว่าภาวะ ผู้นำการเปลี่ยนแปลง สามารถใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ

Jame M. Burns Jame M. Burns (1978) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นการศึกษาระดับผู้นำที่ส่งความคิดเกี่ยวกับผู้นำและผู้ตามมารวมกันทำให้บทบาทของผู้นำ กับผู้ตามกลายเป็นมโนทัศน์รวม กล่าวคือ เป็นปฏิสัมพันธ์ร่วมกันของผู้นำกับผู้ตาม และให้ ความหมายของภาวะผู้นำ ว่าการทำให้ผู้ตามปฏิบัติเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่แสดงออกถึงค่านิยม

แรงจูงใจความต้องการ ความจำเป็น ความคาดหวังของทั้งผู้นำและผู้ตาม และมีความเห็นว่
 ภาวะผู้นำเป็นปฏิสัมพันธ์ของบุคคลที่มีความแตกต่างกันในด้านอำนาจ ระดับแรงจูงใจและทักษะ
 เพื่อไปสู่จุดหมายรวมกัน ซึ่งเกิดขึ้นไว้ 3 ลักษณะคือ ภาวะผู้นำการแลกเปลี่ยน (Transactional
 Leadership) เป็นปฏิสัมพันธ์ที่ผู้นำริเริ่มติดต่อกับผู้ตาม เพื่อแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน
 โดยใช้กระบวนการต่อรองโดยผู้นำการแลกเปลี่ยนจะใช้รางวัลสนองความต้องการของผู้ตาม
 เพื่อแลกเปลี่ยนกับการทุ่มเท ความพยายาม เพื่อทำงานให้สำเร็จ ซึ่งทั้งผู้นำและผู้ตามมีความต้องการ
 อยู่ในระดับแรกของระดับความต้องการของ Abraham Maslow (Maslow's Need Hierarchy
 Theory) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ผู้นำการเปลี่ยนแปลง
 ตระหนักถึงความต้องการของผู้ตาม ค้นหาแรงจูงใจของ ผู้ตาม พัฒนาผู้ตาม ผลของผู้นำการ
 เปลี่ยนแปลง คือ ผู้นำและผู้ตามมีแรงสัมพันธ์กันในการยกระดับความต้องการซึ่งกันและกัน
 ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งสองฝ่าย คือ เปลี่ยนผู้ตามไปเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและเปลี่ยน
 ผู้นำการเปลี่ยนแปลงไปเป็นผู้นำจริยธรรม ผู้นำการเปลี่ยนแปลงตระหนักถึงความต้องการของ
 ผู้ตาม โดยการกระตุ้นให้ผู้ตามเกิดความรู้สึก (Conscious) ของความต้องการยกระดับความ
 ต้องการของผู้ตามให้สูงขึ้นตามระดับความต้องการของ Abraham Maslow และทำให้ผู้ตามเกิด
 จิตสำนึกของอุดมการณ์อันสูงส่ง และยึดถือค่านิยมเชิง จริยธรรมเป็นค่านิยมจุดหมาย (End
 Values) เช่น อิสรภาพ ความยุติธรรม ความเสมอภาค สันติภาพ และสิทธิมนุษยชน เพื่อไม่ให้
 ผู้ตามถูกครอบงำด้วยอำนาจ ความกลัว ความโลภ ความเกลียด ความอิจฉาริษยา และภาวะผู้นำ
 จริยธรรม (Moral Leadership) ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะกลายเป็นผู้นำจริยธรรม เมื่อเขาได้
 ยกระดับความประพฤติของมนุษย์ และความปรารถนาเชิงจริยธรรมของทั้ง 2 ฝ่ายให้สูงขึ้น และ
 ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งสองฝ่าย สาระสำคัญของผู้นำจริยธรรม คือ การที่ผู้นำตระหนักถึง
 ความต้องการที่แท้จริงของผู้ตาม อำนาจของผู้นำ จะเกิดขึ้นเมื่อผู้นำทำให้ผู้ตามเกิดความ
 ไม่พึงพอใจต่อสภาพเดิม สร้างจิตสำนึกให้ผู้ตามรู้สึกเกิดความต้องการอย่างแรงกล้า และเป็น
 ความต้องการที่สูงกว่าเดิมตามระดับความต้องการของ Abraham Maslow แล้วจึงดำเนินการ
 เปลี่ยนแปลง คงจะทำให้ผู้ตามร่วมกันเคลื่อนไหวไปสู่จุดหมายที่สูงส่งที่ยังประโยชน์ทั้งแก่ผู้นำ
 และผู้ตาม ซึ่งผู้นำ ทั้ง 3 ลักษณะนี้ ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนจะเกิดผลประโยชน์เื่ออำนาจซึ่งกัน
 และกัน เพื่อแลกเปลี่ยนกับการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งตรงกันข้ามกับผู้นำการเปลี่ยนแปลง
 ซึ่งมุ่งผู้นำและผู้ตามมีสัมพันธ์กันเกิดการเปลี่ยนแปลงไปเป็นผู้นำจริยธรรมผู้ตามมีความสำนึก
 ตามระดับของ Abraham Maslow ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะมุ่งเปลี่ยนสภาพไปสู่ภาวะผู้นำ
 แบบจริยธรรม

Bernard M. Bass Bernard M. Bass (1997) ได้กล่าวว่าทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง คือ กระบวนการเปลี่ยนสภาพในองค์กร และชี้ให้เห็นว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นมากกว่า บารมี (Charisma) ซึ่งได้รับการนิยามว่าเป็นกระบวนการซึ่งผู้นำส่งอิทธิพลต่อผู้ตาม โดยการปลุกเร้าความเข้มแข็งและความเป็นเอกลักษณ์ของผู้นำ โดยความมีบารมีมีความจำเป็นแต่ไม่เพียงพอสำหรับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ยังมีส่วนประกอบที่สำคัญอีก 3 ส่วนของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง คือ การกระตุ้นทางปัญญา (Intellectual Stimulation) การคำนึงถึงความ เป็นปัจเจกบุคคล (Individualized Consideration) และการสร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational Motivation) ทั้ง 3 องค์ประกอบรวมกับการสร้างบารมีเป็นองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กัน เพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงให้แก่ผู้ตาม ผลที่ผสมผสานนี้ทำให้ผู้นำการเปลี่ยนแปลง แตกต่างกับ ผู้นำแบบมีบารมี ผู้นำการเปลี่ยนแปลงพยายามที่จะเพิ่มพลัง (Empower) และยกระดับผู้ตาม ในขณะที่ผู้นำแบบบารมีทำให้ผู้ตามอ่อนแอและต้องคอยพึ่งพาผู้นำ และสร้างความจงรักภักดี มากกว่าความผูกพันในด้านแนวคิด โดยไม่ใช่เพียงแต่การใช้สิ่งจูงใจ (Incentive) เพื่อให้มีความ พยายามมากขึ้น แต่จะรวมการทำให้งานที่ต้องการมีความชัดเจนขึ้นเพื่อการให้รางวัลตอบแทน และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความแตกต่างจากภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน ในผู้นำคนเดียวกัน อาจใช้ภาวะผู้นำทั้งสองแบบแต่ในสถานการณ์หรือเวลาที่แตกต่างกัน

Bernard M. Bass & Bruce J. Avolio Bernard M. Bass & Bruce J. Avolio (1994) ได้วิเคราะห์องค์ประกอบ ทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงว่า ผู้นำที่สามารถโน้มน้าว จิตใจผู้ใต้บังคับบัญชาให้กระทำตามที่ผู้นำปรารถนาหรือให้ความร่วมมือกระทำกิจกรรมให้ บรรลุผลตามต้องการ ประกอบด้วย คุณลักษณะสำคัญ 4 ประการ คือ

1. การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (Charismatic Leadership) หมายถึง การที่ผู้นำประพฤติตัวเป็นแบบอย่างสำหรับผู้ตาม ผู้นำจะเป็นที่ยกย่อง เคารพนับถือศรัทธา ไว้วางใจและทำให้ผู้ตามเกิดความภาคภูมิใจ เมื่อได้ร่วมงานกัน โดยผู้นำจะต้องเป็นบุคคลที่มี วิสัยทัศน์ ผู้นำเป็นผู้ไว้ใจได้ว่าจะทำในสิ่งที่ถูกต้อง ผู้นำเป็นผู้ที่มีศีลธรรมและมีจริยธรรมสูง ผู้นำจะหลีกเลี่ยงที่จะใช้อำนาจ เพื่อผลประโยชน์ส่วนตน ประพฤติตนเพื่อให้เกิด ประโยชน์แก่ผู้อื่น และเพื่อประโยชน์ของกลุ่ม

2. การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration Motivation) หมายถึง การที่ผู้นำจะ ประพฤติในทางที่จูงใจให้เกิดแรงบันดาลใจกับผู้ตาม โดยการสร้างแรงจูงใจภายใน ผู้นำจะกระตุ้น จิตวิญญาณของทีม ให้มีชีวิตชีวา มีการแสดงออกซึ่งความกระตือรือร้น การสร้างเจตคติที่ดีและ การคิดในแง่บวก ผู้นำจะแสดงการอุทิศตัวหรือความผูกพันต่อเป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วมกัน

ผู้นำจะแสดงความเชื่อมั่นและแสดงให้เห็นความตั้งใจอย่างแน่วแน่ว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายได้ ผู้นำจะช่วยให้ผู้ตามมองข้ามผลประโยชน์ของตนเพื่อวิสัยทัศน์และภารกิจขององค์กรและช่วยให้ผู้ตาม พัฒนาความผูกพันของตนต่อเป้าหมายระยะยาว

3. การกระตุ้นทางปัญญา (Intellectual Stimulation) หมายถึง การที่ผู้นำมีการกระตุ้นผู้ตามให้ตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในหน่วยงาน ทำให้ผู้ตามมีความต้องการหาแนวทางใหม่ ๆ มาแก้ปัญหาในหน่วยงานเพื่อหาข้อสรุปใหม่ที่ดีกว่าเดิม เพื่อทำให้เกิดสิ่งใหม่และสร้างสรรค์ โดยผู้นำมีการคิดและแก้ไขปัญหอย่างเป็นระบบ มีการจูงใจและสนับสนุน ความคิดริเริ่มใหม่ ๆ มีการให้กำลังใจผู้ตามให้พยายามหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยวิธีใหม่ ๆ การกระตุ้นทางปัญญา การพัฒนาความสามารถของผู้ตามในการที่จะตระหนักเข้าใจและ แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง

4. การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ผู้นำจะมีความสัมพันธ์กับบุคคลในฐานะเป็นผู้ดำเนินการดูแลเอาใจใส่ผู้ตามเป็นรายบุคคล และทำให้ผู้ตามรู้สึกมีคุณค่าและมีความสำคัญ ผู้นำจะเป็นโค้ช (Coach) และเป็นที่ปรึกษา (Mentor) ของผู้ตาม เพื่อการพัฒนาผู้ตาม ผู้นำจะมีการปฏิบัติต่อผู้ตามโดยการให้โอกาสในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ สร้างบรรยากาศของการให้การสนับสนุน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลความจำเป็น และความต้องการ ยอมรับในการความแตกต่างของแต่ละบุคคล อำนาจในการตัดสินใจมากกว่า มีการส่งเสริมการสื่อสารสองทางและมีการจัดการด้วยการเดินดูรอบ ๆ (Management by Walking Around) มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ตามเป็นการส่วนตัว มีความสนใจในความกังวลของแต่ละบุคคล ผู้นำจะมีการฟังอย่างมีประสิทธิภาพ มีการเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Empathy) มอบหมายงานเพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาผู้ตาม เปิดโอกาสให้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ โดยผู้นำจะดูแลว่าต้องการคำแนะนำ การสนับสนุนและการช่วยให้อำนาจในการทำงานที่ รับผิดชอบอยู่หรือไม่โดยที่ผู้ตามจะไม่รู้สึกว่ากำลังถูกตรวจสอบ (การุณพันธ์ รัตนแสนวงษ์, 2555 : 53)

Wayne K. Hoy & Cecil G. Miskel Wayne K. Hoy & Cecil G. Miskel (2005) ได้กล่าวว่า ทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง คือ ผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีลักษณะดังนี้ 1) สามารถกำหนดชี้แจงในเรื่องความต้องการ จำเป็นสำหรับการเปลี่ยนแปลงให้ชัดเจน 2) สร้างวิสัยทัศน์ใหม่ และรวบรวมความผูกพันต่อวิสัยทัศน์ 3) ดลใจผู้ตามคำนึงถึงประโยชน์ขององค์กรมากกว่าประโยชน์ของตนเอง 4) เปลี่ยนแปลงองค์การให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ที่ได้ร่วมวางไว้มากกว่าที่จะทำงานภายในบริบทเดิม 5) เป็นที่ศึกษาหรือเป็นพี่เลี้ยงแก่ผู้ตาม เพื่อที่จะให้ผู้ตามมีความรับผิดชอบที่มากขึ้นในเรื่องการพัฒนาตนเองและผู้อื่น ผู้ตามจะกลายเป็นผู้นำ และผู้นำจะ

กลายเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือผู้นำในการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) และในที่สุดจะสามารถเปลี่ยนแปลงองค์กรได้ (จිරวัฐรัฐ บุญวัฒน์ภรณ์, 2556, น. 96)

จากการศึกษาผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความสำคัญของผู้นำการเปลี่ยนแปลง คือ ผู้นำสามารถแสดงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยการใช้ในกระบวนทัศน์ใหม่ ๆ ในการจัดการบริหาร ไม่ว่าจะเป็นการเลือกคนให้เหมาะสมกับงาน เป็นผู้ที่ทำให้เกิดการสร้างนวัตกรรมโดยการตัดสินใจเลือกในสิ่งที่ควรทำ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้ตาม ทำให้เกิดการเริ่มต้นและยืนหยัดมุ่งมั่นทุ่มเทความพยายามปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น

องค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

Bass and Avolio (1994) ได้เสนอองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ 1) มีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (Idealized Influence หรือ Charisma Leadership: II หรือ CL) หมายถึง การที่ผู้นำประพฤติตัวเป็นแบบอย่างสำหรับผู้ตาม เป็นที่ยกย่อง เคารพนับถือ ศรัทธา ไว้วางใจ และทำให้ผู้ตามเกิดความภาคภูมิใจเมื่อร่วมงาน ผู้ตามจะพยายามประพฤติปฏิบัติเหมือนกับผู้นำและต้องการเลียนแบบผู้นำ การปฏิบัติเพื่อบรรลุถึงคุณลักษณะนี้ คือ ผู้นำจะต้องมีวิสัยทัศน์และสามารถถ่ายทอดไปยังผู้ตาม มีความสม่ำเสมอมากกว่าการเอาแต่อารมณ์ สามารถควบคุมอารมณ์ได้ในสถานการณ์วิกฤต เป็นผู้ที่ไว้ใจได้ว่าจะทำในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นผู้มีศีลธรรมและมีจริยธรรมสูง หลีกเลี้ยงที่จะใช้อำนาจเพื่อผลประโยชน์ส่วนตน ประพฤติตนเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นและเพื่อประโยชน์ของกลุ่ม แสดงให้เห็นถึงความเฉลียวฉลาด ความมีสมรรถภาพ ความตั้งใจ การเชื่อมั่นในตนเอง ความแน่วแน่ในอุดมการณ์ ความเชื่อและค่านิยมของเขา เสริมความภาคภูมิใจ ความจงรักภักดี และความมั่นใจของผู้ตาม และทำให้ผู้ตามมีความเป็นพวกเดียวกัน โดยอาศัยวิสัยทัศน์และการมีจุดประสงค์ร่วมกัน แสดงความมั่นใจช่วยสร้างความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกัน เพื่อการบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ผู้ตามจะเลียนแบบผู้นำ และพฤติกรรมของผู้นำจากการสร้างความมั่นใจในตนเอง ประสิทธิภาพและความเคารพในตนเอง ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงรักษาอิทธิพลของตนในการบรรลุเป้าหมายและปฏิบัติภาระหน้าที่ขององค์กร 2) การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration Motivation : IM) หมายถึง การที่ผู้นำจะประพฤติในทางที่จูงใจให้เกิดแรงบันดาลใจกับผู้ตาม โดยการสร้างแรงจูงใจภายใน การให้ความหมายและท้าทายในเรื่องานของผู้ตาม ผู้นำจะกระตุ้นจิตวิญญาณของทีม (Team spirit) ให้มีชีวิตชีวา มีการแสดงออกซึ่งความกระตือรือร้น โดยการสร้างเจตคติที่ดีและการคิดในแง่บวก ผู้นำจะทำให้ผู้ตามสัมผัสกับภาพที่งดงามของอนาคต ผู้นำจะสร้างและสื่อความหวังที่ผู้นำต้องการอย่างชัดเจน อุตสาหหรือความผูกพันต่อเป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วมกัน แสดงความเชื่อมั่นและแสดงให้เห็น

ความตั้งใจอย่างแน่วแน่ว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายได้ช่วยให้ผู้ตามมองข้ามผลประโยชน์ของตน เพื่อวิสัยทัศน์และภารกิจขององค์กร ช่วยให้ผู้ตามพัฒนาความผูกพันของตนต่อเป้าหมายระยะยาว และบ่อยครั้งพบว่า การสร้างแรงบันดาลใจนี้ เกิดขึ้นผ่านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และการกระตุ้นทางปัญญา ช่วยให้ผู้ตามจัดการกับอุปสรรคของตนเอง และเสริมความคิดสร้างสรรค์ 3) การกระตุ้นทางปัญญา (Intellectual Stimulation : IS) หมายถึง การที่ผู้นำมีการกระตุ้นผู้ตามให้ตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในหน่วยงาน ทำให้ผู้ตามมีความต้องการหาแนวทางใหม่ ๆ มาแก้ปัญหาในหน่วยงาน เพื่อหาข้อสรุปใหม่ที่ดีกว่าเดิม เพื่อทำให้เกิดสิ่งใหม่และสร้างสรรค์โดยผู้นำมีการคิดและการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีการตั้งสมมติฐาน การเปลี่ยนกรอบ (Reframing) การมองปัญหา และการเผชิญกับสถานการณ์เก่า ๆ ด้วยวิถีทางใหม่แบบใหม่ ๆ มีการจูงใจและสนับสนุนความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ในการพิจารณาปัญหา และหาคำตอบของปัญหา มีการให้กำลังใจผู้ตามให้พยายามหาทางแก้ปัญหา มีการกระตุ้นให้ผู้ตามแสดงความคิดและเหตุผล และไม่วิจารณ์ความคิดของผู้ตาม แม้ว่ามันจะแตกต่างไป จากความคิดของผู้นำ ทำให้ผู้ตามรู้สึกว่ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ท้าทายและเป็นโอกาสที่ดีที่จะแก้ปัญหาพร้อมกัน สร้างความเชื่อมั่นให้ผู้ตามว่าปัญหาทุกอย่างต้องมีวิธีแก้ไข แม้บางปัญหาจะมีอุปสรรคมากมาย พิสูจน์ให้เห็นว่าสามารถเอาชนะอุปสรรคทุกอย่างจากความร่วมมือ ร่วมใจในการแก้ปัญหาของผู้ร่วมงานทุกคน ผู้ตามจะได้รับการกระตุ้นให้ตั้งคำถามต่อค่านิยมของ ตนเอง ความเชื่อและประเพณี การกระตุ้นทางปัญญา เป็นส่วนที่สำคัญของการพัฒนาความสามารถของ ผู้ตามในการที่จะตระหนัก เข้าใจและแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Individualized Consideration : IC) ผู้นำจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลในฐานะ เป็นผู้นำให้การดูแลเอาใจใส่ผู้ตามเป็นรายบุคคลและทำให้ผู้ตามรู้สึกมีคุณค่าและมีความสำคัญ เป็นโค้ช (Coach) และเป็นทีปรึกษา (Advisor) ของผู้ตามแต่ละคน เพื่อการพัฒนาผู้ตาม เอาใจใส่ เป็นพิเศษในความต้องการของปัจเจกบุคคล เพื่อความสัมฤทธิ์ผลและเติบโตของแต่ละคน พัฒนา ศักยภาพของผู้ตามและเพื่อนร่วมงานให้สูงขึ้น ปฏิบัติต่อผู้ตามโดยการให้โอกาสในการเรียนรู้สิ่ง ใหม่ ๆ สร้างบรรยากาศของการให้การสนับสนุน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้าน ความจำเป็น และความต้องการ แสดงให้เห็นว่าเข้าใจและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล การได้รับกำลังใจมากกว่า ได้รับอำนาจการตัดสินใจด้วยตนเองมากกว่า มีมาตรฐานที่เคร่งครัดว่า มีโครงสร้างงานที่มากกว่า มีการส่งเสริมการสื่อสารสองทาง และมีการจัดการด้วยการเดินดูรอบ ๆ (Management by walking around) มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ตาม

Bennis and Nanus (1985) ได้กล่าวว่า พฤติกรรมของผู้นำการเปลี่ยนแปลงใน 3 ประเด็น คือ 1) การพัฒนาวิสัยทัศน์ 2) การพัฒนาความผูกพันและความไว้วางใจ 3) การเสริมสร้างการเรียนรู้ภายในองค์กร 4) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

Kouzes and Posner (1997) ได้กล่าวว่า ผู้นำการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย 1) การมีวิสัยทัศน์ประกอบด้วย การมองไปข้างหน้า การมองโลกอย่างครอบคลุม การมองย้อนอดีต การรับรู้ข้อมูลอย่างลึกซึ้ง 2) การมีบุคลิกภาพของสิ่งแวดลอมรอบข้าง การทบทวนวิสัยทัศน์ 2) การมีบุคลิกภาพ 3) การมีสัญลักษณ์ 4) การเสริมสร้างอำนาจ 5) การกระตุ้นให้ใช้สติปัญญา

Tichy & Devanna (1986) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะของผู้นำการเปลี่ยนแปลง ดังนี้ 1) เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง จะเปลี่ยนองค์การที่ตนเองรับผิดชอบไปสู่เป้าหมายที่ดีกว่า คล้ายกับผู้ฝึกสอนหรือโค้ช นักกีฬาที่ต้องรับผิดชอบทีมที่ไม่เคยชนะใครเลย ต้องมีการเปลี่ยน เป้าหมายเพื่อความเป็นผู้ชนะ และต้องสร้างแรงบันดาลใจให้ลูกทีมเล่นให้ดีที่สุดเพื่อชัยชนะ 2) เป็นคนกล้าและเปิดเผย เป็นคนที่ต้องเสี่ยง แต่มีความสุขและมีจุดยืนของตนเองกล้าเผชิญกับความจริง กล้าเปิดเผยความจริง 3) เชื่อมมั่นในคนอื่น ผู้นำการเปลี่ยนแปลงไม่ใช่เผด็จการ แต่มีอำนาจและสนใจคนอื่น ๆ มีการทำงานโดยมอบอำนาจให้คนอื่นทำโดยเชื่อว่าคนอื่นก็มีความสามารถ 4) ใช้คุณค่าเป็นแรงผลักดัน ผู้นำการเปลี่ยนแปลงนี้จะชี้นำให้ผู้ตามตระหนักถึงคุณค่าของเป้าหมาย และสร้างแรงผลักดันการปฏิบัติงานเพื่อบรรลุเป้าหมายที่มีคุณค่า 5) เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้นำการเปลี่ยนแปลงนี้จะนึกถึงสิ่งที่ตนเองเคยทำผิดพลาดเป็นบทเรียน และจะพยายามเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาตนเองตลอดเวลา 6) มีความสามารถที่จะเผชิญกับความสลับซับซ้อน ความคลุมเครือ และความไม่แน่นอน ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะมีความสามารถในการเผชิญปัญหาที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ 7) เป็นผู้มองการณ์ไกล ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะมีความสามารถในการมองการณ์ไกลที่สามารถที่จะนำความหวัง ความฝันมาทำให้เป็นความจริงได้

Leihwood and Jantzi (1994) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นการแสดงพฤติกรรมของผู้นำที่คอยกระตุ้น ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนำองค์กรมุ่งสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายของกลุ่ม และการให้ความร่วมมือ ประกอบด้วย 1) การระบุวิสัยทัศน์ 2) การถือฤลการยอมรับเป้าหมายของกลุ่ม 3) การสนับสนุนเป็นรายบุคคล 4) การกระตุ้นทางปัญญา 5) การเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม 6) การคาดหวัง

Fullan (2006) ได้พิจารณาภาวะผู้นำ เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Leadership for change) ต้องมีลักษณะ คือ 1) จุดประสงค์เชิงจริยธรรม (Moral Purpose) หมายถึง การปฏิบัติของผู้นำ โดยความตั้งใจจะสร้างชีวิตเชิงบวกให้แก่พนักงาน ลูกค้า และสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้นำต้องปฏิบัติ

เพื่อให้การนำท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงเกิดประสิทธิผล เป้าหมายดังกล่าว จึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการนำองค์กรทุกแห่งไปสู่ผลสำเร็จในระยะยาว 2) ความเข้าใจการเปลี่ยนแปลง (Understanding Change) ความเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงว่า เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับผู้นำ วัตถุประสงค์เชิงจริยธรรมหากปราศจากความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงอาจนำไปสู่ความล้มเหลวได้ 3) การสร้างความสัมพันธ์ (Building Relationship) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลงประการหนึ่ง คือ การสร้างความสัมพันธ์ ดังนั้น ผู้นำจึงต้องเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์ที่ดีเลิศระหว่างคนและกลุ่ม 4) สร้างและแบ่งปันความรู้ (Creating and Sharing knowledge) ในสังคมแห่งองค์ความรู้ ผู้นำต้องสร้างและพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง ทั้งความรู้ภายในและภายนอกองค์กร 5) การสร้างจุดเชื่อมต่อ (Making Coherence) การทะลุผ่านสู่ความซับซ้อน สับสน ผู้นำที่มีประสิทธิผล ต้องมีความอดทนเพียงพอต่อความคลุมเครือได้ และสามารถค้นหาจุดเชื่อมต่อให้เกิดความสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง

จากการศึกษาผู้วิจัยสรุปได้ว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง คือ การกระตุ้นทางปัญญา การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และการสร้างแรงบันดาลใจ มีความสัมพันธ์กัน เพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลง ให้แก่ผู้ตาม ผลที่ผสมผสาน นำแนวคิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) กับภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (Transactional Leadership) มารวมเข้าไว้ด้วยกัน เป็นภาวะผู้นำเต็มรูปแบบ (The Model of Full Range of Leadership) เป็นกระบวนการเปลี่ยนรูปองค์กร พฤติกรรมที่สนับสนุนกระบวนการ เปลี่ยนรูปรวมทั้งคุณลักษณะและทักษะของผู้นำด้วยกระบวนการ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงได้รับการคาดหวังว่า ผู้ตามจะกลายเป็นผู้นำและผู้นำจะกลายเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือผู้นำในการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) และในที่สุดจะสามารถเปลี่ยนแปลงองค์การ

ภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงสู่ยุคดิจิทัล (E-Leadership)

สังคมดิจิทัล คือ ความสามารถของผู้นำในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล และนวัตกรรมที่ประสบความสำเร็จ และได้รับประโยชน์จากความก้าวหน้าทางสารสนเทศและการสื่อสารทางเทคโนโลยี โดยทักษะสำคัญของผู้นำแห่งการเปลี่ยนผ่านยุคดิจิทัล ประกอบด้วยสมรรถนะที่ช่วยให้บุคคลสามารถริเริ่มหรือแนะนำการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่เชื่อมโยงกับนวัตกรรมได้ทุกระดับชั้นขององค์การ ครอบคลุมทุกประเภท มีความเชี่ยวชาญเรื่องของธุรกิจและดิจิทัล แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการนำองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพผ่านกลยุทธ์ที่เหมาะสม สร้างการเรียนรู้ใหม่เป็นการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ เรียนรู้ในสิ่งใหม่ที่จะเกิดขึ้น (Algebra University College, 2017)

แนวคิดภาวะผู้นำตามหลักทศพิธราชธรรม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมีพระปฐมบรมราชโองการต่อหน้ามหาสมณเถรสังฆนิบาตอันประกอบไปด้วย สมณะสี่พรหมณ์พระบรมวงศานุวงศ์คณะรัฐมนตรีสมาชิกวุฒิสภาผู้พิพากษาข้าราชการทั้งทหาร และพลเรือนว่า

“...เราจะครองแผ่นดินโดยธรรมเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

คนทั่วไป เมื่อได้ฟังพระปฐมบรมราชโองการนี้ คงเข้าใจว่าทรงอ้างถึง “ทศพิธราชธรรม” ซึ่งเป็นหลัก พระพุทธศาสนานิกายเถรวาท

เมื่อทรงตั้งสัตยาธิษฐานปฏิญาณพระองค์เช่นนั้นแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงปฏิบัติพระราชภาระตลอด 60 ปี ในรัชกาลตามพระราชปฏิญญานั้นจนทำให้ทศพิธราชธรรมขยายจากหลักศาสนาและศีลธรรมไปเป็นหลักและธรรมเนียมปฏิบัติทางรัฐธรรมนูญในระบอบประชาธิปไตยสมัยใหม่ (Convention of the constitution) ที่เข้ากันได้ดีกับหลักการของพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญและทรงปฏิบัติหลักธรรมดังกล่าวจนเป็นหลักในการบริหารรัฐประชากิจสำหรับผู้บริหารทุกระดับตั้งแต่ภาครัฐภาคเอกชนและภาคประชาสังคม จนสุดท้ายที่สุดหลักธรรมดังกล่าวได้กลายเป็นหลักทางสังคม (Social principles) สำหรับคนในสังคมทั้งหมดซึ่งแสดงให้เห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงทำให้หลักทางศาสนาและศีลธรรมที่เกิดขึ้นมากกว่า 2,500 ปี มีความทันสมัยเข้ากันได้กับโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่มีความเป็นสากลไม่น้อยไปกว่าหลักธรรมภิบาล (Good governance) ที่ธนาคารโลกเพิ่งมาให้ความสนใจ เมื่อ ค.ศ. 1989 ในรายงาน Sub-Sahara Africa: From Crisis to Sustainable Growth ซึ่งเป็นรายงานที่ใช้คำว่าธรรมาภิบาล (Good governance) ในความหมายปัจจุบันเป็นครั้งแรก

หลักทศพิธราชธรรมเป็นธรรมะสำหรับตัวผู้บริหารที่จะต้องมีทุกคนที่จะเป็นผู้นำ เพราะคนเราทุกวันนี้ขาดคุณธรรมและจริยธรรมมากฉะนั้นการบริหารงานทุกหน่วยงานต้องมีผู้นำไว้สำหรับบริหารผู้นำจะต้องมีคุณธรรมเช่นหลักทศพิธราชธรรมสำหรับตัวผู้นำทุกท่านมีความหมายดังต่อไปนี้

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต, 2548) พุทธทาสภิกขุ (2549) สุขเมธ ดันติเวชกุล (2543) และ วชิษฐ เดชกุญชร (2551) กล่าวว่า “ทศพิธราชธรรม” เป็นคุณธรรมที่โบราณบัณฑิตได้บัญญัติไว้ก่อนสมัยพุทธกาลซึ่งพระมหากษัตริย์ในอดีตได้ทรงถือปฏิบัติมาเป็น พระราชจริยวัตร แม้บุคคลผู้มีใช้พระเจ้าแผ่นดินก็ควรเจริญรอยตามโดยนำเอาหลักธรรม 10 ประการนี้มาปฏิบัติในการบริหารการปกครองเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและเกิดความสุขสวัสดิ์ในสังคมตามอุดมการณ์แห่งการปกครองยิ่ง ๆ ขึ้นไปอันว่าคุณสมบัติของนักบริหารหรือนักปกครองหรือผู้เป็นใหญ่ในแผ่นดิน

ตั้งแต่พระราชามหากษัตริย์ตลอดจนนักบริหารหรือนักปกครองทั่วไปที่ เรียกว่าทศพิธราชธรรม มีทั้งสิ้น 10 ประการ คือ

1) **ทาน** นักบริหารหรือนักปกครองต้องรู้จักบำเพ็ญตนเป็นผู้ให้ เป็นนักเสียสละ โดยมุ่งปกครองหรือทำงานเพื่อให้เขาได้มีใช้หมายถึงเอาจากเขารู้จักเอาใจใส่ดูแลจัดสรร สงเคราะห์ อนุเคราะห์ให้ประชาชนหรือได้บังคับบัญชาได้รับประโยชน์สุขได้รับความสะดวกปลอดภัย ตลอดจนให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เดือดร้อนและให้ความสนับสนุนแก่ผู้บำเพ็ญคุณงามความดี ไม่ทอดทิ้งดูดายยามทุกข์ยาก ยามต้องการคำแนะนำปรึกษาช่วยชี้แจง สว่างแนะคือบอกอุบายให้รู้ นำคือทำให้ดูเป็นแบบอย่างแม้หากผู้น้อยผิดพลาดไปบ้างโดยมิได้ตั้งใจ ผู้ใหญ่ก็ต้องรู้จักให้ออกสแก่ไขให้อภัยให้น้ำใจ นำมาซึ่งความสามัคคีในหมู่คณะเพราะ “ถ้าไม่มีการให้อภัยผิดและไม่คิดที่จะลืมซึ่งความหลังจะหาสามัคคียากลำบากจึงความพลาดพลั้ง ย่อมมีทั่วทุกตัวคน” นี้เป็นคุณสมบัติของผู้นำ

2) **ศีล** ผู้ปกครองต้องมีความประพฤติดีงามรู้จักรักษาความซื่อสัตย์สุจริต รักษา เกียรติคุณประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างและเป็นทีเคารพนับถือของประชาชนมีมีชื่อที่ผู้ใดจะ ดูหมิ่นดูแคลนได้ก่อให้เกิดความไว้วางใจเลื่อมใสในผู้นำรวมความว่าการรักษาศีลโดยเฉพาะ ศีลห้า ความมุ่งหมายก็คือรักษาตนเองไว้มิให้เสียหายเป็นการปิดช่องทางที่จะนำความเสียหายมาสู่ตน ได้ถึง 5 ทางด้วยกันคือ ศีลข้อที่ 1 ป้องกันทางที่ตนจะเสียหายเพราะความโหดร้าย ศีลข้อที่ 2 ป้องกันทางที่ตนจะเสียหายเพราะความใจอยาก ศีลข้อที่ 3 ป้องกันทางที่ตนจะเสียหายเพราะความมากรัก ศีลข้อที่ 4 ป้องกันทางที่ตนจะเสียหายเพราะความปากชู้ ศีลข้อที่ 5 ป้องกันทางที่ตนจะเสียหายเพราะความมัวเมา หมายความว่าชีวิตของผู้คนทั้งหลายไม่ว่าผู้ใหญ่หรือผู้น้อยมักจะพังทลายไป เพราะ 5 เรื่องเหล่านี้ คือ ความโหดร้ายในสันดาน ความอยากได้ในทรัพย์สินของผู้อื่นในทางที่ผิด ความฟุ้งซ่านในทางกามเกี่ยวกับเพศตรงข้าม ความไม่มีสัจจะประจำใจ ความประมาทขาดสติสัมปชัญญะ รวมเรียกรวม ๆ ว่าโหดร้ายใจอยากมากรักปากชู้มัวเมาหรือโหดร้ายมือไวใจเร็ว ซึ่งปัดหมดสติแต่ถ้ามีศีลกำกับควบคุมแล้วกายกรรมวจีกรรมมนกรรมก็จักไม่นำความวิบัติเสียหายมาให้แก่ตนทั้งผู้นำและผู้ตาม

3) **บริจาค** การบำเพ็ญกิจด้วยเสียสละคือสามารถเสียสละความสุขความสำราญ เป็นต้นตลอดจนชีวิตของตนได้เพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวมและความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองนักบริหารและนักปกครอง หากเห็นแต่ประโยชน์ตนก็เป็นคนสกปรกไม่สามารถทำงานเพื่อบ้านเมืองได้กว้างขวางเพราะคนเห็นแก่ตนแก่ตัว เป็นผู้ที่มีจิตใจคับแคบยอมจักไม่ได้ ได้รับความร่วมมือจากทุก ๆ ฝ่ายและอำนาจนำความเสียหายมาสู่ประเทศชาติสังคมได้มากแต่หากผู้นำ เป็น

นักเสียดสีมีจากระรอกก็ย่อมสามารถที่จะเป็นผู้นำที่บันดาลประโยชน์สุขให้เกิดได้อย่าง ไพศาล ฉะนั้นวิญญานของผู้นำจึงได้แก่ความเป็นนักเสียดสีสมเด็จพระบรมศาสดาได้ตรัสไว้ว่า “พึงสละทรัพย์เพื่อรักษาอวัยวะพึงสละอวัยวะเพื่อรักษาชีวิตพึงสละชีวิตเพื่อรักษาธรรม” เป็นยอดของนักเสียดสี

4) **อาชชวะ** การปฏิบัติภาวะโดยซื่อตรงไม่คิดไม่โกงไม่กอบโกยไม่โกงกิน ไม่เสแสร้งแก้งมายาหาผลประโยชน์ในทางมิชอบแต่ปฏิบัติโดยสุจริตข้อนี้

สมเด็จพระบรมพิตรได้ พระราชทานพระบรมราโชวาทในการเสด็จออกมหาสมาคมรับการถวายพระพรชัยมงคลพระราช พิธีเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม พุทธศักราช 2552 ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยขัณฑ์ความตอน หนึ่งว่า “ความเจริญมั่นคงทั้งนั้นจะสำเร็จผลเป็นจริงได้ก็ด้วยทุกคนทุกฝ่ายในชาติมุ่งที่จะปฏิบัติ หน้าที่ของตนให้เต็มกำลังด้วยสติรู้ตัว ด้วยปัญญารู้คิดและด้วยความสุจริตจริงใจโดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าส่วนอื่น ๆ” ความสะอาดในการปฏิบัติหน้าที่ก็ตีความซื่อตรงในการปฏิบัติ หน้าที่ก็ตีตั้งเรียกว่า “คลีน” และ “เคลียร์” ได้แก่ สะอาดโปร่งใสและตรวจสอบได้มีความจริงใจต่อ ประชาชนและประเทศชาติอันว่าความซื่อสัตย์ซื่อตรงที่ผู้นำทุกชั้นจะพึงระวังและปฏิบัติให้ได้โดยเคร่งครัด

1. ซื่อตรงต่อบุคคลได้แก่ไม่คิดคดทรยศต่อมิตรและผู้มีพระคุณ
2. ซื่อตรงต่อเวลาได้แก่การทำงานตรงกับเวลานาทีที่กำหนดหมาย ไม่เอาเวลาราชการไปเป็นประโยชน์ส่วนตัว
3. ซื่อตรงต่อวาจาได้แก่รับปากรับคำไว้กับใครอย่างไรก็พยายามปฏิบัติให้ได้ตามนั้น
4. ซื่อตรงต่อหน้าที่ได้แก่ตั้งใจทำงานตามที่ได้รับมอบหมายให้เกิดผล ไม่ละทิ้งเสียกลางคัน

5. ซื่อตรงต่อความดีได้แก่รักษาความดีที่เรียกว่า “ธรรม” ไว้มิให้เสียหาย เช่น ความเที่ยงธรรมความยุติธรรมความชอบธรรมและความเป็นธรรม

6. ซื่อตรงต่อตนเองได้แก่การไม่โกหกตนเองซื่อสัตย์สุจริตต่ออุดมการณ์ของตนเอาเหตุผลเข้าปรับปรุงกับเหตุการณ์อันเป็นแนวความคิดของตนไม่ฝืนใจประพฤติปฏิบัติสิ่งที่ไม่ดีงามผิดจากปฏิญานของตน

5) **มัททวะ** การแสดงกิริยาอ่อนโยนนุ่มนวลเป็นคนไม่แข็งกระด้างปราศจากมานะทิฐิมิอัตตยาตัยไม่เยอหยิ่งหรือหยาบคายไม่เป็น “ทำวพระยาถ่มกันตันไม้ถ่มดินปักกิน ถ่มไฟ”

6) **ตบะ** การใช้ความเพียรเพื่อเผาผลาญกิเลสตัณหาทำให้เข้ามาครอบงำจิต เห็นผิดเป็นชอบรู้จักระงับยับยั้งซึ่งใจได้ไม่หลงไหลหมกมุ่นในความสุขสำราญและการปรนเปรอ มีความเป็นอยู่อย่างสม่ำเสมอมุ่งมั่นในอันที่จะบำเพ็ญเพียรทำกิจในหน้าที่ให้สมบูรณ์

7) **อักษิณ** รู้จักใช้เหตุผลไม่เกรี้ยวกราดปราศจากเหตุผลและไม่กระทำการ ด้วยอำนาจความโกรธมีเมตตาธรรมประจำใจรู้จักระงับความขุ่นเคืองแห่งจิตและมีวินัยยับยั้งตลอด ถึงการกระทำด้วยจิตอันสุขุมรอบคอบเยือกเย็น

8) **อวิหิงสา** ความเป็นผู้ไม่หลงระเห็จในอำนาจไม่บีบคั้นกดขี่ มีความกรุณา ไม่หาเหตุเบียดเบียนลงโทษด้วยอาชญาแก่ผู้ได้บังคับบัญชาหรือพระราชาราษฎร์ด้วยอำนาจความ อาฆาต เกลียดชังนี้

9) **ขันติ** ความเป็นผู้อดทนต่อกระแสอกุศลที่มากระทบตลอดถึงอดทนต่อ งานที่ตรากตรำต่อความเหนื่อยยากถึงจะลำบากกายเหนื่อยหน่ายเพียงไรก็ไม่ท้อแท้ไม่ทอดถอย ไม่หมด กำลังใจไม่ละทิ้งกิจการงานที่ทำโดยชอบ

10) **อวิโรธนะ** ความเป็นผู้ประพฤตินิให้ผิดพลาดจากศีลธรรมกฎหมาย ระเบียบ วินัยชนบประเพณีอันดีงามของบ้านเมืองถือประโยชน์สุขความดีงามของรัฐและ ประชาชนเป็นที่ตั้งสถิตมั่นในธรรมทั้งส่วนยุติธรรมคือความเที่ยงธรรมก็คตินิติธรรมคือระเบียบ แบบแผนหลักการปกครองตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามดังกล่าวแล้วก็ตีไม่ประพฤตินิ ให้พลาดไม่ปฏิบัติ ให้เคลื่อนจนกลายเป็นวิปริตผิดเพี้ยน

จากการศึกษาทศพิธราชธรรม 10 ประการ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ทศพิธราชธรรม 10 ประการ จัดได้ว่าเป็นธรรมที่สูงสุดของความดีงาม ถ้าบุคคลใดสามารถนำไปใช้ได้ครบทุกข้อ หรือว่าข้อใดข้อหนึ่งย่อมจะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งส่วนรวมและส่วนของแต่ละบุคคลและยังเป็น ธรรมที่ส่งเสริมให้บุคคลเป็นผู้นำที่ดีทั้งของสังคมและของชาติอย่างแท้จริง

แนวคิดภาวะผู้นำตามหลักอุปนิสัย 7 ประการ ของ Covey

อุปนิสัยเป็นปัจจัยสำคัญต่อชีวิต เพราะพฤติกรรมตามอุปนิสัยเกิดขึ้นเกือบ ตลอดเวลาจนไม่รู้สึกรู้สีกตัวแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมของมนุษย์ว่าเป็นผู้มีประสิทธิภาพหรือไร ประสิทธิภาพ ความคิดส่งผลให้เกิดการปฏิบัติ เมื่อกระทำเป็นกิจวัตรก่อให้เกิดเป็นอุปนิสัยแสดงออกมา เป็นคุณลักษณะและวิถีชีวิต ดังกล่าวไว้ในงานของ Covey (2002) ซึ่งได้เขียนหนังสือ “7 Habits of Highly Effective People” โดยกล่าวถึงการสร้างคุณลักษณะและปัจจัยพื้นฐานของความสำเร็จใน ชีวิตโดยสิ่งเหล่านี้ได้รวบรวม และสร้างเป็นหลักการเพื่อให้ประพฤติปฏิบัติจนเป็นนิสัย มีความ ยั่งยืนถาวร และไม่ทิ้งปัญหาไว้ในภายหลัง โดยได้รวบรวมหลักการพื้นฐานในการเป็นคนมี

ประสิทธิผล ซึ่งเป็นหลักการเบื้องต้นที่ไม่ซับซ้อนนำไปสู่ความสำเร็จและความสุขที่แท้จริงได้นอกจากนี้ได้กล่าวถึง หลักคิดพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาตนเอง และการสร้างความเป็นผู้นำ คือ ต้องผสมผสานศีรษะหรือกายซึ่งเปรียบเสมือนตัวแทน ของเศรษฐกิจ ความคิดคือการรับรู้ เรียนรู้ และการวิเคราะห์ จิตวิญญาณเป็นเรื่องของจุดมุ่งหมาย และหลักการสำนึกต่าง ๆ ของชีวิต และหัวใจเป็นตัวแทนของความรักความสัมพันธ์ ความมุ่งมั่นในใจ ทั้งหมดให้เป็นหนึ่งเดียว (ฉันทวรพงศ์ ประหยัดผล, 2549) และนอกจาก 4 สิ่งดังกล่าวต้องมีการผสมผสานเรื่องอุปนิสัย 7 ประการของผู้มีประสิทธิผลสูงเข้าไว้อย่างลงตัว กล่าวคือใน 3 อุปนิสัยแรก จะเป็นการชนะใจตนเอง เป็นการเริ่มจากตนเอง และอีก 3 อุปนิสัยจะก้าวสู่การชนะใจผู้อื่น ส่วน อุปนิสัยที่ 7 เป็นการหลอหลอมให้อุปนิสัยที่ 1 ถึง 6 ยังคงความสมดุลอยู่ต่อไป อุปนิสัย 7 ประการของผู้มีประสิทธิผลสูงตามแนวคิดของ Covey (2002) มีดังนี้

1) **การเป็นผู้มีความคิดก้าวหน้า** การเป็นผู้มีความคิดก้าวหน้าไม่เพียงแต่จะต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เท่านั้น หากแต่เป็นการสร้างความหมายและความเชื่อในฐานะที่เป็นมนุษย์ซึ่งสามารถกำหนดชะตาชีวิตของตนเอง เพื่อนำไปสู่การประสบความสำเร็จและรับผิดชอบชีวิตของตนเองได้ โดยพฤติกรรมของมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งจากการตัดสินใจประพฤติไม่ได้เกิดจากเงื่อนไขใด ๆ คนที่มีความคิดก้าวหน้าจะเป็นผู้กำหนดเอง บุคคลเหล่านี้มีความสามารถในการเก็บแรงกระตุ้นจากคุณค่าที่แท้จริงผลักดันคุณค่าด้วยการคิดทบทวนอย่างรอบคอบและการคัดเลือกคุณค่าที่อยู่ภายในตนเองนอกจากนี้การเป็นผู้มีความคิดก้าวหน้าต้องทำและคิดสิ่งต่าง ๆ ให้อยู่ในขอบเขตที่เราสามารถทำได้ควบคุมได้และพยายามขยายขอบเขตที่สามารถทำได้ให้มากยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ จะทำให้มีความสามารถทำหรือควบคุมสิ่งต่าง ๆ ได้มากขึ้น

2) **การเริ่มต้นด้วยจุดมุ่งหมายในใจ** การเริ่มต้นด้วยจุดมุ่งหมายในใจ เป็นการเริ่มต้นด้วยเข้าใจในตัวเองอย่างชัดเจนก่อน ต้องรู้ว่ากำลังจะไปทางไหนเพื่อจะได้เข้าใจว่าเรากำลังอยู่ตรงจุดไหนในขณะนี้และค่อย ๆ ขยับไปสู่ทิศทางที่ถูกต้องด้วยการเริ่มต้นมองกรอบความคิดเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายสุดท้ายในชีวิต และกำหนดเป้าหมายในใจอย่างชัดเจน กระทำทุกอย่างไม่ให้ขัดแย้งกับสิ่งที่กำหนดไว้ซึ่งสำคัญที่สุด โดยในทุกวันที่ผ่านไปจะต้องมีส่วนร่วมในการทำให้เข้าใจเป้าหมายที่กำหนดไว้ อุปนิสัยการเริ่มต้นด้วย จุดมุ่งหมายในใจพื้นฐานอยู่บนหลักการของความ เป็นผู้นำจินตนาการ และจิตสำนึกวิธีที่มีประสิทธิภาพ ที่สุดในการเริ่มต้นด้วยจุดมุ่งหมายในใจ คือ การสร้างความรับผิดชอบส่วนตน เริ่มต้นที่ศูนย์รวมของ ขอบเขตที่สามารถทำได้ และสนใจต้องการเป็นหรือทำโดยอยู่บนพื้นฐานของคุณค่าหลักการที่ถูกต้อง ตามความเป็นจริงของธรรมชาติและพยายามใช้ชีวิตให้มีความสอดคล้องกัน ซึ่งถือเป็นศูนย์รวมที่หลักการ โดยจะต้องมี

ความยืดหยุ่นสามารถเปลี่ยนแปลงได้ เพราะสภาพแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ความรับผิดชอบส่วนตนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน แต่จะประกอบไปด้วย กรอบความคิดขั้นพื้นฐาน เครื่องนำทางปัญญา และอำนาจทั้ง 4 ปัจจัยนี้จะต้องรวมกันอย่างสอดคล้องเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3) การทำตามลำดับความสำคัญ อุปนิสัยนี้ถือเป็นการลงมือทำสิ่งต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นเป็นวัตรปฏิบัติ และสำเร็จลงได้ตาม ต้องการเป็นผลลัพธ์อันต่อเนื่องมาจากอุปนิสัยที่ 1 และ 2 เป็นการทำงานของความต้องการเป็นอิสระจึง สามารถทำให้เกิดการตัดสินใจและเลือกทำในสิ่งที่สอดคล้องกัน นำไปสู่การเป็นคนที่มีศูนย์รวมอยู่ที่หลักการ อุปนิสัยนี้จะเป็นเรื่องของการกระทำในชีวิตที่จะต้องเกิดขึ้นตลอดเวลาการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ คือ การทำตามลำดับความสำคัญ การจัดการระเบียบวินัยและดำเนินการตามความสำคัญ เพื่อทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จด้วยการจัดการกับตัวเอง และพยายามรักษาความสมดุลของผลลัพธ์กับ ความสามารถในการบริหารเวลา วิธีที่ก่อให้เกิดประสิทธิผลมากที่สุดคือจะต้องให้ความสนใจและทำ ในเรื่องที่มีความสำคัญก่อนมากกว่าเรื่องเร่งด่วนเสมอ โดยจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการป้องกัน และเตรียมตัว ในกิจกรรมเกี่ยวกับความสามารถในการทำงาน การสร้างความสัมพันธ์การแสวงหาโอกาสใหม่ และการวางแผน รวมถึงการพักผ่อนซึ่งจะต้องทำให้มีวิสัยทัศน์กว้างมองการณ์ไกล มีระเบียบวินัย สามารถ ควบคุมตนเองได้มีความสมดุลในชีวิต

4) การคิดแบบชนะ-ชนะ การคิดแบบชนะ-ชนะ ถือเป็นอุปนิสัยแรกในการเอาชนะใจผู้อื่น เป็นการคิดที่มีลักษณะของผู้นำเป็นกรอบความคิดและจิตใจที่แสวงหาผลประโยชน์ร่วมกันโดยข้อตกลง หรือการแก้ไขปัญหา ด้วยชัยชนะทั้งสองฝ่ายได้รับประโยชน์ร่วมกัน จึงไม่ใช้การแข่งขัน รากฐานของการคิดนี้ต้องมีลักษณะของความสัมพันธ์ที่ชัดเจน มองเห็นคุณค่าในตนเอง มีความเป็นผู้ใหญ่ กล้าหาญ คิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ใจดีเอื้อเฟื้อ มีความไว้วางใจเชื่อใจ ทำให้เราเปิดใจกว้าง และการมีมิตรภาพให้กับคนรอบข้างเสมอ จากลักษณะของความสัมพันธ์มาสู่ข้อตกลงร่วมกันของทุกฝ่ายข้อตกลงแบบชนะและ ชนะนี้ครอบคลุมถึงขอบเขตของการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยการมองไปที่ผลลัพธ์ที่ต้องการไม่ใช่วิธีการ แนวทางในการดำเนินงาน ทรัพยากรที่ใช้ความรับผิดชอบ และผลตอบแทนที่จะตามมาจึงจะสามารถทำให้การคิดแบบชนะและชนะนี้เกิดขึ้นได้จริง

5) การเข้าใจผู้อื่นก่อนจะ让自己เข้าใจเรา การเข้าใจผู้อื่นก่อนจะ让自己เข้าใจเรา ถือเป็นหลักที่สำคัญมากที่สุดในเรื่องความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลในการติดต่อสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะการติดต่อสื่อสารถือเป็นทักษะที่สำคัญที่สุดในชีวิต การสร้างอุปนิสัยนี้

เกี่ยวข้องกับ การเปลี่ยนกรอบแนวคิดโดยการพยายามทำความเข้าใจ กับคนอื่น ๆ ก่อนการฟังผู้อื่น เพื่อแสวงหาความเข้าใจและรับรู้อย่างแท้จริงถือเป็นสิ่งจำเป็นในการ เข้าใจผู้อื่นด้วยการฟังอย่าง ตื่นตัว ตอบสนอง ฟังอย่างเห็นอกเห็นใจ และเปิดใจยอมรับ สะท้อนความรู้สึกออกมาจากใจจริงของเรา การฟังเช่นนี้ถือว่าอยู่ในความควบคุมของตัวเองเป็นการให้ความสนใจกับขอบเขตที่สามารถทำได้ และเข้าใจผู้อื่นได้เป็นอย่างดี มีข้อมูลที่ต้องการ จับหัวใจของเรื่องได้ รวดเร็วสร้าง ความรู้สึกที่ดีให้เกิดขึ้น ทำให้ผู้อื่นรู้สึกปลอดภัย และพร้อมที่จะทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ การให้คนอื่นเข้าใจเรานั้น ต้องสร้างให้ผู้อื่นเกิดความเชื่อถือในตัวเราก่อน เห็นอกเห็นใจ และเป็นเรื่องของความรู้สึกที่คล้อยตามไปกับความคิดของคนที่เราเชื่อถือ การจะให้ผู้อื่นรู้สึกเช่นนั้น เราต้องพร้อมที่จะเข้าใจอีกฝ่ายนั่นเอง แล้วจึงเสนอความคิดตามความเชื่อของเราตามความจริง ด้วยความคิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบแล้วว่าจะเกิดประโยชน์กับทุกคน เมื่อเราเข้าใจความรู้สึกของแต่ละคนเป็นอย่างดีแล้ว จึงถือเป็นการเปิดประตูสู่การแก้ปัญหาแบบสร้างสรรค์และแสวงหา ทางเลือกที่สาม ไม่ถือความแตกต่างว่าเป็นอุปสรรคแต่จะกลายเป็นส่วนหนึ่งนำไปสู่การประสานพลัง

6) การประสานพลัง การประสานพลังเป็นการนำ ข้อดีของอุปนิสัยทั้งหมดมา รวมไว้ด้วยกันและความสัมพันธ์ที่แต่ละส่วนมีต่อกันต่างก็ก่อประโยชน์ให้กันและกัน เพื่อที่จะทำงานใหญ่ให้สำเร็จโดยประโยชน์สูงสุดของการประสานพลังคือการใช้คุณสมบัติที่มนุษย์ได้รับ จากธรรมชาติ คือ ร่างกาย จิตวิญญาณ สติปัญญา และความรู้สึกที่มีต่อสังคมแรงจูงใจแบบชนะ และชนะ และทักษะการติดต่อสื่อสารมาจัดการกับเรื่องใหญ่ในชีวิต โดยการประสานพลังถือเป็น สิ่งจำเป็นสำหรับผู้ที่มีศูนย์รวมอยู่ที่หลักการ เพราะเป็นทั้งตัวเร่งและปลดปล่อยพลังภายในตัว เราออกมา สิ่งจำเป็นของการประสานพลัง คือ การรู้จักคุณค่าของความแตกต่าง สร้างเสริมส่วนที่ แข็งแรงและชดเชยส่วนที่อ่อนแอ นอกจากนี้การเพิ่มระดับการสื่อสารต่อกันให้มากขึ้นเพื่อ ก่อให้เกิดการพึ่งพาอาศัย หรือประสานพลังมากขึ้นและหากเกิดการประสานพลังที่สูงปัญหาจะถูก แก้ไขด้วยความคิดสร้างสรรค์การประสานพลังสามารถเกิดขึ้น ได้ทั้งในระดับครอบครัว โรงเรียน ธุรกิจ การทำงาน องค์กรสังคมหรือแม้แต่วะบบนิเวศตามธรรมชาติ ล้วนแต่ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกัน และกัน ถือเป็นความสัมพันธ์ที่ก่อให้เกิดอำนาจและใช้งานได้สูงสุด เปรียบเสมือน การประสาน พลังนั่นเอง

7) การลับเลื่อยให้คมอยู่เสมอ การลับเลื่อยให้คมอยู่เสมอเป็นอุปนิสัยที่จะ ช่วยเพิ่มคุณค่าที่มีอยู่ในตัวเองให้มากขึ้น และปรับเปลี่ยนสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติให้เราทุกคน 4 ประการ คือร่างกาย จิตวิญญาณ สติปัญญาและ ความรู้สึกที่มีต่อสังคมด้วยการแสดงให้เห็นถึง พลังขับเคลื่อนทั้ง 4 อย่าง และเป็นการฝึกหัดใช้พลังทั้ง 4 ดังกล่าวเพื่อนำออกมาใช้อย่างต่อเนื่อง

สม่ำเสมอ อย่างฉลาดและสมดุล ด้วยการเริ่มลงมือทำก่อนโดย หาเวลาลับเลื่อยจึงจัดเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญในตารางบริหารเวลา ที่ต้องทำอยู่ตลอดเวลาจนเป็นอุปนิสัยตามธรรมชาติและอยู่ในขอบเขตที่สามารถทำได้ สิ่งนี้ถือเป็นการลงทุนที่สำคัญที่สุดในชีวิตโดย เครื่องมือคือตัวเราเอง เพราะเกี่ยวกับการใช้ชีวิต จะต้องทำทั้ง 4 มิติให้เป็นไปอย่างสมดุล กล่าวคือร่างกายต้องหมั่นออกกำลังกายดูแลโภชนาการและจัดการกับความเครียดในจิตใจ ส่วนด้านจิตวิญญาณเป็นเรื่องของการเห็นคุณค่า รักษาความั่นสัญญา ปฏิญญา การศึกษา และสมาธิ ด้านสติปัญญาหมายถึงการอ่านหนังสือมองสู่ความก้าวหน้า การวางแผนและการเขียนแผน สิ่งสุดท้ายคือความรู้สึกที่มีต่อสังคม เป็นจิตใจการให้บริการ การแบ่งปันความรู้สึก การรวมพลัง และความมั่นคงในจิตใจที่แท้จริง

จากการศึกษา อุปนิสัยทั้ง 7 ประการ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ผู้นำที่มีอุปนิสัยที่ดี จะต้องมีความคุณลักษณะ 7 ประการ ได้แก่ 1) การเป็นผู้มีความคิดก้าวหน้า 2) การเริ่มต้นด้วยจุดมุ่งหมายในใจ 3) การทำตามลำดับความสำคัญ 4) การคิดแบบชนะ-ชนะ 5) การเข้าใจผู้อื่นก่อนจะ让自己เข้าใจ 6) การประสานพลัง 7) การลับเลื่อยให้คมอยู่เสมอ คือ การทำให้ความเป็นมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพสูง มีภาวะผู้นำ สร้างสรรค์ผลงานให้เกิดผลรวมที่ดีที่สุด การปรับเปลี่ยนในเรื่องใดก็ตามจะช่วยเพิ่มความสามารถในการดำรงชีวิต เข้าใจความเป็นมนุษย์ พัฒนาอุปนิสัยให้สำเร็จเป็นขั้นตอนสู่การพัฒนาในอุปนิสัยต่อ ๆ ไปและจะช่วยเพิ่มความสามารถในการดำรงชีวิต ความเป็นผู้นำที่ดี

แนวคิดภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคม

“Engagement Thailand” (EnT) หรือ “พันธกิจสัมพันธ์มหาวิทยาลัยกับสังคม” เกิดจากการรวมตัวกันของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยที่มีเป้าหมายร่วมกันในอันที่จะผลักดันให้เกิดระบบการบริหารจัดการพันธกิจมหาวิทยาลัยเพื่อสังคมที่เข้มแข็งในมหาวิทยาลัย และเกิดการบูรณาการของทุกพันธกิจหลักของมหาวิทยาลัยในการทำงานเพื่อสังคม เพื่อให้มีการพัฒนากำลังคนในมหาวิทยาลัยที่มีอุดมการณ์ความรู้และทักษะในการทำงานวิชาการเพื่อสังคม อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เกิดการยกระดับงานวิชาการจากผลงานเพื่อสังคม และ เกิดการพัฒนากระบวนการรับรองคุณภาพงานวิชาการเพื่อสังคม รวมทั้งสร้างชื่อเสียงและการยอมรับของมหาวิทยาลัยไทยในด้านพันธกิจต่อสังคมในวงการอุดมศึกษานานาชาติบนหลักการการทำงานที่สำคัญ 4 ประการ คือ (วิจารณ์ พานิช, 2560). 1) ร่วมคิดร่วมทำแบบพันธมิตรและหุ้นส่วน (Partnership) 2) เกิดประโยชน์ร่วมกันแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย (Mutual benefits) 3) เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และเกิดผลงานวิชาการ (Knowledge sharing and scholarship) และ 4) เกิดผลกระทบ

ต่อสังคมที่ประเมินได้ (Measurable social impact) เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการทำงานวิชาการ เพื่อสังคมมากขึ้น และจะนำไปสู่การขยายผลและการพัฒนาต่อยอดผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมในระยะต่อไป เป็นสถาบันคลังสมองของชาติ สังคมมีความคาดหวังว่าสถาบันอุดมศึกษาควรต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนา บ้านเมือง สังคม พื้นที่ชุมชนอย่างใกล้ชิด ในต่างประเทศก็ให้ความสำคัญเรื่องนี้ จนเกิดศัพท์ที่เรียกว่า University Public Engagement หรือ Social Engagement หรือ Community Engagement เกิดขึ้นทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอุดมศึกษาของสหราชอาณาจักรที่มีการส่งเสริมและสนับสนุนการทำงาน Public engagement อย่างจริงจัง และเป็นระบบทั้งในด้านมาตรการและกลไกสนับสนุน การบริหารจัดการ รวมถึงเครื่องมือในการยกย่องคุณค่าของการทำงานนี้ทั้งในระดับมหาวิทยาลัย คณะ และบุคคล สถาบันคลังสมองของชาติและศาสตราจารย์ นพ. วิจารณ์ พานิช ได้มีโอกาสเข้าร่วมการประชุมวิชาการประจำปีของ NCCPE (National Coordinating Centre for Public Engagement) ที่สหราชอาณาจักรได้พบเห็นสิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างมากมาย มุ่งหวังให้อุดมศึกษาไทยได้เกิดแรงบันดาลใจและเห็นแนวทางในการผลักดัน Social Engagement

Engagement Thailand ให้คำภาษาไทยของ University social engagement ว่า “พันธกิจมหาวิทยาลัยกับสังคม” และให้ความหมายว่า “ร่วมคิด ร่วมทำแบบหุ้นส่วน เกิดประโยชน์ร่วมกันแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีการใช้ความรู้และการเรียนรู้ร่วมกัน เกิดผลกระทบต่อสังคมที่ประเมินได้” มหาวิทยาลัย engage กับ สังคมว่า “มหาวิทยาลัยหุ้นส่วนสังคม” เพราะต้องการให้น้ำหนักแก่คำว่า “หุ้นส่วน” มหาวิทยาลัยต้องเปลี่ยน Mindset และทำที่ในการเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม ไม่ทำตัวเป็น “ผู้รู้ดีกว่า” มองฝ่ายที่เป็นภาคทำมาหากิน ภาคธุรกิจ และ ภาคชีวิตจริง (Real sector) ว่าเป็น “ผู้ไม่รู้” ตระหนักว่าในบางเรื่องคนในภาคชีวิตจริงรู้มากกว่า โดยเฉพาะความรู้เชิงปฏิบัติ ในขณะที่คนมหาวิทยาลัยมักเก่งในเรื่องความรู้เชิงทฤษฎีกิจกรรมใน Engagement จึงไม่ใช่การถ่ายทอดความรู้จากผู้รู้ดีกว่าไปสู่ผู้ด้อยกว่าแต่เป็นการทำงานร่วมกันในลักษณะของหุ้นส่วน ให้เกิดการเสริมแรง (Synergy) กันหลากหลายกิจกรรมหุ้นส่วนสังคม NCCPE ระบุกิจกรรม ทำหน้าที่ประสานงานให้เกิดความร่วมมือ และให้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติหยาบเอากิจที่มหาวิทยาลัย มีคุณค่าในการเป็นหุ้นส่วนสังคม มาจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหมู่นักปฏิบัติ เพื่อร่วมกันหาทางยกระดับขึ้นไป ตัวอย่างของกิจกรรมหุ้นส่วนสังคมที่มาจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้แก่ กิจกรรมพิพิธภัณฑ์ในสหราชอาณาจักรและอีกหลายประเทศที่เจริญ พิพิธภัณฑ์ คือ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และเรียนรู้ของผู้คนในสังคมและในพื้นที่ ทุกเมืองจะมีพิพิธภัณฑ์ บางเมืองแม้จะเล็ก ๆ มีพิพิธภัณฑ์หลายแห่ง เน้นต่างสาขาของการเรียนรู้ เช่น

มหาวิทยาลัย (Museum - University Partnership Initiative - MUPI) ที่จัดการ โดย NCCPE ได้รับทุนสนับสนุนจาก Arts Council England ข้อเรียนรู้สำคัญคือต้องมีทุนสนับสนุนให้มหาวิทยาลัยทำกิจกรรมหุ้น ส่วนสังคมในสหราชอาณาจักร ทุนสนับสนุนกิจกรรมเพื่อประโยชน์สาธารณะ มีแหล่งที่มาหลากหลาย กระจายไปตามภาคส่วนต่าง ๆ การกระจายแหล่งทรัพยากรสำหรับสนับสนุนกิจกรรมริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อประโยชน์สาธารณะ เป็นโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมอย่างหนึ่งที่เอื้อต่อการทำงาน Engagement ของมหาวิทยาลัย โครงสร้างพื้นฐานดังกล่าว คือความแข็งแกร่งของ “ภาคที่สาม” (Third sector) คือภาคการกุศล (Philanthropy) และภาคประชาสังคม พิพิธภัณฑสถานนอกจากเป็นแหล่งเรียนรู้ ยังเป็นแหล่งริเริ่มสร้างสรรค์ที่คนมหาวิทยาลัยตั้งแต่นักศึกษาเจ้าหน้าที่และอาจารย์สามารถเข้าไปใช้ทำงานจัดนิทรรศการ สร้างสรรค์ เพื่อการเรียนรู้ใหม่ ๆ ของผู้คนในสังคม โดยยึดหลักการว่า สามารถใช้นิทรรศการในพิพิธภัณฑสถานเป็นเครื่องมือท้าทายความคิดของผู้คนให้เปลี่ยนจากความคิด หรือกระบวนทัศน์เดิม ๆ ไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ กิจกรรม MUPI ที่สำคัญ คือ มีการจัดเวทีจับคู่ภาคีระหว่างพิพิธภัณฑสถาน มหาวิทยาลัยกับแหล่งทุนหุ้นส่วนโรงเรียน มหาวิทยาลัย (School - University Partnerships Initiative (SUPI) ได้รับทุนสนับสนุนจากสภาวิจัยแห่งสหราชอาณาจักร (Research Councils UK) สนับสนุน 12 มหาวิทยาลัยให้ทำงานร่วมกับโรงเรียนในบริเวณใกล้เคียง ให้เกิดความใกล้ชิดระหว่างนักวิจัยกับนักเรียน ให้นักเรียนมีโอกาสได้ทำวิจัยเพื่อสร้างแรงบันดาลใจแก่นักเรียน โดย NCCPE ทำหน้าที่ประสานงานกับ 12 โครงการนี้ ดู YouTube เรื่องราวของโครงการ SUPI ของมหาวิทยาลัยแมนเชสเตอร์และของ Queen's University Belfast เป็นโครงการนำนักเรียนทั้งชั้นไปดูงาน ทำความเข้าใจงานวิจัยในมหาวิทยาลัย การประเมินโครงการ SUPI ในช่วง 3 ปีแรก สถานการณ์ในสหราชอาณาจักรได้ว่าพยายามทำให้โรงเรียนกับมหาวิทยาลัยเข้ามาใกล้ชิดกัน และร่วมมือกัน ด้านการวิจัยในประเทศฟินแลนด์โรงเรียนกับมหาวิทยาลัยทำงานใกล้ชิดกันมาก แนวคิดการสร้าง ‘Third space’ เพื่อให้สถาบันสองประเภทที่มีวัฒนธรรมต่างกันได้เข้าไปทำงานร่วมกัน สรุปว่าโครงการที่ผ่านมาไม่มีผลกระทบที่ชัดเจน หากดำเนินการใน Phase 2 ต้องมีการปรับปรุงมาก มีคนติติงว่าโครงการนี้มหาวิทยาลัยเป็นฝ่ายรุกโรงเรียนเป็นฝ่ายรับ ทำให้เป็นการดำเนินการที่ผิดหลัก Engagement คือหลักหุ้นส่วน ในบันทึกตอน “หุ้นส่วนโรงเรียน” และ กิจกรรมของ SUPI ที่นำเสนอ เรื่อง IRIS : Bringingthecuttingedgetotheclassroom ที่นักเรียนได้ฝึกเป็นนักวิจัย Catalyst Seed Fund เป็นโครงการทดลองปีเดียว สนับสนุนทุนโดย RCUK เช่นเดียวกัน มีเป้าหมายเพื่อให้มหาวิทยาลัยสร้างวัฒนธรรมหุ้นส่วนสังคมด้านวิจัย Genome Editing Public Engagement Synergy (GEPES) สนับสนุน โดย Wellcome Genome Campus มีเป้าหมายเพื่อดึงสาธารณชนเข้ามีส่วนร่วม ในการ

วิจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงลำดับของดีเอ็นเอในจีโนม เพื่อให้เกิดความเข้าใจจุดแข็ง จุดอ่อน และข้อพึงระวังในกิจกรรมไฮเทคนี้ โดยมีเป้าหมาย 5 ประการ ในเรื่องหุ้นส่วนสังคมในด้าน Genome editing คือ 1) Mapping ว่ามีการดำเนินการ ที่ไหนบ้าง 2) หารูปแบบที่เหมาะสม 3) คำแนะนำแนวทางดำเนินการรูปแบบต่าง ๆ 4) ทรัพยากร สำหรับใช้ดำเนินการ และ 5) การฝึกอบรมให้นักวิจัย และนักจัดการ หุ้นส่วนสังคม ดำเนินการพัฒนาหุ้นส่วนสังคมด้าน Genome editing ได้

อย่างดี National Forum for Public Engagement in STEM เริ่มปี 2014 มีเป้าหมาย เพื่อพัฒนาการด้านการศึกษาในหมวด STEM โดยมีสาธารณชนเข้าร่วมสนับสนุน โดย Wellcome Trust และกระทรวง BIS (Department of Business, Innovation and Skills) หุ้นส่วนเป้าหมายหลักคือ informal sector ที่มีส่วนทำให้มีการเรียนรู้ ด้านวิทยาศาสตร์ ที่จัดอยู่ในพื้นที่เรียนรู้ 2/3 ของเยาวชน เรียนรู้ปฏิบัติการหุ้นส่วนสังคมจากเว็บไซต์จะเห็นว่าเป้าหมายกลุ่มคนที่ต้องการระดมหุ้นส่วนในเรื่อง Public engagement มี 2 แนว คือ 1) กลุ่มจำเพาะ เช่น โรงเรียน พิพิธภัณฑ์ที่น่าสนใจคือ บริษัทธุรกิจเอกชน 2) กลุ่มประชาชนหรือสาธารณชนทั่วไป

ในยุคศตวรรษที่ 21 สถาบันอุดมศึกษาต้องไม่ใช่เพียงสร้างบัณฑิตออกไปทำงาน พัฒนาบ้านเมือง มหาวิทยาลัยต้องเข้าไปร่วมพัฒนาบ้านเมืองด้วย การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องเริ่มที่กิจกรรมในชีวิตจริง ความรู้ปฏิบัติแล้วจึงย้อนกลับมาเรียน ความรู้ทฤษฎี มหาวิทยาลัยจะเอื้อต่อการเรียนรู้แบบนี้ได้ดีมหาวิทยาลัยต้องมีประสบการณ์ ในการปฏิบัติด้วย มหาวิทยาลัยในศตวรรษที่ 21 จึงต้องเปลี่ยนหลายชั้นในเวลาเดียวกัน และ ชั้นลึกที่สุดคือชุดความเชื่อ (mindset) และวิถีปฏิบัติหรือวัฒนธรรมของคนมหาวิทยาลัย ต้องเปลี่ยนไปเป็น Engagement approach และสหราชอาณาจักรมีวิธีเปลี่ยนความเชื่อและวัฒนธรรมนี้อย่างแยบยล การขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรมของอุดมศึกษาไทย Diffusion approach หมายความว่า มหาวิทยาลัยทำงานค้นคว้าสร้างสรรค์ ความรู้ใหม่จากการทดลองหรือคิดค้นทางทฤษฎีแล้วเผยแพร่อย่างกว้างขวางให้ คนนำไปใช้อย่างอิสระ เมื่อเอาความรู้นั้นไปใช้ได้ผลอย่างไรแล้วมีการตีความยกระดับ ความรู้และเผยแพร่ต่อไปอีก ทำให้เกิดวัฒนธรรมวิชาการแบบต่อยอดซึ่งกันและกัน ก่อความก้าวหน้าแก่สังคมมนุษย์อย่างมหาศาล แต่บัดนี้พบว่า วิชาการแบบ Diffusion approach ไม่เพียงพอต้องการ Engagement approach เข้ามาเสริมหรือดำเนินการ คู่ขนาน Engagement approach หมายความว่า “ร่วมคิด ร่วมทำแบบหุ้นส่วน เกิดประโยชน์ร่วมกันแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีการใช้ความรู้และการเรียนรู้ร่วมกัน เกิดผลกระทบต่อสังคมที่ประเสริฐได้” และมีการสร้างกระบวนการทัศน์ ของผู้เกี่ยวข้อง มียุทธศาสตร์สร้างการเปลี่ยนแปลง มีกลไกดำเนินงานให้ได้ผล และ มีการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมมหาวิทยาลัย การเปลี่ยนวัฒนธรรมไม่สามารถทำได้ผ่าน

การบังคับ ต้องผ่านการกระทำเรียนรู้เห็นคุณค่าและซึมซับ นี่คือจุดสำคัญที่สุด “มหาวิทยาลัย หุ่นส่วนสังคม” นี้ กลไกสำคัญที่สุดคือ “พื้นที่ดำเนินการ” (Action space) ให้คนมหาวิทยาลัย ส่วนหนึ่งได้มีโอกาสทำสิ่งใหม่ ๆ ที่มีคุณค่าแล้วเรียนรู้คุณค่านั้น ทั้งด้วยสัมผัสของตนเอง และ ด้วยการเข้าร่วม “พื้นที่เรียนรู้คุณค่า” (Learning space) เป็น “พื้นที่เรียนรู้คุณค่า” ของกิจกรรม มหาวิทยาลัยหุ่นส่วนสังคม ผลิตบัณฑิตในยุคศตวรรษที่ 21 โดยยึดหลัก learning sciences การเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 คือ ผลลัพธ์การเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 เปลี่ยนจากเรียนสาระความรู้ มาเป็นเรียนรู้บูรณาการได้ทั้ง ASK (A = Attitude หรือ Character, S = Skills, K = Knowledge) โดยทักษะที่สำคัญที่สุดคือ ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ต้องใช้หลักการของการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 ที่ผู้เรียนต้องเป็นผู้ลงมือกระทำเพื่อการเรียนรู้ของตน โดยเป็นการลงมือทำใน สภาพจริง หรือ คล้ายจริงที่สุด ตามด้วยการไตร่ตรองสะท้อนคิด (Reflection) เพื่อให้ เกิดการเรียนรู้ที่ลึกหรือรู้จริง (Mastery learning) บัณฑิตในศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีทั้ง ความรู้ทฤษฎีและ ความรู้ปฏิบัติ ต้องมี ทักษะการเรียนรู้ทั้งจากแหล่งความรู้และจากการปฏิบัติงาน และการดำรงชีวิตของ ตนเอง และ จากปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น แหล่งปฏิบัติงานของนักศึกษาที่ดีที่สุดคือ สถานประกอบการนั่นเอง ทั้งสถานประกอบการในภาครัฐกิจ ภาครัฐ ภาคประชาสังคม และ ภาคชีวิตจริงอื่น ๆ การศึกษาใน มหาวิทยาลัย 4.0 ต้องพัฒนา A.S.K. ดังกล่าวให้ขงงามขึ้นใน นักศึกษา ด้วยมาตรการดังกล่าว ในยุคนี้สถาบันอุดมศึกษา ผลิตบัณฑิตไม่ตรงตามความต้องการ บัณฑิตไม่มีทักษะและ คุณลักษณะที่ต้องการ ดังนั้น ทางแก้ที่ดีที่สุดคือ “การผลิตบัณฑิตแบบหุ่นส่วน” ซึ่งหมายความว่า มีการร่วมกันคิดกำหนดคุณลักษณะ (Characters) สมรรถนะ (Competencies) และ ความรู้ (Knowledge) ของบัณฑิตที่ต้องการ ร่วมกันคิดวิธีการจัดการเรียนการฝึกฝน และวิธีการวัดผล ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ต้องการ แล้วร่วมกันดำเนินการผลิตบัณฑิตและการวัดผล ซึ่งทั้งหมดนั้นเป็น Engaged curriculum หุ่นส่วนการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการผลิตบัณฑิตตามที่กล่าวในย่อ หน้าบน แต่มี การกล่าวถึงในเว็บไซต์มากมายในปี 2011 มีการเผยแพร่เอกสาร Embedding public engagement in the curriculum: A framework for the assessment of student learning from public engagement สหราชอาณาจักรใช้การสร้าง framework เพื่อการประเมินตนเอง สำหรับใช้ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ของสถาบันอุดมศึกษา รวมทั้งด้านการ เรียนการสอน ระบุ framework สำหรับประเมินการเรียนรู้ ของนักศึกษาจากกิจกรรม PE รวม 5 ด้าน คือ อ Knowledge co-creation, managing engagement, awareness of self and others, communication และ reflective practice โดยการประเมินแต่ละรายการมี 3 ระดับ รายละเอียด ในส่วนของ Co-creation สะท้อนมุมมองของการเรียนรู้ทฤษฎีจากการปฏิบัติของนักศึกษาใน

สถานการณ์จริงตรง ตามหลักของ Learning sciences Draft attributes framework for publicengagement for university staff and students ใช้ปัจจัยหลัก 3 กลุ่ม (Domain) ในการตรวจสอบระดับของ Engagement ของอาจารย์และนักศึกษา คือ Communication, Empathy และ Reflection ปัจจัยหลักทั้งสามกลุ่มเป็นตัวบ่งชี้การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรม ซึ่งเชื่อมมาจากการเปลี่ยน Mindset จะช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องได้ปรับปรุงพัฒนาตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ให้กิจการของมหาวิทยาลัยค่อย ๆ เปลี่ยนไปสู่มหาวิทยาลัยหุ้นส่วนสังคมจะเห็นว่าวงการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงของสถาบันอุดมศึกษาเข้าไปใกล้ขีด สังคมของสหราชอาณาจักร มองเรื่อง PE อย่างละเอียดอ่อนลึกซึ้งมาก และดำเนินการ จัดการการเปลี่ยนแปลงอย่างมีระบบและขั้นตอน โดยจับที่กลุ่มนักศึกษาเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงร่วมกับอาจารย์ นักศึกษาไม่ใช่แค่ผู้เข้าเรียนในมหาวิทยาลัยเพื่อเปลี่ยนแปลงตนเองไปเป็น “บัณฑิตย” เท่านั้น แต่ยังสามรถเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Changeagent) ได้ด้วย หากนักศึกษาได้ร่วมขบวนการ PE และได้ฝึกฝน ทักษะ Communication, Empathy, และ Reflection ซ้ำแล้วซ้ำเล่าในสถานการณ์จริง จะช่วยให้ นักศึกษาได้พัฒนาสมรรถนะสำคัญหลากหลายด้านที่จำเป็นสำหรับชีวิตในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อการบรรลุ transformativelearning ผู้บริหารและสมาชิกในมหาวิทยาลัยทุกระดับควรพิจารณาเพื่อร่วมกัน “Redefine what it means to be a university in the 21st century” ตามคำของ Sir Alan Langlands, Chief Executive, HEFCE ที่เอกสารนำมาอ้างอิง เป้าหมายสำคัญที่สุดสามประการต่อการจัดให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากกระบวนการ ปฏิสัมพันธ์แบบหุ้นส่วนกับสังคม คือ 1) การสร้างจิตสาธารณะ 2) การได้มีโอกาสเรียนรู้ในสถานการณ์จริง เพื่อบรรลุการเรียนรู้แบบรู้จริง (Mastery learning) และ 3) การได้ฝึกเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ Transformativelearning PE จึงเป็นทั้ง Means และ End ในชีวิตของนักศึกษา

วิจารณ์ พานิช ได้กล่าวว่า เพื่อให้บัณฑิตมีศักยภาพในการออกไปเป็นพลังขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0 ควรมีการเรียนรู้ ดังนี้ 1) กระบวนการมหาวิทยาลัยหุ้นส่วนสังคม เป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์แนวราบ ที่มหาวิทยาลัยกับภาคีหุ้นส่วนเสวนารับฟังซึ่งกันและกัน เพื่อรับรู้ ความต้องการหรือจุดมุ่งหมายของแต่ละฝ่าย เพื่อบรรลุข้อตกลงความ ร่วมมือในการบรรลุเป้าหมายที่เป็นผลประโยชน์ร่วม มีการดำเนินการร่วมกัน เรียนรู้ร่วมกันเพื่อการบรรลุผลนั้น หุ้นส่วนทั้งสองฝ่าย (หรือหลายฝ่าย) ต่าง ก็ได้รับผลประโยชน์ตามความมุ่งหมายของตน กระบวนการนี้ใช้การช่วยเหลือกัน แต่เป็นการร่วมกันทำงานที่ยาก ไม่สามารถบรรลุผลได้โดย ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเพียงฝ่ายเดียว 2) ขบวนการชักจูงหรือผลักดันให้วงการอุดมศึกษาเข้าไปเป็นหุ้นส่วนพัฒนา บ้านเมือง/สังคม/พื้นที่/ชุมชน ที่เรียกว่า University Public Engagement หรือ Social Engagement หรือ Community

Engagement เกิดขึ้น ทั่วโลก อาจกล่าวได้ว่าเป็นขบวนการ transform มหาวิทยาลัยให้เป็น มหาวิทยาลัยแห่งศตวรรษที่ 21 สำหรับประเทศไทยขบวนการนี้สำคัญยิ่งต่อการใช้อุดมศึกษาเป็น พลังขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0 3) ยุทธวิธีดำเนินการ Positive change management ต่อวงการ อุดมศึกษา ของสหราชอาณาจักรไปสู่วัฒนธรรมเชื่อมโยงหุ้นส่วน ใช้กระบวนการเรียนรู้ จากการ ปฏิบัติ (KM) เป็นพลังสำคัญ ใช้ในการออกแบบกระบวนการทำงานอย่างแยกย่อย โดย ไม่เคยเอ่ยคำ ว่า KM เลย เป็น “KM Inside” อย่างแท้จริง

การประชุม Engagement Conference 2017 ใช้หัวข้อ theme ว่า “exploring collaboration” มีเนื้อหาใน 3 หัวข้อ คือ 1) การปฏิบัติ (Practice) 2) หลักการ (Principle) และ 3) โอกาสในอนาคต (Prospect) เป็นวิธีใช้ การประชุมเป็นพื้นที่เรียนรู้ (Learning & sharing space) ตามหลักการ KM คือ นำเอาการปฏิบัติที่ได้ผลดีมาร่วมกันตีความสู่หลักการและร่วมกัน ผัน หรือตั้งเป้าสู่อนาคต ที่ขบวนการมหาวิทยาลัยหุ้นส่วนสังคมมีพลังยิ่งขึ้น

การเชื่อมโยงหุ้นส่วนภายนอก ง่ายกว่าการเชื่อมโยงหุ้นส่วนภายในมหาวิทยาลัย เดียวกัน เพราะ “ความรู้สึกห่างเหิน” (Sense of distance) ทางวิชาการระหว่างสาขาวิชาการ รุนแรงมาก เป็นความท้าทายของ “วงการมหาวิทยาลัยหุ้นส่วนสังคม” ที่จะเอาชนะ ความรู้สึก ห่างเหินให้กลายเป็น “ความรู้สึกเป็นหุ้นส่วน”(Sense of partnership) ให้ได้

การเชื่อมโยงหุ้นส่วนภายในมหาวิทยาลัยระหว่างต่างสาขาวิชาเป็นความท้าทาย นี่คือการเปลี่ยนวัฒนธรรมวิชาการแยกส่วนไปสู่วัฒนธรรมสหสาขา และการเข้าไปร่วมกันทำงาน เพื่อเป้าหมายของสังคมหรือพื้นที่ น่าจะเป็นกลไกสร้างความคุ้นเคยกับงานวิชาการประยุกต์และ ข้ามศาสตร์ (Trans-disciplinary) หลักการ Practice -> Principle -> Prospect ที่ NCCPE ใช้ใน การออกแบบการประชุม Engagement Conference 2017 น่าจะเป็น หลักการที่ใช้ได้ผล แต่ต้อง ทำต่อเนื่องระยะยาว เน้นการเปลี่ยนแปลง จากภายในที่หนุนหรือมีเงื่อนไขจากภายนอกให้ต้อง เปลี่ยนแปลง

สร้างแรงบันดาลใจและสร้างเงื่อนไขใหม่ ๆ ที่ผลักดันผู้ปฏิบัติเข้าสู่ขบวนการ เชื่อมโยงหุ้นส่วนสังคม คือ จากอิตาลีได้และจากสหรัฐอเมริกาเป็นการสื่อสารว่าประเทศอื่น ๆ ต่างก็ให้คุณค่าและดำเนินการกิจกรรมมหาวิทยาลัยหุ้นส่วนสังคมได้ผลอย่างน่าชื่นชม นอกจาก สร้างแรงบันดาลใจแล้วผู้เข้าร่วม ประชุมยังได้เรียนรู้ยุทธศาสตร์และวิธีดำเนินการของประเทศอื่น

มหาวิทยาลัยแห่งศตวรรษที่ 21 ต้องปรับตัวเพื่อการดำรงอยู่ ประเด็นสำคัญ ของ การปรับตัวเปลี่ยนแปลง คือเปลี่ยนจากวัฒนธรรมวิชาการแยกส่วน แยกสาขา ไปเป็นวิชาการ บูรณาการหรือสหสาขา เครื่องมือในการปรับ วัฒนธรรมดังกล่าวคือการทำงานสร้างผลงานร่วมกับ

หุ้นส่วนในภาคชีวิตจริง หรือภาคทำมาหากินมหาวิทยาลัยในศตวรรษที่ 21 ต้องเก่งทั้งความรู้ ทฤษฎีและความรู้ปฏิบัติการ ที่จะเก่งความรู้ปฏิบัติได้ต้องทำงานร่วมกับภาคีในภาคชีวิตจริง บัณฑิตในศตวรรษที่ 21 ต้องเรียนรู้ตามแนวทางของ Learning science คือเรียนทฤษฎีจากการ ปฏิบัติตามด้วย Reflection การร่วมมือกับหุ้นส่วนจริง เป็นการสร้างโอกาสให้นักศึกษาได้เรียนรู้ จากการปฏิบัติจริง

จากการศึกษา แนวคิดภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคม ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ภาวะ ผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคม Social Engagement ความหมายว่า ผู้นำที่มีคุณลักษณะ ร่วมคิด ร่วมทำ แบบหุ้นส่วน เกิดประโยชน์ร่วมกันแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีการใช้ความรู้ และการเรียนรู้ ร่วมกัน เกิดผลกระทบต่อสังคมที่ประเมินได้ เป็นสิ่งที่มหาวิทยาลัยในศตวรรษที่ 21 ต้องนำมาใช้ เพื่อการดำรงอยู่ขององค์กร สังคม สร้างความเข้มแข็งของ มหาวิทยาลัยและสังคมในศตวรรษที่ 21

จากการศึกษา ความหมายของผู้นำ ความหมายของภาวะผู้นำ คุณลักษณะของ ภาวะผู้นำ แนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง แนวคิดผู้นำตามหลักทศพิธราชธรรม คุณลักษณะผู้นำตามหลักอุปนิสัย 7 ประการ ของ Covey ผู้นำตามแนวคิด ทฤษฎีการมีส่วนร่วม ของสังคม ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การเป็นผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด มีร่างองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง คุณลักษณะผู้นำตามหลัก ทศพิธราชธรรม คุณลักษณะผู้นำตามหลักอุปนิสัย 7 ประการ ของ Covey ผู้นำตามแนวคิด ทฤษฎี การมีส่วนร่วมของสังคม ร่วมคิดร่วมทำ แบบหุ้นส่วน เกิดประโยชน์ร่วมกันแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีการใช้ความรู้ และการเรียนรู้ร่วมกัน เกิดผลกระทบต่อสังคมที่ประเมินได้

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำข้างต้น ผู้วิจัยได้นำแนวคิดดังกล่าวมา วิเคราะห์และสรุปองค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคม ได้ดังนี้

ตาราง 3 วิเคราะห์แนวคิดที่เกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษายาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคม

ผู้เสนอแนวคิด	องค์ประกอบของภาวะผู้นำ
Reddin (2010)	<ol style="list-style-type: none"> 1. แบบสนับสนุน 2. แบบมีส่วนร่วม 3. แบบเสียสละ 4. แบบผสวน
Muhammad Romdhon (2001)	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีความยุติธรรม 2. น่าเชื่อถือ / ไว้วางใจ 3. การศึกษาเรียนรู้
Avolio (1999)	<ol style="list-style-type: none"> 1. แบบสนับสนุน 2. แบบมุ่งความสำเร็จของงาน 3. น่าเชื่อถือ / ไว้วางใจ 4. สร้างแรงบันดาลใจ
Ahmad Ibrahim abu sin (1981)	<ol style="list-style-type: none"> 1. แบบสนับสนุน 2. แบบมีส่วนร่วม 3. แบบอย่างที่ดี 4. มีวิสัยทัศน์ 5. มั่นศึกษาเรียนรู้
Buss (1985)	<ol style="list-style-type: none"> 1. แบบใช้อำนาจ 2. แบบสนับสนุน 3. แบบมีส่วนร่วม

ตาราง 3 (ต่อ)

ผู้เสนอแนวคิด	องค์ประกอบของภาวะผู้นำ
Yulk (1994)	<ol style="list-style-type: none"> 1. แบบใช้อำนาจ 2. แบบมีส่วนร่วม 3. การศึกษาเรียนรู้
Ulrich (1996)	<ol style="list-style-type: none"> 1. แบบมีส่วนร่วม 2. ผูกมัดผู้ใต้บังคับบัญชาทั้งทางใจ ทางอารมณ์ และทางร่างกาย 3. สร้างพลังและความกระตือรือร้น 4. มุ่งเน้นภาพลักษณ์ขององค์กร
Covey (2002)	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีความคิดก้าวหน้า 2. มีจุดมุ่งหมาย 3. มีการจัดลำดับความสำคัญ 4. มองผลประโยชน์ร่วมกัน 5. เข้าใจผู้อื่น 6. ประสานพลัง มาร่วมไว้ด้วยกันและ ความสัมพันธ์ที่ก่อประโยชน์ให้กันและกัน 7. เพิ่มคุณค่าที่มีอยู่ในตัวเอง ปรับเปลี่ยนสิ่งที่มี อยู่ตามธรรมชาติของเรา คือ ร่างกาย จิต วิญญาณ สติปัญญาและ ความรู้สึกที่มีต่อ สังคม
House & Mitchell (1974)	<ol style="list-style-type: none"> 1. แบบใช้อำนาจ 2. แบบมีส่วนร่วม 3. การศึกษาเรียนรู้ 4. มุ่งความสำเร็จของงาน

ตาราง 3 (ต่อ)

ผู้เสนอแนวคิด	องค์ประกอบของภาวะผู้นำ
<p>ทศพิธราชธรรม (พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9) (2551)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ทาน นักบริหารหรือนักปกครองต้องรู้จักบำเพ็ญตนเป็นผู้ให้เป็นนักเสียสละ 2. ศील ผู้ปกครองต้องมีความประพฤติดีงามรู้จักรักษาความซื่อสัตย์สุจริตรักษาเกียรติคุณประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างและเป็นที่เคารพนับถือ 3. บริจาค การบำเพ็ญกิจด้วยเสียสละคือสามารถเสียสละความสุขความสำราญ เป็นต้นตลอดจนชีวิตของตนได้เพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวมและความสงบเรียบร้อย 4. อาชชวะ การปฏิบัติภาระโดยซื่อตรงไม่คดโกงไม่กอบโกยไม่โกงกินไม่เสแสร้งแก่งแย่งหาผลประโยชน์ในทางมิชอบแต่ปฏิบัติโดยสุจริตข้อนี้ 5. มัททวะ การแสดงกิริยาอ่อนโยนอ่อนน้อม 6. ตบะ การใช้ความเพียร 7. อักโกธะ รู้จักใช้เหตุผลไม่เกรี้ยวกราดปราศจากเหตุผลและ 8. อวิหิงสา ความเป็นผู้ไม่หลงระเห็จในอำนาจไม่บีบบังคับใคร มีความกรุณา 9. ชันติ ความเป็นผู้อดทนต่อกระแสอกุศลที่มากระทบตลอดถึงอดทนต่องานที่ตรากตรำต่อความเหนื่อย 10. อวิโรธนะ ความเป็นผู้ประพฤติมิให้ผิดพลาดจากศีลธรรมกฎหมายระเบียบ วินัย

ตาราง 3 (ต่อ)

ผู้เสนอแนวคิด	องค์ประกอบของภาวะผู้นำ
แนวคิดภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคม (วิจารณ์ พานิช, 2560)	<ol style="list-style-type: none"> 1. ร่วมคิดร่วมทำแบบพันธมิตรและหุ้นส่วน (Partnership) 2. เกิดประโยชน์ร่วมกันแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย (Mutual benefits) 3. เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และเกิดผลงาน วิชาการ (Knowledge sharing and scholarship) 4) เกิดผลกระทบต่อสังคมที่ประเมินได้ (Measurable social impact)

ตาราง 4 วิเคราะห์และเปรียบเทียบองค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษายาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคม

องค์ประกอบ	Reddin (2010)	Muhammad Romdhon (2001)	Avolio (1999)	Ahmad Ibrahim abu sin (1981)	Buss (1985)	Yulk (1994)	Ulrich (1996)	Covey (1989)	Zainab Ghazali (1981)	House&Mitchell (1974)	ทศพิศราชธรรม	วิจารณ์ พานิช	งานวิจัย
1. คุณธรรม จริยธรรม ยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต	/	/							/		/		3
2. ยึดมั่นในความยุติธรรม									/	/	/		3
3. มีความรู้ มีการเรียนรู้ร่วมกันและพัฒนาตนเอง มีความเพียร ขยันอดทน	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	7
4. การทำงานเป็นทีม/ สร้างแรงจูงใจ/ สื่อสาร ประสานงานร่วมกับผู้อื่น		/						/	/	/	/	/	5
5. มีความสามารถในการวางแผนงานบริหาร แบ่งสรรหน้าที่ความรับผิดชอบในการทำงานกลุ่ม/ สนับสนุน	/	/	/	/	/				/				5
6. การประพฤติตนเป็นแบบอย่าง	/	/	/								/		3
7. มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม เห็นแก่ส่วนรวม มีระเบียบวินัย								/			/	/	3
8. มีความเสียสละ เข้าใจผู้อื่น เพื่อประโยชน์ส่วนรวม	/						/				/	/	4
9. การมีมนุษยสัมพันธ์และการปรับตัว							/				/		2
10. การคิด สามารถคิดวิเคราะห์เป็นระบบ มีจุดมุ่งหมายความคิดสร้างสรรค์ และคิดแก้ปัญหา คิดตัดสินใจอย่างมีเหตุผล								/			/		2
11. ความกล้าเปลี่ยนแปลง เทคโนโลยี								/			/		2
12. บุคลิกภาพ/ น่าเชื่อถือ/ โอบอ้อมอารี/ คิดบวก					/	/		/		/	/		5

จากตาราง 4 วิเคราะห์และเปรียบเทียบองค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษายาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคม การศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำจากนักวิชาการผู้วิจัยสรุปได้ว่า งานวิจัยนี้ ภาวะผู้นำนักศึกษายาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ควรมียุทธศาสตร์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านความรู้ (Knowledge) 2. ด้านทักษะ (Skill) 3. คุณลักษณะ (Character) ซึ่งประกอบด้วย 1.ด้านความรู้ ได้แก่ เข้าใจความหมายของยาเสพติด ความสำคัญของการป้องกันยาเสพติด การป้องกันยาเสพติด บริบทชุมชน นโยบายของพื้นที่ชุมชน สังคม ภาวศึเครือข่ายทำงานร่วมกัน คิดร่วมกัน เพื่อประโยชน์ร่วมกัน ส่งผลร่วมกันต่อสังคม และเข้าใจความหมาย และความสำคัญของภาวะผู้นำนักศึกษายาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด องค์ประกอบของผู้นำนักศึกษายาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด และบทบาทของผู้นำนักศึกษายาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด เพื่อการป้องกันยาเสพติดแบบมีส่วนร่วมของสังคม 2. ด้านทักษะ ได้แก่ ทักษะการคิด การคิดอย่างมีเหตุผลและคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดแก้ไขปัญหา และการตัดสินใจ ทักษะการวางแผนงาน และบริหารจัดการอย่างเหมาะสม ทักษะการสื่อสาร และสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะโน้มน้าวการสร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในงาน และทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 3. คุณลักษณะ ได้แก่ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย มีความขยันอดทน เข้าใจผู้อื่น สามารถปรับตัว-ยืดหยุ่น มีทัศนคติเชิงบวก มีบุคลิกภาพดี สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

2.3 ยาเสพติด

ยาเสพติดเป็นยาหรือสารเคมี เมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายจะออกฤทธิ์แตกต่างกัน ผู้เสพยาใช้การเสพด้วยวิธีที่ผิดจะส่งผลให้เป็นผู้ติดยา ทำให้เกิดโทษ เกิดปัญหาการเสพยาเสพติด ซึ่งมีหลายองค์การให้ความหมายยาเสพติดไว้ดังนี้

ความหมายของยาเสพติด

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization หรือ WHO) ได้กล่าวว่า ยาเสพติด หมายถึง สิ่งที่เสพเข้าไปแล้วจะเกิดความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจต่อไป โดยไม่สามารถหยุดเสพได้และจะต้องเพิ่มปริมาณมากขึ้นเรื่อย ๆ จนในที่สุดจะทำให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บต่อร่างกายและจิตใจขึ้น สารหรือยาที่อาจเป็นผลิตภัณฑ์ธรรมชาติหรือจากการสังเคราะห์ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยการกิน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยประการใด ๆ แล้ว จะทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น มีความต้องการเพิ่มขนาดการเสพขึ้นเรื่อย ๆ ของยา ทั้งยังมีลักษณะอาการอยากยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งร่างกายและจิตใจ อย่างรุนแรงและต่อเนื่อง รวมถึงทำให้สุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลง

องค์การสหประชาชาติ ได้กล่าวว่า ยาเสพติด หมายถึง สารใด ๆ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือได้จาก ธรรมชาติ หรือจากการสังเคราะห์ที่มีผลต่อจิตใจและระบบประสาท

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้กล่าวว่า ยาเสพติด หมายถึง ยาหรือสารเคมีซึ่ง เมื่อเสพหรือฉีดเข้าสู่ร่างกายติดต่อกันชั่วระยะเวลาหนึ่งก็จะติด ก่อให้เกิดพิษเรื้อรัง ทำให้ร่างกายและจิตใจเสื่อมโทรม เช่น ฝิ่น กัญชา เฮโรอีน ยานอนหลับ สุรา

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พุทธศักราช 2522 มาตรา 4 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้ โทษ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2528 มาตรา 4 ได้กล่าวว่า ยาเสพติด หมายถึง สิ่งเสพติดให้โทษ สารเคมีหรือวัตถุชนิดใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะ โดยรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยประการใด ๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจใน ลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มปริมาณการเสพขึ้นเรื่อย ๆ มีอาการขาดยา เมื่อไม่ได้เสพมีความ ต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงอยู่ตลอดเวลาและทำให้สุขภาพทรุดโทรมลง ตลอดถึงพืชหรือส่วนของพืชที่เป็นหรือให้ผลผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษหรืออาจใช้ผลิตเป็น ยาเสพติดให้โทษ และสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษด้วย ทั้งนี้ตามที่รัฐมนตรีประกาศใน ราชกิจจานุเบกษา แต่ไม่หมายความถึงยาสามัญประจำบ้านบางตำรับตามกฎหมายว่าด้วยยาที่มี ยาเสพติดให้โทษผสมอยู่ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2542, น. 2)

ลักษณะอาการ และอาการแสดงของผู้เสพ ดังนี้

1. เกิดอาการตื้อยาหรือต้านยา และเมื่อติดแล้ว ต้องการใช้สารนั้น ในปริมาณมากขึ้น
2. เกิดอาการขาดยา ถอนยา หรืออยากยา เมื่อใช้สารนั้นเท่าเดิม ลดลง หรือหยุดใช้
3. มีความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจ อย่างรุนแรงตลอดเวลา
4. สุขภาพร่างกายทรุดโทรมลง เกิดโทษต่อตนเอง ครอบครัว ผู้อื่น ตลอดจนสังคม และ ประเทศชาติ

จากการศึกษาความหมายของยาเสพติด ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ยาเสพติด หมายถึง สารใด ๆ ที่เกิดขึ้น ตามธรรมชาติหรือได้จาก การสังเคราะห์ เมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดย รับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยประการใด ๆ ทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ

ประเภทของยาเสพติด

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด แบ่งประเภทของยาเสพติดออกเป็น 4 ประเภทดังนี้

1. ประเภทของยาเสพติดจำแนกตามการออกฤทธิ์ต่อระบบประสาท

แบ่งเป็น 4 ประเภท

1.1 ประเภทกดประสาท ได้แก่ฝิ่น มอร์ฟีน เฮโรอีน ยานอนหลับ ยากล่อมประสาท เครื่องดื่มมีเม้า ทุกชนิด รวมทั้ง สารระเหย เช่น ทินเนอร์ แล็กเกอร์ น้ำมันเบนซิน กาว เป็นต้น มักพบว่าผู้เสพยาเสพติดมีร่างกายซูบซีด ผอมเหลือง อ่อนเพลีย ฟุ้งซ่าน อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย

1.2 ประเภทกระตุ้นประสาท ได้แก่ ยาบ้า ยาอีกระท่อม โคเคน มักพบว่าผู้เสพยาเสพติดจะมีอาการหงุดหงิด กระวนกระวาย หวาดระแวง บางครั้งมีอาการคลุ้มคลั่ง หรือทำในสิ่งที่ไม่ควรทำ ไม่กล้าทำ เช่น ทำร้ายตนเอง หรือฆ่าผู้อื่น เป็นต้น

1.3 ประเภทหลอนประสาท ได้แก่ แอลเอสดีและ เห็ดขี้ควาย เป็นต้น ผู้เสพยาเสพติดจะมีอาการประสาทหลอน ฝันเพื่องเห็นแสงสีวิจิตรพิสดาร หูแว่ว ได้ยินเสียง ประหลาดหรือเห็นภาพ หลอนที่น่าเกลียดน่ากลัว ควบคุมตนเองไม่ได้ในที่สุดมักป่วยเป็นโรคจิต

1.4 ประเภทออกฤทธิ์ผสมผสาน คือทั้งกระตุ้นกดและหลอนประสาทร่วมกัน ได้แก่ ผู้เสพยาเสพติดมักมีอาการหวาดระแวง ความคิดสับสนเห็นภาพลวงตา หูแว่ว ควบคุมตนเองไม่ได้และป่วยเป็นโรคจิตได้

2. แบ่งตามแหล่งที่มา แบ่งตามแหล่งที่เกิด ซึ่งจะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 ยาเสพติดธรรมชาติ คือ ยาเสพติดที่ผลิตมาจากพืช เช่น ฝิ่น มอร์ฟีน กระท่อม กัญชา

2.2 ยาเสพติดสังเคราะห์ คือ ยาเสพติดที่ผลิตขึ้นด้วยวิธีทางเคมี เช่น เฮโรอีน ยาบ้า ยาอีเอ็คตาซี

3. แบ่งตามกฎหมาย แบ่งตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 แบ่งเป็น 5 ประเภท คือ

3.1 ยาเสพติดให้โทษ ประเภทที่ 1 ได้แก่ เฮโรอีน แอลเอสดี แอมเฟตามีน หรือยาบ้า ยาอี ยาเลิฟ

3.2 ยาเสพติดให้โทษ ประเภทที่ 2 ยาเสพติดประเภทนี้สามารถนำมาใช้เพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ได้แต่ต้องใช้ภายใต้การควบคุมของแพทย์และใช้เฉพาะกรณีจำเป็นเท่านั้น ได้แก่ฝิ่น มอร์ฟีน โคเคน หรือ โคคาอิน โคลเคอิน และเมทาโดน

3.3 ยาเสพติดให้โทษ ประเภทที่ 3 ยาเสพติดประเภทนี้เป็นยาเสพติดให้โทษที่มี ยาเสพติดประเภทที่ 2 ผสมอยู่ด้วย มีประโยชน์ทางการแพทย์การนำไปใช้เพื่อจุดประสงค์อื่น หรือ เพื่อเสพติด จะมีบทลงโทษเท่ากับไว้ ยาเสพติดประเภทนี้ ได้แก่ ยาแก้ไอ ที่มีตัวยาโคเคอิน ยาแก้ ท้องเสียที่มีฝิ่นผสมอยู่ด้วย ยาฉีตระงับปวด เช่น มอร์ฟีน เพทิดีน ซึ่งสกัดมาจากฝิ่น

3.4 ยาเสพติดให้โทษ ประเภทที่ 4 คือ สารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษ ประเภทที่ 1 หรือประเภทที่ 2 ยาเสพติดประเภทนี้ไม่มีการนำมาใช้ประโยชน์ในการบำบัดโรคแต่ อย่งใด และมีบทลงโทษกำกับไว้ด้วย ได้แก่ นายาอะเซติคแอน ไฮโดรย และอะเซติลคลอไรด์ซึ่งใช้ ในการเปลี่ยนมอร์ฟีนเป็นเฮโรอิน สารคลอซูโดอีเฟครีน สามารถใช้ในการผลิตยาบ้าได้และวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทอีก 12 ชนิด ที่สามารถนำมาผลิตยาอีและยาบ้าได้

3.5 ยาเสพติดให้โทษ ประเภทที่ 5 คือ ยาเสพติดให้โทษที่มีได้เข้าขายอยู่ในยาเสพติดประเภทที่ 1 ถึง 4 ได้แก่ ทุกส่วนของพืช กัญชา ทุกส่วนของพืช กระทั่งอม เห็ดขี้ควาย

4. แบ่งตามองค์การอนามัยโลก เป็น 9 ประเภท ได้แก่

4.1. ประเภทฝิ่น หรือ มอร์ฟีนรวมทั้งยาที่มีฤทธิ์คล้ายมอร์ฟีน เช่น ฝิ่น มอร์ฟีน เฮโรอินเพทิดีน

4.2 ประเภทบาบิบูเรท รวมทั้งยาที่มีฤทธิ์เดียวกัน เช่น เฮโคบาร์บิทัล อะไมบาร์บิทัล พาราดีไฮด์ เมโปรบาเมท ไดอาซีแพม คลอไดอาซีพอกไซด์

4.3 ประเภทแอลกอฮอล์ เช่น เหล้า เบียร์ วิสกี้

4.4 ประเภทแอมเฟตามีน เช่น แอมเฟตามีน เดกซ์แอมเฟตามีน

4.5 ประเภทโคเคน เช่น โคเคน โบโคเคน

4.6 ประเภทกัญชา เช่น ใบกัญชา ยางกัญชา

4.7 ประเภทคัท เช่น ใบคัท ใบกระท่อม

4.8 ประเภทหลอนประสาท เช่น แอลเอสดี ดีเอ็มที เมสคาลีน เมล็ดมอร์นิงโกลด์ ต้นลำโพง เห็ดเมาบางชนิด

4.9 ประเภทอื่น ๆ เป็นพวกไม่สามารถเขาประเภทใดได้ เช่น ทินเนอร์ เบนซิน น้ำยาล้างเล็บ ยาแก้ปวด บุหรี่

ยาเสพติดที่แพร่ระบาดในประเทศไทย

ฝิ่น (Opium)

ฝิ่น เป็นสารประกอบชนิดหนึ่ง ได้จากยางของผลฝิ่น ในเนื้อฝิ่นมีสารเคมีผสมอยู่มาก ประกอบด้วยโปรตีน เกลือแร่ ยางและกรดอินทรีย์เป็นแอลคัลลอยด์ (Alkaloid) ซึ่งเป็นตัวการสำคัญที่ทำให้ฝิ่นกลายเป็นยาเสพติดให้โทษร้ายแรงแอลคัลลอยด์ในฝิ่นแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

ประเภทที่ 1 ออกฤทธิ์ทำให้เกิดอาการมึนเมา และเป็นยาเสพติดให้โทษโดยตรงแอลคัลลอยด์ทางเภสัชวิทยาถือว่า เป็นยาทำให้อ่อนหลับ (Hypnotic) แอลคัลลอยด์ที่เป็นสารเสพติดออกฤทธิ์ตัวสำคัญที่สุดในฝิ่น คือ มอร์ฟีน (Morphine)

ประเภทที่ 2 ออกฤทธิ์ทำให้กล้ามเนื้ออ่อนคลายตัวทางเภสัชวิทยาถือว่า แอลคัลลอยด์ในฝิ่นประเภทนี้ไม่เป็นสารเสพติด มีฤทธิ์ทำให้กล้ามเนื้อของร่างกายอ่อนคลายตัว มีปาเวอร์รีน (Papaverine)

ฝิ่นเป็นพืชล้มลุกปลูกในที่สูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ 3,000 ฟุตขึ้นไป เป็นยาเสพติดที่ร้ายแรง เช่น มอร์ฟีน เฮโรอีน และโคเดอีน มีการลักลอบปลูกฝิ่นมากทางเหนือของประเทศไทย บริเวณแนวพรมแดนที่เรียกว่าสามเหลี่ยมทองคำ เนื้อฝิ่นได้มาจากยางของผลฝิ่นที่ถูกกรีดจะมีสีขาว เมื่อถูกอากาศจะมีสีคล้ำลงกลายเป็นยางเหนียวสีน้ำตาลไหม้หรือดำมีกลิ่นเหม็นเขียวและรสขมเรียกว่าฝิ่นดิบ ส่วนฝิ่นที่มีการนำมาสูบ เรียกว่า ฝิ่นสุกได้มาจากการนำฝิ่นดิบไปต้มหรือเคี่ยวให้สุก

ฤทธิ์ของยาเสพติด : ฝิ่นออกฤทธิ์กดประสาท มีอาการเสพติดทางร่างกาย และจิตใจ มีอาการขาดยาทางร่างกาย

อาการของผู้เสพ : จิตใจเลื่อยล่อย ง่วงซึม แก้วตาหริ้ พุดจาวกวน ความคิด เชื่องช้า ไม่หิว ซึ่พจรเต้นช้า

โทษทางกฎหมาย : เป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 2 ตามพระราชบัญญัติ ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

มอร์ฟีน (Morphine)

มอร์ฟีน เป็นแอลคัลลอยด์ (Alkaloid) ของฝิ่น เป็นตัวการที่ทำให้ ฝิ่นมีฤทธิ์มึนเมา ชาวเยอรมัน ชื่อ SERTURNER เป็นผู้สกัดจากฝิ่น เมื่อปี ค.ศ.1803 (พ.ศ.2346) เป็นครั้งแรก ฝิ่นชั้นดีจะมีมอร์ฟีนประมาณ 10%-16% ฝิ่นหนัก 1 ปอนด์นำมาสกัดจะได้มอร์ฟีน

ประมาณ 0.22 ออนซ์ หรือ 6.6 กรัม มอร์ฟีนมี 2 รูป คือ รูปอิสระ (Free) และรูปเกลือ (Salt) สำหรับที่มีลักษณะเป็นรูปของเกลือ ได้แก่ ซัลเฟต (Sulfate) ไฮโดรคลอไรด์ (Hydrochloride) อาซิเตท (Acetate) และทาร์เตรท (Tartrate) มอร์ฟีนรูปเกลือที่นิยมทำมาก คือ Sulfate ในปัจจุบันมอร์ฟีนสามารถทำขึ้นโดยการสังเคราะห์ ด้วยกรรมวิธีทางเคมี มอร์ฟีนเป็นผงสีขาวหรือเทาเกือบขาว ไม่มีกลิ่น มีรสขม มีฤทธิ์สูงกว่าฝิ่น เสพติดง่ายมีลักษณะเป็นเม็ด เป็นผง และเป็นก้อน หรือละลาย หลอดบรรจุหลอดสำหรับฉีด นำเข้าสู่ร่างกายโดยวิธีฉีดเป็นส่วนมากมอร์ฟีนใช้เป็นยาหลักหรือมาตรฐานของยาแก้ปวด ยากดระบบประสาทส่วนกลาง ลดความรู้สึกเจ็บปวด ทำให้รู้สึกง่วงหลับไปและลดการทำงานของร่างกาย อาการข้างเคียง คืออาจทำให้คลื่นไส้ อาเจียน ท้องผูก เกิดอาการคันบริเวณใบหน้า ตาแดง ม่านตาหดตัว และหายใจลำบาก

ฤทธิ์ของยาเสพติด : มอร์ฟีนออกฤทธิ์กดระบบประสาท มีอาการเสพติดทางร่างกายและจิตใจ มีอาการขาดยาทางร่างกาย

อาการของผู้เสพ : คลื่นเหียนอาเจียน ท้องผูก เกิดอาการคันหน้า ตาแดง ซึม ง่วงนอน ไม่สนใจ สิ่งแวดล้อม

โทษทางกฎหมาย : เป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 2 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

ประโยชน์ของมอร์ฟีนในทางการแพทย์ :

มอร์ฟีนออกฤทธิ์กดศูนย์ประสาทสมองส่วน Cerebral Cortex แพทย์จึงนำมอร์ฟีนมาใช้ประโยชน์ในทางการแพทย์โดยถูกต้องตามกฎหมายการใช้มอร์ฟีนเพื่อช่วยให้ผู้ป่วยลดความเจ็บปวด ลดความเจ็บปวดได้ ดังนี้

1. ช่วยยกระดับความอดทนต่อความรู้สึกเจ็บปวดให้สูงขึ้น จึงทำให้ช่วยรับความรู้สึกด้านเจ็บปวดน้อยลงเพราะฤทธิ์มอร์ฟีนไปกดประสาทส่วนรับความรู้สึก ถ้าความเจ็บปวดของร่างกายเป็นขนาดกลางความเจ็บปวดจะหายไปได้ แต่ถ้าความเจ็บปวดขนาดสูง เช่น ปวดเสียดแทง หรือปวดจี๊ด ฤทธิ์ของมอร์ฟีนจะไปกดประสาททำให้ เปลี่ยนเป็นความเจ็บปวดแบบตื้อหรือปวดชา ๆ ไม่รุนแรงเท่าเดิม ผู้ป่วยจึงทนต่อความเจ็บปวดได้

2. ช่วยยกระดับอารมณ์ของผู้ป่วยให้สูงขึ้น โดยปกติผู้ป่วยที่มีความเจ็บจะมีอารมณ์เศร้าหมองและหดหู่ไม่เบิกบาน เมื่อแพทย์ให้มอร์ฟีนเข้าไปกดระบบประสาททำให้เกิดความรู้สึก มึนชา ลดความเจ็บปวดลง ทำให้เกิดความรู้สึกสบายอารมณ์ขึ้น

3. ช่วยขจัดความวิตกกังวล หงวโย และความหวาดกลัวให้หมดไป โดยที่ฤทธิ์ของ มอร์ฟีนเข้าไปกดประสาทส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น ประสาทซิมพาเทติก

ทำให้อวัยวะในร่างกายทำงานน้อยลง เป็นการพักผ่อนของร่างกาย ช่วยให้เกิดความผาสุกทางด้านจิตใจ ขจัดความวิตกกังวลและความหวาดกลัวลง

เฮโรอีน (Heroin)

เฮโรอีนเป็นยาเสพติดที่ได้จากการสังเคราะห์ทางเคมี จากปฏิกิริยาระหว่างมอร์ฟีนกับสารเคมีบางชนิด เช่น อาเซติกแอนไฮไดรด์ (Acetic anhydride) หรืออาเซติลคลอไรด์ (Acetyl chloride) หรือเอทิลไดอะเซเตต (Ethylidene diacetate) โดยนักวิจัยชาวอังกฤษ C.R. Wright ได้ค้นพบวิธีการสังเคราะห์เฮโรอีนจากมอร์ฟีนโดยใช้น้ำยาอาเซติกแอนไฮไดรด์ (Acetic anhydride) และบริษัทผลิตยาไบเออร์ (Bayer) นำมาผลิตเป็นยาออกสู่ตลาดโลกในชื่อทางการค้า Heroin และนำมาใช้แทนมอร์ฟีน หลังจากที่มีการใช้เฮโรอีนในวงการแพทย์ 18 ปี จึงทราบถึงอันตรายและผลที่ทำให้เกิดการเสพติดให้โทษอย่างร้ายแรงจนปี พ.ศ.2467 (ค.ศ.1924) ประเทศสหรัฐอเมริกาออกกฎหมายให้เฮโรอีนเป็นยาเสพติดให้โทษห้ามมิให้ผู้ใดครอบครอง ต่อมาอีก 35 ปี คือ เมื่อ พ.ศ. 2502 เฮโรอีนจึงได้แพร่ระบาดสู่ประเทศไทย จึงออกกฎหมายให้เฮโรอีนและมอร์ฟีนเป็นยาเสพติดให้โทษเฮโรอีนออกฤทธิ์แรงกว่ามอร์ฟีนประมาณ 4-8 เท่าและออกฤทธิ์แรงกว่าฝิ่น ประมาณ 30-90 เท่า เฮโรอีนมีลักษณะเป็นผงสีขาว สีนวล หรือสีครีม มีรสขม ไม่มีกลิ่น แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เฮโรอีนเบส (Heroin base) มีคุณลักษณะคือไม่ละลายในน้ำ และเกลือของเฮโรอีน (Heroin salt) เฮโรอีนไฮโดรคลอไรด์ (Heroin hydrochloride)

การแพร่ระบาดของเฮโรอีนในประเทศไทยมี 2 ชนิด คือ 1) เฮโรอีนผสมเฮโรอีนเบอร์ 3 หรือไอระเหยเป็นเฮโรอีนที่มีความบริสุทธิ์ต่ำ มีการผสมสารอื่นเข้าไป เช่น ผสมสารหนู สตริกนิน ยานอนหลับ คาเฟอีน แปะง น้ำตาลและผสมสี เช่น สีม่วง สีชมพูอ่อน สีน้ำตาล อาจพบในลักษณะเป็นผง เป็นเกล็ด อัดเป็นก้อน มีวิธีการเสพโดยสูดเอาไอสารเข้าร่างกาย เรียกว่า ไอระเหย หรือ แคป 2) เฮโรอีนเบอร์ 4 เป็นสารเฮโรอีนไฮโดรคลอไรด์มีความบริสุทธิ์สูง มีลักษณะเป็นผงละเอียด เป็นคล้ายเมล็ดไข่ปลา อัดเป็นก้อนสีเหลี่ยมผืนผ้า มีสีขาว สีครีม ไม่มีกลิ่น มีรสขม เรียกว่า ผงขาว เสพโดยนำมาละลายน้ำฉีดเข้าร่างกาย หรือผสมบุหรี่สูบ

ฤทธิ์ของยาเสพติด : เฮโรอีนออกฤทธิ์กดระบบประสาท มีอาการเสพติดทางด้านร่างกายและจิตใจ มีอาการขาดยาทางด้านร่างกายอย่างรุนแรง

อาการของผู้เสพ : มีอาการปวดกล้ามเนื้อกระดูก ปวดตามข้อ ปวดสันหลัง ปวดบั้นเอว ปวดหัวรุนแรง มีอาการจุกแน่นในอก อ่อนเพลียไม่มีแรง มีอาการหนาว ๆ ร้อน ๆ อืดอืดทुरนทुरาย นอนไม่หลับ กระสับกระส่าย บางรายมีอาการชัก น้ำลายฟูมปาก ม่านตาดำหัดเล็กลง หงุดหงิด ฟุ้งซ่าน มึนงง หายใจไม่ออก ประสาทเสื่อมความจำเสื่อม

โทษต่อร่างกาย : ผิวหนัง เส้นเลือดใต้ผิวหนังเกิดการขยายตัวเกิดเป็นตุ่มแดงเล็ก ๆ ขึ้นบริเวณผิวหนัง กระตุ้นสารฮิสตามีน (Histamine) กระตุ้นต่อมเหงื่อหลังจากเสพเฮโรอีนใหม่ ๆ จะมีอาการคันใต้ผิวหนัง ผู้เสพจะมีเหงื่อออกมากกว่าปกติและขนลุก ถ้าใส่บิตตัวน้อยลง ท้องผูก กดศูนย์การหายใจ หายใจช้า ถ้าใช้ในปริมาณมากจะทำให้หัวใจหยุดเต้นได้ ฮอริโมนเพศผิดปกติ เพศหญิงจะทำให้ประจำเดือนมาผิดปกติ ผู้ชายจะทำให้ฮอริโมนเพศลดลงไม่มีความรู้สึกต้องการทางเพศ ทำลายระบบภูมิคุ้มกันโรคของร่างกาย มีโอกาสติดง่าย ผิวหนังมีอาการติดเชื้อโรคได้ง่าย เป็นแผลพุพอง ติดเชื้อวัณโรค ติดเชื้อโรคตับอักเสบ ทำให้ติดโรคเอดส์ได้ง่ายเพราะผู้เสพมักใช้เข็มฉีดยาไม่สะอาดใช้เข็มฉีดยาร่วมกันจนทำให้ติดเชื้อ HIV. ผู้เสพเฮโรอีนที่ติดเชื้อ HIV. เป็นผู้แพร่ระบาด HIV. เนื่องจากใช้เข็มฉีดยาร่วมกัน หรือมีเพศสัมพันธ์กันโดยไม่ป้องกัน

โทษทางกฎหมาย : เป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

โคเคน (Cocaine)

โคเคน หรือ โคคาอิน เป็นยาเสพติดสกัดจากใบของต้นโคคา ซึ่งเป็นต้นไม้ที่นิยมปลูกมากในประเทศแถบอเมริกาใต้ เช่น เปรู โบลิเวีย และโคลัมเบีย ในใบโคคาจะมีโคเคนอยู่ประมาณ 2% โคเคนมีชื่อเรียกในกลุ่มผู้เสพว่า COKE, SNOW, SPEED BALL, CRACK โคเคนแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ โคเคนเบส (Cocaine base) และเกลือโคเคน เช่น โคเคนไฮโดรคลอไรด์ (Cocaine hydrochloride) และโคเคนซัลเฟต (Cocaine sulfate) โคเคนที่พบในประเทศ มี 2 ชนิด คือ 1) โคเคนชนิดผงมีลักษณะเป็นผงละเอียดสีขาว รส ไม่มีกลิ่น 2) โคเคนรูปผลึกเป็นก้อน (Free base, Crack)

วิธีการเสพ : 1) การสูดโคเคนผงเข้าทางจมูก เรียกว่า การนัตถ์ 2) การละลายน้ำฉีดเข้าเส้นเลือดดำ 3) การสูดควัน

ฤทธิ์ของยาเสพติด : โคเคนออกฤทธิ์กระตุ้นประสาท มีอาการเสพติดทางร่างกายขึ้นอยู่กับวิธีการและปริมาณที่เสพ มีอาการทางจิตใจ มีอาการขาดยาทางร่างกายแต่ไม่รุนแรง

อาการของผู้เสพ : หัวใจเต้นแรง ความดันโลหิตสูง กระวนกระวายตัวร้อน มีไข้ นอนไม่หลับ มีอาการ ชีมิเศร้า

โทษต่อร่างกาย : ผนังจมูกขาดเลือดทำให้เยื่อโพรงจมูกฝ่อ ขาดหรือทะลุ สมองกระตุ้นรุนแรงทำให้เกิดอาการชัก มีเลือดออกในสมองเนื้อสมองตายเป็นบางส่วน หัวใจ

ถูกกระตุ้นอยู่เสมอ กล้ามเนื้อหัวใจเสื่อมลงที่ละน้อยจนหัวใจบีบตัวไม่ไหวทำให้หัวใจล้มเหลว ผลจากการเสพเป็นระยะเวลานานทำให้เกิดโรคจิตซึมเศร้า

โทษทางกฎหมาย : เป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 2 ตามพระราชบัญญัติ ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

ยาบ้า

ยาบ้า เป็นชื่อที่เรียกยาเสพติดที่มีส่วนผสมของสารเคมีประเภทแอมเฟตามีน (Amphetamine) คือ แอมเฟตามีนซัลเฟต (Amphetamine Sulfate) และเมทแอมเฟตามีนไฮโดรคลอไรด์ (Methamphetamine Hydrochloride) ในประเทศไทยพบว่าเกือบทั้งหมดมีเมทแอมเฟตามีนไฮโดรคลอไรด์ผสมอยู่ จัดอยู่ในกลุ่มยาเสพติดที่ออกฤทธิ์กระตุ้นประสาท มีลักษณะเป็นยาเม็ดกลมขนาดเล็กเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 6-8 มิลลิเมตร ความหนาประมาณ 3 มิลลิเมตร มีสีส้ม สีน้ำตาล สีม่วง สีชมพู สีเทา สีเหลืองและสีเขียว มีสัญลักษณ์บนเม็ดยา เช่น ฟ, m, M ,PG, WY, 99 รูปดาว รูปพระจันทร์เสี้ยว

วิธีการเสพ : วิธีการเสพยาบ้า รับประทาน หรือนำไปผสมลงในเครื่องดื่ม ครั้งละ 1/4, 1/2 หรือ 1-2 เม็ดหรือใช้วิธีฉีดเข้าเส้น วิธีที่นิยมมากที่สุด คือ วิธีสูบ หมายถึง การใช้หลอดสูบเอาควันจากการเผาไหม้เม็ดยาเข้าทางปากคล้ายกับการสูบบุหรี่ วิธีนี้เป็นวิธีอันตรายต่อร่างกาย เพราะตัวยาจะออกฤทธิ์ต่อร่างกายอย่างรุนแรงและรวดเร็วกว่าวิธีเสพในรูปแบบอื่น

ฤทธิ์ในทางเสพติด : ออกฤทธิ์กระตุ้นประสาท มีการเสพติดทางร่างกาย และจิตใจไม่มีอาการขาดยาทางร่างกาย

อาการผู้เสพ : เมื่อเสพเข้าร่างกายในระยะแรกจะออกฤทธิ์ยาทำให้ร่างกายตื่นตัว หัวใจเต้นเร็ว ความดันโลหิตสูง ใจสั่น ประสาทตึงเครียด แต่เมื่อหมดฤทธิ์ยา รู้สึกอ่อนเพลียมากกว่าปกติ ประสาทช้า การตัดสินใจช้าและผิดพลาดเป็นเหตุให้เกิดอุบัติเหตุร้ายแรงได้ ถ้าใช้ติดต่อกันเป็นเวลานานจะทำให้สมองเสื่อม เกิดอาการประสาทหลอน เห็นภาพลวงตา หวาดระแวงคลุ้มคลั่ง เสียสติเป็นบ้า ทำร้ายตนเองและผู้อื่น ถ้าได้รับยาในปริมาณมาก (Overdose) จะไปกดประสาท และระบบการหายใจ ทำให้หมดสติและถึงแก่ความตาย

โทษของยาเสพติด : การเสพยาบ้าทำให้เกิดผลร้าย ผลต่อจิตใจเมื่อเสพยาบ้าเป็นระยะเวลานานหรือใช้เป็นปริมาณมากจะทำให้ผู้เสพยามีความผิดปกติทางด้านจิตใจ กลายเป็นโรคจิตชนิดระแวง ส่งผลให้มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไป เช่น เกิดอาการหวาดกลัว ประสาทหลอน อาการจะคงอยู่แม้ในช่วงเวลาที่ไม่ได้เสพยา การใช้ยาบางชนิดในปริมาณเป็นเวลานาน ๆ อาจก่อให้เกิดอาการทางจิตคล้ายกับอาการโรคจิตเภทได้ ผลการศึกษาติดตามอาการ

ของผู้เสพยาบ้าเป็นเวลา 6 ปี พบว่า 55% ของผู้ใช้ยากระตุ้นประสาทจะเกิดอาการเหมือนโรคจิตเภท แต่ส่วนใหญ่จะมีอาการดีขึ้นเมื่อหยุดใช้ยา กรณีของผู้ใช้ยาหลอนประสาท เช่น แอลเอสดีทำให้เกิดความผิดปกติทางจิตขึ้นด้วย ผลต่อระบบประสาท ในระยะแรกออกฤทธิ์กระตุ้นประสาททำให้ประสาทตึงเครียด เมื่อหมดฤทธิ์ยา ประสาทจะอ่อนล้า ทำให้การตัดสินใจช้าและผิดพลาด หากใช้เป็นเวลานานจะทำให้สมองเสื่อม ถ้าใช้ยาปริมาณมาก (Overdose) จะไปกดประสาท และระบบการหายใจทำให้หมดสติ และถึงแก่ความตาย ผลต่อพฤติกรรม ฤทธิ์ของยาจะกระตุ้นสมองส่วนที่ควบคุมความก้าวร้าวและความกระวนกระวายใจ เมื่อเสพยาบ้าานานให้เกิดพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง คือ ผู้เสพยาจะความก้าวร้าวเพิ่มขึ้นและหากใช้ต่อไปจะมีโอกาสเป็นโรคจิตชนิดหวาดระแวง เกอร์ว่าจะมีคนมาทำร้ายตนเองจึงต้องทำร้ายผู้อื่นก่อน

โทษทางกฎหมาย : เป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

ยาอี ยาเลิฟ เอ็คตาซี (Ecstasy)

ยาอี ยาเลิฟ เอ็คตาซี (Ecstasy) เป็นยาเสพติดกลุ่มเดียวกัน แตกต่างกันในด้านโครงสร้างทางเคมีเท่าที่พบส่วนใหญ่จะมีองค์ประกอบทางเคมีที่สำคัญคือ 3, 4 Methylendioxy methamphetamine (MDMA), 3, 4 Methylendioxy amphetamine (MDA) และ 3, 4 Methylendioxy ethamphetamine (MDE หรือ MDEA) ลักษณะของยาอีมีทั้งแคปซูลและเป็นเม็ดยาสีต่าง ๆ แต่ที่พบในประเทศไทย ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นเม็ดกลมแบน เส้นผ่าศูนย์กลาง 0.8-1.2 ซม. หน้า 0.3-0.4 ซม. ผิวเรียบและปรากฏ สัญลักษณ์บนเม็ดยาเป็นรูปกระต่าย ค้างคาว นก ดวงอาทิตย์ P.T. เสพโดยการรับประทานเป็นเม็ดจะออกฤทธิ์ภายใน 45 นาที และฤทธิ์ยาจะอยู่ในร่างกายนานประมาณ 6-8 ชั่วโมง ยาอี ยาเลิฟ เอ็คตาซี เป็นยาที่แพร่ระบาดในกลุ่มวัยรุ่นที่ชอบเที่ยวกลางคืน ออกฤทธิ์กระตุ้นระบบประสาทในระยะสั้น จากนั้นจะออกฤทธิ์อย่างรุนแรง ฤทธิ์ของยาทำให้ผู้เสพยารู้สึกร้อน เหงื่อออกมาก หัวใจเต้นเร็ว ความดันโลหิตสูง การได้ยินเสียงและการมองเห็นแสงสีผิด เคลิบเคลิ้มไม่สามารถควบคุมตัวเองได้ เป็นสาเหตุพฤติกรรมเสื่อมเสีย จากการวิจัยของแพทย์และนักวิทยาศาสตร์ พบว่า ยาชนิดนี้มีอันตรายร้ายแรง แม้เสพเพียง 1-2 ครั้งสามารถทำลายระบบภูมิคุ้มกันของร่างกาย มีโอกาสติดเชื้อโรคได้ง่ายและทำลายเซลล์สมองส่วนที่ทำหน้าที่สังสารซีโรโทนิน (Serotonin) ซึ่งเป็นสารสำคัญในการควบคุมอารมณ์ให้มีความสุข ทำให้ผู้เสพมีอาการที่เศร้าหมอง และหดหู่อย่างมาก และมีแนวโน้มในการฆ่าตัวตายสูง

ฤทธิ์ในทางเสพติด : ออกฤทธิ์กระตุ้นประสาทในระยะสั้น จากนั้นจะออกฤทธิ์หลอนประสาท มีอาการติดยาทางจิตใจไม่มีอาการขาดยาทางร่างกาย

อาการผู้เสพ : เหงื่อออกมาก หัวใจเต้นเร็ว ความดันโลหิตสูง ระบบประสาทการรับรู้เปลี่ยนแปลง (Psychedelic) ทำให้การได้ยินเสียงและการมองเห็นแสงสีต่าง ๆ ผิดไป เคลิบเคลิ้ม ควบคุมอารมณ์ไม่ได้

โทษที่ได้รับ : การเสพยาทำให้เกิดผลร้ายต่ออารมณ์ เมื่อเริ่มเสพยาครั้งแรกยาจะออกฤทธิ์กระตุ้นประสาทให้ผู้เสพยารู้สึกตื่นตัวตลอดเวลาไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ ให้เกิดพฤติกรรมสับสนทางเพศการรับรู้เปลี่ยนแปลงไปจากความเป็นจริง ระบบประสาท ยาจะทำลายระบบประสาททำให้เซลล์สมองส่วนที่ทำหน้าที่ส่งสารซีโรโทนิน (Serotonin) ควบคุมอารมณ์ทำงานผิดปกติ เมื่อยาเข้าสู่สมองจะทำให้เกิดการหลั่งสาร ซีโรโทนิน ออกมามากเกินกว่าปกติ ส่งผลให้จิตใจสดชื่นเบิกบาน แต่เมื่อระยะเวลาผ่านไป สารจะลดน้อยลงทำให้เกิดอาการซึมเศร้า หดหู่อย่างมาก อาจกลายเป็นโรคจิตประเภทซึมเศร้า (Depression) และอาจเกิดสภาวะอยากฆ่าตัวตาย การนอนหลับผิดปกติ จำนวนเวลาของการหลับลดลง นอนหลับไม่สนิท จึงเกิดอาการอ่อนเพลียขาดสมาธิในการเรียนและทำงาน

โทษทางกฎหมาย : เป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

ยาไอซ์

ยาไอซ์ เป็นสารเสพติดในกลุ่มแอมเฟตามีน อนุพันธ์หนึ่งของยาบ้า เป็นยาเสพติดที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทประเภทที่ 1 ตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดปี 2522 ลักษณะของเม็ดยาเป็นผลึกคล้ายน้ำแข็ง เป็นที่มาของชื่อยาไอซ์ ความบริสุทธิ์ของยาค่อนข้างสูง ออกฤทธิ์แรงกว่ายาบ้า เรียกว่า หัวยาบ้า นำไปใช้โดยการละลายน้ำ ฉีดเข้าเส้น บางคนนำไปเผาสูดดมควัน ทำให้อารมณ์เคลิบเคลิ้มสนุกสนานสดชื่นกระปรี้กระเปร่า ทำให้ติดง่ายและมีอันตรายต่อร่างกาย อารมณ์และสังคมมากกว่ายาในกลุ่ม amphetamines หายากและราคาแพง ยาไอซ์ใช้เหมือนกับยาในกลุ่ม methamphetamine คือ สูดดม กลืนหรือสอดใส่ทวารหรืออาจใช้วิธีการสูบหรือฉีด ผลจากยาจะรวดเร็วกว่า ผลกระทบของยาไอซ์จะแตกต่างกันไปในแต่ละคน ขึ้นอยู่กับขนาดร่างกาย น้ำหนัก ปริมาณและวิธีการใช้ยาเสพติด

ฤทธิ์ในทางเสพติด : ยาไอซ์กระตุ้นประสาททำให้รู้สึกตื่นตัว บดบังความรู้สึกเหนื่อยล้า เคลิ้มฝัน อยู่หนึ่งไม่ได้นอนไม่หลับ ก้าวร้าวและรู้สึกเชื่อมั่นในตนเองเกินไป

ถ้าเสพในขนาดยาที่สูงยังเพิ่มความต้องการทางเพศ นำไปสู่การสำส่อนทางเพศซึ่งอาจนำไปสู่การติดเชื้อเอชไอวีได้

อาการผู้เสพ : รุ่มาตาชยาย เหงื่อออกมากการมองพร่ามัว วิงเวียน ร่างกายชুবผอม ริมฝีปากแห้ง ความดันโลหิตสูงขึ้น อัตราการหายใจสูงขึ้น อุณหภูมิร่างกายสูงขึ้น ปวดหัวอย่างรุนแรง อัตราการเต้นของหัวใจเร็วขึ้นและผิดปกติมือและนิ้วสั่น คลื่นไส้ อาเจียน มีภาวะผิดปกติของเส้นเลือดโลหิตในสมอง ถ้าใช้ในปริมาณสูงอาจช็อคหมดสติไปได้

ยาเค

ยาเค มาจากคำว่า เคตามีน (Ketamine) เคตาวา (Ketava) หรือเคตารา (Ketara) หมายถึง ยาที่มีอันตรายสูงที่แพทย์จ่ายให้กับผู้ป่วยเฉพาะเมื่อมีความจำเป็นจริง ๆ เท่านั้น ยาเคถูกสังเคราะห์ขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์ในทางการแพทย์โดยใช้เป็นยาสลบ ชื่อในวงการแพทย์ว่า KETAMINE HCL. มีลักษณะเป็นผงสีขาวและเป็นน้ำบรรจุในขวดสีชาการนำไปใช้แพทย์จะใช้ฉีดเข้าเส้นเลือดในอัตรา 1 ถึง 2 มิลลิกรัม ต่อน้ำหนักตัว 1 กิโลกรัม ยาจะออกฤทธิ์ทำให้หมดสติภายใน 1 นาทีหรืออาจใช้วิธีฉีดเข้ากล้ามเนื้อ วิธีนี้จะใช้ปริมาณยามากกว่าการฉีดเข้าเส้นเลือดประมาณ 3 เท่า อาการหมดสติจากการใช้ยา 10 – 15 นาที ยาเคจึงถูกนำมาใช้ในกรณีของการผ่าตัดระยะเวลาสั้นหรือใช้ทำให้ผู้ป่วยสลบก่อนไปสู่การใช้ยาสลบชนิดอื่น วิทยุบางกลุ่มนำยาเคมาใช้เป็นสิ่งมีนเมา โดยนำมาทำเป็นผงด้วยกรรมวิธีผ่านความร้อน นำมาสูดดม เพื่อให้เกิดอาการมีนเมา และนำยาเคมาใช้ร่วมกับยาเสพติดร้ายแรงชนิดอื่น เช่น ยาอีและโคเคน ยาเคเป็นยาที่ออกฤทธิ์หลอนประสาทอย่างรุนแรง เมื่อเสพเข้าไปจะรู้สึกเคลิบเคลิ้ม (Euphoria) รู้สึกว่าตนเองมีอำนาจพิเศษ (Mystical) มีอาการสูญเสียกระบวนการทางความคิด ความคิดสับสน การรับรู้และตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมทั้งภาพ แสง สีเสียง จะเปลี่ยนแปลงไป ตาตาย ร่างกายเคลื่อนไหวไม่สัมพันธ์กัน หากใช้ปริมาณมากจะเกิดการติดขัดในการหายใจ (Respiratory depression) อาการที่ไม่พึงประสงค์ (Bad Trip) อาการทางจิต หากใช้ติดต่อกันเป็นเวลานานจะปรากฏอาการ เรียกว่า Flashbacks จะทำให้ผู้เสพมีสภาวะโรคจิตและกลายเป็นคนวิกลจริตได้

ฤทธิ์ในทางเสพติด : ยาเคออกฤทธิ์หลอนประสาท

อาการผู้เสพ : เคลิบเคลิ้ม มีนงง ความคิดสับสนตาตาย หูแว่ว การรับรู้ และการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป การเคลื่อนไหวของร่างกายไม่สัมพันธ์กัน

โทษที่ได้รับ : การนำยาเคมาใช้ในทางที่ผิดทำให้เกิดอันตรายต่อตัวผู้ใช้ โดยทำให้อารมณ์เคลิบเคลิ้ม มีนงง เรียกว่า อาการ “Dissociation” การรับรู้จะเปลี่ยนแปลงการรับรู้ทั้งหมดขณะเสพไม่ค่อยตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมภาพ แสง สีเสียง ร่างกายและระบบประสาท

เมื่อใช้ยาเคโนปริมาณมากทำให้เกิดอาการหายใจติดขัด ทำให้เกิดอาการทางจิตประสาทหลอน หูแว่ว กลายเป็นคนวิกลจริตได้

โทษทางกฎหมาย : เป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 2 ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 106 พ.ศ. 2541 ออกตามความใน พรบ. วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท พ.ศ. 2518 มีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ 29 พ.ย. 2541

บุหรี่ (Cigarette)

บุหรี่มีสารที่สำคัญที่ทำให้เกิดการเสพติด คือ นิโคติน เป็นสารแอลคาลอยด์ที่ไม่มีสี นิโคติน 30 มิลลิกรัม สามารถทำให้คนตายได้ บุหรี่มวนหนึ่งจะมีนิโคตินอยู่ 15 – 20 มิลลิกรัม จำนวนนิโคตินในบุหรี่ 2 มวน สามารถทำให้คนตายได้ในทันที แต่การที่สูบบุหรี่ติดต่อกันหลายมวนแล้วไม่ตายเพราะว่ามีนิโคตินในควันบุหรี่เป็นส่วนน้อยที่เข้าสู่ร่างกายของผู้สูบ

ฤทธิ์ในทางเสพติด : บุหรี่ออกฤทธิ์กระตุ้นประสาทไม่มีอาการเสพติดทางร่างกาย มีอาการเสพติดทางจิตใจ ไม่มีอาการขาดยาทางร่างกาย

อาการของผู้เสพ : ตาแห้ง ตาแดง ริมฝีปากแห้งเขียว เล็บเหลือง ฟันมีคราบดำ มือสั่น ลมหายใจมีกลิ่นเหม็น หลอดลมอักเสบเกิดอาการระคายเคืองต่อระบบทางเดินหายใจ ไอเสียงแหบ

โทษต่อร่างกาย : นิโคตินจะออกฤทธิ์กระตุ้นหัวใจให้ทำงานหนักและทำให้หลอดเลือดหดตัวเป็นสาเหตุของโรคหัวใจขาดเลือด ความดันโลหิตสูง โรคมะเร็งปอด ถุงลมโป่งพอง ผู้สูบบุหรี่เป็นผู้หญิงมีครรภ์จะทำให้แท้งได้ ง่ายหรือทารกที่คลอดออกมาจะมีน้ำหนักน้อยกว่าปกติ

บาราเก้

บาราเก้ หมายถึง ยาสูบที่นำมาใช้กับอุปกรณ์ที่ใช้เสฟที่มีชื่อเรียกว่า สูดคา hookah มีชื่อเรียกที่ต่างกันหลายภาษา เช่น water pipe, narghile, shisha, hubble-bubble ประเทศไทยเรียกว่าเตาบาราเก้ การสูบบยาสูบโดยใช้อุปกรณ์นี้เป็นวัฒนธรรมแถบตะวันออกกลาง ปัจจุบันยังพบในประเทศตะวันตกด้วย สารที่นำมาใช้กับอุปกรณ์สูดคามีชื่อว่า โทบาเมล หรือมาแอสเซล ประเทศไทยรู้จักในนามว่า บาราเก้ เป็นส่วนผสมของใบยาสูบ (tobacco) กับสารที่มีความหวาน เช่น น้ำผึ้งหรือกากน้ำตาล (molasses) หรือผลไม้ตากแห้ง

อันตรายของบาราเก้ ถ้าใช้เวลาสูบนาน 45 นาทีจะได้รับสารทาร์เป็น 36 เท่า คาร์บอนมอนนอกไซด์เป็น 15 เท่า และนิโคตินเป็น 70 เท่า เมื่อเปรียบเทียบกับการสูบบุหรี่ 9 มวน (1 มวนใช้เวลา 5 นาที) และมีโอกาสเป็นโรคเหงือกมากกว่าถึง 5 เท่า

แอลกอฮอล์

แอลกอฮอล์เป็นของเหลวไม่มีสี แอลกอฮอล์ในเครื่องดื่มมีน้ำตาล คือ เอทิลแอลกอฮอล์ เครื่องดื่มมีน้ำตาล เช่น เหล้า เบียร์ วิสกี้ บรั่นดี จะมีปริมาณเอทิลแอลกอฮอล์ ต่างกัน

ฤทธิ์ในทางเสพติด : ออกฤทธิ์กดประสาท มีการเสพติดทั้งทางร่างกาย และจิตใจ

อาการผู้เสพ : ถ้าดื่มมากจะกดกระเพาะอาหารเกิดเป็นแผลในกระเพาะอาหาร ความรู้สึกนึกคิดผิดไป ควบคุมตนเองไม่ได้ ไม่สามารถยับยั้งตนเองได้แสดงอาการบางอย่างออกมา เช่น ดุร้าย ทะเลาะวิวาท พุดมากมีอาการหน้าแดง ตัวแดง ความดันโลหิตสูง หัวใจเต้นแรง ปัสสาวะบ่อย ถ้าดื่มมากขึ้นอีกจะทำให้การรับรส กลิ่น เสียงและสัมผัสลดลง คนที่เสพติดแอลกอฮอล์หรือเป็นโรคพิษสุราเรื้อรังจะมีใบหน้าบวมช้ำ ตาแดง หน้าแดง ผิวหนังคล้ำมือสั่น ลมหายใจมีกลิ่นแอลกอฮอล์

โทษที่ได้รับ : ถ้าดื่มเป็นระยะเวลานานจะทำให้เกิดโรคพิษสุราเรื้อรัง ทำลายตับและสมอง สติปัญญาเสื่อม ควบคุมตนเองไม่ได้ จิตใจผิดปกติ กล้ามเนื้ออ่อนแอ เป็นตะคริว ปลายมือปลายเท้าชา กระเพาะอาหารอักเสบ เบื่ออาหารร่างกายชubbom และอาจเกิดโรคตับแข็ง ถ้าเสพติดมากและไม่ได้เสพจะมีอาการกระวนกระวายอ่อนเพลีย นอนไม่หลับ เหงื่อออกมาก คลื่นไส้อาเจียน หัวใจเต้นเร็ว อารมณ์ฉุนเฉียว อาจมีอาการชัก ประสาทหลอนเป็นโรคจิตและถ้าดื่มแอลกอฮอล์ร่วมกับยาที่กดประสาท เช่น ยานอนหลับ ยาแก้ปวดประสาท จะเสริมฤทธิ์ทำให้มีอันตรายมากขึ้นได้

การรักษาด้วยยา : แพทย์จ่ายยาไดซัลไฟเรม (Disulfiram) หรือยาแอนตาบิวส์ (Antabuse) กินเป็นประจำทุกวัน ผู้ป่วยมีอาการคลื่นไส้ หน้าแดง และอาการไม่พึงประสงค์เมื่อดื่มสุราเข้าไป วิธีนี้ใช้กับผู้ที่มีความมุ่งมั่นที่จะเลิกสุราโดยเด็ดขาด จิตบำบัด คนที่ติดสุรานอกจากจะเอาชนะอาการทางกายแล้ว ยังต้องต่อสู้กับปัญหาทางจิตใจด้วย ผู้ป่วยต้องพบนักจิตบำบัด เพื่อขอความช่วยเหลือเฉพาะกรณีต่อไป และการเข้ารักษาในโรงพยาบาล ผู้ที่ติดสุราอย่างรุนแรงจำเป็นต้องเข้ารักษาตัวในโรงพยาบาลเพื่อบำบัดอาการที่เกิดขึ้นจากการเลิกสุราและฟื้นฟูสุขภาพในระยะยาว ระยะเวลาที่ใช้ในการรักษาอาจแตกต่างกันขึ้นอยู่กับความจำเป็นของผู้ป่วยแต่ละราย หลังจากออกจากโรงพยาบาลจะได้รับการนัดหมายจากแพทย์เพื่อติดตามอาการอย่างต่อเนื่องสักระยะหนึ่ง

สาเหตุการติดยาเสพติด

การเสพยาเสพติด ทรงเกียรติ ปิยะกะ (2542) ได้ให้ความหมายการเสพยาเสพติดมีอยู่ 2 ประการ คือ

1. การเสพผิด (Abuse) คือ แบบแผนพฤติกรรมในการใช้ยาเสพติด แสดงออกโดยการก่อให้เกิดความเสียหายทางสังคมอย่างชัดเจน ไม่มีการใช้ยาเสพติดซ้ำ ๆ ไม่มีการดื้อ ยาและอาการถอนพิษยา โดยมีข้อวินิจฉัยการเสพผิด โดยเกณฑ์ของสมาคมจิตแพทย์อเมริกัน (Diagnostic Statistical Manual of Menal Illness IV Edition หรือ DSM-IV) ให้ไว้ตั้งแต่หนึ่งข้อขึ้นไปภายในระยะเวลา 12 เดือนที่ผ่านมาและอาการไม่เข้าหลักเกณฑ์ของการวินิจฉัยการเสพผิด ซึ่งมีความหมายดังนี้การใช้ยาเสพติดเป็นประจำ จนทำให้ไม่สามารถทำงานสำคัญที่จำเป็นการศึกษาหรืองานบ้านได้มีการใช้ยาเป็นประจำในสถานการณ์ที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกายและมีปัญหาทางกฎหมายอันเกิดจากยาเสพติดนั้นอยู่เป็นประจำ ยังคงมีการใช้ยาเสพติดแม้จะก่อให้เกิดหรือกระตุ้น ปัญหาทางสังคมหรือปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลขึ้นตลอดหรือบ่อย ๆ

2. การเสพติด (Dependence) มีการวินิจฉัยการติดยาเสพติดตามเกณฑ์ของสมาคมจิตแพทย์อเมริกา (DSM-IV) ว่าการใช้ยาเสพติดประกอบด้วยลักษณะ 3 ประการ จนทั้งหมด 7 ประการ ซึ่งเกิดขึ้นเป็นเวลาอย่างน้อย 12 เดือน ซึ่งมีความหมายดังนี้

ดื้อยา กล่าวคือ มีความต้องการ ยาเสพติดเป็นปริมาณมากขึ้นกว่าปกติ ถ้าต้องการให้เกิดผลจากสารเสพติดเท่าเดิม

มีอาการถอนพิษ ยาหรืออาการขาดยาเสพติดที่เคยเสพ คือ มีลักษณะอาการเฉพาะอย่างอันเกิดจากยาเสพติดแต่ละชนิด ผู้เสพมิได้เจตนาเสพระยะเวลาาน หรือไม่ได้เจตนาเสพมาก แต่ไม่สามารถปฏิบัติได้ตามที่ตั้งใจไว้ และมีความต้องการต่อเนื่องที่จะเสพยาเสพติด โดยไม่สามารถลดหรือควบคุมการใช้ยาเสพติดได้ ด้วยตนเองใช้เวลาส่วนมากไปกับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ได้แก่ การหายาเสพติดมาเสพ เช่น เดินทางไปตามที่ต่าง ๆ เพื่อหาแหล่งขายยา ใช้เวลาไปกับการเสพยาหรืออยู่ระหว่างการมีเมายาเสพติด ในด้านการทำงาน การเรียนสังคม หรือกิจกรรมที่สร้างสรรค์ต่าง ๆ เสื่อมถอยหรือสูญเสียไปยังคงใช้ สารเสพติดนั้นต่อไป แม้จะทราบว่าจะทำให้เกิดปัญหาทางด้านร่างกายหรือจิตใจ เช่น ยังใช้ยาบ้าต่อ ถึงแม้จะทราบว่าจะทำให้เกิดอาการซึมเศร้าถึงขนาดคิดฆ่าตัวตายได้ และอาจทำให้เกิดอาการทางจิตได้

สาเหตุของการติดยาเสพติด ได้แก่

1. สาเหตุที่เกิดจากความไม่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ จำแนกตามการออกฤทธิ์ต่อระบบประสาท แบ่งเป็น 4 ประเภท

1.1 ออยากทดลอง เกิดจากความอยากรู้อยากเห็นซึ่งเป็นนิสัยของคนโดยทั่วไป และ โดยที่ไม่คิดว่าตนจะติดสิ่งเสพติดนี้ได้ จึงไปทำการทดลองใช้สิ่งเสพติดนั้น ในการทดลองใช้ครั้งแรก ๆ อาจมีความรู้สึกดีหรือไม่ดีก็ตาม ถ้ายังไม่ติดสิ่งเสพติดนั้น ก็อาจไปทดลองใช้สิ่งเสพติดนั้นอีก จนใจที่สุดก็ติดสิ่งเสพติดนั้น หรือถ้าไปทดลองใช้สิ่งเสพติดบางชนิด เช่น เฮโรอีน แม้จะเสพเพียงครั้งเดียว ก็อาจทำให้ติดได้

1.2 ความคึกคะนอง คนบางคนมีความคึกคะนอง ชอบพูดอวดเก่งเป็นนิสัย โดยเฉพาะวัยรุ่นมักจะมีนิสัยดังกล่าว คนพวกนี้อาจแสดงความเก่งกล้าของตนในกลุ่มเพื่อนโดยการ แสดงการใช้สิ่งเสพติดชนิดต่าง ๆ เพราะเห็นแก่ความสนุกสนาน ตื่นเต้น และให้เพื่อนฝูงยอมรับว่า ตนเก่ง โดยมีได้คำนึง ถึงผลเสียหาย หรือ อันตรายที่จะเกิดขึ้นในภายหลังแต่อย่างไร ในที่สุดจนเองก็ กลายเป็นคนติดสิ่งเสพติดนั้น

1.3 การชักชวนของคนอื่น อาจเกิดจากการเชื่อตามคำชักชวนโฆษณาของผู้ขาย สินค้าที่ เป็นสิ่งเสพติดบางชนิด เช่น ยากระตุ้นประสาทต่าง ๆ ยาขยัน ยาม้า ยาบ้า เป็นต้น โดย ผู้ขายโฆษณาสรรพคุณของสิ่งเสพติดนั้นว่ามีคุณภาพดีสารพัดอย่างเช่น ทำให้มีกำลังวังชา ทำให้มีจิตใจแจ่มใส ทำให้มีสุขภาพดี ทำให้มีสติปัญญาดีสามารถรักษาโรคได้บางชนิด เป็นต้น ผู้ที่เชื่อคำชักชวนโฆษณา ดังกล่าวจึงไปซื้อตามคำชักชวนของเพื่อนฝูง ซึ่งโดยมากเป็นพวกที่ติดสิ่งเสพติดนั้นอยู่แล้ว ด้วยความเกรงใจเพื่อนหรือเชื่อเพื่อน หรือต้องการแสดงว่าตัวเป็นพวกเดียวกับเพื่อน จึงใช้สิ่งเสพติดนั้น

2. สาเหตุที่เกิดจากการถูกหลอกลวง ปัจจุบันนี้มีผู้ขายสินค้าประเภทอาหาร ขนม หรือ เครื่องดื่มบางรายใช้สิ่งเสพติดผสมลงในสินค้าที่ขาย เพื่อให้ผู้ซื้อสินค้านั้นไปรับประทานเกิดการติด อยากรมาซื้อไปรับประทานอีก ซึ่งในกรณีนี้ผู้ซื้ออาหารนั้นมารับประทาน จะไม่รู้สึกรู้ว่าตนเองเกิดการติดสิ่งเสพติดขึ้นแล้ว รู้แต่เพียงว่าอยากรับประทานอาหาร ขนม หรือเครื่องดื่มที่ซื้อจากร้านนั้น ๆ กว่า จะทราบก็ต่อเมื่อตนเองรู้สึกผิดสังเกตต่อความต้องการจะซื้ออาหารจากร้านนั้นมารับประทาน หรือ ต่อเมื่อ มีอาการเสพติดรุนแรง และมีสุขภาพเสื่อมลง

3. สาเหตุที่เกิดจากความเจ็บป่วย

3.1 คนที่มีอาการเจ็บป่วยทางกายเกิดขึ้นเพราะสาเหตุต่าง ๆ เช่นได้รับบาดเจ็บรุนแรง เป็นแผลเรื้อรัง มีความเจ็บปวดอยู่เป็นประจำ เป็นโรคประจำตัวบางอย่าง เป็นต้น ทำให้ได้รับทุกข์ทรมาน มาก หรือเป็นประจำ จึงพยายามแสวงหาวิธีที่จะช่วยเหลือตนเอง ให้พ้นจากความทุกข์ทรมานนั้นซึ่งวิธี หนึ่งในที่ทำได้ง่ายคือ การรับประทานยาที่มีฤทธิ์ระงับอาการเจ็บปวดนั้นได้ซึ่งไม่ใช่เป็น การรักษาที่เป็น ต้นเหตุของความเจ็บป่วย เพียงแต่ระงับอาการเจ็บปวดให้หมดไปหรือลดน้อยลงได้ชั่วคราว เมื่อฤทธิ์ ยาหมดไปก็จะกลับเจ็บปวดใหม่ ผู้ป่วยก็จะใช้ยานั้นอีก เมื่อทำเช่นนี้ไปนาน ๆ เกิดอาการติดยานั้นขึ้น

3.2 ผู้ที่มีจิตใจไม่เป็นปกติเช่น มีความวิตกกังวล เครียด มีความผิดหวังในชีวิต มีความเศร้าสลดเสียใจ เป็นต้น ทำให้สภาวะจิตใจไม่เป็นปกติจนเกิดการป่วยทางจิตขึ้น จึงพยายามหายาหรือสิ่งเสพติดที่มีฤทธิ์สามารถคลายความเครียดจากทางจิตได้ชั่วคราวหนึ่งมารับประทาน แต่ไม่ได้รับการที่ต้นเหตุ เมื่อยาหมดฤทธิ์จิตใจก็จะกลับเครียดอีก และผู้ป่วยก็จะเสพสิ่งเสพติด ถ้าทำเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ ก็จะทำให้ผู้นั้นติดยาเสพติดในที่สุด

3.3 การไปซื้อยามารับประทานเองโดยไม่ทราบสรรพคุณยา ที่แท้จริงขนาดยาที่ควร รับประทาน การรับประทานยาเกินจำนวนกว่าที่แพทย์ได้สั่งไว้ การรับประทานยาบางชนิดมากเกินไป หรือรับประทานติดต่อกันนาน ๆ บางครั้งอาจมีอาการถึงตายได้หรือ บางครั้งทำให้เกิด การเสพติดยานั้นได้

4. สาเหตุอื่น ๆ การอยู่ใกล้แหล่งขายหรือใกล้แหล่งผลิต หรือเป็นผู้ขายหรือผู้ผลิตเอง จึงทำให้มีโอกาสติดสิ่งเสพติดให้โทษนั้นมากกว่าคนทั่วไป เมื่อมีเพื่อนสนิทหรือพี่น้องที่ติดสิ่งเสพติด อยู่ผู้นั้นย่อมได้เห็นวิธีการเสพของผู้ที่อยู่ใกล้ชิด รวมทั้งเห็นพฤติกรรมต่าง ๆ ของเขาด้วย และยังอาจได้รับคำแนะนำหรือชักชวนจากผู้เสพด้วย จึงมีโอกาสติดได้

4.1 คนบางคนอยู่ในสภาพที่มีปัญหา เช่น ว่างงาน ยากจน ค่าใช้จ่ายเพิ่มโดยมี รายได้ลดลง หรือคงที่ มีหนี้สินมาก เมื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ไม่ได้ก็หันไปใช้สิ่งเสพติด ช่วยผ่อน คลายความรู้สึก ในความทุกข์ยากต่างเหล่านี้แม้จะรู้ว่าเป็นชั่วครู่ช่วยยามก็ตาม เช่น กลุ่มใจที่เป็นหนี้ คนอื่นก็ไปกินเหล้า หรือสูบกัญชาให้เมาเพื่อที่จะได้ลืมเรื่องหนี้สิน บางคนต้องการรายได้เพิ่มขึ้น โดย พยายามทำงานให้หนัก และมากขึ้นทั้ง ๆ ที่ร่างกายอ่อนเพลียมาก จึงรับประทานยากระตุ้นประสาท เพื่อให้สามารถทำงานต่อไปได้เป็นต้น ถ้าทำอยู่เป็นประจำ ทำให้ติดสิ่งเสพติดนั้นได้

4.2 การเลียนแบบ การที่ไปเห็นผู้ที่ตนสนิทสนมรักใคร่เหมือนเพื่อน จึงเห็นว่าเป็นสิ่ง น่าลองเป็นสิ่งโก้เก๋เป็นสิ่งแสดงความเป็นพวกเดียวกัน จึงทดลองใช้สิ่งเสพติดนั้นจนติด

4.3 คนบางคนมีความผิดหวังในชีวิตตนเอง ผิดหวังในชีวิตครอบครัวหรือผิดหวังใน ชีวิตสังคมเพื่อเป็นการประชดตนเองหรือคนอื่นจึงไปใช้สิ่งเสพติดจนติด ทั้ง ๆ ที่ทราบว่าเป็นสิ่งไม่ดีก็ตาม

การแพร่ระบาดของยาเสพติด

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กล่าวถึงสาเหตุสำคัญที่ทำให้ปัญหาเสพติดในสถานศึกษาแพร่ระบาดอย่างรุนแรงในสถานศึกษา ดังนี้

1. วัยของนักเรียน เนื่องจากนักเรียน นักศึกษาอยู่ในช่วงวัยรุ่น ซึ่งมีความเจริญเติบโต ทางร่างกายอย่างรวดเร็วแต่มีจิตใจอ่อนไหว ขาดความหนักแน่น มั่นคง ขาดประสบการณ์ อยากรู้ อยากลอง ชอบเสี่ยงภัยและแสวงหาความสนุกสนานโดยขาดความยั้งคิด วัยรุ่นจึงเป็นกลุ่มที่มีความ เสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติดสูงกว่าวัยอื่น ๆ

2. การเปลี่ยนแปลงวิถีการเสพ เพื่อให้การเสพยาออกฤทธิ์อย่างรวดเร็วและรุนแรง เช่น การเสพยาบ้าจากการกิน เปลี่ยนเป็นการสูบหรือเผาหรือสูดควัน ยาจะออกฤทธิ์ต่อระบบ ประสาทอย่างรวดเร็ว ภายในเวลา 8 วินาทีที่ผู้เสพยาจะมีอาการเมาเคลิ้ม สนุกสนานอย่างรวดเร็ว ทำให้ เกิดติดใจในฤทธิ์ของยาได้ง่าย

3. ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ ครอบครัว ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการ ใช้ยาเสพติดของนักเรียน กล่าวคือ ครอบครัวที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจทำให้บิดามารดาต้องทำงานจน ไม่มีเวลาเพียงพอให้ลูก การขาดความรักความอบอุ่นในครอบครัว พ่อแม่หย่าร้าง ขาดคนคอยอบรม เลี้ยงดูอย่างใกล้ชิด ทำให้ขาดตัวแบบที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิต ย่อมส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมในการใช้ สารเสพติดของนักเรียน และในบางครอบครัวที่มีการใช้ยาเสพติดเป็นประจำ เช่น ครอบครัวของผู้ใช้ แรงงาน กรรมกร เกษตรกรชาวไร่ชาวนา ผู้ประกอบอาชีพในเวลากลางคืน นักเรียนที่อยู่ในครอบครัว เช่นนี้จะรู้สึกคุ้นเคยกับการใช้ยาเสพติดและไม่เห็นว่าเป็นเรื่องเสียหาย

4. อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน เนื่องจากนักเรียนต้องการได้รับการยอมรับจากเพื่อน ต้องการเป็นจุดเด่น และเป็นที่ยกในในกลุ่มเพื่อน จึงยินดีที่จะใช้ยาเสพติดร่วมกัน นอกจากนี้ยังพบว่า การใช้ยาเสพติดครั้งแรกของนักเรียนเกือบทุกคนที่เสพยา เพื่อนจะมีบทบาทในการจัดหาเสพติดให้ ทดลองเสพ

ผลกระทบจากการใช้ยาเสพติด

จรรยา จิตติวุฒิกการ (2544) ได้แบ่งผลกระทบจากการใช้ยาเสพติดได้ดังนี้

1. ผลต่อตนเอง คือ มีผลกระทบทางด้านสุขภาพและด้านจิตใจทำให้ผู้เสพยาเสพติดมีสุขภาพร่างกายที่ไม่ดี คือ ร่างกายจะซูบซีดผอมเหลือง เหลือแต่หนังหุ้มกระดูก ความคิด การอ่านจะช้า ความจำเสื่อม ขาดสติ อาเจียน นอนไม่หลับ เบื่ออาหาร และจนในที่สุดถึงขั้นเสียชีวิตได้ อีกทั้งยังก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้ง่ายขึ้นในการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน คือ ปัญหาทางด้านสุขภาพทำให้สภาพของผู้เสพยาเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว เพราะระบบต่าง ๆ ของร่างกายจะถูกทำลายโดยพิษภัยของยาเสพติดทำให้เสื่อมลง มักจะมีปัญหาเจ็บป่วยด้วยโรคแทรกต่าง ๆ เพราะความต้านทานโรคน้อยกว่าปกติ ติดเชื้อง่ายอาจจะเป็นทางผิวหนัง โรคทางเดินอาหาร โรคตับ ฯลฯ และอาจเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย เนื่องจากการควบคุมกล้ามเนื้อและระบบประสาทบกพร่องและปัจจัย ทางด้านจิตใจ ผู้ที่เสพยาเสพติดจากการติดเชื้ทางจิตใจทำให้มีความรู้สึกว่าคุณต้องพึ่งพาสารเสพติดเหล่านี้ตลอดเวลาทำให้เกิดความรู้สึกสูญเสียคุณค่าในตนเอง มองตนเองในทางลบรู้สึกหมดหวังในชีวิต ขาดแรงจูงใจที่จะดำเนินชีวิตในทางที่ดี

2. ผลต่อครอบครัว คือ เมื่อมีบุคคลในครอบครัวเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด จะส่งผลให้คนในครอบครัวเดือดร้อน เสื่อมชื่อเสียงตนเองและวงศ์ตระกูล ไม่มีความสุขในการใช้ชีวิต รวมถึงเป็นบุคคลที่ขาดความรับผิดชอบต่อครอบครัวและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับครอบครัว ผู้เสพยาเสพติดจะขาดความรับผิดชอบต่อครอบครัว จะมุ่งเพียงแต่หาหาเสพยาเสพติดมาเท่านั้น ทำงานไม่ได้เนื่องจากนายจ้างหรือหน่วยงานหมดความไว้วางใจทำให้ขาดรายได้ อีกทั้งต้องใช้จ่ายเงินจำนวนมาก เพื่อซื้อยาเสพติดทำให้ครอบครัวประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ เป็นภาระแก่ครอบครัวในทุกด้าน ญาติพี่น้องรังเกียจ

3. ผลต่อสังคม คือ ผู้ใช้สารเสพติดต้องใช้จ่ายเงินจำนวนมาก เพื่อนำมาซื้อยาเสพติด อาจจะทำให้เกิดปัญหาทางอาชญากรรมได้ เช่น การลักขโมย การฉกชิงวิ่งราว นอกจากนี้ เมื่อเสพยาเสพติดอาจทำให้มีอาการป่วยทางจิตและทางประสาทได้ ผู้ที่เสพยาเสพติดเปรียบเสมือนบุคคลที่ไร้สมรรถภาพเกิดปัญหาทางสุขภาพ ทำให้รัฐบาลต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมาก เพื่อป้องกันปราบปราม และบำบัดรักษา ปัญหายาเสพติดจึงเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชนหรือท้องถิ่นที่ต้องร่วมมือกัน เพราะถ้าชุมชนมีปัญหายาเสพติดจำนวนมากในพื้นที่ก็จะทำให้ไม่ปลอดภัยในด้านชีวิตและทรัพย์สิน รวมถึงการเกิดอาชญากรรมในพื้นที่ง่ายขึ้น

4. ผลต่อประเทศชาติ ทำลายเศรษฐกิจของชาติเพราะผู้ติดยาเสพติดหนึ่งคนต้องเสียค่าใช้จ่าย ประมาณ 50 บาทต่อวัน ถ้า 5 แสนคนจะประมาณ 25 ล้านบาทต่อวัน หรือ 750 ล้านบาทต่อ 1 เดือน ซึ่งเงินจำนวนนี้สามารถนำไปพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ได้มากมาย บ่อนทำลายความมั่นคงของประเทศผู้ติดยาเสพติดจะมีสุขภาพสุขภาพเสื่อมโทรมทั้งทางร่างกายและจิตใจ ถ้าเยาวชนเป็นพลังของชาติในอนาคตติดยาเสพติดมาก จะทำลายความมั่นคงของประเทศมาก ผู้ที่ไม่หวังดีต่อชาติจะใช้ยาเสพติดเป็นเครื่องมือทำลายความมั่นคงของชาติ

การรักษาผู้ติดยาเสพติด

ปัจจุบันการรักษาผู้ติดยาเสพติดมีหลายวิธี ใช้ยาแผนปัจจุบัน ยาแผนโบราณ และใช้หลักศาสนา หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นที่ยึดเหนี่ยว ในการรักษาแผนปัจจุบัน การรักษาผู้ติดยาเสพติดแบ่งออกเป็น 3 ระยะดังนี้

1.ระยะถอนยา เป็นช่วงเวลาที่จำเป็นต้องใช้ยารักษาหรือให้การรักษาอื่น เพื่อระงับหรือบรรเทาความทรมานทางร่างกายและทางจิตใจให้น้อยลง ใช้เวลาประมาณ 2-3 สัปดาห์

2.ระยะฟื้นฟูจิตใจ ภายหลังจากการถอนพิษยา ร่างกายทรุดโทรม จิตใจดีขึ้น รับฟังและคิดได้ ระยะที่เริ่มให้การรักษาทางใจ การอบรมเกี่ยวกับศีลธรรม ใช้ศาสนามาช่วย เป็นสิ่งยึดเหนี่ยว ผูกวิชาชีพ และพักผ่อน เล่นกีฬา ดนตรี และนันทนาการ ควรให้ปฏิบัติตนเสมอภาค เพื่อป้องกันความคิดกังวลในปมด้อยของตน เป็นการฟื้นฟู สภาพจิตที่อ่อนไหวง่ายจากการติดยาเสพติดเป็นที่พึง ให้เป็นผู้มีจิตใจเข้มแข็ง มีเหตุผล สามารถตัดสินใจปัญหาในการดำรงชีวิตของตนเองในสังคม โดยไม่ต้องพึ่งยาเสพติด จะมีการประเมินผลคนไข้เป็นระยะ ดูจากการรับผิดชอบในหน้าที่ การงานและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดี สามารถปรับสภาพจิตใจให้เข้มแข็ง สามารถจะดำรงชีวิตประจำวันได้ โดยไม่ต้องพึ่งยาเสพติด ใช้เวลาประมาณ 3-6 เดือน

3.ระยะติดตามผล เป็นระยะที่คนไข้ออกจากโรงพยาบาล ภายหลังจากที่ได้รับการรักษาจนเห็นว่าจิตใจเข้มแข็ง เพื่อเป็นการป้องกันการหวนกลับไปติดยาเสพติดอีก นัดให้คนไข้มาพบแพทย์ที่โรงพยาบาล ส่งจดหมายโดยมีข้อมูลให้คนไข้กรอกขอข้อความแล้วส่งคืนกลับมา ให้นักสังคมสงเคราะห์หรือออกไปเยี่ยมบ้านเป็นการติดตามดูคนไข้ว่าสามารถคงสภาพจิตใจที่เข้มแข็งและไม่สนใจยาเสพติดอีก ใช้เวลาประมาณ 1- 3 ปี

การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

ปัญหาเสพติดเป็นปัญหาสังคมมีผลกระทบต่อปัญหาสุขภาพและเศรษฐกิจ ตลอดจนสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนส่วนรวม ผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและเป็นบุคคลสำคัญที่เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญมั่นคง ปัญหาเสพติดเป็นปัญหาที่มีมานานและเพิ่มความรุนแรงขึ้น แม้รัฐบาลจะพยายามหามาตรการปราบปรามยาเสพติดให้ลดลง แต่ปัญหาเสพติดเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อน และเกี่ยวข้องกับหลายปัจจัย มีทั้งผู้ผลิต ผู้นำยาเสพติด ผู้เสพยาเสพติด อิทธิพลของสภาพแวดล้อม ปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเป็นปัจจัยที่เป็นตัวเร่งให้ผู้ที่ต้องการหนีปัญหาใช้ยาเสพติดมากขึ้น ผู้เรียนจึงเป็นบุคคลสำคัญในการช่วยเหลือปราบปรามยาเสพติด เน้นการป้องกันและแก้ไขปัญหาก่อนที่จะเกิดขึ้น เป็นการป้องกันที่ดีที่สุด

บทบาทของผู้เรียน เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

1. มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพสิ่งแวดล้อมในสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว
2. ยอมรับว่าชีวิตทุกชีวิตมีปัญหา แต่ทุกปัญหามีทางแก้ไขได้เสมอ ความทุกข์และความสุขไม่มีบุคคลใดที่มีแต่ความสุขตลอดชีวิตหรือมีแต่ความทุกข์ตลอดเวลา ทุกชีวิตมีความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอเป็นเรื่องธรรมดา สิ่งสำคัญคือผู้เรียนมีความเข้าใจยอมรับสภาพความเป็นจริงของชีวิต มองโลกในแง่ดีมีจิตใจเข้มแข็ง อดทนและมีกำลังใจในการต่อสู้อุปสรรคที่เกิดขึ้นในชีวิต ด้วยความภาคภูมิใจของตนเอง ชีวิตมีคุณค่าอย่าหมดหวังในชีวิตหรือหนีปัญหาด้วยการใช้ยาเสพติดตามคำชักชวนของเพื่อน
3. มีความรู้เกี่ยวกับประเภทและอันตรายของสิ่งเสพติด เพื่อช่วยให้คำแนะนำแก่ผู้อื่น ให้ทราบถึงพิษร้ายแรงของยาเสพติด
4. ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่ปราบปรามยาเสพติด ในการหาข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปราบปรามยาเสพติด

การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ตามแนวคิดและทฤษฎีของ เฮเลน โนวลิส นักจิตวิทยาชาวอเมริกันได้ให้แนวความคิดในการดำเนินงานป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด ภายใต้พื้นฐานองค์ประกอบของปัญหายาเสพติดของคน ยา และ สิ่งแวดล้อมไว้ 4 รูปแบบ คือ

1. แนวความคิดตามทฤษฎีของศีลธรรมและกฎหมาย (The legal & Moral Model)

แนวความคิดตามรูปแบบนี้ให้ความสำคัญที่ตัวยาค โดยจะมีการแบ่งแยกเป็น 2 ชนิด คือ ยาชนิดที่ปลอดภัย และยาชนิดที่เป็นอันตราย ยาชนิดที่ปลอดภัยคือยาชนิดที่ไม่มีอันตราย กฎหมายหรือสังคมไม่ห้ามใช้ ดังนั้น การดำเนินการตามแนวความคิดนี้ คือ การกันยาที่อันตรายออกไปให้ไกลจากคน เพื่อไม่ให้คนได้มีโอกาสใช้และ ถือว่าคนเป็นผู้บริสุทธิ์ ไม่ทราบข้อเท็จจริงเป็นผู้ที่เคราะห์ร้ายหรือไปใช้ยาผิด ๆ โดยไม่ตั้งใจจึงควรที่จะได้รับ การคุ้มครอง รัฐบาลจะต้องออกกฎหมายมาคุ้มครองคนที่บริสุทธิ์ และลงโทษผู้กระทำความผิดในด้านต่าง ๆ เช่น การควบคุมการปลูกพืชเสพติด การผลิต การจำหน่ายยาเสพติด และการเสพยาเสพติด ส่วนในด้านของตัวยาคออกกฎหมายควบคุม การจำหน่ายยา การเพิ่มราคายาให้สูงขึ้น การออกคำเตือนเกี่ยวกับอันตรายของยาที่มีผลต่อร่างกาย จิตใจ และสังคมอย่างร้ายแรง พร้อมทั้งบอกถึงบทลงโทษไปด้วย เพราะมีความเชื่อว่าการย้ำให้เห็น อันตรายที่จะเกิดผลจากการใช้ยา และบทลงโทษ ถ้าหากมีการใช้ยานั้นแล้ว ก็จะเป็นการยับยั้งพฤติกรรม การใช้ยาของคนได้

2. แนวความคิดตามทฤษฎีของสุขภาพอนามัย (The Public Health Model)

แนวความคิดตามรูปแบบนี้ได้มองการแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นเรื่องของ สาธารณสุข คือ เปรียบเสมือนโรคติดต่อว่า ตัวยาค คือ ตัวเชื้อโรค ตัวคน คือ ผู้เป็นพาหนะนำโรค สิ่งแวดล้อม คือ แหล่งที่เพาะพันธุ์เชื้อโรค แต่อย่างไรก็ตามแนวความคิดนี้ยังให้ความสำคัญกับตัวยาคเป็นหลัก เหมือนกับแนวความคิดที่ 1 จะแตกต่างกันตรงที่แนวความคิดนี้ให้ความสนใจเกี่ยวกับ ยา หรือสารที่จะก่อให้เกิดผลการติดมากกว่า จึงมิได้มีการแบ่งแยกยาออกเป็นยาที่ปลอดภัย และยาที่เป็นอันตราย แต่ได้รวมเอาเรื่องของแอลกอฮอล์ (เหล้า) นิโคติน (บุหรี่) คาเฟอีน (กาแฟ) เข้าไว้ด้วย แนวความคิดนี้ก็ยังใช้วิธีการกันยาออกไปจากคน ด้วยวิธีการเพิ่มราคาให้สูงขึ้น ออกกฎหมายควบคุม มิให้มีการซื้อได้ง่าย การรณรงค์ให้สังคมยอมรับสิ่งเสพติดต่าง ๆ นั้นน้อยลง ในด้านของตัวคนก็พยายามที่จะค้นหาตัวผู้ติดยาเสพติดมากกัซังไว้มิให้แพร่ขยายใช้ยาไปสู่ผู้อื่น พร้อมทั้งกับการให้การบำบัดรักษา และฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดควบคู่กันไปด้วย สำหรับผู้ที่ไม่ได้ติดยาเสพติดก็ให้ดำเนินการให้การศึกษารองยาที่มีผลต่อการติด เพื่อเป็นการป้องกันไว้ก่อน เหมือนกับฉีดวัคซีนป้องกันโรค โดยแนวความคิดนี้มีความเชื่อว่าทุกคนจะเห็นคุณค่าของการมีอนามัยดี กลัวโรคภัยไข้เจ็บ พร้อมทั้งจะหลีกเลี่ยงการใช้ยา โดยไม่จำเป็น

3. แนวความคิดตามทฤษฎีของจิตวิทยาสังคม (The Psycho - Social Model)

แนวความคิดตามรูปแบบนี้ ต่างจากแนวความคิด 2 รูปแบบแรก กล่าวคือ แนวความคิดนี้ให้ความสำคัญกับตัวคนมากกว่าที่จะให้ความสำคัญไปที่ตัวยา โดยคิดว่าการใช้ยาของคนเป็นเรื่องที่สลับซับซ้อน การที่คนจะใช้ยาหรือไม่ใช้ยานั้นเป็นเรื่องของพฤติกรรมของแต่ละคนจะไม่มีกำหนดหรือต่อต้านหากคนมีความจำเป็นต้องใช้ยา แต่จะคำนึงถึงความแตกต่างของจำนวนยาที่ใช้ จำนวนครั้งที่ใช้ แบบอย่างของการใช้ประโยชน์ต่าง ๆ ที่ผู้ใช้ได้จากการใช้ตลอดจนการให้ผลของยา ซึ่งจะมีความแตกต่างกันไปในแต่ละคนที่ใช้ยาและยังมองว่าสังคมเป็นปัจจัยที่จะมีส่วนผลักดันให้คนเกิดพฤติกรรมการใช้ยาในรูปแบบต่าง ๆ กันออกไป ดังนั้นแนวความคิดนี้จึงได้เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา โดยมุ่งพยายามที่จะเสริมสร้างเจตคติและพฤติกรรมของคนไม่ให้หันไปใช้ยาเสพติด พร้อมทั้งเสริมให้มีการปรับปรุง สภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลที่จะผลักดันให้คนเกิดความคับข้องใจและหันไปใช้ยาเสพติดเป็นทางออก นอกจากนี้แนวความคิดรูปแบบนี้ยังให้ข้อคิดว่าการให้ความรู้เกี่ยวกับยาที่มีผลต่อร่างกายของคนนั้น เป็นสิ่งสำคัญจะต้องทำให้สอดคล้องกับการรับรู้ของกลุ่มเป้าหมาย มีวิธีการถ่ายทอดที่ดี เพื่อให้บังเกิดผลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติของคน ซึ่งจะส่งผลต่อการปรับพฤติกรรมของคน ๆ นั้นในที่สุด และการดำเนินงานตามแนวความคิดนี้จะต้องสนใจปัญหาพื้นฐานที่ก่อให้เกิดการใช้ยาของคนเสียก่อน

4. แนวความคิดตามทฤษฎีสังคม-วัฒนธรรม (The Social - Culture Model)

แนวความคิดตามรูปแบบนี้ต่างกับแนวความคิดตามทฤษฎีจิตวิทยาของสังคม โดยแนวความคิดนี้มุ่งที่จะปรับองค์ประกอบทางสังคมให้เข้ากับความต้องการของคน เช่น สถาบันต่าง ๆ ในสังคมจะต้องลดความเคร่งครัด ความไม่เป็นกันเอง มุ่งคิดถึงความเป็นมนุษย์ของคนให้มากขึ้น การบริการด้านสุขภาพอนามัยหรือการบริการขององค์กรทางสังคมอื่น ๆ ควรคำนึงถึงผู้ใช้บริการให้มาก ในด้านสถาบันของครอบครัวเปิดโอกาสให้เด็กได้เข้ากลุ่มเพื่อนฝูงได้เห็นชีวิตของเพื่อนฝูงในหลาย ๆ แบบสถานที่ทำงานควรมุ่งให้คนทำงานด้วยการได้รับค่าตอบแทนเป็นที่น่าพอใจ มีแรงจูงใจที่ดี แทนที่นายจ้างจะคิดถึงผลกำไรทางการค้าเพียงอย่างเดียว ทั้งนี้เพื่อคนจะได้ไม่เกิดความคับข้องใจ และถ้ากฎหมายที่ออกมาคุ้มครองประพฤติกของคนล้าสมัย หรือออกมาแล้วไม่ส่งผลทางปฏิบัติก็ให้ยกเลิก เสีย แนวความคิดทั้ง 4 รูปแบบนี้ ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก และประเทศไทยได้เลือกไปใช้เป็นแนวทางใน การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในแต่ละประเทศของตนตามสภาพความแตกต่างของปัญหา และความเหมาะสมกับประชาชน วัฒนธรรมนิยมประเพณี และวัฒนธรรมของประเทศของตน

สำหรับประเทศไทยนั้น ปัจจุบันได้นำเอารูปแบบจิตวิทยา - สังคม มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับคนเป็นหลัก โดยเฉพาะด้านการป้องกันยาเสพติด ได้เน้นการที่จะทำให้คนมีภูมิคุ้มกันสามารถอยู่ท่ามกลางสังคมที่มียาและยาเสพติดได้ โดยไม่ไปพึ่งยาหรือติดยาเสพติดและดำเนินการพัฒนาสถาบันสิ่งแวดล้อมใกล้ตัวที่จะมีอิทธิพลต่อการผลักดันให้คนไปพึ่งยาหรือใช้ยาเสพติด เช่น บ้าน โรงเรียน ที่ทำงาน ชุมชน และพัฒนาสถาบัน สิ่งแวดล้อมที่จะส่งเสริมสั่งสอนและปลูกฝังให้คนเป็นคนที่มีความตั้งใจที่มั่นคง เช่น วัด มัสยิด โบสถ์ เป็นต้น การป้องกันยาเสพติดเป็นมาตรการสำคัญมาตรการหนึ่ง ซึ่งมีแนวความคิดว่าจะทำอย่างไร จึงจะทำให้คนที่ไม่ติดยาเสพติด เข้าทำนองหลักคำสอนในวิถีชีวิตของสังคมไทยที่ต่างกันไว้ดีกว่าแก้ จึงเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่ามาตรการป้องกันเป็นแนวทางการแก้ปัญหายาเสพติดที่ถูกต้อง และได้ผลมากที่สุด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันยาเสพติดตามแนวความคิดจิตวิทยาสังคม (The Psycho - Social Model)

การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยรัฐ

ปัจจุบันนโยบายที่ใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวสามารถช่วยแก้ไขได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น จึงมีการปรับเปลี่ยนทัศนคติต่อการมองปัญหายาเสพติดว่าเป็นปัญหาทางสังคม ซึ่งเกิดจากภาวะอ่อนแอของปัจเจกบุคคล ครอบครัวและชุมชนที่ขาดภูมิคุ้มกันทางสังคม ซึ่งการป้องกันและแก้ไขของยาเสพติดของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงานกฤษฎีกาสามารถสรุปว่าปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาสังคม ความสลับซับซ้อนเนื่องจากสังคมมีองค์ประกอบ 3 ประการที่เป็นสาเหตุของปัญหา คือ ตัวบุคคล ยา และสิ่งแวดล้อม ดังนี้

1. ตัวบุคคล มนุษย์ที่ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมจะต้องประสบปัญหาอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านร่างกาย ทางอารมณ์ ทางเศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ ทางสังคม ผู้ที่ปรับตัวให้เข้ากับเปลี่ยนแปลงหรือสภาพนั้น ๆ ไม่ได้ก็จะมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากความถูกต้องของสังคม
2. ยา ปัจจุบันมียาเสพติดชนิดต่าง ๆ อยู่มากมาย ทั้งที่ถูกกฎหมายและไม่ถูกกฎหมาย โดยยาเองแล้วนั้นมิได้ก่อให้เกิดปัญหาใด ๆ จนกว่าคนจะนำยานั้น ไปใช้ในทางที่ผิดจึงเกิด ปัญหาจนอาจกลายเป็นผู้เสพยาเสพติดได้
3. สิ่งแวดล้อม มนุษย์จำเป็นต้องอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มสังคม ทุกคนจึงต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพของสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ตนอาศัยอยู่ ซึ่งสภาพแวดล้อมเหล่านี้มีส่วนทำให้บุคคลหันไปใช้ยาเสพติดได้ ดังนั้นการป้องกัน ยาเสพติดที่มีประสิทธิภาพควรยึดหลักในการ

ป้องกันปัญหาสุขภาพเสพติด โดยให้การปรับปรุงส่งเสริมทักษะในการตัดสินใจของแต่ละบุคคล การปรับปรุงสื่อข้อความ และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การปรับปรุงนิสัยทางสุขภาพและอนามัย การจัดข้อเสนอที่มีความแม่นยำเกี่ยวกับเรื่องยา การส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกนับถือตนเอง การให้แสดงออกในด้านจินตนาการ ความสนใจ ความคิดสร้างสรรค์ การช่วยเหลือให้เรียนรู้ในเรื่อง ความโกรธ ความเสียใจ ความผิดหวัง และการระบุถึงทรัพยากรในชุมชนเพื่อเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมในทาง ส่งเสริมและสนับสนุนของแต่ละ กลุ่มเป้าหมาย (สุเทพ แก้วประดิษฐ์, 2550)

การป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติดโดยชุมชน

การแก้ไขปัญหายาของชุมชนจะต้องมีกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนตามขั้นตอน การดำเนินตามขั้นตอนนี้จะทำให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการคิดร่วมกันแก้ปัญหาสุขภาพเสพติดได้ ดังนั้นการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นการให้ความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ จากประชาชนในชุมชนเป็นอย่างดี เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งและสงบสุข เมื่อมีเป้าหมายเดียวกันสามารถวางแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติดของชุมชนเพื่อให้บรรลุผลตามที่วางไว้ การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเป็นสิ่งสำคัญที่จะพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืน และสามารถปรับสภาพแวดล้อมในชุมชนให้ดีขึ้น เนื่องจากประชาชนสามารถรับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนได้เป็นอย่างดี ถ้าประชาชนในชุมชนไม่ร่วมมือกันในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติด จะทำให้ปัญหาสุขภาพเสพติดแพร่ระบาดมากขึ้นในชุมชนของตนเองและทำให้สภาพแวดล้อมของชุมชนไม่น่าอยู่ ส่งผลให้เด็กและเยาวชนตกเป็นทาสของยาเสพติดและส่งผลกระทบต่อทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม

การเสริมสร้างความเข้มแข็งองค์กรชุมชนในการแก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติด

การพัฒนาแบบองค์รวมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลางจะบรรลุความสำเร็จโดยมีองค์ประกอบทั้ง 3 ประการ

1) การพัฒนาประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชนเสริมแรงซึ่งกันและกันในวงจร ความยั่งยืนที่ต่อเนื่อง คนทุกคนมีความสามารถและชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี ผลกระทบ จากวิกฤติที่มีต่อประชาชนในชุมชนทั่วทั้งประเทศก็จะแก้ไขได้อย่างดีที่สุด โดยมีมือของประชาชนเอง และมีความยั่งยืนสูงสุดด้วยการดำเนินงานตามแผนเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อเผชิญปัญหาวิกฤติและภารกิจของภาคประชาการ คือ การปรับระบบบริการงานที่จำเป็นเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนและเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยในชุมชนทั้งหมด สามารถประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนในภาวะวิกฤติ (สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ ชุมชน, 2550)

รูปแบบการก่อเกิดของกลุ่มองค์กรชุมชน

อาจแบ่งเป็นได้ 2 ลักษณะ คือ

1. ลักษณะเป็นการก่อเกิดจากจิตสำนึกของคนในชุมชน เพื่อที่จะแก้ไขปัญหามุมชนประสบอยู่ มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันและขยายตัวมากขึ้น แล้วเกาะเกี่ยวกันเป็นเครือข่ายในระหว่างกลุ่มหรือองค์กรที่มีจุดประสงค์ที่คล้ายคลึงกันเป็นการเกิดแบบธรรมชาติหรือแนวราบอีกลักษณะหนึ่งของกลุ่มหรือองค์กร ที่ถูกกำหนดและจัดตั้งโดยภาครัฐหรือองค์กรอื่น ๆ ที่สนับสนุนส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่ม และบางกลุ่มหรือองค์กรก็ได้รับการสนับสนุนในภายหลังจากที่ตั้งกลุ่มหรือองค์กรขึ้นแล้ว เพื่อสร้างความเข้มแข็ง และทำให้มีกิจกรรมที่หลากหลายเพิ่มขึ้น

ดังนั้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติดคนในชุมชนเองต้องตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชนของตนเองเพื่อหาวิธีในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดร่วมกันชุมชนจะเข้มแข็งได้นั้น ประชาชนต้องร่วมมือร่วมใจกันสร้างองค์กรชุมชนขึ้นมาเพื่อเพิ่มศักยภาพของชุมชน จากรูปแบบการก่อเกิดของกลุ่มองค์กรชุมชนมี 2 ลักษณะ คือ เกิดจากจิตสำนึกของคนในชุมชนเอง และองค์กรที่ถูกกำหนดและจัดตั้งโดยภาครัฐหรือองค์กรอื่น ๆ ที่สนับสนุนส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่ม จะเห็นได้ว่าลักษณะแรกนั้นถ้าคนในชุมชนทุกคนมีจิตสำนึกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของชุมชนด้วยตนเองนั้นถือได้ว่าเป็นสิ่งที่ดีและสามารถประสบผลสำเร็จได้ และเป็นวิธีการแบบระยะยาว เพราะเกิดจากจิตสำนึกของคนในชุมชนเองที่ต้องการหาวิธีที่จะป้องกันและแก้ไขปัญหา สิ่งนี้จะเป็นพลังเสริมสร้างให้ชุมชนเข้มแข็งขึ้นมาได้ และเป็นแรงผลักดันที่เกิดขึ้นจากความต้องการของประชาชนเอง และใน 2 ลักษณะที่เป็นองค์กรที่ถูกจัดตั้งโดยภาครัฐหรือองค์กรอื่น ๆ ทำให้คนในชุมชนขาดการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและไม่ตระหนักถึงปัญหาของชุมชนตนเอง เพราะว่าองค์กรที่ถูกจัดตั้ง โดยภาครัฐจะมีความรับผิดชอบจะดำเนินการแก้ปัญหาจึงทำให้ประชาชนไม่มีความต้องการที่จะพัฒนาชุมชนของตนเอง

กฎหมายที่เกี่ยวข้องยาเสพติด

พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปราม ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 แม้ว่า กฎหมายหลักที่ใช้บังคับหลักที่ใช้บังคับอยู่ ได้แก้ไขพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 และพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ได้บัญญัติโทษสูงสุดถึงขั้นประหารชีวิตไว้ก็ตาม การปราบปรามยาเสพติดก็ยังไม่มียุทธวิธีผลเท่าที่ควรเพราะนักค้ายาเสพติดได้พัฒนาขีดความสามารถเป็นองค์กรอาชญากรรม (Organized Crime) และขยายตัวออกไประดับประเทศในรูปของอาชญากรรมสากล (Universal Crime) มีการ

ดำเนินการซับซ้อน ยากต่อการแสวงหาพยานหลักฐานเพียงพอแก่การพิจารณาสั่งโทษของศาล บางครั้งจับกุมและศาลลงโทษ แต่ก็ไม่สามารถปราบปรามได้ เนื่องจากเงินซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในวงจรการค้ายาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส. มีส่วนผลักดันให้มีการตรากฎหมายพระราชบัญญัติ มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ขึ้นมาใช้บังคับเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยเฉพาะการมุ่งเอาผิดต่อผู้ค้ายาเสพติดระดับนายทุนและตัวการสำคัญที่อยู่เบื้องหลังการกระทำความผิด และริบทรัพย์ที่ได้รับมาจากการค้ายาเสพติด เพื่อขจัดแหล่งเงินทุนในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ประกาศใช้เมื่อวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2534 มีมาตรการสำคัญ 2 ประการ คือ

1. มาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดฐานสมคบ โดยกำหนดให้การกระทำเป็นการสมคบหรือตกลงกันเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เป็นความผิดทางอาญา เป็นการเพิ่มฐานความผิดทางอาญา เพื่อให้มีโอกาสจับกุมนายทุนหรือตัวการสำคัญมาลงโทษ และเนื่องจากความผิดในข้อหานี้มีวัตถุประสงค์ที่ใช้ดำเนินการกับตัวการใหญ่หรือนายทุนที่อยู่เบื้องหลังและเพื่อป้องกันมาตรการพิเศษนี้ไปใช้ในทางที่ผิดกฎหมาย จึงกำหนดให้การดำเนินการตามมาตรการนี้ต้องได้รับอนุมัติจากเลขาธิการ ป.ป.ส. ก่อน

2. มาตรการริบทรัพย์สิน แต่เดิมการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดยาเสพติด เป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญา โดยศาลมีอำนาจสั่งริบทรัพย์ที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยใช้หรือมีไว้ในการใช้เกี่ยวกับยาเสพติดและทรัพย์สินที่ได้รับมาจากการกระทำความผิดเท่านั้น แต่ไม่สามารถริบทรัพย์สินที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีอยู่ เช่น บ้าน ที่ดิน เงินฝาก ยานพาหนะ เครื่องประดับตลอดจน ทรัพย์สินมีค่าและสิทธิเรียกร้องอื่น ๆ ที่แปรสภาพมาจากรายได้จากการค้ายาเสพติด ปัญหาเหล่านี้ได้ถูกแก้ไขด้วยกระบวนการตรวจสอบทรัพย์สิน ตามที่บัญญัติใน พ.ร.บ. มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับมาหรือแปรสภาพมาจากรายได้จากการค้ายาเสพติดได้ เมื่อผู้ค้ายาเสพติดถูกจับกุมดำเนินคดีบรรดาทรัพย์สินที่บุคคลเหล่านั้นมีอยู่หรือได้มาจากการค้ายาเสพติด ไม่ว่าจะอยู่ในสภาพเงินสด เงินฝาก บ้าน ที่ดิน ยานพาหนะ เครื่องประดับ อัญมณี หรืออยู่ในความครอบครองหรือถูกโอนไปเป็นของผู้อื่นจะถูกคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน หรือเลขาธิการ ป.ป.ส. สั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราว เพื่อป้องกันการย้ายถ่ายเท ถ้าไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สินเหล่านี้มาจากการประกอบอาชีพโดยสุจริตหรือซื้อมาโดยถูกต้อง คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินจะขอให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อให้ศาลไต่สวนและมีคำสั่งริบทรัพย์สินเหล่านั้นให้ตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กองทุนจะนำทรัพย์สินไปใช้

ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ายาเสพติด ผู้กระทำความผิดมีรูปของขบวนการแบบมีเครือข่าย มีการสมคบและวางแผนกระทำความผิด เมื่อได้ทรัพย์สินมาจากการค้ายาเสพติดจะนำไปขยายเครือข่ายอาชญากรรม ตัดแรงจูงใจและมีให้ผู้ค้ายาเสพติดได้ใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินดังกล่าว

ความผิดในข้อหาสมคบกันกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด กำหนดให้บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่ทำการตกลงกันเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในข้อหาสำคัญ 5 ข้อหาคือผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่ายและครอบครองเพื่อจำหน่าย ยาเสพติดมีความผิดต้องโทษจำคุกไม่เกินห้าปีและปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และถ้าได้มีการกระทำความผิดเพราะเหตุที่ได้มีการสมคบกัน ต้องได้รับโทษหนักขึ้นเช่นเดียวกับผู้ที่ทำความผิดนั่นเองที่เดียว (มาตรา 8) เนื่องจากความผิดในข้อหาสมคบนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะใช้กับผู้เป็นตัวการใหญ่หรือนายทุนที่อยู่เบื้องหลังการค้ายาเสพติด กฎหมายนี้จึงกำหนดให้การจับกุมหรือการแจ้งข้อหาสมคบรวมทั้งข้อหาสนับสนุนช่วยเหลือ ต้องได้อนุมัติจากเลขาธิการ ป.ป.ส. ก่อน (มาตรา 14) จึงเป็นการถ่วงดุลให้นำความคิดพิเศษนี้มาใช้ตรงตามความประสงค์ที่ตั้งไว้ และเป็นการป้องกันมิให้มีการนำความผิดนี้ไปใช้เพื่อกลั่นแกล้งผู้บริสุทธิ์

จากการศึกษา เรื่องยาเสพติด ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ยาเสพติด ประกอบด้วย ความหมาย ประเภท สาเหตุ การดูแล การป้องกัน รักษา ฟื้นฟูสุขภาพ ควรปฏิบัติตั้งแต่ในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด นักศึกษาพยาบาลควรมีความรู้ความเข้าใจ ความหมาย ประเภท สาเหตุ การดูแลการป้องกัน รักษา ฟื้นฟู ในระดับบุคคล ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดอย่างถูกต้อง เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามหลักสูตรฝึกอบรม

3. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่ดี ที่ชอบ ที่พอใจ หรือที่ประทับใจของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ได้รับ โดยสิ่งนั้นสามารถตอบสนองความต้องการทั้งด้านร่างกายและจิตใจบุคคลทุกคนมีความต้องการหลายสิ่งหลายอย่าง และมีความต้องการหลายระดับซึ่งหากได้รับการตอบสนองก็จะก่อให้เกิดความพึงพอใจ การจัดการเรียนรู้ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจการเรียนรู้นั้น จะต้องสนองความต้องการของผู้เรียน

ความหมายของความพึงพอใจ

Hornby (2000) ความพึงพอใจ หมายถึงความรู้สึกที่ดีเมื่อประสบความสำเร็จ หรือได้รับสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นเป็นความรู้สึกที่พอใจ

Shelly (2000) แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจว่าเป็นความรู้สึกสองแบบของมนุษย์ คือ ความรู้สึกในทางบวกและความรู้สึกในทางลบ ความรู้สึกในทางบวกเมื่อเกิดขึ้นแล้วทำให้มีความสุขความรู้สึกนี้เป็นความรู้สึกที่แตกต่างจากความรู้สึกทางบวกอื่น ๆ กล่าวคือเป็นความรู้สึกที่มีระบบย้อนกลับ และความรู้สึกนี้ทำให้เกิดความสุขหรือความรู้สึกทางบวกเพิ่มขึ้นได้อีก ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ความรู้สึกที่สลับซับซ้อนและความรู้สึกนี้จะมีผลต่อบุคคลมากกว่าความรู้สึกในทางบวกอื่น ๆ ดังนั้น ความรู้สึกในทางบวก ความรู้สึกในทางลบ และความสุขมีความสัมพันธ์กันอย่างสลับซับซ้อนและระบบความสัมพันธ์ของความรู้สึกทั้งสาม เรียกว่า ระบบความพึงพอใจ โดยความพึงพอใจเกิดขึ้น เมื่อระบบความพึงพอใจมีความรู้สึกทางบวกมากกว่าทางลบ

Oliver (1997) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจ คือการตอบสนองที่แสดงถึงความพึงพอใจของลูกค้าเป็นวิจารณ์ญาณของลูกค้าที่มีต่อสินค้าและบริการ ความพึงพอใจมีมุมมองที่แตกต่างกันแล้วแต่มุมมองของแต่ละคน

Quirk (1987) ความพึงพอใจหมายถึงความรู้สึกที่มีความสุขหรือความพอใจเมื่อได้รับความสำเร็จ หรือได้รับสิ่งที่ต้องการ

Good (1973) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง สภาพ คุณภาพ หรือระดับความพึงพอใจ ซึ่งเป็นผลมาจาก ความสนใจต่าง ๆ และทัศนคติที่บุคคลนั้นมีต่อสิ่งนั้น

Wolman (1973) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่มีความสุขเมื่อได้รับผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย ความต้องการหรือแรงจูงใจ

พิทักษ์ ตรุษทิบ (2551, น. 5) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นเพียงปฏิกิริยาด้านความรู้สึกต่อสิ่งเร้าหรือสิ่งกระตุ้นที่แสดงออกมาในลักษณะของผลลัพธ์สุดท้ายของกระบวนการประเมิน

โดยบ่งบอกทิศทางของผลการประเมินว่าเป็นไปในลักษณะทิศทางบวกหรือทิศทางลบ หรือไม่มีปฏิกิริยา คือ เฉย ๆ ต่อสิ่งเร้าหรือสิ่งที่มีมากระตุ้น

เน่งน้อย พงษ์สามารถ (2551, หน้า 5) มีความเห็นว่าความพึงพอใจคือทำที่ทั่ว ๆ ไปที่เป็นผลมาจากทำที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ 3 ประการคือ

1. ปัจจัยเกี่ยวกับกิจกรรม
2. ปัจจัยเกี่ยวกับบุคคล
3. ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (อ้างอิงใน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า พึงพอใจ หมายถึง รัก ชอบใจ และพึงใจ หมายถึงพอใจ ชอบใจ

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจเป็นกระบวนการทางจิตใจ (Mental Process) ที่เกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิด ที่ทำให้คนเกิดจิตสำนึก (Consciousness) ซึ่งเกี่ยวข้องกับวัตถุหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใด กล่าวคือคนต้องมี ความรู้สึกกับวัตถุหรือสิ่งนั้น ก่อนถึงจะก่อให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจในสิ่งนั้น เพราะความพึงพอใจหรือไม่ พึงพอใจเกิดจากการรับสัมผัส (Sensation) ทั้งนี้ความพอใจหรือความไม่พึงพอใจเป็นความรู้สึกไม่ใช่การ กระทำใด ๆ ทั้งสิ้นแต่เป็นสาเหตุซึ่งนำไปสู่การกระทำการจัดการเรียนรู้แบบโครงการที่มีเนื้อหาและหัวข้อ ตามความสนใจของผู้เรียนเป็น วิธีการที่จะเพิ่มความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถแสดงศักยภาพ ที่มีอยู่ในตัวเอง เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ตาม

ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ (Maslow's Hierarchical Theory of Motivation)

ทฤษฎีความต้องการของ มาสโลว์ (Maslow) ได้กำหนดทฤษฎีการจูงใจ โดยมองความต้องการของมนุษย์เป็นลักษณะลำดับขั้นจากระดับต่ำสุดไปยังระดับสูงสุด พฤติกรรมของมนุษย์สามารถอธิบาย โดยใช้แนวโน้มของบุคคลในการค้นหาเป้าหมายที่จะทำให้ชีวิต ได้รับความต้องการ ความปรารถนา และได้รับสิ่งที่มีความหมายต่อตนเอง กระบวนการของแรงจูงใจ เชื่อว่ามนุษย์เป็น “สัตว์ที่มีความต้องการ” (wanting animal) และเป็นกรยากที่มนุษย์จะไปถึงขั้นของความพึงพอใจอย่างสมบูรณ์ ในทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow เมื่อบุคคลปรารถนาที่จะได้รับความพึงพอใจ และเมื่อบุคคลได้รับความพึงพอใจในสิ่งหนึ่งแล้วก็จะยังคงเรียกร้องความพึงพอใจสิ่งอื่น ๆ ต่อไป ความปรารถนาของมนุษย์นั้นติดตัวมาแต่กำเนิด และความปรารถนาเหล่านี้จะเรียงลำดับขั้นของความปรารถนา ตั้งแต่ขั้นแรกไปสู่ความปรารถนาขั้นสูงขึ้นไปเป็นลำดับ

1. ลักษณะความต้องการของมนุษย์ ได้แก่

- 1) ความต้องการของมนุษย์เป็นไปตามลำดับชั้น ความสำคัญระดับเริ่มความต้องการถึงขั้นสูงสุด
- 2) มนุษย์มีความต้องการอยู่เสมอ เมื่อความต้องการอย่างหนึ่งได้รับการตอบสนองแล้วก็มีความต้องการสิ่งใหม่เข้ามาแทนที่
- 3) เมื่อความต้องการในระดับหนึ่งได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่จูงให้เกิดพฤติกรรมต่อสิ่งนั้น แต่จะมีความต้องการในระดับสูงเข้ามาแทน และเป็นแรงจูงใจให้เกิดพฤติกรรมนั้น
- 4) ความต้องการที่เกิดขึ้นอาศัยซึ่งกันและกันมีลักษณะควบคู่ เมื่อความต้องการอย่างหนึ่ง ยังไม่หมดสิ้นไปก็มีความต้องการอีกอย่างหนึ่งเกิดขึ้นมา

2. ลำดับชั้นความต้องการของมาสโลมีการเรียงลำดับชั้นความต้องการที่อยู่ในขั้นต่ำสุด จะต้องได้รับความพึงพอใจเสียก่อนบุคคลจึงจะสามารถผ่านพ้นไปสู่ความต้องการที่อยู่ในขั้นสูงขึ้นตามลำดับ ดังนี้

- 1) ความต้องการทางร่างกาย (Physiological needs) ความต้องการพื้นฐานขั้นแรกของมนุษย์ที่มีอำนาจมากที่สุดและสังเกตเห็นได้ชัดที่สุด จากความต้องการทั้งหมดเป็นความต้องการที่ช่วยการดำรงชีวิต คือ ความต้องการทางด้านกายภาพ ความต้องการดังกล่าวเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับที่จะให้มีชีวิตอยู่รอด เช่น ความต้องการอาหาร น้ำดื่ม ออกซิเจน อุณหภูมิที่เหมาะสม การพักผ่อนนอนหลับ ความต้องการทางเพศ ความต้องการความอบอุ่น ตลอดจนความต้องการที่จะถูกกระตุ้นอวัยวะรับสัมผัส แรงขับของร่างกายเหล่านี้จะเกี่ยวข้องโดยตรงกับความอยู่รอดของร่างกายและของอินทรีย์ สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ทุกคนทั้งนี้เพราะความจำเป็นที่จะต้องดำรงชีพอยู่ทำให้มนุษย์จำเป็นต้องไปหาสิ่งเหล่านี้มาตอบสนองก่อนสิ่งอื่นในกรณีที่มีมนุษย์ขาดสิ่งต่าง ๆ แล้วการตอบสนองให้กับความต้องการของร่างกายจะเป็นสิ่งหนึ่งที่ใช้จูงใจมนุษย์ได้ เช่น ถ้าหากมนุษย์อยู่ในสภาพอดอยาก ความต้องการสิ่งแรกของมนุษย์ก็เป็นต้องให้ร่างกายอิ่ม ความพึงพอใจที่ได้รับในขั้นนี้จะกระตุ้นให้เกิดความต้องการ ในขั้นที่สูงกว่าและถ้ามนุษย์ได้ประสบความล้มเหลวที่จะสนองความต้องการพื้นฐานนี้ก็ จะไม่ได้รับการกระตุ้นให้เกิดความต้องการในระดับที่สูงขึ้น ถ้าความต้องการอย่างหนึ่งยังไม่ได้รับความพึงพอใจ มนุษย์ก็จะอยู่ภายใต้ความต้องการนั้นตลอดไป ซึ่งทำให้ความต้องการอื่น ๆ ไม่ปรากฏหรือกลายเป็นความต้องการระดับรองลงไป เมื่อมนุษย์เหล่านี้จะมีความรู้สึกเป็นสุขอย่างเต็มที่เมื่อมีอาหารเพียงพอสำหรับเขาและจะไม่ต้องการสิ่งอื่นใด จึงไม่ต้องสงสัยเลยว่ามนุษย์มีความต้องการทางด้าน

ร่างกายเหนือความต้องการอื่น ๆ และแรงผลักดันของความต้อการนี้ได้เกิดขึ้นกับบุคคลก่อนความต้องการอื่น ๆ

2) ความต้องการทางด้านความมั่นคงหรือความปลอดภัย (Security or safety needs) ถ้าหากความต้องการทางด้านร่างกายได้รับการตอบสนองตามสมควรแล้ว มนุษย์ก็จะมีความต้องการในขั้นต่อไปที่สูงขึ้น ความรู้สึกว่าได้รับความพึงพอใจจากความต้องการความปลอดภัย มนุษย์จะไ้หาความปลอดภัยด้วยกันทั้งสิ้น ความต้องการทางด้านความปลอดภัยหรือความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน เป็นความรู้สึกที่ต้อการความมั่นคงปลอดภัยในปัจจุบันและอนาคตซึ่งรวมถึงความก้าวหน้าและความอบอุ่นใจ

3) ความต้องการทางสังคม ความต้อการความรักและความเป็นเจ้าของ (Social Needs or belongingness and love needs) ภายหลังจากที่บุคคลได้รับการตอบสนองในสองขั้นดังกล่าวแล้ว มนุษย์ก็จะมีความต้องการที่สูงขึ้นคือ ความต้อการทางด้านสังคม ความรักจากเพื่อน เพื่อนร่วมงาน ครอบครัว หรือคนรัก ความต้อการชนิดนี้คือ ความต้อการที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกขององค์กรต่าง ๆ อยากจะคบหาสมาคมกับบุคคลอื่น ๆ รวมตลอดทั้งจะได้รับมิตรภาพและความเห็นใจจากกลุ่มเพื่อนฝูง การที่คนเราจะสามารถเข้าสังคมหรือเข้า กลุ่มเพื่อนฝูงได้นั้น เราจะต้องทำตัวให้เป็นที่ยอมรับของสมาชิกหรือหมู่คนในสังคมนั้น ความต้อการทางด้านสังคมนี้ปกติมักจะเป็นไปในรูปของความต้อการในแง่ที่จะก่อให้เกิดความรู้สึกแก่ตนเองว่าเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อสังคมนั้นกลุ่มนี้และมีบุคคลต่าง ๆ ให้ความรักใคร่หรือขอบพอดตน หรืออาจจะกล่าวได้ว่า ความต้อการในขั้นนี้เป็นความต้อการทางด้านจิตใจมากขึ้น เมื่อมนุษย์จะรู้สึกเจ็บปวดมาก เมื่อถูกทอดทิ้งไม่มีใคร ยอมรับ หรือถูกตัดออกจากสังคม ไม่มีเพื่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อจำนวนเพื่อน ๆ ญาติพี่น้อง สามีหรือภรรยาหรือลูก ๆ ลดน้อยลงไป การยอมรับจากกลุ่มเพื่อน ความรักที่แท้จริงจะเกี่ยวข้องกับความรู้สึกที่ดี ความสัมพันธ์ของความรักระหว่างคน 2 คน จะรวมถึงความรู้สึกนับถือซึ่งกันและกัน การยกย่องและความไว้วางใจแก่กัน ความต้อการความรักของคนจะเป็นความรักที่เป็นไปในลักษณะทั้งการรู้จักให้ความรักต่อผู้อื่นและรู้จักที่จะรับความรักจากผู้อื่น การได้รับความรักและได้รับการยอมรับจากผู้อื่นเป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า บุคคลที่ขาดความรักก็จะรู้สึกว่าชีวิตไร้ค่ามี ความรู้สึกอ้างว้างและเคียดแค้น บุคคลต้อการความรักและความรู้สึกเป็น เจ้าของและการขาดสิ่งนี้มักจะเป็นสาเหตุให้เกิดความข้องคับใจและทำให้เกิดปัญหาการปรับตัวไม่ได้และความยินดีในพฤติกรรมหรือความเจ็บป่วยทางด้านจิตใจในลักษณะต่าง ๆ การได้รับความรักหรือการขาดความรักในวัยเด็ก ย่อมมีผลกับการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีวุฒิภาวะและการมีทัศนคติในเรื่องของความรัก

4) ความต้องการการยกย่อง (Esteem or Status Needs) เมื่อได้รับการตอบสนองของความ ต้องการการยอมรับแล้ว จะต้องการการยกย่องจากตัวเองและบุคคลอื่น ความต้องการนี้เป็นการพึงพอใจในอำนาจ (Power) ความภาคภูมิใจ (Prestige) สถานะ (Status) และ ความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-confidence) ความต้องการมีเกียรติยศมีศักดิ์ศรีในสังคม (Esteem Needs หรือ Egoistic Needs) เป็นความต้องการที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกของตนเองว่าตนเอง มีประโยชน์มีคุณค่าและต้องการให้ผู้อื่น เห็นคุณค่าของตน ยอมรับนับถือยกย่องตนว่าเป็นผู้มี ชื่อเสียง มีเกียรติยศ และมีศักดิ์ศรี เมื่อความต้องการได้รับความรักและการให้ความรักแก่ผู้อื่น เป็นไปอย่างมีเหตุผลและทำให้บุคคล เกิดความพึงพอใจแล้ว พลังผลักดันในขั้นที่ 3 ก็จะลดลง และมีความต้องการในขั้นต่อไปมาแทนที่ ความต้องการที่จะได้รับความนับถือยกย่องออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

4.1 ความต้องการนับถือตนเอง (self-respect) คือ ความต้องการมีอำนาจ มีความเชื่อมั่นใน ตนเอง มีความแข็งแรง มีความสามารถในตนเอง มีผลสัมฤทธิ์ไม่ต้อง พึ่งพาอาศัยผู้อื่น และมีความเป็นอิสระ ทุกคน ต้องการที่จะรู้สึกว่าเขามีคุณค่าและมีความสามารถ ที่จะประสบความสำเร็จในงานภารกิจ และมีชีวิตที่เด่นดัง

4.2 ความต้องการได้รับการยกย่องนับถือจากผู้อื่น (esteem from others) คือ ความต้องการมี เกียรติยศ การได้รับยกย่อง ได้รับการยอมรับ ได้รับการชื่นชม มีสถานภาพ มีชื่อเสียงเป็นที่กล่าวขาน และเป็นที่ยอมรับมี ความต้องการที่จะได้รับความยกย่องชมเชยในสิ่งที่เขากระทำ ซึ่งทำให้รู้สึกว่าเขา มีคุณค่าว่า ความสามารถของเขาได้รับการยอมรับจากผู้อื่น ความต้องการได้รับความนับถือยกย่อง ก็เป็นเช่นเดียวกับธรรมชาติของลำดับขั้นในเรื่องความต้องการด้านแรงจูงใจที่เกิดขึ้นภายในจิตนั้นคือบุคคลจะแสวงหาความต้องการ ได้รับการยกย่องก็เมื่อภายหลังจากความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของได้รับการตอบสนองความ พึงพอใจของเขาแล้ว เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ที่บุคคลจะย้อนกลับจากระดับขั้นความ ต้องการ ในขั้นที่ 4 กลับไปสู่ระดับขั้นที่ 3 อีกถ้าความต้องการระดับขั้นที่ 3 ซึ่งบุคคลได้รับไว้แล้ว นั้นถูกกระทบกระเทือน หรือสูญสลายไปทันทีทันใด ความพึงพอใจของความ ต้องการได้รับการยกย่องโดยทั่ว ๆ ไป เป็นความรู้สึกและทัศนคติของความเชื่อมั่นในตนเอง ความรู้สึกว่าเขา มีคุณค่า การมีพลังกำลัง การมีความสามารถ และความรู้สึกว่ามีชีวิตอยู่ อย่างมีประโยชน์และเป็น บุคคลที่มีความจำเป็นต่อโลก ในทางตรงกันข้ามการขาดความรู้สึกต่าง ๆ ดังกล่าวนี้นำไปสู่ ความรู้สึกและทัศนคติของปมด้อยและความรู้สึกไม่พอเพียง เกิดความรู้สึกอ่อนแอและช่วยเหลือ ตนเองไม่ได้ อาจก่อให้เกิดความรู้สึกขลาดกลัวและรู้สึกว่าตนเอง ไม่มีประโยชน์และสิ้นหวังในสิ่ง

ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของชีวิต และประเมินตนเองต่ำกว่าชีวิตความเป็นอยู่กับการได้รับการยกย่อง และยอมรับจากผู้อื่นอย่างจริงใจมากกว่าการมีชื่อเสียงจากสถานภาพหรือการได้รับการประจบประแจง การได้รับความนับถือยกย่องเป็นผลมาจากความเพียรพยายามของบุคคล และความต้องการนี้อาจเกิดอันตรายขึ้นได้ถ้าบุคคลนั้นต้องการคำชมเชยจากผู้อื่นมากกว่าการยอมรับความจริงและเป็นที่ยอมรับกันว่า การได้รับความนับถือยกย่อง มีพื้นฐานจากการกระทำของบุคคลมากกว่าการควบคุมจากภายนอก ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องหรือมีชื่อเสียง (Esteem Needs) เป็นความต้องการระดับสูง ได้แก่ ความต้องการอยากเด่นในสังคม รวมถึงความสำเร็จ ความรู้ความสามารถ ความเป็นอิสระภาพ และเสรีและการเป็นที่ยอมรับนับถือของคนทั้งหลาย

5) ความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จตามความนึกคิดทุกอย่าง (Need for self actualization or self realization) ลำดับขั้นความต้องการที่สูงสุดของมนุษย์ก็คือ ความต้องการที่อยากจะทำอะไรให้สำเร็จตามความนึกคิด ภายหลังจากที่มนุษย์ได้รับการตอบสนองความต้องการ ทั้ง 4 ขั้นอย่างครบถ้วนแล้ว มนุษย์ก็จะยังคงมีความต้องการที่สูงขึ้นไปอีกและอยากที่จะสำเร็จสมประสงค์ตามความนึกคิดที่ตนใฝ่ฝันไว้ทุกอย่าง ความต้องการสมหวังในชีวิตปรารถนาที่จะได้รับผลสำเร็จในสิ่งที่ตนคิด และตั้งความหวังไว้ ความต้องการนี้เป็นความต้องการที่คนอยากจะทำให้ตนเองเป็นในชีวิต อยากจะได้ตามความคิดเห็นของตนเอง แต่ไม่สามารถแสวงหาได้

ความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง (Self-Actualization needs) ถึงลำดับขั้นสุดท้าย ถ้าความต้องการลำดับขั้นก่อน ๆ ได้ทำให้เกิดความพึงพอใจอย่างมีประสิทธิภาพ ความต้องการเข้าใจตนเองอย่างแท้จริงก็จะเกิดขึ้น ความต้องการเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง ว่าเป็นความปรารถนาในทุกสิ่งทุกอย่างซึ่งบุคคลสามารถจะได้รับอย่างเหมาะสมบุคคลที่ประสบผลสำเร็จ ในขั้นสูงสุดนี้จะใช้พลังอย่างเต็มที่ในสิ่งที่ท้าทายความสามารถและศักยภาพของเขา และมีความปรารถนาที่จะปรับปรุงตนเอง พลังแรงขับของเขาจะกระทำพฤติกรรมตรงกับความสามารถของตน การเข้าใจตนเองอย่างแท้จริงเป็นความต้องการอย่างหนึ่งของบุคคลที่จะบรรลุถึงจุดสูงสุดของศักยภาพ การรู้ถึงศักยภาพของตนนั้นมาจาก พลังตามธรรมชาติและจากความจำเป็นบังคับ ส่วนบุคคลที่มีพรสวรรค์มีจำนวนน้อยมากเพียง 1% ของประชากร การนำศักยภาพของตนออกมาใช้เป็นที่ยากมาก บุคคลมักไม่รู้ว่าตนเองมีความสามารถและไม่ทราบว่าศักยภาพนั้นจะได้รับการส่งเสริมได้อย่างไร มนุษย์ส่วนใหญ่ยังคงไม่มั่นใจในตัวเอง หรือไม่มั่นใจในความสามารถของตนจึงทำให้หมดโอกาสเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง และยังมีสิ่งแวดล้อม

ทางสังคม ที่มาบดบังพัฒนาการทางด้านความต้องการของบุคคล ชัดขวางวิถีทางที่จะเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง

ทฤษฎีความต้องการที่แสวงหาของ แมคเคลิแลนด์ (McClelland)

ความต้องการที่แสวงหาของ McClelland (1965) เป็นทฤษฎีความต้องการของมนุษย์อีกทฤษฎีหนึ่ง ที่กล่าวว่าความต้องการจากการเรียนรู้จะมุ่งความต้องการที่บุคคลได้พัฒนาขึ้นมาจากประสบการณ์ชีวิตของพวกเขา ทฤษฎีนี้จะมุ่งที่ความต้องการหลายอย่างของบุคคลที่บุคคลถูกพัฒนาขึ้นมาภายในช่วงชีวิตของพวกเขา ซึ่งประกอบด้วย

1. ความต้องการความผูกพัน (Need for Affiliation) เป็นความต้องการที่จะรักษา ความสัมพันธ์ส่วนบุคคลอย่างใกล้ชิดและเป็นมิตร บุคคลที่มีความต้องการข้อนี้สูงจะพอใจจากการเป็นที่รักและมีแนวโน้มจะเล็งความเจ็บปวดจากการต่อต้านโดยสมาชิกกลุ่มสังคม เขาจะรักษาความสัมพันธ์อันดีในสังคม พยายามให้ความร่วมมือมากกว่าการแย้งชิง พยายามสร้างและรักษาสัมพันธ์กับผู้อื่น ต้องการสร้างความเข้าใจอันดีจากสังคมที่เขาเป็นสมาชิกอยู่

2. ความต้องการอำนาจ (Need for Power) เป็นความต้องการที่จะควบคุมมีอิทธิพลหรือ รับผิดชอบต่อบุคคลอื่น แมคเคลิแลนด์และทีมงานวิจัยของเขาได้พบว่า บุคคลที่มีความต้องการ อำนาจสูงจะมีความเกี่ยวข้องกับอิทธิพลและการควบคุมบุคคลเช่นนี้ จะต้องการความเป็นผู้นำเป็นนักพูด เป็นผู้ที่ต้องการทำงานให้เหนือกว่าบุคคลอื่น เป็นกลุ่มที่แสวงหา หรือ ค้นหาวิธีการ แก้ปัญหาให้ดีที่สุด ชอบสอน และชอบพูดในที่ชุมชน ชอบการแข่งขันเพื่อให้สถานภาพสูงขึ้นจะกังวลเรื่องอำนาจมากกว่าทำงานให้ได้ประสิทธิภาพ

3. ความต้องการความสำเร็จ (Need for Achievement) เป็นความต้องการที่จะทำบางสิ่ง บางอย่างให้ดีขึ้น หรือประสิทธิภาพสูงขึ้นกว่าเดิมที่เคยทำมาก่อน บุคคลที่ต้องการความสำเร็จสูงจะมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะประสบความสำเร็จและกลัวต่อความล้มเหลว ต้องการแข่งขัน ที่ยากลำบากสำหรับตนเอง มีทัศนคติชอบเสี่ยง พยายามที่จะวิเคราะห์และประเมินปัญหา มีความ รับผิดชอบเพื่อให้งานสำเร็จและมีการบอกลับ ในการทำงานตลอดจนมีความปรารถนาจะทำงาน ให้ดีให้ดีกว่าบุคคลอื่น แสวงหาหรือพยายามรับผิดชอบในการค้นหาวิธีแก้ปัญหาให้ได้ดีที่สุด แมคเคลิแลนด์ (McClelland) ยืนยันว่าความต้องการจะได้อะไรหรือเรียนรู้บนพื้นฐานประสบการณ์ของชีวิตเขา แม้ว่าความต้องการเหล่านี้โน้มเอียงที่จะเป็นผลผลิตจากสภาวะที่หลากหลายที่พวกเขาได้สัมผัสอยู่ บางครั้งแม้แต่มีเหตุการณ์ที่เจาะจงสามารถมีอิทธิพลต่อความปรารถนาได้

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความพึงพอใจของมนุษย์ที่รู้สึกพึงพอใจและไม่พึงพอใจ โดยมีสิ่งจูงใจที่ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีหรือไม่ดีของบุคคล ทั้งนี้มักเกิดจากการที่มนุษย์ได้รับการตอบสนองตามที่ตนต้องการ ก็เกิดความรู้สึกพึงพอใจต่อสิ่งนั้น ตรงกันข้ามหากความต้องการของตนไม่ได้รับการตอบสนอง ก็เกิดความรู้สึกไม่พึงพอใจ ในการจัดการเรียนรู้ใด ๆ ก็ตาม ผู้เรียนจะเกิดความรู้สึกพึงพอใจต่อการเรียนรู้นั้นมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับสิ่งจูงใจ การสร้างสิ่งจูงใจหรือแรงกระตุ้นให้เกิดกับผู้เรียนเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ใน การดำเนิน กิจกรรมการเรียนการสอน การที่ผู้เรียนจะเกิดความรู้สึกพึงพอใจในการเรียนนั้น ผู้เรียนต้องมีแรงจูงใจที่จะอยากเรียน ซึ่งผู้สอนต้อง คำนึงถึงสิ่งที่จะก่อให้เกิดแรงจูงใจหลาย ๆ ด้าน เช่น การจัดบรรยากาศ สถานการณ์ เทคนิคการสอนที่ดี ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนตามความต้องการ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กัน การยกย่องชมเชย การให้รางวัล ให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในความสำเร็จ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีจะทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจในการเรียน ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่ดีที่ชอบที่พอใจหรือที่ประทับใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ได้รับโดย สิ่งนั้นสามารถตอบสนองความต้องการทั้งด้านร่างกายและจิตใจบุคคลทุกคนมีความต้องการหลายสิ่งหลายอย่าง และมีความต้องการหลายระดับซึ่งหากได้รับการตอบสนองก็จะก่อให้เกิดความพึงพอใจ การจัดการเรียนรู้ใด ๆ ที่ จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกพึงพอใจในการเรียนรู้นั้น จะต้องสนองความต้องการของผู้เรียนทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจที่สำคัญ

การวัดความพึงพอใจ

การที่จะวัดว่าบุคคลใดมีความรู้สึกพึงพอใจหรือไม่มีความจำเป็นที่จะต้องสร้างเครื่องมือ ในการวัด นักวิชาการศึกษาได้กล่าวถึงการวัดความพึงพอใจ การวัดความพึงพอใจสามารถทำได้ หลายวิธี ต่อไปนี้

1. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการที่ผู้วิจัยจะต้องออกไปสอบถามโดยการพูดคุย โดยมีการเตรียมแผนงานล่วงหน้า เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด (Interview) โดยการพูดคุยกับผู้เรียนในประเด็นที่ผู้สอนอยากรู้ซึ่งอาจเป็นความรู้สึก ทัศนคติของผู้เรียน เพื่อนำสิ่งที่ผู้เรียนพูดออกมาเกี่ยวกับจิตพิสัยของผู้เรียนได้ เช่น การประเมินได้ว่ามีความพึงพอใจในการเรียนมากน้อยเพียงใด

2. การสังเกต (Observation) เป็นวิธีวัดความพึงพอใจ โดยการสังเกตพฤติกรรมของบุคคล เป้าหมายไม่ว่าจะแสดงออกจากการพูดจา กริยา ท่าทาง วิธีนี้ต้องอาศัยการกระทำอย่างจริงจัง และสังเกต อย่างมีระเบียบแบบแผน วิธีนี้เป็นวิธีการศึกษาที่เก่าแก่ และยังเป็นที่ยอมรับ

ใช้อย่างแพร่หลายจนถึงปัจจุบัน เช่น ต้องการวัดว่าผู้เรียนคนหนึ่งมีความสนใจต่อการเรียน มากน้อยเพียงใด ผู้สอนอาจสังเกตพฤติกรรมหรือการกระทำของผู้เรียน เช่น การมาเรียน การตอบคำถามในชั้นเรียน การส่งงาน

3. การใช้แบบวัด (Rating Scale) ในการวัดความพึงพอใจมีแบบวัดที่น่าสนใจแบบของลิเคิร์ต (Likert's Method) เพราะสร้างได้ง่าย มีความเชื่อมั่นสูงและสามารถพัฒนา เพื่อวัดความรู้สึกได้หลากหลาย โดยการสร้างเครื่องมือวัดเจตคติแบบนี้เป็นวิธีประเมินน้ำหนักความรู้สึกต่อเจตคติจะต้องให้ครอบคลุมและสัมพันธ์ซึ่งกันและ กันข้อความจะเป็นทางบวกหมดหรือทางลบหมดหรือผสมกันก็ได้

3.1 เลือกข้อเป้าหมายเจตคติ เช่น เจตคติต่อวิชาชีวเคมี โดยเป้าหมายอาจเป็น คน วัตถุ สิ่งของ องค์กร สถาบัน วิชา ฯลฯ แล้วแต่จะเลือก ยิ่งแคบยิ่งดี ยิ่งกำหนดช่วงเวลาด้วยแล้วการ แปลผลก็จะทำให้มีความหมายดีขึ้น

3.2 เขียนข้อความแสดงเป้าหมายเจตคติ โดยวิเคราะห์ให้ครอบคลุมลักษณะ ข้อความควรเป็นข้อความที่แสดงความเชื่อและรู้สึกต่อเป้าหมายที่ต้องการ ไม่เป็นการแสดงถึงความจริงมี ความแจ่มชัด สั้น ให้ข้อมูลพอตัดสินใจได้ ไม่คลุมทั้งทางบวกและทางลบ ควรหลีกเลี่ยงคาบปฏิเสธซ้อน ข้อความเดียวควรมีความเชื่อเดียว

3.3 การตรวจสอบข้อความ เป็นการตรวจสอบเพื่อดูให้แน่ชัดว่า ข้อความนั้น เขียนไว้เหมาะสมหรือไม่ การตอบจะให้ตอบว่า ชอบ-ไม่ชอบ ดี-ไม่ดี เห็นด้วย-ไม่เห็นด้วย ควรใช้ 3 มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา เช่น ชอบมาก ดีมาก เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย เป็นต้น

3.4 การให้น้ำหนักมี 3 วิธี คือ วิธีหาค่าน้ำหนักชิกมา วิธีหาน้ำหนักคะแนน มาตรฐาน วิธีหาน้ำหนักแบบผลการ แต่ในระยะหลังลิเคิร์ตแนะนำให้ใช้วิธีกำหนดตัวเลขได้เลย โดยให้ตัวเลข เรียงตามลำดับความสำคัญของตัวเรา จะใช้ 0 1 2 3 4 หรือ 1 2 3 4 5 หรือ -2 -1 0 1 2 แบบนี้ ความสัมพันธ์เป็น 1.00 คือตัวเดียวกันนั่นเอง

3.5 การตรวจสอบเบื้องต้น โดยต้องนำข้อความไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อสอบแล้วนำมาตรวจให้คะแนนแต่ละข้อความแล้วนำมาหาค่าความสัมพันธ์ ระหว่างคะแนนรายข้อ กับคะแนนรวม และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ

3.6 การจัดทำแบบสอบถาม เมื่อได้คำตอบที่มีอำนาจจำแนกเข้าเกณฑ์แล้ว พิจารณาว่าจะกำหนดกี่ข้อ ตามหลักการถ้าข้อความมีคุณภาพสูงมากจะใช้ 10-15 ข้อความก็ได้ แต่โดยทั่วไปแล้วจะมีตั้งแต่ 20 ข้อขึ้นไป เพราะถ้าจำนวนน้อยข้อ ความเชื่อมั่นมักมีค่าน้อย

ความเที่ยงตรงไม่ดี อาจเป็นเพราะข้อความแสดงความรู้สึกหรือความเชื่อต่อเป้าไม่ครอบคลุมทุกอย่างในเป้าแบบสอบถาม บางฉบับจึงมีเป็น 100 ข้อ การให้จำนวนข้อควรคำนึงถึงกลุ่มตัวอย่าง ระดับอายุและความสามารถในการอ่าน ระดับเด็ก ๆ จึงไม่ควรมากเกินไป

3.7 การตรวจให้คะแนน การให้คะแนนให้ตามมาตราที่กำหนดแต่ละข้อ ถ้าเป็นข้อความให้เปลี่ยนเป็นตัวเลข ถ้าเป็นตัวเลขก็นำตัวเลขที่ผู้ตอบเลือกมารวมกัน กรณีข้อความเป็น ความรู้สึกทางลบ จะต้องกลับตัวเลขกันกับข้อความทางบวก การแปลคะแนนจะแปลจากผลรวมของทุก ข้อก็ได้ เช่น แบบทดสอบมี 10 ข้อ มี 4 มาตรา สอบเสร็จแล้วหาคะแนนเฉลี่ยได้ 2.50 คะแนน ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.51 จะต้องเทียบคะแนนสอบจากคนสอบได้ต่ำสุด 10 คะแนน สูงสุด 40 คะแนน แต่ถ้าแปลผลให้เป็นตัวเลขมาตรา 4 ระดับ ก็ให้เอาจำนวนข้อไปหารคะแนนเฉลี่ยและคะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลก็ออกมาจะเหมือนกับคะแนนของคนสอบเพียงข้อเดียว นั่นคือ กลุ่มตัวอย่างนี้ ได้คะแนนเฉลี่ย 2.50 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.5514 คะแนน

3.8 การหาคุณภาพอื่น ๆ เช่น การหาความเชื่อมั่น หาได้โดยสอบซ้ำ (Test-retest) แบบทดสอบคู่ขนาน (Alternative Forms หรือ Parallel Forms) แบบหาความคงเส้นคงวา ภายใน (Internal Consistency) สำหรับการหาค่าความเชื่อมั่นแบบหาความคงเส้นคงวา ภายในจะสอบ เพียงครั้งเดียว แล้วหาค่าความแปรปรวนของแต่ละข้อ และความแปรปรวนทั้งฉบับ โดยหาค่าความ เชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

สรุปได้ว่า การวัดความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเป็นการตรวจสอบความรู้สึกของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนรู้รายวิชาปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านทักษะการปฏิบัติวิชาชีพ ตรวจสอบอย่างเป็นระบบมีแบบแผน ใช้แบบสอบถาม ผู้เรียน โดยผู้สอนออกแบบสอบถาม ต้องการทราบความคิดเห็น คำถามเป็นความพอใจ วัดทัศนคติ รูปแบบของแบบสอบถามจะใช้ มาตรวัดทัศนคติ ซึ่งเป็นมาตราส่วน แบบลิเคิร์ต ประกอบด้วย

ระดับ 5	หมายถึง	มีความพึงพอใจมากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง	มีความพึงพอใจมาก
ระดับ 3	หมายถึง	มีความพึงพอใจปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	มีความพึงพอใจน้อย
ระดับ 1	หมายถึง	มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Bronw and May (2012) ศึกษาเรื่อง Organizational change and development the efficacy of transformational leadership training การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและผู้นำการให้รางวัลตามสถานการณ์ และความต้องการผลลัพธ์ขององค์กร ระดับพฤติกรรมสามารถฝึกอบรมและนำมาใช้เกิดประสิทธิผลและก่อให้เกิดประโยชน์สำหรับองค์กร ผลลัพธ์ของการฝึกอบรมต่อองค์กร ผลการวิจัยพบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญระหว่างพฤติกรรมภาวะผู้นำที่มุ่งประโยชน์ตอบแทนกับผลลัพธ์ที่องค์กรต้องการและผลที่ได้การวัดด้านเจตคติและการวัดผลผลิต ใช้การสังเกตก่อนเริ่มต้นโปรแกรมการฝึกอบรม การติดตามผลโปรแกรมการฝึกอบรมเป็นเวลา 1 ปี พบว่าพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำการให้รางวัลตามสถานการณ์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การวัดประเมินที่สังเกตได้อย่างชัดเจนทางด้านผลผลิตและความพึงพอใจในงานในการวิจัยครั้งนี้ สามารถพิสูจน์สมมติฐานได้ดังนี้ 1) ในการวิเคราะห์ระดับปัจเจกบุคคลทั้งภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำการให้รางวัลตามสถานการณ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจของผู้ใต้บังคับบัญชากับการให้คำแนะนำเกี่ยวกับงาน 2) ในการวิเคราะห์ระดับกลุ่มหรือทีมงานของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำการให้รางวัลตามสถานการณ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการให้คำแนะนำเกี่ยวกับงาน 3) การวิเคราะห์ระดับกลุ่มของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำการให้รางวัลตามสถานการณ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการวัดตามวัตถุประสงค์ของผลผลิต 4) โปรแกรมการฝึกอบรมสามารถเพิ่มระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำการให้รางวัลตามสถานการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 5) การเพิ่มระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำการให้รางวัลตามสถานการณ์มีผลทางบวกกับผลลัพธ์ที่ต้องการขององค์กร และการให้รางวัลตามสถานการณ์และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับผลผลิตการทำงาน ตามเป้าหมายขององค์กรและการพัฒนาหัวหน้างานให้มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง โดยการอบรมเป็นระยะเวลานานส่งผลให้หัวหน้างานมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง สร้างแรงบันดาลใจในการทำงาน และการให้รางวัลตามสถานการณ์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Loonet al. (2012) ศึกษาเรื่อง Transformational Leadership and Job-related Learning การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อตรวจสอบผลกระทบที่เกิดขึ้นของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงต่อการเรียนรู้ และงานที่เกี่ยวข้องในระดับปัจเจกบุคคล ผลการวิจัยพบว่า มุมมองด้านพฤติกรรมมีอิทธิพล มีอุดมการณ์ และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลเป็นตัวพยากรณ์อย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติต่อการเรียนรู้ และงานที่เกี่ยวข้อง การวิจัยครั้งนี้ พิสูจน์สมมติฐานที่กำหนดไว้ว่าการเรียนรู้ และงานที่เกี่ยวข้องมีความสัมพันธ์เชิงบวกและอยู่ในระดับปานกลางกับ 5 มิติของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ 1) คุณลักษณะมีอิทธิพล มีอุดมการณ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเรียนรู้และงานที่เกี่ยวข้อง 2) พฤติกรรมมีอิทธิพล มีอุดมการณ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเรียนรู้ และงานที่เกี่ยวข้อง 3) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเรียนรู้ และงานที่เกี่ยวข้อง 4) การสร้างแรงบันดาลใจมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเรียนรู้ และงานที่เกี่ยวข้อง และ 5) การกระตุ้นทางปัญญามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเรียนรู้ และงานที่เกี่ยวข้อง และพบว่า องค์ประกอบ 2 คุณลักษณะของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง คือ การมีอิทธิพล มีอุดมการณ์ และภาวะผู้นำเชิงบริหารมี การตระหนักถึงความเป็นปัจเจกบุคคลของบุคลากรขององค์กรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเรียนรู้ และงานที่รับผิดชอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้นำองค์กรที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการมีอิทธิพล มีอุดมการณ์ และภาวะผู้นำเชิงบริหารมีการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายขององค์กรที่ชัดเจน การสื่อสารให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทราบและเข้าใจและส่งเสริมการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชาให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายและการตระหนักถึงความเป็นปัจเจกบุคคลของบุคลากรขององค์กรในการทำงาน การพิจารณาถึงความเหมาะสมในงานมอบหมาย รับผิดชอบตามความสามารถและศักยภาพการทำงานของแต่ละบุคคล กระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาแต่ละคนทำงานสำเร็จเกินกว่าความคาดหวัง การให้แนะนำในการทำงาน ส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาแต่ละคนได้ประสบความสำเร็จและพัฒนาตนเองให้เจริญก้าวหน้าในอาชีพการงานของตน

Masonet al. (2014) ศึกษาเรื่อง Transformational Leadership Development: Connecting Psychological and Behavioral Change งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสำรวจผู้นำที่มีพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีการพัฒนาทางด้านจิตวิทยาที่แตกต่างกันหลังจากได้รับการฝึกอบรมหรือไม่ การเปรียบเทียบกับผู้นำที่มีพฤติกรรมภาวะผู้นำที่ไม่มีการพัฒนา โดยการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นหัวหน้าระดับกลางและหัวหน้าระดับสูงทั้งในองค์กรภาครัฐและองค์กรเอกชนที่เข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง จำนวน 56 คน โดยนำเทคนิคการให้ข้อมูลป้อนกลับ 360 องศาจากหัวหน้างาน สมาชิกในที่ทีมงานและกลุ่มเพื่อนร่วมงานมาใช้ในการประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผลการวิจัยพบว่า 1) การเปลี่ยนแปลงของผู้นำที่มีความเชื่อในความสามารถของตนเองจากก่อนได้รับการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรมสามารถคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้นำก่อนได้รับการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรมเป็นไปตามสมมติฐาน 2) การเปลี่ยนแปลงของผู้นำมีมุมมองที่กว้างตั้งแต่ก่อนได้รับ

การฝึกอบรมจนหลังการฝึกอบรมสามารถคาดการณ์ถึงการเปลี่ยนแปลงของผู้นำด้านพฤติกรรม ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงก่อนได้รับการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรม เป็นไปตามสมมติฐาน และ 3) การเปลี่ยนแปลงของผู้นำมีผลกระทบเชิงบวกก่อนได้รับการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรม สามารถคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงของผู้นำด้านพฤติกรรมภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงก่อนได้รับการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรมเป็นไปตามสมมติฐาน และ พบว่าหัวหน้างานที่ได้รับการ ฝึกอบรมด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความเชื่อว่าตนสามารถทำงานให้สำเร็จได้เพิ่มมากขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตวิทยาในการ ทำงานเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ มีพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มี มุมมองกว้างไกลขึ้น การกำหนดวิสัยทัศน์ในการทำงานให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา มีความคิด สร้างสรรค์ ให้รางวัลเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ มีอารมณ์ที่มั่นคง และเปิดใจกว้างในการรับฟังความ คิดเห็นแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา

วรรณิ อนุอัน (2557) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำ คณะกรรมการสโมสรมนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำสำหรับคณะกรรมการสโมสรมนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ศึกษาผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้าง ภาวะผู้นำ สำหรับคณะกรรมการสโมสรมนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี และ ศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำคณะกรรมการสโมสร นักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี กลุ่มตัวอย่าง คือ คณะกรรมการสโมสร นักศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ปีการศึกษา 2558 จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำ แบบวัดผลสัมฤทธิ์จากการอบรม เป็นปรนัย 4 ตัวเลือกจำนวน 30 ข้อ แบบวัดเจตคติต่อภาวะผู้นำ แบบประเมินทักษะภาวะผู้นำ และ แบบสอบถามความพึงพอใจในการเข้ารับการฝึกอบรม ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำมีความเหมาะสมสอดคล้องกัน ผู้เข้า รับการฝึกอบรมมีความรู้และเจตคติหลังอบรมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผล การประเมินทักษะภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก และผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อการ ฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก

เกรียงไกร รุระพันธ์ กฤตติกา แสนโกชนัน อนุชา นิลประพันธ์ และประจัญ กิ่งมิ่งแฮ (2558) ศึกษาเรื่องการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้นำนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ประเทศไทยเป็นรูปแบบการวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถนะ

หลักที่จำเป็นและสมรรถนะที่ต้องการพัฒนาของผู้หน้านักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน หาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักผู้หน้านักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน และพัฒนาและประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะหลักผู้หน้านักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนประเทศไทย แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน 6 ระยะ ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะหลักที่จำเป็นของผู้หน้านักศึกษา มีจำนวนสมรรถนะหลัก 5 ด้าน 26 สมรรถนะย่อย สมรรถนะที่ต้องการพัฒนา คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านภาวะผู้นำและการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้านการการวางแผนและบริหารจัดการโครงการ และด้านสถิติและทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านการสื่อสารและการประสานงาน ตามลำดับ แนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้หน้านักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนประเทศไทยที่เหมาะสมคือการจัดทำหลักสูตรอบรม ประกอบด้วย 8 หน่วยการเรียนรู้ ระยะเวลาการพัฒนา 125 ชั่วโมง ในการพัฒนาเน้นการนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง มีวิธีการพัฒนาสมรรถนะ 11 วิธี การประเมินสมรรถนะหลักก่อนการพัฒนาโดยรวมทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านภาวะผู้นำและการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และด้านการการวางแผนและบริหารจัดการโครงการ อยู่ในระดับปานกลาง และหลังการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน แสดงว่าหลังกระบวนการฝึกอบรมตามขั้นตอน มีการพัฒนา เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดีขึ้นกว่าก่อนการพัฒนา

ช่วย นาคบรพ (2558) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้างาน สำหรับองค์กรธุรกิจอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้างาน เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้างาน สำหรับองค์กรธุรกิจอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ และเพื่อประเมินหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้างาน สำหรับองค์กรธุรกิจอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างหลักสูตรสำรวจหาคุณลักษณะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่จำเป็นของหัวหน้างาน โดยการสัมภาษณ์และสอบถามผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน ใช้เทคนิคเดลฟายในการศึกษาจำนวน 3 รอบ 2) การพัฒนาหลักสูตรเป็นการสร้างหลักสูตรให้สอดคล้องกับผลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน โดยมีองค์ประกอบของโครงร่างหลักสูตรคือ สภาพปัญหา และความจำเป็น จุดมุ่งหมาย หน่วยฝึกอบรม จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เนื้อหา กิจกรรม และวิธีการฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม การวัดและการประเมินผล 3) การประเมินหลักสูตรโดยการทดลองนำไปใช้จริง พบว่า คะแนนเฉลี่ยของ

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมในแต่ละด้าน ด้านผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ หลังการฝึกอบรม พบว่าคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบความรู้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านความพึงพอใจจากการใช้หลักสูตรอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด ด้านความคงทนของพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ คะแนนเฉลี่ยวันสุดท้ายการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรมผ่านมา 90 วัน มีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และด้านการประเมินติดตามพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยการสังเกตพฤติกรรมการทำงาน ก่อนการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรม คะแนนเฉลี่ยระดับความถี่พฤติกรรมหลังการฝึกอบรมสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับความถี่พฤติกรรมก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สัมฤทธิ์ แสงทอง โยธิน ศรีโสภา จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย และวรวุฒิ จิรสัจจธรรม (2558) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารระดับต้นในสถานศึกษา สังกัดมูลนิธิคณะซาลาเซียนแห่งประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารระดับต้นในสถานศึกษา สังกัดมูลนิธิคณะซาลาเซียนแห่งประเทศไทย และ 2) หาประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารระดับต้นในวิทยาลัยเทคโนโลยีดอนบอสโก บ้านโป่ง สังกัดมูลนิธิคณะซาลาเซียนแห่งประเทศไทย จำนวน 9 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง การวิจัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบด้วย หลักสูตรฝึกอบรมแบบทดสอบความรู้แบบประเมินทักษะ และแบบวัดเจตคติต่อการฝึกอบรมภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารระดับต้น ที่สร้างโดยผู้วิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบวิลคอกชัน ผลการวิจัย พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบด้วย ปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร หลักการของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร กิจกรรมการฝึกอบรม สื่ออุปกรณ์ฝึกอบรม การวัดประเมินผล และการประเมินหน่วยการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและมากที่สุดและมีความสอดคล้องกันทุกองค์ประกอบ ความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารระดับต้นหลังสูงการอบรมสูงกว่าก่อนการเข้ารับการฝึกอบรมทักษะภาวะผู้นำของผู้บริหารระดับต้นหลังเข้ารับการฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดและผู้บริหารระดับต้นมีเจตคติทางบวกต่อการฝึกอบรม

สุทธิลักษณ์ หนุรอด และมานพ คณะโต (2557) ศึกษาเรื่องการศึกษาสมรรถนะการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในเยาวชนแกนนำ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา การวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถนะของนักเรียนแกนนำด้านการป้องกันยาเสพติด กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนแกนนำด้านการป้องกันยาเสพติดที่ผ่านการอบรมการเป็นนักเรียนแกนนำ

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาและสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 31 จำนวน 31 แห่ง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา เช่น ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโครงการมีทั้งหมด 305 คน แบ่งเป็นเพศชาย 104 คน คิดเป็นร้อยละ 34.1 เพศหญิง 201 คน คิดเป็นร้อยละ 65.9 ระดับความภาคภูมิใจในตนเอง นักเรียนแกนนำส่วนใหญ่มีความภาคภูมิใจในระดับปานกลาง จำนวน 204 คน (66.90%) ทักษะด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น ทักษะการเป็นผู้นำ ทักษะการดูแลบุคคลอื่น ทักษะการจัดการความเครียดและทักษะการสื่อสาร ส่วนใหญ่จะมีทักษะในระดับปานกลาง เพศมีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำงานเป็นนักเรียนแกนนำด้านการป้องกันยาเสพติดเป็นอย่างมาก แกนนำนักเรียนส่วนใหญ่จะเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย บทบาทการทำงานด้านการป้องกันยาเสพติด พบว่านักเรียนแกนนำจะปฏิบัติตามตารางปฏิทินที่ ครูได้กำหนดไว้ ครูจะเป็นผู้กำหนดกิจกรรมให้กับนักเรียนแกนนำ สิ่งที่น่าสนใจ คือ ด้านทักษะการ เป็นผู้นำทั้งนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนใหญ่มีทักษะในระดับปานกลาง ซึ่งผู้วิจัยตระหนักว่า เมื่อเป็นนักเรียนแกนนำแล้ว ควรจะต้องฝึกทักษะการเป็น ผู้นำการตัดสินใจแก้ปัญหาให้มีความเชี่ยวชาญในระดับสูงเพิ่มขึ้น ข้อเสนอแนะควรทำการศึกษา วิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับนักเรียนแกนนำด้านยาเสพติด

จี้ราพร แจ่มปัญญา (2557) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรเรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวทางแห่งอริยมรรคของผู้บริหารการสาธารณสุขระดับต้น สังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด รูปแบบของการวิจัยเป็นการวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา คุณลักษณะผู้นำตามแนวทางแห่งอริยมรรคที่ควรจะมีของผู้บริหารการสาธารณสุขระดับต้น สังกัด สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด พัฒนาหลักสูตรเรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวทาง แห่งอริยมรรคของผู้บริหารการสาธารณสุขระดับต้น สังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และ ประเมินการใช้หลักสูตรเรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวทางแห่งอริยมรรคของ ผู้บริหารการสาธารณสุขระดับต้น สังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด คุณลักษณะผู้นำตาม แนวทางแห่งอริยมรรคที่ควรจะมีของผู้บริหารการสาธารณสุขระดับต้น สังกัดสำนักงาน สาธารณสุขจังหวัด ใช้แบบสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านภาวะผู้นำ ด้านพุทธศาสนา และด้านสาธารณสุข จำนวน 17 ท่าน ด้วยเทคนิคเดลฟาย พบว่า ควรจะมีคุณลักษณะภาวะผู้นำ ตามแนวทางแห่งอริยมรรค 3 ด้าน คือการครองตน 26 คุณลักษณะ การครองคน 9คุณลักษณะ และการครองงาน 23 คุณลักษณะ รวม 58 คุณลักษณะ การสร้างโครงร่างหลักสูตร เรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวทางแห่งอริยมรรคของผู้บริหารการสาธารณสุขระดับต้น

สังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โดยบูรณาการข้อมูลจากชั้นที่ 1 ร่วมกับหลักพุทธปรัชญา หลักคำสอนทางพุทธศาสนาตามแนวทางแห่งอริยมรรค และรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ Saylor, Alexander, and Lewis (1981), Taba (1962) และ Tyler (1975) รวมทั้งรูปแบบการฝึกอบรมของ Blanchard and Thacker (2007) ประยุกต์ร่วมกัน ซึ่งให้ความสำคัญกับเนื้อหาสาระที่เกิดจากการเรียนรู้ ความรู้และประสบการณ์ไปปรับประยุกต์ใช้งานจริง มีองค์ประกอบ คือ สภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร ปรัชญาของหลักสูตร หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร 5 หน่วยการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ กิจกรรม วิธีการเรียนการสอนและสื่อประกอบการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล ได้รับความเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และด้านการวัดและประเมินผล ทุกองค์ประกอบของหลักสูตรมีความสอดคล้องกัน การประเมินการใช้หลักสูตร โดยนำโครงร่างหลักสูตรไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ตามแบบแผนการวิจัยกลุ่มเดียว วัดก่อนและหลังการทดลอง ประเมินพัฒนาการเรียนรู้ เจตคติ และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยของการทดสอบสูงกว่าก่อนการทดลองใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และภายหลังการเข้าร่วมทดลองใช้หลักสูตร 4 สัปดาห์สูงกว่าภายหลังเสร็จสิ้นการเข้าร่วมทดลองใช้หลักสูตรทันทีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าหลักสูตรนี้ส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการอบรมมีการพัฒนาภาวะผู้นำเพิ่มมากขึ้นจากการปฏิบัติและฝึกฝนตนเอง

อุบล ชูสกุล (2557) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก และเพื่อประเมินหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก โดยศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการและการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม และสำรวจการมีภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก โดยได้องค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการ 10 องค์ประกอบ คือ การรับฟัง การเข้าใจผู้อื่น การบำบัด การตระหนักรู้ การโน้มน้าวใจ การดูแลช่วยเหลือเกื้อกูล การมุ่งพัฒนาคน การคิดวิเคราะห์การสร้างกระบวนการทัศน์ การมองการณ์ไกล การสร้างชุมชน นำองค์ประกอบมาสร้างแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณสมบัติด้านภาวะผู้นำ ด้านหลักสูตร ด้านการพยาบาลตรวจสอบจำนวน 5 ท่าน และสำรวจ

การมีภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการ ประชากรที่ใช้คือนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกทั่วประเทศ จำนวน 360 คน ทำการวิเคราะห์ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก คือ การสร้างโครงสร้างหลักสูตร ประกอบด้วย หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร กิจกรรมและวิธีการอบรม สื่อประกอบการอบรม และการวัดและประเมินผล นำหลักสูตรที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพยาบาล และด้านภาวะผู้นำ 7 ท่าน ประเมินความเหมาะสม การประเมินหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก นำไปใช้กับนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 30 คน วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบการมีภาวะผู้นำก่อนการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรม เจตคติ ความพึงพอใจ ใช้สถิติ Paired Sample t test พบว่า ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน และการสำรวจการมีภาวะผู้นำเบื้องต้นภาพรวมระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับสูง คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ประกอบด้วย หลักการของหลักสูตร จุดหมายของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร กิจกรรมและวิธีการอบรม สื่อประกอบการอบรม และการวัดและประเมินผล ระยะเวลาการอบรม 5 วัน ผลการประเมินหลักสูตร เปรียบเทียบการมีภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ในภาพรวมหลังรับการฝึกอบรมกับก่อนการฝึกอบรมไม่แตกต่างกัน ด้านเจตคติพบว่าหลังรับการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการประเมินความพึงพอใจโดยภาพรวมมีความพึงพอใจมากที่สุด

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาดังกล่าวมาใช้แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ได้แก่ 1) แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม รูปแบบการฝึกอบรม ประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด 2) แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำ นำมาใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบ

ของภาวะผู้นำนักศึกษายาบาลแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด 3) เนื้อหา 4) แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ 5) สื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้ และ 6) การวัดและการประเมินผล ประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมก่อนและหลัง และประเมินความพึงพอใจ หลังจากการฝึกอบรม

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาล ตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยใช้แบบแผนการทดลอง ซึ่งมีแบบแผนการวิจัยเป็นแบบ One group pretest-posttest design โดยแบ่งขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอน 1 การวิจัย (R_1) ขั้นการศึกษาความต้องการในการพัฒนารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ประกอบด้วย 1) ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม 2) ศึกษาความต้องการองค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด และ 3) ศึกษารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

ขั้นตอน 2 การพัฒนา (D_1) ขั้นการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดฉบับร่างและตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรฉบับร่าง

ขั้นตอน 3 การวิจัย (R_2) ขั้นการทดลองใช้และประเมินผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน โดยใช้การสอนแบบ One group pretest-posttest design เพื่อประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรโดยมีการทดสอบทั้งก่อนและหลังใช้หลักสูตร ใช้การทดสอบสถิติ Hotelling's T^2 ด้วยโปรแกรม SPSS

ขั้นตอน 4 พัฒนา (D_2) ขั้นการปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด เป็นการนำผลที่ได้จากการทดลองใช้หลักสูตรมาประเมินและปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เพื่อให้พร้อมที่จะนำไปใช้ต่อไป

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดตามขั้นตอนดังกล่าวสามารถแสดงแผนภาพการดำเนินงานได้ดังตาราง 5

ตาราง 5 แสดงขั้นตอนหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

ขั้นตอน	การดำเนินงาน	ผลการดำเนินงาน
<p>ขั้นตอน 1 การวิจัย (R₁)</p> <p>ขั้นการศึกษาความต้องการในการพัฒนา รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด</p>	<p>การดำเนินงาน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย สำรวจและวิเคราะห์ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด 2. วิเคราะห์รูปแบบของหลักสูตรฝึกอบรม และองค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด 3. สร้างแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับรูปแบบของหลักสูตรฝึกอบรม และองค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด 4. สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับรูปแบบของหลักสูตรฝึกอบรม และองค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด 5. สรุปรูปแบบของหลักสูตรฝึกอบรม และ องค์ประกอบภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดแล้วเก็บข้อมูล 	<p>รูปแบบของหลักสูตรฝึกอบรม และองค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด</p>
<p>ขั้นตอน 2 การพัฒนา (D₁)</p> <p>ขั้นการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกัน</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. สร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดฉบับร่างและตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตร (ฉบับร่าง) 2. สร้างแบบประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำ 	<p>หลักสูตรฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดที่ผ่านการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ</p>

ตาราง 5 (ต่อ)

ขั้นตอน	การดำเนินงาน	ผลการดำเนินงาน
<p>ยาเสพติดฉบับร่างและตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตร (ฉบับร่าง)</p>	<p>นักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในกาป้องกันยาเสพติดฉบับร่างและตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตร (ฉบับร่าง)</p> <p>3. ผู้เชี่ยวชาญประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในกาป้องกันยาเสพติดฉบับร่างและตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตร (ฉบับร่าง) และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ</p>	<p>(ประเมินประสิทธิภาพ)</p>
<p>ขั้นตอน 3 การวิจัย (R₂)</p> <p>ขั้นการทดลองใช้และประเมินผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในกาป้องกันยาเสพติดไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างหลักสูตรโดยมีการทดสอบทั้งก่อนและหลังใช้หลักสูตร</p>	<p>1. ประเมินภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในกาป้องกันยาเสพติด ก่อนทดลองใช้หลักสูตร</p> <p>2. ทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในกาป้องกันยาเสพติดไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง</p> <p>3. ประเมินภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในกาป้องกันยาเสพติด หลังทดลองใช้หลักสูตร</p> <p>4. ประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในกาป้องกันยาเสพติด</p>	<p>ผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในกาป้องกันยาเสพติด (ประเมินประสิทธิภาพ)</p>
<p>ขั้นตอน 4 พัฒนา (D₂)</p> <p>ขั้นปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในกาป้องกันยาเสพติด</p>	<p>การนำผลที่ได้จากการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในกาป้องกันยาเสพติดมาประเมินและปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นเพื่อให้พร้อมที่จะนำไปใช้ต่อไป</p>	<p>หลักสูตรฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในกาป้องกันยาเสพติดฉบับสมบูรณ์</p>

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดมีรายละเอียดของการวิจัยแต่ละขั้นตอนมีดังนี้

ขั้นตอน 1 การวิจัย (R₁) ขั้นการศึกษาความต้องการในการพัฒนารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

1.1 ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด โดยวิธีการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นสร้างองค์ประกอบ แล้วสร้างแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบสร้างแบบวัดภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาองค์ประกอบภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด โดยคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญเป็นกลุ่มเป้าหมาย คือ นักวิชาการที่มีความรู้และเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร หรือนักวิชาการที่มีความรู้และเชี่ยวชาญเกี่ยวกับยาเสพติด ผู้ใช้บริการผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจ แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดกึ่งโครงสร้าง

2. แบบประเมินองค์ประกอบภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจ แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

2.1 แบบวิเคราะห์เอกสาร ผู้วิจัยศึกษาขั้นตอนการสร้างแบบวิเคราะห์เอกสาร ร่างแบบวิเคราะห์เอกสาร สาระสำคัญ สรุปประเด็นสำคัญเกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด นำวิเคราะห์เอกสารฉบับร่างให้อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทตรวจสอบความถูกต้อง และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา ให้เป็นแบบวิเคราะห์เอกสารที่สมบูรณ์ แล้วนำไปวิเคราะห์เอกสาร

และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการองค์ประกอบภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

2.2 แบบประเมินความสอดคล้อง ผู้วิจัยศึกษาขั้นตอนการสร้างแบบประเมินความสอดคล้อง และสร้างแบบประเมินความสอดคล้องโดยมีประเด็นในการประเมิน ได้แก่ ความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด นำแบบประเมินความสอดคล้องฉบับร่างให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องในด้านเนื้อหาและภาษา นำข้อเสนอแนะมาปรับแก้ไขตามคำแนะนำของท่าน มาสร้างเป็นแบบประเมินความสอดคล้องฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เป็นประเมินความสอดคล้องภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

2.3 แบบประเมินความเหมาะสม ผู้วิจัยศึกษาขั้นตอนการสร้างแบบประเมินความเหมาะสม และสร้างแบบประเมินความเหมาะสมโดยมีประเด็นในการประเมิน ได้แก่ ความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด โดยแบบประเมินความเหมาะสมเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับใช้วิธีของลิเกิร์ต (Likert) นำแบบประเมินความเหมาะสม ฉบับร่างให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องในด้านเนื้อหาและภาษา นำข้อเสนอแนะมาปรับแก้ไขตามคำแนะนำของท่าน มาสร้างเป็นแบบประเมินความเหมาะสมฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เป็นประเมินความเหมาะสมของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ศึกษาและวิเคราะห์ภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด จากเอกสาร ตำรา งานวิจัย และบทความที่เกี่ยวข้อง Reddin (2010) Muhammad Romdhon (2001) Avolio (1999) Ahmad Ibrahim abu sin (1981) Buss (1985) Yulk (1994) Ulrich (1996) Covey (1989) House & Mitchell (1974) ทศพิศราชธรรม (พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9) แนวคิดภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคม (วิจารณ์ พานิช, 2561) พบว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

2. สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านองค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบดังนี้

2.1 ด้านความรู้ความเข้าใจ หมายถึง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ได้แก่ 1) ความรู้ด้านยาเสพติด 2) ความรู้ด้านภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

2.2 ด้านทักษะ หมายถึง พฤติกรรม ความสามารถในการเป็นผู้นำ นักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ได้แก่ 1) ทักษะการคิด ได้แก่ คิดอย่างมีเหตุผลและคิดอย่างสร้างสรรค์ และคิดแก้ไขปัญหา และการตัดสินใจ 2) ทักษะการวางแผนงาน และบริหารจัดการอย่างเหมาะสม 3) ทักษะการสื่อสาร และสัมพันธภาพระหว่างบุคคล 4) ทักษะการทำงานเป็นทีม 5) ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และ 6) ทักษะใฝ่มน้าวการสร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในงาน

2.3 ด้านคุณลักษณะ หมายถึง เจตคติ ทศนคติ ความรู้สึกนึกคิดและความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ได้แก่ 1) มีคุณธรรม จริยธรรม 2) มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม 3) มีความรับผิดชอบ 4) มีระเบียบวินัย 5) ชยันอดทน 6) เข้าใจผู้อื่น 7) ปรับตัว-ยืดหยุ่น 8) ทศนคติเชิงบวก 9) บุคลิกภาพดี 10) เรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

3. ตรวจสอบคุณภาพของนำผลการศึกษาและวิเคราะห์ภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดมาตรวจสอบยืนยันข้อมูลโดยผู้เชี่ยวชาญ

3.1 นำผลจากการศึกษาและวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดมาตรวจสอบความถูกต้องชัดเจน ความเหมาะสมทางด้านภาษาและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งมีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

- +1 แนใจว่ามีความสอดคล้องในองค์ประกอบ
- 0 ไม่แนใจว่ามีความสอดคล้องในองค์ประกอบ
- 1 แนใจว่าไม่มีความสอดคล้องในองค์ประกอบ

นำผลการมาตรวจสอบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ขององค์ประกอบภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดจะต้องมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ผลการประเมินความสอดคล้องของแบบองค์ประกอบภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาลตำรวจ แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด พบว่า องค์ประกอบ

ภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดสามารถนำไปใช้ได้ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าเฉลี่ย 0.98 (อยู่ระหว่าง 0.80-100)

3.2 นำผลจากการศึกษาและวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดที่ผ่านการประเมินความสอดคล้องมาประเมินความเหมาะสม โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน โดยแบบประเมินความเหมาะสมของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับใช้วิธีของลิเกิร์ต (Likert) ตามความคิดเห็น ดังนี้

ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าเป็นเหมาะสมมากที่สุด	ได้คะแนนเป็น 5
ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าเป็นเหมาะสมมาก	ได้คะแนนเป็น 4
ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าเป็นเหมาะสมปานกลาง	ได้คะแนนเป็น 3
ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าเป็นเหมาะสมน้อย	ได้คะแนนเป็น 2
ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าเป็นเหมาะสมน้อยที่สุด	ได้คะแนนเป็น 1

ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญนำมาวิเคราะห์การประเมินหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนความเหมาะสมของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดมาแปลความหมายตามเกณฑ์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ค่าเฉลี่ยของคะแนน 4.51-5.00	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยของคะแนน 3.51-4.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยของคะแนน 2.51-3.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยของคะแนน 1.51-2.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยของคะแนน 1.00-1.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ความเหมาะสมของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดจากผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญจะต้องมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมขององค์ประกอบองค์ประกอบภาวะ

ผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจ แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.90$, S.D. = 0.22)

1.2 การศึกษารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

ศึกษารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด จากตำรา งานวิจัย บทความ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล จุดประสงค์ เนื้อหาและโครงสร้าง การจัดการเรียนรู้ สื่อและอุปกรณ์ และการวัดและประเมินผลของหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม และวิเคราะห์สภาพการหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดในบริบทปัจจุบัน เพื่อนำไปใช้กำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

แหล่งข้อมูล/ ผู้ให้ข้อมูล

1. เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

2. สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด 5 ท่าน เพื่อพิจารณารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด โดยคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญเป็นกลุ่มเป้าหมาย คือ นักวิชาการที่มีความรู้และเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร หรือ นักวิชาการที่มีความรู้และเชี่ยวชาญเกี่ยวกับยาเสพติด ผู้ให้บริการผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดทั้งโครงสร้าง

2. แบบประเมินรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

2.1 แบบวิเคราะห์เอกสาร ผู้วิจัยศึกษาขั้นตอนการสร้างแบบวิเคราะห์เอกสารร่างแบบวิเคราะห์เอกสาร สาระสำคัญ สรุปประเด็นสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด นำวิเคราะห์เอกสารฉบับร่างให้อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทตรวจสอบความถูกต้อง และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา ให้เป็นแบบวิเคราะห์เอกสารที่สมบูรณ์ แล้วนำไปวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

2.2 แบบประเมินความสอดคล้อง ผู้วิจัยศึกษาขั้นตอนการสร้างแบบประเมินความสอดคล้อง และสร้างแบบประเมินความสอดคล้องโดยมีประเด็นในการประเมิน ได้แก่ ความเหมาะสมของรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด นำแบบประเมินความสอดคล้องฉบับร่างให้อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทตรวจสอบความถูกต้องในด้านเนื้อหาและภาษา นำข้อเสนอแนะมาปรับแก้ให้ตามคำแนะนำของท่าน มาตรฐานเป็นแบบประเมินความสอดคล้องฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เป็นประเมินความสอดคล้องรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

2.3 แบบประเมินความเหมาะสม ผู้วิจัยศึกษาขั้นตอนการสร้างแบบประเมินความเหมาะสม และสร้างแบบประเมินความเหมาะสมโดยมีประเด็นในการประเมิน ได้แก่ ความเหมาะสมของรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด โดยแบบประเมินความเหมาะสมเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับใช้วิธีของลิเกิร์ต (Likert) นำแบบประเมินความเหมาะสม ฉบับร่างให้อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทตรวจสอบความถูกต้องในด้านเนื้อหาและภาษา นำข้อเสนอแนะมาปรับแก้ให้ตามคำแนะนำของท่าน มาตรฐานเป็นแบบประเมินความเหมาะสมฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เป็นประเมินความเหมาะสมของรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

ศึกษาและวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

จาก Peter Oliva (2009) Saylor & Alexander (1974) Taba (1962) Tyler (1949)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ศาสตราจารย์ ดร. สาโรช บัวศรี ไพฑูรย์ สีนลรัตน์ วิทยาลัย
วงษ์ใหญ่ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบวิเคราะห์เอกสาร ผู้วิจัยศึกษาขั้นตอนการสร้างแบบวิเคราะห์เอกสาร
ร่างแบบวิเคราะห์เอกสารการหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจ
แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ได้แก่ สารระสำคัญ สรุปประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการ
พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของ
สังคมในการป้องกันยาเสพติด นำแบบวิเคราะห์เอกสารฉบับร่างให้อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญา
นิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้อง และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา ให้เป็นแบบ
วิเคราะห์เอกสารที่สมบูรณ์ แล้วนำไปวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา
หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมใน
การป้องกันยาเสพติด

2. ตรวจสอบคุณภาพของนำผลการศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบหลักสูตร
ฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกัน
ยาเสพติดมาตรวจสอบยืนยันข้อมูลโดยผู้เชี่ยวชาญ

2.1 นำผลจากการศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อ
เสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดมา
ตรวจสอบความถูกต้อง ชัดเจน ความเหมาะสมทางด้านภาษาและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา
(Content validity) และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน
ซึ่งมีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

- +1 แน่ใจว่ามีความสอดคล้องในรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม
- 0 ไม่แน่ใจว่ามีความสอดคล้องในรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม
- 1 แน่ใจว่าไม่มีความสอดคล้องในรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม

นำผลการมาตรวจสอบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของ
รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของ
สังคมในการป้องกันยาเสพติดจะต้องมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ผลการประเมินความสอดคล้อง
ของรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วม
ของสังคมในการป้องกันยาเสพติด พบว่า รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำ
นักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดสามารถนำไปใช้ได้
มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าเฉลี่ย 1.00

2.2 นำผลจากการศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ที่ผ่านการประเมินความสอดคล้องมาประเมินความเหมาะสม โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน โดยแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดมีลักษณะเป็น

มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับใช้วิธีของลิเกิร์ต (Likert) ตามความคิดเห็น
ดังนี้

ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าเหมาะสมมากที่สุด	ได้คะแนนเป็น 5
ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าเหมาะสมมาก	ได้คะแนนเป็น 4
ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าเหมาะสมปานกลาง	ได้คะแนนเป็น 3
ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าเหมาะสมน้อย	ได้คะแนนเป็น 2
ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าเหมาะสมน้อยที่สุด	ได้คะแนนเป็น 1

ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญนำมาวิเคราะห์การประเมินค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนความเหมาะสมของรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดมาแปลความหมายตามเกณฑ์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ค่าเฉลี่ยของคะแนน 4.51-5.00	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยของคะแนน 3.51-4.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยของคะแนน 2.51-3.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยของคะแนน 1.51-2.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยของคะแนน 1.00-1.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ความเหมาะสมของรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด จากผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญจะต้องมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมของรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมี

ส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด พบว่า รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.98$, $SD = 0.05$)

ขั้นตอน 2 การพัฒนา (D₁) ขั้นการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด (ฉบับร่าง)

โดยมีขั้นตอนในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ประกอบด้วย การร่างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด การพัฒนาเครื่องมือประกอบการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ได้แก่ คู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด แผนการจัดการเรียนรู้ตามพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด แบบวัดภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด การหาประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดและตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตร (ฉบับร่าง)

2.1 หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด (ฉบับร่าง)

ผู้วิจัยนำผลการสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากขั้นตอนที่ 1 มาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด โดยมีรายละเอียดดังนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อร่างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด
2. ตรวจสอบคุณภาพของร่างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ประเมินความสอดคล้องและประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดจากผู้เชี่ยวชาญด้านการหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตรจำนวน 5 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) แบบประเมินความสอดคล้อง ผู้วิจัยศึกษาขั้นตอนการสร้างแบบประเมินความสอดคล้อง และสร้างแบบประเมินความสอดคล้องโดยมีประเด็นในการประเมินดังนี้ 1) ความสอดคล้องระหว่างทฤษฎีแนวคิดพื้นฐานกับองค์ประกอบหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด 2) ความสอดคล้องของความหมายและความสำคัญของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด 3) ความสอดคล้องระหว่างหลักการของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด 4) ความสอดคล้องระหว่างหลักการของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ 5) ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับการประเมินผลของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด นำแบบประเมินความสอดคล้องฉบับร่างให้อาจารย์ที่

ปรีกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องในด้านเนื้อหาและภาษา นำข้อเสนอแนะมาปรับแก้ไขตามคำแนะนำของท่าน มาสร้างเป็นแบบประเมินความสอดคล้องฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เป็นประเมินความสอดคล้องหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดต่อไป

2) แบบประเมินความเหมาะสม ผู้วิจัยศึกษาขั้นตอนการสร้างแบบประเมินความเหมาะสม และสร้างแบบประเมินความเหมาะสม โดยแบบประเมินความเหมาะสมเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับใช้วิธีของลิเกิร์ต (Likert) นำแบบประเมินความเหมาะสม ฉบับร่างให้อาจารย์ที่ปรีกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องในด้านเนื้อหาและภาษา นำข้อเสนอแนะมาปรับแก้ไขตามคำแนะนำของท่าน มาสร้างเป็นแบบประเมินความเหมาะสมฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เป็นประเมินความเหมาะสมหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล

1. สังเคราะห์องค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 เพื่อกำหนดเป็นองค์ประกอบสำหรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ วัตถุประสงค์ประกอบการหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

2. ร่างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด จากองค์ประกอบที่ได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 ตามองค์ประกอบ ดังนี้

2.1 หลักการและเหตุผลของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

2.2 จุดประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด เป็นการกำหนดแนวทางในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรให้สามารถบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งเป็นการกำหนดความรู้ความเข้าใจ คุณลักษณะ และพฤติกรรม ที่ต้องการให้เกิดกับนักศึกษาพยาบาลตำรวจ เมื่อผ่านกระบวนการเรียนรู้ในหลักสูตร

2.3 จัดเนื้อหาในการหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด เป็นการกำหนดเนื้อหาสาระระยะเวลาที่ใช้ให้บรรลุตามจุดมุ่งหมาย ซึ่งโครงสร้างหลักสูตรแบ่งออกเป็น 4 หน่วยการเรียนรู้

หน่วยที่ 1 แกะรอยปัญหา ยาเสพติด

หน่วยที่ 2 พิษภัยร้าย ได้ด้วยภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

หน่วยที่ 3 ร่วมมือ ร่วมใจ ป้องกันภัยยาเสพติดปฏิบัติการสร้างภาวะผู้นำ

หน่วยที่ 4 ร่วมมือ ร่วมใจให้สังคมพ้นภัยยาเสพติดมีภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดที่ดี

ในแต่ละหน่วยประกอบด้วย สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ แนวทางการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ ใบบานเอกสารประกอบการเรียนรู้ ระยะเวลาทั้งหมด 16 ชั่วโมง

2.4 จัดการเรียนรู้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด เป็นการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจไปสู่จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร ซึ่งใช้การจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด กระบวนการฝึกอบรม คือ 4P Model ประกอบด้วย 1) ขั้นรู้เท่าทันปัญหา (Perception) 2) ขั้นสร้างปัญญาให้เทียบพร้อม (Project) 3) ขั้นปฏิบัติกิจกรรมแก้ปัญหาอย่างสรรค์ (Practice) 4) ขั้นสรุปผลสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน (Sustainable Productivity)

2.5 จัดทำสื่อและอุปกรณ์การจัดการเรียนรู้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด การกำหนดสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและสอดคล้องกับเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้

2.6 วัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด เป็นการตรวจสอบแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้บรรลุตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ และนำผลการประเมินข้อมูลไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป

3. ตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ผู้วิจัยนำร่างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งมีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

+1 แน่ใจว่ามีความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

0 ไม่แน่ใจว่ามีความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

-1 แน่ใจว่าไม่มีความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

นำผลการมาตรวจสอบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด จะต้องมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ผลการประเมินความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดสามารถนำไปใช้ได้ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าเฉลี่ย 1.00

4. ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ผู้วิจัยนำร่างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประเมินความเหมาะสม โดยแบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับใช้วิธีของลิเกิร์ต (Likert) ตามความคิดเห็น ดังนี้

ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่เหมาะสมมากที่สุด	ได้คะแนนเป็น 5
ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่เหมาะสมมาก	ได้คะแนนเป็น 4
ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่เหมาะสมปานกลาง	ได้คะแนนเป็น 3
ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่เหมาะสมน้อย	ได้คะแนนเป็น 2
ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่เหมาะสมน้อยที่สุด	ได้คะแนนเป็น 1

ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญนำมาวิเคราะห์การประเมินค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดมาแปลความหมายตามเกณฑ์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ค่าเฉลี่ยของคะแนน 4.51-5.00	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยของคะแนน 3.51-4.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยของคะแนน 2.51-3.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยของคะแนน 1.51-2.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยของคะแนน 1.00-1.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดจากผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญจะต้องมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.98$, $SD = 0.05$)

5. ปรับปรุงแก้ไขตามผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ นำผลร่างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดไปสร้างคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

ดังนั้นหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดมีความเหมาะสมที่จะนำไปสร้างคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดต่อไป

2.2 การพัฒนาเครื่องมือเพื่อใช้ประกอบหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

ผู้วิจัยนำผลการสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากขั้นตอนที่ 1 มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเครื่องมือ เพื่อใช้ประกอบหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ประกอบด้วยคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดความรู้ แบบประเมินพฤติกรรม แบบประเมินคุณลักษณะ แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. คู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อสร้างคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด
- 2) เพื่อหาคุณภาพคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด โดยการประเมินความสอดคล้องและประเมินความเหมาะสม

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 5 ท่าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด โดยศึกษาองค์ประกอบของคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด เพื่อนำมาสร้างคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ได้องค์ประกอบของคู่มือ ได้แก่ หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมายของหลักสูตร การจัดเนื้อหา การจัดการเรียนรู้ สื่อและอุปกรณ์ วิธีการวัดและประเมินผล

2) นำไปร่างคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมายของหลักสูตร การจัดเนื้อหา การจัดการเรียนรู้ สื่อและอุปกรณ์ และการวัดและประเมินผล

3) ตรวจสอบคุณภาพของร่างคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

3.1 นำร่างคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท เพื่อพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมชี้แนะปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องชัดเจน ความเหมาะสมทางด้านภาษา และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งมีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

+ 1 แน่ใจว่ามีความสอดคล้องของคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

0 ไม่แน่ใจว่ามีความสอดคล้องของคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

-1 แน่ใจว่าไม่มีความสอดคล้องของคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

นำผลการมาตรวจสอบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดจะต้องมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ได้ค่าความสอดคล้องระหว่าง 1.00 หมายถึง คู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ ผลการประเมินความสอดคล้องของคู่มือหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด พบว่า คู่มือหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดสามารถนำไปใช้ได้ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าเฉลี่ย 1.00

3.2 นำแผนการจัดการเรียนรู้ในคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดที่ผ่านการประเมินความสอดคล้องไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่านประเมินความเหมาะสม โดยแบบประเมินความเหมาะสมของของคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับโดยใช้วิธีของลิเกิร์ต (Likert) ตามความคิดเห็น ดังนี้

ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าเป็นเหมาะสมมากที่สุด	ได้คะแนนเป็น 5
ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าเป็นเหมาะสมมาก	ได้คะแนนเป็น 4
ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าเป็นเหมาะสมปานกลาง	ได้คะแนนเป็น 3
ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าเป็นเหมาะสมน้อย	ได้คะแนนเป็น 2
ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าเป็นเหมาะสมน้อยที่สุด	ได้คะแนนเป็น 1

ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญนำมาวิเคราะห์การประเมินหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนความเหมาะสมของคู่มือมาแปลความหมายตามเกณฑ์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ค่าเฉลี่ยของคะแนน 4.51-5.00	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยของคะแนน 3.51-4.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยของคะแนน 2.51-3.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยของคะแนน 1.51-2.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยของคะแนน 1.00-1.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ความเหมาะสมของคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดจากผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญจะต้องมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมของคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด พบว่า คู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้าง

ภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.98$, $SD = 0.05$)

4) ปรับปรุงแก้ไขคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปทดลองใช้กับผู้เรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาพยาบาลตำรวจจำนวน 30 คน เพื่อหาประสิทธิภาพต่อไป

ดังนั้นคู่มือหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดมีความเหมาะสม สามารถนำไปคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดไปใช้ได้

2. การสร้างแบบวัดภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

2.1 แบบประเมินความรู้ความเข้าใจภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อสร้างแบบประเมินความรู้ความเข้าใจภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด
- 2) เพื่อหาคุณภาพของแบบประเมินความรู้ความเข้าใจภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด โดยการประเมินความสอดคล้องและการทดลองใช้เครื่องมือ

แหล่งข้อมูล/ ผู้ให้ข้อมูล/ ประชากร/ กลุ่มตัวอย่าง

ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 คน และนักศึกษาพยาบาลตำรวจ (ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง) จำนวน 30 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) ศึกษาทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบประเมินคำถามชนิดเลือกตอบ
- 2) สร้างผังแบบประเมิน (Item specification) ความรู้ความเข้าใจภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด
- 3) สร้างแบบประเมินความรู้ความเข้าใจภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ตามจำนวนข้อคำถามที่กำหนดไว้ใน

ผังแบบประเมิน (Item specification) เป็นแบบประเมินแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีเกณฑ์การให้คะแนน คือ แต่ละข้อมีคำตอบถูก 1 ข้อ

4) ตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินความรู้ความเข้าใจภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

4.1 นำแบบประเมินความรู้ความเข้าใจภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาล ตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา ตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไข และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จะต้องมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป แล้วปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

+ 1 แน่ใจว่ามีความสอดคล้องของแบบประเมินความรู้ความเข้าใจภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

0 ไม่แน่ใจว่ามีความสอดคล้องของแบบประเมินความรู้ความเข้าใจภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

-1 แน่ใจว่าไม่มีความสอดคล้องของแบบประเมินความรู้ความเข้าใจภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

นำผลการมาตรวจสอบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด จะต้องมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ผลการประเมินความสอดคล้องของแบบประเมินความรู้ความเข้าใจภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด พบว่า แบบประเมินความรู้ความเข้าใจภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดสามารถนำไปใช้ได้ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าเฉลี่ย 1.00

4.2 ปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินความรู้ความเข้าใจภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

4.3 นำแบบประเมินไปทดลองใช้เครื่องมือ กับผู้เรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาพยาบาลตำรวจ จำนวน 30 คน นำคะแนนการทดสอบที่ได้มาวิเคราะห์ ค่าความยากง่าย (p) ให้อยู่ระหว่าง 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) ให้ได้ค่าตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป และนำมาปรับปรุงแก้ไข คัดเลือกแบบทดสอบที่มีคุณภาพจำนวน 30 ข้อ 6) ได้แบบประเมินวัดความรู้ที่มีคุณภาพ จำนวน 30 ข้อไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ผลการนำแบบประเมินไปทดลองใช้

เครื่องมือกับผู้เรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาพยาบาลตำรวจ จำนวน 30 คน นำคะแนนการทดสอบที่ได้มาวิเคราะห์ ค่าความยากง่าย (p) ให้อยู่ระหว่าง 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) ให้ได้ค่าตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป และนำมาปรับปรุงแก้ไข คัดเลือกแบบประเมินที่มีคุณภาพจำนวน 30 ข้อ และนำข้อมูลไปวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.37-0.77 และค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.20- 0.53 แบบทดสอบมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.82

ดังนั้นแบบประเมินความรู้ความเข้าใจภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดมีความเหมาะสม สามารถนำไปแบบประเมินความรู้ความเข้าใจภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดไปใช้ได้

2.2 แบบประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อสร้างแบบประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด
- 2) เพื่อหาคุณภาพของแบบประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด โดยการประเมินความสอดคล้องและการทดลองใช้เครื่องมือ

แหล่งข้อมูล/ ผู้ให้ข้อมูล/ ประชากร/ กลุ่มตัวอย่าง

ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 คน และนักศึกษาพยาบาลตำรวจ (ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง) จำนวน 30 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด
- 2) สร้างผังแบบสอบถาม (Item specification) ที่แสดงรายละเอียดจำนวนข้อคำถามแบบประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด จำนวน 15 ข้อ
- 3) สร้างแบบประเมินตามจำนวนข้อคำถามที่กำหนดไว้ในผังแบบสอบถาม (Item specification) แบ่งเป็นพฤติกรรมของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 15 ข้อ

4) ตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

4.1 นำแบบประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา ตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไข และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จะต้องมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป แล้วปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

+ 1 แน่ใจว่ามีความสอดคล้องของแบบประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

0 ไม่แน่ใจว่ามีความสอดคล้องของแบบประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

-1 แน่ใจว่าไม่มีความสอดคล้องของแบบประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

นำผลการมาตรวจสอบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด จะต้องมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ผลการประเมินความสอดคล้องของแบบประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด พบว่า แบบประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดสามารถนำไปใช้ได้ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าเฉลี่ย 1.00

4.2 ปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

4.3 ได้แบบประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดที่มีคุณภาพ จำนวน 15 ข้อ

4.4 นำแบบประเมินไปทดลองใช้กับผู้เรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาพยาบาลตำรวจ จำนวน 30 คน แบบทดสอบมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.81

ดังนั้นแบบประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดมีความเหมาะสม สามารถนำแบบประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดไปใช้ได้

2.3 แบบประเมินคุณลักษณะภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

วัตถุประสงค์

1) เพื่อสร้างแบบประเมินคุณลักษณะภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

2) เพื่อหาคุณภาพของแบบประเมินคุณลักษณะภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด โดยการประเมินความสอดคล้องและการทดลองใช้เครื่องมือ

แหล่งข้อมูล/ ผู้ให้ข้อมูล/ ประชากร/ กลุ่มตัวอย่าง

ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 คน และนักศึกษาพยาบาลตำรวจ (ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง) จำนวน 30 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล

1) ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบประเมินคุณลักษณะภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

2) สร้างผังแบบสอบถาม (item specification) ที่แสดงรายละเอียดจำนวนข้อคำถามแบบประเมินคุณลักษณะภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

3) สร้างแบบประเมินตามจำนวนข้อคำถามที่กำหนดไว้ในผังแบบสอบถาม (Item specification) แบ่งเป็นคุณลักษณะของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 15 ข้อ

4) ตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินคุณลักษณะภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

4.1 นำแบบประเมินคุณลักษณะภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา ตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไข และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จะต้องมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป แล้วปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

+ 1 แน่ใจว่ามีความสอดคล้องของแบบประเมินคุณลักษณะ
ภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

0 ไม่แน่ใจว่ามีความสอดคล้องของแบบประเมินคุณลักษณะ
ภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

-1 แน่ใจว่าไม่มีความสอดคล้องของแบบประเมินคุณลักษณะ
ภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

นำผลการมาตรวจสอบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของ
แบบประเมินคุณลักษณะภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการ
ป้องกัน ยาเสพติด จะต้องมีความเฉลี่ยตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ผลการประเมินความสอดคล้องของแบบ
ประเมินคุณลักษณะภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยา
เสพติด พบว่า แบบประเมินคุณลักษณะภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของ
สังคมในการป้องกันยาเสพติดสามารถนำไปใช้ได้ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีความเฉลี่ย 1.00

4.2 ปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาล
ตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

4.3 ได้แบบประเมินคุณลักษณะภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจ
แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดที่มีคุณภาพ จำนวน 15 ข้อ

4.4 นำแบบประเมินไปทดลองใช้กับผู้เรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่
นักศึกษาพยาบาลตำรวจ จำนวน 30 คน แบบทดสอบมีความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.80

ดังนั้นแบบประเมินคุณลักษณะภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วม
ของสังคมในการป้องกันยาเสพติดมีความเหมาะสม สามารถนำแบบประเมินคุณลักษณะ
ภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดไปใช้ได้

2.4 แบบประเมินความพึงพอใจในการฝึกอบรมหลักสูตรเสริมสร้างภาวะ ผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจ แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

วัตถุประสงค์

1) เพื่อสร้างแบบประเมินความพึงพอใจในการฝึกอบรมหลักสูตรเสริมสร้าง
ภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

2) เพื่อหาคุณภาพของแบบประเมินความพึงพอใจในการฝึกอบรม
หลักสูตรเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจ แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกัน
ยาเสพติด โดยการประเมินความสอดคล้องและการทดลองใช้เครื่องมือ

แหล่งข้อมูล/ ผู้ให้ข้อมูล/ ประชากร/ กลุ่มตัวอย่าง

ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 คน และนักศึกษายาบาล
ตำรวจ (ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง) จำนวน 30 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล

1) ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบประเมิน
ความพึงพอใจในการฝึกอบรมหลักสูตรเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษายาบาลตำรวจ แบบมีส่วนร่วม
ของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

2) ศึกษาจุดมุ่งหมายของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำ
นักศึกษายาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด รูปแบบการจัดการ
เรียนรู้ ขั้นตอนกระบวนการจัดการเรียนรู้ วิทยาการ สิ่งอำนวยความสะดวก คุณภาพการฝึกอบรม
และความพึงพอใจในภาพรวมของการฝึกอบรม

3) สร้างผังแบบสอบถาม (Item specification) ที่แสดงรายละเอียด
จำนวนข้อคำถามแบบประเมินความพึงพอใจในการฝึกอบรมหลักสูตรเสริมสร้างภาวะผู้นำ
นักศึกษายาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

4) สร้างแบบประเมินความพึงพอใจในการฝึกอบรมหลักสูตรเสริมสร้าง
ภาวะผู้นำนักศึกษายาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ตามจำนวน
ข้อคำถามที่กำหนดไว้ในผังแบบประเมิน (Item specification) แบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ รูปแบบ
การจัดการเรียนรู้ ด้านวิธีการ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ และด้านวัดและ
ประเมินผล ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 14 ข้อ

5) ตรวจสอบคุณภาพของสร้างแบบประเมินความพึงพอใจในการ
ฝึกอบรมหลักสูตรเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษายาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการ
ป้องกันยาเสพติด

5.1 นำสร้างแบบประเมินความพึงพอใจในการฝึกอบรมหลักสูตร
เสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษายาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด
ให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา ตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไข และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ
ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง
(IOC) จะต้องมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป แล้วปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมี
เกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

+ 1 แน่ใจว่ามีความสอดคล้องของแบบประเมินความพึงพอใจในการฝึกอบรมหลักสูตรเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

0 ไม่แน่ใจว่ามีความสอดคล้องของแบบประเมินความพึงพอใจในการฝึกอบรมหลักสูตรเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

-1 แน่ใจว่าไม่มีความสอดคล้องของแบบประเมินความพึงพอใจในการฝึกอบรมหลักสูตรเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

นำผลการมาตรวจสอบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบประเมินความพึงพอใจในการฝึกอบรมหลักสูตรเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด จะต้องมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ผลการประเมินความสอดคล้องของแบบประเมินความพึงพอใจในการฝึกอบรมหลักสูตรเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง แบบประเมินความพึงพอใจในการฝึกอบรมหลักสูตรเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด สามารถนำไปใช้ได้ มีความสอดคล้อง (IOC) ค่าเฉลี่ย 1.00

5.2 ปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินความพึงพอใจในการฝึกอบรมหลักสูตรเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

5.3 ได้แบบประเมินความพึงพอใจในการฝึกอบรมหลักสูตรเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดที่มีคุณภาพจำนวน 14 ข้อ

5.4 นำแบบประเมินไปทดลองใช้กับผู้เรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาพยาบาลตำรวจ จำนวน 30 คน แบบทดสอบมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.82

ดังนั้นแบบประเมินความพึงพอใจในการฝึกอบรมหลักสูตรเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดมีความเหมาะสมสามารถนำแบบประเมินความพึงพอใจในการฝึกอบรมหลักสูตรเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดไปใช้ได้

ขั้นตอน 3 การวิจัย (R₂) ขั้นการทดลองใช้และประเมินผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรโดยมีการทดสอบทั้งก่อนและหลังใช้หลักสูตร

วัตถุประสงค์

เพื่อทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดและศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตร

ประชากร/ กลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรของการวิจัย คือ นักศึกษาพยาบาลพยาบาลตำรวจ หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลตำรวจ ภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2565 จำนวน 280 คน

2) กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย คือ นักศึกษาพยาบาลตำรวจชั้นปีที่ 3 ภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2565 30 คน โดยวิธีการเลือกโดยมีเกณฑ์การคัดเลือก เป็นการเลือกหลายขั้นตอน (Multi Stage Sampling) คือ

2.1 เจาะจงตามเกณฑ์ โดย นักศึกษาต้องผ่านการเรียนพยาบาลพื้นฐานและปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐาน

2.2 คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง เลือกคนที่ผ่านตามเกณฑ์ และสมัครใจเข้าร่วมการวิจัย 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

2) แบบประเมินภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

- แบบประเมินความรู้ความเข้าใจภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

- แบบประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

- แบบประเมินคุณลักษณะภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

3) แบบประเมินความพึงพอใจในการฝึกอบรมหลักสูตรเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจ แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนนี้เป็น การทดลองใช้หลักสูตรโดยใช้แบบแผนการทดลอง (Pre-experiment Design) ใช้แบบการวิจัยแบบศึกษากลุ่มเดียวที่มีการวัดผลก่อนการทดลองและหลังการทดลอง (One-Group Pretest-Posttest Design) (Tuckman, 1999: p.151) ตามกระบวนการของการหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด โดยดำเนินการวิจัย ดังนี้

การวัดก่อนการทดลอง	ตัวแปรอิสระ	การวัดหลังการทดลอง
T_1	X	T_2

ภาพประกอบ 2 แบบแผนการวิจัยแบบ One-Group Pretest-Posttest Design

T_1 หมายถึง ประเมินภาวะผู้นำพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ประเมินความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และคุณลักษณะ ของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดก่อนการจัดการเรียนรู้ (Pretest)

X หมายถึง การจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น

T_2 หมายถึง ประเมินภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และคุณลักษณะ หลังการจัดการเรียนรู้และประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด (Posttest) มีขั้นตอนดังนี้

1. ประเมินภาวะผู้นำภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดก่อนทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

2. ทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดกับกลุ่มตัวอย่าง

3. ประเมินภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดโดยนักศึกษา

4. ประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดโดยนักศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดก่อนและหลังทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะ การทดสอบสถิติ Hotelling' s T^2 ด้วยโปรแกรม SPSS

2) วิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดก่อนและหลังทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ด้วยสถิติ Manova ด้วยโปรแกรม SPSS

3) วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาพยาบาลตำรวจต่อการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด เกณฑ์ระดับดี ด้วยร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอน 4 พัฒนา (D₂) เป็นการนำผลที่ได้จากการทดลองใช้หลักสูตรมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เพื่อให้พร้อมที่จะนำไปขยายผลและนำไปใช้ต่อไป

หลังจากนำหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดไปทดลองใช้แล้ว ได้ทำการรวบรวมข้อมูลและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่ได้จากการทดลองใช้และประเมินผลการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำไปขยายผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดในกลุ่มนักศึกษาพยาบาลต่อไป

การพิทักษ์สิทธิและจรรยาบรรณในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอโครงร่างวิทยานิพนธ์ต่อคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในมนุษย์ จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุญาตให้ดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยจึงนำหนังสือพิทักษ์สิทธิเสนอต่อผู้บังคับการวิทยาลัยพยาบาลตำรวจ เพื่อขออนุมัติในการเก็บข้อมูล และเมื่อได้รับการอนุมัติ ผู้วิจัยได้เข้าพบผู้เข้าร่วมในการวิจัย เพื่อขอยินยอมในการเข้าร่วมวิจัยก่อนเก็บ

ข้อมูลทุกครั้ง ซึ่งแจ้งรายละเอียดสาระสำคัญของการวิจัย วิธีการเลือกเข้าเป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์การวิจัย ประโยชน์ของการวิจัย วิธีการรวบรวมข้อมูล สิทธิในการตอบรับหรือปฏิเสธ การเข้าร่วมการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อผู้เข้าร่วมวิจัย ข้อมูลการวิจัยเป็นความลับ นำมาใช้เฉพาะการวิจัยเท่านั้น นำเสนอข้อมูลในภาพรวม นำไปใช้ประโยชน์ทางการศึกษา ผู้วิจัยที่ไม่ต้องการเข้าร่วมวิจัยสามารถบอกยกเลิกได้ทันที โดยไม่ต้องแจ้งเหตุผล

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการขอหนังสือรับรองจริยธรรมการทำวิจัยในมนุษย์จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หมายเลขรับรองโครงการวิจัยเลขที่ SWUEC-G-168/2564X

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาล
ตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์
ข้อมูล แบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมี
ส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

ตอนที่ 2 ผลของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้าง
ภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

ตอนที่ 3 ผลของประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษา
พยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

**ตอนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วม
ของสังคมในการป้องกันยาเสพติด โดยผู้เชี่ยวชาญ มีดังนี้**

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของ
สังคมในการป้องกันยาเสพติด โดยผู้เชี่ยวชาญ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)
สรุปได้ดังตารางนี้

ตาราง 6 แสดงองค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมใน
การป้องกันยาเสพติดจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

องค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาล ตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกัน ยาเสพติดตามกรอบแนวคิดการวิจัย	องค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาล ตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกัน ยาเสพติดจากผู้เชี่ยวชาญ
1. ด้านความรู้ (Knowledge) ได้แก่ ความรู้ด้านยาเสพติด และความรู้ด้านภาวะ ผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการป้องกันยาเสพติด	1. ด้านความรู้ (Knowledge) ได้แก่ เนื้อหา ในการป้องกัน ยาเสพติด นโยบายของชุมชน ของสังคม ซึ่งสาระของความรู้ ประกอบด้วย 1.1 ความหมายของยาเสพติด 1.2 ความสำคัญของการป้องกันยาเสพติด

ตาราง 6 (ต่อ)

<p>องค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาล ดำรงแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกัน ยาเสพติดตามกรอบแนวคิดการวิจัย</p>	<p>องค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาล ดำรงแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกัน ยาเสพติดจากผู้เชี่ยวชาญ</p>
	<p>1.3 การป้องกันยาเสพติด</p> <p>1.4. บริบทชุมชน นโยบายของพื้นที่ ชุมชน สังคม ภาวคิเครือข่ายทำงานร่วมกัน คิดร่วมกัน เพื่อประโยชน์ร่วมกัน ส่งผลร่วมกันต่อสังคม</p> <p>1.5 ความหมาย และความสำคัญของผู้นำ นักศึกษาพยาบาลดำรงแบบมีส่วนร่วมของ สังคมในการป้องกันยาเสพติด</p> <p>1.6 องค์ประกอบของผู้นำนักศึกษาพยาบาล ดำรงแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกัน ยาเสพติด</p> <p>1.7 บทบาทของผู้นำนักศึกษาพยาบาล ดำรงแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกัน ยาเสพติด เพื่อการป้องกันยาเสพติดแบบมี ส่วนร่วมของสังคม</p>
<p>2. ด้านทักษะ (Skill) ได้แก่</p> <p>2.1 ทักษะการคิด ได้แก่ การคิดอย่างมี เหตุผล และคิดอย่างสร้างสรรค์ การแก้ไข ปัญหา และการตัดสินใจ</p> <p>2.2 ทักษะการวางแผนงาน และบริหาร จัดการอย่างเหมาะสม</p> <p>2.3 ทักษะการสื่อสาร และสัมพันธภาพ ระหว่างบุคคล</p> <p>2.4 ทักษะการทำงานเป็นทีม</p>	<p>2. ด้านทักษะ (Skill) ได้แก่ ความสามารถหรือ ความชำนาญการในการปฏิบัติงานของภาวะ ผู้นำนักศึกษาพยาบาลดำรงแบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการป้องกันยาเสพติด</p> <p>ประกอบด้วย</p> <p>2.1 ทักษะการคิด ได้แก่ การคิดอย่างมี เหตุผลและคิดอย่างสร้างสรรค์ การแก้ไขปัญหา และการตัดสินใจ</p> <p>2.2 ทักษะการวางแผนงาน และบริหาร จัดการอย่างเหมาะสม</p>

ตาราง 6 (ต่อ)

องค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาล ตำราฉบับมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกัน ยาเสพติดตามกรอบแนวคิดการวิจัย	องค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาล ตำราฉบับมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกัน ยาเสพติดจากผู้เชี่ยวชาญ
2.5 ทักษะโน้มน้าวการสร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่น มีส่วนร่วมในงาน	2.3 ทักษะการสื่อสาร และสัมพันธภาพ ระหว่างบุคคล
2.6 ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	2.4 ทักษะการทำงานเป็นทีม
	2.5 ทักษะโน้มน้าวการสร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่น มีส่วนร่วมในงาน
	2.6 ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล
3. ด้านคุณลักษณะ (Character) ได้แก่	3. ด้านคุณลักษณะ (Character) ได้แก่ เจตคติ ทัศนคติ หรือค่านิยมส่วนบุคคล แรงจูงใจเป็น แรงขับในการทำงานให้ผู้นำนักศึกษาพยาบาล ตำราฉบับมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกัน ยาเสพติดมีความสามารถในการปฏิบัติงานได้ เพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมาย ที่ตั้งไว้ ประกอบด้วย
3.1 มีคุณธรรม จริยธรรม	3.1 มีคุณธรรมจริยธรรม
3.2 มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม	3.2 มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม
3.3 มีความรับผิดชอบ	3.3 มีความรับผิดชอบ
3.4 มีระเบียบวินัย	3.4 มีระเบียบวินัย
3.5 ขยันอดทน	3.5 ขยันอดทน
3.6 เข้าใจผู้อื่น	3.6 เข้าใจผู้อื่น
3.7 ปรับตัว-ยืดหยุ่น	3.7 ปรับตัว-ยืดหยุ่น
3.8 ทัศนคติเชิงบวก	3.8 ทัศนคติเชิงบวก
3.9 บุคลิกภาพดี	3.9 บุคลิกภาพดี
3.10 เรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ	3.10 เรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

จากตาราง 6 พบว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด มี 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ (Knowledge) ได้แก่ ความหมายของยาเสพติด ความสำคัญของการป้องกันยาเสพติด การป้องกันยาเสพติด บริบทชุมชน นโยบายของพื้นที่ ชุมชน สังคม ภาคีเครือข่ายทำงานร่วมกัน คิดร่วมกัน เพื่อประโยชน์ร่วมกัน ส่งผลร่วมกันต่อสังคม ความหมาย และความสำคัญของผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด องค์ประกอบของผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด บทบาทของผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด เพื่อการป้องกันยาเสพติดแบบมีส่วนร่วมของสังคม 2) ด้านทักษะ (Skill) ได้แก่ ทักษะการคิด การคิดอย่างมีเหตุผลและคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดแก้ไขปัญหา และการตัดสินใจ ทักษะการวางแผนงาน และบริหารจัดการอย่างเหมาะสม ทักษะการสื่อสาร และสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะโน้มน้าวการสร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในงาน และทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และ 3) ด้านคุณลักษณะ (Character) ได้แก่ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย ขยันอดทน เข้าใจผู้อื่น ปรับตัว-ยืดหยุ่น ทศนคติเชิงบวก บุคลิกภาพดี และเรียนรู้และพัฒนาตนเอง อยู่เสมอ

2. ผลจากการสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-debt Interview) มาสร้างแบบสอบถามความสอดคล้องและความเหมาะสมของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ดังนี้

2.1 ผลของการนำแบบสอบถามองค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดไปหาคุณภาพ ตรวจสอบความถูกต้อง ชัดเจน ความเหมาะสมทางด้านภาษาและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ได้ค่าความสอดคล้องขององค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดมีความสอดคล้องกัน มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00

2.2 ผลของการนำแบบสอบถามองค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาล
 ดำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดที่ผ่านการประเมินความเหมาะสม แบบ
 มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ใช้วิธีของลิเกิร์ต (Likert) จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ดังตาราง
 ต่อไปนี้

ตาราง 7 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาล
 ดำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	ระดับความเหมาะสม		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล
ผู้นำแบบมีส่วนร่วมของ สังคมในการป้องกัน ยาเสพติด	บุคคลที่มีความรู้เนื้อหาในการ ป้องกัน ยาเสพติด นโยบายของ ชุมชน ของสังคม มีทักษะ ความสามารถหรือความชำนาญการ ในการปฏิบัติงานด้านการคิด คิดอย่างมีเหตุผลและคิดอย่าง สร้างสรรค์ แก้ไขปัญหา และการ ตัดสินใจ มีวางแผนงาน และบริหาร จัดการอย่างเหมาะสม มีการสื่อสาร ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และสัมพันธภาพ ระหว่างบุคคล การทำงานเป็นทีม โน้มน้าวการสร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่น มีส่วนร่วมในงาน มีคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม มีความ รับผิดชอบ มีระเบียบวินัย ชยัน อดทน เข้าใจผู้อื่น ปรับตัว-ยืดหยุ่น ทัศนคติเชิงบวก บุคลิกภาพดี มีความมั่นใจ เรียนรู้และพัฒนา ตนเองอยู่เสมอ	5.00	0.00	มากที่สุด

ตาราง 7 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	ระดับความเหมาะสม		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล
1. ด้านความรู้ (Knowledge) คือ เนื้อหาในการป้องกันยาเสพติด นโยบายของชุมชน ของสังคม ซึ่งสาระของความรู้ ประกอบด้วย	1.1 ความหมายของยาเสพติด	4.80	0.45	มากที่สุด
	ความสำคัญของการป้องกันยาเสพติด การป้องกันยาเสพติด สอดคล้องกับ บริบทชุมชน นโยบายของพื้นที่ ชุมชน สังคม ภาคีเครือข่ายทำงาน ร่วมกัน คิดร่วมกัน เพื่อประโยชน์ ร่วมกัน ส่งผลร่วมกันต่อสังคม	4.80	0.45	มากที่สุด
	1.2 ความหมาย และความสำคัญ ของผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจ แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด องค์ประกอบของ ผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมี ส่วนร่วมของสังคมในการป้องกัน ยาเสพติด บทบาทของผู้นำนักศึกษา พยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของ สังคมในการป้องกันยาเสพติด	4.80	0.45	มากที่สุด
	เฉลี่ย	4.80	0.45	มากที่สุด

ตาราง 7 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	ระดับความเหมาะสม		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล
2. ด้านทักษะ (Skill) คือ ความสามารถหรือความ ชำนาญการในการ ปฏิบัติงานของภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาลตำรวจ แบบมีส่วนร่วมของสังคมใน การป้องกันยาเสพติด	2.1 ทักษะการคิด (Thinking) - การคิดอย่างมีเหตุผลและคิด อย่างสร้างสรรค์ คือ ผู้นำสามารถใน การคิดโดยใช้ข้อมูล ริเริ่มกระทำสิ่ง ใหม่ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม - การแก้ไขปัญหา และการ ตัดสินใจ คือ ผู้นำสามารถในการคิด พยายามคลายปัญหาจากสภาพจริง ที่เกิดขึ้น โดยตัดสินใจพิจารณา ทางเลือกที่เหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด
	2.2 ทักษะการวางแผนงาน และ บริหารจัดการอย่างเหมาะสม (Planning and management) คือ ผู้นำต้องสามารถจัดลำดับ ความสำคัญ การจัดการระเบียบ วินัย และดำเนินการตาม ความสำคัญ เพื่อทำสิ่งต่าง ๆ ให้ สำเร็จด้วยการจัดการกับตัวเอง และ พยายามรักษาความสมดุลของ ผลลัพธ์กับทรัพยากร ความสามารถ ในการบริหารเวลา วิธีที่ก่อให้เกิด ประสิทธิผลมากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด

ตาราง 7 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	ระดับความเหมาะสม		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล
	2.3 ทักษะการสื่อสาร และสัมพันธ์ ภาพระหว่างบุคคล (Communication) คือ ผู้นำต้องมีความสามารถในการ รับและส่งสาร ติดต่อด้วยวาจา หรือ ลายลักษณ์อักษร	5.00	0.00	มากที่สุด
	2.4 ทักษะการทำงานเป็นทีม (Collaboration) คือ ผู้นำการมี ปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน การพึ่งพาอาศัย หรือประสานพลัง รู้จักคุณค่าของ ความแตกต่าง สร้างเสริมส่วนที่ แข็งแกร่งและชดเชยส่วนที่อ่อนแอ ปัญหาจะถูกแก้ไขด้วยความคิด สร้างสรรค์	5.00	0.00	มากที่สุด
	2.5 ทักษะโน้มน้าวการสร้าง แรงจูงใจให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในงาน (Persuasion) คือ ผู้นำต้องมีวิธีการ โน้มน้าว และเสริมแรงจูงใจให้ผู้อื่น คล้อยตาม สร้างข้อตกลงร่วม ภายในกลุ่ม ในการปฏิบัติงานได้	5.00	0.00	มากที่สุด
	2.6 ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยี ดิจิทัล (Digital) คือ ผู้นำสามารถ สื่อสารทางเทคโนโลยี ขับเคลื่อน ทางดิจิทัล และนวัตกรรม และใช้ ประโยชน์จากความก้าวหน้าทาง สารสนเทศได้	4.80	0.45	มากที่สุด
	เฉลี่ย	4.97	0.08	มากที่สุด

ตาราง 7 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	ระดับความเหมาะสม		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล
3. ด้านคุณลักษณะ (Character) คือ เจตคติ ทศนคติ หรือ ค่านิยมส่วนบุคคล แรงจูงใจ เป็นแรงขับในการทำงานให้ ผู้นำนักศึกษาพยาบาล ตำรวจแบบมีส่วนร่วมของ สังคมในการป้องกันยาเสพติด มีความสามารถในการ ปฏิบัติงานได้ เพื่อบรรลุตาม วัตถุประสงค์ และเป้าหมาย ที่ตั้งไว้	3.1 มีคุณธรรมจริยธรรม (Ethics) คือ ผู้นำต้องมีความประพฤติดีงาม ทำในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นผู้ที่มีศีลธรรม หลีกเลียงที่จะใช้อำนาจเพื่อ ผลประโยชน์ส่วนตน ประพฤติตน เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นและเพื่อ ประโยชน์ของส่วนร่วม	5.00	0.00	มากที่สุด
	3.2 มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม (Honesty) คือ ผู้นำต้องมีการปฏิบัติ อย่างซื่อตรงไม่คดไม่โกงไม่กอบโกย ไม่โกงกินไม่แสเสร้าง หาผลประโยชน์ ในทางมิชอบ ปฏิบัติโดยสุจริต ให้การปฏิบัติอย่างเสมอภาค	4.80	0.45	มากที่สุด
	3.3 มีความรับผิดชอบ (Accountability) คือ ผู้นำสามารถ ควบคุมอารมณ์ตนเองให้มั่นคง ทำงานให้สำเร็จ	5.00	0.00	มากที่สุด
	3.4 มีระเบียบวินัย (Orderly) คือ ผู้นำต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ กำหนดไว้ ตั้งใจอย่างแน่วแน่ และ สามารถบรรลุเป้าหมาย	4.80	0.45	มากที่สุด

ตาราง 7 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	ระดับความเหมาะสม		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล
	3.5 ขยันอดทน (Tolerance) คือ ผู้นำต้องมีความตั้งใจ ยอมรับในปัญหา สิ่งที่ไม่พอใจ ไม่ทอดยถยละความพยายาม สามารถทำงานให้บรรลุเป้าหมาย	4.80	0.45	มากที่สุด
	3.6 เข้าใจผู้อื่น (Empathy) คือ ผู้นำต้องเข้าใจ ซึ่งถึงความรู้สึกของผู้อื่น ยอมรับและตระหนักถึงเอกลักษณ์เฉพาะตน แสดงความปรารถนาดีผู้อื่น	5.00	0.00	มากที่สุด
	3.7 ปรับตัว-ยืดหยุ่น (Adaptable-Flexible) คือ ผู้นำต้องมีพฤติกรรมปรับตัวให้เข้ากับงาน กำหนดเป้าหมายการทำงาน เคารพในความสามารถในบุคคลอื่น มีความยืดหยุ่น เปิดกว้างต่อการเรียนรู้ให้สถานการณ์ การแก้ไขปัญหา การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยการมองไปที่ผลลัพธ์ที่ต้องการ	5.00	0.00	มากที่สุด
	3.8 ทศนคติเชิงบวก (Growth mindset) คือ ผู้นำต้องเชื่อว่าตนเองสามารถเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพได้อย่างต่อเนื่องด้วยความมุ่งมั่นและพยายาม ตอบสนองต่ออุดมการณ์ และผลประโยชน์ต่อองค์กรและส่วนร่วม	5.00	0.00	มากที่สุด

ตาราง 7 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	ระดับความเหมาะสม		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล
	3.9 บุคลิกภาพดี (Personality) คือ คุณลักษณะทางกายภาพ เช่น รูปร่าง ส่วนสูง น้ำหนัก หน้าตา คุณลักษณะทางบุคลิกภาพ เช่น มีความมั่นใจ คุณลักษณะด้าน ทักษะและความสามารถ เช่น ระดับ สติปัญญา ความสามารถเชิงเทคนิค ในงานที่รับผิดชอบ คุณลักษณะ ด้านสังคม เช่น มนุษยสัมพันธ์ ผู้นำ ประพฤติดีเป็นแบบอย่างสำหรับ ผู้ตาม เป็นที่ยกย่อง เคารพนับถือ ศรัทธา ไว้วางใจ และทำให้ผู้ตาม เกิดความภาคภูมิใจเมื่อร่วมงาน	4.80	0.45	มากที่สุด
	3.10 เรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่ เสมอ (Learner) คือ ผู้นำจะนึกถึง สิ่งที่ตนเองเคยทำผิดพลาดเป็น บทเรียน และจะพยายามเรียนรู้สิ่ง ใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาผู้นำยังต้องศึกษา หาความรู้เพิ่มเติม เพื่อพัฒนา ศักยภาพ ตนเองตลอดเวลา	5.00	0.00	มากที่สุด
	เฉลี่ย	4.92	0.18	มากที่สุด
	ค่าเฉลี่ยรวม	4.90	0.22	มากที่สุด

จากตาราง 7 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด อยู่ในระดับความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.90$, S.D. = 0.22)

ตอนที่ 2 ผลของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

ผลการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ประกอบด้วย กำหนดหลักการและเหตุผล จุดประสงค์ การจัดเนื้อหา การกำหนดโครงสร้าง การจัดการเรียนรู้ จัดสื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้ วัดและประเมินผล โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. กำหนดหลักการและเหตุผลของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดเป็นหลักสูตรที่ประยุกต์หลักอริยสัจ 4 แนวคิดหลักธรรมในพุทธศาสนา พระบาท สมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร และอาจารย์ สาโรช บัวศรี มาใช้ในการเรียนรู้ ซึ่งมีลักษณะของการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสนา โดยใช้หลักธรรมตามแนวอริยสัจ 4 ประกอบด้วย 1) ทุกข์ (กำหนดปัญหา) 2) สมุทัย (ตั้งสมมติฐาน) 3) นิโรธ (ขั้นตอนลงและเก็บข้อมูล) 4) มรรค (วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล) โดยมีรายละเอียดในการออกแบบหลักการและเหตุผลของการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

1) เป็นหลักสูตรรายวิชาเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด โดยการใช้การเรียนรู้เชิงรุก Active learning ใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning) และใช้โครงการเป็นฐาน (Project based learning)

2) เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด โดยการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ เน้นการทำงานเป็นกลุ่ม ส่งเสริมกระบวนการคิด คิดอย่างมีเหตุผล ในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เข้าใจ เข้าถึงปัญหาอย่างแท้จริง รอบด้าน นำไปสู่การแก้ไขปัญหาแบบมีส่วนร่วม อย่างแท้จริง อย่างยั่งยืน

3) เป็นหลักสูตรที่บูรณาการความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

2. จุดประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาล
 ดำรงแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

เมื่อนักศึกษาพยาบาลจบหลักสูตรนี้ นักศึกษาพยาบาลจะมีภาวะผู้นำนักศึกษา
 พยาบาลดำรงแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดทั้ง 3 ด้านดังต่อไปนี้

1. ด้านความรู้ (Knowledge) ได้แก่ เนื้อหาที่เกี่ยวข้องของยาเสพติด นโยบาย
 กฎหมายที่เกี่ยวข้องของชุมชน สังคม ซึ่งสาระของความรู้ ประกอบด้วย 1) ความหมาย ประเภท
 ของยาเสพติด 2) ความสำคัญ ผลกระทบของยาเสพติด 3) ทักษะการดูแลและป้องกันยาเสพติด
 4) บริบทชุมชน นโยบาย กฎหมายของพื้นที่ ชุมชน สังคม การทำงานร่วมกันของภาคีเครือข่าย
 คิดร่วมกัน เพื่อประโยชน์ร่วมกัน ส่งผลร่วมกันต่อสังคมป้องกันยาเสพติด และเนื้อหาเกี่ยวกับภาวะ
 ผู้นำ ประกอบด้วย 1) ความหมาย และความสำคัญของผู้นำนักศึกษาพยาบาลดำรงแบบมีส่วนร่วม
 ร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด 2) องค์ประกอบของผู้นำนักศึกษาพยาบาลดำรงแบบมี
 ส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด 3) บทบาทหน้าที่ของผู้นำนักศึกษาพยาบาลดำรง
 แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด เพื่อการป้องกันยาเสพติดแบบมีส่วนร่วมของ
 สังคมที่มั่นคงและยั่งยืน

2. ด้านทักษะ (Skill) ได้แก่ ความสามารถหรือความชำนาญการในการ
 ปฏิบัติงานของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลดำรงแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด
 ประกอบด้วย 1) ทักษะการคิด ได้แก่ การคิดอย่างมีเหตุผลและคิดอย่างสร้างสรรค์ การแก้ไข
 ปัญหา และตัดสินใจ 2) ทักษะการวางแผนงาน และบริหารจัดการอย่างเหมาะสม 3) ทักษะการ
 สื่อสาร และสัมพันธภาพระหว่างบุคคล 4) ทักษะการทำงานเป็นทีม 5) ทักษะโน้มน้าวการสร้าง
 แรงจูงใจให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในงาน 6) ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

3. ด้านคุณลักษณะ (Character) ได้แก่ เจตคติ ทศนคติ หรือค่านิยมส่วนบุคคล
 แรงจูงใจเป็นแรงขับในการทำงานให้ผู้นำนักศึกษาพยาบาลดำรงแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการ
 ป้องกันยาเสพติดมีความสามารถในการปฏิบัติงานได้ เพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมาย
 ที่ตั้งไว้ ประกอบด้วย 1) มีคุณธรรมจริยธรรม 2) มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม 3) มีความรับผิดชอบ
 4) มีระเบียบวินัย 5) ขยันอดทน 6) เข้าใจผู้อื่น 7) ปรับตัว – ยืดหยุ่น 8) ทศนคติเชิงบวก 9) บุคลิกภาพดี
 10) เรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

3. การจัดเนื้อหา กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำ
 นักศึกษาพยาบาลดำรงแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด มีรายละเอียดดังนี้

เพื่อให้นักศึกษาพยาบาลตำรวจได้รับการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาล ตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะ ผู้วิจัยจึงสังเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ เนื้อหา โครงสร้างของหลักสูตร เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ดังต่อไปนี้

หน่วยการเรียนรู้ และเนื้อหาของการจัดการเรียนรู้อการเสริมสร้างภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ประกอบด้วย

หน่วยที่ 1 แกะรอยปัญหา ยาเสพติด ยาเสพติดเป็นภัยต่อชีวิตตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม การติดยา มีความต้องการยามาก เกิดความกระวนกระวาย เกรี้ยวกราด เพราะต้องการยา หวังนกลัวการถูกจับ ถูกลงโทษ สาเหตุแห่งการติดยา อาจมาจากเพื่อนชักชวน อยากรู้ อยากลอง ถูกบังคับ จากสภาพแวดล้อม สภาพที่ถูกบีบคั้นทางจิตใจหาทางออกไม่ได้จนต้องหันไปพึ่งยาเพื่อหนีจากปัญหาครอบครัว การขาดความอบอุ่น ต้องการหนีปัญหาเหล่านั้นและถูกชักจูงได้ง่าย การป้องกันยาเสพติดต้องมีกำลังใจ ตั้งใจเอาชนะใจตนเอง ความร่วมมือของ ครอบครัวและชุมชนสังคม การทำงานร่วมกันของภาคีเครือข่าย คิดร่วมกัน เพื่อประโยชน์ร่วมกัน ส่งผลร่วมกันต่อสังคม

หน่วยที่ 2 พิชิตภัยร้าย ได้ด้วยภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด ภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยา เสพติดจะช่วยเหลือประชาชน ชุมชน สังคม สร้างภูมิคุ้มกันให้กับประชาชน สังคม ศึกษาเรื่องโทษ ของยาเสพติด จนเกิดการเกรงกลัวโทษของยาเสพติด คนรอบข้างเข้าใจถึงพิษภัยของยาเสพติด ร่วมถึงการร่วมกันดูแลป้องกันยาเสพติดแบบมีส่วนร่วมของสังคม

หน่วยที่ 3 ร่วมมือ ร่วมใจป้องกันภัยยาเสพติด ปฏิบัติการสร้างภาวะผู้นำ การวางแผนงาน โครงการ ร่วมกัน เพื่อปฏิบัติโครงการแก้ไขปัญหายาเสพติดแบบมีส่วนร่วมของ สังคมในการป้องกันยาเสพติด สร้างภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

หน่วยที่ 4 ร่วมมือ ร่วมใจให้สังคมพ้นภัยยาเสพติดมีภาวะผู้นำนักศึกษา พยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดที่ดี ปฏิบัติการสร้างภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดที่ดี

ผู้วิจัยสังเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ เนื้อหา ระยะเวลาในการ ฝึกอบรมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมใน การป้องกันยาเสพติด ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 8 แสดงหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ เนื้อหา ระยะเวลาในการฝึกอบรมหลักสูตร เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

หน่วยที่	แผนการจัดการเรียนรู้	เนื้อหา	เวลา (ชั่วโมง)
หน่วยที่ 1	แกะรอย ปัญหายาเสพติด	ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด ความหมาย ประเภท ของยาเสพติด ความสำคัญ ผลกระทบของยาเสพติด ความสำคัญ การดูแล ป้องกันยาเสพติด และ นโยบาย กฎหมายยาเสพติด	4
หน่วยที่ 2	พิชิตภัยร้าย ได้ด้วยภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด	ความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาล ตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ความหมาย ความสำคัญของภาวะผู้นำ องค์ประกอบ บทบาทของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด	4
หน่วยที่ 3	ร่วมมือ ร่วมใจ ป้องกันภัยยาเสพติด ปฏิบัติการสร้างภาวะผู้นำ	การสร้างภาวะผู้นำ โดยการทำโครงการ ปฏิบัติการแก้ไขปัญหายาเสพติดแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด	4
หน่วยที่ 4	ร่วมมือ ร่วมใจ ให้สังคมพ้นภัยยาเสพติด มีภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาล ตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดที่ดี	การมีภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจ แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดที่ดี โดยการสะท้อนคิด ถอดบทเรียน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน	4
รวม			16

จากตาราง 8 พบว่า หลักสูตรเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด มีหน่วยการเรียนรู้ 4 หน่วย ระยะเวลาในการฝึกอบรมหน่วยละ 4 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 16 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ เนื้อหา ประกอบด้วย แกะรอยปัญหาเสพติด พิชิตภัยร้าย ได้ด้วยภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ร่วมมือ ร่วมใจ ป้องกันภัยยาเสพติด ปฏิบัติการสร้างภาวะผู้นำร่วมมือ ร่วมใจให้สังคมพ้นภัยยาเสพติดมีภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดที่ดี

4. การจัดการเรียนรู้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

การเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ผู้วิจัยสังเคราะห์แนวทางการจัดการเรียนรู้ โดยยึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมุ่งเน้นด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้
2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการเป็นผู้นำ
3. พัฒนาทักษะการคิด ได้แก่ คิดอย่างมีเหตุผลและคิดอย่างสร้างสรรค์ แก้ไขปัญหา และการตัดสินใจ
4. พัฒนาทักษะการวางแผนงาน และบริหารจัดการอย่างเหมาะสม
5. พัฒนาทักษะการสื่อสาร และสัมพันธภาพระหว่างบุคคล
6. พัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม
7. พัฒนาทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล
8. พัฒนาทักษะใ้มน้ำใจการสร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในงาน โดยมีแนวทางการจัดการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 9 แสดงแนวทางการจัดการเรียนรู้และผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

หน่วยที่	การจัดการเรียนรู้	ผลลัพธ์การเรียนรู้
หน่วยที่ 1 แกะรอยปัญหา ยาเสพติด	- การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) - การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเป็นฐาน (Thinking-based Learning) ใช้การเรียนรู้จากประสบการณ์ ข่าว ยาเสพติด ที่เกิดขึ้นในสังคม ใช้ปัญหาเป็นฐาน กระตุ้นโดยใช้คำถามให้เกิดการคิด แสวงหาคำตอบ ใช้กิจกรรมกลุ่มในการร่วมกันอภิปราย	ผู้เรียนสามารถอธิบายความหมายของยาเสพติด ความสำคัญของการป้องกันยาเสพติด ประเภทของยาเสพติด ผลกระทบของยาเสพติด การดูแลและป้องกันยาเสพติด นโยบาย กฎหมายยาเสพติด พื้นที่ชุมชน สังคม ภาคีเครือข่ายทำงานร่วมกัน คิดร่วมกัน เพื่อประโยชน์ร่วมกัน ส่งผลร่วมกันต่อสังคม
หน่วยที่ 2 พิชิตภัยร้าย ได้ด้วยภาวะผู้นำ แบบมีส่วนร่วมของ สังคมในการป้องกัน ยาเสพติด	- การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (Experimental Instruction) - การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเป็นฐาน (Thinking-based Learning) เพื่อส่งเสริมให้เกิดกระบวนการคิด คิดอย่างมีเหตุผลและคิดอย่างสร้างสรรค์ โดยใช้สถานการณ์ โครงการในพระราชดำริอดอยตุง ระดมสมอง ใช้กิจกรรมกลุ่มในการร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้	ผู้เรียนสามารถอธิบายความหมายของภาวะผู้นำ ความสำคัญของภาวะผู้นำองค์ประกอบของภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

ตาราง 9 (ต่อ)

หน่วยที่	การจัดการเรียนรู้	ผลลัพธ์การเรียนรู้
หน่วยที่ 3 ร่วมมือ ร่วมใจ ป้องกันภัยยาเสพติด ติดปฏิบัติการสร้าง ภาวะผู้นำสำรวจ แบบมีส่วนร่วมของ สังคมในการป้องกัน ยาเสพติด	- การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project based learning) - การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (Experimental Instruction) - การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิด เป็นฐาน (Thinking-based Learning) เพื่อให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ระดมสมองในประเด็นปัญหา ใช้ กิจกรรมกลุ่ม ร่วมอภิปราย พัฒนา ทักษะทางสังคม การวางแผนงาน แก้ไขปัญหา เกิดการเรียนรู้ตลอด ชีวิต	- ผู้เรียนสามารถอธิบายการวางแผน งาน โครงงานในการดำเนินการ แก้ไขปัญหา ยาเสพติด - ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตามแผน ที่วางไว้ได้
หน่วยที่ 4 ร่วมมือ ร่วมใจ ให้สังคมพ้นภัย ยาเสพติด มีภาวะ ผู้นำนักศึกษา พยาบาลสำรวจ แบบมีส่วนร่วมของ สังคมในการป้องกัน ยาเสพติดที่ดี	- การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิด เป็นฐาน (Thinking-based Learning) - การแลกเปลี่ยนพุดคุยกัน (Discussion Group) เพื่อนำเสนอผลงานกิจกรรมกลุ่ม ร่วมกันอภิปรายผล	- ผู้เรียนสามารถนำเสนอผลการ ดำเนินการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด - ผู้เรียนสามารถนำผลการ ดำเนินการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติดมาสร้างประโยชน์ ต่อสังคมต่อไป

จากตาราง 9 แสดงแนวทางการจัดการเรียนรู้และผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ผู้วิจัยนำหลักการและเหตุผล จุดประสงค์ของรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม เนื้อหาและโครงสร้าง และการจัดการเรียนรู้ มาวิเคราะห์ เพื่อกำหนดกระบวนการฝึกอบรม แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน เพื่อให้ผู้ที่ศึกษาสามารถจำและนำรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้และเข้าใจได้ง่ายขึ้น ผู้วิจัยจึงนำขั้นตอนมา เข้าวัดเป็น 4P Model มีรายละเอียดดังนี้

1) ขั้นรู้เท่าทันปัญหา (Perception) สร้างบรรยากาศเชิงบวกที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สร้างสัมพันธภาพที่ดี สร้างความไว้วางใจระหว่างผู้เรียนและผู้สอน กระตุ้นการเรียนรู้ สร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ ที่แจ่มชัดจุดประสงค์การเรียนรู้ ผู้สอนใช้คำถามกระตุ้นการเรียนรู้ ที่เน้นให้การช่วยเหลือ

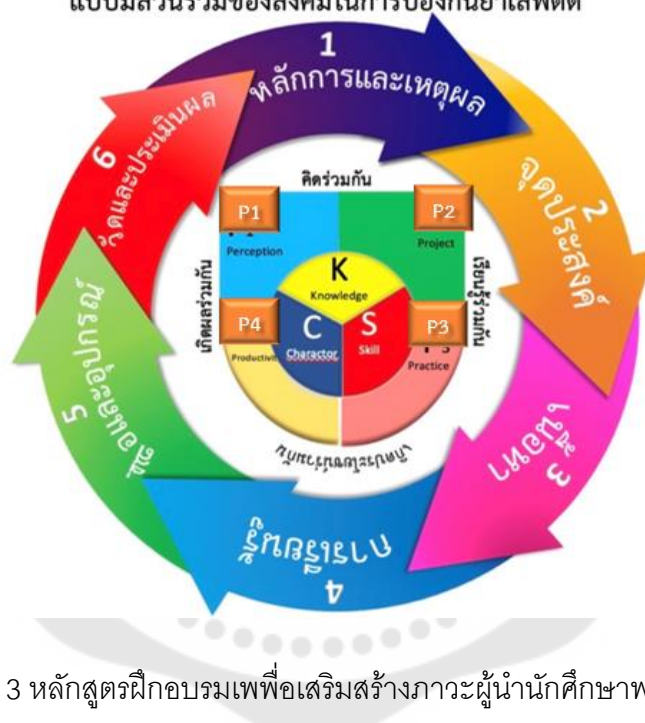
2) ขั้นสร้างปัญญาให้เพียบพร้อม (Project) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนและกลุ่มเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การใช้สื่อการเรียนรู้ (Media analysis) การเรียนรู้จากการสังเกต (Observation learning) การตั้งคำถามเชิงวิพากษ์ (Critical questioning) การสะท้อนคิดในระดับตนเองและระดับกลุ่ม (Self and group reflection) การระดมสมอง (Brainstorming) การนำเสนอผลงาน (Student Presentations) และ Application เช่น Canva, Whiteboard เป็นต้น ผู้เรียนนำเสนอการเรียนรู้จากปัญหา จากประสบการณ์ ผู้สอนให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างสร้างสรรค์ กระตุ้นการเรียนรู้

3) ขั้นปฏิบัติกิจกรรมแก้ปัญหาอย่างสรรค์ (Practice) เป็นการลงมือปฏิบัติ โดยนำความรู้ ประสบการณ์ที่ได้รับจากการสร้างปัญญาไปใช้ในการวางแผน ดำเนินงาน ผู้สอนทำหน้าที่พิจารณาผลลัพธ์ ให้ข้อเสนอแนะสิ่งที่ดี และพัฒนา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้นไปอย่างต่อเนื่อง

4) ขั้นสรุปผลสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน (Sustainable Productivity) คือ การแลกเปลี่ยนการเรียนรู้และการสะท้อนคิด การแลกเปลี่ยนการเรียนรู้แบ่งปันประสบการณ์ ความคิดเห็นหลังจากการปฏิบัติ สะท้อนการเรียนรู้ ผลการปฏิบัติงานของตนเองและกลุ่ม ความรู้สึก สิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ ข้อดีและข้อที่ควรพัฒนา การเรียนรู้ครั้งนี้จะนำไปใช้ประโยชน์อย่างไรต่อไป ผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้เอื้ออำนวยการเรียนรู้ให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ อย่างกัลยาณมิตร ให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างสร้างสรรค์ และให้ข้อมูลเพื่อเป็นการต่อยอดการเรียนรู้ต่อไป

4P Model เป็นรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีทักษะการเป็นผู้นำ มีพัฒนาทักษะการคิด ได้แก่ คิดอย่างมีเหตุผล ตัดสินใจอย่างสร้างสรรค์ ในแก้ไขปัญหา มีการวางแผนงาน และบริหารจัดการอย่างเหมาะสม มีทักษะสื่อสาร และสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ทำงานเป็นทีม โน้มน้าวการสร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในงาน โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นเครื่องมือช่วยดำเนินการ สามารถแก้ไขปัญหาหาสาเหตุแบบมีส่วนร่วมของสังคม อย่างแท้จริง ยั่งยืน บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจ
แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

ภาพประกอบ 3 หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

5. จัดสื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

การจัดสื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ประกอบด้วย คู่มือการปฏิบัติ เอกสารประกอบการสอน ใบงาน Power Point อุปกรณ์ เครื่องฉาย คอมพิวเตอร์ เว็บไซต์ โปรแกรม Google classroom, Canva, Zoom Cloud Meetings Application, Clip VDO แบบทดสอบใน Google form

6. วัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

การประเมินผลการจัดการเรียนรู้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด โดยผู้วิจัยได้กำหนด วิธีการวัดประเมินผล 3 ด้านดังนี้

1. ด้านความรู้ (Knowledge) ได้แก่ เนื้อหาที่เกี่ยวข้องของยาเสพติด นโยบาย กฎหมายที่เกี่ยวข้องของชุมชน สังคม ซึ่งสาระของความรู้ ประกอบด้วย ความหมาย ประเภทของ ยาเสพติด ความสำคัญ ผลกระทบของยาเสพติด การดูแลและป้องกันยาเสพติด บริบทชุมชน นโยบาย กฎหมายของพื้นที่ ชุมชน สังคม การทำงานร่วมกันของภาคีเครือข่าย คิดร่วมกัน เพื่อ ประโยชน์ร่วมกัน ส่งผลร่วมกันต่อสังคม และเนื้อหาเกี่ยวกับภาวะผู้นำ ประกอบด้วย ความหมาย และความสำคัญของผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด องค์ประกอบของผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด เพื่อการป้องกันยาเสพติดแบบมีส่วนร่วมของสังคมที่มั่นคงและยั่งยืน ซึ่งการประเมินผลได้จาก แบบประเมินความรู้ความเข้าใจภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมใน การป้องกันยาเสพติด

2. ด้านทักษะ (Skill) ได้แก่ ความสามารถหรือความชำนาญการ พฤติกรรม ในการปฏิบัติงานของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกัน ยาเสพติด ประกอบด้วย ทักษะการคิด การคิดอย่างมีเหตุผลและคิดอย่างสร้างสรรค์ แก้ไขปัญหา และการตัดสินใจ ทักษะการวางแผนงาน และบริหารจัดการอย่างเหมาะสม ทักษะการสื่อสาร และ สัมพันธภาพระหว่างบุคคล ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะใ้มน้ำวการสร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในงาน ซึ่งการประเมินผลได้จากแบบสังเกตพฤติกรรม การ ทำกิจกรรม และแบบประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของ สังคมในการป้องกันยาเสพติด

3. ด้านคุณลักษณะ (Character) ได้แก่ เจตคติ ทศนคติ หรือค่านิยมส่วน บุคคล แรงจูงใจเป็นแรงขับในการทำงานให้ผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคม ในการป้องกันยาเสพติด มีความสามารถในการปฏิบัติงานได้ เพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ และ เป้าหมายที่ตั้งไว้ ประกอบด้วย มีคุณธรรมจริยธรรม มีความซื่อสัตย์ยุติธรรม มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย ขยันอดทน เข้าใจผู้อื่น ปรับตัว - ยืดหยุ่น ทศนคติเชิงบวก บุคลิกภาพดี และเรียนรู้

และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ การประเมินผลได้จากแบบประเมินคุณลักษณะภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 10 แสดงการวัดและประเมิน วิธีการ และเครื่องมือวัดการเรียนรู้

การวัดและประเมิน	วิธีการ	เครื่องมือ
1. ด้านความรู้ ภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด	- การทดสอบ	- แบบประเมินความรู้ความเข้าใจ ภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด
2. ด้านทักษะ 2.1 ทักษะการคิด ได้แก่ การคิดอย่างมีเหตุผลและคิดอย่างสร้างสรรค์ การแก้ไขปัญหา และการตัดสินใจ 2.2 ทักษะการวางแผนงาน และบริหารจัดการอย่างเหมาะสม 2.3 ทักษะการสื่อสาร และสัมพันธภาพระหว่างบุคคล 2.4 ทักษะการทำงานเป็นทีม 2.5 ทักษะใฝ่เรียนรู้การสร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในงาน 2.6 ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	- การสังเกต/ ประเมินชิ้นงาน	- แบบประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกัน ยาเสพติด
3. ด้านคุณลักษณะ 3.1 มีคุณธรรม จริยธรรม 3.2 มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม 3.3 มีความรับผิดชอบ 3.4 มีระเบียบวินัย 3.5 ขยันอดทน	- การสังเกต/ ประเมินชิ้นงาน	- แบบประเมินคุณลักษณะภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

ตาราง 10 (ต่อ)

การวัดและประเมิน	วิธีการ	เครื่องมือ
3.6 เข้าใจผู้อื่น		
3.7 ปรับตัว-ยืดหยุ่น		
3.8 ทศนคติเชิงบวก		
3.9 บุคลิกภาพดี		
3.10 เรียนรู้และพัฒนาตนเอง		
อยู่เสมอ		

จากตาราง 10 แสดงการวัดและประเมิน วิธีการ และเครื่องมือวัดการเรียนรู้ ด้านความรู้ ภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ใช้แบบ ประเมินความรู้ความเข้าใจภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติดตลอดด้านทักษะ ใช้แบบประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจ แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด สังเกตและประเมินชิ้นงาน ด้านคุณลักษณะใช้ แบบประเมินคุณลักษณะภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติดสังเกตและประเมินชิ้นงาน

ผลของประสิทธิภาพของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

ผลของประสิทธิภาพของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด คือ การตรวจสอบ คุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ผู้วิจัยนำร่างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และนำมาหาค่าดัชนีความ สอดคล้อง (IOC) ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาล ตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ผู้วิจัยนำร่างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อ เสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ให้ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่านประเมินความเหมาะสม โดยแบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร

ฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับใช้วิธีของลิเกิร์ต (Likert)

1) ผลประเมินความสอดคล้องสำหรับผู้เชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ดังนี้

ตาราง 11 แสดงผลการประเมินความสอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดได้

รายการประเมิน	ค่า IOC	แปลผล
1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับหลักการของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
2. เนื้อหาของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับหลักการของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
3. การจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับหลักการของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
4. เนื้อหาของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
5. การจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
6. การวัดและประเมินผลของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
7. การจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับเนื้อหาของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
8. สื่อการเรียนรู้ของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับเนื้อหาของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
9. เนื้อหาของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับการวัดและประเมินผลของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
10. การจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับการวัดและประเมินผลของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
11. แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับการวัดและประเมินผล	1.00	สอดคล้อง

ตาราง 11 (ต่อ)

รายการประเมิน	ค่า IOC	แปลผล
12. หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
13. หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
14. หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
15. หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
เฉลี่ยรวม	1.00	สอดคล้อง

จากตาราง 11 พบว่า รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดมีความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ในทุกด้านมีค่าอยู่ในระดับสูงเท่ากับ 1.00 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกัน นำไปใช้ได้

2) ผลประเมินความเหมาะสมสำหรับผู้เชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ดังนี้

ตาราง 12 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมสำหรับผู้เชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

รายการประเมิน	\bar{x}	S.D.	ความเหมาะสม
1. หลักการของหลักสูตร			
1.1 ปรัชญา/ เป้าหมายของหลักสูตร ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด	5.00	0.00	มากที่สุด
1.2 แนวคิด ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด	5.00	0.00	มากที่สุด

ตาราง 12 (ต่อ)

รายการประเมิน	\bar{x}	S.D.	ความเหมาะสม
1.3 แนวทาง ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษา พยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกัน ยาเสพติด	5.00	0.00	มากที่สุด
2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร			
2.1 ระบุทิศทาง ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษา พยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกัน ยาเสพติด	5.00	0.00	มากที่สุด
2.2 ระบุทิศทางสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง	5.00	0.00	มากที่สุด
2.3 ระบุกิจกรรมในการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษา พยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกัน ยาเสพติด	5.00	0.00	มากที่สุด
3. เนื้อหา			
3.1 เนื้อหาแต่ละหน่วยมีความเหมาะสมกับกระบวนการ เสริมสร้างภาวะผู้นำ	5.00	0.00	มากที่สุด
3.2 เนื้อหาแต่ละหน่วยมีความเหมาะสมกับผลลัพธ์ การเรียนรู้ที่คาดหวัง	5.00	0.00	มากที่สุด
3.3 เนื้อหาแต่ละหน่วยมีความเหมาะสมกับสาระ การเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
3.4 เนื้อหาแต่ละหน่วยมีความเหมาะสมกับเวลา	5.00	0.00	มากที่สุด
4. การจัดการเรียนรู้			
4.1 แนวทางการจัดการเรียนรู้เหมาะสมกับหลักการจัด การเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
4.2 แนวทางการจัดการเรียนรู้เหมาะสมกับหน่วยการ เรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด

ตาราง 12 (ต่อ)

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ความเหมาะสม
5. สื่อการเรียนรู้			
5.1 สื่อการเรียนรู้สามารถทำให้การเรียนรู้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	4.80	0.45	มากที่สุด
5.2 สื่อการเรียนรู้สามารถเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด	4.80	0.45	มากที่สุด
6. การประเมินผลการเรียนรู้			
6.1 เกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้มีความเหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด
6.2 วิธีการการประเมินผลการเรียนรู้มีความเหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด
6.3 เครื่องมือการประเมินผลการเรียนรู้มีความเหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด
7. คู่มือ			
7.1 คู่มือมีความเหมาะสมสำหรับผู้สอน	5.00	0.00	มากที่สุด
7.2 คู่มือมีสาระการเรียนรู้ความเหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด
7.3 คู่มือมีความเหมาะสมสำหรับผู้เรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.98	0.05	มากที่สุด

จากตาราง 12 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมสำหรับผู้เชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด อยู่ในระดับความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.98$, SD = 0.05)

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

ผู้วิจัยดำเนินการนำหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ไปทดลองกับนักศึกษาพยาบาลตำรวจชั้นปีที่ 3 จำนวน 30 คน ภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2565 เพื่อศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 13 แสดงผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดก่อนและหลังทดลองใช้หลักสูตร

ภาวะผู้นำ	ก่อนเรียน			หลังเรียน		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
1. ด้านความรู้ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติด และภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคม ในการป้องกันยาเสพติด	19.43	0.76	มาก	24.10	0.79	มากที่สุด
2. ด้านทักษะ	3.06	0.40	ปานกลาง	4.82	0.46	มากที่สุด
3. ด้านคุณลักษณะ	3.12	0.57	ปานกลาง	4.82	0.42	มากที่สุด

จากตาราง 13 พบว่า คะแนนภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านคุณลักษณะ หลังทดลองใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตร

ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดก่อนและหลังการฝึกอบรมหลักสูตรเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนามของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดทั้ง 3 องค์ประกอบ ของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการฝึกอบรมหลักสูตรเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด รายละเอียดดังตาราง 14

ตาราง 14 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนามของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดทั้ง 3 องค์ประกอบ ของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการฝึกอบรมหลักสูตรเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ด้วยการใช้ทดสอบสถิติ Hotelling's T^2

Effect	Value	F	Hypothesis df	Error df	p-value	
Pillai's Trace	0.983	508.699 ^C	3.000	27.000	< 0.001	
Wilk's Lambda	0.017	508.699 ^C	3.000	27.000	< 0.001	
Hotelling's Trace	56.522	508.699 ^C	3.000	27.000	< 0.001	
Roy's Largest Root	56.522	508.699 ^C	3.000	27.000	< 0.001	
Test of Between-Subjects Effects						
แหล่งความแปรปรวน	ตัวแปรตาม	Type III SS	df	MS	F	p
	ความรู้	326.667	1	326.667	107.245	< 0.001
	ทักษะ	45.484	1	45.484	1233.341	< 0.001
	คุณลักษณะ	43.520	1	43.520	917.991	< 0.001

หมายเหตุ p < 0.05

จากตาราง 14 พบว่าในภาพรวมนักศึกษาพยาบาลตำรวจที่ฝึกอบรมหลักสูตรเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด มีภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดหลังสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่า Hotelling's T^2 = (Pillai's Trace

F = 508.699, p-value < 0.001, Wilk's Lambda F = 508.699, p-value < 0.001, Hotelling's Trace F = 508.699, p-value < 0.001, Roy's Largest Root F = 508.699, p-value < 0.001)

ตาราง 15 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจในการฝึกอบรมหลักสูตรเสริมสร้างภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาลตำรวจ แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

ลำดับ	รายการประเมิน	ความพึงพอใจ		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล
1. กระบวนการ				
1.1	ความเหมาะสมของลำดับขั้นตอนของกิจกรรม	5.00	0.00	มากที่สุด
1.2	ความเหมาะสมของสถานที่	4.77	0.49	มากที่สุด
1.3	ความเหมาะสมของระยะเวลา	4.38	0.68	มากที่สุด
	เฉลี่ย	4.72	0.39	มากที่สุด
2. วิทยากร				
2.1	ความรู้ในเนื้อหาของวิทยากร	4.85	0.35	มากที่สุด
2.2	ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้	4.92	0.26	มากที่สุด
2.3	ความสามารถในการตอบคำถาม	4.85	0.35	มากที่สุด
2.4	ความเชี่ยวชาญของวิทยากร	4.81	0.38	มากที่สุด
	เฉลี่ย	4.86	0.34	มากที่สุด
3. การอำนวยความสะดวก				
3.1	เอกสารครอบคลุมเนื้อหาการอบรม	4.69	0.45	มากที่สุด
3.2	สื่อทัศนูปกรณ์	4.73	0.51	มากที่สุด
	เฉลี่ย	4.71	0.48	มากที่สุด
4. คุณภาพการฝึกอบรม				
4.1	ความรู้ความเข้าใจหลังเข้าร่วมการฝึกอบรม	4.65	0.47	มากที่สุด
4.2	สามารถนำสิ่งที่ได้รับจากการฝึกอบรมนี้ไปใช้ในการเรียน/ปฏิบัติงาน	4.73	0.44	มากที่สุด
4.3	ประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรม	4.81	0.38	มากที่สุด
	เฉลี่ย	4.73	0.43	มากที่สุด
5. ความพึงพอใจต่อภาพรวมของการฝึกอบรม				
		4.76	0.41	มากที่สุด

จากตาราง 15 พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจต่อภาพรวมของการฝึกอบรมในการฝึกอบรมหลักสูตรเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคม ในการป้องกันยาเสพติด มีระดับความพึงพอใจต่อภาพรวมของการฝึกอบรมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.41) และ ความเหมาะสมของลำดับขั้นตอนของกิจกรรมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) รองลงมาความสามารถของวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้ ($\bar{X} = 4.92$, S.D. = 0.26) และความเหมาะสมของระยะเวลาที่มีระบบความพึงพอใจน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.68)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบบันทึกการสะท้อนคิดการทำกิจกรรมอบรม มีรายละเอียดดังนี้

“...การอบรมครั้งนี้ รู้สึกประทับใจ ทั้งความรู้ในเรื่องที่ได้รับ ที่จะสามารถนำไปพัฒนาต่อเพื่อใช้ในการทำงานในองค์กรต่าง ๆ และได้ร่วมทำกิจกรรมกับเพื่อน ๆ แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อน ได้เรียนรู้เกี่ยวกับทักษะการคิด การวางแผน การสร้างสัมพันธภาพ การทำงานเป็นทีม และได้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดเพิ่มมากขึ้น และความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำและด้านคุณลักษณะที่ดี”

นักศึกษาพยาบาล (1)

“...การอบรมครั้งนี้ รู้สึกดี มีประโยชน์ เนื้อหาละเอียดดี สามารถเข้าใจและเข้าใจง่าย สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง ได้รู้เกี่ยวกับสารเสพติด การสูบบุหรี่ โทษและผลกระทบการทำงานเป็นกลุ่ม การเป็นผู้นำและการปรับตัว มีความสุข เรียนรู้เรื่องการมีภาวะผู้นำ ลักษณะผู้นำที่ดี หรือลักษณะของผู้นำที่ดี ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด ทั้งความหมาย โทษและการควบคุม ดูแลจัดการในปัจจุบันรวมทั้งเหตุการณ์ต่าง ๆ ในปัจจุบันที่เป็นผลมาจากการใช้สารเสพติด”

นักศึกษาพยาบาล (2)

“...การอบรมครั้งนี้ รู้สึกสนุกดี เพราะได้รับความรู้ในรูปแบบอื่น ๆ ที่นอกจากการนั่งฟังเฉย ๆ ได้ข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติดมากขึ้น ได้ทำงานร่วมกันแล้วมีความสุขในการแลกเปลี่ยนกับเพื่อน ๆ ได้รู้จักการมีภาวะผู้นำ การทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างเป็นทีม การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่ไม่รู้จักแต่ต้องทำงานร่วมกัน”

นักศึกษาพยาบาล (3)

“...การอบรมครั้งนี้ รู้สึกสนุก สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระตามกรอบแนวคิดของกิจกรรม การทำกิจกรรมร่วมกัน ร่วมคิดวางแผนสร้างผลงาน ได้เรียนรู้การทำงานกับเพื่อนที่ไม่ได้เตรียมตัวกันมาก่อน ได้เรียนรู้การทำงานที่ยืดหยุ่น ไม่มีถูกผิด ช่วยกันคิดออกแบบออกมา นำไปปรับปรุงบุคลิกภาพ แนวคิด การมองโลก”

นักศึกษาพยาบาล (5)

“...ได้รับความรู้และทำกิจกรรมจากการระดมความคิดรวมกับเพื่อนในกลุ่ม สนุกและได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นรู้สึกดีที่ได้แลกเปลี่ยนความรู้ดีกว่านั่งฟังทำให้เรามีส่วนร่วมด้วย เป็นกิจกรรมที่ดี ได้เรียนรู้การทำงานเป็นทีม การสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น การให้ความรู้กับประชาชน ด้านการป้องกันยาเสพติด”

นักศึกษาพยาบาล (6)

“...ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ได้นำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริง ได้จริง เรื่องยาเสพติดได้รู้ผลดีผลเสียของยาเสพติดและภาวะการณเป็นผู้นำ รู้จักการยืดหยุ่นในการทำงาน ทำในสิ่งที่ตนเองถนัด ทำงานให้ออกมาดี ภาวะผู้นำที่ดีและลักษณะความสามารถของผู้นำในการที่จะนำไปแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน สังคมและประเทศชาติ สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในชุมชน หรือหมู่บ้านที่มีปัญหา การใช้สารเสพติดในกลุ่มคน หลายช่วงอายุ”

นักศึกษาพยาบาล (7)

“...รู้สึกดีใจที่ได้มาเข้าร่วมกิจกรรมที่สามารถนำความรู้มาพัฒนาศักยภาพตนเองได้ ได้เรียนรู้การทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่น ที่ไม่เคยทำงานด้วยกันมาก่อน ได้เรียนรู้การบริหารจัดการ แบ่งหน้าที่ตามความถนัดและความสามารถ รับฟังความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเพื่อให้ชิ้นงานออกมาดีที่สุด”

นักศึกษาพยาบาล (8)

“...ได้รับความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำที่เข้าใจปัญหายาเสพติด แนวทางการป้องกัน ดูแล แก้ไข เข้าใจปัญหา การทำงานร่วมกับผู้อื่น การแบ่งหน้าที่ตามความถนัด การช่วยเหลือกัน แม้ว่าจะทำงานร่วมกับเพื่อนที่เราไม่ได้สนิทด้วยแต่เราก็สามารถทำงานร่วมกับเพื่อนได้ การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นมากขึ้น การระดมความคิด การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การให้ความรู้กับประชาชนด้านการป้องกันยาเสพติด”

นักศึกษาพยาบาล (9)

“...ได้เรียนรู้การทำงานของผู้คนในกลุ่มที่มีความสามัคคี สามารถสับเปลี่ยนการเป็นผู้นำได้ตามสถานการณ์นั้น ๆ และการทำงานร่วมกันกับเพื่อนที่อาจจะไม่สนิทกันมากการจับกลุ่มของอาจารย์ แต่สามารถทำงานออกมาได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อทุกคนเชื่อมั่นในการทำงานของเพื่อนแต่ละคน”

นักศึกษาพยาบาล (10)

“...ได้รับความรู้เกี่ยวกับผลกระทบของการสูบบุหรี่ การเสพยาเสพติด การปรับตัว การเป็นผู้นำ นำภาวะการเป็นผู้นำที่มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดี รับฟังความคิดเห็นผู้อื่นไปใช้ในการทำงานเป็นทีม พัฒนาและปรับปรุงตัวเองให้เป็นผู้ที่ดีในอนาคต นำแนวทางการป้องกันยาเสพติดไปประยุกต์ใช้ในการป้องกันปัญหาเสพติดที่กำลังเป็นปัญหาในสังคม เช่น บุหรี่ไฟฟ้า กัญชา”

นักศึกษาพยาบาล (11)

“...ได้รับความรู้ ความสนุกในการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนในกลุ่ม ได้ความสามัคคีในกลุ่มในการทำงานกับเพื่อนต่างกลุ่ม ทำให้เห็นพลังและความสามารถของแต่ละคน เรื่องยาเสพติด ได้รู้ผลดีผลเสียของยาเสพติดและภาวะการเป็นผู้นำ รู้จักการยืดหยุ่นในการทำงาน ทำในสิ่งที่ตนเองถนัด ทำงานให้ออกมาดี นำไปใช้ให้คำแนะนำผู้เข้ายาเสพติดที่อยู่ใกล้ตัว บอกประโยชน์และโทษของยาเสพติด เพื่อให้ผู้ใช้พิจารณาในการใช้สารเสพติดใหม่ และช่วยรณรงค์ป้องกันยาเสพติดให้กับผู้อื่นด้วย นำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาตนเองและสังคม เพื่อช่วยเหลือสังคมไทยเป็นสังคมที่ดีมากขึ้น”

นักศึกษาพยาบาล (12)

“...ประทับใจในกิจกรรมที่อาจารย์จัดให้ ได้เห็นประสิทธิภาพของตนเองและเพื่อนในกลุ่มเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ มากขึ้น ทำให้รู้ความสำคัญในการพัฒนา ถ้าขาดการมีผู้นำอาจจะทำให้ประเทศชาติเราอยู่กับที่ ทำให้มีความรู้และเห็นความสำคัญของภาวะผู้นำเพื่อเป็นผู้ริเริ่มในการพัฒนา”

นักศึกษาพยาบาล (14)

“...ได้เรียนรู้ภาวะผู้นำต้องเติมไปด้วยความรับผิดชอบ แก้ไขปัญหา เข้าใจภาวะความเป็นผู้นำมากขึ้น มั่นใจในตนเองมากขึ้น แนวทางการเป็นผู้นำที่ดี กล้าแสดงออก เรียนรู้ในความแตกต่างแต่ละบุคคล”

“...การเป็นผู้นำที่ดีมีการบูรณาการเทคโนโลยีเป็นสิ่งสำคัญในปัจจุบัน เรียนรู้ทักษะการเป็นผู้นำ การแก้ปัญหา การวางแผนในการทำงาน โน้มน้าวสร้างแรงจูงใจในการทำงาน มุ่งมั่นพยายามเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ”

นักศึกษาพยาบาล (15)

“...เพิ่มพื้นฐานภาวะผู้นำในตนเอง เพราะเราจะได้นำไปใช้ได้ในอนาคตข้างหน้าไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเรียนรู้ การทำงาน ทั้งในหน่วยงานและนอกหน่วยงาน เมื่อเราต้องใช้ความสามารถในส่วนนี้ เราจะสามารถทำได้โดยผ่านการฝึก การอบรม และการได้เป็นผู้นำในกลุ่มเด็ก ๆ ในวิทยาลัยและในกลุ่มที่ทำงาน”

นักศึกษาพยาบาล (16)

“...สร้างแรงบันดาลใจให้คนอื่น ดึงภาวะผู้นำของตนเองออกมา นำไปปรับใช้กับตนเอง ในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน นำความรู้มาพัฒนาศักยภาพของตนเอง ให้มีคุณภาพ และสามารถเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การแก้ไขปัญหา นำไปใช้ในการทำงานกลุ่ม โน้มน้าว ปรับตัว ยืดหยุ่นกับการทำงานร่วมกันมากขึ้น เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพมากขึ้น พัฒนาตนเอง ฝึกภาวะผู้นำการวางแผนงานสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในการปฏิบัติงานในอนาคต”

นักศึกษาพยาบาล (18)

“...การฝึกทำโครงการ เพิ่มพูนประสบการณ์ ได้ความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับยาเสพติด ได้ความรู้ การเขียนโครงการ เพื่อแก้ไขปัญหา ยาเสพติด เกิดความตระหนัก มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด ส่งเสริมภาวะผู้นำของตนเอง เรียนรู้ปัญหาในชุมชน ถ้าไม่ได้รับการดูแลจะทำให้เกิดปัญหามากขึ้น”

นักศึกษาพยาบาล (19)

“...สนุก ทำท่ายกับการทำงานเป็นทีม เพื่อสร้างโครงการหนึ่งเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติด ในชุมชน รู้สึกมีคุณค่าในการสร้างสิ่งดี ๆ ให้สังคม เป็นการเรียนรู้ที่ดี ค่ะ เพราะว่าเราสามารถนำ การเรียนรู้ครั้งนี้ไปใช้ในการเรียนได้จริง”

นักศึกษาพยาบาล (20)

“...รู้สึกดี ได้รับความรู้มาก สนุก เป็นการอบรมไม่เครียด มีกิจกรรมมากมาย มองเห็น ปัญหาเสพติดเริ่มมีการกลับมาระบาดมากขึ้น ส่งผลให้เกิดปัญหาทั้งครอบครัวและสังคม การ วางแผนโครงการอย่างมีเหตุผล แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน การวางแผนภายใต้ข้อจำกัด ทำเป็นลำดับขั้นตอน บริหารคน ทรัพยากร”

นักศึกษาพยาบาล (21)

“...การพัฒนาทักษะ ความรู้ไม่ยาก ถ้าเราสนใจและตั้งใจศึกษา การพัฒนาบุคคลให้มีความรู้เพิ่มมากขึ้น ไม่ใช่เรื่องยาก สามารถจัดโครงการ ตามกลุ่มเป้าหมาย ผ่อนคลาย ไม่ตึงเครียด รู้สึกดีที่มีการทำกิจกรรมกลุ่ม ได้รับฟังความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มและต่างกลุ่ม ทราบข้อดี ข้อบกพร่องของตนเองที่ยังขาดไป เรียนรู้เพิ่มเติมสะสมประสบการณ์ในการทำงาน”

นักศึกษาพยาบาล (23)

“...เรียนรู้การทำโครงการ การวางแผนงาน การบริหารงาน ทำงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย เรียนรู้การเขียนโครงการ เพื่อแก้ไขปัญหาเสพติด เรียนรู้การวางแผนงาน การทำงานเป็นทีม การให้ความสำคัญกับทุกช่วงวัย แก่ครอบครัว เพื่อแก้ไขปัญหาเสพติด นำความรู้จากการอบรมครั้งนี้ไปถ่ายทอดให้กับประชาชนทั่วไป หมู่บ้านของตนเอง”

นักศึกษาพยาบาล (26)

“...ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการค้นหาปัญหา การคิด วิเคราะห์ การวางแผนงานโครงการ ทำงาน เป็นทีม เพื่อทำโครงการ เรียนรู้กระบวนการแก้ไขปัญหา ตัดสินใจว่าควรทำอะไร อย่างไร กำหนด นโยบายและวัตถุประสงค์หาทางเลือกที่ดีที่สุดในการปฏิบัติงาน มีภาวะผู้นำมากขึ้น จากการ เรียนรู้ครั้งนี้จะนำไปใช้ประโยชน์ในการทำงาน การเป็นแบบอย่าง และเป็นผู้นำในการต่อต้านและ ป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด”

นักศึกษาพยาบาล (28)

“...เรียนรู้การวางแผนโครงการ การวางแผนงานแก้ไขปัญหา ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล แก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ วางแผนงาน แนวทางปฏิบัติ อย่างเป็นระบบมากขึ้น สามารถควบคุมการทำงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ช่วยลดปัญหา ยาเสพติดในกลุ่มวัยรุ่น ลดปัญหาต่อสังคมและความรุนแรงในครอบครัว”

นักศึกษาพยาบาล (29)

สรุปได้ว่า การฝึกอบรมหลักสูตรเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจ แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ด้านกระบวนการทำให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนรู้ มีความกระตือรือร้น สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างมีเหตุผล เกิดการเรียนรู้ ด้านคุณภาพของผู้เรียนเกิดการรับรู้และเข้าใจในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องยาเสพติด นโยบาย กฎหมายที่เกี่ยวข้องของชุมชน สังคม ความหมาย ความสำคัญ ผลกระทบของยาเสพติด การดูแลและป้องกันยาเสพติด สอดคล้องกับบริบทชุมชน นโยบาย กฎหมายของพื้นที่ ชุมชน สังคม การทำงานร่วมกันของภาคีเครือข่าย คิดร่วมกัน เพื่อประโยชน์ร่วมกัน ส่งผลร่วมกันต่อสังคมป้องกันยาเสพติด และเนื้อหาเกี่ยวกับภาวะผู้นำ ความหมาย และความสำคัญ องค์ประกอบ และบทบาทหน้าที่ของผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดของสังคมที่มั่นคงและยั่งยืน เกิดกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลและคิดอย่างสร้างสรรค์ในการตัดสินใจแก้ไขปัญหา ยาเสพติด มีการวางแผนงาน และบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีระเบียบวินัย มีการทำงานเป็นทีมปรับตัว - ยืดหยุ่น พัฒนาการสื่อสาร และสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เข้าใจผู้อื่น ทักษะที่ดี โน้มน้าว การสร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในงาน และสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยในการทำงาน มีคุณธรรมจริยธรรม มีความซื่อสัตย์ยุติธรรม มีความรับผิดชอบขยันอดทน มีบุคลิกภาพที่ดี ตั้งใจเรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ พบว่ามีความสอดคล้องกัน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด สำหรับนักศึกษาพยาบาลตำรวจ โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัย เรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด มีความมุ่งหมายของงานวิจัย ดังนี้

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด
3. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

ขั้นตอนการวิจัย

เรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยใช้แบบแผนการทดลอง ซึ่งมีแบบแผนการวิจัยเป็นแบบ One group pretest-posttest design โดยแบ่งขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอน 1 การวิจัย (R₁) ขั้นการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน องค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

1.1 ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

1.2 การศึกษาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

ขั้นตอน 2 การพัฒนา (D_1) ขั้นการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดฉบับร่างและตรวจสอบ ประสิทธิภาพของหลักสูตรฉบับร่าง

2.1 หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด (ฉบับร่าง)

2.2 การพัฒนาเครื่องมือเพื่อใช้ประกอบหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

ขั้นตอน 3 การวิจัย (R_2) ขั้นการทดลองใช้และประเมินผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาพยาบาลตำรวจชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2565 ที่สมัครใจ เข้าร่วมการฝึกอบรม จำนวน 30 คน ระยะเวลาในการฝึกอบรม 4 ครั้ง ครั้งละ 4 ชั่วโมง รวมเป็น 16 ชั่วโมง เพื่อประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรโดยมีการทดสอบทั้งก่อนและหลังใช้หลักสูตร ฝึกอบรม (One-Group Pretest-Posttest Design) ประเมินภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด และประเมินความพึงพอใจของนักศึกษา พยาบาลตำรวจต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

ขั้นตอน 4 พัฒนา (D_2) ขั้นการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด เป็นการนำผลที่ได้ จากการทดลองใช้หลักสูตรมาประเมินและปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เพื่อให้พร้อมที่จะนำไปใช้ต่อไป

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

องค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด มี 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ (Knowledge) 2) ด้านทักษะ (Skill) และ 3) คุณลักษณะ (Character) ซึ่งประกอบด้วย

1. ด้านความรู้ (Knowledge) ได้แก่ ความหมายของยาเสพติด ความสำคัญของการป้องกันยาเสพติด การป้องกันยาเสพติด บริบทชุมชน นโยบายของพื้นที่ ชุมชน สังคม ภาควิเคราะห์การทำงานร่วมกัน คิดร่วมกัน เพื่อประโยชน์ร่วมกัน ส่งผลร่วมกันต่อสังคม ความหมาย และ

ความสำคัญของผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด องค์ประกอบของผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด บทบาทของผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด เพื่อการป้องกันยาเสพติดแบบมีส่วนร่วมของสังคม มีความสอดคล้อง สอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.08-1.00 สามารถนำไปใช้ได้ และมีระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, $SD = 0.45$)

2. ด้านทักษะ (Skill) ได้แก่ ทักษะการคิด ได้แก่ คิดอย่างมีเหตุผลและคิดอย่างสร้างสรรค์ คือ ผู้นำสามารถในการคิดโดยใช้ข้อมูล ริเริ่มกระทำสิ่งใหม่ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม แก้ไขปัญหา และการตัดสินใจ คือ ผู้นำสามารถในการคิดพยายามคลายปัญหาจากสภาพจริงที่เกิดขึ้น โดยตัดสินใจพิจารณาทางเลือกที่เหมาะสม ทักษะการวางแผนงาน และบริหารจัดการ อย่างเหมาะสม คือ ผู้นำต้องสามารถจัดลำดับความสำคัญ การจัดการระเบียบวินัย และ ดำเนินการตามความสำคัญ เพื่อทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จด้วยการจัดการกับตัวเอง และพยายาม รักษาความสมดุลของผลลัพธ์กับทรัพยากร ความสามารถในการบริหารเวลา วิธีที่ก่อให้เกิด ประสิทธิภาพมากที่สุด ทักษะการสื่อสาร และสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล คือ ผู้นำต้องมีความสามารถ ในการรับและส่งสาร ติดต่อด้วยวาจา หรือลายลักษณ์อักษร ทักษะการทำงานเป็นทีม คือ ผู้นำการ มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน การฟังพาดภัย หรือประสานพลัง รู้จักคุณค่าของความแตกต่าง สร้างเสริม ส่วนที่แข็งแรงและชดเชยส่วนที่อ่อนแอ ปัญหาจะถูกแก้ไขด้วยความคิดสร้างสรรค์ ทักษะด้านการ ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล คือ ผู้นำสามารถสื่อสารทางเทคโนโลยี ขับเคลื่อนทางดิจิทัล และนวัตกรรม และใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางสารสนเทศได้ ทักษะโน้มน้าวการสร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นมี ส่วนร่วมในงาน คือ ผู้นำต้องมีวิธีการโน้มน้าว และเสริมแรงจูงใจให้ผู้อื่นคล้อยตาม สร้างข้อตกลง ร่วมภายในกลุ่ม ในการปฏิบัติงานได้ มีความสอดคล้อง ($IOC = 1.00$) สามารถนำไปใช้ได้ และมีระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.97$, $SD = 0.08$)

3. คุณลักษณะ (Character) ได้แก่ มีคุณธรรมจริยธรรม คือ ผู้นำต้องมีความ ประพฤติดีงาม ทำในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นผู้ที่มีศีลธรรม หลีกเลียงที่จะใช้อำนาจเพื่อผลประโยชน์ส่วน ตน ประพฤติตนเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นและเพื่อประโยชน์ของส่วนร่วม มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม คือ ผู้นำต้องมีการปฏิบัติอย่างซื่อตรงไม่คดไม่โกงไม่กอบโกยไม่โกงกินไม่เสแสร้ง หา ผลประโยชน์ในทางมิชอบ ปฏิบัติโดยสุจริต ให้การปฏิบัติอย่างเสมอภาค มีความรับผิดชอบ คือ ผู้นำสามารถควบคุมอารมณ์ตนเองให้มั่นคง ทำงานให้สำเร็จ มีระเบียบวินัย คือ ผู้นำต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ ตั้งใจอย่างแน่วแน่ และสามารถบรรลุเป้าหมาย ชัยนอดทน คือ ผู้นำต้องมีความตั้งใจ ยอมรับในปัญหา สิ่งที่ไม่พอใจ ไม่ท้อถอย ละความพยายาม สามารถทำงานให้

บรรลุปเป้าหมาย เข้าใจผู้อื่น คือ ผู้นำต้องเข้าใจ รู้ซึ่งถึงความรู้สึกของผู้อื่น ยอมรับและตระหนักถึงเอกลักษณ์เฉพาะตน แสดงความปรารถนาดีผู้อื่น ปรับตัว-ยืดหยุ่น คือ ผู้นำต้องมีพฤติกรรมกาปรับตัวให้เข้ากับงาน กำหนดเป้าหมายการทำงาน เคารพในความสามารถในบุคคลอื่น มีความยืดหยุ่น เปิดกว้างต่อการเรียนรู้ให้สถานการณ์ การแก้ไขปัญหา การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยการมองไปที่ผลลัพธ์ที่ต้องการ ทศนคติเชิงบวก คือ ผู้นำต้องเชื่อว่าตนเองสามารถเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพได้อย่างต่อเนื่องด้วยความมุ่งมั่นและพยายาม ตอบสนองต่ออุดมการณ์และผลประโยชน์ต่อองค์กรและส่วนร่วม บุคลิกภาพดี คือ คุณลักษณะทางกายภาพ เช่น รูปร่าง ส่วนสูง น้ำหนัก หน้าตา คุณลักษณะทางบุคลิกภาพ เช่น มีความมั่นใจ ความเป็นคนเปิดเผย ร่าเริง มีอุดมการณ์ ความคิดริเริ่ม คุณลักษณะด้านทักษะและความสามารถ เช่น ระดับสติปัญญา ความสามารถเชิงเทคนิคในงานที่รับผิดชอบ คุณลักษณะด้านสังคม เช่น มนุษยสัมพันธ์ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ประพฤติตัวเป็นแบบอย่างสำหรับผู้ตาม เป็นที่ยกย่อง เคารพ นับถือ ศรัทธา ไว้วางใจ และทำให้ผู้ตามเกิดความภาคภูมิใจเมื่อร่วมงาน เรียนรู้และพัฒนาตนเอง อยู่เสมอ คือ ผู้นำจะนึกถึงสิ่งที่ตนเองเคยทำผิดพลาดเป็นบทเรียน และจะพยายามเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาผู้นำยังต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อพัฒนาศักยภาพ ตนเองตลอดเวลา มีความสอดคล้อง (IOC = 1.00) สามารถนำไปใช้ได้ และมีระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.92$, $SD = 0.18$) และผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด มีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.08-1.00 สามารถนำไปใช้ได้ และอยู่ในระดับความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.90$, $S.D. = 0.22$)

ตอนที่ 2 ผลของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ประกอบด้วย

1. หลักการและเหตุผลของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด เป็นหลักสูตรที่ประยุกต์หลักอริยสัจ 4 แนวคิดหลักธรรมในพุทธศาสนา พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร (2562) และอาจารย์ สาโรช บัวศรี (2561) มาใช้ในการเรียนรู้ คือ 1) ทุกข์ (กำหนดปัญหา) 2) สมุทัย (ตั้งสมมติฐาน) 3) นิโรธ (ขั้นตอนทดลองและเก็บข้อมูล) 4) มรรค (วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล)

1) เป็นหลักสูตรรายวิชาเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด โดยมีแนวคิด ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ใช้การเรียนรู้เชิงรุก Active learning ใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning) และใช้โครงการเป็นฐาน (Project based learning)

2) เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

3) เป็นหลักสูตรที่บูรณาการความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด มี 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ (Knowledge) ได้แก่ ความหมายของยาเสพติด ความสำคัญของการป้องกันยาเสพติด การป้องกันยาเสพติด บริบทชุมชน นโยบายของพื้นที่ ชุมชน สังคม ภาคีเครือข่ายทำงานร่วมกัน คิดร่วมกัน เพื่อประโยชน์ร่วมกัน ส่งผลร่วมกันต่อสังคม ความหมาย และความสำคัญของผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด องค์ประกอบของผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด บทบาทของผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด เพื่อการป้องกันยาเสพติดแบบมีส่วนร่วมของสังคม 2) ด้านทักษะ (Skill) ได้แก่ ทักษะการคิด การคิดอย่างมีเหตุผลและคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดแก้ไขปัญหา และการตัดสินใจ ทักษะการวางแผนงาน และบริหารจัดการอย่างเหมาะสม ทักษะการสื่อสาร และสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะใฝ่ใฝ่การสร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในงาน และทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และ 3) ด้านคุณลักษณะ (Character) ได้แก่ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย ขยันอดทน เข้าใจผู้อื่น ปรับตัว-ยืดหยุ่น ทศนคติเชิงบวก บุคลิกภาพดี และเรียนรู้และพัฒนาตนเอง อยู่เสมอ

3. โครงสร้างเนื้อหาและระยะเวลาเรียนของหลักสูตร เนื้อหาของการจัดการเรียนรู้การเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด แบ่งเป็น 4 หน่วยการเรียนรู้ หน่วยละ 4 ชั่วโมง รวมเท่ากับ 16 ชั่วโมง ซึ่งประกอบด้วย

หน่วยที่ 1 แกะรอยปัญหา ยาเสพติด ยาเสพติดเป็นภัยต่อชีวิตตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม การติดยา มีความต้องการยามาก เกิดความกระวนกระวาย เกรี้ยวกราด เพราะต้องการยา หวันกลัวการถูกจับ ถูกลงโทษ สาเหตุแห่งการติดยา อาจมาจากเพื่อนชักชวน

อยากรู้ อยากลอง ถูกบังคับ จากสภาพแวดล้อม สภาพที่ถูกบีบคั้นทางจิตใจหาทางออกไม่ได้จนต้องหันไปพึ่งยาเพื่อหนีจากปัญหาครอบครัว การขาดความอบอุ่น ต้องการหนีปัญหาเหล่านั้นและถูกชักจูงได้ง่าย การป้องกันยาเสพติดต้องมีกำลังใจ ตั้งใจเอาชนะใจตนเอง ความร่วมมือของครอบครัวและชุมชนสังคม การทำงานร่วมกันของภาคีเครือข่าย คิดร่วมกัน เพื่อประโยชน์ร่วมกัน ส่งผลร่วมกันต่อสังคม

หน่วยที่ 2 พิชิตภัยร้าย ได้ด้วยภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดจะช่วยเหลือประชาชน ชุมชน สังคม สร้างภูมิคุ้มกันให้กับประชาชน สังคม ศึกษาเรื่องโทษของยาเสพติด จนเกิดการเกรงกลัวโทษของยาเสพติด คนรอบข้างเข้าใจถึงพิษภัยของยาเสพติด ร่วมถึงการร่วมกันดูแลป้องกันยาเสพติดแบบมีส่วนร่วมของสังคม

หน่วยที่ 3 ร่วมมือ ร่วมใจป้องกันภัยยาเสพติดปฏิบัติการสร้างภาวะผู้นำการวางแผนงาน โครงการ ปฏิบัติการสร้างภาวะผู้นำ

หน่วยที่ 4 ร่วมมือ ร่วมใจให้สังคมพ้นภัยยาเสพติดมีภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดที่ดี ปฏิบัติการสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดที่ดี ผู้วิจัยสังเคราะห์เนื้อหาของหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

4. แนวทางการจัดการเรียนรู้ เป็นหลักสูตรรายวิชาเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก Active learning ใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning) และใช้โครงการเป็นฐาน (Project based learning) ขั้นตอนของการเรียนรู้ของหลักสูตรเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกัน ยาเสพติด คือ 1. ทุกซ์ (กำหนดปัญหา) 2. สมุทัย (ตั้งสมมติฐาน) 3. นิโรธ (ขั้นตอนลองและเก็บข้อมูล) 4. มรรค (วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล) สังเคราะห์เป็น 4 ขั้นตอน 4P ดังนี้ 1) ขั้นรู้เท่าทันปัญหา (Perception) 2) ขั้นสร้างปัญญาให้เพียบพร้อม (Project) 3) ขั้นปฏิบัติกิจกรรมแก้ปัญหาอย่างสรรค์ (Practice) 4) ขั้นสรุปผลสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน (Sustainable Productivity)

5. สื่อการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย วัสดุ คู่มือการปฏิบัติ เอกสารประกอบการสอน ใบงาน Power point อุปกรณ์ เครื่องฉาย คอมพิวเตอร์ เว็บโปรแกรม Google classroom, Canva 4. Zoom Cloud Meetings Application Clip VDO และแบบทดสอบ ใน Google form

ซึ่งมีความหลากหลายและบูรณาการนำด้านเทคโนโลยีใช้ในการจัดการเรียนรู้ วัดและประเมินผล ให้เหมาะสมสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายการเรียนรู้

6. การวัดและประเมินผล การประเมินผลการจัดการเรียนรู้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการวัดประเมินผล 3 ด้านดังนี้

1. ด้านความรู้ (Knowledge) ได้แก่ เนื้อหาที่เกี่ยวข้องยาเสพติด นโยบาย กฎหมายที่เกี่ยวข้องของชุมชน สังคม ซึ่งสาระของความรู้ ประกอบด้วย 1) ความหมาย ประเภท ของยาเสพติด 2) ความสำคัญ ผลกระทบของยาเสพติด 3) ทักษะการดูแลและป้องกันยาเสพติด 4) บริบทชุมชน นโยบาย กฎหมายของพื้นที่ ชุมชน สังคม การทำงานร่วมกันของภาคีเครือข่าย คิดร่วมกัน เพื่อประโยชน์ร่วมกัน ส่งผลร่วมกันต่อสังคม และเนื้อหาเกี่ยวกับภาวะผู้นำ ประกอบด้วย 1) ความหมาย และความสำคัญของผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด 2) องค์ประกอบของผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคม ในการป้องกันยาเสพติด เพื่อการป้องกันยาเสพติดแบบมีส่วนร่วมของสังคมที่มั่นคงและยั่งยืน ซึ่งการประเมินผลได้จากแบบวัดสมรรถนะด้านความรู้ เรื่องยาเสพติด และภาวะผู้นำ

2. ด้านทักษะ (Skill) ได้แก่ ความสามารถหรือความชำนาญการในการ ปฏิบัติงานของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ประกอบด้วย 1) ทักษะการคิด ได้แก่ การคิดอย่างมีเหตุผลและคิดอย่างสร้างสรรค์ ในการ แก้ไขปัญหา และการตัดสินใจ 2) ทักษะการวางแผนงาน และบริหารจัดการอย่างเหมาะสม 3) ทักษะ การสื่อสาร และสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล 4) ทักษะการทำงานเป็นทีม 5) ทักษะด้านการใช้ เทคโนโลยีดิจิทัล 6) ทักษะโน้มน้าวการสร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในงาน การประเมินผล ได้จากแบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน และแบบประเมินความสามารถของตนเองในการทำ กิจกรรม

3. ด้านคุณลักษณะ (Character) ได้แก่ เจตคติ ทศนคติ หรือค่านิยมส่วนบุคคล แรงจูงใจเป็นแรงขับในการทำงานให้ผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคม ในการป้องกันยาเสพติด มีความสามารถในการปฏิบัติงานได้ เพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ และ เป้าหมายที่ตั้งไว้ ประกอบด้วย 1) มีคุณธรรมจริยธรรม 2) มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม 3) มีความ รับผิดชอบ 4) มีระเบียบวินัย 5) ขยันอดทน 6) เข้าใจผู้อื่น 7) ปรับตัว – ยืดหยุ่น 8) ทศนคติเชิงบวก 9) บุคลิกภาพดี 10) เรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ การประเมินผลได้จากแบบประเมิน พฤติกรรม และแบบประเมินคุณลักษณะของตนเองในการทำกิจกรรม

ผลการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดในด้านความเหมาะสมและความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบในหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ผลการประเมินความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดโดยผู้เชี่ยวชาญ มีความสอดคล้อง (IOC = 1.00) สามารถนำไปใช้ได้ และมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.98, SD = 0.05)

ตอนที่ 3 ผลของประสิทธิผลของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลของประสิทธิผลของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตร มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนหลังทดลองใช้หลักสูตรด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะ ผลปรากฏว่าภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดหลังทดลองหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการทดลองใช้หลักสูตร

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด อภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ ตำรา งานวิจัย บทความ เอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้บริหาร และผู้เชี่ยวชาญ สังเคราะห์ข้อมูล พบว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด มีความสอดคล้องกัน การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ความต้องการเป็นกระบวนการที่สำคัญ ขั้นตอนแรกนำไปสู่การกำหนดองค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการบริบทของสังคม Taba (1962) Tyler (1949) และสิทธิพล อัจฉินทร์ (2563) ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านความรู้ ผลวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ด้านความรู้ ประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจ เรื่องยาเสพติด และความรู้ ความเข้าใจเรื่องภาวะผู้นำนักศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาล

ตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเนื้อหา ความรู้ด้านสุขภาพ ร่วมคิดร่วมทำ เรียนรู้ร่วมกัน เกิดประโยชน์ร่วมกัน และเกิดผลต่อสังคม สอดคล้องกับ วิจารย์ พานิช (2560) เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์. (2561). และ นภัทร บุญเทียม. (2562).

2) ด้านทักษะ คือ ผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกัน ยาเสพติด ควรมีความสามารถ พฤติกรรมหรือความชำนาญการในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย ทักษะการคิด อย่างมีเหตุผลและคิดอย่างสร้างสรรค์ คือ ผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจสามารถในการคิดโดยใช้ข้อมูล ริเริ่ม กระทำสิ่งใหม่ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม แก้ไขปัญหา และการตัดสินใจ สามารถในการคิดพยายามคลายปัญหาจากสภาพจริงที่เกิดขึ้น โดยตัดสินใจพิจารณาทางเลือกที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์. (2561). และ จิรภัค สุวรรณเจริญ มารุต พัฒนาผล ดนุลดา จามจรี. (2565). ผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจต้องสามารถใช้เหตุผลคิดวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ อย่างมีระบบ แก้ไขปัญหา และการตัดสินใจ เลือกแนวทางที่ดีที่สุดในการปฏิบัติอย่างสร้างสรรค์ ผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจควรมีทักษะการวางแผนงาน และบริหารจัดการอย่างเหมาะสม สามารถจัดลำดับความสำคัญ การจัดการระเบียบวินัย และดำเนินการตามความสำคัญ เพื่อทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จด้วยการจัดการกับตัวเอง และพยายามรักษาความสมดุลของผลลัพธ์กับทรัพยากร ความสามารถในการบริหารเวลา วิธีที่ก่อให้เกิดประสิทธิผลมากที่สุด สอดคล้องกับ Covey (2002) ด้านทักษะการสื่อสาร และสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ผู้นำนักศึกษา พยาบาลตำรวจต้องมีความสามารถในการรับและส่งสาร ติดต่อด้วยวาจา หรือลายลักษณ์อักษร ให้คุณค่า ความสัมพันธ์ระหว่างตนกับบุคคลอื่น ผูกพัน ร่วมมือกันไปสูเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์. (2561). นภัทร บุญเทียม. (2562). และ จิรภัค สุวรรณเจริญ มารุต พัฒนาผล ดนุลดา จามจรี. (2565) ที่พบว่าผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจต้องมีความสามารถในการสื่อสาร โดยใช้ทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษาได้เป็นอย่างดี เนื้อหาชัดเจน ง่าย เหมาะสมกับบุคคล เป้าหมาย ให้คุณค่าความสัมพันธ์ระหว่างตนกับบุคคลอื่น ผูกพันร่วมมือเป็นน้ำหนึ่งใจ เดียวกันไปสูเป้าหมาย ด้านทักษะการทำงานเป็นทีม ผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจต้องมี ปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน การฟังพาดอาศัย หรือประสานพลัง รู้จักคุณค่าของความแตกต่าง สร้างเสริม ส่วนที่แข็งแกร่งและชดเชยส่วนที่อ่อนแอ ปัญหาจะถูกแก้ไขด้วยความคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็น ทีม การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ การสื่อสารข้อมูลและการสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในระดับ ต่าง ๆ ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่เป็นความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต ซึ่งสอดคล้องกับ Covey (2002), คมกริช นันทะโรจพงษ์ ประสพชัย พสุนนท์ ธีระวัฒน์ จันทิก. (2560). และ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์. (2561). ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจสามารถสื่อสารทาง

เทคโนโลยี ขับเคลื่อนทางดิจิทัล และนวัตกรรม และใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางสารสนเทศ ได้ ความสามารถของผู้นำในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลและนวัตกรรมที่ประสบความสำเร็จ และได้รับประโยชน์จากความก้าวหน้าทางสารสนเทศและการสื่อสารทางเทคโนโลยี โดยทักษะสำคัญของผู้นำแห่งการเปลี่ยนผ่านยุคดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับ Algebra University College, (2017) และ มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 รวมทั้งทักษะใ้มน้ำวการสร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในงาน ผู้นำนักศึกษายาบาลตำรวจต้องมีวิธีการใ้มน้ำว และเสริมแรงจูงใจให้ผู้อื่นคล้อยตาม สร้างข้อตกลงร่วมภายในกลุ่ม ในการปฏิบัติงานได้ สอดคล้องกับ คมกริช นันทะโรจพงษ์ ประสพชัย พสุนนท์ ธีระวัฒน์ จันทิก. (2560) และ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์. (2561) 3) ด้านคุณลักษณะ คือ เจตคติ ทศนคติ หรือค่านิยมส่วนบุคคล แรงจูงใจเป็นแรงขับในการทำงาน ความสามารถในการปฏิบัติงานได้ เพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ตั้งไว้ ประกอบด้วย มีคุณธรรมจริยธรรม ผู้นำนักศึกษายาบาลตำรวจต้องมีความประพฤติดีงาม ทำในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นผู้ที่มีศีลธรรม หลีกเลี้ยงที่จะใช้อำนาจเพื่อผลประโยชน์ส่วนตน ประพฤติตนเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นและเพื่อประโยชน์ของส่วนร่วม ผู้นำนักศึกษายาบาลตำรวจต้องมีศีลความประพฤติดีงามรู้จักรักษาประพฤตินให้ เป็นแบบอย่างและเป็นทีเคารพนับถือ เป็นแบบอย่างที่ดีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคน ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม และยึดมาตรฐานวิชาชีพของตนเอง หากผู้นำขาดคุณธรรมจริยธรรม ย่อมไม่สามารถนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จได้สอดคล้องกับ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์. (2561) และ เมธี นาอุดม ไชยา ภาวะบุตร วิจิตรา วงศ์อนุสิทธิ์. (2564) ควรมีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม ผู้นำนักศึกษายาบาลตำรวจต้องมีการปฏิบัติอย่างซื่อตรงไม่คดไม่โกงไม่กอบโกยไม่โกงกินไม่เสแสร้ง หากผลประโยชน์ในทางมิชอบ ปฏิบัติโดยสุจริต ให้การปฏิบัติอย่างเสมอภาค ความ เป็นผู้นำจำเป็นต้องมีลักษณะเสมอต้นเสมอปลาย รักษาคำพูด รักษาสัญญา ซื่อตรงไม่คดไม่โกง ซื่อตรงต่อหน้าที่ สอดคล้องกับ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์. (2561) มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561. และ เมธี นาอุดม ไชยา ภาวะบุตร วิจิตรา วงศ์อนุสิทธิ์. (2564) ผู้นำนักศึกษายาบาลตำรวจมีความรับผิดชอบ สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองให้มั่นคง ทำงานให้สำเร็จ ผู้นำกล้าตัดสินใจและกล้ายอมรับผล ไม่โยนความผิดให้ผู้อื่น แสดงตัวรับผิดชอบผลที่เกิดขึ้นต่อตนเองและสังคม สอดคล้องกับ คมกริช นันทะโรจพงษ์ ประสพชัย พสุนนท์ ธีระวัฒน์ จันทิก. (2560). วิจารย์พานิช (2560) และ จิรภัค สุวรรณเจริญ มารุต พัฒผล ดนุลดา จามจรี. (2565) ผู้นำนักศึกษายาบาลตำรวจควรมีระเบียบวินัย ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ ตั้งใจอย่างแน่วแน่ และสามารถบรรลุเป้าหมาย เป็นผู้ประพฤติมิให้ผิดพลาดจากศีลธรรมกฎหมายระเบียบ วินัยขนบประเพณีอันดีงามของบ้านเมืองถือประโยชน์สุขความดีงามของรัฐ สอดคล้องกับ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์. (2561)

ขยันอดทน ผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจต้องมีความตั้งใจ ยอมรับในปัญหา สิ่งที่ตนไม่พอใจ ไม่ทอดทิ้ง ความสะดวกสบาย สามารถทำงานให้บรรลุเป้าหมาย มีความมุ่งมั่นในการทำงานให้เกิดความสำเร็จ โดยยึดคำที่ว่าความพยายาม อยู่ที่ไหนความสำเร็จอยู่ที่นั่น สอดคล้องกับ เมธี นาอุดม ไชยา ภวระบุตร วิจิตรา วงศ์อนุสิทธิ์. (2564) ผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจต้องมีความเข้าใจผู้อื่น ซึ่งถึงความรู้สึกของผู้อื่น ยอมรับและตระหนักถึงเอกลักษณ์เฉพาะตน แสดงความปรารถนาดีต่อผู้อื่น การเข้าใจผู้อื่น เข้าใจถึงความแตกต่างของบุคคลทั้งในด้านปัญหาและความต้องการด้านสุขภาพ ความรู้ ความสามารถ และศักยภาพของบุคคล มีการเอาใจเขามาใส่ใจเรา จะสามารถวิเคราะห์ความสามารถและความต้องการของบุคคลได้ สอดคล้องกับ Covey (2002) มีการปรับตัว - ยืดหยุ่น ต้องมีพฤติกรรมปรับตัวให้เข้ากับงาน กำหนดเป้าหมายการทำงาน เคารพในความสามารถในบุคคลอื่น มีความยืดหยุ่น เปิดกว้างต่อการเรียนรู้ให้สถานการณ์ การแก้ไขปัญหา การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยการมองไปที่ผลลัพธ์ที่ต้องการ คุณลักษณะของผู้นำต้องปรับตัวตามสถานการณ์ ตามการเปลี่ยนแปลง ความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านความรู้ ทักษะ เทคนิคต่าง ๆ สอดคล้องกับ จิรภัก สุวรรณเจริญ มารุต พัฒผล ดนุลดา จามจรี. (2565) ที่กล่าวว่าทัศนคติเชิงบวก คือ ผู้นำต้องเชื่อว่าตนเองสามารถเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพได้อย่างต่อเนื่องด้วยความมุ่งมั่นและพยายาม ตอบสนองต่ออุดมการณ์และผลประโยชน์ต่อองค์กรและส่วนร่วม สอดคล้องกับ คมกริช นันทะโรจพงษ์ ประสพชัย พสุนนท์ ธีระวัฒน์ จันทิก. (2560). บุคลิกภาพที่ดี คือ คุณลักษณะทางกายภาพ เช่น รูปร่าง ส่วนสูง น้ำหนัก หน้าตา คุณลักษณะทางบุคลิกภาพ เช่น ความเป็นคนเปิดเผย ร่าเริง มีอุดมการณ์ ความคิดริเริ่ม คุณลักษณะด้านทักษะและความสามารถ เช่น ระดับสติปัญญา ความสามารถเชิงเทคนิคในงานที่รับผิดชอบ คุณลักษณะด้านสังคม เช่น มนุษย์สัมพันธ์ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ผู้นำประพฤติตัวเป็นแบบอย่างสำหรับผู้ตาม เป็นที่ยกย่อง เคารพนับถือ ศรัทธา ไว้วางใจ และทำให้ผู้ตามเกิดความภาคภูมิใจเมื่อร่วมงาน สอดคล้องกับ คมกริช นันทะโรจพงษ์ ประสพชัย พสุนนท์ ธีระวัฒน์ จันทิก. (2560). และ นภัทร บุญเทียม. (2562) ผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจควรมีคุณลักษณะส่วนบุคคลเหมาะสมกับการเป็นผู้นำทางสุขภาพ เป็นลักษณะเฉพาะที่แสดงออกถึงการมีภาวะผู้นำทางสุขภาพ มีอิทธิพลต่อผู้รับบริการ ให้มีความรู้สึกสบายใจรู้สึกอุ่นใจ รู้สึกวางใจ รู้สึกนับถือ รู้สึกศรัทธา และผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจเรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ นึกถึงสิ่งที่ตนเองเคยทำผิดพลาดเป็นบทเรียน และจะพยายามเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อพัฒนา ต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อพัฒนาศักยภาพตนเองตลอดเวลา สอดคล้องกับ วิจารย์ พานิช (2560) และ มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

2. ผลของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาล ตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น มีกระบวนการอย่างเป็นระบบ ตามขั้นตอนของกระบวนการวิจัยและพัฒนา มีแนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เป็นสากล และศึกษาความต้องการในการพัฒนาภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด จากตำรา งานวิจัย บทความ เอกสารที่เกี่ยวข้อง และจากผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม ประกอบด้วย หลักการและเหตุผลของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างเนื้อหาและระยะเวลาเรียนของหลักสูตร แนวทางการจัดการเรียนรู้ สื่อการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้จริง สอดคล้องกับ Peter Oliva (2009) Saylor & Alexander (1974) Taba (1962) Tyler (1949) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 (2562) ศาสตราจารย์ ดร. สาโรช บัวศรี (2561) ไพฑูรย์ สีนลรัตน์ (2561) วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554) และมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ดังนี้

1) หลักการและเหตุผลของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด เป็นหลักสูตรที่ประยุกต์หลัก อริยสัจ 4 แนวคิดหลักธรรมในพุทธศาสนา พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร และอาจารย์ สาโรช บัวศรี มาใช้ในการเรียนรู้ คือ 1) ทุภี (กำหนดปัญหา) 2) สมุทัย (ตั้งสมมติฐาน) 3) นิโรธ (ขั้นตอนลงและเก็บข้อมูล) 4) มรรค (วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล) เป็นหลักสูตรรายวิชาเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก Active learning ใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning) และใช้โครงงานเป็นฐาน (Project based learning) ปรับการเรียนรู้ที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์การเรียนรู้เชื่อมโยงกับตลาดแรงงาน และสังคม (การศึกษาไทย, 2561) มุ่งเน้นการพัฒนาภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด และบูรณาการความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด มี 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ (Knowledge) ได้แก่ ความหมายของยาเสพติด ความสำคัญของการป้องกันยาเสพติด การป้องกันยาเสพติด บริบทชุมชน นโยบายของพื้นที่ ชุมชน สังคม ภาคีเครือข่ายทำงานร่วมกัน คิดร่วมกัน เพื่อประโยชน์ร่วมกัน ส่งผลร่วมกันต่อสังคม ความหมาย และความสำคัญของผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด องค์ประกอบของผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจ

แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด บทบาทของผู้ผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด เพื่อการป้องกันยาเสพติดแบบมีส่วนร่วมของสังคม

2) ด้านทักษะ (Skill) ได้แก่ ทักษะการคิด การคิดอย่างมีเหตุผลและคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดแก้ไขปัญหา และการตัดสินใจ ทักษะการวางแผนงาน และบริหารจัดการอย่างเหมาะสม ทักษะการสื่อสาร และสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะใฝ่มน้ำวการสร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในงาน และทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และ 3) ด้านคุณลักษณะ (Character) ได้แก่ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย ขยันอดทน เข้าใจผู้อื่น ปรับตัว-ยืดหยุ่น ทศนคติเชิงบวก บุคลิกภาพดี และเรียนรู้และพัฒนาตนเอง อยู่เสมอ

3) โครงสร้างเนื้อหาและระยะเวลาเรียนของหลักสูตร เนื้อหาของการจัดการเรียนรู้การเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด แบ่งเป็น 4 หน่วยการเรียนรู้ หน่วยละ 4 ชั่วโมง รวมเท่ากับ 16 ชั่วโมง ซึ่งประกอบด้วย หน่วยที่ 1 แกะรอยปัญหา ยาเสพติด ยาเสพติดเป็นภัยต่อชีวิตตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม การติดยา มีความต้องการยามาก เกิดความกระวนกระวาย เกรี้ยวกราดเพราะต้องการยา หวั่นกลัวการถูกจับ ถูกลงโทษ สาเหตุแห่งการติดยา อาจมาจากเพื่อนชักชวน อยากรู้ อยากลอง ถูกบังคับ จากสภาพแวดล้อม สภาพที่ถูกบีบบังคับทางจิตใจหาทางออกไม่ได้จนต้องหันไปพึ่งยาเพื่อหนีจากปัญหา ครอบครัว การขาดความอบอุ่น ต้องการหนีปัญหาเหล่านั้นและถูกชักจูงได้ง่าย การป้องกันยาเสพติด ต้องมีกำลังใจ ตั้งใจเอาชนะใจตนเอง ความร่วมมือของครอบครัวและชุมชนสังคม การทำงานร่วมกันของภาคีเครือข่าย คิดร่วมกัน เพื่อประโยชน์ร่วมกัน ส่งผลร่วมกันต่อสังคม หน่วยที่ 2 พิษภัยร้าย ได้ด้วยภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดจะช่วยเหลือประชาชน ชุมชนสังคม สร้างภูมิคุ้มกันให้กับประชาชน สังคม ศึกษาเรื่องโทษของยาเสพติด จนเกิดการเกรงกลัวโทษของยาเสพติด คนรอบข้างเข้าใจถึงพิษภัยของยาเสพติด รวมถึงการร่วมกันดูแลป้องกันยาเสพติดแบบมีส่วนร่วมของสังคม หน่วยที่ 3 ร่วมมือ ร่วมใจป้องกันภัยยาเสพติดปฏิบัติการสร้างภาวะผู้นำการวางแผนงาน โครงการ ปฏิบัติการสร้างภาวะผู้นำ หน่วยที่ 4 ร่วมมือ ร่วมใจให้สังคมพ้นภัยยาเสพติดมีภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดที่ดี ปฏิบัติการสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดที่ดี ผู้วิจัยสังเคราะห์เนื้อหาของหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

4) แนวทางการจัดการเรียนรู้ เป็นหลักสูตรรายวิชาเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก Active learning ใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning) และใช้โครงงานเป็นฐาน (Project based learning) ขั้นตอนของการเรียนรู้ของหลักสูตรเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกัน ยาเสพติด คือ ทุกซ์ (กำหนดปัญหา) สมุทัย (ตั้งสมมติฐาน) นิโรธ (ขั้นทดลองและเก็บข้อมูล) มรรค (วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล) สังเคราะห์ เป็น 4 ขั้นตอน 4P ดังนี้ 1) ขั้นรู้เท่าทันปัญหา (Perception) 2) ขั้นสร้างปัญญาให้เพียบพร้อม (Project) 3) ขั้นปฏิบัติกิจกรรมแก้ปัญหาอย่างสรรค์ (Practice) 4) ขั้นสรุปผลสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน (Sustainable Productivity) เป็นการเรียนรู้ที่หลายหลาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์การเรียนรู้เชื่อมโยงกับตลาดแรงงาน และสังคม (การศึกษาไทย, 2561)

5) สื่อการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย วัสดุ คู่มือการปฏิบัติ เอกสารประกอบการสอน ใบงาน Power point อุปกรณ์ เครื่องฉาย คอมพิวเตอร์ เว็บโปรแกรม Google classroom Zoom Cloud Meetings Application Clip VDO และแบบทดสอบ ใน Google form ซึ่งมีความหลากหลายเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาไทย ประเทศไทยในอนาคต Future Thailand มิติที่ 3 ที่กล่าวว่า จุดมุ่งหมายการเรียนรู้เป็นการใช้เทคโนโลยีการศึกษาเข้ามาช่วยในการเรียนรู้ ซึ่งปัจจัยทางด้านเทคโนโลยีการศึกษามีอิทธิพลสูงที่จะทำให้ภาพอนาคตเปลี่ยนแปลง (การศึกษาไทย, 2561)

6) การวัดและประเมินผล การประเมินผลการจัดการเรียนรู้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการวัดประเมินผล 3 ด้าน ดังนี้ ด้านความรู้ (Knowledge) คือ เนื้อหาที่เกี่ยวข้อง ยาเสพติด นโยบาย กฎหมายที่เกี่ยวข้องของชุมชน สังคม ซึ่งสาระของความรู้ ประกอบด้วย 1) ความหมาย ประเภทของยาเสพติด 2) ความสำคัญ ผลกระทบของยาเสพติด 3) ทักษะการดูแล และป้องกันยาเสพติด 4) บริบทชุมชน นโยบาย กฎหมายของพื้นที่ ชุมชน สังคม การทำงานร่วมกันของภาคีเครือข่าย คิดร่วมกัน เพื่อประโยชน์ร่วมกัน ส่งผลร่วมกันต่อสังคม และเนื้อหาเกี่ยวกับภาวะผู้นำ ประกอบด้วย 1) ความหมาย และความสำคัญของผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด 2) องค์ประกอบของผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด เพื่อการป้องกันยาเสพติดแบบมีส่วนร่วมของสังคมที่มั่นคงและยั่งยืน ซึ่งการประเมินผลได้จากแบบวัดสมรรถนะด้านความรู้ เรื่อง ยาเสพติด และภาวะผู้นำ ด้านทักษะ คือ ความสามารถหรือความชำนาญการในการปฏิบัติงาน

ของภาวะผู้นำนักศึกษายาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ประกอบด้วย 1) ทักษะการคิด การคิดอย่างมีเหตุผลและคิดอย่างสร้างสรรค์ การแก้ไขปัญหา และการตัดสินใจ 2) ทักษะการวางแผนงาน และบริหารจัดการอย่างเหมาะสม 3) ทักษะการสื่อสาร และสัมพันธภาพระหว่างบุคคล 4) ทักษะการทำงานเป็นทีม 5) ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 6) ทักษะโน้มน้าวการสร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในงาน การประเมินผลได้จากแบบสังเกต พฤติกรรมการทำกิจกรรม และแบบประเมินความสามารถของตนเองในการทำกิจกรรม ด้านคุณลักษณะ คือ เจตคติ ทศนคติ หรือค่านิยมส่วนบุคคล แรงจูงใจเป็นแรงขับในการทำงานให้ ผู้นำนักศึกษายาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด มีความสามารถในการปฏิบัติงานได้ เพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ตั้งไว้ ประกอบด้วย 1) มีคุณธรรม จริยธรรม 2) มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม 3) มีความรับผิดชอบ 4) มีระเบียบวินัย 5) ขยันอดทน 6) เข้าใจผู้อื่น 7) ปรับตัว - ยืดหยุ่น 8) ทศนคติเชิงบวก 9) บุคลิกภาพดี 10) เรียนรู้และพัฒนาตนเอง อยู่เสมอ การประเมินผลได้จากแบบประเมินพฤติกรรม และแบบประเมินคุณลักษณะของตนเอง ในการทำกิจกรรม สอดคล้องกับแนวทางการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของมาตรฐาน การศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 กล่าวว่า การประเมินความก้าวหน้าให้มีประสิทธิภาพ เน้นการ ประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้มากกว่าการประเมิน เพื่อตัดสินผลหรือการแข่งขันหรือเปรียบเทียบกับผู้อื่น ส่งเสริมการประเมินที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ของผู้เรียน (มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561, 2561)

ประสิทธิภาพของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษายาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ในด้านความเหมาะสมและความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบในหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า หลักสูตรโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.98$, $SD = 0.05$) และผลการประเมินความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษายาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดโดยผู้เชี่ยวชาญ เท่ากับ 1.00 สอดคล้องกับ มารุต พัฒผล (2561) กล่าวว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่สำคัญว่าจะต้องมีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานต่างๆ ที่จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาหลักสูตร จากนั้นกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรเพื่อนำไปสู่การทดลองใช้หลักสูตร รวมทั้งจะต้องการประเมินและติดตามผลหลักสูตร เพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตรที่ได้พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม โดยอาศัยวิธีการประเมินตามแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ของการประเมิน พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้หลักสูตรที่สมบูรณ์ขึ้นก่อนมีการนำหลักสูตรไปใช้

3. ผลของประสิทธิผลของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ผลของประสิทธิผลของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตร มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนหลังทดลองใช้หลักสูตรกับเกณฑ์ ผลปรากฏว่าภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด หลังทดลองหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อาทิตยา โปณะทอง ชัยณรงค์ สุวรรณสาร และ กาญจนา ภัทรา วิวัฒน์. (2562). เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับ นักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา พบว่า ภายหลังจากได้รับการฝึกอบรมความรู้ พฤติกรรมในการเป็นผู้นำ หลังการทดลองหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการอบรมทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการ การจัดกิจกรรม การพัฒนาที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม โดยมีกระบวนการพัฒนา มีการประเมินการออกแบบแผนการวิจัย เพื่อให้เกิดทั้งความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดี มีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน การฝึกอบรม สามารถพัฒนา ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะของผู้เข้าอบรมได้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดควรนำไปปรับใช้กับสถาบันการศึกษาทางการพยาบาลของสี่เหล่า และสถาบันการพยาบาลอื่น ๆ ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

2. หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดควรนำไปขยายผลในสถาบันการศึกษามหาวิทยาลัยอื่น ๆ เป็นการเผยแพร่ เพื่อให้นักศึกษาในสถาบันการศึกษามหาวิทยาลัยมีภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดที่สอดคล้องกับปัญหาสุขภาพจิตในสังคมปัจจุบัน

3. หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดควรนำไปปรับใช้กับผู้ที่สนใจ เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด แบบยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ด้านผู้สอนควรศึกษาหลักสูตรเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดให้มีความรู้ และมีความเชี่ยวชาญ คำนึงถึงบทบาทของผู้สอน ในการเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นผู้ฝึก (Coach) และเป็นพี่เลี้ยง (Mentor) ให้คำปรึกษาและแนะนำ ช่วยเหลือ ให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจ และสามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ด้านผู้เรียน ผู้เรียนควรได้เรียนรู้ตามความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อเพิ่มภาวะผู้นำให้กับผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมมากขึ้น

3. ด้านสิ่งแวดล้อมของการเรียนรู้ ควรมีการจัดการภายใต้บริบทของการส่งเสริมกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศแห่งความสุขในการเรียนรู้ ร่วมกัน กล่าวคิด กล่าวทำ และกล่าวแสดงความคิดเห็น ยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการประเมินภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด และติดตามอย่างต่อเนื่องตามสมรรถนะชั้นปีหลังจบหลักสูตรฝึกอบรมให้มีความคงอยู่ อย่างยั่งยืน

2. ควรมีการศึกษาอนาคตภาพของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดในอนาคต เพื่อพัฒนาต่อยอดภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ให้สอดคล้องกับสภาวการณ์ในอนาคตต่อไป

บรรณานุกรม

- Avolio, B. J., & Howell, J. M. (1992). *The impact of leader behavior and leader follower personality match on satisfaction and unit performance*. NY: McGraw-Hill.
- Bass, B. M. (1990). *Bass & Stogdill's handbook of leadership theory, research, and managerial applications*. (3rd ed.). NY: The Free Press.
- Bass, B. M. & Avolio, B. J. (1990). *Transformational leadership development*. CA: Consulting Psychologists Press.
- Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1994). *Improving organizational effectiveness: Through transformational leadership*. NY: Sage.
- Blanchard, P. N., & Thacker, J. W., (2007). *Effective training: Systems, strategies and practices (3rd ed.)*. Upper Saddle River, NJ: Pearson Prentice-Hall.
- Bloom, B. S. (1984). *Taxonomy of educational objectives: Book 1 cognitive domain*. NY: Longman.
- Brown, W., & May, D. (2012). Organizational change and development: The efficacy of transformational leadership training. *Journal of Management Development*, 31(6), 520-536.
- Burns, J. M. (2003). *Transforming leadership*. NY: Harper & Row.
- Cartwright, R. (2003). *Implementing a training and development strategy*. NY: John Wiley & Sons.
- Covey, S. (2002). *Servant-leadership and community leadership in the twenty-first century*. NY: J. Wiley & Sons.
- Covey, S. R. (1989). *The 7 habits of highly effective people*. NY: Simon & Schuster Sound Ideas.
- Cronbach, L. (1990). *Essentials of Psychological Testing*. (5th ed). NY: Harper Collins Publishers, Inc.

- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Psychological Testing*. (3th ed). NY: Harper & Row.
- Daft, R. L. (2005). *The Leadership Experience*. (3rd ed). Mason, OH: Thomson South Western.
- DuBrin, A. J. (2001). *Leadership research findings, practice and skills*. (3rd ed). Boston: Houghton Mifflin.
- Fiedler, F. E. (1967). *A theory of leadership effectiveness*. NY: McGraw-Hill
- Goldstein, I. L. (1993). *Training in organization: Needs assessment, development and evaluation*. (3rd ed). CA: Brooks Cole.
- Good, C. V. (1973). *Dictionary of Education*. (3rd ed). NY: McGraw-Hill Book Company.
- Goodyear, T. (2016). *Competency-Based Education and Assessment: The Excelsior Experience*. NY: Excelsior College.
- Harris, A. (2009). Creative leadership: Developing future leaders. *Management in education*, 23(1), 9-11.
- Hass, G. (1983). *Curriculum planning: A new approach*. (4th ed). Boston: Allyn and Bacon.
- Hesselbein, F., & Goldsmith, M. (2006). *The leader of the future 2: Visions, strategies, and practices for the new era* (Vol. 84). NY: John Wiley & Sons.
- Kirkpatrick, D. L. (1988). *Evaluating training programs: The four levels* (2nd ed.). SF: Berrett-Koehler.
- McClelland, D. C. (1973). Testing for competence rather than for intelligence. *American Psychologist*, 28(1), 1-14.
- McClelland, F. E. (1999). *Business Psychology and Organization Behavior*. East Sussex: Psychology Press.
- McGill, L. & Brockbank, A. (2004). *The Action Learning Handbook*. Landon: Routledge
- Nadler, L., & Nadler, Z. (1994). *Designing training programs: The critical events model*.

(2nd ed). Houston, TX: Gulf.

Oliva, P. F. (1992). *Developing the Curriculum*. (3rd ed). United State: Harper Collins.

Oliva, P. F. (2009). *Developing the curriculum*. (7th ed). Boston: Allyn and Bacon.

Ornstein, A. C., & Hunkins, F. P. (1988). *Curriculum Foundation, Principle and Issues*. NJ: Prentice Hall

Ornstein, A., & Hunkins, F. (2013). *Curriculum evaluation*. In *Curriculum: Foundations, principles and issues*. (6th ed). Boston: Pearson.

Posner. G. J. (2004). *Analyzing the curriculum*. (3rd ed). Boston: McGraw-Hill

Sayor, J. G., Alexander, W. M., & Lawis, A. J. (1981). *Curriculum planning for better teaching and learning*. Osaka, Japan: Hot-Saunders.

Scriven, M. (1967). *1991 Evaluation thesaurus*. (4th ed) Newbury Park, CA: Sage.

Spencer, L. M. & Spencer, S. M. (1993). *Competence at work: Models for superior performance*. NY: Wiley.

Stogdill, R. M. (1974). *Handbook of Leadership: A Survey of Theory and Research*. NY: The Free Press.

Stufflebeam, D. L. (2004). The 21st century CIPP model. In Alkin, M. C. (Ed). *Evaluation roots: Tracing theorists' views and influences*. London: SAGE.

Stufflebeam, D. L. (1983). *Evaluation model: viewpoints on educational and human services evaluation*. Boston: Kluwer-Nilhoff.

Taba, H. (1962). *Curriculum Development: Theory and Practice*. NY: Harcourt, Brace & World.

Tyler, R. W. (1949). *Basic principles of curriculum and instruction*. Chicago: The university of Chicago press.

Tyler, R. W. (1968). *Basic principles of curriculum and instruction*. Chicago: The university of Chicago press.

United Nations Office on Drugs and Crime. (2560). *World drug report 2016*. Retrieved
From: [https://www.unodc.org/doc/wdr2016/WORLD_DRUG_REPOR
T_2016_web.pdf](https://www.unodc.org/doc/wdr2016/WORLD_DRUG_REPOR
T_2016_web.pdf).

Wolman, B. B. (1973). *Dictionary of Behavioral Science*. NY: McMilland.

Yukl, G. (2006). *Leadership in organizations*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall

กนกกร ปราชญ์นคร. (2550). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะข้าราชการประจำ
ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เอาชนะยาเสพติดจังหวัด*. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

กรองทิพย์ นาควิเชตร และคณะ. (2557). รูปแบบพัฒนาภาวะผู้นำสำหรับผู้นำนักศึกษา
มหาวิทยาลัยเอกชน. *วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย*
(สสอท.), 20(2), 37-45.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542*. กรุงเทพฯ:
บริษัทสยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับที่ 2) และ
ที่แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545*. กรุงเทพฯ: บริษัทสยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *กฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และการประกันคุณภาพ
การศึกษา พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: บริษัทสยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2553 (ฉบับที่ 3)*.
กรุงเทพฯ: บริษัทสยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด.

กานตธีรา ปัจจะทองคำ. (2557). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำสำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาตอนปลาย*. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพ
สตรี, ลพบุรี.

กิตติ วงศ์สาสวด และ ปรีชา ดิลกภูมิลิทธิ. (2559). การพัฒนารูปแบบการป้องกันการแพร่ระบาดของ
ของยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนในเขตพื้นที่เทศบาล อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา.
วารสารชุมชนวิจัย, 1(10), 116-124.

กิตติชัย สุธาสิโนบล. (2559). การเรียนรู้อย่างมีชีวิตชีวา. *สารานุกรมศึกษาศาสตร์*, 1(51), 97-102.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์. (2561). *สุดยอดภาวะผู้นำ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: บริษัท ชัคเซส พับลิชชิ่ง จำกัด.

คมกริช นันทะโรจพงษ์, ประสพชัย พสุนนท์, ธิระวัฒน์ จันทิก. (2560). องค์ประกอบของคุณลักษณะการมีภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนา นักศึกษาบริหารธุรกิจในยุคประเทศไทย 4.0. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา*, 9(2), 178-202.

โครงการสารานุกรมศึกษาศาสตร์. (2561). *สารานุกรมศึกษาศาสตร์ ฉบับรวมเล่มเฉพาะเรื่อง อันดับที่ 9 สาขาปรัชญาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เพิ่มทรัพย์การพิมพ์.

หมอลินะห์ หะยีเซ็ง. (2560). *แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดนราธิวาส*. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.

จำเนียร จวงตระกูล. (2554). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์: ทฤษฎีและการปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์กฎหมายธุรกิจอินเตอร์.

จิรภัค สุวรรณเจริญ, มารุต พัฒนาผล, ดนุลดดา จามจุรี. (2565). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 7(6), 334-350.

จิราพร แจ่มปัญญา. (2557). *การพัฒนาหลักสูตรเรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวทางแห่งอริยมรรคของผู้บริหารการสาธารณสุขระดับต้น สังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด*. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาดุขฎิบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

ช่วย นาคบรรพ์. (2558). *การพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้างานสำหรับองค์กรธุรกิจอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์*. (ปริญญาานิพนธ์ปรัชญาดุขฎิบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ชวลิต ชูกำแพง. (2561). *การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรแนวคิดและกระบวนการ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. (2561). *ภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารองค์กร: แนวคิด ทฤษฎีและการนศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ปัญญาชน

ชุตินา พรหมผุย, พิเศษฐ์ พรหมผุย. (2562). *คุณลักษณะภาวะผู้นำแบบประสานพลังของนักศึกษา*

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัย
นครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา, 13(3), 88-101.

ชูชัย สมितिไกร. (2558). การฝึกอบรมบุคลากรในองค์กร. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณัฐสุนนท์ ทวีสิน และ อานนท์ ทวีสิน. (2560). แนวทางการป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนใน
จังหวัดฉะเชิงเทรา. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, 8(1), 151- 158.

ดิษภัทร บวรชัย. (2555). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติดสำหรับ
นักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาคุษฎี
บัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

เดชชัย สินเจริญ. (2556). การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง
สำหรับผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาคุษฎี
บัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนินทร์, ฉะเชิงเทรา.

ทิตนา แวมมณี. (2562). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี
ประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เทือน ทองแก้ว. (2550). ภาวะผู้นำ: สมรรถนะหลักของผู้บริหารในยุคปฏิรูป. สืบค้นจาก
http://www.qa.kmitnb.ac.th/qa_news/2546/QANEWS40_25460116.pdf

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2552). การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS (พิมพ์ครั้งที่ 10).
กรุงเทพฯ: บิสซิเนสอาร์แอนดีดี.

ธำรง บัวศรี. (2542). ทฤษฎีหลักสูตร (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: คุรุสภา.

นภดล บุญญา, สำเนา หมิ่นแจ่ม, เกตุมณี มากมี, สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2562). การพัฒนาภาวะผู้นำ
ในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้นำนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. วารสารวิชาการศรีปทุมชลบุรี,
16(2), 163-174.

นภัทร บุญเทียม. (2562). การพัฒนาภาวะผู้นำทางสุขภาพของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตร
บัณฑิต ชั้นปีที่ 3 รุ่น 46 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์. วารสารวิชาการ
มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น, 16(2), 101-111.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น

บุญเรียง ขจรศิลป์. (2553). วิธีวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: หจก.พี.เอ็น. การพิมพ์.

- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2556). *การพัฒนาการคิด ฉบับปรับปรุงใหม่* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเวศ วะสี. (2543). *ผู้นำ* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- พระชัยวัฒน์ ธรรมวาทะ. (2552). *99 ธรรมวาตะ-ข้อคิด*. กรุงเทพฯ: เลียงเสียงการพิมพ์.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2540). *ศึกษาวิเคราะห์คุณธรรม จริยธรรม สำหรับผู้บริหารในสถานการศึกษา*. สืบค้นจาก <http://englishformbunsorn.blogspot.com/2012/10/blog-post.html>
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2548). *แก่นแท้ของพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2540). *ธรรมนุญชีวิต*. กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2542). *ผู้นำ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522. มาตรา 4 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2528 มาตรา 4. สืบค้นจาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2528/A/154/31.PDF>
- พระวราวุฒิมหาโร (ถาวะโร). (2556). *การปฏิบัติงานตามหลักทศพิธราชธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาวง อําเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด*. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- พัทธนันท์ ปั่นแก้ว. (2557). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสน์ โดยบูรณาการเทคโนโลยีการเรียนการสอน สำหรับครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์*. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, สงขลา.
- พิชญากร ศรีปะโค. (2557). *การพัฒนาวิชาชีพพยาบาล : การพัฒนาภาวะผู้นำทางการพยาบาลวารสารพยาบาลทหารบก, 15(3), 1-8*
- พิทักษ์ ทิพย์วาริ. (2558). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางนวัตกรรมสำหรับผู้บริหารสถาบันการพลศึกษา*. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาดุุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.

พุทธทาสภิกขุ. (2549). *ทศพิทธาธรรม*. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.

ไพฑูริย์ สินลารัตน์. (2552). *ปรัชญาการศึกษาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไพฑูริย์ สินลารัตน์. (2553). *ผู้นำเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ: กระบวนทัศน์ใหม่และผู้นำใหม่ทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไพฑูริย์ สินลารัตน์. (2554). *การจัดการหลักสูตรและการสอน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไพฑูริย์ สินลารัตน์. (2561). *หลักคิดการจัดการหลักสูตรและการสอน (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มารุต พัฒผล. (2561). *การประเมินหลักสูตรเพื่อการเรียนรู้และพัฒนา. (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. กรุงเทพฯ: บริษัท จรัลสนิทวงศ์การพิมพ์ จำกัด.

มารุต พัฒผล. (2562). *การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรและการเรียนรู้*. สืบค้นจาก www.curriculumandlearning.com

มาลินี บุญยรัตพันธุ์. (2558). *หลักการพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพฯ: รามคำแหง.

มีชัย วีระไวทยะ. (2554). *การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนโดยการปฏิวัติการศึกษาและพัฒนาชนบทในหนังสือปาฐกถาเกียรติยศ ศาสตราจารย์นายแพทย์เกษน จาติกวณิช (ครั้งที่ 6)*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

เมธี นาอุดม, ไชยา ภวະบุตร, วิจิตรา วงศ์อนุสิทธิ. (2564). *การปฏิบัติหน้าที่ตามหลักทศพิทธาธรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครพนม. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 9(35), 161-172.*

รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2559). *ภาวะผู้นำ ทฤษฎี การวิจัย และแนวทางการพัฒนา (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2544). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

- ราชบัณฑิตสถาน. (2551). *พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ อักษร A-L*. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- วรรณิ์ อนุอัน. (2557). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำสำหรับคณะกรรมการ สโมสรนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.
- วรฤมิ จิรสจิริธรรม. (2553). *การพัฒนาหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะภาวะผู้นำเยาวชนในโรงเรียน อาชีวศึกษาคาทอลิก*. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาดุขฎิบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ , กรุงเทพฯ.
- วรินทร์ เฉลิมไฉม จันทรศรัม ภูติอริยวัฒน์ อรรณพ พุสุข วุฒิพงษ์ ทองก้อน. (2559). การวิเคราะห์ องค์ประกอบภาวะผู้นำของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา. *วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม*. 4(1), 48-62.
- วิจารณ์ พานิช. (2560). *มหาวิทยาลัยหุ้นส่วนสังคมที่สหราชอาณาจักร*. กรุงเทพฯ: สถาบันคลังสมองของชาติ.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). *การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บริษัท อาร์ แอนท์ ปริ้นท์ จำกัด.
- วิเชียร วิทยอุดม. (2558). *ภาวะผู้นำ (Leadership) ฉบับแนวใหม่*. กรุงเทพฯ: สามัญวิทยอุดมสาส์น.
- วิไลลักษณ์ ลังกา, อรุมา เจริญสุข, พัชราภรณ์ ศรีสวัสดิ์ และ กัปนาท บริบูรณ์. (2559). *การวิเคราะห์สภาพการณ์ปัจจุบันและอนาคตภาพของปัจจัยเสี่ยงและปัจจัยภูมิคุ้มกันที่มีต่อ พฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดของเด็กและเยาวชนในพื้นที่หมู่บ้านอาสาพัฒนาและ ป้องกันตนเอง (อพป)*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- วิสิษฐ เดชกฤษ. (2551). *วันพ่อแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: อำนวยเว็บบการพิมพ์.
- วีรภัทร ไม้ไหว. (2560). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับ ประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร*. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาดุขฎิบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.
- วุฒิพร ดวงขวัญ ผจญศิลป์ เฟิงมาก ทิพย์ภา เชษฐเชาวลิต. (2562) *การรับรู้การปฏิบัติกิจกรรม พยาบาล ตามบทบาทของพยาบาลในการป้องกันระดับปฐมภูมิต่อการใช้สารเสพติดใน ชุมชน: กรณีศึกษาจากจังหวัดแห่งหนึ่งในพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง*. *วารสาร AL-NUR บัณฑิต*

วิทยาลัย 14(26), 131-145

เวโรจน์ รัตนกิตติโรจน์ สมาน พุแสง เกตุมณี มากมี สำเนาหมื่นแจ่ม. (2561). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของผู้ว่านักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเขตภาคเหนือตอนบน. *Journal of Humanities and Social Sciences Thonburi University*, 13(2), 115-124.

ศุทธิพงษ์ ภูวพัชรวรานนท์. (2555). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการผ่านการเรียนรู้แบบผสมผสานสำหรับผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.

ศักดิ์ศรี ปาณะกุล (2555) การประเมินหลักสูตร. กรุงเทพฯ: รามคำแหง.

ศักดิ์ศรี ปาณะกุล. (2559). หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: รามคำแหง.

ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ สถาบันพัฒนาบุคลากรด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (ม.ป.ป.). สถิติจำนวนและร้อยละของคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. สืบค้นจาก https://www2.djop.moj.go.th/media/k2/attachments/back_offend.pdf

สถาพร ปิ่นเจริญ. (2556). ภาวะผู้นำกับการจัดการ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บริษัท จามจุรีโปรดักส์.

สมคิด บางโม. (2559). เทคนิคการฝึกอบรมและกรประชุม. กรุงเทพฯ: บริษัทวิทยพัฒน์ จำกัด.

สมชาติ กิจยรรยง. (2554). หลักสูตรสำเร็จการฝึกฝึกอบรม. กรุงเทพฯ: เอกซ์เปอร์เนท.

สัมฤทธิ์ แสงทอง, โยธิน ศรีโสภา, จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย, และ วรวิมล จิรสุจริตธรรม. (2558). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารระดับต้นในสถานศึกษา สังกัดมูลนิธิคณะชาเลเซียนแห่งประเทศไทย. *วารสารวิจัยสหวิทยาการไทย*, 10(2), 37-43.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2553). ความรู้แนะแนวทางป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด. กรุงเทพฯ: สำนักงาน ป.ป.ส.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2560). รายงานผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดประจำปีงบประมาณ 2560. กรุงเทพฯ : สำนักงาน

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2561). รายงานผลการดำเนินงาน
ป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดประจำปีงบประมาณ 2561. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2562). *รวมกฎหมายยาเสพติด พร้อม
ด้วย กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ ที่เกี่ยวข้อง*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดบางกอก
บลิ๊อค.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *กรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ
20 ปี (พ.ศ. 2560-2579)*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. (2552). *ปรัชญาการอุดมศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
คณะกรรมการอุดมศึกษา.

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2558). *พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัย ฉบับราชบัณฑิตยสภา*.
กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลเจ็ยฮั่ว.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *รายงานการศึกษาไทย พ.ศ.
2561*. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). *สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล พ.ศ. 2558 (IMD
2015)*. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. กรุงเทพฯ:
พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาขั้น
พื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561*. กรุงเทพฯ: 21
เซ็นจูรี่ จำกัด.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). *การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก*. กรุงเทพฯ: 21

เซ็นจูรี จำกัด.

สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด. (2552). *แนวคิดการป้องกันยาเสพติดในเยาวชนกลุ่มเสี่ยง*. กรุงเทพฯ: บริษัท รุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977) จำกัด.

สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด. (2559). *คู่มือแนวทางดำเนินงานขับเคลื่อนแผนประชารัฐร่วมใจสร้างหมู่บ้าน/ชุมชนมั่นคงปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ. 2559-2560*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน ป.ป.ส.

สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด. (2560). *แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี 2560*. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด.

สิทธิพล อัจฉินทร์. (2563). *การพัฒนาหลักสูตร (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุทธิลักษณ์ หนุรอด และ มานพ คณะโต (2557) การศึกษาสมรรถนะการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในเยาวชนแกนนำ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารการพัฒนาสุขภาพชุมชน มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 2(2), 31-42.

สุภาวี อารสกุลสุทธิ. (2552). *รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของหัวหน้างานการพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

สุเมธ ดันติเวชกุล. (2543). *ใต้เบื้องพระยุคลบาท*. กรุงเทพฯ: มติชน.

สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2554). *จิตวิทยาการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 10)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิมล ว่องวานิช. (2562). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

หน่วยบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด กรมแพทย์ทหารเรือ. (2561). *คู่มือ การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกองทัพเรือ*. สมุทรปราการ: สำนักพิมพ์ทิวหินพริ้นติ้ง.

อาทิตย์ โพธิ์ศรีทอง. (2559). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ทางด้านดนตรีในศตวรรษที่ 21 (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

อาทิตยา ไปณะทอง, ชัยณรงค์ สุวรรณสาร, และ กาญจนา ภัทราวิวัฒน์. (2562). *การพัฒนา*

หลักสูตรเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา.
วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์, 7(2), 332-347.

อาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์. (2555). *Competency-based Training Road Map (TRM)* (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพฯ: เอช อาร์ เซ็นเตอร์.

อุบล ชูสกุล. (2557). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำแบบไร้บริการของนักศึกษาพยาบาล
ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาดุขฎี
บัณฑิต).* มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญประเมิน

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจ
แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบ

รายนามผู้เชี่ยวชาญที่สัมภาษณ์

1. รศ.ดร.สุจิตรา เหลืองอมรเลิศ
นายกสภาการพยาบาล
2. รศ.ดร.สุปาณี เสนาดีสัย
ประธานเครือข่ายวิชาชีพพยาบาลเพื่อการควบคุมยาสูบแห่งประเทศไทย
อดีตนายกสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย
3. รศ.ดร.ชลวิทย์ เจียรจิตต์
รองอธิการบดีฝ่ายแผนและยุทธศาสตร์เพื่อสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. รศ. พลตำรวจตรีหญิง ดร. สุรัฎฐา รอดมณี
ผู้บังคับการวิทยาลัยพยาบาลตำรวจ
5. ผศ.ดร. เวหา เกษมสุข
หัวหน้าภาควิชาการพยาบาลสาธารณสุขศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
ประธานคณะกรรมการที่ปรึกษาชมรมนิสิตนักศึกษาพยาบาลแห่งประเทศไทย
6. ดร.ธัญมา หลายพัฒน์
อาจารย์ภาควิชาสุขศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
7. พ.ต.ท. สมชัย วายลม
รองผู้กำกับกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด
วิทยาการ ตำรวจ D.A.R.E.

รายนามผู้เชี่ยวชาญประเมินเครื่องมือของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำ
นักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

1. ศ.ดร.ชรินทร์ มั่งคั่ง

อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา ภาควิชาหลักสูตร การสอนและการเรียนรู้
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

2. รศ.ดร. วิชัย วงษ์ใหญ่

อาจารย์สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3. รศ.ดร. มารุต พัฒนาผล

อาจารย์สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

4. รศ.พลตำรวจตรี หญิง ดร. นางเยาว์ สมพิทยานุรักษ์

อดีตผู้บังคับการวิทยาลัยพยาบาลตำรวจ

5. รศ.พันตำรวจเอก หญิง ดร. ปราณีย์ เสนีย์

อาจารย์ประจำคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเมธารัตย์

6. นาวาโท หญิง กนกนุช ขำภักตร์

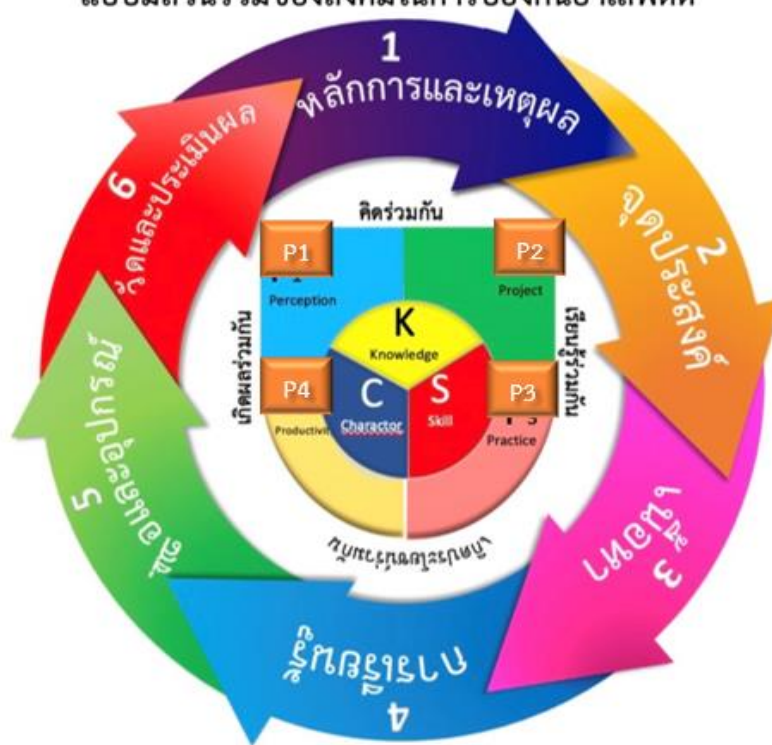
รองผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ

ภาคผนวก ข
คู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจ
แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

คู่มือการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำ
 นักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด
 THE DEVELOPMENT OF DRUG ABUSE PREVENTION CURRICULUM
 TRAINING BY SOCIAL ENGAGEMENT FOR POLICE NURSING STUDENT
 LEADERSHIP

หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจ
 แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

คำนำ

จากข้อมูลสถานการณ์ยาเสพติดของประเทศไทย พบว่ายาเสพติดมีการแพร่กระจายในสังคมทุกระดับ หากไม่มีการดำเนินการแก้ไขอย่างจริงจัง จะส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อประเทศชาติในทุกมิติ ทั้งทางด้านสังคม ด้านความมั่นคงความปลอดภัย และด้านเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการสูญเสียงบประมาณในการปราบปราม เผ่ากระวัง ป้องกัน และฟื้นฟูผู้เสพยาเสพติด และด้านสาธารณสุข ซึ่งเป็นตัวการที่สำคัญในการทำลายทรัพยากรมนุษย์ของชาติ

หนึ่งในกลไกการขับเคลื่อนกระบวนการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดระยะยาวอย่างยั่งยืน คือการสร้างหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ช่วยเติมเต็มศักยภาพให้ผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจ ให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะ และคุณลักษณะที่ดี สามารถปฏิบัติงานในภารกิจด้านการดูแลสุขภาพ สร้างความเข้มแข็งติดอาวุธทางปัญญา ช่วยเหลือสังคมแบบมีส่วนร่วมในการป้องกันยาเสพติด ภาวะผู้นำดังกล่าวก่อให้เกิดผลงานที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับนโยบายบริบท ความต้องการ ปัญหาของพื้นที่ ประสานงานร่วมมือกันกับองค์กรทุกภาคส่วน สร้างเครือข่ายสุขภาพ เกิดการพัฒนา และแสวงหาแนวทางแก้ปัญหาร่วมกัน

ผู้วิจัยจึงจัดทำหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด โดยมุ่งหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหลักสูตรนี้ สามารถส่งเสริมสมรรถนะภาวะของผู้นำให้มีศักยภาพ มีความเข้มแข็ง และสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยเหลือดูแลสุขภาพของคน และพัฒนาคน เพื่อก่อให้เกิดสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม และประเทศชาติอย่างมั่นคงและยั่งยืน

ผู้วิจัย

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการป้องกันยาเสพติด	1
หลักการของหลักสูตร	1
จุดมุ่งหมายของหลักสูตร	1
โครงสร้างเนื้อหาและเวลาเรียนของหลักสูตร	3
แนวทางการจัดการเรียนรู้	7
สื่อการจัดการเรียนรู้	9
การวัดประเมินผล	10
คู่มือหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วม ร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด	16
คู่มือการจัดการเรียนรู้	17
คำแนะนำสำหรับผู้สอน	18
บทบาทของผู้สอน และผู้เรียน	20
แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	21
การวัดประเมินผลการเรียนรู้	24
แผนการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการป้องกันยาเสพติด	30
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1	31
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2	37
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3	43
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4	50
แบบประเมินภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด	55
เอกสารประกอบการเรียนตามหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำศึกษา พยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด	71

หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจ แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

1. หลักการของหลักสูตร

เป็นหลักสูตรที่ประยุกต์หลักอริยสัจ 4 แนวคิดหลักธรรมในพุทธศาสนา พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร และอาจารย์ สาโรช บัวศรี มาใช้ในการเรียนรู้ คือ 1) ทุภะ (กำหนดปัญหา) 2) สมุทัย (ตั้งสมมติฐาน) 3) นิโรธ (ขั้นตอนลงและเก็บข้อมูล) 4) มรรค (วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล)

1. เป็นหลักสูตรรายวิชาเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก Active learning ใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning) และใช้โครงงานเป็นฐาน (Project based learning)

2. เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

3. เป็นหลักสูตรที่บูรณาการความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

1. เพื่อพัฒนานักศึกษาพยาบาลตำรวจให้มีภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดทั้ง 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. **ด้านความรู้ (Knowledge)** คือ เนื้อหาที่เกี่ยวข้องยาเสพติด นโยบาย กฎหมายที่เกี่ยวข้องของชุมชน สังคม ซึ่งสาระของความรู้ ประกอบด้วย 1) ความหมาย ประเภทของยาเสพติด 2) ความสำคัญ ผลกระทบของยาเสพติด 3) ทักษะการดูแลและป้องกันยาเสพติด 4) บริบทชุมชน นโยบาย กฎหมายของพื้นที่ ชุมชน สังคม การทำงานร่วมกันของภาคีเครือข่าย คิดร่วมกันเพื่อประโยชน์ร่วมกัน ส่งผลร่วมกันต่อสังคมป้องกันยาเสพติด และเนื้อหาเกี่ยวกับภาวะผู้นำ ประกอบด้วย 1) ความหมาย และความสำคัญของผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด 2) องค์ประกอบของผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด 3) บทบาทหน้าที่ของผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด เพื่อการป้องกันยาเสพติดแบบมีส่วนร่วมของสังคมที่มั่นคงและยั่งยืน

2. **ด้านทักษะ** คือ ความสามารถหรือความชำนาญการในการปฏิบัติงานของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ประกอบด้วย

2.1 ทักษะการคิด ได้แก่

- 1) คิดอย่างมีเหตุผลและคิดอย่างสร้างสรรค์
- 2) แก้ไขปัญหา และการตัดสินใจ

2.2 ทักษะการวางแผนงาน และบริหารจัดการอย่างเหมาะสม

2.3 ทักษะการสื่อสาร และสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

2.4 ทักษะการทำงานเป็นทีม

2.5 ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

2.6 ทักษะใฝ่มน้ำวการสร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในงาน

3. **ด้านคุณลักษณะ** คือ เจตคติ ทศนคติ หรือค่านิยมส่วนบุคคล แรงจูงใจเป็นแรงขับในการทำงานให้ผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดมีความสามารถในการปฏิบัติงานได้ เพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ตั้งไว้ ประกอบด้วย

3.1 มีคุณธรรม จริยธรรม

3.2 มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม

3.3 มีความรับผิดชอบ

3.4 มีระเบียบวินัย

3.5 ขยันอดทน

3.6 เข้าใจผู้อื่น

3.7 ปรับตัว - ยืดหยุ่น

3.8 ทศนคติเชิงบวก

3.9 บุคลิกภาพดี

3.10 เรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

2. นักศึกษาพยาบาลตำรวจสามารถนำภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ไปใช้ในสถานการณ์จริงได้

3. โครงสร้างเนื้อหาและเวลาเรียนของหลักสูตร

ขั้นตอนและเนื้อหาการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

ขั้นตอนของการเรียนรู้ของหลักสูตรเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด คือ

1. ทูทซ์ (กำหนดปัญหา)
2. สมุทัย (ตั้งสมมติฐาน)
3. นิโรธ (ขั้นตอนลงและเก็บข้อมูล)
4. มรรค (วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล)

เนื้อหาของการจัดการเรียนรู้การเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

หน่วยที่ 1 แกะรอยปัญหา ยาเสพติด

ยาเสพติดเป็นภัยต่อชีวิตตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม การติดยา มีความต้องการยามาก เกิดความกระวนกระวาย เกรี้ยวกราดเพราะต้องการยา หวังแก้การถูกจับ ถูกลงโทษ สาเหตุแห่งการติดยา อาจมาจากเพื่อนชักชวน อยากรู้ อยากลอง ถูกบังคับ จากสภาพแวดล้อม สภาพที่ถูกบีบคั้นทางจิตใจหาทางออกไม่ได้จนต้องหันไปพึ่งยาเพื่อหนีจากปัญหาครอบครัว การขาดความอบอุ่น ต้องการหนีปัญหาเหล่านั้นและถูกชักจูงได้ง่าย การป้องกันยาเสพติดต้องมีกำลังใจ ตั้งใจเอาชนะใจตนเอง ความร่วมมือของครอบครัวและชุมชนสังคม การทำงานร่วมกันของภาคีเครือข่าย คิดร่วมกัน เพื่อประโยชน์ร่วมกัน ส่งผลร่วมกันต่อสังคม

หน่วยที่ 2 พิชิตภัยร้าย ได้ด้วยภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

ภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด จะช่วยเหลือประชาชน ชุมชน สังคม สร้างภูมิคุ้มกันให้กับประชาชน สังคม ศึกษาเรื่องโทษของยาเสพติด จนเกิดการเกรงกลัวโทษของยาเสพติด คนรอบข้างเข้าใจถึงพิษภัยของยาเสพติด รวมถึงการร่วมกันดูแลป้องกันยาเสพติดแบบมีส่วนร่วมของสังคม

หน่วยที่ 3 ร่วมมือ ร่วมใจป้องกันภัยยาเสพติดปฏิบัติการสร้างภาวะผู้นำ

การวางแผนงาน โครงการ ปฏิบัติการสร้างภาวะผู้นำ

**หน่วยที่ 4 ร่วมมือ ร่วมใจให้สังคมพ้นภัยยาเสพติดมีภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาล
ตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดที่ดี**

ปฏิบัติการสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการ
ป้องกันยาเสพติดที่ดี

ผู้วิจัยสังเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ เนื้อหา และผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตรเพื่อ
เสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด
ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงโครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ เนื้อหา และผลลัพธ์การเรียนรู้

หน่วยที่	เนื้อหา	ผลลัพธ์การเรียนรู้
หน่วยที่ 1 แกระอวย ปัญหายาเสพติด	ยาเสพติด ความหมาย ประเภท ของยาเสพติด ความสำคัญผลกระทบของ ยาเสพติด ความสำคัญ การดูแล ป้องกัน ยาเสพติด และ นโยบาย กฎหมายยาเสพติด	- ผู้เรียนสามารถอธิบาย ความหมาย ประเภท ความสำคัญ การดูแลป้องกัน ยาเสพติด และนโยบาย กฎหมายยาเสพติด - ผู้เรียนตระหนักถึงผลกระทบ และอันตรายของยาเสพติด
หน่วยที่ 2 พิชิตภัยร้าย ได้ด้วยภาวะผู้นำ แบบมีส่วนร่วมของสังคมใน การป้องกันยาเสพติด	ภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาล ตำรวจแบบมีส่วนร่วมของ สังคมในการป้องกันยาเสพติด ความหมาย ความสำคัญของ ภาวะผู้นำ องค์ประกอบ บทบาทของภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบ มีส่วนร่วมของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด	- ผู้เรียนสามารถอธิบาย ความหมาย องค์ประกอบของ ภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาล ตำรวจแบบมีส่วนร่วมของ สังคมในการป้องกันยาเสพติด - ผู้เรียนตระหนักและเห็นถึง ความสำคัญของภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบ มีส่วนร่วมของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด

ตารางที่ 1 แสดงโครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ เนื้อหา และผลลัพธ์การเรียนรู้

หน่วยที่	เนื้อหา	ผลลัพธ์การเรียนรู้
หน่วยที่ 3 ร่วมมือ ร่วมใจ ป้องกันภัยยาเสพติด ปฏิบัติการสร้างภาวะผู้นำ	การสร้างภาวะผู้นำ	- ผู้เรียนสามารถวางแผนงานเขียนโครงการ และดำเนินการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด
หน่วยที่ 4 ร่วมมือ ร่วมใจ ให้สังคมพ้นภัยยาเสพติด มีภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาล ดำรงแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดที่ดี	การมีภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดที่ดี	- ผู้เรียนนำเสนอผลโครงการ - ผู้เรียนสามารถนำผลที่ได้ไปสร้างผลงานในการป้องกันยาเสพติดแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดที่ดี

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสังเคราะห์โครงสร้างเนื้อหา และผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง มาจัดทำเป็นแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละหน่วยการเรียนรู้ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงแผนการจัดการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ และระยะเวลา แต่ละหน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตร

หน่วยที่	แผนการจัดการเรียนรู้	สารการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
หน่วยที่ 1 แกะรอย ปัญหา ยาเสพติด	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1	ยาเสพติดเป็นภัยต่อชีวิต ครอบครัวและสังคม การดูแล ป้องกัน สอดคล้องนโยบายของ ชุมชน สังคม สารของความรู้ ประกอบด้วย ความหมาย ประเภท ความสำคัญผลกระทบ	4

ตารางที่ 2 แสดงแผนการจัดการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ และระยะเวลา แต่ละหน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตร

หน่วยที่	แผนการจัดการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
		การดูแลป้องกัน ของยาเสพติด สอดคล้องกับ นโยบาย กฎหมาย ยาเสพติด	
หน่วยที่ 2 พิชิตภัยร้าย ได้ด้วยภาวะผู้นำ แบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2	ภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาล ตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคม ในการป้องกันยาเสพติด ความหมายความสำคัญของ ภาวะผู้นำ องค์ประกอบและ บทบาทของภาวะผู้นำนักศึกษา พยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วม ของสังคม ในการป้องกัน ยาเสพติด	4
หน่วยที่ 3 ร่วมมือ ร่วมใจ ป้องกันภัย ยาเสพติด ปฏิบัติการสร้าง ภาวะผู้นำตำรวจ แบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3	การสร้างภาวะผู้นำ การวางแผน งาน โครงการ และปฏิบัติ เพื่อสร้างภาวะผู้นำนักศึกษา พยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วม ของสังคม ในการป้องกัน ยาเสพติด	4
หน่วยที่ 4 ร่วมมือ ร่วมใจ ให้สังคมพ้นภัย ยาเสพติดมีภาวะ	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4	ภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาล ตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคม ในการป้องกันยาเสพติดที่ดี	4

ตารางที่ 2 แสดงแผนการจัดการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ และระยะเวลา แต่ละหน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตร

หน่วยที่	แผนการจัดการเรียนรู้	สารการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
ผู้นำนักศึกษา พยาบาลตำรวจ แบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด ที่ดี			
รวม			16

4. แนวทางการจัดการเรียนรู้

แนวการจัดการเรียนรู้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ผู้วิจัยสังเคราะห์แนวทางการจัดการเรียนรู้ โดยยึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมุ่งเน้นด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้
2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการเป็นผู้นำ
3. พัฒนาทักษะการคิด ได้แก่ คิดอย่างมีเหตุผลและคิดอย่างสร้างสรรค์ แก้ไขปัญหาและการตัดสินใจ
4. พัฒนาทักษะการวางแผนงาน และบริหารจัดการอย่างเหมาะสม
5. พัฒนาทักษะการสื่อสาร และสัมพันธภาพระหว่างบุคคล
6. พัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม
7. พัฒนาทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล
8. พัฒนาทักษะใฝ่เรียนรู้การสร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในงาน

โดยมีแนวทางการจัดการเรียนรู้ในแต่ละหน่วย ดังตารางต่อไปนี้

ผู้วิจัยได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

ตารางที่ 3 แสดงแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

หน่วยที่	การจัดการเรียนรู้	ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง
หน่วยที่ 1 แกระรอย ปัญหายาเสพติด	<ul style="list-style-type: none"> - การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) - การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเป็นฐาน (Thinking-based Learning) <p>ใช้การเรียนรู้จากประสบการณ์ข่าวยาเสพติด ที่เกิดขึ้นในสังคม ใช้ปัญหาเป็นฐาน กระตุ้นโดยใช้คำถามให้เกิดการคิด แสวงหาคำตอบ ใช้กิจกรรมกลุ่มในการร่วมกันอภิปราย</p>	<p>ผู้เรียนสามารถอธิบายความหมายของยาเสพติด ความสำคัญของการป้องกันยาเสพติด ประเภทของยาเสพติด ผลกระทบของยาเสพติด การดูแลและป้องกันยาเสพติด นโยบาย กฎหมายยาเสพติด พื้นที่ชุมชน สังคม ภาคีเครือข่ายทำงานร่วมกัน คิดร่วมกัน เพื่อประโยชน์ร่วมกัน ส่งผลร่วมกันต่อสังคม</p>
หน่วยที่ 2 พิชิตภัยร้าย ได้ด้วยภาวะผู้นำ แบบมีส่วนร่วมของ สังคมในการป้องกัน ยาเสพติด	<ul style="list-style-type: none"> - การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (Experimental Instruction) - การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเป็นฐาน (Thinking-based Learning) <p>เพื่อส่งเสริมให้เกิดกระบวนการคิด คิดอย่างมีเหตุผลและคิดอย่างสร้างสรรค์ โดยใช้สถานการณ์โครงการในพระราชดำริอดยตุงระดมสมอง</p>	<p>ผู้เรียนสามารถอธิบายความหมายของภาวะผู้นำ ความสำคัญของภาวะผู้นำ องค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด</p>

ตารางที่ 3 แสดงแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

หน่วยที่	การจัดการเรียนรู้	ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง
	ใช้กิจกรรมกลุ่มในการร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้	
หน่วยที่ 3 ร่วมมือ ร่วมใจ ป้องกันภัย ยาเสพติด ปฏิบัติการสร้าง ภาวะผู้นำตำรวจ แบบมีส่วนร่วมของ สังคมในการป้องกัน ยาเสพติด	- การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project based learning) - การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (Experimental Instruction) - การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเป็นฐาน (Thinking-based Learning) เพื่อให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ระดมสมองในประเด็นปัญหา ใช้กิจกรรมกลุ่ม ร่วมอภิปราย พัฒนาทักษะทางสังคม การวางแผนงาน แก้ไขปัญหา เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต	- ผู้เรียนสามารถอธิบายการวางแผนงาน โครงงานในการดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติด - ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ได้
หน่วยที่ 4 ร่วมมือ ร่วมใจ ให้สังคมพ้ันภัย ยาเสพติด มีภาวะ ผู้นำนักศึกษา พยาบาลตำรวจ แบบมีส่วนร่วมของ สังคมในการป้องกัน ยาเสพติดที่ดี	- การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเป็นฐาน (Thinking-based Learning) - การแลกเปลี่ยนพูดคุยกัน (Discussion Group) เพื่อนำเสนอผลงานกิจกรรมกลุ่ม ร่วมกันอภิปรายผล	- ผู้เรียนสามารถนำเสนอผลการดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติด แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด - ผู้เรียนสามารถนำผลการดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติด แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดมาสร้างประโยชน์ต่อสังคมต่อไป

5. สื่อการจัดการเรียนรู้

1. วัสดุ คู่มือการปฏิบัติ เอกสารประกอบการสอน ใบงาน Power point
2. อุปกรณ์ เครื่องฉาย คอมพิวเตอร์
3. เว็บไซต์โปรแกรม Google classroom
4. Zoom Cloud Meetings Application
5. Clip VDO
6. แบบทดสอบ ใน Google form

6. การวัดประเมินผล

การประเมินผลการจัดการเรียนรู้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการวัดประเมินผล 3 ด้านดังนี้

1. **ด้านความรู้ (Knowledge)** คือ เนื้อหาที่เกี่ยวข้องยาเสพติด นโยบาย กฎหมายที่เกี่ยวข้องของชุมชน สังคม ซึ่งสาระของความรู้ ประกอบด้วย 1) ความหมาย ประเภทของยาเสพติด 2) ความสำคัญ ผลกระทบของยาเสพติด 3) ทักษะการดูแลและป้องกันยาเสพติด 4) บริบทชุมชน นโยบาย กฎหมายของพื้นที่ ชุมชน สังคม การทำงานร่วมกันของภาคีเครือข่าย คิดร่วมกัน เพื่อประโยชน์ร่วมกัน ส่งผลร่วมกันต่อสังคม และเนื้อหาเกี่ยวกับภาวะผู้นำ ประกอบด้วย 1) ความหมาย และความสำคัญของผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด 2) องค์ประกอบของผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด เพื่อการป้องกันยาเสพติดแบบมีส่วนร่วมของสังคมที่มั่นคงและยั่งยืน ซึ่งการประเมินผลได้จากแบบวัดสมรรถนะด้านความรู้ เรื่องยาเสพติด และภาวะผู้นำ

2. **ด้านทักษะ** คือ ความสามารถหรือความชำนาญการในการปฏิบัติงานของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ประกอบด้วย

2.1 ทักษะการคิด ได้แก่

- 1) คิดอย่างมีเหตุผลและคิดอย่างสร้างสรรค์
- 2) แก้ไขปัญหา และการตัดสินใจ

2.2 ทักษะการวางแผนงาน และบริหารจัดการอย่างเหมาะสม

2.3 ทักษะการสื่อสาร และสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

2.4 ทักษะการทำงานเป็นทีม

2.5 ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

2.6 ทักษะใ้มน้ำวการสร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในงาน

ซึ่งการประเมินผลได้จากแบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน และแบบประเมินความสามารถของตนเองในการทำกิจกรรม

3. ด้านคุณลักษณะ คือ เจตคติ ทศนคติ หรือค่านิยมส่วนบุคคล แรงจูงใจเป็นแรงขับในการทำงานให้ผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด มีความสามารถในการปฏิบัติงานได้ เพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ตั้งไว้ ประกอบด้วย

- 3.1 มีคุณธรรม จริยธรรม
- 3.2 มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม
- 3.3 มีความรับผิดชอบ
- 3.4 มีระเบียบวินัย
- 3.5 ชยันอดทน
- 3.6 เข้าใจผู้อื่น
- 3.7 ปรับตัว - ยืดหยุ่น
- 3.8 ทศนคติเชิงบวก
- 3.9 บุคลิกภาพดี
- 3.10 เรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

การประเมินผลได้จากแบบประเมินพฤติกรรม และแบบประเมินคุณลักษณะของตนเองในการทำกิจกรรม ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 แสดงการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

สมรรถนะ	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
ด้านความรู้			
ยาเสพติด	การทดสอบ	แบบวัดความรู้เรื่อง ยาเสพติด	ผู้เรียนทำแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเรื่อง ยาเสพติด ได้คะแนนเกินร้อยละ 80
ภาวะผู้นำ	การทดสอบ	แบบวัดความรู้เรื่อง ผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมี	ผู้เรียนทำแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเรื่อง ผู้นำนักศึกษา

ตารางที่ 4 แสดงการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

สมรรถนะ	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
		ส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด	พยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดได้คะแนนเกินร้อยละ 80
ด้านทักษะ			
2.1 ทักษะการคิดได้แก่ 1) คิดอย่างมีเหตุผลและคิดอย่างสร้างสรรค์ 2) แก้ไขปัญหา และการตัดสินใจ	การสังเกต/ ประเมินชิ้นงาน	แบบประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด	ผู้เรียนได้คะแนนเกินร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน
2.2 ทักษะการวางแผนงาน และบริหารจัดการอย่างเหมาะสม	การสังเกต/ ประเมินชิ้นงาน	แบบประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด	ผู้เรียนได้คะแนนเกินร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน
2.3 ทักษะการสื่อสารและสัมพันธภาพระหว่างบุคคล	การสังเกต/ ประเมินชิ้นงาน	แบบประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด	ผู้เรียนได้คะแนนเกินร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน

ตารางที่ 4 แสดงการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

สมรรถนะ	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
2.4 ทักษะการทำงาน เป็นทีม	การสังเกต/ ประเมินชิ้นงาน	แบบประเมิน พฤติกรรมภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาล สำรวจแบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด	ผู้เรียนได้คะแนนเกิน ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน
2.5 ทักษะด้านการใช้ เทคโนโลยีดิจิทัล	การสังเกต/ ประเมินชิ้นงาน	แบบประเมิน พฤติกรรมภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาล สำรวจแบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด	ผู้เรียนได้คะแนนเกิน ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน
2.6 ทักษะโน้มน้าว การสร้างแรงจูงใจให้ ผู้อื่นมีส่วนร่วมในงาน	การสังเกต/ ประเมินชิ้นงาน	แบบประเมิน พฤติกรรมภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาล สำรวจแบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด	ผู้เรียนได้คะแนนเกิน ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน
ด้านคุณลักษณะ			
3.1 มีคุณธรรม จริยธรรม	การสังเกต/ ประเมินชิ้นงาน	แบบประเมิน พฤติกรรมภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาล สำรวจแบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด	ผู้เรียนได้คะแนนเกิน ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน

ตารางที่ 4 แสดงการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

สมรรถนะ	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
3.2 มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม	การสังเกต/ ประเมินชิ้นงาน	แบบประเมิน พฤติกรรมภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาล สำรวจแบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด	ผู้เรียนได้คะแนนเกิน ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน
3.3 มีความรับผิดชอบ	การสังเกต/ ประเมินชิ้นงาน	แบบประเมิน พฤติกรรมภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาล สำรวจแบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด	ผู้เรียนได้คะแนนเกิน ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน
3.4 มีระเบียบวินัย	การสังเกต/ ประเมินชิ้นงาน	แบบประเมิน พฤติกรรมภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาล สำรวจแบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด	ผู้เรียนได้คะแนนเกิน ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน
3.5 ขยันอดทน	การสังเกต/ ประเมินชิ้นงาน	แบบประเมิน พฤติกรรมภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาล สำรวจแบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด	ผู้เรียนได้คะแนนเกิน ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน
3.6 เข้าใจผู้อื่น	การสังเกต/ ประเมินชิ้นงาน	แบบประเมิน พฤติกรรมภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาล	ผู้เรียนได้คะแนนเกิน ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน

ตารางที่ 4 แสดงการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

สมรรถนะ	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
		สำรวจแบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด	
3.7 ปรับตัว - ยืดหยุ่น	การสังเกต/ ประเมินชิ้นงาน	แบบประเมิน พฤติกรรมภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาล สำรวจแบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด	ผู้เรียนได้คะแนนเกิน ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน
3.8 ทักษะคิดเชิงบวก	การสังเกต/ ประเมินชิ้นงาน	แบบประเมิน พฤติกรรมภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาล สำรวจแบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด	ผู้เรียนได้คะแนนเกิน ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน
3.9 บุคลิกภาพดี	การสังเกต/ ประเมินชิ้นงาน	แบบประเมิน พฤติกรรมภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาล สำรวจแบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด	ผู้เรียนได้คะแนนเกิน ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน
3.10 เรียนรู้และ พัฒนาตนเองอยู่เสมอ	การสังเกต/ ประเมินชิ้นงาน	แบบประเมิน พฤติกรรมภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาล สำรวจแบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด	ผู้เรียนได้คะแนนเกิน ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน

คู่มือหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจ
แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

คู่มือการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

1. หลักการของหลักสูตร

1. เป็นหลักสูตรรายวิชาเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก Active learning ใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning) ใช้โครงงานเป็นฐาน (Project based learning)

2. เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

3. เป็นหลักสูตรที่บูรณาการความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

เพื่อพัฒนานักศึกษาพยาบาลตำรวจให้มีภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดทั้ง 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. **ด้านความรู้ (Knowledge)** คือ เนื้อหาที่เกี่ยวข้องยาเสพติด นโยบาย กฎหมายที่เกี่ยวข้องของชุมชน สังคม ซึ่งสาระของความรู้ ประกอบด้วย 1) ความหมาย ประเภทของยาเสพติด 2) ความสำคัญ ผลกระทบของยาเสพติด 3) ทักษะการดูแลและป้องกันยาเสพติด 4) บทบาทชุมชน นโยบาย กฎหมายของพื้นที่ ชุมชน สังคม การทำงานร่วมกันของภาคีเครือข่าย คิดร่วมกันเพื่อประโยชน์ร่วมกัน ส่งผลร่วมกันต่อสังคม และเนื้อหาเกี่ยวกับภาวะผู้นำ ประกอบด้วย 1) ความหมาย และความสำคัญของผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด 2) องค์ประกอบของผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด เพื่อการป้องกันยาเสพติดแบบมีส่วนร่วมของสังคมที่มั่นคงและยั่งยืน

2. **ด้านทักษะ** คือ ความสามารถหรือความชำนาญการในการปฏิบัติงานของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ประกอบด้วย

2.1 ทักษะการคิด ได้แก่

- 1) คิดอย่างมีเหตุผล และคิดอย่างสร้างสรรค์
- 2) แก้ไขปัญหา และการตัดสินใจ

2.2 ทักษะการวางแผนงาน และบริหารจัดการอย่างเหมาะสม

2.3 ทักษะการสื่อสาร และสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล

5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญ ประโยชน์ของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาล ตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคม เพื่อนำไปบูรณาการ ช่วยเหลือสังคมอย่างยั่งยืน

6. ผู้สอน คือ การอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศให้เกิดการอภิปราย รับฟังอย่างตั้งใจ ใช้คำถามกระตุ้นให้เกิดการคิด หลีกเลี่ยงการบรรยายที่ใช้เวลายาวนาน

4. สารการเรียนรู้

สารการเรียนรู้ ประกอบไปด้วย 4 หน่วยดังนี้

หน่วยที่ 1 แกะรอยปัญหายาเสพติด

- ผู้เรียนมีความรู้ และเข้าใจความหมายของยาเสพติด ความสำคัญของการป้องกันยาเสพติด ทักษะการป้องกันยาเสพติด และนโยบาย บริบทของพื้นที่ ชุมชน สังคมในการป้องกันยาเสพติด

หน่วยที่ 2 พิชิตภัยร้าย ได้ด้วยภาวะผู้นำ แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

- ผู้เรียนมีความรู้ และเข้าใจความหมาย และความสำคัญของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

- ผู้เรียนมีความรู้ และเข้าใจหลักการของผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ทำร่วมกัน คิดร่วมกัน เพื่อประโยชน์ร่วมกัน ส่งผลร่วมกันต่อสังคม เพื่อการป้องกันยาเสพติดแบบมีส่วนร่วมของสังคม

หน่วยที่ 3 ร่วมมือ ร่วมใจ ป้องกันภัยยาเสพติด ปฏิบัติการสร้างภาวะผู้นำตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

- ผู้เรียนสามารถดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดได้อย่างเหมาะสม

- ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตามแผนงานการแก้ไขปัญหายาเสพติดได้อย่างเหมาะสม

หน่วยที่ 4 ร่วมมือ ร่วมใจ ให้สังคมพ้นภัย ยาเสพติดมีภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดที่ดี

- ผู้เรียนสามารถนำเสนอผลปฏิบัติงานการแก้ไขปัญหายาเสพติดได้อย่างเหมาะสม

- ผู้เรียนสามารถนำผลที่ได้จากการปฏิบัติงานการแก้ไขปัญหายาเสพติดได้ บูรณาการสร้างคุณค่าต่อสังคมต่อไป

5. บทบาทของผู้สอน และบทบาทผู้เรียน

ตารางที่ 7 หน่วยการเรียนรู้ บทบาทของผู้สอน และบทบาทผู้เรียน

หน่วยการเรียนรู้	บทบาทของผู้สอน	บทบาทของผู้เรียน
หน่วยที่ 1 แกะรอย ปัญหาเสพติด	<ul style="list-style-type: none"> - สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกัน - กระตุ้นการเรียนรู้ กระตุ้นความคิดผู้เรียน โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning) - กระตุ้นผู้เรียนให้มีการศึกษาและระดมความคิด โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม (Thinking-based learning) 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนร่วมกัน - ศึกษาหาความรู้เรื่องยาเสพติดจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย
หน่วยที่ 2 พิษภัยร้าย ได้ด้วยภาวะผู้นำ แบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด	<ul style="list-style-type: none"> - จัดหาสื่อการสอน - โครงการพัฒนาโดยตุง ฯ จากอดีตสู่ปัจจุบัน https://www.youtube.com/watch?v=06ikapBbkbq - กระตุ้นการเรียนรู้ กระตุ้นความคิดผู้เรียน โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning) ในหัวข้อการสร้างภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด - กระตุ้นผู้เรียนให้มีการศึกษาและระดมความคิด โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม (Thinking-based learning) 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนร่วมกัน - ศึกษาหาความรู้เรื่องภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด
หน่วยที่ 3 ร่วมมือ ร่วมใจ ป้องกันภัย ยาเสพติด ปฏิบัติการสร้าง ภาวะผู้นำตำรวจ แบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด	<ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมกระบวนการคิด การแก้ปัญหา ใช้โครงการเป็นฐาน (Project based learning) - ส่งเสริมกระบวนการกลุ่ม เกิดการทำงานเป็นทีม ร่วมมือกัน มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน (Group process) - ส่งเสริมให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง ลงมือทำในสถานการณ์จริง (Experimental instruction) - กระตุ้นให้ผู้เรียน มีส่วนร่วมของสังคม โดยการทำร่วมกัน คิดร่วมกัน เพื่อประโยชน์ร่วมกัน ส่งผลร่วมกัน ต่อสังคม 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนมีการวางแผนโครงการ การแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ โดยลงสำรวจพื้นที่ เก็บข้อมูล เพื่อใช้ในการวางแผนโครงการ - ผู้เรียนเขียนโครงการนำเสนอ

ตารางที่ 7 หน่วยการเรียนรู้ บทบาทของผู้สอน และบทบาทผู้เรียน

หน่วยการเรียนรู้	บทบาทของผู้สอน	บทบาทของผู้เรียน
		ผู้สอน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ - ผู้เรียนดำเนินการตามโครงการ
หน่วยที่ 4 ร่วมมือ ร่วมใจ ให้สังคมพ้นภัย ยาเสพติดมีภาวะ ผู้นำนักศึกษา พยาบาลตำรวจ แบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด ที่ดี	- จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Discussion group) - กระตุ้นให้ผู้เรียน มีส่วนร่วมของสังคม โดยการทำ ร่วมกัน คิดร่วมกัน เพื่อประโยชน์ร่วมกัน ส่งผลร่วมกัน ต่อสังคม	- ผู้เรียนนำเสนอ ผลงานแลกเปลี่ยน เรียนรู้กัน

6. แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ตารางที่ 8 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

หน่วยที่	แผนการจัดการเรียนรู้	แนวทางการจัดการเรียนรู้
หน่วยที่ 1 แกระอย ปัญหา ยาเสพติด	แผนการจัดการเรียนรู้ 1 ยาเสพติด	การจัดการเรียนรู้ ขั้นนำ นำเข้าสู่บทเรียนด้วยการใช้สถานการณ์ข่าว เกี่ยวกับยาเสพติดในสังคมปัจจุบัน

ตารางที่ 8 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

หน่วยที่	แผนการจัดการเรียนรู้	แนวทางการจัดการเรียนรู้
		<p>ชั้นสอน</p> <ol style="list-style-type: none"> ผู้สอนให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่ม เพื่อศึกษาค้นคว้า แลกเปลี่ยนแนวคิดเรื่องยาเสพติดจากสถานการณ์ข่าวเกี่ยวกับยาเสพติดในสังคมที่ผู้เรียนสนใจ ผู้สอนให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าสถานการณ์ข่าวเกี่ยวกับยาเสพติดในสังคมที่ผู้เรียนสนใจ <ul style="list-style-type: none"> - ความหมายของยาเสพติด - ความสำคัญของการป้องกันยาเสพติด - ประเภทของยาเสพติด - ผลกระทบของยาเสพติด - การดูแลและป้องกันยาเสพติด - นโยบาย กฎหมายยาเสพติด <p>ชั้นสรุป</p> <ol style="list-style-type: none"> ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับ <ul style="list-style-type: none"> - ความหมายของยาเสพติด - ความสำคัญของการป้องกันยาเสพติด - ทักษะการป้องกันยาเสพติด - บริบทชุมชน นโยบายของพื้นที่ ชุมชน สังคม ต่อยาเสพติด กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักถึงปัญหา ยาเสพติดในสังคมปัจจุบัน
<p>หน่วยที่ 2 พิชิตภัยร้าย ได้ด้วยภาวะ ผู้นำ แบบมี ส่วนร่วมของ สังคมในการ</p>	<p>แผนการจัดการเรียนรู้ 2 ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการป้องกัน ยาเสพติด</p>	<p>การจัดการเรียนรู้</p> <p>ชั้นนำ นำเข้าสู่บทเรียนด้วยการใช้คำถามกระตุ้น ภาวะ ผู้นำที่ดีเป็นอย่างไร</p> <p>ชั้นสอน</p> <ol style="list-style-type: none"> ผู้สอนให้ผู้เรียนศึกษา โครงการพัฒนาอดอยตุง ฯ

ตารางที่ 8 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

หน่วยที่	แผนการจัดการเรียนรู้	แนวทางการจัดการเรียนรู้
ป้องกัน ยาเสพติด		<p>จากอดีตสู่ปัจจุบัน</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=06ikapBbkbq</p> <p>2. ผู้สอนให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้า</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความหมายของผู้นำ ภาวะผู้นำ - ความสำคัญของผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด - หลักการของผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด - องค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด <p>ขั้นสรุป</p> <p>ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความหมายของผู้นำ - ความสำคัญของผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด - องค์ประกอบและบทบาทของภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด
หน่วยที่ 3 ร่วมมือ ร่วมใจ ป้องกันภัย ยาเสพติด ปฏิบัติการ สร้างภาวะผู้นำ สำรวจแบบมี ส่วนร่วมของ สังคมในการ ป้องกัน	แผนการจัดการเรียนรู้ 3 ปฏิบัติการสร้างภาวะผู้นำ แบบมีส่วนร่วมของสังคม ในการป้องกันยาเสพติด	<p>การจัดการเรียนรู้</p> <p>ขั้นนำ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้สอนสำรวจความพร้อม สร้างความเชื่อมั่น มั่นใจให้กับผู้เรียน <p>ขั้นสอน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียน ศึกษา ค้นคว้าแนวทางการเขียนโครงการ 2. ผู้สอนให้ผู้เรียนเขียนโครงการ ผู้สอนทำหน้าที่เป็น Coach แนวทางให้

ตารางที่ 8 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

หน่วยที่	แผนการจัดการเรียนรู้	แนวทางการจัดการเรียนรู้
ยาเสพติด		ขั้นสรุป ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับแนวทางการเขียนโครงงาน และให้ผู้เรียนปฏิบัติตามโครงงานที่วางไว้
หน่วยที่ 4 ร่วมมือ ร่วมใจ ให้สังคมพ้นภัย ยาเสพติด มีภาวะผู้นำ นักศึกษา พยาบาล ตำรวจแบบมี ส่วนร่วมของ สังคมในการ ป้องกัน ยาเสพติดที่ดี	แผนการจัดการเรียนรู้ 4 ถอดบทเรียนภาวะผู้นำ แบบมีส่วนร่วมของสังคม ในการป้องกันยาเสพติด ที่ดี	การจัดการเรียนรู้ ขั้นนำ 1. นำเข้าสู่บทเรียน โดยนำเหตุการณ์ที่ผู้เรียนประสบเหตุการณ์ในการลงมือปฏิบัติโครงงาน ขั้นสอน 1. ผู้เรียนนำเสนอและสรุปผลลัพธ์โครงงาน 2. ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายผล และแนวทางการบูรณาการภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดที่ดี เป็นประโยชน์ต่อสังคมแบบมั่นคง และยั่งยืน ขั้นสรุป 1. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด และแนวทางการบูรณาการภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดที่ดี เป็นประโยชน์ต่อสังคม แบบมั่นคง และยั่งยืน

7. สื่อการเรียนรู้

1. วัสดุ คู่มือการปฏิบัติ เอกสารประกอบการสอน ใบงาน Power point
2. อุปกรณ์ เครื่องฉาย คอมพิวเตอร์
3. เว็บไซต์โปรแกรม Google classroom
4. Zoom Cloud Meetings Application

5. Clip VDO

6. แบบทดสอบ ใน Google form

8. การวัดประเมินผลการเรียนรู้

การวัดประเมินผลการเรียนรู้ ได้แก่ แบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติด และภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ใบบังเกตพฤติกรรม การปฏิบัติงานด้านทักษะและคุณลักษณะของภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

ตารางที่ 9 การวัดประเมินผลการเรียนรู้

องค์ประกอบ	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
ด้านความรู้			
ยาเสพติด	การทดสอบ	แบบวัดความรู้ เรื่อง ยาเสพติด	ผู้เรียนทำแบบทดสอบ ความรู้ความเข้าใจ เรื่อง ยาเสพติด ได้ คะแนนเกินร้อยละ 80
ภาวะผู้นำ	การทดสอบ	แบบวัดความรู้ เรื่อง ผู้นำนักศึกษา พยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด	ผู้เรียนทำแบบทดสอบ ความรู้ความเข้าใจ เรื่อง ผู้นำนักศึกษา พยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ได้คะแนนเกิน ร้อยละ 80
ด้านทักษะ			
2.1 ทักษะการคิด ได้แก่ 1) คิดอย่างมีเหตุผล และคิดอย่างสร้างสรรค์	การสังเกต/ ประเมินชิ้นงาน	แบบประเมิน พฤติกรรมภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาล ตำรวจแบบมีส่วนร่วม	ผู้เรียนได้คะแนนเกิน ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน

ตารางที่ 9 การวัดประเมินผลการเรียนรู้

องค์ประกอบ	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
2) แก้ไขปัญหา และ การตัดสินใจ		ของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด	
2.2 ทักษะการวางแผน งาน และบริหาร จัดการอย่างเหมาะสม	การสังเกต/ ประเมินชิ้นงาน	แบบประเมิน พฤติกรรมภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาล ตำรวจแบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด	ผู้เรียนได้คะแนนเกิน ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน
2.3 ทักษะการสื่อสาร และสัมพันธภาพ ระหว่างบุคคล	การสังเกต/ ประเมินชิ้นงาน	แบบประเมิน พฤติกรรมภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาล ตำรวจแบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด	ผู้เรียนได้คะแนนเกิน ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน
2.4 ทักษะการทำงาน เป็นทีม	การสังเกต/ ประเมินชิ้นงาน	แบบประเมิน พฤติกรรมภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาล ตำรวจแบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด	ผู้เรียนได้คะแนนเกิน ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน
2.5 ทักษะด้านการใช้ เทคโนโลยีดิจิทัล	การสังเกต/ ประเมินชิ้นงาน	แบบประเมิน พฤติกรรมภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาล ตำรวจแบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด	ผู้เรียนได้คะแนนเกิน ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน

ตารางที่ 9 การวัดประเมินผลการเรียนรู้

องค์ประกอบ	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
2.6 ทักษะโน้มน้าว การสร้างแรงจูงใจให้ ผู้อื่นมีส่วนร่วมในงาน	การสังเกต/ ประเมินชิ้นงาน	แบบประเมิน พฤติกรรมภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาล สำรวจแบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด	ผู้เรียนได้คะแนนเกิน ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน
ด้านคุณลักษณะ			
3.1 มีคุณธรรม จริยธรรม	การสังเกต/ ประเมินชิ้นงาน	แบบประเมิน คุณลักษณะภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาล สำรวจแบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด	ผู้เรียนได้คะแนนเกิน ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน
3.2 มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม	การสังเกต/ ประเมินชิ้นงาน	แบบประเมิน คุณลักษณะภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาล สำรวจแบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด	ผู้เรียนได้คะแนนเกิน ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน
3.3 มีความรับผิดชอบ	การสังเกต/ ประเมินชิ้นงาน	แบบประเมิน คุณลักษณะภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาล สำรวจแบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด	ผู้เรียนได้คะแนนเกิน ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน
3.4 มีระเบียบวินัย	การสังเกต/	แบบประเมิน	ผู้เรียนได้คะแนนเกิน

ตารางที่ 9 การวัดประเมินผลการเรียนรู้

องค์ประกอบ	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
	ประเมินชิ้นงาน	คุณลักษณะภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาล ตำรวจแบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด	ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน
3.5 ขยันอดทน	การสังเกต/ ประเมินชิ้นงาน	แบบประเมิน คุณลักษณะภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาล ตำรวจแบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด	ผู้เรียนได้คะแนนเกิน ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน
3.6 เข้าใจผู้อื่น	การสังเกต/ ประเมินชิ้นงาน	แบบประเมิน คุณลักษณะภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาล ตำรวจแบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด	ผู้เรียนได้คะแนนเกิน ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน
3.7 ปรับตัว-ยืดหยุ่น	การสังเกต/ ประเมินชิ้นงาน	แบบประเมิน คุณลักษณะภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาล ตำรวจแบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด	ผู้เรียนได้คะแนนเกิน ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน
3.8 ทักษะคิดเชิงบวก	การสังเกต/ ประเมินชิ้นงาน	แบบประเมิน คุณลักษณะภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาล	ผู้เรียนได้คะแนนเกิน ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน

ตารางที่ 9 การวัดประเมินผลการเรียนรู้

องค์ประกอบ	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
		สำรวจแบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด	
3.9 บุคลิกภาพดี	การสังเกต/ ประเมินชิ้นงาน	แบบประเมิน คุณลักษณะภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาล สำรวจแบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด	ผู้เรียนได้คะแนนเกิน ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน
3.10 เรียนรู้และ พัฒนาตนเองอยู่เสมอ	การสังเกต/ ประเมินชิ้นงาน	แบบประเมิน คุณลักษณะภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาล สำรวจแบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด	ผู้เรียนได้คะแนนเกิน ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน

แผนการจัดการเรียนรู้
หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจ
แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 แกะรอยปัญหายาเสพติด (4 ชั่วโมง)

สาระสำคัญ

ยาเสพติด หมายถึง สารเคมี พิษ หรือวัตถุชนิดใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพแล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ การศึกษาเรื่องความหมาย ความสำคัญ ประเภท สาเหตุของการติด การแพร่ระบาด ผลกระทบจากการใช้ยาเสพติด การดูแลป้องกันยาเสพติด รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับยาเสพติดได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านความรู้ ผู้เรียนสามารถ

1. อธิบายความหมายของยาเสพติดได้ถูกต้อง
2. อธิบายความสำคัญของการป้องกันยาเสพติดได้ถูกต้อง
3. บอกถึงนโยบายยาเสพติดของสังคมได้ถูกต้อง

ด้านทักษะ ผู้เรียนสามารถ

1. ประยุกต์ใช้ความรู้ในการดูแล ป้องกันปัญหาเสพติดได้

ด้านคุณลักษณะ

1. มีความรับผิดชอบ
2. มีระเบียบวินัย
3. ชยันอดทน

แนวทางการจัดการเรียนรู้

- การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning)
- การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (Experimental Instruction)
- การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเป็นฐาน (Thinking-based Learning)

ใช้การเรียนรู้จากประสบการณ์ ชาว ยาเสพติด ที่เกิดขึ้นในสังคม ใช้ปัญหาเป็นฐาน กระตุ้นโดยใช้คำถามให้เกิดการคิด แสวงหาคำตอบ ใช้กิจกรรมกลุ่มในการร่วมกันอภิปราย

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ชี้นำ

1) ผู้สอนให้ผู้เรียนพูดถึงข่าวยาเสพติดในปัจจุบัน ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและสังคมอย่างไรบ้าง

2. ขั้นสอน

1) ผู้สอนแบ่งกลุ่มผู้เรียนประมาณกลุ่มละ 5-6 คน แจกใบงาน เรื่อง แกะรอยยาเสพติด ให้แต่ละกลุ่มค้นหาข่าวที่ตนสนใจ (สุรา ยาบ้า ยาปลอมประสาท สารระเหย กัญชา บุหรี่ เป็นต้น)

2) ผู้สอนและผู้เรียนมีการร่วมกันเลือกปัญหาที่ตรงกับความสนใจหรือความต้องการของผู้เรียน

3) ผู้สอนและผู้เรียนมีการร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา และสาเหตุของปัญหา

4) ผู้เรียนมีการวางแผนการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

5) ผู้สอนมีการให้คำปรึกษาแนะนำ และช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนในการแสวงหาแหล่งข้อมูล การศึกษาข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

6) ผู้เรียนมีการศึกษาค้นคว้า และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

7) ผู้สอนมีการกระตุ้นให้ผู้เรียนแสวงหาทางเลือกในการแก้ไขปัญหาที่หลากหลาย และพิจารณาเลือกวิธีที่เหมาะสม

8) ผู้เรียนมีการลงมือแก้ไขปัญหา รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สรุป และประเมินผล

9) ผู้สอนมีการติดตามการปฏิบัติงานของผู้เรียน และให้คำปรึกษา

10) ผู้สอนมีการประเมินผลการเรียนรู้ รวมทั้งประเมินกระบวนการ และผลงาน

3. ขั้นสรุป

1) ผู้สอนให้ผู้เรียนร่วมช่วยกันสรุป ความหมายของยาเสพติด ประเภทของยาเสพติด สาเหตุ อาการ อาการแสดง ผลกระทบต่อสุขภาพและสังคม และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

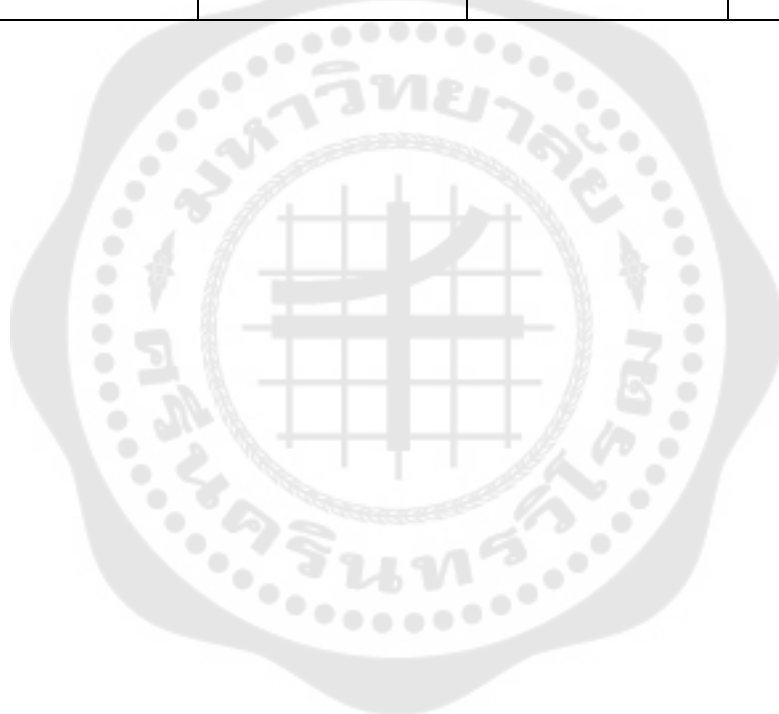
สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. คู่มือการปฏิบัติ เอกสารประกอบการสอน Power point
2. อุปกรณ์ เครื่องฉาย คอมพิวเตอร์
3. เว็บไซต์โปรแกรม Google classroom
4. Zoom Cloud Meetings Application
5. Clip VDO ข่าวเกี่ยวกับยาเสพติดในปัจจุบัน
6. แบบทดสอบ ใน Google form
7. ใบงาน เรื่อง แกะรอยปัญหา ยาเสพติด

การประเมินผลการเรียนรู้

จุดประสงค์การเรียนรู้	เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน		
	เครื่องมือ	ผลงาน/ชิ้นงาน	เกณฑ์การผ่าน
ด้านความรู้ 1. อธิบายความหมายของยาเสพติด 2. อธิบายความสำคัญของการป้องกันยาเสพติด 3. บอกถึงนโยบายยาเสพติดของสังคม พื้นที่ชุมชน ภาคีเครือข่ายทำงานร่วมกัน คิดร่วมกัน เพื่อประโยชน์ร่วมกัน ส่งผลร่วมกันต่อสังคม	แบบวัดความรู้ เรื่อง ยาเสพติด	ใบงาน เรื่อง แกะรอยยาเสพติด	ผู้เรียนทำแบบทดสอบ ความรู้ความเข้าใจ เรื่อง ยาเสพติด ได้ คะแนนเกินร้อยละ 80
ด้านทักษะ 1. ผู้เรียนสามารถทักษะการคิดแก้ไขปัญหา และการตัดสินใจ 2. ผู้เรียนสามารถการสื่อสาร และสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล 3. ทักษะการทำงานเป็นทีม 4. ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	แบบประเมิน พฤติกรรมภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาล ตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด	ใบงาน เรื่อง แกะ รอยยาเสพติด	ผู้เรียนได้คะแนนเกิน ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน

จุดประสงค์การเรียนรู้	เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน		
	เครื่องมือ	ผลงาน/ชิ้นงาน	เกณฑ์การผ่าน
ด้านคุณลักษณะ 1. มีความรับผิดชอบ 2. มีระเบียบวินัย 3. ขยันอดทน	แบบประเมิน คุณลักษณะภาวะ ผู้นำนักศึกษา พยาบาลตำรวจแบบ มีส่วนร่วมของสังคม ในการป้องกัน ยาเสพติด	ใบงาน เรื่อง แกะ รอยยาเสพติด	ผู้เรียนได้คะแนนเกิน ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน

ใบงานที่ 1

แกะรอยปัญหายาเสพติด

1. ชื่อเรื่อง แกะรอยปัญหายาเสพติด
2. ระยะเวลา 4 ชั่วโมง
3. สื่อ
 1. วัสดุ คู่มือการปฏิบัติ เอกสารประกอบการสอน ใบงาน Power point
 2. อุปกรณ์ เครื่องฉาย คอมพิวเตอร์
 3. เว็บไซต์โปรแกรม Google classroom
 4. Zoom Cloud Meetings Application
 5. Clip VDO ข่าวเกี่ยวกับยาเสพติดในปัจจุบัน
 6. แบบทดสอบ ใน Google form
4. ขั้นตอนการทำงาน
 - 1) ศึกษา ข่าวเกี่ยวกับยาเสพติด
 - 2) จัดกลุ่มละ 5-6 คน และ วิเคราะห์
 - 3) เขียน/ บันทึก
 - 4) นำเสนอกลุ่มละ 10 นาที
5. คำถาม
 - 1) ความหมายของยาเสพติด
 - 2) ความสำคัญของการป้องกันยาเสพติด
 - 3) ประเภทของยาเสพติด
 - 4) ผลกระทบของยาเสพติด
 - 5) การดูแลและป้องกันยาเสพติด
 - 6) นโยบาย กฎหมายยาเสพติด

บทสรุปการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1

1) การเรียนรู้ครั้งนี้ นักศึกษารู้สึกอย่างไร

.....

.....

2) การเรียนรู้ครั้งนี้ นักศึกษาได้เรียนรู้อะไร

.....

.....

3) การเรียนรู้ครั้งนี้ นักศึกษาจะนำไปใช้ประโยชน์อย่างไร

.....

.....

ด้านคุณลักษณะ

1. มีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบมอบ
2. มีระเบียบวินัย
3. ขยันอดทน

แนวทางการจัดการเรียนรู้

การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเป็นฐาน (Thinking-based Learning) เพื่อส่งเสริมให้เกิดกระบวนการคิดคิดอย่างมีเหตุผลและคิดอย่างสร้างสรรค์ โดยใช้สถานการณ์ โครงการในพระราชดำริดอยตุง ฯ ระดมสมอง ใช้กิจกรรมกลุ่มในการร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. ขั้นนำ

1. นำสู่บทเรียนด้วยการกระตุ้นความสนใจ โดยผู้สอนใช้คำถามกระตุ้น
2. ผู้สอนให้ผู้เรียนเขียนผู้นำที่ตนประทับใจ ให้เหตุผลของความประทับใจในผู้นำ

2. ขั้นสอน

1. ผู้สอนแบ่งกลุ่มผู้เรียนประมาณกลุ่มละ 5-6 คน แจกใบงาน เรื่อง ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดของจีน
2. ผู้สอนจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนศึกษา วิเคราะห์ เรื่อง โครงการพัฒนา ดอยตุง ฯ จากอดีตสู่ปัจจุบัน <https://www.youtube.com/watch?v=06ikapBbkbq>
3. ผู้เรียนสะท้อนคิด (Reflect) และอภิปรายร่วมกัน เกี่ยวกับคุณลักษณะของภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์การเรียนรู้
4. ผู้เรียนมีการสร้างความคิดรวบยอด หลักการ สมมติฐานจากสถานการณ์การเรียนรู้
5. ผู้เรียนมีการสร้างความคิดรวบยอด หลักการ สมมติฐานจากสถานการณ์การเรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่
6. ผู้สอนมีการติดตามผล และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนการประยุกต์ใช้ เพื่อขยายขอบเขตของการเรียนรู้
7. ผู้สอนมีการวัดและประเมินผล

3. ชั้นสรุป

ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปผู้เรียนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอถึงความหมายและความสำคัญ หลักการของภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ทักษะและคุณลักษณะแบบใดที่ทำให้ประสบความสำเร็จ

สื่อการเรียนรู้

1. วัสดุ คู่มือการปฏิบัติ เอกสารประกอบการสอน Power point
2. อุปกรณ์ เครื่องฉาย คอมพิวเตอร์
3. เว็บไซต์โปรแกรม Google classroom
4. Zoom Cloud Meetings Application
5. Clip VDO เรื่อง โครงการพัฒนาอดอยตุง ฯ จากอดีตสู่ปัจจุบัน
<https://www.youtube.com/watch?v=06ikapBbkbq>
6. แบบทดสอบ ใน Google form
7. ใบงาน เรื่อง ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดของฉัน

การประเมินผลการเรียนรู้

จุดประสงค์การเรียนรู้	เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน		
	เครื่องมือ	ผลงาน/ชิ้นงาน	เกณฑ์การผ่าน
ด้านความรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจ ความหมาย และ ความสำคัญของผู้นำ แบบมีส่วนร่วมของสังคม ในการป้องกันยาเสพติด หลักการของภาวะผู้นำ แบบมีส่วนร่วมของสังคม ในการป้องกันยาเสพติด	แบบวัดความรู้ เรื่อง ผู้นำนักศึกษา พยาบาลตำรวจแบบ มีส่วนร่วมของสังคม ในการป้องกัน ยาเสพติด	ใบงาน เรื่อง ภาวะ ผู้นำแบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด ของฉัน	ผู้เรียนทำแบบทดสอบ ความรู้ความเข้าใจ เรื่อง ยาเสพติด ได้ คะแนนเกินร้อยละ 80

จุดประสงค์การเรียนรู้	เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน		
	เครื่องมือ	ผลงาน/ชิ้นงาน	เกณฑ์การผ่าน
ด้านทักษะ - ทักษะการคิด ได้แก่ คิดอย่างมีเหตุผลและคิด อย่างสร้างสรรค์ - ทักษะการวางแผนงาน และบริหารจัดการอย่าง เหมาะสม - ทักษะการสื่อสาร และ สัมพันธภาพระหว่าง บุคคล - ทักษะการทำงาน เป็นทีม - ทักษะด้านการใช้ เทคโนโลยีดิจิทัล - ทักษะใ้มน้ำวการสร้าง แรงจูงใจให้ผู้อื่นมี ส่วนร่วมในงาน	แบบประเมิน พฤติกรรมภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาล ตำรวจแบบมีส่วนร่วม ร่วมของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด	ใบงาน เรื่อง ภาวะ ผู้นำแบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด ของฉัน	ผู้เรียนได้คะแนนเกิน ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน
ด้านคุณลักษณะ - มีความรับผิดชอบ - มีระเบียบวินัย - ซื่อสัตย์สุจริต	แบบประเมิน คุณลักษณะภาวะ ผู้นำนักศึกษา พยาบาลตำรวจแบบ มีส่วนร่วมของสังคม ในการป้องกัน ยาเสพติด	ใบงาน เรื่อง ภาวะ ผู้นำแบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด ของฉัน	ผู้เรียนได้คะแนนเกิน ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน

ใบงานที่ 2

พิชิตภัยร้าย ได้ด้วยภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

1. ชื่อเรื่อง พิชิตภัยร้าย ได้ด้วยภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด
2. ระยะเวลา 4 ชั่วโมง
3. สื่อ Clip VDO เรื่อง โครงการพัฒนาอดอยตุง ฯ จากอดีตสู่ปัจจุบัน
<https://www.youtube.com/watch?v=06ikapBbkbq>
4. ขั้นตอนการทำงาน
 - 1) ศึกษา Clip VDO
 - 2) จัดกลุ่มละ 5-6 คน และ วิเคราะห์
 - 3) เขียน บันทึก
 - 4) นำเสนอกลุ่มละ 10 นาที
5. คำถาม
 - 1) ความหมายของภาวะผู้นำ
 - 2) ความสำคัญของภาวะผู้นำ
 - 3) องค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

บทสรุปการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 2

1) การเรียนรู้ครั้งนี้ นักศึกษารู้สึกอย่างไร

.....

.....

2) การเรียนรู้ครั้งนี้ นักศึกษาได้เรียนรู้อะไร

.....

.....

3) การเรียนรู้ครั้งนี้ นักศึกษาจะนำไปใช้ประโยชน์อย่างไร

.....

.....

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3
ร่วมมือ ร่วมใจ ป้องกันภัยยาเสพติด
ปฏิบัติการสร้างภาวะผู้นำ (4 ชั่วโมง)

สาระสำคัญ

การวางแผนโครงการเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จในการดำเนินการ โครงการแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด การศึกษาการวางแผนงานแก้ไขปัญหาเสพติด/โครงการ จะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เรื่อง การวางแผนงาน โครงการ การดำเนินการ สามารถนำโครงการไปดำเนินการตามโครงการแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด และประเมินโครงการได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านความรู้ ผู้เรียนสามารถ

1. อธิบายการวางแผนงาน โครงการ และการแก้ไขปัญหา แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดที่ดี

ด้านทักษะ ผู้เรียนสามารถ

1. ปฏิบัติตามโครงการแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

ด้านคุณลักษณะ ผู้เรียน

1. มีคุณธรรม จริยธรรม
2. มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม
3. มีความรับผิดชอบ
4. มีระเบียบวินัย
5. ชยันอดทน
6. เข้าใจผู้อื่น
7. ปรับตัว-ยืดหยุ่น
8. ทศนคติเชิงบวก
9. บุคลิกภาพดี
10. เรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

แนวทางการจัดการเรียนรู้

- การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project based learning)
- การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (Experimental Instruction)
- การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning)
- การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเป็นฐาน (Thinking-based Learning)

เพื่อให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ระดมสมองในประเด็นปัญหา ใช้กิจกรรมกลุ่ม ร่วมอภิปราย พัฒนาทักษะทางสังคม การวางแผนงานแก้ไขปัญหา เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. ชำนาญ

นำเข้าสู่บทเรียนด้วยการใช้คำถาม กระตุ้นความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ การแก้ไขปัญหาหาสาเหตุแบบมีส่วนร่วมของสังคมควรมีการดำเนินแผนงาน โครงการอย่างไร ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายขั้นตอน การวางแผนงาน กระบวนการดำเนินงานว่าจะทำอย่างไร ที่ไหน เมื่อไร ทำให้โครงการบรรลุวัตถุประสงค์ มีประสิทธิภาพ

2. ขั้นสอน

1. ผู้สอนแบ่งกลุ่มผู้เรียนประมาณกลุ่มละ 5-6 คน แจกใบงาน เรื่อง โครงการการป้องกันยาเสพติด
2. ผู้สอนและผู้เรียนมีการอภิปรายปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน ผู้เรียนมีการเลือกปัญหาที่ตนสนใจที่จะจัดทำโครงการ
3. ผู้สอนชี้แจง ทำความเข้าใจกับผู้เรียนถึงวัตถุประสงค์ วิธีการ กระบวนการดำเนินงาน ในการทำโครงการ
4. ผู้เรียนมีการร่วมกันศึกษาหาความรู้ในเรื่องที่จะทำจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย
5. ผู้เรียนมีการร่วมกันวางแผนการจัดทำโครงการ ซึ่งประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญของประเด็นปัญหาที่จัดทำโครงการ วัตถุประสงค์ กระบวนการ ขั้นตอนในการดำเนินงาน แหล่งทรัพยากรและวัสดุต่าง ๆ บทบาทหน้าที่ของบุคลากร เครื่องมือ เวลา และค่าใช้จ่ายที่ต้องการ ความรู้ ทักษะที่จำเป็นต่อการดำเนินโครงการ การประเมินผลโครงการ และการอภิปรายผลการเรียนรู้ ผู้สอนมีหน้าที่การให้คำปรึกษาแนะนำ และให้ความรู้ที่จำเป็นต่อการทำโครงการ
6. ผู้เรียนมีการเขียนโครงการ และนำเสนอผู้สอน ผู้สอนให้คำแนะนำ และช่วยเหลือตามความจำเป็น และช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ตามความจำเป็น

7. ผู้เรียนมีการดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนดไว้ จนกระทั่งสามารถผลิตชิ้นงานออกมาได้ ผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยการความสะอาด ติดตามการทำงานของผู้เรียนให้คำแนะนำ และความช่วยเหลือตามความจำเป็น และเสริมแรงตามความเหมาะสม

8. ผู้สอนและผู้เรียนมีการนำเสนอผลงานของผู้เรียนออกมาแสดง ชี้แจงและร่วมกัน วิพากษ์วิจารณ์ผลงาน แลกเปลี่ยนกัน

9. ผู้เรียนมีการปรับปรุงผลงาน และเขียนรายงาน

10. ผู้เรียนมีการนำเสนอผลงานออกต่อสาธารณชน และเก็บข้อมูล

11. ผู้สอนมีการจัดให้ผู้เรียนนำเสนอผลงาน ประสพการณ์ และข้อมูลทั้งหมดมา อภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน และสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้รับจากการทำโครงการงาน

12. ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลทั้งด้านผลผลิต คือ ชิ้นงานจากการทำโครงการงาน และเนื้อหาความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ กระบวนการ และทักษะต่าง ๆ ที่ได้รับพัฒนา และเจตคติที่เกิดขึ้น

3. ชั้นสรุป

ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปความรู้ที่ใช้ในการดำเนินโครงการงาน วิเคราะห์จุดแข็ง จุดพัฒนาปรับปรุงโครงการงาน และดำเนินการตามโครงการงานที่วางแผนไว้

สื่อการเรียนรู้

1. วัสดุ คู่มือการปฏิบัติ เอกสารประกอบการสอน เรื่อง การวางแผนงานแก้ไขปัญหายาเสพติด/ โครงการงาน Power point

2. อุปกรณ์ เครื่องฉาย คอมพิวเตอร์

3. เว็บไซต์โปรแกรม Google classroom

4. Zoom Cloud Meetings Application

5. ใบงาน เรื่อง โครงการงานการป้องกันยาเสพติด

6. แบบทดสอบ ใน Google form

การประเมินผลการเรียนรู้

จุดประสงค์การเรียนรู้	เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน		
	เครื่องมือ	ผลงาน/ชิ้นงาน	เกณฑ์การผ่าน
<p>ด้านความรู้</p> <p>เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนงานโครงการ และการแก้ไขปัญหา แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกัน ยาเสพติด หลักการของภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกัน ยาเสพติด</p>	<p>แบบวัดความรู้ เรื่อง การวางแผนงานโครงการ แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกัน ยาเสพติด</p>	<p>ใบงาน เรื่อง โครงการงานการป้องกัน ยาเสพติด</p>	<p>ผู้เรียนทำแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ เรื่อง การวางแผนงานโครงการ ได้คะแนนเกินร้อยละ 80</p>
<p>2.1 ทักษะการคิด ได้แก่</p> <p>1) คิดอย่างมีเหตุผลและคิดอย่างสร้างสรรค์</p> <p>2) แก้ไขปัญหาและการตัดสินใจ</p> <p>2.2 ทักษะการวางแผนงานและบริหารจัดการอย่างเหมาะสม</p> <p>2.3 ทักษะการสื่อสาร และสัมพันธภาพระหว่างบุคคล</p> <p>2.4 ทักษะการทำงานเป็นทีม</p> <p>2.5 ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล</p> <p>2.6 ทักษะใฝ่เรียนรู้สร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในงาน</p>	<p>แบบประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจ แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกัน ยาเสพติด</p>	<p>ใบงาน เรื่อง โครงการงานการป้องกัน ยาเสพติด</p>	<p>ผู้เรียนได้คะแนนเกินร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน</p>

จุดประสงค์การเรียนรู้	เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน		
	เครื่องมือ	ผลงาน/ชิ้นงาน	เกณฑ์การผ่าน
1. มีคุณธรรม จริยธรรม	แบบประเมิน	ใบงาน เรื่อง	ผู้เรียนได้คะแนนเกิน
2. มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม	คุณลักษณะภาวะ	โครงการป้องกัน	ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน
3. มีความรับผิดชอบ	ผู้นำนักศึกษา	ยาเสพติด	
4. มีระเบียบวินัย	พยาบาลตำรวจ		
5. ชยันอดทน	แบบมีส่วนร่วมของ		
6. เข้าใจผู้อื่น	สังคมในการป้องกัน		
7. ปรับตัว - ยืดหยุ่น	ยาเสพติด		
8. ทักษะคิดเชิงบวก			
9. บุคลิกภาพดี			
10. เรียนรู้ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ			

ใบงานที่ 3
ร่วมมือ ร่วมใจ ป้องกันภัยยาเสพติด

1. ชื่อเรื่อง ร่วมมือ ร่วมใจ ป้องกันภัยยาเสพติด
2. ระยะเวลา 4 ชั่วโมง
3. สื่อ -
4. ขั้นตอนการทำงาน
 - 1) ศึกษา การวางแผนงาน โครงการ
 - 2) จัดกลุ่มละ 5-6 คน และ วางแผนงาน โครงการป้องกันการยาเสพติด
 - 3) เขียน โครงการป้องกันการยาเสพติด
 - 4) นำเสนอกลุ่มละ 10 นาที
 - 5) นำโครงการไปดำเนินการต่อ

บทสรุปการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3

1) การเรียนรู้ครั้งนี้ นักศึกษารู้สึกอย่างไร

.....

.....

2) การเรียนรู้ครั้งนี้ นักศึกษาได้เรียนรู้อะไร

.....

.....

3) การเรียนรู้ครั้งนี้ นักศึกษาจะนำไปใช้ประโยชน์อย่างไร

.....

.....

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4
ร่วมมือ ร่วมใจ สร้างสังคมพ้องยาเสพติด
ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดที่ดี (4 ชั่วโมง)

สาระสำคัญ

การสังเคราะห์ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดที่ดี การศึกษาวิเคราะห์ผลการดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้องแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ทักษะที่ดี และเกิดคุณลักษณะที่ดีของภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านความรู้ ผู้เรียนสามารถ

1. บอกองค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดที่ดี

ด้านทักษะ ผู้เรียนสามารถ

1. แสดงวิธีการหาแนวทาง ดำเนินการแก้ไขปัญหาเสพติด โดยใช้ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดที่ดี

ด้านคุณลักษณะ ผู้เรียน

1. มีความรับผิดชอบ
2. มีระเบียบวินัย
3. ชยันอดทน
4. บุคลิกภาพดี
5. เรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

แนวทางการจัดการเรียนรู้

การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเป็นฐาน (Thinking-based Learning) การแลกเปลี่ยนพูดคุยกัน (Discussion Group) เพื่อนำเสนอผลงานกิจกรรมกลุ่ม ร่วมกันอภิปรายผล

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. ขั้นนำ

นำเข้าสู่บทเรียนด้วยการใช้คำถาม หลังจากดำเนินการจัดโครงการ พบจุดแข็ง จุด
ควรพัฒนาอะไรบ้าง

2. ขั้นสอน

1. ผู้เรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอโครงการ ตั้งแต่การวางแผนโครงการ การดำเนินโครงการ
สรุปการดำเนินโครงการ ประเมินโครงการ ผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินโครงการของตนเอง

2. ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายแนวทางการบูรณาการโครงการสร้างประโยชน์
ต่อสังคมที่ดี

3. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายแนวทางการบูรณาการโครงการสร้างประโยชน์
ต่อสังคมที่ดี

3. ขั้นสรุป

ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปแนวทางการบูรณาการโครงการสร้างประโยชน์ต่อสังคม
ที่ดีต่อไป

สื่อการเรียนรู้

1. วัสดุ คู่มือการปฏิบัติ เอกสารประกอบการสอน Power point
2. อุปกรณ์ เครื่องฉาย คอมพิวเตอร์
3. เว็บไซต์โปรแกรม Google classroom
4. ใบงาน เรื่องภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดที่ดี
5. แบบทดสอบ ใน Google form

การประเมินผลการเรียนรู้

จุดประสงค์การเรียนรู้	เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน		
	เครื่องมือ	ผลงาน/ชิ้นงาน	เกณฑ์การผ่าน
2.1 ทักษะการคิด ได้แก่ 1) คิดอย่างมีเหตุผล และคิดอย่างสร้างสรรค์ 2) แก้ไขปัญหา และการตัดสินใจ 2.2 ทักษะการวางแผน งาน และบริหารจัดการ อย่างเหมาะสม 2.3 ทักษะการสื่อสาร และสัมพันธ์ภาพระหว่าง บุคคล 2.4 ทักษะการ ทำงานเป็นทีม 2.5 ทักษะด้านการใช้ เทคโนโลยีดิจิทัล 2.6 ทักษะใ้มน้ำวการ สร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นมี ส่วนร่วมในงาน	แบบประเมิน พฤติกรรมภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาล ตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด	ใบงาน เรื่องภาวะ ผู้นำแบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด ที่ดี	ผู้เรียนได้คะแนนเกิน ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน
1. มีความรับผิดชอบ 2. มีระเบียบวินัย 3. ขยันอดทน 4. บุคลิกภาพดี 5. เรียนรู้และพัฒนา ตนเองอยู่เสมอ	แบบประเมิน คุณลักษณะภาวะ ผู้นำนักศึกษา พยาบาลตำรวจแบบ มีส่วนร่วมของสังคม ในการป้องกัน ยาเสพติด	ใบงาน เรื่องภาวะ ผู้นำแบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการ ป้องกันยาเสพติด ที่ดี	ผู้เรียนได้คะแนนเกิน ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน

ใบงานที่ 4
ร่วมมือ ร่วมใจ สร้างสังคมพ้องยาเสพติด

1. ชื่อเรื่องร่วมมือ ร่วมใจ สร้างสังคมพ้องยาเสพติด
2. ระยะเวลา 4 ชั่วโมง
3. อุปกรณ์ / สื่อ / เครื่องมือ -
4. ขั้นตอนการทำงาน
 - 1) กลุ่มนำเสนอผลการดำเนินโครงการ
 - 2) จัดกลุ่มละ 5-6 คน และ วิเคราะห์ SWOT
 1. S : STRENGTH คือ จุดแข็ง หรือจุดเด่นของโครงการ
 2. W : WEAKNESS หมายถึง จุดอ่อน ของโครงการ
 3. O : OPPORTUNITY หมายถึง โอกาสที่จะพัฒนาของโครงการ
 4. T : TREAT หมายถึง แรงกดดัน หรืออันตราย จะต้องปรับปรุงให้สอดคล้องสถานการณ์ปัจจุบัน ของโครงการ
 - 3) เขียน บันทึก
 - 4) นำเสนอกกลุ่มละ 10 นาที
5. คำถาม เรื่องภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดที่ดี

บทสรุปการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4

1) การเรียนรู้ครั้งนี้ นักศึกษารู้สึกอย่างไร

.....
.....

2) การเรียนรู้ครั้งนี้ นักศึกษาได้เรียนรู้อะไร

.....
.....

3) การเรียนรู้ครั้งนี้ นักศึกษาจะนำไปใช้ประโยชน์อย่างไร

.....
.....

แบบประเมินผลการเรียนรู้

- แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด
- แบบประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด
- แบบประเมินคุณลักษณะภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด
- แบบประเมินความพึงพอใจในการฝึกอบรมหลักสูตรเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

**แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของ
สังคมในการป้องกันยาเสพติด**

ชื่อ-นามสกุล.....

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย X ตรงกับตัวเลือกที่ท่านเห็นว่าถูกต้องมากที่สุด เพียงตัวเลือกเดียว

1. ปัจจัยที่ทำให้คนเราติดยาเสพติดคือข้อใด

- ก. ยาเสพติด
- ข. ผู้ใช้ยาเสพติด
- ค. สภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม
- ง. ถูกทุกข้อ

2. กลุ่มที่มีผลกระทบทางอ้อมกับผู้มีปัญหายาเสพติดคือกลุ่มใด

- ก. กลุ่มผู้ใช้ยา
- ข. กลุ่มผู้เสพยา
- ค. กลุ่มผู้ติดยา
- ง. กลุ่มผู้ค้ายา

3. ยาเสพติดแบ่งเป็นกี่ประเภท ตามผลต่อจิตประสาท

- ก. 2 ประเภท
- ข. 3 ประเภท
- ค. 4 ประเภท
- ง. 5 ประเภท

**4. ผู้ติดยาเสพติดที่มีอาการวังงซิม การทำงานประสานระบบกล้ามเนื้อต่าง ๆ ช้าลง เป็นผู้
ติดยาเสพติดประเภทใด**

- ก. ประเภทกดประสาท
- ข. ประเภทหลอนประสาท
- ค. ประเภทกระตุ้นประสาท
- ง. ประเภทออกฤทธิ์ผสมผสาน

5. ผู้ติดยาเสพติดที่มีอาการหูแว่ว ได้ยินเสียงประหลาด หรือเห็นภาพหลอนที่น่าเกลียด น่ากลัว ควบคุมตนเองไม่ได้ เป็นผู้ติดยาเสพติดประเภทใด

- ก. ประเภทดประสาท
- ข. ประเภทหลอนประสาท
- ค. ประเภทกระตุ้นประสาท
- ง. ประเภทออกฤทธิ์ผสมผสาน

6. ผู้ติดยาเสพติดที่มีอาการหงุดหงิด กระวนกระวาย หวาดระแวง หูแว่ว บางครั้งมีอาการ คลุ้มคลั่ง หรือทำในสิ่งที่คนปกติไม่กล้าทำ เป็นผู้ติดยาเสพติดชนิดใด

- ก. กัญชา
- ข. ยาบ้า
- ค. กาว
- ง. บุหรี่ไฟฟ้า

7. ข้อใดคือสาเหตุของการติดยาเสพติด ที่เกิดจากความเจ็บป่วย

- ก. ออยากทดลอง
- ข. การชักชวนของคนอื่น
- ค. มีความวิตกกังวล
- ง. ความคึกคะนอง

8. ข้อใดคือผลกระทบจากการใช้ยาเสพติด ที่ก่อให้เกิดปัญหาทางอาชญากรรม

- ก. ผลต่อตนเอง
- ข. ผลต่อครอบครัว
- ค. ผลต่อสังคม
- ง. ผลต่อประเทศชาติ

9. ข้อใดคือระยะของการรักษาผู้ติดยาเสพติด โดยการใช้ยา

- ก. ระยะติดยา
- ข. ระยะถอนยา
- ค. ระยะฟื้นฟูจิตใจ
- ง. ระยะติดตามผล

10. ข้อใดคือแนวทางการบำบัดรักษายาเสพติด

- ก. การฟื้นฟูสมรรถภาพ
- ข. การประหารชีวิต
- ค. การจับกุม
- ง. การลงโทษ

11. ข้อใดกล่าวถึง ภาวะผู้นำ ที่ถูกต้อง

- ก. ผู้นำที่ดี ต้องมีความรู้ความสามารถในการจัดการที่มีประสิทธิภาพสูงสุด
- ข. ผู้นำทุกคน มีภาวะผู้นำอยู่ในระดับสูง
- ค. ภาวะผู้นำ เป็นพรสวรรค์ที่มีตั้งแต่กำเนิด
- ง. ทุกคนมีภาวะผู้นำ

12. ภาวะผู้นำ หมายถึงข้อใด

- ก. ภาวะก้าวหน้าในการทำงานของผู้นำองค์กร
- ข. ผู้นำองค์กรที่สนับสนุนการปฏิบัติงานไปสู่เป้าหมาย
- ค. การที่ผู้นำใช้ความสัมพันธ์ที่มีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ในการปฏิบัติการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย
- ง. ผู้นำที่สถานภาพที่ดี และมีผู้ใต้บังคับบัญชาที่เชื่อฟังอยู่ตลอดเวลา

13. ข้อใด ไม่ใช่วิวัฒนาการของการศึกษาภาวะผู้นำ

- ก. ทฤษฎีกลุ่มคุณลักษณะ (Trait Approach)
- ข. ทฤษฎีกลุ่มคุณสมบัติ (Attribute Approach)
- ค. ทฤษฎีกลุ่มพฤติกรรม (Behavior Approach)
- ง. ทฤษฎีกลุ่มผู้รับใช้ (Servant Approach)

14. ข้อใดคือภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

- ก. บุคคลที่มีบารมี
- ข. บุคคลที่มีความรู้ด้านวิชาการ
- ค. บุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพ
- ง. บุคคลที่มีทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีม

15. องค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกัน ยาเสพติด ยกเว้นข้อใด

- ก. ด้านความรู้ความเข้าใจด้านยาเสพติด
- ข. ด้านทักษะการวางแผนงาน บริหารงาน
- ค. ด้านคุณลักษณะเข้าใจผู้อื่น
- ง. ด้านบุณยบารมี

16. ผู้นำต้องสามารถจัดลำดับความสำคัญ การจัดการระเบียบวินัย และดำเนินการตามความสำคัญ คือองค์ประกอบของทักษะใด

- ก. ทักษะการทำงานเป็นทีม
- ข. คิดอย่างมีเหตุผล และคิดอย่างสร้างสรรค์
- ค. ทักษะการวางแผนงาน และบริหารจัดการอย่างเหมาะสม
- ง. ทักษะโน้มน้าวการสร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในงาน

17. ผู้นำต้องประสานพลัง รู้จักคุณค่าของความแตกต่างร่วมคิดร่วมทำเกิดการเรียนรู้ร่วมกันคือองค์ประกอบของทักษะข้อใด

- ก. ทักษะการทำงานเป็นทีม
- ข. คิดอย่างมีเหตุผลและคิดอย่างสร้างสรรค์
- ค. ทักษะการวางแผนงาน และบริหารจัดการอย่างเหมาะสม
- ง. ทักษะโน้มน้าวการสร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในงาน

18. ผู้นำต้องมีความประพฤติดีงาม เป็นองค์ประกอบของคุณลักษณะข้อใด

- ก. ความซื่อสัตย์ ยุติธรรม
- ข. คุณธรรม จริยธรรม
- ค. อ่อนน้อมถ่อมตน
- ง. มีระเบียบวินัย

19. ข้อใดคือคุณลักษณะของผู้นำที่นึกถึงความรู้สึกของผู้อื่น ยอมรับและตระหนักถึงเอกลักษณ์เฉพาะตน แสดงความปรารถนาดีต่อผู้อื่น

- ก. เข้าใจผู้อื่น
- ข. คุณธรรม จริยธรรม
- ค. การปรับตัว-ยืดหยุ่น
- ง. อ่อนน้อมถ่อมตน

20. ข้อใดคือคุณลักษณะของผู้นำที่ไม่คดไม่โกง ไม่หาผลประโยชน์ในทางมิชอบ ปฏิบัติโดยสุจริต ให้การปฏิบัติอย่างเสมอภาค

- ก. ความซื่อสัตย์ ยุติธรรม
- ข. คุณธรรม จริยธรรม
- ค. มีระเบียบวินัย
- ง. ความรับผิดชอบ

21. วิทยาลัยพยาบาลตำรวจ เตรียมจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2563 จัดเป็นแผนในข้อใด

- ก. แผนระยะสั้น
- ข. แผนระยะกลาง
- ค. แผนระยะยาว
- ง. แผนระยะควบคุม

22. การจัดโครงการต่อต้านยาเสพติดในชุมชน พบว่ามีจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ ฯ ที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ครบร้อยละ 100 ถือเป็นประโยชน์ที่ควรอยู่ในองค์ประกอบใด

- ก. วัตถุประสงค์
- ข. เป้าหมาย
- ค. ตัวชี้วัด
- ง. หลักการและเหตุผล

23. โครงการนี้จัดขึ้น “เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด” ข้อความที่กล่าวนี้ ตรงกับข้อใด

- ก. เป้าหมาย
- ข. วัตถุประสงค์
- ค. ตัวชี้วัดผลผลิต
- ง. ตัวชี้วัดผลลัพธ์

24. หากนักศึกษาได้รับมอบหมายให้เขียนโครงการป้องกันยาเสพติดในชุมชน แต่ไม่มีการนำข้อมูลมาสนับสนุนการเขียนหัวข้อหลักการและเหตุผล จากสถานการณ์ดังกล่าว เป็นปัญหาการเขียนโครงการ ตรงตามข้อใด

- ก. เขียนโครงการไม่สอดคล้องกับนโยบาย
- ข. เขียนโครงการไม่สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์
- ค. มีข้อมูลสำหรับการตัดสินใจเขียนโครงการน้อย
- ง. ถูกทุกข้อ

25. ค่าวิทยากร ค่าเบี้ยประชุม ถือเป็นงบประมาณในหมวดใด

- ก. ค่าตอบแทน
- ข. ค่าใช้สอย
- ค. ค่าครุภัณฑ์
- ง. ค่าวัสดุ

26. ผู้ใดเป็นผู้ที่มีอำนาจสูงสุด ในการตัดสินใจ ให้มีหรือไม่มีโครงการต่าง ๆ

- ก. ผู้เห็นชอบโครงการ
- ข. ผู้ร่างโครงการ
- ค. ผู้เสนอโครงการ
- ง. ผู้อนุมัติโครงการ

27. โครงการที่จัดในชุมชน มีความคุ้มค่าคุ้มทุน ตรงกับการประเมินในข้อใด

- ก. การประเมินประสิทธิผล
- ข. การประเมินประสิทธิภาพ
- ค. การประเมินความสอดคล้อง
- ง. การประเมินความเหมาะสม

28. ผลการดำเนินโครงการป้องกันยาเสพติดในชุมชน พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการ มีความรู้เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 70 เป็นร้อยละ 90 เป็นผลการประเมิน ตรงตามข้อใด

- ก. การประเมินประสิทธิผล
- ข. การประเมินประสิทธิภาพ
- ค. การประเมินผลกระทบ
- ง. การประเมินความก้าวหน้า

29. เยาวชนอายุต่ำกว่า 15 ปี ในชุมชนมีปัญหาการติดบุหรี่ พยาบาลอนามัยชุมชนควรให้การช่วยเหลืออย่างไร

- ก. จัดทำโครงการช่วยเลิกบุหรี่ให้กับเยาวชนในชุมชน
- ข. ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาการสูบบุหรี่
- ค. ปรึกษาครูในโรงเรียนเพื่อร่วมวางแผนแก้ไขพฤติกรรม
- ง. แจ้งผู้นำชุมชนให้ดำเนินการทางกฎหมายกับร้านค้าที่ขายบุหรี่

30. ผลการจัดโครงการป้องกันยาเสพติดในชุมชน มีการสรุปประเมินผลโดยพิจารณาทั้งข้อดี ข้อเสียของการจัดโครงการ เป็นการประเมินโครงการตรงตามข้อใด

- ก. การประเมินประสิทธิผล
- ข. การประเมินประสิทธิภาพ
- ค. การประเมินผลกระทบ
- ง. การประเมินความก้าวหน้า

เฉลย

1. ง.	11. ง.	21. ก.
2. ง.	12. ค.	22. ค.
3. ค.	13. ข.	23. ข.
4. ก.	14. ง.	24. ง.
5. ข.	15. ง.	25. ก.
6. ข.	16. ค.	26. ง.
7. ค.	17. ก.	27. ข.
8. ค.	18. ข.	28. ก.
9. ข.	19. ก.	29. ข.
10. ก.	20. ก.	30. ค.

แบบประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

ชื่อ-นามสกุล.....

คำชี้แจง : ขอให้นักศึกษาพิจารณารายการประเมินแต่ละลำดับแล้วทำเครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องที่ตรงกับพฤติกรรมของนักศึกษามากที่สุด และโปรดตอบคำถามทุกข้อ ทั้งนี้แต่ละข้อไม่มีคำตอบที่ถูกต้องหรือผิด คำตอบที่ดีที่สุด คือ คำตอบที่เป็นจริงตรงกับพฤติกรรมของนักศึกษามากที่สุด

เกณฑ์การให้คะแนน

แสดงพฤติกรรมมากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
แสดงพฤติกรรมมาก	ให้ 4 คะแนน
แสดงพฤติกรรมปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
แสดงพฤติกรรมน้อย	ให้ 2 คะแนน
แสดงพฤติกรรมน้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

แบบประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

ลำดับ	รายการประเมิน	ระดับคะแนน				
		5	4	3	2	1
ทักษะการคิดอย่างมีเหตุผลและคิดอย่างสร้างสรรค์						
1	ทักษะการคิดวิเคราะห์หรืออย่างเป็นระบบ อย่างมีวิจารณญาณ					
ทักษะการคิดแก้ไขปัญหา และการตัดสินใจ						
2	ทักษะการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างเหมาะสม					
3	ทักษะการวางแผนแก้ไขปัญหา ยาเสพติด					
ทักษะการวางแผนงาน และบริหารจัดการ อย่างเหมาะสม						
4	ทักษะการสำรวจ รวบรวมข้อมูล และประเมินภาวะ ยาเสพติดในสังคม					
5	ทักษะการวิเคราะห์ปัญหาด้านสุขภาพ					
6	ทักษะการระบุปัญหาและเลือกปัญหา ยาเสพติด					
7	ทักษะการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ยาเสพติด					
8	ทักษะการเขียนโครงการ					
9	ทักษะการดำเนินกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพและป้องกัน ยาเสพติด					
10	ทักษะการประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการ					
ทักษะการสื่อสาร และสัมพันธภาพระหว่างบุคคล						
11	ทักษะการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานและบุคลากร ที่เกี่ยวข้อง					
12	ทักษะการคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล					
ทักษะการทำงานเป็นทีม						
13	ทักษะโน้มน้าวการสร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นมีส่วนร่วม ในงาน					

แบบประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

ลำดับ	รายการประเมิน	ระดับคะแนน				
		5	4	3	2	1
	ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล					
14	ทักษะการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์มาใช้ในการปฏิบัติงาน					
15	ทักษะการนำเสนอข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจ					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินคุณลักษณะภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

ชื่อ-นามสกุล.....

คำชี้แจง : ขอให้นักศึกษาพิจารณารายการประเมินแต่ละลำดับแล้วทำเครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องที่ตรงกับคุณลักษณะของนักศึกษามากที่สุด และโปรดตอบคำถามทุกข้อ ทั้งนี้แต่ละข้อไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด คำตอบที่ดีที่สุด คือ คำตอบที่เป็นจริงตรงกับคุณลักษณะของนักศึกษามากที่สุด

เกณฑ์การให้คะแนน

แสดงคุณลักษณะมากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
แสดงคุณลักษณะมาก	ให้ 4 คะแนน
แสดงคุณลักษณะปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
แสดงคุณลักษณะน้อย	ให้ 2 คะแนน
แสดงคุณลักษณะน้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

แบบประเมินคุณลักษณะภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

ลำดับ	รายการประเมิน	ระดับคะแนน				
		5	4	3	2	1
1.	มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถแยกแยะความถูกต้องได้					
2.	มีความยุติธรรม มีความซื่อสัตย์ไว้ใจได้					
3.	มีความรับผิดชอบในหน้าที่ และผลการปฏิบัติงาน					
4.	มีระเบียบวินัยในการปฏิบัติงาน					
5.	มีความขยันขันแข็ง อดทน					
6.	มีความเข้าใจผู้อื่น คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์					
7.	มีความอ่อนน้อมถ่อมตน					
8.	มีการปรับตัว-ยืดหยุ่น ในทุกสถานการณ์					
9.	มีทัศนคติเชิงบวก					
10.	มีบุคลิกภาพดี แต่งกายสะอาดเรียบร้อย					
11.	แสดงกิริยามารยาทเหมาะสม ต่อผู้ร่วมงาน					
12.	แสดงกิริยามารยาทเหมาะสม ต่อผู้รับบริการ					
13.	มีความมั่นใจในตนเอง					
14.	มีความกระตือรือร้นในการฝึกปฏิบัติงาน					
15.	มีการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินความพึงพอใจในการฝึกอบรมหลักสูตรเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาล
ตำรวจ แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

ชื่อ-นามสกุล.....

คำชี้แจง : โปรดเติมเครื่องหมาย ✓ และกรอกข้อความให้สมบูรณ์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ ชาย หญิง
2. ชั้นปีที่ 1 2 3 4

ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมหลักสูตรเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจ
แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

เกณฑ์การให้คะแนน

ความพึงพอใจมากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
ความพึงพอใจมาก	ให้ 4 คะแนน
ความพึงพอใจปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
ความพึงพอใจน้อย	ให้ 2 คะแนน
ความพึงพอใจน้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

แบบประเมินความพึงพอใจในการฝึกอบรมหลักสูตรเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาล
ตำรวจ แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

ลำดับ	รายการประเมิน	ระดับคะแนน				
		5	4	3	2	1
1. กระบวนการ						
1.1	ความเหมาะสมของลำดับขั้นตอนของกิจกรรม					
1.2	ความเหมาะสมของสถานที่					
1.3	ความเหมาะสมของระยะเวลา					
2. วิทยากร						
2.1	ความรู้ในเนื้อหาของวิทยากร					
2.2	ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้					
2.3	ความสามารถในการตอบคำถาม					
2.4	ความเชี่ยวชาญของวิทยากร					
3. การอำนวยความสะดวก						
3.1	เอกสารครอบคลุมเนื้อหาการอบรม					
3.2	สื่อทัศนูปกรณ์					
4. คุณภาพการฝึกอบรม						
4.1	ความรู้ความเข้าใจก่อนเข้าร่วมการฝึกอบรม					
4.2	ความรู้ความเข้าใจหลังเข้าร่วมการฝึกอบรม					
4.3	สามารถนำสิ่งที่ได้รับจากการฝึกอบรมนี้ไปใช้ในการเรียน/ปฏิบัติงาน					
4.4	ประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรม					
5. ความพึงพอใจต่อภาพรวมของการฝึกอบรม						

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

3.1 สิ่งที่นักศึกษาพึงพอใจในการฝึกอบรม

.....

.....

.....

.....

.....

3.2 ข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปพัฒนาการฝึกอบรม

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในความร่วมมือ
ผู้จัดการฝึกอบรม

เอกสารประกอบหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาล
ตำรวจ แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

เอกสารประกอบการสอน

ยาเสพติด

ยาเสพติด หมายถึง ยาเสพติดให้โทษ วัตถุออกฤทธิ์ หรือสารระเหย และยาเสพติดให้โทษ คือ สารเคมี พืช หรือวัตถุนิติใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพแล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ การศึกษาเรื่องความหมาย ความสำคัญ ประเภท สาเหตุของการติด การแพร่ระบาด ผลกระทบจากการใช้ยาเสพติด การดูแลป้องกันยาเสพติด รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดได้

ความหมาย

ยาเสพติด หมายถึง ยาเสพติดให้โทษ วัตถุออกฤทธิ์ หรือสารระเหย

ยาเสพติดให้โทษ หมายถึง สารเคมี พืช หรือวัตถุนิติใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพแล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพขึ้นเป็นลำดับ มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงตลอดเวลา และสุขภาพโดยรวมจะทรุดโทรมลง กับให้รวมถึงสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษด้วย แต่ไม่ได้หมายความรวมถึงยาสามัญประจำบ้านบางตำรับที่มียาเสพติดให้โทษผสมอยู่ตามกฎหมายว่าด้วยยา

วัตถุออกฤทธิ์ หมายถึง วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่เป็นสิ่งธรรมชาติหรือที่ได้จากสิ่งธรรมชาติ หรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่เป็นวัตถุสังเคราะห์

สารระเหย หมายถึง สารเคมีหรือผลิตภัณฑ์ที่อาจนำไปใช้เพื่อสนองความต้องการของร่างกายหรือจิตใจ ซึ่งทำให้สุขภาพโดยรวมทรุดโทรมลง

ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หมายถึง ความผิดตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายนี้

ความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด หมายถึง ความผิดเกี่ยวกับการผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติด เว้นแต่มีไว้ในครอบครองเพื่อเสพ และให้หมายความรวมถึงการสมคบ สนับสนุน ช่วยเหลือ หรือพยายามกระทำผิดดังกล่าวด้วย

ความสำคัญของการแก้ไขและป้องกันยาเสพติด

ปัญหา ยาเสพติด เป็นปัญหาสังคมมีผลกระทบต่อปัญหาสุขภาพและเศรษฐกิจ ตลอดจนสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนส่วนรวม ผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและเป็นบุคคลสำคัญที่เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญมั่นคง ปัญหา ยาเสพติด เป็นปัญหาที่มีมานานและเพิ่มความรุนแรงขึ้น แม้รัฐบาลจะพยายามหามาตรการปราบปรามยาเสพติดให้ลดลง แต่ปัญหา ยาเสพติด เป็นปัญหาที่มีความซับซ้อน และเกี่ยวข้องกับหลายปัจจัย มีทั้งผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ยาเสพติด ผู้เสพยาเสพติด อิทธิพลของสภาพแวดล้อม ปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเป็นปัจจัยที่เป็นตัวเร่งให้ผู้ที่ต้องการหนีปัญหาใช้ยาเสพติดมากขึ้น ผู้เรียนจึงเป็นบุคคลสำคัญในการช่วยเหลือปราบปรามยาเสพติด เน้นการป้องกันและแก้ไขปัญหาก่อนที่จะเกิดขึ้น เป็นการป้องกันที่ดีที่สุด การช่วยเหลือดูแลผู้ใช้ยาเสพติด โดยการมีส่วนร่วมของบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการใช้ยาเสพติด ครอบครัว ชุมชน สังคม ร่วมดำเนินการแก้ไขและป้องกันปัญหา ยาเสพติด ดำเนินกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การรณรงค์ การใช้ความรู้ข้อมูลข่าวสาร ทำงานเป็นที่ร่วมกับภาคีเครือข่าย บำบัดรักษาฟื้นฟูผู้ป่วยให้สามารถกลับคืนสู่สังคม เป็นการคืนคนดีสู่สังคม เป็นพลังให้กับสังคม สร้างความเข้มแข็งให้กับตนเอง ครอบครัว และสังคม เพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างมั่นคงและยั่งยืน

ประเภทของยาเสพติดจำแนกตามการออกฤทธิ์ต่อระบบประสาท แบ่งเป็น 4 ประเภท

1. **ประเภทกดประสาท** ออกฤทธิ์ที่ประสาทส่วนกลาง ทำให้สมองสั่งการช้าลง ผู้ใช้จะรู้สึกง่วงซึม การทำงานประสานระบบกล้ามเนื้อต่าง ๆ ช้าลง ได้แก่ ฝิ่น มอร์ฟีน เฮโรอีน ยานอนหลับ ยากล่อมประสาท เครื่องดื่มมีนเมา ทุกชนิด รวมทั้ง สารระเหย ผู้เสพยาเสพติดมีร่างกายชubbชืด ผอมเหลือง อ่อนเพลีย ฟุ้งซ่าน อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย เช่น ติณเนอร์ แล็กเกอร์ น้ำมันเบนซิน กาว เป็นต้น

2. **ประเภทกระตุ้นประสาท** ออกฤทธิ์กระตุ้นให้สมองตื่นตัว ตื่นตระหนก กระสับกระส่าย หัวใจเต้นเร็วมาก มักพบว่า ผู้เสพยาเสพติดจะมีอาการหงุดหงิด กระวนกระวาย หวาดระแวง หูแว่ว บางครั้งมีอาการคลุ้มคลั่ง หรือทำในสิ่งที่คนปกติไม่กล้าทำ เช่น ทำร้ายตนเอง หรือฆ่าผู้อื่น เป็นต้น ได้แก่ ยาบ้า ยาอี ยาไอซ์ กระท่อม โคเคน เป็นต้น

3. **ประเภทหลอนประสาท** มีผลกระทบต่อประสาทส่วนกลาง โดยเปลี่ยนสารในสมองให้เกิดเสียง ภาพลวงตา กลิ่นสัมผัส ผู้เสพยาเสพติดจะมีอาการประสาทหลอน ฝันเพื่องเห็นแสงสีวิจิตรพิสดาร หูแว่ว ได้ยินเสียงประหลาด หรือเห็นภาพหลอนที่น่าเกลียดน่ากลัว ควบคุมตนเองไม่ได้ ในที่สุดมักป่วยเป็นโรคจิตได้แก่ แอลเอสดี ดีเอ็มที และ เห็ดขี้ควาย เป็นต้น

4. **ประเภทออกฤทธิ์ผสมผสาน** คือ ทั้งกระตุ้น กด และหลอนประสาทร่วมกัน ได้แก่ ผู้เสพติดมักมีอาการหวาดระแวง ความคิดสับสนเห็นภาพลวงตา หนูแว่ว ควบคุมตนเองไม่ได้ และป่วยเป็นโรคจิตได้

ยาเสพติดให้โทษแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ตามกฎหมาย มาตรา 29 คือ

ประเภท 1 ยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง เช่น เฮโรอีน เป็นต้น

ประเภท 2 ยาเสพติดให้โทษทั่วไป เช่น มอร์ฟีน โคคาอีน โคเดอีน หรือฝิ่นยา เป็นต้น

ประเภท 3 ยาเสพติดให้โทษที่มีลักษณะเป็นตำรับยา และมียาเสพติดให้โทษในประเภท 2 ผสมอยู่ด้วย ตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขโดยการเสนอแนะของคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดประกาศกำหนด

ประเภท 4 สารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 หรือประเภท 2 เช่น อาเซติกแอนไฮไดรด์ เป็นต้น

ประเภท 5 ยาเสพติดให้โทษที่มีได้เข้าอยู่ในประเภท 1 ถึงประเภท 4 เช่น ฟีซีน เป็นต้น

ประเภทของกลุ่มผู้ใช้ยาเสพติด

1. **กลุ่มผู้ใช้** หมายถึง กลุ่มที่เพิ่งทดลองเสพ เสพเป็นครั้งคราวไม่ต่อเนื่อง พฤติกรรมไม่เปลี่ยนแปลงสามารถดำเนินชีวิตตามปกติ

2. **กลุ่มผู้เสพ** แบ่งเป็น 2 ระดับ

2.1 **กลุ่มผู้เสพที่เริ่มมีปัญหา** หมายถึง ผู้ใช้ยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง เดือนละ 4-5 ครั้ง ส่งผลต่อร่างกายและจิตใจ ต่อตนเองและผู้อื่น พฤติกรรมไม่เปลี่ยนแปลงมาก สามารถดำเนินชีวิตตามปกติ

2.2 **กลุ่มผู้เสพจนเป็นอันตราย** หมายถึง ผู้ใช้ยาเสพติดประจำ ปริมาณมาก สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง ส่งผลพฤติกรรมเปลี่ยนแปลง ทำงานบกพร่อง ผลการเรียนอ่อนลงเรื่อย ๆ

3. **กลุ่มผู้ติด** หมายถึง กลุ่มที่ใช้ยาเสพติดมากกว่า 4 ครั้งต่อสัปดาห์ ต่อเนื่อง 6 เดือนขึ้นไป ควบคุมการใช้ยาเสพติดไม่ได้ หมกมุ่น มีอาการผิดปกติเมื่อขาดยา บกพร่องในหน้าที่ทางสังคม การงาน และการเรียน

สาเหตุของการติดยาเสพติด มี 4 สาเหตุดังนี้

1. สาเหตุที่เกิดจากความรู้อาจไม่ถึงการณ์

1.1 อยากทดลอง เกิดจากความอยากรู้อยากเห็นซึ่งเป็นนิสัยของคนโดยทั่วไป และโดยที่ไม่คิดว่าตนจะติดยาเสพติดนี้ได้ จึงไปทำการทดลองใช้ยาเสพติดนั้น ในการทดลองใช้ครั้งแรก ๆ อาจมีความรู้สึกดีหรือไม่ดีก็ตาม ถ้ายังไม่ติดยาเสพติดนั้น ก็อาจประมาณ ไปทดลองใช้ยาเสพติด จนในที่สุดก็ติดยาเสพติดนั้น หรือถ้าไปทดลองใช้ยาเสพติดบางชนิด เช่น เฮโรอีน แม้จะเสพเพียงครั้งเดียว ก็อาจทำให้ติดได้

1.2 ความคึกคะนอง คนบางคนมีความคึกคะนอง ชอบพูดอวดเก่งเป็นนิสัย โดยเฉพาะวัยรุ่นมักจะมีนิสัยดังกล่าว คนพวกนี้อาจแสดงความเก่งกล้าของตนในกลุ่มเพื่อน โดยการแสดงการใช้ยาเสพติดชนิดต่าง ๆ เพราะเห็นแก่ความสนุกสนาน ตื่นเต้น และให้เพื่อนฝูงยอมรับว่า ตนเก่ง โดยมีได้คำนึงถึงผลเสียหาย หรืออันตรายที่จะเกิดขึ้นในภายหลัง จนตนเองก็กลายเป็นคนติดยาเสพติด

1.3 การชักชวนของคนอื่น อาจเกิดจากการเชื่อตามคำชักชวนโฆษณาของผู้ขายสินค้าที่เป็นยาเสพติดบางชนิด เช่น ยากระตุ้นประสาทต่าง ๆ ยาขยัน ยาม้า ยาบ้า เป็นต้น โดยผู้ขายโฆษณาสรรพคุณของยาเสพติดนั้นว่ามีคุณภาพดี เช่น ทำให้มีกำลังวังชา ทำให้มีจิตใจแจ่มใส ทำให้มีสุขภาพดี ทำให้มีสติปัญญาดีสามารถรักษาโรคได้บางชนิด เป็นต้น ผู้ที่เชื่อคำชักชวนโฆษณา ดังกล่าวจึงไปซื้อตามคำชักชวนของเพื่อนฝูง ซึ่งโดยมากเป็นพวกที่ติดยาเสพติดนั้นอยู่แล้ว ด้วยความเกรงใจเพื่อนหรือเชื่อเพื่อน หรือต้องการแสดงว่าตัวเป็นพวกเดียวกับเพื่อน จึงใช้ยาเสพติดนั้น

2. สาเหตุที่เกิดจากการถูกล่อลวง ปัจจุบันนี้มีผู้ขายสินค้าประเภทอาหาร ขนม

หรือ เครื่องดื่มบางรายใช้ยาเสพติดผสมลงในสินค้าที่ขาย เพื่อให้ผู้ซื้อสินค้านั้นไปรับประทานเกิดการติด อยากมาซื้อไปรับประทานอีก ซึ่งในกรณีนี้ผู้ซื้ออาหารนั้นมารับประทาน จะไม่รู้สึกรู้ว่าตนเองเกิดการติดยาเสพติด รู้แต่เพียงว่าอยากรับประทานอาหาร ขนม หรือเครื่องดื่มที่ซื้อจากร้านนั้น ๆ กว่าที่จะทราบก็ต่อเมื่อตนเองรู้สึกผิดปกติต่อความต้องการ จะซื้ออาหารจากร้านนั้นมารับประทาน หรือต่อเมื่อมีอาการเสพติดรุนแรง และมีสุขภาพเสื่อมลง

3. สาเหตุที่เกิดจากความเจ็บป่วย

3.1 คนที่มีอาการเจ็บป่วยทางกายเกิดขึ้นเพราะสาเหตุต่าง ๆ เช่น ได้รับความเจ็บรุนแรง เป็นแผลเรื้อรัง มีความเจ็บปวดอยู่เป็นประจำ เป็นโรคประจำตัวบางอย่าง เป็นต้น ทำให้ได้รับทุกข์ทรมาน มาก หรือเป็นประจำ จึงพยายามแสวงหาวิธีที่จะช่วยเหลือตนเองให้พ้นจากความทุกข์ทรมานนั้น ซึ่งวิธีที่ทำได้ง่าย คือ การรับประทานยาที่มีฤทธิ์ระงับอาการเจ็บปวดนั้นได้

ซึ่งไม่ใช่เป็น การรักษาที่เป็นต้นเหตุของความเจ็บป่วย เพียงแต่ระงับอาการเจ็บปวดให้หมดไปหรือลดน้อยลงได้ชั่วคราว เมื่อฤทธิ์ ยาหมดไปก็มักจะกลับเจ็บปวดใหม่ ผู้ป่วยก็จะใช้ยานั้นอีก เมื่อทำเช่นนี้ไปนาน ๆ เกิดอาการติดยานั้นขึ้น

3.2 ผู้ที่มีจิตใจไม่เป็นปกติ เช่น มีความวิตกกังวล เครียด มีความผิดหวังในชีวิต มีความเศร้าสลด เสียใจ เป็นต้น ทำให้สภาวะจิตใจไม่เป็นปกติจนเกิดการป่วยทางจิตขึ้น จึงพยายามหายาหรือ ยาเสพติดที่มีฤทธิ์สามารถคลายความเครียดทางจิตใจ ได้ชั่วคราวหนึ่งมารับประทาน แต่ไม่ได้รักษาที่ต้นเหตุ เมื่อยาหมดฤทธิ์จิตใจก็จะกลับเครียดอีก และผู้ป่วยก็จะเสพยาเสพติด ถ้าทำเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ ก็จะทำให้ ผู้นั้นติดยาเสพติดในที่สุด

3.3 การไปซื้อยามารับประทานเองโดยไม่ทราบสรรพคุณยาที่แท้จริงขนาดยาที่ควรรับประทาน การรับประทานยาเกินจำนวนกว่าที่แพทย์ได้สั่งไว้ การรับประทานยาบางชนิดมากเกินไป หรือรับประทานติดต่อกันนาน ๆ บางครั้งอาจมีอาการถึงตายได้ หรือบางครั้งทำให้เกิดการเสพยาติดยานั้นได้

4. สาเหตุอื่น ๆ การอยู่ใกล้แหล่งขายหรือใกล้แหล่งผลิต หรือเป็นผู้ขายหรือผู้ผลิตเอง จึงทำให้มีโอกาสติดยาเสพติดให้โทษนั้นมากกว่าคนทั่วไป เมื่อมีเพื่อนสนิทหรือพี่น้องที่ติดยาเสพติดอยู่ ผู้นั้นย่อมได้เห็นวิธีการเสพของผู้ที่อยู่ใกล้ชิด รวมทั้งเห็นพฤติกรรมต่าง ๆ ของเขาด้วย และยังอาจได้รับคำแนะนำหรือชักชวนจากผู้เสพด้วย จึงมีโอกาสติดได้

4.1 คนบางคนอยู่ในสภาพที่มีปัญหา เช่น ว่างงาน ยากจน ค่าใช้จ่ายเพิ่มโดยมีรายได้ลดลง หรือคงที่ มีหนี้สินมาก เมื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ไม่ได้ก็หันไปใช้ยาเสพติด ช่วยผ่อนคลายความรู้สึก ในความทุกข์ยากต่างเหล่านี้แม้จะรู้ว่าเป็นชั่วครู่ช่วยยามก็ตาม เช่น กลุ่มใจที่เป็นหนี้ จึงไปดื่มเหล้า หรือสูบกัญชาให้เมาเพื่อที่จะได้ลืมเรื่องหนี้สิน บางคนต้องการรายได้เพิ่มขึ้น โดยพยายามทำงานให้หนัก และมากขึ้นทั้ง ๆ ที่ร่างกายอ่อนเพลียมาก จึงรับประทานยากระตุ้นประสาท เพื่อให้สามารถทำงานต่อไปได้ เป็นต้น ถ้าทำอยู่เป็นประจำทำให้ติดยาเสพติดนั้นได้

4.2 การเลียนแบบ การที่ไปเห็นผู้ที่ตนสนิทสนมรักใคร่เหมือนเพื่อน จึงเห็นว่าเป็นสิ่งน่าลอง เป็นสิ่งโก้เก๋ เป็นสิ่งแสดงความเป็นพวกเดียวกัน จึงทดลองใช้ยาเสพติดนั้นจนติด

4.3 คนบางคนมีความผิดหวังในชีวิตตนเอง ผิดหวังในชีวิตครอบครัว หรือผิดหวังในชีวิตสังคม เพื่อเป็นการประชดตนเองหรือคนอื่น จึงไปใช้ยาเสพติดจนติดทั้ง ๆ ที่ทราบว่าเป็นสิ่งไม่ดี

สาเหตุการแพร่ระบาดของยาเสพติด

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้ปัญหา ยาเสพติดแพร่ระบาดอย่างรุนแรงในสถานศึกษา ดังนี้

1. วัยของนักเรียน เนื่องจากนักเรียน นักศึกษาอยู่ในช่วงวัยรุ่น ซึ่งมีความเจริญเติบโต ทางร่างกายอย่างรวดเร็วแต่มีจิตใจอ่อนไหว ขาดความหนักแน่น มั่นคง ขาดประสบการณ์ อยากรู้ อยากลอง ชอบเสี่ยงภัย และแสวงหาความสนุกสนานโดยขาดความยั้งคิด วัยรุ่นจึงเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติดสูงกว่าวัยอื่น ๆ

2. การเปลี่ยนแปลงวิถีการเสพ เพื่อให้การเสพยาออกฤทธิ์อย่างรวดเร็วและรุนแรง เช่น การเสพยาบ้าจากการกิน เปลี่ยนเป็นการสูบหรือเผาหรือสูดควัน ยาจะออกฤทธิ์ต่อระบบ ประสาทอย่างรวดเร็ว ภายใต้อายุ 8 วินาทีที่ผู้เสพยาจะมีอาการเมาเคลิ้ม สนุกสนานอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดติดใจในฤทธิ์ของยาได้ง่าย

3 ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ ครอบครัว ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการใช้ ยาเสพติดของนักเรียน กล่าวคือ ครอบครัวที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจทำให้บิดามารดาต้องทำงานจน ไม่มีเวลาเพียงพอให้ลูก การขาดความรักความอบอุ่นในครอบครัว พ่อแม่หย่าร้าง ขาดคนคอย อบรม เลี้ยงดูอย่างใกล้ชิด ทำให้ขาดตัวแบบที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิต ย่อมส่งผลกระทบต่อพฤติกรรม ในการใช้ยาเสพติดของนักเรียน และในบางครอบครัวที่มีการใช้ยาเสพติดเป็นประจำ เช่น ครอบครัวของผู้ใช้แรงงาน กรรมกร เกษตรกร ชาวไร่ ชาวนา ผู้ประกอบอาชีพในเวลากลางคืน นักเรียนที่อยู่ในครอบครัวเช่นนี้ จะรู้สึกคุ้นเคยกับการใช้ยาเสพติดและไม่เห็นว่าเป็นเรื่องเสียหาย

4. อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน เนื่องจากนักเรียนต้องการได้รับการยอมรับจากเพื่อน ต้องการเป็นจุดเด่น และเป็นที่รักในกลุ่มเพื่อน จึงยินดีที่จะใช้ยาเสพติดร่วมกัน นอกจากนี้ยังพบว่าการใช้ยาเสพติดครั้งแรกของนักเรียนเกือบทุกคนที่เสพยา เพื่อนจะมีบทบาทในการจัดหาเสพยา ติให้ ทดลองเสพ

ผลกระทบจากการใช้ยาเสพติด ได้แบ่งผลกระทบจากการใช้ยาเสพติดได้ดังนี้

1. ผลต่อตนเอง คือ

1. มีผลกระทบทางด้านสุขภาพร่างกายทำให้ผู้เสพยาสุขภาพร่างกายที่ไม่ดี ร่างกาย จะชubbซีดผอมเหลือง เหลือแต่หนังหุ้มกระดูก มีผลกระทบทางด้านจิตใจ ซึมเศร้า หวาดระแวง มีผลกระทบต่อระบบประสาท ความคิดจะช้า ความจำเสื่อมขาดสติ อาเจียน นอนไม่หลับ เบื่อ อาหาร และมีผลกระทบต่อพฤติกรรม ก้าวร้าว คิดว่าจะมีคนมาทำร้าย ในที่สุดถึงขั้นเสียชีวิตได้ อีกทั้งยังก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้ง่ายขึ้นในการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกัชีวิตประจำวัน คือ

ปัญหาทางด้านสุขภาพทำให้สภาพของผู้เสพเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว เพราะระบบต่าง ๆ ของร่างกายจะถูกทำลายโดยพิษภัยของยาเสพติดทำให้เสื่อมลง มักจะมีปัญหาเจ็บป่วยด้วยโรคแทรกซ้อนต่าง ๆ เพราะความต้านทานโรคต่ำกว่าปกติ ติดเชื้อง่ายอาจจะเป็นทางผิวหนัง โรคทางเดินอาหาร โรคตับ ฯลฯ และอาจเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย เนื่องจากการควบคุมกล้ามเนื้อและระบบประสาทบกพร่อง และปัจจัยทางด้านจิตใจ ผู้ที่ใช้อยาเสพติดมีความรู้สึกที่ตนต้องพึ่งพายาเสพติดเหล่านี้ตลอดเวลา ทำให้เกิดความรู้สึกสูญเสียคุณค่าในตนเอง มองตนเองในทางลบรู้สึกหมดหวังในชีวิต ขาดแรงจูงใจที่จะดำเนินชีวิตในทางที่ดี

2. ผลต่อครอบครัว คือ เมื่อมีบุคคลในครอบครัวเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด จะส่งผลให้คนในครอบครัวเดือดร้อน เสื่อมเสียชื่อเสียงตนเองและวงศ์ตระกูล ไม่มีความสุขในการใช้ชีวิต รวมถึงเป็นบุคคลที่ขาดความรับผิดชอบต่อครอบครัว และเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีให้กับครอบครัว ผู้ใช้ยาเสพติดจะขาดความรับผิดชอบต่อครอบครัว จะมุ่งเพียงแต่หาหาเสพยาเสพติดมาเสพเท่านั้น ทำงานไม่ได้เนื่องจากนายจ้างหรือหน่วยงานหมดความไว้วางใจทำให้ขาดรายได้ อีกทั้งต้องใช้จ่ายเงินจำนวนมากเพื่อซื้อยาเสพติด ทำให้ครอบครัวประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ เป็นภาระแก่ครอบครัวในทุกด้าน ญาติพี่น้องรังเกียจ

3. ผลต่อสังคม คือ ผู้ใช้สารเสพติดต้องใช้จ่ายเงินจำนวนมาก เพื่อนำมาซื้อยาเสพติด อาจจะทำให้เกิดปัญหาทางอาชญากรรมได้ เช่น การลักขโมย การฉกชิงวิ่งราว นอกจากนี้ เมื่อเสพยาเสพติดอาจทำให้มีอาการป่วยทางจิตและทางประสาทได้ ผู้ที่ใช้อยาเสพติดเปรียบเสมือนบุคคลที่ไร้สมรรถภาพเกิดปัญหาทางสุขภาพ ทำให้รัฐบาลต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมาก เพื่อป้องกันปราบปราม และบำบัดรักษา ปัญหายาเสพติดจึงเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชนหรือท้องถิ่นนั้นที่ต้องร่วมมือกัน เพราะถ้าชุมชนมีปัญหายาเสพติดจำนวนมากในพื้นที่ก็จะทำให้ไม่ปลอดภัยในด้านชีวิตและทรัพย์สิน รวมถึงการเกิดอาชญากรรมในพื้นที่มากขึ้น

4. ผลต่อประเทศชาติ ทำลายเศรษฐกิจของชาติเพราะผู้ติดยาเสพติดหนึ่งคนต้องเสียค่าใช้จ่าย ประมาณ 50 บาทต่อวัน ถ้า 5 แสนคนจะประมาณ 25 ล้านบาทต่อวัน หรือ 750 ล้านบาทต่อ 1 เดือน ซึ่งเงินจำนวนนี้สามารถนำไปพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ได้มากมาย บ่อนทำลายความมั่นคงของประเทศ ผู้ติดยาเสพติดจะมีสุขภาพเสื่อมโทรม ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ถ้าเยาวชนซึ่งเป็นพลังของชาติ ในอนาคตติดยาเสพติดจำนวนมาก จะทำลายความมั่นคงของประเทศ ผู้ที่ไม่หวังดีต่อชาติจะใช้อยาเสพติดเป็นเครื่องมือในการทำลายความมั่นคงของชาติ

การรักษาผู้ติดสิ่งเสพติด

ปัจจุบันการรักษาผู้ติดยาเสพติดมีหลายวิธี ใช้ยาแผนปัจจุบัน ยาแผนโบราณ และใช้หลักศาสนา หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นที่ยึดเหนี่ยว ในการรักษาแผนปัจจุบัน การรักษาผู้ติดยาเสพติดแบ่งออกเป็น 3 ระยะดังนี้

1. **ระยะถอนยา** เป็นช่วงเวลาที่จำเป็นต้องใช้ยารักษาหรือให้การรักษาอื่น เพื่อระงับหรือบรรเทาความทรมานทางร่างกายและทางจิตใจให้น้อยลง ใช้เวลาประมาณ 2-3 สัปดาห์

2. **ระยะฟื้นฟูจิตใจ** ภายหลังจากการถอนพิษยา ร่างกายหายทรมาน จิตใจดีขึ้น รับฟังและคิดได้ เป็นระยะที่เริ่มให้การรักษาทางใจ การอบรมเกี่ยวกับศีลธรรม ใช้ศาสนามาช่วย เป็นสิ่งยึดเหนี่ยว ผูกวิชาชีพ และพักผ่อน เล่นกีฬา ดนตรี และนันทนาการ ควรให้ปฏิบัติตนเสมอภาค เพื่อป้องกันความคิดกังวลในปมด้อยของตน เป็นการฟื้นฟู สภาพจิตที่อ่อนไหวง่ายจากการติดยาเสพติดเป็นที่พึ่ง ให้เป็นผู้มีจิตใจเข้มแข็ง มีเหตุผล สามารถตัดสินใจในการดำรงชีวิตของตนเองในสังคม โดยไม่ต้องพึ่งยาเสพติด จะมีการประเมินผลเป็นระยะ ดูจากการรับผิดชอบในหน้าที่ การงานและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดี สามารถปรับสภาพจิตใจให้เข้มแข็งสามารถดำรงชีวิตประจำวันได้ โดยไม่ต้องพึ่งยาเสพติด ใช้เวลาประมาณ 3-6 เดือน

3. **ระยะติดตามผล** เป็นระยะที่คนไข้ออกจากโรงพยาบาล ภายหลังจากที่ได้รับการรักษาจนเห็นว่าจิตใจเข้มแข็ง เพื่อเป็นการป้องกันการหวนกลับไปติดยาเสพติดอีก นัดให้คนไข้มาพบแพทย์ที่โรงพยาบาล ส่งจดหมายโดยมีข้อมูลให้คนไข้กรอกข้อความแล้วส่งคืนกลับมา ให้นักสังคมสงเคราะห์ออกไปเยี่ยมบ้านเป็นการติดตามดูคนไข้ว่าสามารถคงสภาพจิตใจที่เข้มแข็งและไม่สนใจยาเสพติดอีก ใช้เวลาประมาณ 1- 3 ปี

การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยชุมชน

การแก้ไขปัญหายาเสพติดของชุมชนจะต้องมีกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนตามขั้นตอน การดำเนินตามขั้นตอนนี้จะทำให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการคิดร่วมกันแก้ปัญหายาเสพติดได้ ดังนั้นการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นการให้ความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ จากประชาชนในชุมชนเป็นอย่างดี เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาที่เกิดขึ้น เพื่อพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งและสงบสุข เมื่อมีเป้าหมายเดียวกัน สามารถวางแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของชุมชน เพื่อให้บรรลุผลตามที่วางไว้ การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเป็นสิ่งสำคัญที่จะพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืน และสามารถปรับสภาพแวดล้อมในชุมชนให้ดีขึ้น เนื่องจากประชาชนสามารถรับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนได้เป็นอย่างดี ถ้าประชาชนในชุมชนไม่ร่วมมือกันในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จะทำให้ปัญหายาเสพติดแพร่ระบาดมากขึ้นในชุมชน

ของตนเอง และทำให้สภาพแวดล้อมของชุมชนไม่น่าอยู่ ส่งผลให้เด็กและเยาวชนตกเป็นทาสของ ยาเสพติดและส่งผลกระทบต่อทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม

การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยรัฐ

ปัจจุบันนโยบายที่ใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวสามารถช่วยแก้ไขได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น จึงมีการปรับเปลี่ยนทัศนคติต่อการมองปัญหายาเสพติดว่าเป็นปัญหาทางสังคม ซึ่งเกิดจากภาวะอ่อนแอของปัจเจกบุคคล ครอบครัวและชุมชนที่ขาดภูมิคุ้มกันทางสังคม ซึ่งการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงานกฤษฎีกาสามารถสรุปได้ว่าปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาสังคม ความสลับซับซ้อน เนื่องจากสังคมมีองค์ประกอบ 3 ประการที่เป็นสาเหตุของปัญหา คือ ตัวบุคคล ยา และสิ่งแวดล้อม ดังนี้

1. **ตัวบุคคล** มนุษย์ที่ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมจะต้องประสบปัญหา อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านร่างกาย ทางอารมณ์ ทางเศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ทางสังคม ผู้ที่ปรับตัวให้เข้ากับเปลี่ยนแปลงหรือสภาพนั้น ๆ ไม่ได้ก็จะมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากความถูกต้องของสังคม

2. **ยา** ปัจจุบันมียาเสพติดชนิดต่าง ๆ อยู่มากมาย ทั้งที่ถูกกฎหมายและไม่ถูกกฎหมาย โดยยานั้นมีได้ก่อให้เกิดปัญหาใด ๆ จนกว่าคนจะนำยานั้น ไปใช้ในทางที่ผิด จึงเกิดปัญหาจนอาจกลายเป็นผู้เสพยาเสพติดได้

3. **สิ่งแวดล้อม** มนุษย์จำเป็นต้องอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มสังคม ทุกคนจึงต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพของสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ตนอาศัยอยู่ ซึ่งสภาพแวดล้อมเหล่านี้มีส่วนทำให้บุคคลหันไปเสพยาเสพติดได้ ดังนั้นการป้องกัน ยาเสพติดที่มีประสิทธิภาพควรยึดหลักในการป้องกันปัญหายาเสพติด โดยให้การปรับปรุงส่งเสริมทักษะในการตัดสินใจของแต่ละบุคคล การปรับปรุงสื่อข้อความ และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การปรับปรุงนิสัยทางสุขภาพและอนามัย การจัดข้อสนเทศที่มีความแม่นยำเกี่ยวกับเรื่องยา การส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกนับถือตนเอง การให้แสดงออกในด้านจินตนาการ ความสนใจ ความคิดสร้างสรรค์ การช่วยเหลือให้เรียนรู้ในเรื่องความโกรธ ความเสียใจ ความผิดหวัง และการระบุดึงทรัพยากรในชุมชนเพื่อเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมในทางส่งเสริมและสนับสนุนของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

กฎหมายที่เกี่ยวข้องยาเสพติดเบื้องต้น

พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 กฎหมายฉบับนี้มีหลักการสำคัญ คือ การรวบรวมบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ ยาเสพติดที่เดิมมีอยู่หลายฉบับ และกระจายอยู่ในความรับผิดชอบของหลายหน่วยงาน โดยนำมารวบรวมไว้เป็นหมวดหมู่ในรูปแบบประมวลกฎหมาย ซึ่งจะทำให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดมีความประสานสอดคล้องเป็นเอกภาพ อีกทั้งยังจะทำให้ประชาชนสามารถเข้าใจและเข้าถึงกฎหมายยาเสพติดได้สะดวกยิ่งขึ้น โดยจะมีบทบัญญัติรวมทั้งสิ้น 186 มาตรา แบ่งออกเป็น 3 ภาค ประกอบด้วยภาค 1 การป้องกันปราบปราม และควบคุมยาเสพติด (มาตรา 1 - มาตรา 107) ภาค 2 การบำบัดรักษา และการฟื้นฟูสภาพทางสังคมแก่ผู้ติดยาเสพติด (มาตรา 108 - มาตรา 123) และภาค 3 บทกำหนดโทษ (มาตรา 124 - มาตรา 186)

ผลิด หมายถึง เพาะ ปลูก ทำ ผสม ปูรง แปรสภาพ เปลี่ยนรูปสังเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์

จำหน่าย หมายถึง ขาย แลกเปลี่ยน จำหน่าย แจก หรือให้โดยมีสิ่งตอบแทน หรือผลประโยชน์อย่างอื่น และให้หมายความรวมถึงมีไว้เพื่อจำหน่าย

เสพ หมายถึง การรับยาเสพติดเข้าสู่ร่างกาย โดยรู้ว่าเป็นยาเสพติด ไม่ว่าจะวิธีใด

การบำบัดรักษา หมายถึง การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ซึ่งรวมถึง การคัดกรอง การประเมินความรุนแรง การบำบัดด้วยยา การฟื้นฟูสมรรถภาพ การลดอันตรายจากยาเสพติด และการติดตามหลังการบำบัดรักษา

แนวทางการบำบัดรักษายาเสพติด

การดูแล บำบัด รักษา ผู้ป่วยยาเสพติด และการให้โอกาสคืนสู่สังคม ประมวลกฎหมายยาเสพติดต่อระบบการบำบัดรักษา ระบบการบำบัดรักษายาเสพติด มีเพียง 2 ระบบ คือ ระบบสมัครใจ และระบบศาล กล่าวคือ

1. **ระบบสมัครใจ** ผู้เสพ/ ผู้ติดยาเสพติดสมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษาได้ตามสถานพยาบาลยาเสพติดของรัฐและเอกชนใกล้บ้าน และกรณีที่เจ้าหน้าที่ ๗ พบตัว และไม่ปรากฏว่าเป็นผู้ต้องหาหรืออยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดอื่นซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุก ให้เจ้าหน้าที่ส่งตัวสถานพยาบาลยาเสพติดหรือศูนย์คัดกรองต่อไป

2. **ระบบศาล** เมื่อเจ้าหน้าที่ ๗ พบตัว และปรากฏ พบว่าผู้เสพ/ ผู้ติดยาเสพติดเป็นผู้ต้องหาหรืออยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดอื่น ซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุก ให้เจ้าหน้าที่ส่งดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรมต่อไป

ศูนย์คัดกรอง

ถือเป็นกลไกแรกสุดของการดำเนินการต่อผู้เสพตามหลักประมวลกฎหมายยาเสพติด ซึ่งมีหลักการดำเนินงานจัดตั้งศูนย์คัดกรองเป็นกลไกที่กระจายลงในระดับพื้นที่ให้มากที่สุด เพื่อการบริการต่อผู้เสพที่จะเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาที่เหมาะสมกับสภาพการเสพ โดยผู้เสพ หรือผู้มียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อเสพที่เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ พบตัว ตรวจสอบแล้วไม่มีพฤติกรรมต้องห้ามเข้าบำบัดและสมัครใจเข้ารับการบำบัด จะถูกส่งตัวมายังศูนย์คัดกรอง

การฟื้นฟูสภาพทางสังคม

การกระทำใด ๆ อันเป็นการสงเคราะห์สนับสนุนให้ผู้ติดยาเสพติดหรือผู้ผ่านการบำบัดรักษาได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านที่อยู่อาศัย การศึกษา อาชีพ ตลอดจนการติดตามดูแลช่วยเหลือจนสามารถกลับมาดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข ซึ่งการฟื้นฟูสภาพทางสังคมจะมี ศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม เป็นสถานที่ทำการฟื้นฟูสภาพทางสังคม ให้แก่ผู้ติดยาเสพติด หรือผู้ผ่านการบำบัดรักษาโดยมาตรา 118 วรรคหนึ่ง กำหนดให้กระทรวงมหาดไทยและกรุงเทพมหานคร จัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม มีหน้าที่ ติดตาม ดูแล ให้คำปรึกษา แนะนำ ให้ความช่วยเหลือและสงเคราะห์แก่ผู้เข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติด ซึ่งหน่วยงานที่สนับสนุนและช่วยเหลือการฟื้นฟูสภาพทางสังคม จะประกอบด้วยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) กระทรวงแรงงาน (รง.) กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) และสำนักงาน ป.ป.ส.

สถานที่บำบัดรักษายาเสพติด ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด แบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. **สถานพยาบาลยาเสพติด** คือ โรงพยาบาล หรือสถานพยาบาล ตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด กำหนดให้เป็นสถานที่ทำการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ศูนย์บริการสาธารณสุข โรงพยาบาลชุมชน โรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลเฉพาะทางสังกัดกรมการแพทย์ และโรงพยาบาลเฉพาะทางสังกัดกรมสุขภาพจิตที่ได้รับการจัดตั้งและขึ้นทะเบียนเป็นสถานพยาบาลยาเสพติด ตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 เดิม เป็นต้น
2. **สถานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด** คือ สถานพยาบาล สถานฟื้นฟู หรือสถานที่อื่นใดตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด กำหนดให้เป็นสถานที่ทำการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

กระบวนการบำบัดรักษายาเสพติด ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. **การเตรียมการ/การคัดกรอง** เป็นขั้นตอนการคัดกรองทางการแพทย์ การตรวจในห้องปฏิบัติการและประเมินความรุนแรงจากการใช้ยาเสพติด รวมทั้ง สร้างแรงจูงใจเพื่อให้ผู้ป่วยและครอบครัวเตรียมพร้อมในการเข้ารับการบำบัดรักษาตามรูปแบบที่เหมาะสม โดยขั้นตอนนี้จะมีการสร้างสัมพันธภาพกับผู้เข้ารับการบำบัด ฯ ครอบครัว และญาติ มีการซักประวัติ การใช้ยา มีการคัดกรอง และประเมินสภาพด้านร่างกายจิตใจ สังคม และระดับความรุนแรงในการใช้ยาเสพติด มีการตรวจหาสารเสพติด การตรวจเลือด เพื่อประกอบการวินิจฉัย หลังจากวิเคราะห์และวินิจฉัยสภาพปัญหาแล้ว จะนำข้อมูลมาวางแผนการรักษาหรือฟื้นฟูต่อไป นอกจากนี้ อาจให้คำปรึกษาแบบสั้น (BA) หรือการบำบัดแบบสั้น (BI) ตลอดจนให้กำลังใจและความเชื่อมั่น เพื่อให้ผู้เข้ารับการบำบัด ฯ เกิดแรงจูงใจและความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจในการเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษา

2. **การบำบัดด้วยยา /ถอนพิษยา** เป็นขั้นตอนการให้การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดด้วยรูปแบบต่าง ๆ เช่น การให้เมทาโดนในกลุ่มผู้ถอนพิษในกลุ่มโอปิออยด์ การบำบัดด้วยยาเพื่อลดอาการถอนยาในกรณีมีอาการแทรกซ้อนทางกายและจิตใจ เช่น อาการนอนไม่หลับ ความดันโลหิตสูง วัณโรคปอดโรคจิตเภท หรือโรคซึมเศร้า เป็นต้น

3. **การฟื้นฟูสมรรถภาพ** เป็นขั้นตอนเพื่อให้ผู้เข้ารับการบำบัด ฯ สามารถฟื้นฟูสมรรถภาพกลับคืนสภาพร่างกายและจิตใจที่เข้มแข็งมั่นคง และไม่เสี่ยงต่อการกลับไปใช้ยาเสพติด โดยครอบครัวมีส่วนสำคัญในกระบวนการตั้งแต่เริ่มจนกลับไปดูแลต่อที่บ้านได้ โดยใช้วิธีการ เช่น การบำบัดเพื่อเสริม สร้างแรงจูงใจ (MET) เทคนิคการปรับความคิดและพฤติกรรม (CBT) และชุมชนบำบัด (TC) เป็นต้น

4. **การติดตาม** เป็นขั้นตอนการติดตามดูแล ช่วยเหลือ และส่งเสริมให้ผู้ที่ได้รับการบำบัดรักษา สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข รวมทั้งวิเคราะห์ปัญหา และดำเนินการให้ความช่วยเหลือ โดยมีวิธีการที่หลากหลาย เช่น การนัดหมายพบปะพูดคุยผ่านทางโทรศัพท์ จดหมาย หรือการเยี่ยมบ้าน ตลอดจนประสานส่งต่อศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม เพื่อให้การช่วยเหลือต่อไป

การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

1. มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพสิ่งแวดล้อมในสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว
2. ยอมรับว่าชีวิตทุกชีวิตมีปัญหา แต่ทุกปัญหามีทางแก้ไขได้เสมอ ความทุกข์และความสุขไม่มีบุคคลใดที่มีแต่ความสุขตลอดชีวิตหรือมีแต่ความทุกข์ตลอดเวลา ทุกชีวิตมีความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอเป็นเรื่องธรรมดา สิ่งสำคัญคือผู้เรียนมีความเข้าใจยอมรับสภาพความเป็นจริงของชีวิต มองโลกในแง่ดีมีจิตใจเข้มแข็ง อดทนและมีกำลังใจในการต่อสู้อุปสรรคที่เกิดขึ้นในชีวิต ด้วยความภาคภูมิใจของตนเอง ชีวิตมีคุณค่าอย่างหมดหวังในชีวิตหรือ หนีปัญหาด้วยการใช้ยาเสพติดตามคำชักชวนของเพื่อน
3. มีความรู้เกี่ยวกับประเภทและอันตรายของสิ่งเสพติด เพื่อช่วยให้คำแนะนำแก่ผู้อื่นให้ทราบถึงพิษร้ายแรงของยาเสพติด
4. ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่ปราบปรามยาเสพติดในการหาข้อมูลที่ต้องการเกี่ยวกับการปราบปรามยาเสพติด

เอกสารอ้างอิง

พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564. (2564). *ราชกิจจานุเบกษา*.

เล่ม 138 (ตอนที่ 73 ก), หน้าที่ 1-89.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2562). *รวมกฎหมายยาเสพติด*

พร้อมด้วย กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ ที่เกี่ยวข้อง. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด

บางกอกบลิ๊อค

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2565). *คู่มือการจัดการเรียนรู้*

ยาเสพติดแก่ทหารกองประจำการ. กรุงเทพฯ: บริษัท ออนป้า จำกัด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม

ยาเสพติด. (2565). *คู่มือ รู้คิด รู้ทัน ป้องกันยาเสพติด*. กรุงเทพฯ: บริษัท ออนป้า จำกัด

หน่วยบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด กรมแพทย์ทหารเรือ. (2561). *คู่มือ การป้องกันและ*

แก้ไขปัญหายาเสพติดในกองทัพเรือ. สมุทรปราการ: สำนักพิมพ์ทิวหินพริ้นติ้ง.

เอกสารประกอบการสอน ภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกัน ยาเสพติด

ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ต้องมีความรู้ความเข้าใจ ความหมาย และความสำคัญของภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด มีทักษะการคิด ได้แก่ คิดอย่างมีเหตุผลและคิดอย่างสร้างสรรค์ แก้ไขปัญหา และการตัดสินใจ ทักษะการวางแผนงาน และบริหารจัดการอย่างเหมาะสม ทักษะการสื่อสาร และสัมพันธภาพ ระหว่างบุคคล ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะใ้มน้ำวการ สร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในงาน และที่มีเจตจำนงในการพัฒนางานไปสู่ความสำเร็จ โดยมี คุณลักษณะมีคุณธรรม จริยธรรม มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย ขยัน อดทน อ่อนน้อมถ่อมตน เข้าใจผู้อื่น การปรับตัว-ยืดหยุ่น ให้สถานการณ์ต่าง ๆ มีทัศนคติเชิงบวก บุคลิกภาพดี มีความมั่นใจ เรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ สร้างการมีส่วนร่วมของสังคม สร้าง จุดมุ่งหมายเดียวกัน และร่วมพลังกันปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายได้

ความหมายของผู้นำ

ผู้นำ หมายถึง ตัวบุคคลหรือกลุ่มบุคคล (Persons) ที่มีหน้าที่ และความรับผิดชอบ วางแผน และกำกับติดตามให้บุคลากรขององค์กร ปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์

ภาวะผู้นำ (Leadership) เป็นสิ่งที่แสดงออกมา (Actions) จากบุคคลที่เป็นผู้นำอย่าง เป็นกระบวนการ

ความหมายของภาวะผู้นำ

ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการที่ผู้นำใช้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของความเป็น ผู้นำของนักศึกษาพยาบาลตำรวจแกนนำแบบมีส่วนร่วมต่อสังคมป้องกันยาเสพติด โดยมีการบูรณาการ ด้านความรู้ คือองค์ความรู้เนื้อหา ด้านทักษะ คือความสามารถหรือความชำนาญการใน การปฏิบัติงานของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกัน ยาเสพติด และด้านเจตคติ คือ ทัศนคติ หรือค่านิยมส่วนบุคคล แรงจูงใจเป็นแรงขับในการทำงาน

ให้ผู้ผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดมีความสามารถในการปฏิบัติงานได้ เพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ตั้งไว้

ความสำคัญของภาวะผู้นำ

ในยุคปัจจุบันจนถึงในอนาคตศตวรรษที่ 21 ต้องการภาวะผู้นำทุกองค์กร เป็นกระบวนการที่ผู้นำใช้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะไปใช้ในการดำเนินงาน สามารถปฏิบัติงานได้ เพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ตั้งไว้

แนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำ

ในอดีตมนุษย์มีความเชื่อว่าการเป็นผู้นำเป็นเรื่องของความสามารถที่เกิดขึ้นเฉพาะตระกูลหรือเฉพาะบุคคล และสืบเชื้อสายกันได้ บุคลิกและลักษณะของการเป็นผู้นำเป็นสิ่งที่มีความแต่กำเนิดและเป็นคุณสมบัติเฉพาะตัวสามารถถ่ายทอดทางพันธุกรรมได้ ผู้ที่เกิดในตระกูลของผู้นำย่อมจะต้องมีลักษณะผู้นำด้วย แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำเริ่มเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยมีการศึกษา และรวบรวมทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำโดยแบ่งตามระยะการพัฒนาดังนี้ ยุคที่ 1 กลุ่มทฤษฎีลักษณะของผู้นำ ยุคที่ 2 กลุ่มทฤษฎีพฤติกรรมผู้นำ ยุคที่ 3 กลุ่มทฤษฎีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ ยุคที่ 4 กลุ่มทฤษฎีภาวะผู้นำบูรณาการ แนวคิดเหล่านี้มีความเชื่อแตกต่างกันออกไป และได้รับการพัฒนาเรื่อยมาจนเป็นที่ยอมรับในปัจจุบัน แนวคิดเหล่านี้ได้รับการทบทวนและมีการสร้างแนวคิดใหม่เพิ่มมากขึ้นทำให้เห็นวิวัฒนาการของแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำได้ชัดเจนและต่อเนื่อง

ยุคที่ 1 กลุ่มทฤษฎีลักษณะผู้นำ (The Trait Leadership Theory) เริ่มขึ้นระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 เมื่อนักจิตวิทยาในกองทัพบกสหรัฐอเมริกาได้ทำการศึกษาหาวิธีคัดเลือกนายทหาร การศึกษาดังกล่าวได้จุดประกายให้เกิดความกระตือรือร้น สนใจในการทำวิจัยทางวิทยาศาสตร์อย่างจริงจัง ภายหลังจากสงคราม นักวิจัยจึงได้เริ่มศึกษาเพื่อระบุ ลักษณะที่สำคัญ ๆ ของบุคคลซึ่งใช้แยกแยะระหว่างบุคคลที่มีความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ (Effective leaders) ออกจากบุคคลที่ไม่ใช่ผู้นำ

ยุคที่ 2 กลุ่มทฤษฎีพฤติกรรมผู้นำ (The Behavioral Leadership Theory) นักวิชาการที่เห็นด้วยกับใน แนวคิดนี้มีความเชื่อว่าความสำเร็จของผู้นำในการปฏิบัติงานมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับสิ่งที่เขาทำมากกว่า กล่าวคือ เชื่อว่าความสำเร็จของผู้นำมาจากสิ่งที่เขาทำมากกว่าลักษณะที่เขาเป็น และเชื่อว่าลักษณะเด่นเป็นสิ่งที่ติดตัวมาเปลี่ยนแปลงได้ยาก ในทางตรงกันข้ามเป็นไปได้ง่ายกว่าที่เรา จะเรียนรู้พฤติกรรมที่ทำให้ผู้นำเหล่านั้นประสบความสำเร็จ

งานวิจัยในระยะที่ 2 จึงมุ่งเน้นการศึกษาพฤติกรรมผู้นำ คำถามสำคัญในกลุ่มนี้ คือ พฤติกรรมดี ๆ สำหรับผู้นำนั้นมีอะไรบ้าง นักวิจัยที่ทำการศึกษาพฤติกรรมความสำเร็จของผู้นำ ปรากฏอย่างเด่นชัด 4 กลุ่ม คือ มหาวิทยาลัย ไอโอวา (University of Iowa) มหาวิทยาลัยมิชิแกน (University of Michigan) มหาวิทยาลัยแห่งรัฐโอไฮโอ (Ohio State University) รวมทั้งกลุ่มนักวิจัยอิสระ อาทิ Robert Tannenbaum กับ Waren H.Schmidt และ Robert Blake กับ Srygley Mouton เป็นต้น

ยุคที่ 3 กลุ่มทฤษฎีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ (The Situational Leadership Theory)

ทฤษฎีภาวะผู้นำตามสถานการณ์มีแนวความคิดว่า ผู้นำจะต้องสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอย่างมีระบบจากสถานการณ์หนึ่งไปยังอีกสถานการณ์หนึ่ง เพื่อความเหมาะสมทั้งสถานที่และเวลาซึ่งแตกต่างจากทฤษฎีคุณลักษณะผู้นำ และทฤษฎีพฤติกรรมผู้นำ ที่อธิบายว่าลักษณะของผู้นำมีรูปแบบที่คงที่ตายตัวทฤษฎีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ทำให้เชื่อว่า การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพนั้น ผู้นำจำเป็นต้องปรับแบบภาวะผู้นำของตนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ต่าง ๆ เหล่านั้น ภาวะผู้นำในกลุ่มนี้ ได้แก่

1. ทฤษฎีเชิงสถานการณ์ของภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพของ Fiedler (Fiedler' Contingency Theory of Leadership Effectiveness)
2. ทฤษฎีเชิงสถานการณ์ของ Hersey-Blanchard
3. ทฤษฎีเส้นทางสู่เป้าหมาย (Path Goal Theory) ของ Robert House
4. ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ ของ Vroom –Yetton –Jago
5. ทฤษฎีผู้นำ 3 มิติของ Reddin

ยุคที่ 4 กลุ่มทฤษฎีภาวะผู้นำบูรณาการ (The Intergrative Leadership Theory)

ได้มีการเปลี่ยนกระบวนทัศน์การศึกษาทฤษฎีภาวะผู้นำ โดยได้มีการศึกษาทฤษฎีภาวะผู้นำแบบบูรณาการโดยได้นำเอาทฤษฎีคุณลักษณะ ทฤษฎีพฤติกรรมผู้นำ และทฤษฎีภาวะผู้นำตามสถานการณ์เข้าด้วยกัน เพื่อให้ได้รูปแบบภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งนี้ ทฤษฎีภาวะผู้นำตามกระบวนทัศน์นี้ มีดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงบารมี (Charismatic Leadership)
2. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ (Strategic Leadership)
3. ภาวะผู้นำเปลี่ยนแปลงสภาพ (Transformational Leadership)

ภาวะผู้นำของนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ควรมีองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้ 1. ด้านความรู้ (Knowledge) คือ เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และเนื้อหาเกี่ยวกับภาวะผู้นำ 2. ด้านทักษะ ได้แก่ ทักษะการคิดอย่างมีเหตุผลและ

คิดอย่างสร้างสรรค์ แก้ไขปัญหาและการตัดสินใจ ทักษะการวางแผนงาน และบริหารจัดการอย่างเหมาะสม ทักษะการสื่อสาร และสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะใฝ่เรียนรู้ การสร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในงาน 3. ด้านคุณลักษณะ ได้แก่ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย ขยันอดทน เข้าใจผู้อื่น ปรับตัว - ยืดหยุ่น ทักษะคิดเชิงบวก บุคลิกภาพดี และเรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

บุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจเนื้อหาในการป้องกันยาเสพติด นโยบายของชุมชน ของสังคม มีทักษะความสามารถหรือความชำนาญการในการปฏิบัติงานด้านการคิด คิดอย่างมีเหตุผล และคิดอย่างสร้างสรรค์ แก้ไขปัญหา และการตัดสินใจ มีวางแผนงาน และบริหารจัดการอย่างเหมาะสม มีการสื่อสาร ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และสัมพันธภาพระหว่างบุคคล การทำงานเป็นทีม ใฝ่เรียนรู้ การสร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในงาน มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย ขยันอดทน อ่อนน้อมถ่อมตน เข้าใจผู้อื่น การปรับตัว - ยืดหยุ่น ทักษะคิดเชิงบวก บุคลิกภาพดี มีความมั่นใจ เรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

องค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

1. **ด้านความรู้ (Knowledge)** คือ เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด นโยบาย กฎหมายที่เกี่ยวข้องของชุมชน สังคม ซึ่งสาระของความรู้ ประกอบด้วย 1) ความหมาย ประเภทของยาเสพติด 2) ความสำคัญ ผลกระทบของยาเสพติด 3) ทักษะการดูแลและป้องกันยาเสพติด 4) บริบทชุมชน นโยบาย กฎหมายของพื้นที่ ชุมชน สังคม การทำงานร่วมกันของภาคีเครือข่าย คิดร่วมกัน เพื่อประโยชน์ร่วมกัน ส่งผลร่วมกันต่อสังคม และเนื้อหาเกี่ยวกับภาวะผู้นำ ประกอบด้วย 1) ความหมาย และความสำคัญของผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด 2) องค์ประกอบของผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด เพื่อการป้องกันยาเสพติดแบบมีส่วนร่วมของสังคมที่มั่นคงและยั่งยืน

2. **ด้านทักษะ** คือ ความสามารถหรือความชำนาญการในการปฏิบัติงานของภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ประกอบด้วย

2.1 ทักษะการคิด ได้แก่

- 1) คิดอย่างมีเหตุผลและคิดอย่างสร้างสรรค์
- 2) แก้ไขปัญหา และการตัดสินใจ

2.2 ทักษะการวางแผนงาน และบริหารจัดการอย่างเหมาะสม

2.3 ทักษะการสื่อสาร และสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

2.4 ทักษะการทำงานเป็นทีม

2.5 ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

2.6 ทักษะใฝ่ใฝ่การสร้างความแรงจูงใจให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในงาน

3. **ด้านคุณลักษณะ** คือ เจตคติ ทศนคติ หรือค่านิยมส่วนบุคคล แรงจูงใจเป็นแรงขับในการทำงานให้ผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดมีความสามารถในการปฏิบัติงานได้ เพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ตั้งไว้ ประกอบด้วย

3.1 มีคุณธรรม จริยธรรม

3.2 มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม

3.3 มีความรับผิดชอบ

3.4 มีระเบียบวินัย

3.5 ขยันอดทน

3.6 เข้าใจผู้อื่น

3.7 ปรับตัว-ยืดหยุ่น

3.8 ทศนคติเชิงบวก

3.9 บุคลิกภาพดี

3.10 เรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

1. **ด้านความรู้ (Knowledge)** คือ เนื้อหาในการป้องกัน ยาเสพติด นโยบายของชุมชนของสังคม ซึ่งสาระของความรู้

ด้านความรู้ (Knowledge) คือ เนื้อหาเกี่ยวข้องกับยาเสพติด นโยบาย กฎหมายที่เกี่ยวข้องของชุมชน สังคม ซึ่งสาระของความรู้ ประกอบด้วย 1) ความหมาย ประเภท ของยาเสพติด 2) ความสำคัญ ผลกระทบของยาเสพติด 3) ทักษะการดูแลและป้องกันยาเสพติด 4) บริบทชุมชน

นโยบาย กฎหมายของพื้นที่ ชุมชน สังคม การทำงานร่วมกันของภาคีเครือข่าย คิดร่วมกัน เพื่อประโยชน์ร่วมกัน ส่งผลร่วมกันต่อสังคม และเนื้อหาเกี่ยวกับภาวะผู้นำ ประกอบด้วย

- 1) ความหมาย และความสำคัญของผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด
- 2) องค์ประกอบของผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด เพื่อการป้องกันยาเสพติดแบบมีส่วนร่วมของสังคมที่มั่นคง ยั่งยืน

2. ด้านทักษะ คือ ความสามารถหรือความชำนาญการในการปฏิบัติงานของภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ประกอบด้วย

2.1 ทักษะการคิด

- 1) คิดอย่างมีเหตุผลและคิดอย่างสร้างสรรค์ คือ ผู้นำสามารถในการคิดโดยใช้ข้อมูล ริเริ่มกระทำสิ่งใหม่ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

- 2) แก้ไขปัญหา และการตัดสินใจ คือ ผู้นำสามารถในการคิดพยายามคลาย ปัญหาจากสภาพจริงที่เกิดขึ้น โดยตัดสินใจพิจารณาทางเลือกที่เหมาะสม

2.2 ทักษะการวางแผนงาน และบริหารจัดการอย่างเหมาะสม คือ ผู้นำต้องสามารถ จัดลำดับความสำคัญ การจัดการระเบียบวินัย และดำเนินการตามความสำคัญ เพื่อทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จด้วยการจัดการกับตัวเอง และพยายามรักษาความสมดุลของผลลัพธ์กับทรัพยากร ความสามารถในการบริหารเวลา วิธีที่ก่อให้เกิดประสิทธิผลมากที่สุด

2.3 ทักษะการสื่อสาร และสัมพันธ์ภาวะระหว่างบุคคล คือ ผู้นำต้องมีความสามารถในการรับและส่งสาร ติดต่อด้วยวาจา หรือลายลักษณ์อักษร มีปฏิสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์กับผู้ที่เกี่ยวข้อง

2.4 ทักษะการทำงานเป็นทีม คือ ผู้นำการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน การฟังพาดอาศัย หรือ ประสานพลัง รู้จักคุณค่าของความแตกต่าง สร้างเสริมส่วนที่แข็งแกร่งและชดเชยส่วนที่อ่อนแอ ปัญหาจะถูกแก้ไขด้วยความคิดสร้างสรรค์

2.5 ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล คือ ผู้นำสามารถสื่อสารทางเทคโนโลยี ชับเคลื่อนทางดิจิทัล และนวัตกรรม และใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางสารสนเทศได้

2.6 ทักษะโน้มน้าวการสร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในงาน (Persuasion) คือ ผู้นำต้องมีวิธีการโน้มน้าว และเสริมแรงจูงใจให้ผู้อื่นคล้อยตาม สร้างข้อตกลงร่วมกันภายในกลุ่ม ในการปฏิบัติงานได้

3. **ด้านคุณลักษณะ** คือ เจตคติ ทักษะ หรือค่านิยมส่วนบุคคล แรงจูงใจเป็นแรงขับในการทำงานให้ผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดมีความสามารถในการปฏิบัติงานได้ เพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ตั้งไว้ ประกอบด้วย

3.1 มีคุณธรรม จริยธรรม (Moral Purpose) คือ ผู้นำต้องมีความประพฤติดีงาม ทำในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นผู้มีศีลธรรม หลีกเลียงที่จะใช้อำนาจเพื่อผลประโยชน์ส่วนตน ประพฤติตนเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น และเพื่อประโยชน์ของส่วนร่วม

3.2 มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม คือ ผู้นำต้องมีการปฏิบัติอย่างซื่อตรง ไม่คดไม่โกง ไม่กอบโกย ไม่โกงกิน ไม่เสแสร้ง ไม่หาผลประโยชน์ในทางมิชอบ ปฏิบัติโดยสุจริต ให้การปฏิบัติอย่างเสมอภาค

3.3 มีความรับผิดชอบ คือ ผู้นำสามารถควบคุมอารมณ์ตนเองให้มั่นคง ทำงานให้สำเร็จ

3.4 มีระเบียบวินัย คือ ผู้นำต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ ตั้งใจอย่างแน่วแน่ และสามารถบรรลุเป้าหมาย

3.5 ชัยนอดทน คือ ผู้นำต้องมีความตั้งใจ ยอมรับในปัญหา และสิ่งที่ตนไม่พอใจ ไม่ท้อถอย อดความพยายาม สามารถทำงานให้บรรลุเป้าหมาย

3.6 เข้าใจผู้อื่น (Empathy) คือ ผู้นำต้องเข้าใจ รู้ซึ่งถึงความรู้สึกของผู้อื่น ยอมรับและตระหนักถึงเอกลักษณ์เฉพาะตน แสดงความปรารถนาดีผู้อื่น

3.7 ปรับตัว-ยืดหยุ่น คือ ผู้นำต้องมีพฤติกรรมการปรับตัวให้เข้ากับงาน กำหนดเป้าหมายการทำงาน เคารพในความสามารถของบุคคลอื่น มีความยืดหยุ่น เปิดกว้างต่อการเรียนรู้ การแก้ไขปัญหา การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยการมองไปที่ผลลัพธ์ที่ต้องการ

3.8 ทักษะคิดเชิงบวก (Growth mindset) คือ ผู้นำต้องเชื่อว่าตนเองสามารถเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพได้อย่างต่อเนื่อง ด้วยความมุ่งมั่นและพยายาม ตอบสนองต่ออุดมการณ์และผลประโยชน์ต่อองค์กรและส่วนร่วม

3.9 บุคลิกภาพดี คือ คุณลักษณะทางกายภาพ เช่น รูปร่าง ส่วนสูง น้ำหนัก หน้าตา คุณลักษณะทางบุคลิกภาพ เช่น ความเป็นคนเปิดเผย ร่าเริง มีอุดมการณ์ มีความคิดริเริ่ม คุณลักษณะด้านทักษะและความสามารถ เช่น ระดับสติปัญญา ความสามารถเชิงเทคนิคในงานที่รับผิดชอบ คุณลักษณะด้านสังคม เช่น มนุษย์สัมพันธ์ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ผู้นำประพฤติตัวเป็นแบบอย่างสำหรับผู้ตาม เป็นที่ยกย่อง เคารพนับถือ ศรัทธา ไว้วางใจ และทำให้ผู้ตามเกิดความภาคภูมิใจเมื่อร่วมงาน

3.10 เรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ คือ ผู้นำจะนึกถึงสิ่งที่ตนเองเคยทำผิดพลาด เป็นบทเรียน และจะพยายามเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาผู้นำยังต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อพัฒนาศักยภาพ ตนเองตลอดเวลา

บทบาทหน้าที่ของผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกัน ยาเสพติด

1. **เป็นผู้ให้ความรู้ด้านสุขภาพ (Health educator)** แนะนำแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ และวิธีตรวจสอบข้อมูล ให้ความรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับยาเสพติดและการดูแลสุขภาพด้วยการสื่อสารที่น่าสนใจ สื่อด้วยภาพ และเสียงที่ชัดเจนเข้าใจง่ายเกี่ยวกับยาเสพติด

2. **เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change agent)** กระตุ้นให้ผู้ติดยาเสพติดและครอบครัว เกิดการตัดสินใจไปในทางที่ดีขึ้นด้วยตนเอง โดยอาศัยข้อมูลที่ได้รับทำความเข้าใจ จนสามารถสื่อสารออกมาได้

3. **เป็นผู้ให้คำปรึกษา (Counselor)** เป็นผู้ให้คำปรึกษากับผู้ที่มีปัญหาเสพติดกับทุกฝ่าย ทั้งปัญหาสุขภาพกายและปัญหาสุขภาพจิต โดยให้คำปรึกษาแก่ผู้ติดยาเสพติดและครอบครัว เกี่ยวกับการเรียนรู้ข้อมูลสุขภาพต่าง ๆ

4. **เป็นผู้พิทักษ์สิทธิ (Advocator)** เป็นสื่อกลางให้ผู้ติดยาเสพติดและครอบครัว ได้รับ ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิต่าง ๆ และข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพของตนเอง เมื่อพบว่าผู้ติดยาเสพติดและครอบครัวได้รับข้อมูลสุขภาพที่ไม่ถูกต้อง ควรชี้แจงความรู้ที่ถูกต้อง เพื่อป้องกันการปฏิบัติ พฤติกรรมสุขภาพที่ไม่เหมาะสม

5. **เป็นผู้บริหาร/ ผู้จัดการ (Manager)** ในการดำเนินงานด้านยาเสพติด ต้องมีการวางแผน จัดการ จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ดำเนินการส่งเสริม ป้องกัน ดูแลรักษา และฟื้นฟูสุขภาพ ของผู้ติดยาเสพติด บริหาร จัดการบริหาร บริการพยาบาลอย่างเหมาะสม

6. **เป็นผู้ประสานงาน (Co-ordinator)** ร่วมทีมสหสาขาวิชาชีพ ทั้งด้านการเมืองการปกครอง ด้านสาธารณสุข และด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น ในการดูแลสุขภาพประชาชนทุกกลุ่มวัย ตามขอบเขตกฎหมายวิชาชีพการพยาบาลและผดุงครรภ์ เพื่อส่งเสริมสุขภาพ ป้องกัน รักษาพยาบาลและฟื้นฟูสุขภาพ ผู้ติดยาเสพติด ครอบครัว และสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความมั่นคงและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. (2561). *ภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารองค์กร: แนวคิด ทฤษฎีและกรณีศึกษา*.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ปัญญาชน
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2542). *ผู้นำ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- พุทธทาสภิกขุ. (2549). *ทศพิศราชธรรม*. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- รัตติกกรณ์ จงวิศาล. (2559). *ภาวะผู้นำ ทฤษฎี การวิจัย และแนวทางสู่การพัฒนา* (พิมพ์ครั้งที่ 3).
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจารณ์ พานิช. (2560). *มหาวิทยาลัยหุ้นส่วนสังคมที่สหราชอาณาจักร*. กรุงเทพฯ: สถาบันคลัง
สมองของชาติ.
- Brown, W., & May, D. (2012). Organizational change and development: The efficacy of transformational leadership training. *Journal of Management Development*, 31(6), 520-536.
- Burns, J. M. (2003). *Transforming leadership*. NY: Harper & Row.
- Covey, S. (2002). *Servant-leadership and community leadership in the twenty-first century*. NY: J. Wiley & Sons.

เอกสารประกอบการสอน เรื่อง การวางแผนงานแก้ไขปัญหาเสพติด/ โครงการงาน

การวางแผน โครงการงาน เป็นกระบวนการหลักที่สำคัญในการดำเนินงานทุกอย่างจะต้องมีการวางแผนงานล่วงหน้า การวางแผนจึงเป็นกระบวนการขั้นต้น ที่ก่อให้เกิดการตัดสินใจอย่างฉลาด และถูกต้องที่จะเลือกวิธีการดำเนินงานที่ดีและเกิดประโยชน์สูงสุด ในขณะที่มีทรัพยากรจำกัด ในแง่ของการดำเนินงานสาธารณสุข การวางแผนจึงเป็นวิธีการอย่างละเอียดที่กำหนดขึ้นก่อนที่จะลงมือปฏิบัติงาน เป็นเครื่องมือทางการบริหารที่ทำให้เกิดการตัดสินใจขั้นต้น ที่จะเลือกแนวทางปฏิบัติงานที่ถูกต้องและบังเกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีทรัพยากรเป็นตัวกำกับที่สำคัญ

ความหมาย

แผนงาน เป็นกลุ่มของโครงการต่าง ๆ ที่มีวัตถุประสงค์ในการแก้ปัญหาอย่างเดียวกัน หรือใกล้เคียงกันในหนึ่งแผนงานอาจมีหนึ่งโครงการ หรือหลายโครงการ เป็นแผนในระดับที่ถัดจาก plan แผนงานเป็นกิจกรรมทางสังคมชุดหนึ่ง ซึ่งมีการกำหนดทรัพยากรนำเข้า (Input) มีวิถีทางปฏิบัติและเงื่อนไขต่าง ๆ ที่แน่นอนมีเงื่อนไขในการจัดระเบียบทรัพยากร และมีการหาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่กล่าวมาแล้วกับผลได้ที่เกิดขึ้น (Output) ด้วย

โครงการ เป็นการจัดแบ่งลักษณะของงานอย่างชัดเจนเพื่อแก้ปัญหาแต่ละเรื่องที่เป็นปัญหา ในโครงการหนึ่ง ๆ อาจแบ่งย่อยเป็นหลายงานหรืออาจมีงานเดียวก็ได้

แผน (Plan) หมายถึง เอกสารที่กำหนดขั้นตอนการดำเนินงานออกมาอย่างชัดเจนเพื่อเป็นมูลฐานสำหรับการปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้ประสานกันเป็นอย่างดี

ความหมายของการวางแผน (Planning)

- เป็นกระบวนการในการตัดสินใจไว้ล่วงหน้าว่าจะทำอะไร อย่างไร มีการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ รายการหรือโครงการและแนวทางปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ เป็นเครื่องมือทางการบริหารที่ทำให้เกิดการตัดสินใจขั้นต้นในการเลือกแนวทางปฏิบัติเมื่อมีจำนวนทรัพยากรน้อยกว่าที่ต้องการ การตัดสินใจที่ฉลาดและถูกต้อง คือการประเมินทางเลือกอย่างรอบคอบจะทำให้ได้ผลผลิตสูง เป็นการปฏิบัติตามความเป็นจริงและสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่สามารถค้นพบวิธีการที่จะนำมาใช้แก้ปัญหาได้ หาทางเลือกที่ดีที่สุดในการปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายเฉพาะที่ต้องการ โดยการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง วิธีการทำ ที่มีประสิทธิภาพสูงสุดกับจุดมุ่งหมายปลายทาง ทั้งนี้

เกิดจากการประยุกต์ใช้ความรู้ของมนุษย์ ทำให้เกิดการตัดสินใจที่จะทำงานให้ตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์

ประโยชน์ของการวางแผนโดยทั่วไป

1. เพื่อให้ผู้บริหารตระหนักถึงความรับผิดชอบได้ดีขึ้น
2. ช่วยให้การควบคุมสามารถกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพตามแผนที่ทำไป
3. แผนงานใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการสื่อความหมาย ให้ทุกฝ่ายทราบถึงทิศทางขององค์กรและให้ฝ่ายต่าง ๆ ประสานการทำงานเป็นทีมโดยอาศัยแผนเป็นเครื่องมือ

ความจำเป็นที่ต้องมีการวางแผน

เป็นการแสดงให้เห็นแล้วว่าเจริญเติบโตก้าวหน้าไปด้วยดีนั้น ต่างก็อาศัยการวางแผนเป็นเครื่องมือสร้างความสำเร็จ การวางแผนจะช่วยวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ ทั้งปัจจุบันและอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งก็สามารถนำไปสู่การวางแผนกำหนดวิธีการได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลทำให้การวางแผนมีบทบาทสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ

1. ความก้าวหน้าทางเทคนิควิธีการสมัยใหม่ และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว

2. การเกี่ยวพันขององค์กรในสมัยปัจจุบัน

3. การเปลี่ยนแปลงของหน้าที่งานในสังคมที่ซับซ้อนและยุ่งยาก

แนวคิดของการวางแผนพัฒนาการสาธารณสุข

แผนพัฒนามี 3 ระดับ แผนงานระดับนโยบาย แผนงานระดับกลวิธี และแผนงานระดับโครงการ แนวคิดในการวางแผนมีดังนี้

1. การวิเคราะห์ระบบ (System analysis) การวางแผนพัฒนาการสาธารณสุขทุกระดับใช้หลักการเดียวกัน การวิเคราะห์ระบบ ประกอบด้วย

- การวิเคราะห์สถานการณ์ การค้นหาปัญหาและวิเคราะห์ปัญหา
- การระบุปัญหาสาธารณสุข โดยมีการเรียงลำดับความสำคัญอย่างชัดเจน
- การกำหนดกลวิธีในการปฏิบัติเพื่อการแก้ปัญหาต่าง ๆ
- การดำเนินการแก้ปัญหาต่าง ๆ

2. กระบวนการวางแผนงานสาธารณสุขทุกระดับรวมทั้งการวางแผนโครงการ ซึ่งก็ใช้หลักการเดียวกัน ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 ระยะการรวบรวมข้อมูลและการจัดเตรียมข้อมูล และวางแผนแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นที่ 2 ระยะการวิเคราะห์ปัญหา การนำเอานโยบายมากำหนดเป็นแผนพัฒนาการสาธารณสุขแห่งชาติ ทำให้เกิดรูปแบบของแผนงานและสาระสำคัญต่าง ๆ

ขั้นที่ 3 ระยะของการวางแผนโครงการโดยละเอียด ในระยะนี้มีการวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุของปัญหา และข้อขัดข้องในทางปฏิบัติเพิ่มเติม

กระบวนการวางแผน

กระบวนการวางแผน หมายถึง การตัดสินใจแบ่งสรรทรัพยากรในปัจจุบันเพื่อจะให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ในอนาคต

การวางแผนกลยุทธ์ (Strategic planning) คือกระบวนการตัดสินใจเพื่อดำเนินงานของหน่วยงานให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่ต้องมีการปรับตัว เนื่องจากปัจจัยแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงเป็นเงื่อนไขบังคับหรือคุกคาม และมีเป้าหมายที่เน้นความสามารถในการอยู่รอดมั่นคง หรือแข่งขันให้กับองค์กรในอนาคต

ดังนั้นแผนกลยุทธ์ คือกระบวนการอย่างหนึ่งของการบริหารงานเท่านั้นยังไม่พอหากต้องมีเป้าหมายและกระบวนการต่างหาก

แนวคิดของการวางแผนกลยุทธ์ (Strategic planning)

- องค์กรเป็นระบบเล็ก ๆ ที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของระบบใหญ่ภายนอกองค์กร เช่น ระบบเศรษฐกิจ ระบบการสื่อสาร ระบบสังคม เป็นต้น

- ขณะที่องค์กรดำเนินการตามภารกิจปกติอยู่นั้น สภาพแวดล้อมภายนอกก็มีการเคลื่อนไหวไม่หยุดนิ่งตลอดเวลา ความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีผลกระทบต่อองค์กรอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

- องค์กรสมัยใหม่เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และปรับตัวตามสถานการณ์เหล่านี้อย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดการทันสมัย

- ในองค์กรที่ทันสมัยจำเป็นต้องนำสภาพแวดล้อมเหล่านี้ไปกำหนดเป็นปัจจัยนำเข้าสำหรับการบริหารจัดการในองค์กรอย่างใดอย่างหนึ่งที่เหมาะสมด้วย

- การวางแผนกลยุทธ์ (Strategic planning) เป็นกระบวนการที่นำสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อองค์กรไปกำหนดเป็นแผนขององค์กรประเภทหนึ่ง เพื่อประโยชน์ในการบริหารองค์กร

ขั้นตอนการวางแผนกลยุทธ์ (Strategic planning)

วิเคราะห์สภาพการหรือสถานการณ์ของสิ่งแวดล้อมภายนอกองค์กร และวิเคราะห์สภาพภายใน องค์กร ถึงจุดอ่อน จุดแข็ง ศักยภาพขององค์กร สิ่งแวดล้อมภายนอกองค์กร ที่ค้ำึงถึง ได้แก่ ภาวะทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยี เป็นต้น

SWOT Analysis การวิเคราะห์ภาวะแวดล้อมภายในภายนอกองค์กร

SWOT เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์สภาพการหรือการของหน่วยงาน โดยพิจารณาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีผลกระทบต่อหน่วยงาน เช่น ผลกระทบทางสังคม เศรษฐกิจ และด้านเทคโนโลยี ว่ามีผลดีผลเสียต่อการปฏิบัติงานของหน่วยงานอย่างไร นอกจากนี้ยังวิเคราะห์ไปถึงสภาวะการเปลี่ยนแปลงภายในหน่วยงาน เช่น ระบบการบริหารงาน ทรัพยากรบุคคล บทบาทหน้าที่ เครื่องมือเครื่องใช้ ระเบียบ ข้อกฎหมายต่าง ๆ ซึ่งเป็นปัจจัยที่จะสร้างโอกาสให้หน่วยงานมีความเจริญเติบโต หรือมีบทบาทสูงกว่าเดิมหรืออาจเป็นอุปสรรค หรืออันตรายในการสร้างแรงบันดาลใจให้ต้องลดบทบาทลง ทำให้มีขนาดเล็กลง และสุดท้ายต้องยกเลิกไป

1. องค์ประกอบของ SWOT ได้แก่

1. S มาจากคำว่า STRENGTH คือ จุดแข็ง หรือจุดเด่นมีอะไรบ้างที่เสริมสร้างให้หน่วยงานเข้มแข็งขึ้น เช่น ในหน่วยงานมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถระดับสูง มีความคิดก้าวหน้า

2. W มาจากคำว่า WEAKNESS หมายถึง จุดอ่อน ของหน่วยงาน อาการป่วยของหน่วยงาน อาจมีบางส่วน บางองค์ประกอบที่กระทบต่อหน่วยงาน แล้วหน่วยงานยังคงอนุรักษ์ หรือยืนยันไม่เปลี่ยนแปลงเท่าที่ เช่น ทักษะคติ ของหน่วยงานยังต้องการยึดอำนาจไว้เป็นของหน่วยงานของตนเองไม่ยอมกระจายอำนาจ

3. O มาจากคำว่า OPPORTUNITY หมายถึงโอกาสที่หน่วยงานจะได้รับการพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง อาจเป็นความพร้อมและศักยภาพของบุคลากรในปัจจุบัน เช่น ในหน่วยงานมีบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในระดับสูง สามารถเทียบกับหน่วยงานอื่นที่ข้างเคียงกัน มีศักดิ์ศรีไม่น้อยหน้า มีการฝึกอบรม เพิ่มพูนความรู้ต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ มีผลงานปรากฏอยู่เสมอและผลงานมีคุณภาพดี นับว่าเป็นโอกาสที่หน่วยงานจะสร้างความเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้

4. T มาจากคำว่า TREAT หมายถึง แรงกดดัน หรืออันตรายที่บั่นทอนความเจริญก้าวหน้าของหน่วยงานซึ่งเป็นเรื่องที่ หน่วยงานจะต้องปรับปรุงให้สอดคล้องสถานการณ์ปัจจุบัน เช่น ระเบียบหรือข้อกฎหมายที่ล้าสมัย ซ้ำซ้อน

2. การสร้างวิสัยทัศน์ VISION

วิสัยทัศน์ VISION

ความหมาย ในแง่การจัดการเชิงกลยุทธ์ “ภาพรวมในอนาคต เมื่อมองไปข้างหน้าว่า สภาวะแวดล้อมจะเป็นอย่างไรและองค์กรของเราจะอยู่ในตำแหน่ง (Position) ไດ ในสภาวะแวดล้อมนั้น”

3. การกำหนดพันธกิจ หรือ ภารกิจ (Mission)

ภารกิจ (MISSION) บ่งบอกถึงลักษณะงานที่องค์กรดำเนินอยู่ (Who we are) และสิ่งที่องค์กรเป็นอยู่ในปัจจุบัน (What we do) และทิศทางที่องค์กรจะมุ่งสู่อนาคต (Where we are headed or where we are going)

4. วัตถุประสงค์ (Objective)

โดยทั่วไปสรรพสิ่งทั้งหลายมีการเปลี่ยนแปลงไม่หยุดอยู่กับที่ ถ้าเรามีประสบการณ์และมีหลักฐานอ้างอิง เราจะทำนายได้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร อะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีหลักฐานอ้างอิง เรายเรียกว่าการทำนายอย่างมีหลักฐานอ้างอิง (Reference projection) เช่น อีก 2 ปีข้างหน้า การบริการสุขภาพจะมีการเปลี่ยนแปลงไป

วัตถุประสงค์ หมายถึง สภาพหรือผลผลิตหรือผลงานของพฤติกรรมซึ่งเป็นที่พึงประสงค์ อาจเป็นบางสิ่งที่ต้องการและยังไม่มีอยู่ในขณะนี้หรือมีอยู่แล้วแต่ต้องการให้มีอยู่ต่อไป เป็นคำรวมของคำต่อไปนี้ purpose objective goal ซึ่งใช้ภาษาไทยว่า วัตถุประสงค์ จุดมุ่งหมาย ส่วนอีกกลุ่มคำหนึ่งที่ใช้ end product (goal) ภาษาไทยใช้ว่า จุดหมายปลายทาง และเป้าหมาย

หลักเกณฑ์ในการกำหนดวัตถุประสงค์

1. ต้องสัมพันธ์กับปัญหา
2. เป็นไปได้จริง ทางเทคนิค ทางสังคม ทางเศรษฐกิจ ทางการเงิน ทางด้านการบริหารจัดการ
3. วัดจำนวนได้
4. มีการกำหนดเวลาแน่นอน
5. เจาะจงหรือมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมาย
6. ชัดเจนและเข้าใจง่าย

หลักของ SMART

S = Specific มีความเจาะจง

M = Measurable วัดได้

A = Attainable เอื้อมถึง

R = Realistic เป็นของจริงไม่เพ้อฝัน

T = Time วัน เวลา ที่เป็นเส้นตาย

การกำหนดวัตถุประสงค์ควรครอบคลุม 6 ประการ

1. ต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับความต้องการที่แท้จริงของการจัดทำแผนและโครงการ
2. ต้องแสดงแนวคิด เหตุและผล ที่สามารถนำไปปฏิบัติจริงได้
3. ต้องมีความชัดเจนและสื่อความหมาย
4. ความเป็นไปได้ที่จะประสบผลสำเร็จในระดับสูง
5. ต้องสามารถที่จะสังเกตการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นได้
6. ต้องสามารถวัดและประเมินผลได้

แนวทางการเขียนโครงการ

การวางแผนเป็นกระบวนการ (Process) การวางแผนเป็นกระบวนการกำหนดทางเลือกในการดำเนินงานในอนาคต เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ โดยวิธีการที่ให้ผลประโยชน์สูงสุด

โครงการ (Project) คือ ข้อเสนอของการดำเนินงานที่มีกิจกรรม เพื่อลงทุนใช้ทรัพยากรอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดผลประโยชน์ตอบแทนสูงสุด โดยกำหนดวัตถุประสงค์ ระยะเวลา ดำเนินการ ทรัพยากรที่ต้องใช้ ผลตอบแทนที่จะได้รับการบริหารโครงการไว้อย่างชัดเจน ซึ่งการจัดระบบดังกล่าวนี้จะต้องมีการวางแผนและตรวจสอบความถูกต้องอย่างรอบคอบ เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน การจัดสรรทรัพยากร และการดำเนินงานอย่างมีระบบและระเบียบ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงแหล่งที่ตั้งของโครงการ ซึ่งระยะของโครงการ การผลิต การลงทุน ผลตอบแทน การจัดรูปองค์การ และการจัดการโครงการ

ลักษณะของโครงการ

ลักษณะของโครงการที่สำคัญ มีดังนี้

1. มีวัตถุประสงค์

ทุกโครงการต้องมีวัตถุประสงค์ (Objective) วัตถุประสงค์ของโครงการเป็นข้อความของผลที่ต้องการบรรลุเมื่อการผลิตของโครงการประสบผลสำเร็จ

คำว่า ประสบผลสำเร็จ ต้องมีเกณฑ์ในการวัด ซึ่งเรียกว่า “การวัดผลสำเร็จ” (Success criteria) หรืออาจเรียกว่า เป้าหมาย (target) เป้าหมายจึงเป็นเกณฑ์มาตรฐานที่ใช้วัดผลสำเร็จของผลงานหรือผลผลิตเป้าหมายเป็นส่วนหนึ่งของวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของโครงการจึงควรแสดงถึงผลลัพธ์ที่วัดได้ที่ต้องการจะบรรลุเมื่อโครงการประสบผลสำเร็จ วัตถุประสงค์จึงต้องมีความชัดเจนสามารถวัดได้ และต้องมีความเห็นพ้องต้องกันของคนในองค์กร คำนึงถึงความเป็นจริง สมเหตุสมผลทั้งในเรื่องของเวลา และทรัพยากรที่ต้องใช้ในการดำเนินงาน

2. มีขอบเขตที่ชัดเจน

เมื่อกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการที่ชัดเจนแล้ว แต่ละโครงการต้องมีการกำหนดกิจกรรมที่จะดำเนินการให้แน่นอน กิจกรรมต้องมีการพิจารณาแล้วว่ามีเหมาะสมสามารถดำเนินการได้และต้องมีการกำหนดระยะเวลาของการดำเนินงานให้ชัดเจนว่าจะเริ่มดำเนินการ และคาดว่าจะสิ้นสุดเมื่อใด

ความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนและโครงการ

ทุกหน่วยงานจะต้องมีการจัดทำแผนเป็นอันดับแรกของการบริหารงาน การทำแผนมีระบบ และระเบียบที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ภารกิจ และกลยุทธ์ เพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และสอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมภายนอก การจัดทำโครงการจึงช่วยเชื่อมโยงจากวัตถุประสงค์ และกลยุทธ์ไปสู่งานที่จะทำ และรายละเอียดของการดำเนินงานหรือโปรแกรมการดำเนินงาน แผนที่ดีจึงต้องมีโครงการบรรจุไว้ เช่นเดียวกับโครงการที่ดี จะต้องอยู่ภายใต้กรอบของแผนที่ดี เช่นเดียวกันโครงการและการวางแผน ซึ่งต่อไปต้องพึ่งพาอาศัยกันและกัน และมีความสัมพันธ์ต่อกัน ชนิดแยกกันไม่ออก

จะเห็นว่าโครงการนำไปสู่ผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของแผนเปรียบเสมือนเป็นยานพาหนะที่นำแผนไปสู่การดำเนินงาน เพื่อให้ไปถึงจุดหมายปลายทางตามที่ต้องการ

ขั้นตอนของการดำเนินโครงการ

ขั้นตอนของการดำเนินโครงการ คือลำดับขั้นตอนของการดำเนินงานโครงการอย่างเป็นระบบ เริ่มตั้งแต่การมีความคิดที่จะมีโครงการเรื่อยไปจนกระทั่งเสร็จสิ้นโครงการ แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน

1. การกำหนดโครงการ (Identification)
2. การจัดเตรียมโครงการ (Preparation) การประเมินและอนุมัติโครงการ (Appraisal and approval)
3. การนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementation) และการดำเนินตามโครงการ (Operation)
4. การประเมินโครงการ (Evaluation) ประเมินผลการปฏิบัติงานและสรุปผล
5. การนำเสนอโครงการ การนำเสนอผลงาน

1. การกำหนดโครงการ (Identification) เป็นขั้นตอนแรก ขั้นตอนนี้มีภารกิจ 2 ประเภท คือ

- 1.1 การกำหนดความคิดที่จะมีโครงการ โดยทั่วไปจะมีที่มาจากปัญหา นโยบายของรัฐบาล แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ความต้องการที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น
- 1.2 การคัดเลือกโครงการเบื้องต้นในการกำหนดความคิดที่จะมีโครงการนั้น จำเป็นต้องมีฐานข้อมูลเพียงพอต่อการประเมินสถานการณ์ ซึ่งสามารถนำมาประเมินทางเลือกที่เป็นไป และนำมาถ่วงน้ำหนักและคัดเลือกโครงการได้

การกำหนดโครงการโดยทั่วไป ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดความคิดโครงการ
 2. การศึกษาความเป็นไปได้เบื้องต้น
 3. การถ่วงน้ำหนักโครงการเบื้องต้น
2. การจัดเตรียมโครงการ (Preparation)

ขั้นตอนนี้ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าโครงการตามที่กำหนดนั้นจะเป็นโครงการที่ดีสามารถนำไปปฏิบัติได้ และเมื่อปฏิบัติแล้วจะได้ผลประโยชน์ตอบแทนที่คุ้มค่า หรือสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ ประกอบด้วย ภารกิจหลักสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

2.1 การกำหนดโครงสร้างโครงการ เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์และทางเลือกที่เหมาะสม ศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ (Feasibility Study) และการออกแบบโครงการ (Detailed design) เช่น ศึกษาความเป็นไปได้ทางเทคนิค ทางด้านการเงิน ด้านเศรษฐกิจ ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และการจัดการ เป็นต้น

2.2 การจัดทำรายงานโครงการ เมื่อศึกษาและออกแบบโครงการแล้ว นำผลที่ได้จากการศึกษามาจัดทำเป็นเอกสารรายงาน ซึ่งอาจเรียกว่า รายงานโครงการ (Project Report) รายงานนี้ จะแสดงผลการวิเคราะห์ทางด้านเทคนิคการเงิน เศรษฐกิจ ผลกระทบสิ่งแวดล้อม แล้ว ยังได้ผลการประเมินโดยรวมทางด้านผลตอบแทนและค่าใช้จ่าย และรวบรวมกำหนดรายละเอียดว่าใครจะทำอะไร ทำเมื่อไร และทำอย่างไร การจัดเตรียมโครงการ เป็นความสมบูรณ์ของการศึกษาความเป็นไปได้ เพื่อนำไปสู่การประเมินและอนุมัติโครงการ

การประเมินและอนุมัติโครงการ (Appraisal and approval) เป็นการประเมินและทบทวนเพื่อก่อให้เกิดความมั่นใจว่าผลการศึกษามีความเหมาะสม ถูกต้อง และได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับได้ เป็นกระบวนการทบทวนและตรวจสอบโครงการทั้งหมด เพื่อความมั่นใจว่าโครงการสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและด้วยวิธีการที่เหมาะสม ขั้นตอนนี้เป็นการประเมินความพร้อมในการปฏิบัติงานของโครงการ

3. การนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementation)

เมื่อโครงการได้รับอนุมัติแล้ว หน่วยปฏิบัติการจัดทำรายละเอียดของแผนการดำเนินงาน (Detailed programming) เพื่อทราบว่าต้องทำอะไร ทำเมื่อไร และทำอย่างไร เกี่ยวข้องกับใครบ้าง การจัดทำรายละเอียดต้องมีเวลาให้กับเรื่องต่าง ๆ ไปด้วย

การปฏิบัติงานตามโครงการ เป็นการนำโครงการไปปฏิบัติ ซึ่งขั้นตอนนี้มีความสำคัญและอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของหน่วยปฏิบัติหรือหน่วยบริการ ภารกิจที่สำคัญคือจะต้องมีการเตรียมการทั้งคน เงิน วัสดุอุปกรณ์ แบบรายงาน การประสานงาน

การดำเนินงานโครงการ (Operation)

เมื่อมีการนำโครงการไปปฏิบัติต้องมีการดำเนินงานติดต่อสืบเนื่องกันไป ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด เท่าที่จะมากได้ ตลอดชั่วอายุยืนยาวของโครงการ

4. การประเมินผลโครงการ (Evaluation)

เป็นขั้นตอนที่เกิดขึ้นหลังจากที่ได้ดำเนินงานตามโครงการและขั้นตอนนี้จะเกี่ยวข้องกับการประเมินทั้งในระหว่างการทำงาน และภายหลังโครงการได้สิ้นสุดลงแล้ว (Ex-post evaluation) มุ่งเพื่อตัดสินความสำเร็จหรือล้มเหลวของโครงการและเหตุผลต่าง ๆ ที่อยู่เบื้องหลังผลที่เกิดขึ้น

การควบคุมกำกับงาน

การควบคุมกำกับงานเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งในงาน/แผน/โครงการ เกี่ยวข้องกับผู้บริหาร เพื่อประกอบการตัดสินใจหาทางเลือกที่เหมาะสม เพื่อป้องกันหรือแก้ไขความเบี่ยงเบนของการดำเนินงาน

เครื่องมือที่ใช้ในการควบคุมกำกับงาน

เครื่องมือที่เป็นประโยชน์ในการควบคุมกำกับงาน ได้แก่

1. แผนภูมิแกนต์ (Grantt Chart)
2. PERT (Program Evaluation Review Technique) CPM (Critical Path Method)
3. การควบคุมกำกับงานโดยวัตถุประสงค์
4. ตัวชี้วัดการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ
5. การควบคุมกำกับงานโดยงบประมาณค่าใช้จ่าย

แผนภูมิแกนต์ (Grantt Chart)

แผนภูมิแกนต์ (Grantt Chart) เป็นวิธีเขียนแสดงโครงการด้วยกราฟ ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างงานและเวลา ที่ต้องทำให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนด แสดงความสัมพันธ์เกี่ยวข้องซึ่งกันและกันของขั้นตอนของงาน เป็นเครื่องมือที่ช่วยผู้วางแผนในการกำหนดตารางการปฏิบัติงานตามลำดับขั้นตอนของกิจกรรม (Scheduling) และช่วยผู้เกี่ยวข้องให้สามารถมองเห็นและเข้าใจได้ง่าย ถึงภาพรวมของงานที่ทำการควบคุมกำกับว่าก้าวหน้าหรือเบี่ยงเบนไปจากที่กำหนดไว้

ตารางที่ 6 แสดงตัวอย่างผังควบคุมกำกับงาน

กิจกรรม	เดือน									
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.
1. การรณรงค์ป้องกันยาเสพติด	—									
2. ตั้งคณะกรรมการ		—								
3. ประชุมคณะกรรมการ			—							
4. ประสานงานกับหน่วยงานราชการต่าง ๆ				—						
5. จัดหาอุปกรณ์								—		
6. ออกทำการรณรงค์								—		

การประเมินผล

การประเมินผล คือกระบวนการประเมินค่า (Assess) ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของแผนงานโดยรวมถึงการรวบรวม การวิเคราะห์ และแปลความหมายของข้อมูลที่ได้จากผลงานที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของแผนงาน

วิธีการประเมินผล

การประเมินผลสามารถทำได้โดย

1. การประเมินผลโดยวิธีวิจัย
2. การประเมินผลด้วยวิธีการวิเคราะห์ เช่น CIPP Model

ประโยชน์จากรายงานการประเมินผล

เมื่อทำการประเมินผลแล้วต้องทำรายงานการประเมินผล เพื่อนำไปใช้ประโยชน์
ดังนี้

1. เพื่อเป็นแนวทางแก้ปัญหาการดำเนินงานของแผนงานหรือโครงการที่ประสบอยู่
2. เป็นข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ที่ผู้บริหารใช้เป็นแนวทางในการปรับแผน
3. เป็นข้อมูลเบื้องต้นเพื่อประโยชน์ในการวางแผนในอนาคต

5. นำเสนอ จัดแสดงผลโครงการ

รูปแบบการเขียนโครงการ

1. ชื่อโครงการ

เป็นการระบุ เพื่อให้ทราบถึงความคาดหวังของ ทิศทาง การดำเนินโครงการ ชื่อต้องมีความชัดเจน เหมาะสม เฉพาะเจาะจง น่าสนใจ กะทัดรัด เข้าใจง่าย และสื่อความหมายชัดเจน บอกให้ทราบว่าทำอะไร เพื่ออะไร จัดทำที่ไหน เช่น โครงการแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน

2. หลักการและเหตุผล

เป็นส่วนที่แสดงถึงปัญหาหรือความต้องการ สาเหตุ ความจำเป็นในการจัดทำโครงการเพื่อแก้ปัญหาของชุมชนหรือกลุ่มคน ควรนำเสนอเหตุผลความต้องการในการแก้ไขปัญหาด้วยหลักการเชิงประจักษ์ ทฤษฎี งานวิจัย แนวทาง นโยบาย เพื่อสนับสนุนความสำคัญ ความจำเป็นของโครงการ

3. วัตถุประสงค์โครงการ

เป็นการแสดงถึงผลที่อยากได้จากการจัดโครงการ เป็นการช่วยให้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการ เป็นไปอย่างครอบคลุมเป็นระเบียบ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ SMART เช่น เพื่อให้ผู้เป็นความดันโลหิตสูงปฏิบัติตัวได้อย่างถูกต้องภายในระยะเวลา 3 เดือน

4. หน่วยงาน/ ผู้รับผิดชอบโครงการ

ควรระบุหน่วยงาน/ ผู้รับผิดชอบโครงการ เพื่อสะดวกในการติดต่อประสานงาน ติดตามผลโครงการ

5. กลุ่มเป้าหมาย

ระบุกลุ่มเป้าหมาย ผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการ และจำนวนคนให้ชัดเจน

6. สถานที่ดำเนินโครงการ

ระบุสถานที่ดำเนินการโครงการ

7. ระยะเวลาดำเนินโครงการ

เป็นการระบุระยะเวลาตั้งแต่เริ่มต้น จนกระทั่งสิ้นสุดโครงการ

8. วิธีการดำเนินการ

เป็นการแสดงถึงกิจกรรม การปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ แสดงขั้นตอนตามลำดับขั้น ก่อนหลัง เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการ แบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ขั้นเตรียมการ ขั้นดำเนินงาน และขั้นประเมินผล

9. งบประมาณ

เป็นค่าใช้จ่ายที่จำเป็นต่อการดำเนินโครงการ เป็นการระบุถึงจำนวนเงิน แจกแจงรายละเอียดชัดเจน เพื่อช่วยในการตรวจสอบความเป็นไปได้ ความเหมาะสม พอเพียง ดังนี้

- **ค่าตอบแทน** เงินที่ใช้จ่ายให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน เช่นค่าตอบแทนวิทยากร ค่าเบี้ยประชุมคณะกรรมการ เป็นต้น

- **ค่าใช้จ่าย** ค่าพิธีการ บริการ เกี่ยวเนื่องการปฏิบัติราชการ เช่น ค่าอาหาร เครื่องดื่ม ค่าที่พัก ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่ากระเช้า เป็นต้น

- **ค่าวัสดุ** เช่น วัสดุที่ใช้ในการอบรม เช่น กระดาษ เป็นต้น

10. การประเมินโครงการ

เป็นกระบวนการวิเคราะห์ผลการดำเนินโครงการ ประกอบด้วย

- **การประเมินประสิทธิผล (Effectiveness)** สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ของโครงการที่ทำ

- **การประเมินประสิทธิภาพ (Efficiency)** ความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรที่ใช้ไปกับผลลัพธ์ของโครงการ

- **การประเมินความสอดคล้อง (Relevance)** ความจำเป็นของโครงการ

- **การประเมินความก้าวหน้า (Progress)** การกำกับติดตามกิจกรรมของโครงการให้บรรลุวัตถุประสงค์

- **การประเมินผลกระทบ (Impact)** เป็นการประเมินผลลัพธ์สุดท้าย พิจารณาผลดีและผลเสียของโครงการ

- **การประเมินความเพียงพอ (Adequacy)** เป็นการประเมินขอบเขตของการแก้ไขปัญหา สามารถแก้ไขปัญหาได้มากน้อยเพียงใด

- **การประเมินความยั่งยืน (Sustainability)** ความเพียงพอของทรัพยากรที่จะดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่องต่อไป

11. **การติดตามและประเมินผล** เป็นการแสดงถึงการติดตาม ควบคุม ประเมินผลโครงการ ควรระบุรูปแบบการประเมิน เครื่องมือ ระยะเวลาในการประเมิน

12. **ผลที่คาดว่าจะได้รับ** เป็นผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ผู้ได้รับผลประโยชน์จากโครงการได้รับประโยชน์อย่างไร

การเขียนโครงการ ผู้เขียนโครงการต้องมีความรู้ความเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น เขียนโครงการให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โครงการที่ดีจะทำให้ผลการดำเนินงานเกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

- กีรดา ไกรนุวัตร, รักชนก คชไกร และคณะ. (2559). *การพยาบาลชุมชน*. กรุงเทพฯ: หจก.เอ็นพีเพรส. ศิวพร อึ้งวัฒนา. (2560). *การพยาบาลชุมชน : กระบวนการพยาบาล*. เชียงใหม่ : สิ่งพิมพ์และบรรณกิจสิทธิ์ สمارทโคตรตั้ง แอนด์ เซอร์วิส จำกัด
- ลัดดาวัลย์ ไวยสุระสิงห์ และสุภาภรณ์ วรอรุณ. (2560). *กระบวนการพยาบาลชุมชน แนวคิด ทฤษฎี และ การประยุกต์ใช้ดูแลสุขภาพประชาชน*. กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีณา เทียงธรรม และคณะ. (2558). *การพัฒนาศักยภาพชุมชน: แนวคิดและการประยุกต์ใช้*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: แดเน็กซ์อินเตอร์คอร์ปอเรชั่น จำกัด.
- ศิวพร อึ้งวัฒนา. (2560). *การพยาบาลชุมชน: กระบวนการพยาบาล*. เชียงใหม่: คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Harkness, A. G. & DeMarco, F. R. (2016). *Community and public health nursing*. PA: Wolters Kluwer.
- Stanhope, M. and Lancaster, J. (2015). *Community and Public Health Nursing*. (9th ed.). St. Louis : The C.V. Mosby.

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบประเมินผลการเรียนรู้

- แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เรื่อง รูปแบบหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด
- แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด
- แบบประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด
- แบบประเมินคุณลักษณะภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด
- แบบประเมินความพึงพอใจในการฝึกอบรมหลักสูตรเสริมสร้างภาวะผู้นำ นักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

**แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของ
สังคมในการป้องกันยาเสพติด**

ชื่อ-นามสกุล.....

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย X ตรงกับตัวเลือกที่ท่านเห็นว่าถูกต้องมากที่สุด เพียงตัวเลือกเดียว

1. ปัจจัยที่ทำให้คนเราติดยาเสพติดคือข้อใด

- ก. ยาเสพติด
- ข. ผู้ใช้ยาเสพติด
- ค. สภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม
- ง. ถูกทุกข้อ

2. กลุ่มที่มีผลกระทบทางอ้อมกับผู้มีปัญหายาเสพติดคือกลุ่มใด

- ก. กลุ่มผู้ใช้ยา
- ข. กลุ่มผู้เสพยา
- ค. กลุ่มผู้ติดยา
- ง. กลุ่มผู้ค้ายา

3. ยาเสพติดแบ่งเป็นกี่ประเภท ตามผลต่อจิตประสาท

- ก. 2 ประเภท
- ข. 3 ประเภท
- ค. 4 ประเภท
- ง. 5 ประเภท

**4. ผู้ติดยาเสพติดที่มีอาการวังงซิม การทำงานประสานระบบกล้ามเนื้อต่าง ๆ ช้าลง เป็นผู้
ติดยาเสพติดประเภทใด**

- ก. ประเภทกดประสาท
- ข. ประเภทหลอนประสาท
- ค. ประเภทกระตุ้นประสาท
- ง. ประเภทออกฤทธิ์ผสมผสาน

5. ผู้ติดยาเสพติดที่มีอาการหูแว่ว ได้ยินเสียงประหลาด หรือเห็นภาพหลอนที่น่าเกลียด น่ากลัว ควบคุมตนเองไม่ได้ เป็นผู้ติดยาเสพติดประเภทใด

- ก. ประเภทดประสาท
- ข. ประเภทหลอนประสาท
- ค. ประเภทกระตุ้นประสาท
- ง. ประเภทออกฤทธิ์ผสมผสาน

6. ผู้ติดยาเสพติดที่มีอาการหงุดหงิด กระวนกระวาย หวาดระแวง หูแว่ว บางครั้งมีอาการ คลุ้มคลั่ง หรือทำในสิ่งที่คนปกติไม่กล้าทำ เป็นผู้ติดยาเสพติดชนิดใด

- ก. กัญชา
- ข. ยาบ้า
- ค. กาว
- ง. บุหรี่ไฟฟ้า

7. ข้อใดคือสาเหตุของการติดยาเสพติด ที่เกิดจากความเจ็บป่วย

- ก. ออยากทดลอง
- ข. การชักชวนของคนอื่น
- ค. มีความวิตกกังวล
- ง. ความคึกคะนอง

8. ข้อใดคือผลกระทบจากการใช้ยาเสพติด ที่ก่อให้เกิดปัญหาทางอาชญากรรม

- ก. ผลต่อตนเอง
- ข. ผลต่อครอบครัว
- ค. ผลต่อสังคม
- ง. ผลต่อประเทศชาติ

9. ข้อใดคือระยะของการรักษาผู้ติดยาเสพติด โดยการใช้ยา

- ก. ระยะติดยา
- ข. ระยะถอนยา
- ค. ระยะฟื้นฟูจิตใจ
- ง. ระยะติดตามผล

10. ข้อใดคือแนวทางการบำบัดรักษายาเสพติด

- ก. การฟื้นฟูสมรรถภาพ
- ข. การประหารชีวิต
- ค. การจับกุม
- ง. การลงโทษ

11. ข้อใดกล่าวถึง ภาวะผู้นำ ที่ถูกต้อง

- ก. ผู้นำที่ดี ต้องมีความรู้ความสามารถในการจัดการที่มีประสิทธิภาพสูงสุด
- ข. ผู้นำทุกคน มีภาวะผู้นำอยู่ในระดับสูง
- ค. ภาวะผู้นำ เป็นพรสวรรค์ที่มีตั้งแต่กำเนิด
- ง. ทุกคนมีภาวะผู้นำ

12. ภาวะผู้นำ หมายถึงข้อใด

- ก. ภาวะก้าวหน้าในการทำงานของผู้นำองค์กร
- ข. ผู้นำองค์กรที่สนับสนุนการปฏิบัติงานไปสู่เป้าหมาย
- ค. การที่ผู้นำใช้ความสัมพันธ์ที่มีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ในการปฏิบัติการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย
- ง. ผู้นำที่สถานภาพที่ดี และมีผู้ใต้บังคับบัญชาที่เชื่อฟังอยู่ตลอดเวลา

13. ข้อใด ไม่ใช่วิวัฒนาการของการศึกษาภาวะผู้นำ

- ก. ทฤษฎีกลุ่มคุณลักษณะ (Trait Approach)
- ข. ทฤษฎีกลุ่มคุณสมบัติ (Attribute Approach)
- ค. ทฤษฎีกลุ่มพฤติกรรม (Behavior Approach)
- ง. ทฤษฎีกลุ่มผู้รับใช้ (Servant Approach)

14. ข้อใดคือภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

- ก. บุคคลที่มีบารมี
- ข. บุคคลที่มีความรู้ด้านวิชาการ
- ค. บุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพ
- ง. บุคคลที่มีทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีม

15. องค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกัน ยาเสพติด ยกเว้นข้อใด

- ก. ด้านความรู้ความเข้าใจด้านยาเสพติด
- ข. ด้านทักษะการวางแผนงาน บริหารงาน
- ค. ด้านคุณลักษณะเข้าใจผู้อื่น
- ง. ด้านบุญบารมี

16. ผู้นำต้องสามารถจัดลำดับความสำคัญ การจัดการระเบียบวินัย และดำเนินการตามความสำคัญ คือองค์ประกอบของทักษะใด

- ก. ทักษะการทำงานเป็นทีม
- ข. คิดอย่างมีเหตุผล และคิดอย่างสร้างสรรค์
- ค. ทักษะการวางแผนงาน และบริหารจัดการอย่างเหมาะสม
- ง. ทักษะโน้มน้าวการสร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในงาน

17. ผู้นำต้องประสานพลัง รู้จักคุณค่าของความแตกต่างร่วมคิดร่วมทำเกิดการเรียนรู้ร่วมกันคือองค์ประกอบของทักษะข้อใด

- ก. ทักษะการทำงานเป็นทีม
- ข. คิดอย่างมีเหตุผลและคิดอย่างสร้างสรรค์
- ค. ทักษะการวางแผนงาน และบริหารจัดการอย่างเหมาะสม
- ง. ทักษะโน้มน้าวการสร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในงาน

18. ผู้นำต้องมีความประพฤติดีงาม เป็นองค์ประกอบของคุณลักษณะข้อใด

- ก. ความซื่อสัตย์ ยุติธรรม
- ข. คุณธรรม จริยธรรม
- ค. อ่อนน้อมถ่อมตน
- ง. มีระเบียบวินัย

19. ข้อใดคือคุณลักษณะของผู้นำที่นึกถึงความรู้สึกของผู้อื่น ยอมรับและตระหนักถึงเอกลักษณ์เฉพาะตน แสดงความปรารถนาดีต่อผู้อื่น

- ก. เข้าใจผู้อื่น
- ข. คุณธรรม จริยธรรม
- ค. การปรับตัว-ยืดหยุ่น
- ง. อ่อนน้อมถ่อมตน

20. ข้อใดคือคุณลักษณะของผู้นำที่ไม่คดไม่โกง ไม่หาผลประโยชน์ในทางมิชอบ ปฏิบัติโดยสุจริต ให้การปฏิบัติอย่างเสมอภาค

- ก. ความซื่อสัตย์ ยุติธรรม
- ข. คุณธรรม จริยธรรม
- ค. มีระเบียบวินัย
- ง. ความรับผิดชอบ

21. วิทยาลัยพยาบาลตำรวจ เตรียมจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2563 จัดเป็นแผนในข้อใด

- ก. แผนระยะสั้น
- ข. แผนระยะกลาง
- ค. แผนระยะยาว
- ง. แผนระยะควบคุม

22. การจัดโครงการต่อต้านยาเสพติดในชุมชน พบว่ามีจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ ฯ ที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ครบร้อยละ 100 ถือเป็นประโยชน์ที่ควรอยู่ในองค์ประกอบใด

- ก. วัตถุประสงค์
- ข. เป้าหมาย
- ค. ตัวชี้วัด
- ง. หลักการและเหตุผล

23. โครงการนี้จัดขึ้น “เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด” ข้อความที่กล่าวนี้ ตรงกับข้อใด

- ก. เป้าหมาย
- ข. วัตถุประสงค์
- ค. ตัวชี้วัดผลผลิต
- ง. ตัวชี้วัดผลลัพธ์

24. หากนักศึกษาได้รับมอบหมายให้เขียนโครงการป้องกันยาเสพติดในชุมชน แต่ไม่มีการนำข้อมูลมาสนับสนุนการเขียนหัวข้อหลักการและเหตุผล จากสถานการณ์ดังกล่าว เป็นปัญหาการเขียนโครงการ ตรงตามข้อใด

- ก. เขียนโครงการไม่สอดคล้องกับนโยบาย
- ข. เขียนโครงการไม่สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์
- ค. มีข้อมูลสำหรับการตัดสินใจเขียนโครงการน้อย
- ง. ถูกทุกข้อ

25. ค่าวิทยากร ค่าเบี้ยประชุม ถือเป็นงบประมาณในหมวดใด

- ก. ค่าตอบแทน
- ข. ค่าใช้สอย
- ค. ค่าครุภัณฑ์
- ง. ค่าวัสดุ

26. ผู้ใดเป็นผู้ที่มีอำนาจสูงสุด ในการตัดสินใจ ให้มีหรือไม่มีโครงการต่าง ๆ

- ก. ผู้เห็นชอบโครงการ
- ข. ผู้ร่างโครงการ
- ค. ผู้เสนอโครงการ
- ง. ผู้อนุมัติโครงการ

27. โครงการที่จัดในชุมชน มีความคุ้มค่าคุ้มทุน ตรงกับการประเมินในข้อใด

- ก. การประเมินประสิทธิผล
- ข. การประเมินประสิทธิภาพ
- ค. การประเมินความสอดคล้อง
- ง. การประเมินความเหมาะสม

28. ผลการดำเนินโครงการป้องกันยาเสพติดในชุมชน พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการ มีความรู้เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 70 เป็นร้อยละ 90 เป็นผลการประเมิน ตรงตามข้อใด

- ก. การประเมินประสิทธิผล
- ข. การประเมินประสิทธิภาพ
- ค. การประเมินผลกระทบ
- ง. การประเมินความก้าวหน้า

29. เยาวชนอายุต่ำกว่า 15 ปี ในชุมชนมีปัญหาการติดบุหรี่ พยาบาลอนามัยชุมชนควรให้การช่วยเหลืออย่างไร

- ก. จัดทำโครงการช่วยเลิกบุหรี่ให้กับเยาวชนในชุมชน
- ข. ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาการสูบบุหรี่
- ค. ปรึกษาครูในโรงเรียนเพื่อร่วมวางแผนแก้ไขพฤติกรรม
- ง. แจ้งผู้นำชุมชนให้ดำเนินการทางกฎหมายกับร้านค้าที่ขายบุหรี่

30. ผลการจัดโครงการป้องกันยาเสพติดในชุมชน มีการสรุปประเมินผลโดยพิจารณาทั้งข้อดี ข้อเสียของการจัดโครงการ เป็นการประเมินโครงการตรงตามข้อใด

- ก. การประเมินประสิทธิผล
- ข. การประเมินประสิทธิภาพ
- ค. การประเมินผลกระทบ
- ง. การประเมินความก้าวหน้า

เฉลย

1. ง.	11. ง.	21. ก.
2. ง.	12. ค.	22. ค.
3. ค.	13. ข.	23. ข.
4. ก.	14. ง.	24. ง.
5. ข.	15. ง.	25. ก.
6. ข.	16. ค.	26. ง.
7. ค.	17. ก.	27. ข.
8. ค.	18. ข.	28. ก.
9. ข.	19. ก.	29. ข.
10. ก.	20. ก.	30. ค.

แบบประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

ชื่อ-นามสกุล.....

คำชี้แจง : ขอให้นักศึกษาพิจารณารายการประเมินแต่ละลำดับแล้วทำเครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องที่ตรงกับพฤติกรรมของนักศึกษามากที่สุด และโปรดตอบคำถามทุกข้อ ทั้งนี้แต่ละข้อไม่มีคำตอบที่ถูกต้องหรือผิด คำตอบที่ดีที่สุด คือ คำตอบที่เป็นจริงตรงกับพฤติกรรมของนักศึกษามากที่สุด

เกณฑ์การให้คะแนน

แสดงพฤติกรรมมากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
แสดงพฤติกรรมมาก	ให้ 4 คะแนน
แสดงพฤติกรรมปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
แสดงพฤติกรรมน้อย	ให้ 2 คะแนน
แสดงพฤติกรรมน้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

แบบประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

ลำดับ	รายการประเมิน	ระดับคะแนน				
		5	4	3	2	1
ทักษะการคิดอย่างมีเหตุผลและคิดอย่างสร้างสรรค์						
1	ทักษะการคิดวิเคราะห์หรืออย่างเป็นระบบ อย่างมีวิจารณญาณ					
ทักษะการคิดแก้ไขปัญหา และการตัดสินใจ						
2	ทักษะการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างเหมาะสม					
3	ทักษะการวางแผนแก้ไขปัญหา ยาเสพติด					
ทักษะการวางแผนงาน และบริหารจัดการ อย่างเหมาะสม						
4	ทักษะการสำรวจ รวบรวมข้อมูล และประเมินภาวะ ยาเสพติดในสังคม					
5	ทักษะการวิเคราะห์ปัญหาด้านสุขภาพ					
6	ทักษะการระบุปัญหาและเลือกปัญหา ยาเสพติด					
7	ทักษะการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ยาเสพติด					
8	ทักษะการเขียนโครงการ					
9	ทักษะการดำเนินกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพและป้องกัน ยาเสพติด					
10	ทักษะการประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการ					
ทักษะการสื่อสาร และสัมพันธภาพระหว่างบุคคล						
11	ทักษะการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานและบุคลากร ที่เกี่ยวข้อง					
12	ทักษะการคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล					
ทักษะการทำงานเป็นทีม						
13	ทักษะโน้มน้าวการสร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นมีส่วนร่วม ในงาน					

แบบประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

ลำดับ	รายการประเมิน	ระดับคะแนน				
		5	4	3	2	1
	ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล					
14	ทักษะการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์มาใช้ในการปฏิบัติงาน					
15	ทักษะการนำเสนอข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจ					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินคุณลักษณะภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

ชื่อ-นามสกุล.....

คำชี้แจง : ขอให้นักศึกษาพิจารณารายการประเมินแต่ละลำดับแล้วทำเครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องที่ตรงกับคุณลักษณะของนักศึกษามากที่สุด และโปรดตอบคำถามทุกข้อ ทั้งนี้แต่ละข้อไม่มีคำตอบที่ถูกต้องหรือผิด คำตอบที่ดีที่สุด คือ คำตอบที่เป็นจริงตรงกับคุณลักษณะของนักศึกษามากที่สุด

เกณฑ์การให้คะแนน

แสดงคุณลักษณะมากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
แสดงคุณลักษณะมาก	ให้ 4 คะแนน
แสดงคุณลักษณะปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
แสดงคุณลักษณะน้อย	ให้ 2 คะแนน
แสดงคุณลักษณะน้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

แบบประเมินคุณลักษณะภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

ลำดับ	รายการประเมิน	ระดับคะแนน				
		5	4	3	2	1
1.	มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถแยกแยะความถูกต้องได้					
2.	มีความยุติธรรม มีความซื่อสัตย์ไว้ใจได้					
3.	มีความรับผิดชอบในหน้าที่ และผลการปฏิบัติงาน					
4.	มีระเบียบวินัยในการปฏิบัติงาน					
5.	มีความขยันขันแข็ง อดทน					
6.	มีความเข้าใจผู้อื่น คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์					
7.	มีความอ่อนน้อมถ่อมตน					
8.	มีการปรับตัว-ยืดหยุ่น ในทุกสถานการณ์					
9.	มีทัศนคติเชิงบวก					
10.	มีบุคลิกภาพดี แต่งกายสะอาดเรียบร้อย					
11.	แสดงกิริยามารยาทเหมาะสม ต่อผู้ร่วมงาน					
12.	แสดงกิริยามารยาทเหมาะสม ต่อผู้รับบริการ					
13.	มีความมั่นใจในตนเอง					
14.	มีความกระตือรือร้นในการฝึกปฏิบัติงาน					
15.	มีการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินความพึงพอใจในการฝึกอบรมหลักสูตรเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาล
ตำรวจ แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

ชื่อ-นามสกุล.....

คำชี้แจง : โปรดเติมเครื่องหมาย ✓ และกรอกข้อความให้สมบูรณ์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ ชาย หญิง
2. ชั้นปีที่ 1 2 3 4

ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมหลักสูตรเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจ
แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

เกณฑ์การให้คะแนน

ความพึงพอใจมากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
ความพึงพอใจมาก	ให้ 4 คะแนน
ความพึงพอใจปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
ความพึงพอใจน้อย	ให้ 2 คะแนน
ความพึงพอใจน้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

แบบประเมินความพึงพอใจในการฝึกอบรมหลักสูตรเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาล
ตำรวจ แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

ลำดับ	รายการประเมิน	ระดับคะแนน				
		5	4	3	2	1
1. กระบวนการ						
1.1	ความเหมาะสมของลำดับขั้นตอนของกิจกรรม					
1.2	ความเหมาะสมของสถานที่					
1.3	ความเหมาะสมของระยะเวลา					
2. วิทยากร						
2.1	ความรู้ในเนื้อหาของวิทยากร					
2.2	ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้					
2.3	ความสามารถในการตอบคำถาม					
2.4	ความเชี่ยวชาญของวิทยากร					
3. การอำนวยความสะดวก						
3.1	เอกสารครอบคลุมเนื้อหาการอบรม					
3.2	สื่อทัศนูปกรณ์					
4. คุณภาพการฝึกอบรม						
4.1	ความรู้ความเข้าใจก่อนเข้าร่วมการฝึกอบรม					
4.2	ความรู้ความเข้าใจหลังเข้าร่วมการฝึกอบรม					
4.3	สามารถนำสิ่งที่ได้รับจากการฝึกอบรมนี้ไปใช้ในการเรียน/ปฏิบัติงาน					
4.4	ประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรม					
5. ความพึงพอใจต่อภาพรวมของการฝึกอบรม						

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

3.1 สิ่งที่นักศึกษาพึงพอใจในการฝึกอบรม

.....

.....

.....

.....

.....

3.2 ข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปพัฒนาการฝึกอบรม

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในความร่วมมืือ
ผู้จัดการฝึกอบรม

ภาคผนวก ง
ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผลประเมินความสอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญ

ด้านองค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

องค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดจากผู้เชี่ยวชาญ		
	IOC	แปลผล
1. ด้านความรู้ (Knowledge) คือ เนื้อหาในการป้องกัน ยาเสพติด นโยบายยาเสพติดของชุมชน ของสังคมและผู้นำแบบมีส่วนร่วมในการป้องกันยาเสพติด ซึ่งสาระของความรู้ ประกอบด้วย	0.80	สอดคล้อง
1.1 ความหมายของยาเสพติด	1	สอดคล้อง
1.2 ความสำคัญของการป้องกันยาเสพติด	1	สอดคล้อง
1.3 การป้องกันยาเสพติด	1	สอดคล้อง
1.4. บริบทชุมชน นโยบายของพื้นที่ ชุมชน สังคม ภาควิ เครือข่ายทำงานร่วมกัน คิดร่วมกัน เพื่อประโยชน์ร่วมกัน ส่งผล ร่วมกันต่อสังคม	1	สอดคล้อง
1.5 ความหมาย และความสำคัญของผู้นำนักศึกษาพยาบาล ตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด	1	สอดคล้อง
1.6 ความเป็นผู้นำของนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการป้องกันยาเสพติดแบบมีส่วนร่วมของสังคม	0.80	สอดคล้อง
2. ด้านทักษะ คือ ความสามารถหรือความชำนาญการในการ ปฏิบัติงานของผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วม ของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ประกอบด้วย	1	สอดคล้อง
2.1 ทักษะการคิด ได้แก่ 1) คิดอย่างมีเหตุผลและคิดอย่างสร้างสรรค์ 2) แก้ไขปัญหา และการตัดสินใจ	1	สอดคล้อง
2.2 ทักษะการวางแผนงาน และบริหารจัดการอย่างเหมาะสม	1	สอดคล้อง
2.3 ทักษะการสื่อสาร และสัมพันธภาพระหว่างบุคคล	1	สอดคล้อง
2.4 ทักษะการทำงานเป็นทีม	1	สอดคล้อง
2.5 ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	1	สอดคล้อง

องค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจ แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดจาก ผู้เชี่ยวชาญ		
	IOC	แปลผล
2.6 ทักษะใ้มน้ำวการสร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในงาน	1	สอดคล้อง
3. ด้านคุณลักษณะ คือ เจตคติ ทศนคติ หรือค่านิยมส่วนบุคคล แรงจูงใจเป็นแรงขับในการทำงานให้ผู้นำนักศึกษาพยาบาล ตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดมี ความสามารถในการปฏิบัติงานได้ เพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ตั้งไว้ ประกอบด้วย	0.80	สอดคล้อง
3.1 มีคุณธรรม จริยธรรม	1	สอดคล้อง
3.2 มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม	1	สอดคล้อง
3.3 มีความรับผิดชอบ	1	สอดคล้อง
3.4 มีระเบียบวินัย	1	สอดคล้อง
3.5 ขยันอดทน	1	สอดคล้อง
3.6 เข้าใจผู้อื่น	1	สอดคล้อง
3.7 ปรับตัว-ยืดหยุ่น	1	สอดคล้อง
3.8 ทศนคติเชิงบวก	1	สอดคล้อง
3.9 บุคลิกภาพดี	1	สอดคล้อง
3.10 เรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ	1	สอดคล้อง

ข้อเสนอแนะ เพิ่มตระหนักให้เห็นประโยชน์และโทษของยาเสพติด เพิ่มนโยบายยาเสพติด

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
(.....)

ผลประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ

ด้านองค์ประกอบของภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล		
	\bar{x}	SD	แปลผล
1. ด้านความรู้ (Knowledge) คือ เนื้อหาในการป้องกันยาเสพติด นโยบายยาเสพติดของชุมชน ของสังคม และภาวะผู้นำนักศึกษา ซึ่งสาระของความรู้ ประกอบด้วย			
1.1 ความหมายของยาเสพติด	4.8	0.45	มากที่สุด
1.2 ความสำคัญของการป้องกันยาเสพติด	5	0.00	มากที่สุด
1.3 การป้องกันยาเสพติด	5	0.00	มากที่สุด
1.4. บริบทชุมชน นโยบายยาเสพติดของพื้นที่ ชุมชน สังคม ภาศิเครือข่ายทำงานร่วมกัน คิดร่วมกัน เพื่อประโยชน์ร่วมกัน ส่งผลร่วมกันต่อสังคม	4.8	0.45	มากที่สุด
1.5 ความหมาย และความสำคัญของผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด	4.8	0.45	มากที่สุด
1.6 องค์ประกอบของผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด	4.8	0.45	มากที่สุด
1.7 บทบาทของผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด	4.8	0.45	มากที่สุด
2. ด้านทักษะ คือ ความสามารถหรือความชำนาญการในการปฏิบัติงานของผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด ประกอบด้วย			
2.1 ทักษะการคิด ได้แก่ 1) คิดอย่างมีเหตุผลและคิดอย่างสร้างสรรค์ 2) แก้ไขปัญหา และการตัดสินใจ	5	0.00	มากที่สุด
2.2 ทักษะการวางแผนงาน และบริหารจัดการอย่างเหมาะสม	5	0.00	มากที่สุด
2.3 ทักษะการสื่อสาร และสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล	5	0.00	มากที่สุด

รายการประเมิน	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล		
	\bar{x}	SD	แปลผล
2.4 ทักษะการทำงานเป็นทีม	5	0.00	มากที่สุด
2.5 ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	4.8	0.45	มากที่สุด
2.6 ทักษะใ้มน้ำวการสร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในงาน	5	0.00	มากที่สุด
3. ด้านคุณลักษณะ คือ เจตคติ ทศนคติ หรือค่านิยมส่วนบุคคล แรงจูงใจเป็นแรงขับในการทำงานให้ผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติดมีความสามารถในการปฏิบัติงานได้ เพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ตั้งไว้ ประกอบด้วย			
3.1 มีคุณธรรม จริยธรรม	5	0.00	มากที่สุด
3.2 มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม	4.8	0.45	มากที่สุด
3.3 มีความรับผิดชอบ	5	0.00	มากที่สุด
3.4 มีระเบียบวินัย	4.8	0.45	มากที่สุด
3.5 ขยันอดทน	4.8	0.45	มากที่สุด
3.6 เข้าใจผู้อื่น	5	0.00	มากที่สุด
3.7 ปรับตัว-ยืดหยุ่น	5	0.00	มากที่สุด
3.8 ทศนคติเชิงบวก	5	0.00	มากที่สุด
3.9 บุคลิกภาพดี	4.8	0.45	มากที่สุด
3.10 เรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ	5	0.00	มากที่สุด

ข้อเสนอแนะ นโยบายยาเสพติดของแต่ละพื้นที่

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
(.....)

ผลประเมินความสอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญ

โดยพิจารณาความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

รายการประเมิน	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
	IOC	แปลผล
1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับหลักการของหลักสูตร	1	สอดคล้อง
2. เนื้อหาของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับหลักการของหลักสูตร	1	สอดคล้อง
3. การจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับหลักการของหลักสูตร	1	สอดคล้อง
4. เนื้อหาของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	1	สอดคล้อง
5. การจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	1	สอดคล้อง
6. การวัดและประเมินผลของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	1	สอดคล้อง
7. การจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับเนื้อหาของหลักสูตร	1	สอดคล้อง
8. สื่อการเรียนรู้ของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับเนื้อหาของหลักสูตร	1	สอดคล้อง
9. การวัดและประเมินผลของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับเนื้อหาของหลักสูตร	1	สอดคล้อง
10. การจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับการวัดและประเมินผลของหลักสูตร	1	สอดคล้อง
11. แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับการวัดและประเมินผล	1	สอดคล้อง
12. หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	1	สอดคล้อง
13. หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	1	สอดคล้อง
14. หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	1	สอดคล้อง
15. หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	1	สอดคล้อง

ผลประเมินความเหมาะสมสำหรับผู้เชี่ยวชาญ
โดยพิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษา
พยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

รายการประเมิน	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล		
	\bar{x}	SD	แปลผล
1. หลักการของหลักสูตร			
1.1 ปรัชญา/ เป้าหมายของหลักสูตร ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด	5	0.00	มากที่สุด
1.2 แนวคิด ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด	5	0.00	มากที่สุด
1.2 แนวทาง ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด	5	0.00	มากที่สุด
2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร			
2.1 ระบุทิศทาง ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด	5	0.00	มากที่สุด
2.2 ระบุทิศทางสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง	5	0.00	มากที่สุด
2.3 ระบุกิจกรรมในการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด	5	0.00	มากที่สุด
3. เนื้อหา			
3.1 เนื้อหาแต่ละหน่วยมีความเหมาะสมกับกระบวนการเสริมสร้างภาวะผู้นำ	5	0.00	มากที่สุด
3.2 เนื้อหาแต่ละหน่วยมีความเหมาะสมกับผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง	5	0.00	มากที่สุด
3.3 เนื้อหาแต่ละหน่วยมีความเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้	5	0.00	มากที่สุด
3.4 เนื้อหาแต่ละหน่วยมีความเหมาะสมกับเวลา	5	0.00	มากที่สุด
4. การจัดการเรียนรู้			
4.1. แนวทางการจัดการเรียนรู้เหมาะสมกับหลักการจัดการเรียนรู้	5	0.00	มากที่สุด

รายการประเมิน	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล		
	\bar{x}	SD	แปลผล
4.2. แนวทางการจัดการเรียนรู้เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้	5	0.00	มากที่สุด
5. สื่อการเรียนรู้			
5.1 สื่อการเรียนรู้สามารถทำให้การเรียนรู้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	4.80	0.45	มากที่สุด
5.2 สื่อการเรียนรู้สามารถเสริมสร้างภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด	4.80	0.45	มากที่สุด
6. การประเมินผลการเรียนรู้			
6.1 เกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้มีความเหมาะสม	5	0.00	มากที่สุด
6.2 วิธีการการประเมินผลการเรียนรู้มีความเหมาะสม	5	0.00	มากที่สุด
6.1 เครื่องมือการประเมินผลการเรียนรู้มีความเหมาะสม	5	0.00	มากที่สุด
7. คู่มือ			
7.1 คู่มือมีความเหมาะสมสำหรับผู้สอน	5	0.00	มากที่สุด
7.2 คู่มือมีสาระการเรียนรู้ความเหมาะสม	5	0.00	มากที่สุด
7.3 คู่มือมีความเหมาะสมสำหรับผู้เรียน	5	0.00	มากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

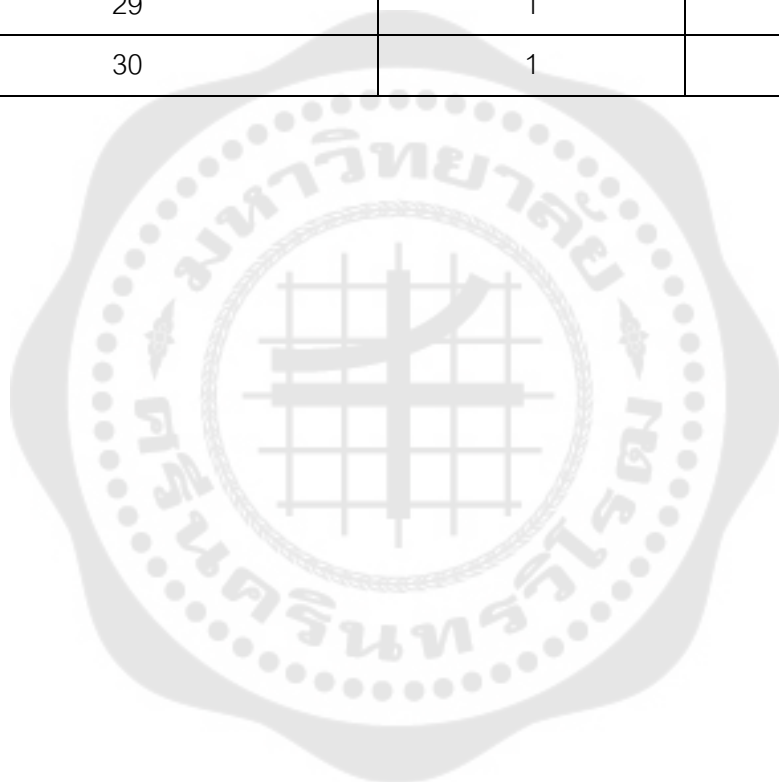
.....

.....

ผลประเมินความสอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญ
 โดยพิจารณาความสอดคล้องของแบบประเมินความรู้ความเข้าใจภาวะผู้นำนักศึกษา
 พยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

แบบทดสอบข้อที่	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
	IOC	แปลผล
1	1	สอดคล้อง
2	1	สอดคล้อง
3	1	สอดคล้อง
4	1	สอดคล้อง
5	1	สอดคล้อง
6	1	สอดคล้อง
7	1	สอดคล้อง
8	1	สอดคล้อง
9	1	สอดคล้อง
10	1	สอดคล้อง
11	1	สอดคล้อง
12	1	สอดคล้อง
13	1	สอดคล้อง
14	1	สอดคล้อง
15	1	สอดคล้อง
16	1	สอดคล้อง
17	1	สอดคล้อง
18	1	สอดคล้อง
19	1	สอดคล้อง
20	1	สอดคล้อง
21	1	สอดคล้อง
22	1	สอดคล้อง
23	1	สอดคล้อง

แบบทดสอบข้อที่	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
	IOC	แปลผล
24	1	สอดคล้อง
25	1	สอดคล้อง
26	1	สอดคล้อง
27	1	สอดคล้อง
28	1	สอดคล้อง
29	1	สอดคล้อง
30	1	สอดคล้อง

แบบประเมินความสอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญ
โดยพิจารณาความสอดคล้องของแบบประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจ
แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

ลำดับ	รายการประเมิน	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
		IOC	แปลผล
ทักษะการคิดอย่างมีเหตุผลและคิดอย่างสร้างสรรค์			
1	ทักษะการคิดวิเคราะห์หรืออย่างเป็นระบบ อย่างมีวิจารณ์ญาณ	1	สอดคล้อง
2	ทักษะการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างเหมาะสม	1	สอดคล้อง
3	ทักษะการวางแผนแก้ไขปัญหา ยาเสพติด	1	สอดคล้อง
ทักษะการวางแผนงาน และบริหารจัดการอย่างเหมาะสม			
4	ทักษะการสำรวจ รวบรวมข้อมูล และประเมินภาวะ ยาเสพติดในสังคม	1	สอดคล้อง
5	ทักษะการวิเคราะห์ปัญหาด้านสุขภาพยาเสพติด	1	สอดคล้อง
6	ทักษะการระบุปัญหาและเลือกปัญหา ยาเสพติด	1	สอดคล้อง
7	ทักษะการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ยาเสพติด	1	สอดคล้อง
8	ทักษะการเขียนโครงการ	1	สอดคล้อง
9	ทักษะการดำเนินกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพและป้องกัน ยาเสพติด	1	สอดคล้อง
10	ทักษะการประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการ	1	สอดคล้อง
ทักษะการสื่อสาร และสัมพันธภาพระหว่างบุคคล			
11	ทักษะการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานและบุคลากร ที่เกี่ยวข้อง	1	สอดคล้อง
12	ทักษะการคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล	1	สอดคล้อง
ทักษะการทำงานเป็นทีม			
13	ทักษะโน้มน้าวการสร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในงาน	1	สอดคล้อง
ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล			
14	ทักษะการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์มาใช้ในการปฏิบัติงาน	1	สอดคล้อง
15	ทักษะการนำเสนอข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสารให้ผู้อื่น เข้าใจ	1	สอดคล้อง

แบบประเมินความสอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญ
 พิจารณาความสอดคล้องของแบบประเมินคุณลักษณะภาวะผู้นำนักศึกษายาบาลตำรวจ
 แบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

ลำดับ	รายการประเมิน	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
		IOC	แปลผล
1.	มีคุณธรรมจริยธรรม สามารถแยกแยะความถูกต้อง ความดี ความชั่วได้	1	สอดคล้อง
2.	มีความยุติธรรม ความซื่อสัตย์ไว้ใจได้	1	สอดคล้อง
3.	มีความรับผิดชอบในหน้าที่และผลการปฏิบัติงาน	1	สอดคล้อง
4.	มีระเบียบวินัยในการปฏิบัติงาน	1	สอดคล้อง
5.	ขยันขันแข็ง อดทน	1	สอดคล้อง
6.	เข้าใจผู้อื่น คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	1	สอดคล้อง
7.	อ่อนน้อมถ่อมตน	1	สอดคล้อง
8.	ปรับตัว-ยืดหยุ่น ในทุกสถานการณ์	1	สอดคล้อง
9.	ทัศนคติเชิงบวก	1	สอดคล้อง
10.	บุคลิกภาพดี แต่งกายสะอาดเรียบร้อย	1	สอดคล้อง
11.	มีกิริยามารยาทเหมาะสมต่อผู้ร่วมงาน	1	สอดคล้อง
12.	มีกิริยามารยาทเหมาะสมต่อผู้รับบริการ	1	สอดคล้อง
13.	มีความมั่นใจตนเอง	1	สอดคล้อง
14.	มีความกระตือรือร้นในการฝึกปฏิบัติงาน	1	สอดคล้อง
15.	เรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ	1	สอดคล้อง

แบบประเมินความสอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญ

พิจารณาความสอดคล้องของแบบประเมินความพึงพอใจในการฝึกอบรมหลักสูตรเสริมสร้าง
ภาวะผู้นำนักศึกษาพยาบาลตำรวจแบบมีส่วนร่วมของสังคมในการป้องกันยาเสพติด

	รายการประเมิน	ระดับความสอดคล้อง	
		IOC	แปลผล
1. กระบวนการ			
1.1	การจัดลำดับขั้นตอนของกิจกรรม	1	สอดคล้อง
1.2	ความเหมาะสมของสถานที่	1	สอดคล้อง
1.3	ความเหมาะสมของระยะเวลา	1	สอดคล้อง
2. วิทยากร			
2.1	ความรู้ในเนื้อหาของวิทยากร	1	สอดคล้อง
2.2	ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้	1	สอดคล้อง
2.3	การตอบคำถาม	1	สอดคล้อง
2.4	ความเหมาะสมของวิทยากร	1	สอดคล้อง
3. การอำนวยความสะดวก			
3.1	เอกสาร	1	สอดคล้อง
3.2	โสตทัศนอุปกรณ์	1	สอดคล้อง
4. คุณภาพการฝึกอบรม			
4.1	ความรู้ความเข้าใจหลังเข้าร่วมการฝึกอบรม	1	สอดคล้อง
4.2	ท่านสามารถนำสิ่งที่ได้รับจากการฝึกอบรมนี้ไปใช้ในการเรียน/ปฏิบัติงาน	1	สอดคล้อง
4.3	ประโยชน์ที่ท่านได้รับจากการฝึกอบรม	1	สอดคล้อง
5. ความพึงพอใจของท่านต่อภาพรวมของการฝึกอบรม		1	สอดคล้อง

ประวัติผู้เขียน

